

Kaikkien maiden proletaarit, liittykää yhteen!

SUOMEN VALLANKUMOUSLIIKKEEN TUTKIJAKUNTA

SKP:n TAISTELUN TIELTÄ

MUISTEMIA, KUVAUKSIA
JA AINEISTOA SKP:n
15-VUOTISTAIPALEELTA

Toimittanut T. ANTIKAINEN

Valtion Kustannusliike K I R J A Leningrad 1934

БОЕВОЙ ПУТЬ финляндской коммунистической партии

Printed in USSR (Russia)

гос. Типографии
„КИРЬЯПАЯ“
Ленинград 24
Харьковская ул. 9

Niille tuhansille vallankumouksellisille, jotka yli puolitoistakymmentä vuotta ovat rakentaneet Suomen kommunistista puoluetta, tehneet työtä työväen ja maalaiskansan joukkojen keskuudessa, johtaneet niiden järjestäytymistä ja taisteluja, taistelleet opportunismia vastaan puolueen riveissä ja vallankumouksellisen joukkoliikkeen keskuudessa, uskollisesti propagoineet kommunismia, opiskelleet ja toisille opettaneet marxismia-leninismiä, noudattaneet Kominternin ja puolueen linjaa ja ohjeita, taistelleet työväen proletarisen vallankumouksen puolesta, työväenluokan vapauttamiseksi sorrosta ja riistosta, proletariaatin diktatuurin, kansainvälisen vallankumouksen puolesta — niille omistetaan nämä kuvaukset.

*“Huitokoon porvaristo, raivotkoon mielipuolisuu-
teen saakka, menköön äärimmäisyyksiin, tehköön
tyhmyyksiä, ennakolta kostakoon bolshevikeille ja
yrittäköön tuhota (Intiassa, Unkarissa, Saksassa
j.n.e.) yhä uusia satoja, tuhansia, satojatuhansia hu-
misiä tai eilisiä bolshevikkejä: menettelemällä näin
porvaristo menettelee siten kuin ovat menetelleet
kaikki historian tuhon tuomitsemat luokat. Kommu-
nistien tulee tietää, että tulevaisuus joka tapaukses-
sa kuuluu heille, ja siksi me voimme (ja meidän tu-
lee) yhdistää mitä suurin kiihkomieli suuressa val-
lankumouksellisessa taistelussa mitä kylmäverisim-
pään ja raittiimpaan porvariston mielettömien hui-
tomisten arvioon.” (Lenin, “Vasemmistolaisuus” las-
tentautina kommunismissa.)*

LUKIJALLE

SKP on ollut vaikuttava tekijä Suomen poliittisessa elämässä yli puolitoistakymmentä vuotta. Se on yleisesti tunnettu; vain porvariston vannoutuneet lakeijat, sosedem johtajat, yrittävät kieltää sen merkitystä, uskotellen, että se on merkityksetön "Moskovan asiamiesten", "ruplakommunistien", "joukkio", jonka "tunnottomasti narraamien", "nuorten", "kokemattomien uhrien" keskuudessa ohranan provokaattoreilla on helppo temmellyskenttä. Tällaisilla valheilla ja katalilla ilmiannoillaan sekä muilla suurporvariston fasistivallalle tekemillään apupalveluksilla yrittävät nämä sosialifasistit estää työläisiä liittymästä kansainvälisen proletariaatin taisteluriveihin KI:n osaston, SKP:n, kautta.

Tämän kokoelman tarkoituksena on valaista SKP:n työtä eri puolilta sellaisena kuin se käytännössä on ilmennyt. Osa kirjoituksista koskettelee viime puolentoista vuosikymmenen vallankumouksellista liikettä Suomessa osottaen SKP:n linjan ja toiminnan eri ajankohtina, kulloinkin vallinneissa oloissa. Ei aina ollut tilaisuus saattaa joukkojen tiedoksi, mikä siinä oli SKP:n käsialaa mikä ei ja mikä siitä suorastaan poikkeavaa. Sitä ei aina silloin sopinut julkisesti konspiratiivisista syistä esittää eikä kaikissa yksityiskohdissaan vielä nytkään. SKP ei kylliksi pitänyt itseään esillä, ei näyttänyt puolueen kasvoja. Pääasiana oli itse joukkoliike. Porvarit ja niiden sasurakit pitivät osaltaan huolta siitä, että SKP tuli pidetyksi niiden tarkoitusten mukaisesti esitettynä esillä. Eikä kaikki työläiset osaa aina nähdä totuutta niiden parjausten alta.

Tässä julkaistavat kuvaukset ovat kappaleita SKP:n historiasta. Ne näyttävät kuinka SKP on osoittanut työväelle ja työtätekeville talonpojille oikean taistelun tien. Kokoelmassa on myös kirjoituksia — kuvauksia yksityisten ja ryhmien, SKP:n jäsenten, toiminnasta. Ne ovat pieniä näytteitä siitä suuresta työstä, jota nimettömät sankarit — joille tämä kirja on

omistettu — ovat suorittaneet ja yhä suorittavat Suomen raatajajoukkojen hyväksi. Ne kuvaukset ovat vain tilapäisesimerkkejä, sellaisia joiden julkaiseminen on konspiration kannalta sallittavaa — vasta voittoisan vallankumouksen jälkeen voidaan kertoa tarkemmin, ja paljon jää kertomatta, sillä lahtarivalta on monen kertojan, näiden “näkymättömäin”, mutta niin tärkein työntekijäin suun tukkinut, murhannut ja taistelussa tuhonnut.

Kokoelma ei ole täydellinen. Poliittisten ajankohtaselostusten, eri alainkin työmuistelmain kannalta on siihen jäänyt monia aukkoja. Eikä eräitä puolia puolueen työstä ole tarkoituksenmukaista nykyisin vihollisen tiedoksi saattaa. Kirjotusten laatu ja laajuus eivät ole niin punnitut, että niiden kokonaisuus antaisi n.s. eheän arkkitehtoorisen kuvan puolueen työstä; luokkataistelujen suhteesta kuluvana aikana kuitenkin saadaan melko täydellinen yleiskuva. Muutamien muistelmien ohella ovat eräät kirjottajat esittäneet jälkiarvostelua — kuinka nyt ymmärtävät silloisen tilanteen ja virheensä. Toiset eivät ole sitä tehneet. Tätä kokoelmaa on tutkittava SKP:n itsekritiikin ja kritiikin ja Kominternin puolueesta antaman kritiikin valossa, jolloinka kuvaukset yksityisistä tapauksista ja toimikautta koskevat kirjoitukset antavat kuvan puolueen kulkemasta taistelutiestä.

KATSAUS SKP:n HISTORIAN PÄÄETAPPEIHIN

JOHDANNOKSI

”Suomen työväen vallankumouksen historia vahvisti todeksi Leninin sanan, ettei proletaarinen vallankumous voi voittaa, ilman että sen johdossa on kommunistinen puolue. Vuosina 1917—18 Suomen työväenluokalla ei ollut kommunistista puoluetta. Nyt se on! Silloisen sosdem puolueen uumenista saattoi vain puolueen hajaantumisen jälkeen ja sen jäsenistön poliittisen uudestisyntymisen kautta syntyä kommunistinen puolue... Tärkein edellytys Suomen köyhälistön tulevan vallankumouksen voitolle on juuri uusi puolue... kommunistinen puolueemme. Sen on Suomen työväki kalliisti hankkinut. Sen kehittäminen, puolustaminen ja vahvistaminen on Suomen jokaisen luokkatietoisien työläisen ensimmäinen vallankumouksellinen velvollisuus.” (SKP:n KK:n UB:n teeseistä vallankumouksen 15-vuotispäivän johdosta.)

Suomen kommunistisen puolueen (SKP:n) perustaminen elokuun lopulla v. 1918 avasi uuden sivun Suomen vallankumouksellisen työväenliikkeen historiassa. Puolue perustettiin käydyn kansalaissodan jälkeen, jossa Suomen työväki oli kolmen kuukauden ajan aseellisessa kamppailussa taistellut sankarillisesti lahtariarmeijaa vastaan ja samaan aikaan luonut omat valtaelimensä ja harjoittanut omaa luokkapoliitikkaansa punaisessa Suomessa. “Ei ollut neuvostoja, mutta vallan tyyppi oli kuitenkin uusi, proletaarinen” (Lenin). Vaikka työväen tappioon olivatkin näkyvimpinä syinä sotataidon puute ja imperialistisen Saksan säännöllisillä sotajoukoillaan tekemä interventio, niin *syvimpänä ratkaisevana syynä oli se, ettei vallankumouksen johdossa ollut marxilaista vallankumouksellista puoluetta.* Tämän vallankumouksen kokemukset, varsinkin sen tappion syiden tutkiminen ja Leninin oppeihin tutustuminen sekä Neuvosto-Venäjän elävä esimerkki sanelivat uuden puo-

luen perustamisen välttämättömyden. Työväen vallankumous ei voi voittaa ilman kommunistisen puolueen johtoa. Sen tärkeän opetuksen saimme vallankumouksesta.

Suomen sosdem puoluejohto oli kovin puutteellisesti tutustunut Marxin oppeihin eikä juuri ollenkaan Marxin työn jatkajan Leninin opetukseen. Vielä puutteellisempaa oli ollut niiden joukoille selvittäminen. "Suomen sosialidemokratia ei aikanaan käsittänyt bolshevismiin eikä Lokakuun vallankumouksen suurta historiallista kansainvälistä merkitystä. Se ei käsittänyt, että maailman historiassa oli nyt alkanut uusi aikakausi: kapitalismin yleisen pulan ja sosialistisen vallankumouksen aikakausi" (SKP:n KK:n UB:n 15-v. teesit). Se ei ollut selvittänyt itselleen luokkataistelun kiertämätöntä ratkaisukohtaa, proletaarista vallankumousta, jota ei sovi passiivisesti odottaa, kuten tehtiin, vaan johon on tarmokkaasti ja taitavasti valmistauduttava. Puolue ei ollut käsittänyt Marxin ja Leninin oppia porvarisdemokraattisen vallankumouksen kasvamisesta proletaariseksi eikä proletaarisen vallankumouksen ydinkysymystä, proletariaatin diktatuuria. Siitä passiivisen odotuksen ja puolustuksen kanta vallankumouksen kehittymisasteella, sekä johdon demokraattiset harhat (Valtiosääntöehdotus) vielä sen aikanakin.

Joutuneena vallankumouspakolaisina Neuvostoliittoon alkoi vallankumouksen johdossa olleille sosdem puolueen silta-saarelaisten parhaille edustajille ja vallankumouksellisten työläisten parhaimmistolle selvitä välttämättömyys proletaarisen vallankumouksen ja proletariaatin diktatuurin puolueen perustamisesta. Vallankumouksessa mukana olleita sosdem puolueen johtavia tovereita, muutamia johtavia nuorisoliittolaisia ja eräitä punakaartilaisia kokoontuikin Moskovassa elokuun 25 päivänä v. 1918 "Suomalaisten sosialidemokraattien neuvottelukokoukseen". Usean päivän keskustelujen ja periaatteellisen ratkaisun jälkeen kokoontui SKP:n perustava kokous elokuun 29 päivänä.

Suomen sosialidemokratian oikeistoherrat pettivät vallankumoukseen nousseen työväen. Jo ennen vallankumousta ne sitä avoimesti vastustivat. Vallankumouksen aikana saboteerasivat ja vehkeilivät porvariston kanssa sitä vastaan. Kansalaisodan taistelujen vielä riehuessa vaativat ne työläisiä laskemaan aseensa. Oikeistososialidemokraatit tukivat monella tavalla vastavallankumousta. Helsingin tultua saksalaisten interven-

tioujoukkojen valloittamaksi kävi Tanner neuvottelemassa kenraali von der Golzin esikunnassa, jossa tehdyn sopimuksen mukaan 25 huomattavaa oikeistososialidemokraattia antoi julistuksen huhtikuun 16 p:nä v. 1918. Siinä ne julkeasti häpäisivät työväen sankarillista luokkasotaa ja leimasivat sen rikolliseksi, asettuen sen kautta valkoisen vallan kannalle. "Siis alas aseet kaikkialla" — sanottiin siinä — "ja palatkaamme länsimaisen sosialidemokratian taistelutapoihin, palatkaamme rakentavaan eduskunnalliseen työhön ja aseettomaan järjestötoimintaan". Yhteisymmärryksessä porvariston kanssa nämä työväen luokkasasian kavaltajat, jatkaen luokkapetospolitiikkaansa, järjestivät sosialidemokraattisen puolueen uudelleen valkoisen sosialidemokratian aatteiden pohjalla.

Suomen vanha sosialidemokratia teki vararikon ja hajosi vallankumousprosessissa. "Silloisen sosdem puolueen uumenista saattoi vain puolueen hajaantumisen jälkeen ja sen jäsenistön poliittisen uudestisyntymisen kautta syntyä kommunistinen puolue."

*

Vallankumouksen kokemukset ja leninisin opetukset olivat siis ohjeina SKP:n perustavalle kokoukselle. Peruskysymys — kysymys proletarisesta vallankumouksesta ja proletariaatin diktatuurista — asetettiin marxilais-leniniläisesti. Tämä oli ratkaisevaa uuden puolueen perustamisessa. Hyväksyttiin seuraavat teesit:

1. Työväen on tarmokkaasti valmistauduttava aseelliseen vallankumoukseen, eikä suinkaan pyrittävä palaamaan siihen vanhaan eduskunnalliseen, ammatilliseen ja osuustoiminnalliseen taisteluun, jonka kannalla Suomenkin työväenjärjestöt olivat ennen vallankumousta.

2. Ainoastaan sellainen työväenliike ja toiminta, josta on takeita, että se edistää kommunismin leviämistä sekä työväen tulevan vallankumouksen voitollepääsyä, on hyväksyttävää ja sellaista on tarmokkaasti ajettava; — toisenlaisella kannalla esiintyvää toimintaa työväen keskuudessa on jyrkästi tuomittava, paljastettava ja vastustettava.

3. Vallankumouksen kautta on otettava työväenluokan omiin käsiin kaikki valta ja perustettava rautainen työväen diktatuuri; — on siis pyrittävä porvarillisen valtion hävittämiseen, eikä suinkaan kansanvaltaan, ei ennen vallankumousta eikä vallankumouksen kautta.

4. Työväen diktatuurivallan kautta on luotava kommunistinen yhteiskuntajärjestys pakkoluovuttamalla kaikki maa ja kapitalistinen omaisuus sekä järjestyneen työväen omalla toiminnalla järjestettävä kaikki tuotanto ja tuotteiden jako; — ei siis ole, ei vallankumouk-

sen kautta eikä ennen sitä, pyrittävä vain korjailemaan kapitalistista riistojärjestelmää siedettävämmäksi.

5. Työväen kansainvälisen vallankumouksen syntymistä ja voittoa on edistettävä mahdollisimman tarmokkaasti sekä kaikin voimin tuettava Venäjän proletariaatin sosialistista neuvostotasavaltaa.”

Ennen perustavaa kokousta pidetyssä “Suomalaisten sosialidemokraattien neuvottelukokouksessa”, jossa näistä teeseistä äänestettiin, niitä kannatti 74 ja niitä vastaan äänesti 16 Suomen vanhan työväenliikkeen toimihenkilöä, etupäässä ammatillisen liikkeen toimitsijoita. Viimemainitut sanoivat kielteisen kantansa syyksi sen, ettei teeseissä ollut selvästi selitetty suhdetta julkiseen toimintaan, mutta perussyynä heillä oli se, että olivat vielä pohjaltaan vanhan sosialidemokraattisen ideologian vallassa, eivätkä hyväksyneet kommunismia, leninismiä. Heidän paikkansa ei siis ollut SKP:n perustavassa kokouksessa, joksi “neuvottelukokouksen” enemmistö julistautui. Osa näistä 16:sta tuli myöhemmin mukaan SKP:seen, mutta osa liittyi sittemmin noskelaisiin.

Toisaalta perustava kokous joutui ultravasemmistolaiseen äkkijyrkkään asennoitumiseen. Ei ymmärretty oikein asettaa kysymystä julkisesta liikkeestä; erityisesti suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen oli väärää. Itsenäistä nuorisoliittoa ei katsottu tarpeelliseksi, talonpoikaiskysymykseen ei kiinnitetty riittävää huomiota ja kansallisuuskysymystä ei selvitetty.

Tästä äkkijyrkästä asennoitumisesta myös johtui eräs puolueen alkuaajan “vasemmistolaisista” virheistä, eduskuntavaalien boikotti vuoden 1919 alussa. Se perustui yksipuoliseen käsitykseen puolueen tehtävistä vallankumouksellisen kriisin kehittymisen asteella. Maailmantilanne oli kyllä hyvin vallankumouspitoinen: Saksassa ja Itävallassa oli käynnissä vallankumous, joita seurasi Unkarin vallankumous ja useita vallankumousyrityksiä muualla Keski-Europassa. Mutta siitä ei vielä kehittynyt voittoa sosialistista vallankumousta, kuten odotettiin. Voittoisalle vallankumoukselle välttämätön subjektiivinen tekijä ei ollut riittävästi kehittynyt. Ei ollut silloin vielä taistelukykyistä komm. puoluetta. Sosialidemokratia tukahutti proletaarisen vallankumouksen ja pelasti kapitalistisen järjestelmän. Virheelliseksi osottautui myös arvio, että Suomen työväki ei voi eikä tahdo lähettää omia edustajiaan lahtari-eduskuntaan. Työväki otti suurin joukoin osaa vaaleihin, ja kun ei ollut muita kuin sosdem ehdokkaita, äänesti se niitä.

Vaaliboikottitunnus osottautui siis virheeksi. Mutta *Kommunistisella vaalilipulla*, jossa sen ohella esitettiin puolueen vallankumoukselliset tehtävät, oli silti suuri propagandistinen merkitys. Siinä esitettiin ensikerran yksityiskohtaisemmin puolueen ohjelman käytännöllisiä vaatimuksia.

SKP:lla oli tähän aikaan verraten laajaa toimintaa Neuvosto-Venäjällä. Suuri vallankumouksen pakolaisjoukko edellytti monenlaisen huoltotoiminnan järjestämistä. Järjestettiin myös käyntiin teollisuuslaitoksia pakolaisten työvoimalla ja harjoitettiin voimaperäistä kommunistista valistustyötä. Suomalais-ten järjestämisellä punaiseen armeijaan ja päällikkökunnan kouluuttamisella oli mitä suurin merkitys. Tämän huolto- ja teollisuustoiminnan sitten toinen puoluekokous v. 1919 (joka oli vielä emigranteista kokoonpantu) päätti siirtää asianomaisille neuvostolaitoksille. Puoluetyön painopistettä alettiin siirtää Suomeen.

Vuoden 1918 lopussa ja vuoden 1919 alkupuolella oli puolue mukana perustamassa Kominternia ja on se sen jälkeen saanut siltä monenlaista tukea ja apua toiminnalleen ja koko ajan edustajiensa kautta ottanut osaa sen toimintaan. Neuvosto-Venäjällä suoritettiin siihen aikaan myös huomattavaa SKP:ttä avustavaa opetus- ja valistustoimintaa. NK(b):n riveissä saivat monet sittemmin Suomeen siirtyneet toverit tilaisuuden perehtyä bolshevikkipuolueen oppeihin ja työtapoihin, seikka, jolla silloin ja myöhemminkin on ollut suuri merkitys puoluekaaderiemme luokkataistelukouluutuksessa.

SKP:n johdolla aletaan Suomessa taistelu valkoista terroria ja sen turvissa muodostunutta luokkasovintoa harjoittavaa sosialidemokraattista puoluetta vastaan. Muodostuu julkinen vallankumouksellinen joukkoliike. Nuorisoliitto johdetaan vallankumoukselliselle tielle, tullen siitä sittemmin KNI:n osasto. Perustetaan Suomen sosialistinen työväenpuolue, joka julistautuu Kominternia kannattavaksi, sympatisoivaksi puolueeksi. Suomen ammattijärjestössä valtaa luokkataistelukannalla oleva aines johdon. Käydään avointa suuntataistelua valkoista sosialidemokratiaa vastaan sen omissakin järjestöissä. Sosialidemokraattinen puolue jakautuu kahtia, suuren osan työläisiä erottaessa siitä kokonaisina järjestöinä ja liittyessä STP:seen. Julkisia mahdollisuuksia, kokouksia, lehtien ja kirjallisuuden julkaisemista käytetään kommunistisen propagandan edistämiseen, ei kuitenkaan niin paljon kuin olisi voitu ja olisi pitänyt.

SKP vaikutti alkutaipaleellaan pääasiassa moninaisten julkisten joukkojärjestöjen kautta. Sillä ei ollut omia kiinteitä perusjärjestöjä työpaikoilla. Oli vain ketju- ja yhteyslinjajärjestö. Järjestettiin kolmikoita tärkeimmille paikkakunnille ja julkisiin järjestöihin. Taistelu joukoista oli kuitenkin menestyksellistä. V. 1919 sai vallankumouksellinen liike Helsingissä kunnallisvaaleissa 12 tuhatta ääntä, sosialidemokraattien saadessa 8 tuhatta. Sosialistinen työväenpuolue osallistui v:n 1922 eduskuntavaaleihin, saaden 127 tuhatta ääntä ja 27 edustajaa.

Vallankumouksellinen työväenliike nousi siis verraten nopeasti uudelleen vanhan työväenliikkeen murskaamisen ja hirtittävän valkoisen terrorin jälkeen. Tähän vaikuttivat myöskin objektiiviset tekijät, kansainväliset seikat: voimakas vallankumouksellinen liike koko maailmassa, Saksan vallankumous, saksalaisten joukkojen poisvieminen Suomesta, kuningasilveilyn romahtaminen sekä tästä aiheutuva sekasorto porvariston keskuudessa. Mutta vallankumouksellisen työväenliikkeen nousuun ratkaisevasti vaikuttavana subjektiivisena tekijänä oli SKP:n uudelleen nostama vallankumouksellisen taistelun lippu, kommunismin tunnussana ja kansalaissodan sekä sen jälkiseurausten aiheuttama voimakas luokkatunto työväestön keskuudessa, tunto siitä, että työväki oli ase kädessä taistellut oikean asian puolesta ja että seuraavassa aseellisessa taistelussa, jonka tuloa pidettiin läheisenä, tahdotaan ja osataan jo paremmin taistella ja voittaa. Voitokas Lokakuun vallankumous, neuvostomaan olemassaolo ja sen käymät voitolliset taistelut kotimaista vastavallankumousta ja imperialistisia interventioita vastaan vaikuttivat erittäin suuresti joukkojen vallankumouksellistumiseen ja rohkaisivat Suomenkin vallankumouksellista työväkeä. Valkoisen sosialidemokratian — joka kävi häikäilemättömästä neuvostomaan, bolshevismiin ja SKP:n vastaista taistelua — vaikutus varsinaisen proletariaatin keskuudessa jäi pieneksi.

Tällä vallankumouksen ja sotien ensimmäisellä kaudella Suomenkin proletariaatin vallankumouksellinen liike oli hyökkäysluontoista.

Vv. 1919—20 esiintyi suomalaisten emigranttien keskuudessa puoluejärjestöissä Neuvosto-Venäjällä SKP:n johtoa vastaan oppositio, joka pyrki vaikuttamaan myös Suomessa. Se oli perusluonteeltaan pikkuporvarillis-anarkistinen. Demagogisesti ja provokatoorisesti käyttäen hyväkseen silloin esiintyneitä taloudellisia y.m. vaikeuksia onnistui sen saada työläistenkin

keskuudessa osakseen tuntuva kannatus. Siihen yhdistyi myös kansainvälinen ohranprovokatio. Tämän opposition puoluevastainen taistelu johti elokuun lopussa v. 1920 SKP:tta ja vallankumouksellista työväenliikettä vastaan suunnattuihin johtavien toverien murhiin. Tuon inhottavan teon jälkeen kaikille rehellisille työläisille verraten pian selvisi tämän murhasakin pohjimmaisat tarkoitukset, ja sen demagogialle kannatuksensa antaneet työläiset sanoutuivat päättävästi siitä irti.

SKP:n alkukauden äkkijyrkkä asennoituminen korjattiin verraten nopeasti käytännöllisessä työssä ja torjuttiin siten puolueen joukoista eristäytymisen sekä lahkolaistumisen vaara. Ja julkiseen liikkeeseen tunkeutumisen kautta solmittiin yhteydet laajoihin työväen joukkoihin. Mutta tämä "lastentaudin" voittaminen ja siirtyminen laajan joukkotyön linjalle ei kuitenkaan tapahtunut kivuttomasti. Puolueen johdossa syntyi v. 1920—21 ristiriita, joka laajeni puolueen aktiivikerrokseen. Osa puoluejohdon jäseniä, joista eräät olivat olleet joukkotyössä Suomessa, alkoivat arvostella puoluejohdossa yhä vielä ilmenevää julkisen liikkeen aliarviointia. He vaativat puoluejohdon ja johdon painopisteen siirtämistä Suomeen, mutta arvostelussaan he itse kuitenkin toisaalta joutuivat oikeistopportunistiseen julkisen toiminnan yliarvioimiseen ja salaisen puolueen rakentamisen ja sen johtajaroolin aliarvioimiseen, mikä oli silloin heidän päävirheensä ja tämän kauden opportunistinen päävaara julkisessa vallankumouksellisessa liikkeessä. Tämä KK:n enemmistöä vastaan muodostunut ryhmä rikkoi myös puoluekuria. Niin tämän ryhmän virheet kuin myös legaalisen joukkotoiminnan aliarvioiminen puoluejohdon enemmistössä olivat seurauksena sosialidemokraattisten perujen säilymisestä puolueessa.

Tämä puolueriita, joka jo uhkasi viedä puolueen hajaannukseen, likvideerattiin Kominternin avulla, joka välittömästi osallistui riidan selvittelyyn IV puoluekokouksessa v. 1921. Tällä puoluekokouksella on puoluehistoriassa erittäin huomattava merkitys siinäkin suhteessa, että siinä ensi kerran oli varsinaisesti Suomesta suuri edustajamäärä, yli 50 edustajaa. Samaten välittömästi ennen puoluekokousta pidetyssä KI:n kongressissa oli Suomesta suuri puolue-edustajisto. Perusteellisessa ja pitkässä keskustelussa puoluekokouksessa selvitettiin täydellisesti nämä riidat. Puoluejohto pantiin kokoon kummankin riitapuolen edustajista sekä Kominternin II ja III kongressin

osottamalla linjalla hyväksyttiin puolueen tehtävät ja taktiikka, suunniteltiin puolueen organisatio, salainen ja julkinen toiminta.

Sodanjälkeisen kapitalismin toinen kausi esiintyi Suomessa omalaatuisena. Sen kynnyksellä, v. 1922 alussa, estääkseen työväestön taistelemasta elintasonsa kohottamisen puolesta pani Suomen porvaristo toimeen hyökkäyksen julkisen vallankumouksellisen liikkeen johtoa vastaan, joka oli m.m. mobilisoinut joukot laajaan taisteluun Suomesta Neuvosto-Karjalaan järjestetyn hyökkäyksen johdosta. Vainot jatkuivat ja johtivat vuonna 1923 Sosialistisen työväenpuolueen lakkauttamiseen.

Mutta kapitalismin suhteellisen vakaantumisen aikana, joka Suomessa ilmeni huomattavana teollisuustuotannon nousuna, mitä politiikassa vastasi porvariston diktatuurin parlamenttaaristen muotojen etualalle tuleminen, SKP:n johdolla uudelleen kehitettiin laajaa julkisten muotojen käyttämistä vallankumouksellisessa työväenliikkeessä. Sosialistisen työväen eduskuntaryhmän vangitseminen johdosta hajoitetun eduskunnan ylimääräisissä vaaleissa v. 1924 sai vallankumouksellisen työväen ja pienviljelijäin vaaliliitto 108 tuhatta ääntä. Presidenttivaaleissa tammikuussa v. 1925 asetti puolue valtatuksen "Työväen ja talonpoikain hallitus" porvarillista demokratiaa vastaan. Julkisen liikkeen opportunistiset ainekset nousivat tätä puolueen valtalinjaa vastaan ja itse puolueessakin erinäiset toverit horjuivat sen suhteen. Vaikka vaalitoiminta oli heikkoa, niin vahvistui puolue tässä kamppailussa ideologisesti ja organisatorisesti, erityisesti sen selvityskamppailun ja jälkikritiikin johdosta, jota vaalikamppailun yhteydessä käytiin.

Vuonna 1923—25 esiintyi puoluejohdon keskuudessa ryhmäkuntainen oppositio (Rahja, Laukki) etupäässä puolueen sisäisten toimintatapakysymysten ja sotakommunismin kauden jätteidensä likvideerauksen johdosta. Oppositio esiintyi pääasiassa periaatteettoman parjauksen harjoittamisena ja kurittomuutena. Sen yhteydessä ilmeni myös oikeisto-opportunismia: Rahja vaati v. 1924 vaaliliittoa sosialidemokraattien kanssa. Hän myös arvosteli puolueen organisatorisia heikkouksia, tuomatta kuitenkaan esille mitään uutta; asetti väärällä tavalla kysymyksen puolueen luonteesta ja vallankumouksen tekijöistä Suomessa (ulkopuoliset voimat). Myöhemmin (v. 1927) Rahja rumien yksityisten tekojensa ja puoluerikkomustensa takia erotettiin puoluejohdosta. Mutta edelleenkin on tuo rahjalainen

oppositio jatkanut esiintymistään. V. 1931 puoluekonferenssissa tehdyssä päätöslauselmassa osotetaan myös erään oppositio-ryhmän yrittäneen toimia fasistimullistuksen jälkeen Helsingissä, mutta joka pian voitettiin. Päätöslauselmassa sanotaan tästä ja rahjalaisesta oppositiosta m.m. seuraavaa:

”Erinäiset tämän ryhmän jäsenet kehuivat heidän olleen yhteydessä Leningradiin, missä on esiintynyt toinen vielä pienempi oppositio-ryhmä Eino Rahjan johdolla, jolla on takavuosilta paljon persoonallista aihetta vääriin kaunaan puoluejohtoa kohtaan ja sen johdosta menetettyään uskonsa koko puolueeseen on katsonut ajan sopivaksi ryhtyä likvidaattorimaisella tavalla parjaamaan puoluetta ja puolueen johtoa. Hänen ”platformunsa” supistuneekin pääasiassa tuohon parjaamiseen. Puoluejäsenten velvollisuus on esiintyä selvästi ja lujasti tuollaista puoluevastaista oppositio-yrittelyä vastaan”.

Vuonna 1925 pidettiin V puoluekokous. Se laski organisaattorisen perustan ja osoitti puolueelle poliittisen linjan ja toimintamuodot eri työaloilla. Tällä kaudella syntyy puolueen vaikutuksesta ja johdolla julkisen järjestötoiminnan erilaisia muotoja, vaaliyhdistyksiä, paikallisjärjestöjä, vaalineuvostoja, sanomalehtien kannatuskerhoja, erilaisia toimintakomiteoita, j.n.e. Julkisten työväenlehtien määrä ja levikki laajeni. Puolueen johdolla muodostetaan maanalainen kommunistinen nuorisoliitto (SKNL), joka johtaa laajaa vallankumouksellista nuorisotoimintaa, kuten esim. nuorten työläisten opintoyhdistysverkostoa, sekä toimintakomiteoita erilaisissa kamppailuissa, jolla toiminnalla oli varsin laaja agitatorinen vaikutus. Illegaalisen liiton jatkuvaa rakentamista kuitenkin opportunistisesti laiminlyödään eikä johdeta työläisnuorisojoukkojen jokapäiväistä taistelua elinetsijensä puolesta. Työläisnaisten toiminta uudelleen aktivisoituu ja sitä pyritään kehittämään naisten edustajaliikkeen muodossa, mikä ei kuitenkaan saa pysyviä tukikohtia työpaikoilla. Työväen urheiluliikkeessä on luokkataistelukannalla olevilla tähän aikaan enemmistö, mutta siinä ei noudateta johdonmukaista luokkalinjaa, joten sosialidemokratian ideologisen vaikutuksen voittaminen jäi heikoksi. Edistysmielisessä osuustoimintaliikkeessä kehittyy huomattava vallankumouksellinen oppositio. Talonpoikaiskysymyksessä on puolue tähän mennessä periaatteellisesti selvittänyt kantansa ja lisää toimintansa kautta vaikutustaan maaseudulla. Kansallisuuskysymyksessä on oikea periaatteellinen linja taistelussa vähemmistökansallisuuksien sortoa vastaan, mutta käytännössä ei riittävästi tehdä työtä ruotsinkielisten

työläisten ja talonpoikain keskuudessa. Ei riittävästi paljasteta sosdem puolueen eikä ruotsalaisen kansanpuolueen politiikkaa työväen ja pikkuporvarillisten joukkojen edessä. Suomalaisille työläisille ja talonpojille ei riittävästi selvitetä kansallisuuskysymyksen merkitystä.

Vallankumouksellista valistustyötä armeijassa työläis- ja talonpoikaissotilaiden keskuudessa on puolue harjoittanut perustamisestaan saakka. Sillä on ollut aika-ajoittain huomattavaakin joukkovaikutusta. Mutta armeijatyön luonteen ja armeijaan menevien varsin heikon valmistuksen vuoksi ei siellä ole kyetty muodostamaan jatkuvasti toimivaa organisaatiota. Vallankumouksellista työtä armeijassa on suuressa määrin pidetty sellaisena erikoistytönä, jota vain sotilasjärjestö suorittaa. Tässä suhteessa asetetaan nyt tiukka vaatimus, että se on koko puolueen asia, koko nuorisoliiton asia. Lenin sanoo: "On itses-tään selvää, että jos vallankumous ei tule joukkojen vallanku-moukseksi, ja jos ei se kosketa sotaväkeä, niin ei voi olla puhet-takaan vakavasta taistelusta."

Suhteellisen vakaantumisen kaudella saivat työväen eri ker-rokset taloudellisen taistelun kautta palkkojaan osaksi korote-tuksi ja työsuhteitaan parannetuksi. Käytiin monia sitkeitä, suuriakin lakkoja (metallisulku v. 1927, satamalakko v. 1928 y.m.). Puolueen vaikutus lisääntyi ammatillisessa liikkeessä, mutta taloudellisten taistelujen kehittämistä opportunistisesti laiminlyötiin, eikä kehitetty vallankumouksellista taktiikkaa taloudellisten taistelujen alalla. Kun sitten taloudellinen pula alkoi, tyrehtyi lakkoliike miltei kokonaan. Sosialidemokraatti-nen katsomus, että pula-aikana ei voida taistella, rämetti am-matillisen liikkeen joutuen monet puolueen jäsenetkin tämän käsityskannan vaikutuksen alaiseksi. Sosdem johtoherrat, kun eivät saaneet anastetuksi itselleen ammatillisen liikkeen johtoa, työskentelivät häikäilemättömästi työnantajien hyväksi, yrittäen m.m. murtaa lakkoja (Nokian ja satamalakko), mutta työläiset torjuivat jyrkästi heidän yrityksensä.

Taistelu ammatillisen liikkeen proletaarisesta luokkalinjasta ja yhtenäisyydestä muodostui teräväksi. V. 1926 AJ:n edustaja-kokouksessa estetään manööverillä (päätös edustajan lähet-tämisestä Geneven työtoimistoon, riippumattomuus poliittisista puolueista, noskelaisille paikkoja AJ:n johdossa niiden voima-suhteita vastaava määrä) noskelaisten jo silloin yrittämä AJ:n hajotus. Tätä manööveria ei kuitenkaan kaikkialla osattu tar-

koituksenmukaisesti sovelluttaa, vaan käytännössä tapahtui mukautumista sosialidemokratiaan ja opportunistista sovittelua ammattiliittojen keskustalais-johtajain kanssa, joille ammatillisen liikkeen yhtenäisyys oli itse tarkoitus, niiden pyrkiessä tietoisesti säilyttämään ammatillisessa liikkeessä sosialidemokraattiset menettelytavat. Kompastuskiveksi vallankumoukselliselle ammatilliselle liikkeelle muodostui AJ:n suhde puolueisiin. Aikaisemmin oli hyvin suuri osa ammatillisista järjestöistä kuulunut ent. sosialidemokraattisen tottumuksen mukaan poliittiseen puolueeseen, STP:seen, ja myöhemmin ne antoivat kannatuksensa sosialistisen työväen ja pienviljelijäin vaaliliittotoiminnalle. Noskelaiset tekivät tästä hajotuskysymyksen. Ammattijärjestö hyväksyi sitten "puolueettomuuspykälän". Opportunistijohtajat ottivat sen aseeseen sovittelu-politiikalleen sosialidemokraattien kanssa, ja kun ei tämän kysymyksen perusteita laajoille joukoille riittävästi selvitetty, aiheutti se niidenkin keskuudessa epäröintiä ja sopuilua. Eri-tyisesti kärjistyi taistelu vallankumouksellisen työväen ja sosialidemokraattien välillä ammatillisen liikkeen kansainvälisissä kysymyksissä. V. 1921 AJ:n jäsenenemmistö äänesti Profinterniin liittymisen puolesta. Vv. 1925—26 asettui sen enemmistö kannattamaan englantilais-venäläistä komiteaa. Köpenhaminassa v. 1928 Neuvostoliiton, Norjan ja Suomen ammattiliittojärjestöjen kesken solmitun yhteistyösopimuksen ajaminen kärjisti AJ:n sisäiset suhteet erittäin teräviksi. Valtava jäsenenemmistö oli proletaarisen kansainvälisyyden kannalla. Vaikka AJ:n jäsenenemmistö oli sopimuksen ratifioimisen kannalla, niin hoipertelijain opportunistisen politiikan ja ulkolaisten reformistien ja suomalaisten noskelaisten häikäilemättömän painostuksen ja hajotusuhan vuoksi ei sitä kuitenkaan pantu toimeen. Tästä opportunistisesta laiminlyönnistä kantaa päävastuun puolueen johto, sillä se ei kyennyt AJ:n kongressissa v. 1929 viemään linjaansa lävitse.

Tehostaakseen taistelua vallankumouksellista liikettä vastaan ja vetääkseen sosialidemokraatit yhä tiiviimmin yhteiskuntaa säilyttävään rintamaan, istutti suurpääoma ministerituoleille sosialidemokraattiset johtajat vv. 1927—28. Tämä hallitus oli täydellinen suurpääoman renki ja toteutti sen tahtoa kaikessa politiikassa, vehkeili ulkopoliitikassa kansainvälisten lahtareiden kanssa Neuvostoliittoa vastaan ja sisäpolitiikassa noudatti pääoman tahtoa työväen luokkaetuja vastaan, johtaen ohrana-

jahtausta SKP:tta ja vallankumouksellista työväenliikettä vastaan. Tämän jälkeen Suomen sosialidemokratia jatkuvasti ja yhä nopeammin kehittyi sosialifasismiksi.

SKP:n taholta ja sen johdolla myöskin vasemmistotyöväen lehdistössä kyllä räikeästikin kritikoitiin sosialidemokratiaa ja paljastettiin sen porvaristolle tekemiä ja työväenluokkaa vastaan kohdistuvia palveluksia porvaristolle, mutta ei osattu riittävästi ja oikealla tavalla konkreettisoiden paljastaa sosdem johtajia työläisten edessä itse työssä eikä täten murtaa sosialidemokratian joukkopohjaa.

Mitä oli Suomen luokkasodan jälkeinen vasemmistolainen liike? Se luonnehdittiin v. 1929 puoluekonferenssin tekemässä, taistelua oikeistovaaraa vastaan koskevassa päätöslauselmassa seuraavasti:

“Legaalinen vasemmistolainen työväenliike Suomessa (johon on kuulunut ja yhä kuuluu Suomen AJ:n enemmistö, vv. 1920—23 toiminut STP, vuodesta 1924 alkaen eduskunta- ja kunnallisvaaleissa esiintynyt ”Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin vaaliliitto”, sosialistisen nuorisoliikkeen joukkojärjestöt, vasen sivusta työväen urheiluliikkeestä y.m.s.) on toimivain kerrostensa kokoonpanon puolesta ollut tosiasiallisesti kommunistien ja heitä lähelläolevien ainesten sekä puolosialidemokraattien blokki eli yhteisrintama taistelua varten lahtarivaltaa ja Suomen sosdem puoluetta vastaan. — ”Vasemmistososialistit” tässä blokissa ovat sosialidemokraateista eronneet paitsi organisatoorisessa myöskin poliittisessa suhteessa, jopa osa kehittyen todella lähelle kommunistista kantaa, toiset taas horjuen puoleen ja toiseen ja vissi osa eroten virallisesta sosialidemokratiasta pääasiassa vain sosdem puolueen sosialifasistisen luonteen takia (johon kuuluu v. 1918 työväen vallankumouksen tuomitseminen, sovinto lahtaridiktatuurin, jopa suojeluskuntalaitoksen ja ohranain kanssa, kaikkien eri hallitusten ja kapitalistien joko suoranainen tai väliaikainen avustaminen, ajojahti Neuvostoliittoa vastaan j.n.e.) ainoastaan tässä suhteessa s.o. sosialifasistisen politiikan vastustamisessa on siis opportunistinen osa ”vasemmistososialisteja” eronnut Suomen sosialidemokraateista, pohjaltaan pysyen sosdem ideologian (ja vanhan ammatillisen byrokraattisuuden tradeunionismin) vallassa.”

Oli historiallisesti ja poliittisesti oikein, että lyötiin hajalle noskepuolue vv. 1919—20, luotiin julkinen vallankumouksellinen joukkopuolue (STP) ja voitettiin suuria proletaarisia joukkoja vallankumouksellisen taistelun linjalle. STP syntyi sosialidemokratian kieltämisen ja kommunismin tunnustamisen merkeissä. Silloin propagoitiin julkisuudessa kommunismin, Kominternin päätöksiä j.n.e., enemmän kuin mitä tehtiin

myöhemmin. Kuitenkaan ei STP eikä vasemmistolainen työväenliike myöhemminkään suinkaan ollut vapaa sosialidemokratian ideologian jätteistä, joita oli myös puolueessa. Ne vaikuttivat toimintaan erityisesti suhteellisen vakaantumisen kaudella, johtivat monessa suhteessa käytännön opportunistiin, laillisuusharhoihin ja aiheuttivat pyrkimyksiä julkisten mahdollisuuksien säilyttämiseen, jopa poliittisen linjan kustannuksella.

“Nämä legalismin ilmiöt — sanotaan 1930 puoluekonferenssin päätöksessä — ovat ilmauksia toiselta puolen toisen kauden vakautumismielialojen vaikutuksesta ja toiselta puolen sosialidemokratian jätteiden olemassaolosta puolueessamme. Näiden säilymistä ja virkistämistä taas oli edistänyt — paitsi toisen kauden synnyttämät harhat — myös vasemmistolaisesta työväenliikkeestä ja sen oleellisena tärkeänä osana aikanaan olleesta sosialistisesta työväenpuolueesta vasemmistososialidemokraattisine pürteineen tulevat vaikutukset.”

Tämän vaaran puolue näki ja varotti siitä III puoluekokouksessa v. 1920 todeten STP:ssa esiintyneen opportunistista pyrkimystä “ostaa julkisen toiminnan mahdollisuudet myönnytyksillä, periaatteen ja menettelytavan epäselvästi esittämällä, siten himmentäen kommunismiin pyrkiväin työläisten käsityksiä”. Myöhemminkin toisella kaudella tästä varotettiin, mutta sitä ei kyetty käytännössä voittamaan.

Poliittiseksi virheeksi muodostui se, että SKP ei käytännöllisessä politiikassaan näyttänyt riittävästi kasvojaan eikä tehnyt itseään suurille joukoille tunnetuksi. Julkisen vallankumouksellisen liikkeen ja kommunistisen puolueen eroa ei riittävästi selvitetty ja joukoille osoitettu. Mutta ei ole myöskään unohdettava, että monissa tapauksissa puolueen oli konspiratiivisista syistä salattava “tekijäoikeutensa” moniin aloitteisiin ja otteisiin. Kaikessa tapauksessa kieltämätön tosiasia on, että *SKP oli näiden julkisten joukkojärjestöjen ja niiden välityksellä johdetun toiminnan kautta joukkopuolue.*

Puolueen orgpolitiikan päävirhe käytännössä ennen fasistimullistusta oli siinä, että ohjeista, pyrkimyksistä ja yrityksistä huolimatta puolueen organisatioperustaa ei bolshevistisella tavalla rakennettu oikealle bolshevistiselle perustalle, työpajoille, siellä toimien ja sen kautta välittömästi lujitettu yhteyksiä laajojen joukkojen keskuudessa. STP:n aikana oli kommunistinen puolue pääasiassa sen sisässä, jäseniensä kautta sitä johtaen. STP:n hajotuksen jälkeen saavutetaan vv. 1924—25 vissejä tuloksia illegaalisien puolueen oman orgperustan ra-

kentamisessa ja 1927—28 vaihteessa on solujen enemmistö nimellisesti työpaikoilla, mutta työn painopiste ei vielä kuitenkaan ole siellä, vaan joukkojärjestöjen kautta toimien kulkee edelleen heikomman vastuksen linjaa. Puolueen poliittista linjaa ei saatu organisatoorisessa käytännössä täysin toteutuksi. Laajat vangitsemiset v. 1928 lamaannuttivat puolueen organisatoorista kehitystä. Vv. 1925—30 ja erityisesti 1929—30 tehtiin kyllä työtä organisation juurruttamiseksi työpaikoille, mutta siitä huolimatta fasistisen päällekkarkauksen aikana ei puolueella ollut bolshevistista organisatiota, joka olisi kyennyt kehittämään joukkoliikettä, kun julkiset järjestöt taas hajotettiin.

SKP:n enemmän kuin muidenkaan maiden kommunististen puolueiden bolshevisoimisprosessi ei tapahdu suoraviivaisesti. Se on sitkeän taistelun prosessi, vaatien alituista taistelua kahdella rintamalla. Mutta puolueen kehityksen perusvika oli siinä, että käytännössä ei käyty hellittämätöntä taistelua kahdella rintamalla, vaan suhtauduttiin useasti sovitteluvasti oikeisto-oppportunistisiin ilmiöihin puolueessa ja oikeistovaaraan vasemmistoliikkeessä.

“Bolshevistinen puolue ei synny itsestään, hetkellä, jolloin vallankumousaalto saavuttaa huippukohtansa. Bolshevistinen puolue ottaa osaa työväenluokan koko taisteluun ja muodostuu tämän taistelun kuluessa. Oikeisto- ja horjuvat ainekset niin Kominternin sisällä kuin Kominternin lähettyvilläkin ovat sitä mieltä, että koska vallankumoukselliset tapahtumat eivät kehity nopeasti, ei puolueiden bolshevisoimistunnuskaan ole paikallaan. He eivät ymmärrä sitä, että jos vallankumouksen kehityksen vauhti hidastuu — jos tämän johdosta horjuminen joissakin proletariaatin kerroksissa lisääntyy ja vastavallankumousta hyödyttävä sosialidemokraattinen mieliala kasvaa niin siitä johtuu, että puolueiden bolshevisoimistunnus käy vieläkin v ä l t t ä m ä t t ö m ä m m ä k s i. Sillä juuri asian näin ollen tulee kommunistien vielä siukkaammin ponnistella lujan vastarinnan luomiseksi horjumisia vastaan proletarisen etujoukon parhaiden aineiden pysyttämiseksi meidän riveissämme ja heidän lukumääränsä lisäämiseksi. Näin tulee kommunistien, pitäen korkealla proletariaatin vallankumouksen lippua, osata vaikeimmissakin oloissa takoa sellainen proletaarinen ydinjoukko, joka osaa valmistaa ja järjestää proletaarista vallankumousta, olivatpa olot millaiset tahansa.” (Kl:n bolshevisoimisteeseistä.)

Kominternin VI kongressi suunnaten päätulen oikealle merkitsi, että “kommunististen puolueiden sisällä tällä hetkellä — kapitalistisen osittaisen vakaantumisen pohjalla välittömässä yhteydessä sosialidemokraattisen vaikutuksen kanssa — syrjä-

pyrintöjen päälinja kulkee oikealle oikeasta poliittisesta asenteesta". — Keväällä 1929 aloitettiin SKP:ssakin voimakkaammin suunnata taistelun tuli oikealle, kehittyen siitä avoin taistelu oppörtunismia vastaan koko vasemmistoliikkeessä. Lokakuun konferenssin poliittinen pääresolutio käsittelee nimenomaan taistelua oikeistovaaraa vastaan, mutta "päävika oli siinä, että se kritiikki oli liian suppea, se ei kohdistunut koko puolueeseen eikä oikealla voimalla suuntautunut suuren käänteen aikaan saantiin" (1930 puoluekonferenssi).

*

Sodanjälkeisen kapitalismin kolmannen kauden tunnusmerkit — suhteellisen vakaantumisen horjuminen, kapitalismin maailmantalouden lähestyvä pula, sodanvaaran lisääntyminen menestyksellisesti sosialismia rakentavaa Neuvostoliittoa vastaan, luokkataistelun kärjistyminen, pääoman tehostunut hyökkäys — jotka Kominternin VI kongressi v. 1928 määritteli, tuntuivat selvästi Suomessakin. Taluspula alkoi vaikuttaa jo kevästä v. 1928, jolloin rakennusteollisuudessa alkoi lamaannus; finanssikriisi kiristyi, yhtyen tähän agraaripula.

Sisäinen luokkataistelutilanne kärjistyi nopeasti. Suurporvaristoa ei tyydyttänyt hallituksen toimenpiteet, vaan se tahtoi luoda parlamenttaarisista puolueista riippumattoman "lujan hallituksen". Se alkoi puhua "parlamenttarismin pulasta" ja vaati työväenluokan valtiollisten oikeuksien rajoittamista ja vallankumouksellisen työväen edustajien karkoittamista eduskunnasta. Ylimääräiset eduskuntavaalit toimeenpantiin v. 1929 kesällä. Siinä porvaristo yhteisrintamassa sosialidemokraattien kanssa kävi taisteluun tunnuksella: Kommunismia vastaan. Finanssipääomaa edustava kokoomuspuolue julisti fasistisen vaaliohjelman, jonka toteuttamista varten v. 1930 kesällä lapualaisyökkäyksen avulla pystytettiin Suomeen fasistinen diktatuuri.

SKP — joka toisen kauden aikana oli toiminnassaan vajonnut legalismiin ja käytännön opportunistiin — ei kyennyt heti huomaamaan kolmannen kauden alkamisen koko merkitystä eikä kyennyt suorittamaan toiminnassaan sitä käännettä mitä tilanne vaati. Puolue ei myöskään oikealla tavalla nähnyt porvariston fasistisen kumouksen tuloa eikä kehittänyt vastaavaa joukkojen mobilisoimista.

Vallankumouksellisessa työväenliikkeessä tapahtui kyllä tällöin suuntataistelun kiristyminen. Keväällä v. 1929, ammatti-

järjestön VIII edustajakokouksen jälkeen, jolloin sosdem johtajat ja niihin yhtyneinä opportunistiluopiot, aloittivat ammattijärjestön avoimen hajoitustyön, ryhtyi puolue joukkojen keskuudessa julkiseen taisteluun vasemmistolaisen työväenliikkeen opportunisteja vastaan. Tämä taistelu muodostui erittäin teräväksi. Sen tuloksena oli, että vasemmistolaisista lehdistä ja muiltakin johtavilta paikoilta poistettiin joukko opportunistisia toimitsijoita. Nämä opportunistit menivät Vällärin johtamana yhä pitemmälle oikealle. V. 1930 talvella alkoivat he julkaista hajoituslehteä, muodostaa omaa opportunistista puoluejärjestöään sekä käydä kiihkeätä taistelua SKP:tta ja koko vallankumouksellista liikettä vastaan. Ne eivät saaneet kuitenkaan mukaansa työläisjoukkoja ja heidän organisatorinen vaikutuksensa jäi varsin mitättömäksi. Mutta taistelu heitä vastaan alettiin kuitenkin liian myöhään ja sitä käytiin puolinaiisesti, ei osattu yhdistää sitä kuten olisi pitänyt, jyrkempään taisteluun sosialifasisteja ja hyökkäävää fasismia vastaan.

Tällä ajankohdalla tapahtui joukoissa huomattava vasemmistumisprosessi. Siitä olivat osoituksena m.m. v:n 1929 vappukamppailu, vaalisaavutukset, elokuun 1 päivän kamppailu ja onnistunut nälkälakko Tammisaarella saman vuoden syksyllä; sen yhteydessä joukkoliikehtiminen työväen keskuudessa kasvoi niin voimakkaaksi, että AJ:n opportunistiset hoipertelijat katsoivat olevansa pakoitettuja julistamaan suurlakon. Mutta he eivät tehneet mitään sen onnistumiseksi, vaan päinvastoin organisoivat sen tappion, yrittäen sitten vierittää joukkojen silmissä siitä syyn muka "äkkijyrkkien" kommunistien niskoille. Osaksi ne siinä onnistuivatkin. Sosialidemokraatit näiden samojen opportunistiluopioiden tukemana, hyökkäsivät avoimesti ja häikäilemättömästi näitä työväen vallankumouksellisia esiintymisiä vastaan. Puolue näki välttämättömäksi muuttaa taistelun kurssia. Se tekikin yrityksiä siihen suuntaan, mutta ei kuitenkaan kyennyt tätä kurssin muutosta käytännössä toteuttamaan. Se, kuten Komintern sitten fasistimullistuksen jälkeen toteakin, "otti oikeita askeleita puolueen työn vallankumouksellistuttamiseksi, mutta teki sen liian vähän päättäväisesti, liian suppeassa mittakaavassa ja suuresti myöhästyen, eikä osannut saada aikaan välttämätöntä käännettä puolueen työssä". — Kuitenkin porvaristo huomioi taistelun terävöitymisen opportunisteja vastaan ja vallankumouksellisen luokkalinjan lujittumisen, mikä merkitsi SKP:n vaikutuksen huomattavaa.

tavaa kasvua sekä vallankumouksellisen taistelun kohottamista korkeammalle asteelle. Tämänkin vuoksi lapualaisfasismi kii-rehti päällekkarkausta.

Fasistidiktatuurin pystyttäminen toimeenpantiin heinäkuus-sa v. 1930. Silloin suoritettiin työväenluokan valtiollisten ja kunnallisten oikeuksien riistäminen. Vallankumoukselliset työväenjärjestöt, ammattijärjestö y.m. väkivaltaisesti tuhottiin. Lapualaisfasistit toimeenpanivat suuren murhapolton Rovanie-men kauppalassa ja työväen kirjapainossa Kuopiossa sysäten syyntä kommunisteille. Työväenliikkeen aktiivia kohtaan har-joitettiin häikäilemättömää terroria. Toimeenpantiin laajoja van-gitsemisiä ja vankilaterroria kiristettiin. Fasistisessa päällekar-kauksessa työväen luokkavastarinta murrettiin. Sen seurauk-sena oli, että suurpääoman sitä seuranneena vuonna onnistui polkea työväen palkat alas 40—60 prosentilla. Tämä työväen-luokan elintason polkeminen oli fasistimullistuksen yhtenä päätavoitteena, pyrkimyksenä selviytyä pulasta työtätekevän kansanenehmittöön häikäilemättömän rosvoamisen kautta. Fa-sistimullistuksen jälkeen alkoi entistä kiihkeämpi sotavarustelu ja sotaprovokatio Neuvostoliittoa vastaan. Avoimesti lapua-laisfasistit kiihottivat sodan alkamiseen, julkeasti ilmoittivat tarkoituksenaan olevan valloittaa Neuvosto-Karjala ja kah-maista alueita jopa Uralia myöten. — “Fasismi on” — sanotaan Tpk:n XIII plenumin päätöksessä — “finanssipääoman taantu-muksellisinten, kansalliskiihkoisinten ja imperialistisinten ai-nesten avointa terroristista diktaturia.”

Fasistimullistuksessa ja suurpääoman fasistidiktatuurin pys-tyttämisessä sosialidemokraatit tekivät suurporvaristolle arvok-kaita renginpalveluksia. Niiden suorittama ammattijärjestöön hajotus sisältäpäin ja noskelaisen ammatillisen liikkeen järjes-täminen oli valmistelua fasistiselle hyökkäykselle. AJ:n ha-jottaminen työväen palkkatason polkemiseksi oli porvariston antama tehtävä sosialifasistisille johtajille, jonka ne innolla täyttivät. Tätä ei työväki tule milloinkaan unohtamaan. Kata-lasti ne solmivat sopimuksen opportunistien kanssa uudesta ammatillisesta liikkeestä heti ammattijärjestöön toiminnan kiel-tämisen jälkeen, ennenkuin se oli lakkautettukaan. Sociali-demokraattinen johto avoimesti tunnusti, että sillä ja lapuan-liikkeellä on sama päämäärä — kommunismia vastaan. *Ilman sosialidemokraattien apua ei fasismi Suomessa olisi voinut voit-taa.* Sosialidemokraattisen puolueen päätehtävänä on työväen-

luokan vastustuskyvyttömänä pitäminen pääoman riiston ja fasistisen sarron alla. "Työväen pyrkimykset ovat kylläkin *näennäisesti* ristiriidassa suurkapitalistien edun kanssa, mutta tämäkin ristiriita on vain *näennäinen* ja johtuu nurjista oloista sekä niiden luomista *ennakkoluuloista*", — julisti S. *Sosialidemokraatti* huhtikuussa v. 1933. Näin notkistavat sosialifasistit polvensa finanssipääoman edessä. Tästä palkaksi on noskepuolue saanut vallankumoukselliselta työväeltä fasistimullistuksessa ryöstetyt työväentalot ja muun omaisuuden. Sosialidemokraatit kieltävät fasistidiktatuurin olemassaolon Suomessa. Ne pitävät fasisteina vain lapualaisia maantierosvoja ja "isänmaallista kansanliikettä", joka muka uhkaa "laillista kansanvaltaa". Tämä "laillisen" fasistisysteemin kannattaminen onkin sosialidemokraattien kieroimpia tehtäviä. Suomessa suurporvariston fasistidiktatuurin ei ole vielä tarvinnut kokonaan syrjäyttää parlamenttaarisia hallitsemisen muotoja. Se on alistanut ne diktatuurinsa käytettäväksi. Tässä vaiheessa kuuluvat nämä parlamenttarismin jätteet niinkuin sosdem puoluekin fasistidiktatuurin systeemiin.

Fasistisen hyökkäyksen valmistuskaudella, *Työn Äänen* kirjapainon hävityksen jälkeen maaliskuussa v. 1930 ja uudelleen touko- kesäkuussa toimeenpantiin suuria työväen vastalausemielenosoituksia, annettiin julistuksia, joissa kutsuttiin joukkoja itsepuolustukseen ja joukkotaisteluun, mutta ei kyetty viemään niitä kaduille, eikä saatu käytännössä järjestetyksi joukkovastarintaa ja taistelua hyökkäävää fasismia vastaan.

Mistä johtui SKP:n kyvyttömyys käydä joukkovastarintaan? Fasistimullistuksen jälkeen pidetyssä puoluekonferenssissa selvitettiin syitä vastarinnattomaan autautumiseen porvariston fasistisen hyökkäyksen edessä. Tässä itsearvostelussa todetaan, että puolueessa oli "pitkälle kehittynyt opportunistinen legalisuuteen, laillisuuteen juutuminen ja maatuminen, joka tapahtui jatkuvana prosessina toisen kauden aikana", edelleen todetaan, että nämä legalismin ja käytännön opportunistin ilmiöt "ovat ilmauksia toiselta puolen toisen kauden vakaantumismielialojen vaikutuksesta ja toiselta puolen sosialidemokratian jätteiden olemassaolosta puolueessamme".

Kominternin Tpk, SKP:tta arvostellessaan, marraskuun 20 päivänä v. 1930 m.m. toteaa:

"Hyvin raskaissa valkoisen terrorin oloissa työskennellen osasi SKP 12 vuotisen olemassaolonsa aikana saavuttaa huomattavaa

menestystä varsinkin legaalisten mahdollisuuksien käyttämisen alalla. Se sai ratkaisevan vaikutuksen ammatillisissa järjestöissä ja loi laajan legaalisen lehdistön. Eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa kokosivat vasemmistolaiset työväenlistat, joita SKP kannatti (virallisesti ei SKP illegaalisena puolueena voinut ottaa osaa), monissa teollisuuskeskuksissa ja puolproletaaristen aineiden keskuudessa pohjois-Suomessa (Oulu) ja keski-Suomessa (Kuopio) jopa enemmän ääniä kuin sosialidemokraatit. Kuitenkin osottautui Kominternin suomalainen osasto ratkaisevana hetkenä kykenemättömäksi mobilisoimaan joukkoja järjestääkseen edes jotakin vastarintaa fasistikumousta vastaan. Se kapituloi, antautui ilman minkäänlaista vakavaa taisteluyritystä vihollisen edessä, joka murskasi vallankumoukselliset työväenjärjestöt ja avoimesti valmistaa interventiota NL:ttua vastaan. Suomen vasemmistolaiset ammatilliset järjestöt, jotka fasistit ovat lakkauttaneet, eivät kyenneet järjestämään ainoatakaan joukkoesiintymistä. Turvakseen ei puolue kyennyt panemaan toimeen, vastalausekokouksia lukuunottamatta, mitään muita joukkoesiintymisiä eikä järjestämään itsepuolustusta, suojelemaan vallankumouksellisen liikkeen johtajia.”

Syyksi tähän KI toteaa sen, että julkisessa vallankumouksellisessa liikkeessä säilyi vanhoja sosialidemokraattisia peruja ja ettei järjestelmällisesti työskennelty näiden perujen poissuurruttamiseksi, vaan puolue soveltui käytännöllisessä toiminnassaan opportunistisesti kapitalismin vakaantumisen oloihin ja sitä vastaaviin porvariston luokkaherruuden muotoihin.

Julkisen vallankumouksellisen liikkeen muodostaminen sellaisenaan ei ollut virhe, päinvastoin se olisi tullut kehittää paljoa laajemmaksi kuin mitä se oli. Mutta julkisia mahdollisuuksia ei bolshevistisella tavalla käytetty hyväksi. Tosin oli paljon oikeitakin eduskunnallisen taistelun ja ammatillisen työn otteita sekä vallankumouksellista valistustyötä, mutta julkisen liikkeen linja vääntyi opportunistisesti pois oikealta linjalta. “Kapitalismin suhteellisen vakaantumisen kaudella julkinen toiminta olisi voinut olla opportunistismin vastaista, jos illegaalinen kommunistinen puolue olisi sitä oikein johtanut. Mutta se ei johtanut. Päinvastoin puolueemme itse silloin maatui, juutui ja mukaantui vakaantumiskauden legaalisuuteen siinä määrin, ettei se v. 1930 enää pystynytään mobilisoimaan joukkoja vastarintaan porvariston fasistista ryntäystä vastaan.”

Puolueen taistelukyvyttömyyteen vaikutti myös laillinen lyhytnäköisyys fasisminvaaran aliarvioimisessa. Nähtiin kyllä fasisminvaara, se todettiin päätöksissä, siitä puhuttiin ja kirjoitettiin, mutta ei nähty sitä konkreettisenä siten, että ratkaiseva siirtyminen fasismiin tulee tapahtumaan ei vähitellen

fasistisen lainsäädännön kautta, vaan väkivaltaisen epäparlamentaarisen mullistuksen kautta. Suomen porvariston fasistimullistusta edeltäneessäkin valkoisessa valtakomennossa oli jo voimakkaita fasistisia elementtejä, kuten esim. suojeluskunnat, joiden turvissa ja tukemana fasistidiktatuurin toimeenpano suoritettiin väkivaltaisen mullistuksen kautta, mikä sitten "kommunistilaeilla" verhottiin.

Eräissä asiakirjassa puolueen johto luonnehtii puolueen taistelukyvyttömyyden syitä seuraavasti:

"SKP:lla on yhä tänäkin päivänä tärkeätä, että jokainen sen jäsen on täysin tietoinen noiden puolueemme virheiden luonteesta ja pääopetuksista. Ei riitä se, että kuitataan ne merkitsemällä ylipäänsä vain "opportunistiseksi". On sanottava mitä lajia opportunistia ne ovat. Yhteinen merkki kaikissa näissä SKP:n virheissä oli ennenkaikkea joukkojen oikean bolshevistisen johtamisen laiminlyöminen. Tämä yleinen tehtävä vaatii eri aikoina keskittämään huomion erilaisiin konkreettisiin strategisiin päätehtäviin: 1) Vakiintumiskaudella oli tärkeintä taistella "vasten virtaa", s.ö. joukkojärjestöissä ja laajoissa joukoissa valtaan tunkevia laillisuuden harhoja sekä eduskunnallista ja ammatillista rajoittuneisuutta vastaan. Mutta puolue sen sijaan suuressa määrin rajoittui kulkemaan virran mukana. 2) Uuden kauden alussa vv. 1928—29 olisi pitänyt ammattijärjestön taistelukyvyä kohottamiseksi kiireesti puhdistaa ammatillisen järjestön johtoelimet vaarallisista "vasemmistolaisista", tarmolla ja taidolla ohjata ja laajentaa aktivisoituvia joukkojen taistelua sekä valmistaa niitä suurtaisteluihin porvariston fasistisia ryntäyshankkeita vastaan. Mutta puolue suoritti kurssin kääntein puolinaisesti, eikä ollut valppaana vaaraan nähden. 3) Talvella v. 1930 olisi pitänyt kaikin voimin ravistaa joukot ylös lapualaisuutta vastaan. Mutta puolue ei tullut itsekään ylösravistetuksi. 4) Keväällä v. 1930 olisi pitänyt rohkeasti lähteä kadulle ja tapella siellä, missä lapualaisilla ei ollut suurta ylivoimaa, peräännyttä tapellen vaikkapa pienemmälläkin joukolla, jollei laajoja joukkoja voitu saada liikkeelle. Sen sijaan nyt järjestettiin vain vastalausekokouksia ja annettiin voimattomia julistuksia."

Ei voida asettaa kysymystä siitä eikä silloisissa oloissa olisi voinut vaatia, että fasistimullistus olisi estetty työväen aseellisella kapinalla. Ei siihen silloin ollut edellytyksiä. Mutta joukkovastarintaa fyysillisenkin taistelun muodossa fasistisia hyökkääjiä vastaan olisi ollut tehtävä. Se, ettei sitä tehty, merkitsi vastarinnatonta antautumista. Tämä vastarinnaton antautuminen on ollut vaikuttamassa myös siihen, että vallankumouksellisen joukkotaistelun uudelleen järjestäminen ja nousu on ollut vaikeata ja hidasta.

Fasistihyökkäyksen avulla ei SKP:tta saatu hajalle, kuten

oli ollut tarkoitus, vaikka puolue kärsikin suuria menetyksiä. Se tila, johon puolue joutui taistelukyvyttömyytensä johdosta, osottautui kriisiksi, puolueen sisäiseksi pulatilaksi. Fasistimullistuksen jälkeisessä puoluekonferenssissa v. 1930 elokuussa suoritettiin Kominternin avulla ankara itsekritiikki, puolue oikaisi poliittisen linjansa ja asetti uudet tehtävät toiminnalle ja joukkojen järjestämiselle taisteluun fasistidiktatuurin oloissa. Puolueen oli saatava työväen joukkoliikkeen painopiste, joka ennen oli ollut eduskunta- ja kunnallisvaalikamppailujen sekä ammattijärjestön työsopimuspyrintöjen alalla, nopeasti siirtymään uusille urille ja uusiin muotoihin: työpaikkaliikkeisiin yleensä ja erityisesti työlakkoihin, työttömäin liikkeeseen ja katuesiintymisiin, voimakkaisiin mielenosoituksiin ja muihin joukkotaisteluihin. Maaseudun työtätekeväin talonpoikain ja maaseudun köyhälistön taisteluliikettä finanssipääomaa ja fasistista sortoa vastaan asetuttiin tukemaan ja niiden taistelua kehittämään. Puolue uudisti rivinsä ja alkoi taistelun bolshevistisen linjan ja käytännön puolesta.

Puolueen KK:n täysi-istunnossa v. 1932 jo todettiin: "Puolueen poliittinen linja on ollut oikea ja puolue on selviytynyt siitä kriisistä johon se fasistimullistuksessa joutui". Osittaisia saavutuksia joukkotyössä on ollut; työmaakokouksia ja yleensä toimintaa työmailla paremmin kuin ennen. Eräitä huomattavia katumielenosoituksia, työttömäin taisteluliikettä y.m. on puolueen avulla kyetty järjestämään. Varsinkin v. 1934 on ollut suuri määrä työriitaisuuksia ja lakkoja, joissa useimmissa on saatu palkankorotuksia. Mutta katsoen siihen kurjaan taloudelliseen tilaan, mihin työväki on poljettu, ovat lakkoliikkeet tähän saakka olleet vielä liian harvalukuisia, rajoittuen pääasiassa pieniin ja keskisuuriin työpaikkoihin ja esiintyen enimmäkseen mitättömillä vaatimuksilla. Yhteyden saamiseksi laajoihin joukkoihin ja taloudellisten taistelujen valmistamiseksi on puolue suorittanut taktillisen kääntein suhteessa reformistiseen ammatilliseen liikkeeseen. Suuret työväenjoukot ovat pitäneet sosialidemokraattisia ammatillisia järjestöjä rikkurijärjestöinä ja suhtautuneet niihin kielteisesti. Kun niitä kuitenkin voidaan bolshevistisesti toimimalla käyttää taloudellisten taistelujen järjestämisen tukikohtana, niin on puolue päättänyt, että kommunistien ja vallankumouksellisen ammatillisen liikkeen jäsenten tulee nyt liittyä jäseniksi reformistisiin ammatillisiin järjestöihin. Niiden on siellä käytävä itse teossa järjestämään laajaa

sosialidemokraattisten ja vallankumouksellisten työläisten yhteisrintamaa tarkoituksella puolustaa työväen elinotuja, tehostaa taistelua fasismia vastaan ja paljastaa sosialifasistiset johtajat, jotka tekevät kaikkensa jarruttaakseen ja estääkseen työväen taistelua. Tässä suhteessa voidaan merkitä eräillä paikkakunnilla jo saavutuksia. Joukkoliikkeen alalla on puolueen työssä tapahtunut kehitystä eteenpäin, mutta perin epätydyttävää se vielä on eikä täyttä käännettä ole siinä vielä saavutettu. Vallankumouksellinen joukkoliike puolueen järjestämänä ja johtamana on kuitenkin nousemassa.

Erinäisistä saavutuksista huolimatta on puolue yhä vielä jälessä niistä alituisesti kasvavista objektiivisista mahdollisuuksista, jotka taistelujen kehittämiseksi ovat olemassa. Siihen ovat osaksi vaikuttaneet ne lukuisat ohranatoiminnan ja provokation iskut, joita puolueeseen on viime aikoina suunnattu. Nämä iskut ovat tuntuneet sitä raskaammalta, kun ei ole ollut laajaa joukkoliikettä, jolloin niiden vaikutus olisi ollut helpommin voitettavissa. Ohranaprovokatiota tulee olemaan niin kauan kun on kapitalistisissa maissa luokkataistelua, — se on porvariston taistelukeino vallankumouksellista liikettä vastaan. Taistelu ohranaurkintaa ja provokatiota vastaan käy yhä kärjistyvässä tilanteessa entistä merkitsevämmäksi. Se on poliittisen taistelun kysymys. Neuvostoliittoa vastaan suunnatun kiihkeän ideologisen ja aineellisen sotavalmistelun konkreettinen paljastaminen ja joukkojen mobilisoiminen sodanvastaiseen joukkotaisteluun sekä puolueen parantaminen armeijassa on puolueen eräs tämän hetken päätehtävä. Siksi myös pyritään tehostamaan taistelua fasistien yltyvää yhteiskunnallista ja kansalliskiihkoista demagogiaa vastaan, eritoten sen viekkainta muotoa, sosialifasismia vastaan, proletaarisen kansainvälisyyden puolesta. Puolue ponnistelee sitkeästi bolševistisen joukkotyön kehittämiseksi, ratkaistakseen kiertämättömän tehtävän työväenluokan enemmistön voittamisesta vallankumouksellisen taistelun tielle.

Tämä vaatii sosialidemokratian — porvariston yhteiskunnallisen päätuen — joukkopohjan murskaamista. Sosialidemokratia on fasistidiktatuurin turvin onnistunut työtätekevän väestön keskuudessa vahvistamaan asemiaan, kuten m.m. v. 1930 vaalit osottivat. Osa ennen vasemmistolaisia äänestäneitä joukkoja, vaikeivät hyväksykään sosialidemokratian johtajain politiikkaa, ovat kuitenkin antaneet äänensä sosialidemokratialle

pitäen sitä "pienempänä pahana". Sosialidemokratia on julkeasti lisännyt kieroja demagogisia vasemmistolaisia menetelmiä pettääkseen joukkoja, pidättääkseen ne taistelusta elinetsijensa puolesta ja kapitalistisen järjestelmän kukistamiseksi. Suomen sosialidemokratia on seurannut ja seuraa Saksan ja Itävallan sosialifasistien kurjaa tietä.

Taistelu puolueen bolshevisoimiseksi ja käänteeseen suorittamiseksi joukkotyössä vaatii hellittämätöntä taistelua kahdella rintamalla, oikeisto-opportunistista päävaaraa vastaan, joka ilmenee passiivisuutena ja vastahakoisuutena bolshevistiseen joukkotyöhön nähden, "hyvän sään" palaamisen odotuksena, sosialidemokratian pitämisenä "pienempänä pahana". "Vasemmistolainen" opportunistinen viistopyrintö on sekin ilmennyt vastahakoisuutena joukkotyön suhteen. Verraten nopeasti voitettiin fasistimullistuksen jälkeen Helsingissä muodostunut n.s. "Punaisien rintamamiesten" oppositioryhmä, joka puolueen ulkopuolella ollen julistuksissaan vastusti vaalitaisteluun osanottoa, ammatillista toimintaa sekä mielenosoituksia, kiittäen fasisteja julkisen toiminnan mahdollisuuksien hävittämisestä. Puolueen johtavan roolin opportunistista aliarvioimista, itsestään syntyvien joukkoliikkeiden odottelua, joukkojen vaistovaraisuuden yliarvioimista vastaan taistellen puolue ponnistelee työssään puolueen osuuden voimakkaasti kohottamiseksi. Fasistimullistuksen jälkeen on puolue harjoittanut ankaraa itsekritiikkiä korjatakseen virheensä. "Ilman itsekritiikkiä ei ole oikeata puolueen, luokan ja joukkojen kasvatusta, ilman oikeata puolueen, luokan ja joukkojen kasvatusta ei ole bolshevismia" (Stalin). Ei se ole itsekritiikkiä, että "vaivaisena syntisenä" hakee vain hakemasta päästyään virheitä ja tekee "tunnustuksia" entisyydestään, mutta kaikki jää tähän höpinään eikä ole vakavaa yritystä teossa ja käytännössä korjata virheitään. Tällaistakin väärää, kielteistä arvostelua, fraktiohengessä esitettyä "itsekritiikkiä" on ollut. Bolshevistinen itsekritiikki vaatii virheiden syiden häikäilemätöntä paljastamista, siinä tarkoituksessa, että ne korjattaisiin, että taisteltaisiin tänään ja huomenna virheiden poistamiseksi, että vahvistettaisiin puoluetta sen käymässä taistelussa ja sen johtaessa vallankumouksellista liikettä eteenpäin.

Yli 15 vuotta on SKP jo taistellut työväenluokan asian puolesta, työväen ja köyhien talonpoikain elinetsijien puolesta riiston ja sarron lopettamiseksi, kapitalismin kukistamiseksi. Huolimatta monista virheistä, puutteista ja heikkouksista, mitä

SKP:lla 15-vuotistaipaleellaan on ollut, on se kuitenkin ainoa puolue, joka Suomessa on taistellut ja taistelee proletariaatin voiton puolesta.

✱

SKP:n perustavassa kokouksessa asetettiin kysymys aseellisesta vallankumouksesta ja proletariaatin diktatuurista. Se oli historiallinen teko. Sen puolesta propageeraaminen on koko ajan ollut puolueen tehtävänä ja osana jäsenten kasvatuksessa, vaikka legalismiin maatumisen aikana se on ollut enemmän sivulla. Nyt se on välittömästi esillä. Ja perustavassa kokouksessa asetettu tehtävä — taistelu proletariaatin diktatuurin toteuttamiseksi — on yhä lähempänä. Puolueen on oltava valmiina, lausui KK:n plenumi v. 1932, osottaen puolueen päätehtävät seuraavasti:

”Koko puolueen on oltava valmiina sekä luokkavihollisen äkillisen päällekkarkauksen että porvariston sisäisten ristiriitojen ja selkkausten varalta, jotka tarjoavat meille otollisen tilaisuuden nostattaa työtätekeviä joukkoja itsenäisiin taisteluesiintymisiin kuin myös muutenkin äkkiä nouseviin näiden joukkojen taisteluliikkeisiin. Siis antamatta tapausten yllättää itseään on puolueen oltava aina valmis muuttamaan menettelytapojaan yhä vallankumouksellisimmiksi. SKP:n lähimpänä päätehtävänä on juuri työtätekevien joukkojen taisteluvalmiuden kohottaminen ja ohjaaminen, aktivisoiminen, vallankumouksellistaminen nykyhetken oloja vastaavissa taistelu- ja liiketimuodoissa, pitäen silmällä luokkavihollisen voittamista niissä ratkaisevissa vallankumoustaistelussa, jotka nyt lähestyvät. Työtätekevien riistettyjen joukkojen elävään tietoisuuteen on saatava, että pelastus on omassa joukkovoimassa, kun pidetään ohjeena varma päätös: Kova kovaa vastaan! ja lujitetaan sorrettujen yhteisrintamaa porvaristoa vastaan. Puolueen päätunnuksena olkoon työväen ja talonpoikain tasavalta, jonka puolesta taistellessa on kaikkialla selvitettävä, että se merkitsee samaa kuin Neuvosto-Suomi!

Näin ollen on puolueen taistelussa edessäolevana aikana vedettävä etualalle seuraavanlaisia tunnuksia:

Työväenluokan ja pienviljelijäin yhteisrintama voimakkaaksi!
Kansan työtätekevän enemmistön itsepuolustus mahtavalla joukkovoimalla!

Vapaaksi rahavallan ja virkavallan kynsistä!

Suomesta on luotava työväen ja talonpoikain tasavalta!”

Kominternin XIII plenumi totesi, että vallankumouksellinen kriisi kypsyy kapitalistisissa maissa, vaikkakin epätasaisesti: “Niin kapitalistimaiden sisäisten luokkavastakohtien kuin kansainvälisten ristiriitojen äärimmäinen jännittyneisyys todista-

vat vallankumouksellisen pulan objektiivisten edellytysten sel-
laisesta kypsyystä, että maailma tällä hetkellä on välittömästi
sotien ja vallankumousten uuden vuoron edessä.”

Neuvostoliiton maailmanhistorialliset jättiläissaavutukset —
ensimmäisen 5-vuotissuunnitelman loistava voitto, toisen 5-vuo-
tissuunnitelman ensimmäiset loistavat saavutukset, luokattoman
yhteiskunnan rakentaminen, sosialismin lopullinen toteuttami-
nen — osottavat maailman köyhälistölle bolshevismin tien, sen,
että ainoastaan proletaarisen diktatuurin kautta voidaan päästä
socialismiin, kommunismiin. Verinen fasistidiktatuuri yhä
useimmissa maissa on osotuksena siitä, mihin johtaa II interna-
tionalen luokkapetoksen ja kapitalismin pelastamispolitiikka.
Selvemmin kuin koskaan ennen on maailman proletariaatin
edessä valinta: joko proletariaatin diktatuuri, socialismi — tai
porvariston diktatuuri avoimena fasistisena järjestelmänä tai
sen erilaisina muunnoksina. Mutta valintaa ei ole. Siksi Komin-
ternin päätunnus on nyt: taistelu neuvostovallan puolesta!

Komintern asettaa maailman vallankumoukselliselle liikkeelle
seuraavat tehtävät:

“Kommunististen puolueiden joukkotyössä on kaikella kiin-
teydellä asetettava kysymys *vallasta*. Kommunistisen inter-
nationalen päätunnus on *neuvostovalta*.

Neuvostoliiton esimerkki on *bolshevismin* esimerkki. Vain
tämä esimerkki osottaa kaikkien imperialististen ja siirtomai-
den riistetyille ja orjuutetuille ulospääsyn ja pelastuksen.

Bolshevismin esimerkki — se on proletariaatin kansainväli-
syyden esimerkki. Sosialistisen vallankumouksen voitto on
mahdollinen vain vallankumouksellisen proletariaatin kansain-
välisten siteiden lujittamisen kautta. Bolshevismin tie — se on
kaikkien kansallisuuksien ja rotujen proletaaristen voimien yh-
distämisen tie, heidän yhteinen taistelunsa tie käsi kädessä Neu-
vostoliiton proletariaatin kanssa sortajia ja riistäjiä vastaan.

KI:n Tpk:n täysi-istunto velvoittaa Kommunistisen inter-
nationalen kaikki osastot olemaan varuillaan jokaisessa tapaus-
ten käänteessä ja hetkeäkään hukkaamatta ponnistamaan kaikki
voimansa proletariaatin vallankumoukselliseksi valmistamiseksi
edessäoleviin ratkaiseviin taisteluihin *vallasta*.”

Lokakuun vallankumouksen ja neuvostovallan lippua seura-
ten on Suomen proletariaatti voittava Kominternin ja SKP:n
johdolla.

“Vallankumouksen voitto ei milloinkaan tule itsestään. Se

täytyy valmistaa ja valloittaa. Valmistella ja valloittaa sen voi vain voimakas proletariaatin vallankumouksellinen puolue” (Stalin).

Eläköön Marxin, Engelsin, Leninin ja Stalinin voitokas lippu!

Toivo Antikainen

SKP:n TOIMINNAN ALKU SUOMESSA

Suomen Kommunistinen Puolue syntyi emigranttipuolueena. Sen perustavan kokouksen osanottajat olivat miltei kokonaan v. 1918 vallankumoukseen osallistuneita työläisiä ja työväenjärjestöjen luottamusmiehiä, jotka vallankumouksen tappion jälkeen olivat paenneet Neuvosto-Venäjän alueelle. Maassa olevaa työväestöä edustivat perustavassa kokouksessa vain muutamat äskettäin svinhufvudilaista terroria pakoon tulleet toverit. Neuvosto-Venäjällä olivat vallankumouspakolaiset joutuneet elimelliseen yhteyteen voittoisan proletariaatin diktatuurin kanssa ja tutustuneet Leninin oppiin, bolshevismiin. Sen ja omien kokemustensa perusteella arvioidessaan Suomen vallankumousta ja sen tappion syitä olivat he vahvistuneet siinä vakaumuksessaan, että Suomen työväenluokan vallankumouksellinen taistelu ei ollut suinkaan vielä päättynyt, mutta että tätä taistelua voittoon johtamaan oli perustettava kerrassaan uudenlainen puolue, kommunistinen puolue.

SKP:n perustavan kokouksen avoimessa kirjeessä toveri Leninille sanottiin:

”Toveri Lenin. Se vallankumouksellinen sosialismi, jota emme Suomen työväen vallankumouksen alkaessa lainkaan käsittäneet, on meille nyt auennut ja alkanut selvetä: omasta kovasta kokemuksestamme ja Venäjän voittoisan köyhälistön suuresta esimerkistä sekä Teidän opettavaisista sanoistanne ja kirjoituksistanne.”

Mutta vaikka SKP:n perustivatkin emigrantit kaukana Suomesta, työväen ja talonpoikain vallan pääkaupungissa Moskovassa, niin oli selvää, että se työ, jota varten se perustettiin, oli suoritettava Suomessa. Nuoren vastaperustetun puolueen tehtävänä oli järjestää työläisten rivit uudelleen taisteluun riistäjiä vastaan ja sillä tavalla estää porvariston yritykset painaa koko maan työväenluokka paria-asemaan. Sen tuli valmistaa, järjestää ja johtaa Suomen työtätekevä väestö uuteen vallankumoukseen. Elettiinhan parhaillaan maailmansotaa seu-

ranneessa proletaaristen vallankumousten kaudessa, joten Suomenkin proletariaatin oli nopeasti koottava voimansa uuteen ratkaisevaan taisteluun kukistaakseen Svinhufvudin verisen diktatuurin ja pystyttäkseen sen tilalle proletariaatin diktatuurin. Puolueen lausunnossa sanotaan m.m.:

”Kaikissa maissa kiintyy vallankumouksellisten kansanjoukkojen toive vaan siihen, että porvarivalta on kukistettava”... ”Nyt ei enää tule kysymykseen, että luokkatietoisuuteen herännyt ja luokkataisteluun järjestynyt köyhälistö pyrkisi kansanvaltaiseen tasavaltaan, vaan köyhälistön päämääränä on pyrkiä köyhälistön valtaan, kaiken valtiollisen ja taloudellisen vallan anastamiseen omiin käsiinsä. Porvarillinen valtio hävitetään ja sijalle luodaan työväen valtio, jossa porvaristo on oikeudeton luokka ja työväenluokka määrää kaikissa suhteissa maan ja kansan henkisestä ja taloudellisesta elämästä.”

SKP:n syntyminen ja sen ryhtyminen järjestämään Suomen työläisten taistelua kapitalismia vastaan merkitsi noille työläisille kokonaan uutta vapautuksen sanomaa, uuden toivon herättämistä, se vapautti heidän vallankumouksen tappion ja valkoisen terrorin aiheuttamasta lamaannuksesta ja valoi mieliin uutta taisteluintoa, voitonvarmuutta. Sillä vallankumousta saboteeranneet ja porvaristoa auttaneet oikeistososialidemokraatit, Tanner, Ryömä y.m., koettivat parhaansa mukaan selittää työläisille, että aseisiin tarttuminen oli ollut suuri virhe, josta koko maan työväenluokka nyt sai syystäkin kärsiä. Näillä puheilla tahtoivat nuo valkoisen sosialidemokratian johtajat saada työläiset ainiaaksi luopumaan kaikesta vallankumouksellisesta taistelusta. Saadakseen varmimmin työväenliikkeen johdon omiin käsiinsä ryhtyivät he kiireen kaupalla järjestämään puoluejärjestöjään, esittäen niiden olevan vanhan sosdem puolueen yksinkertaista jatkoa, valtasivat ammatillisia järjestöjä, työväenjärjestöjä, kirjapainoja ja lehtiä. Heti valkoisten voiton jälkeen oli Hannes Ryömä perustanut lehden *Suomen sosialidemokraatti*, joka kaikella tavalla solvasi vallankumousta ja siihen osallistunutta työväestöä. Vallankumouksellisesta toiminnasta ja kaikesta luokkataistelustakin Suomen työväestön vierottamista tarkoittivat myös Ryömän, Evert Huttusen ja K.H.Viikin julkaisemat tunnustus- ja tuomiokirjaset.

Ryömän, Tannerin, Paasivuoren y.m. hommat järjestöjen ja lehtien valtaamiseksi onnistuivat aluksi hyvin, sillä kaikki aktiivisempi työläisaines oli tähän aikaan vielä vankileireillä tai piileskeli metsissä ja muissa lymypaikoissa. Vapaana oli vain sellaisia työläisiä, jotka eivät olleet osallistuneet vallan-

kumoukseen, tai joiden osallisuus oli vain hyvin lievää laatua. Siis vähemmän aktiivisia ja vähemmän luokkatietoisia työläisiä. He eivät kyenneet oma-alotteisesti nousemaan avoimeen taisteluun sosialidemokraattisten johtajien nukutuspolitiikkaa vastaan, joskaan parhain osa heistä ei hyväksynyt sitä vallankumouksen solvaamista, jota nuo johtajat valkoisen terrorin turvin niin runsaasti harjoittivat. Olihan vallankumoustaistelu ollut koko työväenluokan asia. Vallankumouksessa mukana-olleiden ja vankileireillä viruvien työläisten keskuudessakin vallitsi vielä syyskesälläkin osaksi lamaantunut mieliala. Kaikkialla ei kyetty vielä tekemään itselle selväksi, oliko aseisiin tarttuminen ollut todella oikein ja oliko se tehtävä vielä toisenkin kerran, mutta paremmin. Porvariston provokaattorien yllytykselläkin terrorin kynsistä pelastuneita vallankumouksen johtajia vastaan oli varsinkin vankileireillä vielä osittaista menestystä.

Tieto SKP:n perustamisesta aiheutti täydellisen muutoksen luokkatietoisempien työläisten mielialassa niin vankileireillä kuin niiden ulkopuolellakin. Vaikka he eivät tietysti voineetkaan aluksi olla kokonaan selvillä siitä, miten suuresti nyt perustettu kommunistinen puolue erosi vanhasta sosialidemokraattisesta puolueesta ja mikä oli sen tehtävä, niin käsittivät he, että SKP:n esittämä uuden vallankumouksen tunnus merkitsi myös samalla tappioon päättyneen vallankumouksen hyväksymistä. Siis sen taistelun puolustamista, jonka hyväksi he ja heidän kaatuneet ja murhatut toverinsa olivat kaikkensa antaneet ja jonka puolesta sadat työläiset olivat vielä kuoliessaankin huutaneet: "Eläköön vallankumous!" Se jo takasi kaikkien tosiproletaaristen ainesten myötätunnon SKP:lle. Kun ensimmäiset viestit puolueemme perustamisesta saapuivat Suomeen, varsinkin kun ensimmäiset puolueen toimittamat kirjaset tulivat tunnetuksi, ilmaisivatkin valveutuneimmat työläiset niin vankilasta kuin vapaudestakin lähettämässään kirjeissä y.m. suuren ilonsa puolueen perustamisen johdosta. Eräässä 19-vuotiaan työmiehen Riihimäen vankileiriltä jo loka-kuussa 1918 kirjoittamassa kirjeessä sanotaan m.m.:

"Sanomattomalla riemulla ja tulevaisuuden toivolla olemme luke-
neet kirjeitänne. Kertomuksenne työväen voitokkaista taisteluista
virittävät jälleen toivomme... Kiitos vain tovereille kaikesta. Kyllä
täällä tiedetään ja luetaan paljon (olimme lähettäneet sinne puo-
lueen ensimmäisiä julistuksia ja kirjasia). Eikä toivo ole kadon-
nut... Olemme toisillemme ilona ja rohkaisijana, odottaen uutta
aikaa."

Toisessa, silloin vapaana olleen työläisen kirjeessä taas sanotaan:

”Joukot odottavat kuin messiaan tuloa. Heidän vapahtajansa on tuleva kiväärien paukkeen ja tykkien jyskeen muodossa. Sellainen on työväen suurimman osan mieliala.”

Aluksi eivät monet näistä terveisiä lähettäneistä työläisistä käsittäneet, että Suomen työtätekevien vapauttaminen tulee tapahtumaan juuri heidän oman taistelunsa tuloksena. Monien terveisiin näet sisältyi selvempi tai epäselvempi viittaus siihen, että vapaustaistelun uuden vaiheen ratkaisisi terroria pakoon päässyt punakaartin osa yhdessä Punaisen armeijan kanssa. ”Tulkaa nyt sitten pian sinne, me odotamme teitä joka hetki”, sanoi muuan KK:n luokse puolueen tehtäviin tutustumaan tullut työläinen pois lähtiessään. Ankaran terrorin ahdistamana ja työväenluokan aktiivisten ainesten ollessa vankileireillä eivät he jaksaneet vielä luottaa omiin voimiinsa. Eräs nuoren puolueemme tehtäviä oli siis myöskin tuon työväenluokan oman voiman tunnon herättäminen ja alituinen kohottaminen.

Puolueen perustamisen jälkeen sijoittui sen keskuskomitea aluksi kokonaan ulkomaille. Sieltä käsin se heti ryhtyi järjestämään toimintaa Suomessa. Välittömän vallankumoustilanteen takia kiinnitettiin aluksi suurin huomio sotilastyöhön. KK:n yhteydessä silloin toiminneen sotilasjärjestön ohjaamana suoritettiin jo ensimmäisen talven aikana verraten laaja organisatiotyö vallankumouksellista aktiivitoimintaa varten. Mutta yhtään vähäisempi merkitys ei ollut myöskään KK:n muiden osastojen harjoittamalla propaganda- ja järjestelytyöllä sekä vallankumouksen uhrien avustustoiminnalla. Tätä tietä tehtiin puolueen olemassaolo, sen ohjelma ja tehtävät tunnetuksi ja solmittiin yhteyksiä vallankumouksellisten työläisten kanssa. Täten syntyneiden yhteyksien kautta luotiin ensimmäinen puolueorganisatio.

Jo ennen puolueen perustamista oli vallankumouksen johdon järjestämä Suomalaisten sosialidemokraattien ulkomaisen järjestön KK hankkinut eräitä yhteyksiä Suomessa. Sitä työtä varten oli jo heinäkuussa 1918 lähetetty joitakin tovereita Ruotsiin (m.m. ent. Suomen sosdem nuorisoliiton sihteeri Jussi Railo), jotka siellä muodostivat SKP:n Ruotsin byron ja suorittivat vakinaisesti puolue toiminnan järjestämistä Suomeen.

Yhteyksien hankkiminen maassa SKP:n toimintaa varten ei

ollut alussa suinkaan erikoisen helppoa. Työväenluokan aktiivaines, kuten sanottu, oli jotenkin tarkkaan joko tapettu tai vankileireillä virumassa. Niistä työläisistä, jotka olivat onnistuneet säilymään terrorilta ja vankilalta, ei ollut taas helppo saada tietää, millä tavalla he suhtautuivat vallankumoukselliseen salaiseen toimintaan. Suurena apuna tässä olivat ne vankileireiltä paenneet toverit, jotka kukin paikkakunnaltaan voivat tavallisesti nimetä jonkun toverin, joka uhmasi vallassa olevaa terroria ja oli valmis toimimaan sitä vastaan. Nämä vankilasta paenneet toverit useasti itse suostuivat lähtemään lähetiksi järjestämään ensimmäistä yhteyttä. Mutta hyvin usein oli myöskin yritettävä ottaa yhteys ennestään tunnettuihin työläisiin, vaikka heidän silloisista poliittisista mielipiteistään ei ollut mitään tietoja. Useimmissa tapauksissa tavattiinkin vastaanottava maaperä, mutta monta kertaa tuli hylkääväkin vastaus. Joitakin toimintakykyisempiä näistä työläisistä kutsuttiin käymään KK:n luona saamassa lähempiä toimintaohjeita.

Huomattavana apuna SKP:n salaisen työn järjestämisessä oli myös se toiminta, joka v. 1918 kesällä oli kehittynyt vankinaolevien tai piilottelevien punakaartilaisten auttamiseksi. Vapaanaolevien aktiivisempien työläisten, pääasiassa terrorin uhrien omaisten, järjestämänä muodostui tämän auttamistoinnin pohjalla miltei kaikkialla maassa paikallisia järjestöluontoisia henkilöyhteyksiä, vieläpä puolilegaalisia komiteoitaakin. Tähän toimintaan osallistuneet työläiset, alkuaikoina suurimmalta osalta naisia, hommasivat vankinaoleville ruoka-avustusta, piilottelivat vangitsemista paossa olevia ja auttoivat toisia pakenemaan vankilastakin, hommaten heille vaatteita, vääriä passeja y.m. avustusta. SKP:n toimintaa järjestettäessä olivat nämä työläiset luonnollista aktiivia, jota voitiin käyttää kommunistien vallankumouksellisen työn alkuunpanossa ja järjestämisessä. Näille terrorin uhrien auttajaryhmille toimitettiin puolueen toimesta usein rähaakin ja muita välineitä vankien tai heidän omaistensa auttamista varten. Kun myöhemmin syksyllä kävi terroria pakoilevien punakaartilaisten maassa säilyttäminen vaikeaksi niin autettiin näistä tovereista suuri joukko siirtymään Neuvostoliiton alueelle. Mutta samalla tässä avustustyössä toimivia työläisiä vedettiin myös mukaan puoluekirjallisuuden levittämiseen ja muun vallankumouksellisen toiminnan järjestämiseen.

Heti perustamisensa jälkeen ryhtyi puolue julkaisemaan

vallankumouksellista kirjallisuutta maahan lähetettäväksi. Hyvin suuri onkin niiden kirjasten alkuperäisten ja käännettyjen, luku, jotka jo 1919 kevääseen mennessä puolueen toimesta julkaistiin. Ensimmäisiä kirjasia olivat *Kommunismmin periaate*, *Kommunistien (bolshevikkien) ohjelma*, *Suomen sosdem. vallankumous*, *Talonpojille*, *Mitä tahtoo Suomen Kommunistinen Puolue*, *Avoin kirje Leninille*. *Suomen vallankumous*, — *Itsekritiikkiä* (Kuusinen), j.n.e. Vuoden 1919 loppuun mennessä oli julkaistu jo satakunta eri nimikettä.

Kirjallisuuden kuljettaminen Suomeen tapahtui sangen monella tavalla. Alkuperäisin muoto oli se, että joku toveri otti selkärepun selkäänsä, puikkelehti hyvin tiukasti vartioitujen raja-alueiden kautta sisämaahan ja tyhjensi siellä reppunsa jonkun määrätyn toverin käytettäväksi. Kireämpänä aikana täytyi tyytyä siihenkin, että hän panssaroi ruumiinsa kirjallisuudella, kun oli vaarallista pitää mitään pakettia tai kantamusta näkyvissä. Kun kirjallisuus oli saatu rajavyöhykkeeltä pois, kuljetettiin sitä siihen aikaan jotenkin avonaisesti rautatiellä. Yhteen aikaan oli valtion postivaununkin siihen tarkoitukseen käytettävissä. Huomattavat määrät kirjasia lähetettiin myöskin Ruotsin kautta. Niinpä kun Suomen lahtarit vuoden lopussa 1918, nähtävästi laivan päällikön ilmiannosta, tarkastivat ruotsalaisen höyrylaivan *Ångermanlandin* Koivistolla, niin takavarikoivat he siitä myöskin 6 suurta pakkilaatikollista SKP:n kirjallisuutta. Samalla tavalla takavarikoivat he pienemmän määrän kirjallisuuttamme 1919 keväällä myöskin ruotsalaiselta laivalta *Eskilstuna III*.

Kuten jo edellä mainittiin, tapahtui yhteydenpito maahan suureksi osaksi erilaisten lähettien välityksellä. Näinä lähetteinä toimivat useimmiten joko 1918 kesän maassa piileskelleet punakaartilaiset tai vankilasta paenneet. Harvemmin lähetettiin alkuaikoina sellaiselle matkalle niitä, jotka olivat jo 1918 keväällä heti tappion jälkeen siirtyneet Neuvostoliiton alueelle. Ensinmainitut tunsivat paremmin maan olot ja olivat piileskelykaudellaan jo tavallaan tottuneet illegaaliseen toimintaan, hankkineet illegaalisia yhteyksiä jne. He antautuivat suurella innostuksella tähän työhön, vaikka useammalla oli jo ennestään kuolemantuomio niskassaan. Heidän lisäksi käytettiin tähän tarkoitukseen myös hyvin paljon rajaseudun asukkaita. Viimemainitut olivat rajan sulkeuduttua joutuneet vaikeaan taloudelliseen asemaan ja, pieneläjiä kuin yleensä olivat, heidän myötätuntonsa oli enemmän työläisten puolesta taistele-

van SKP:n kuin valkoisen vallan puolella. Suuri osa heistä sitäpaitsi oli jo aikaisemmin elänyt salakuljetuksella. Siten he nytkin maksua vastaan toimivat SKP:n kirjallisuuden kuljettajina tai etappien hoitajina. Huolimatta siitä, että he olivatkin enimmäkseen "ruplakommunisteja", niinkuin heitä nimitettiin, provokatio tai petturuus heidän keskuudessaan oli siihen aikaan verraten harvinaista. Moni heistä toimi todellisella vallankumouksellisella antaumuksellakin tässä tehtävässä.

Lähetinä toimiminen vv. 1918—1919 ja 1920 ei ollut suinkaan mitään vaaratonta hommaa. Monia jännittäviä kertomuksia voisi kirjoittaa niistä vaaroista, jotka lähettien onnistui kiertää, mutta joiden uhriksi moni kunnan toveri myöskin joutui. Koko raja-alue oli silloin julistettu sotatilaan ja sen erilukuisat komendantit käyttivät lakia täysin omavaltaisesti. Moni lähetinä toiminut toveri joutuikin siten saamaan noiden komendanttien sanelemana kenttätuomion ja kuulun otaansa tai selkäänsä. Esim. miltei heti toiminnan alussa v. 1918 syksyllä joutui pari tällaista lähettä kiinni Kivennavan kirkon ja Terijoen asemien välillä. Heidät vietiin yksinkertaisesti lähellä Terijokea olevan sairaalan taakse ja pantiin seinää vasten, jossa toinen ammuttiin, mutta toinen pääsi pakenemaan. Alkuvuodesta 1919 ampuivat rajavartijat erään kivennapalaisen talollisenpojan, Iivosen, joka oli tunnettu hyvin rohkeana rajanylিকulkijana. Useampia salamurhia pani toimeen Raudun komendantti, entinen rautatien sähköttäjä Heino. Hänen onnistui saada provokaattoriksi muuan mies, joka aikaisemmin oli toiminut SKP:n tehtävissä. Tämän miehen avulla onnistui hänen vangita ainakin 4—5 toveria, jotka hän myöskin salaa murhautti. Eräs hänen käyttämänsä metodi oli se, että vangille järjestettiin tilaisuus yrittää karkuun, mutta heti, kun tämä teki siihen alotteen, joutui hän väijyksissä olevan vartlan ammuttavaksi. Eräänä yönä lähetettiin tässä tarkoituksessa yksi sotamies viemään kahta vankia ulos, mutta ennenkuin he ehtivät tulla väijytyspaikan luo, heittivät vangit vyöremmingsä sotamiehen kaulaan ja lähtivät loikkimaan toiselle taholle. Tämä samainen Raudun komendantti järjesti 1919 keväällä vastavallankumouksellisista inkeriläisistä (eversti Elfvengrenin "vihreän" armeijan alkujoukoista) n. 20 miestä käsittävän joukko-osaston, joka vapun edellisenä yönä 1919 hyökkäsi Neuvosto-Venäjän puolelle Miikkulaisiin. Täällä kävi sakki talosta taloon kysellen

suomalaisia agitaattoreita. Kun rosvot eivät tavanneet ketään SKP:läisiä, tappoivat he kyläneuvoston sihteerin ja pari vartiosotamiestä sekä veivät mennessään kyläneuvoston kassan.

Ohrana ja rajakomendantit panivat näinä aikoina yhteistuumin toimeen useita muitakin salamurhia. Sillä tavalla murhattiin 1919 kevätkesästä jossakin Viipurissa Antreasta kotoisin oleva toveri Otto Samanen, joka maaliskuussa oli vangittu Viipurissa. Toveri Samanen oli aikaisemmin nähty vankina m.m. Helsingin ohranassa, mutta sitten huhtikuun lopussa taas Viipurin sotilaspäivähdissä. Täältä hänet eräänä yönä klo 12 vietiin pois, ja sen jälkeen hänestä ei ole mitään tietoja. Toveri Samanen oli ennen vallankumousta toiminut luennoitsijana Viipurin läänin itäisessä vaalipiirissä ja vallankumouksen aikana kuulunut Viipurin läänin lääninvaltuuskuntaan. Hänen toimestaan järjestettiin ensimmäiset SKP:n etappitiet Suomeen, johtaen hän myös tätä etappitoimintaa aina siihen saakka, kun hän sai komennuksen lähteä maahan työhön, jossa tuli erään provokation kautta vangituksi ja murhatuksi.

Tälle SKP:n ensimmäisen kauden toiminnalle luonteenomaista oli yleensä se, että toiminta oli kokonaan vain paikallisten asiamiesten ja yhteyksien varassa. Tosin heidän toimintansa kautta vähitellen muodostui eräänlaisia paikallisia järjestöjäkin, mutta ne olivat vielä verraten löysiä. Solutoiminta työpaikoilla oli kokonaan tuntematonta. Asiamiehiin ja yksityisiin yhteyksiin turvautuminen johtui osaksi siitä, että oli lähdeittävä järjestämään puoluetta aivan alusta ja että ei ollut aikaa ensin luoda "valmista" organisaatiota ja sitten vasta aloittaa toimintaa, vaan että toiminta vallankumouksen järjestämiseksi oli alettava heti ja sen toiminnan yhteydessä rakennettava järjestökin. Ei tunnettu myöskään vielä riittävästi bolshevikien organisatioperiaatteita. Mutta kiinteän organisation syntymistä hidastutti myöskin osaksi se ultravasemmistolainen kanta, joka SKP:ssa sen alkutaipaleella oli vallalla. Propageerattiin aivan oikein vallankumouksen hyväksi, kutsuttiin työläisiä taisteluun sen puolesta, levitettiin kirjallisuutta ja hommattiin siellä täällä syntyneille ryhmille pommeja ja muita aseita vallankumouksen syttymisen varalta, mutta sen ohella ei pantu riittävästi huolta kiinteän järjestöverkon luomiseen. Sen vuoksi, että ei ollut kiinteää puoluejärjestöä, ei toiminnassa ollut myöskään tarpeellista kontrollia. Kun varsinkin valkoisen terrorin uhrien avustamisessa ja kirjallisuuden levit-

tämistoiminnassa oli käytettävä myöskin rahaa, niin joutuivat jotkut yhteysmiehinä toimineet työläiset tekemään itsensä syypäiksi väärinkäyttöihin rahavaroihin nähden, tai kirjallisuuden levitys ja muut puolueen antamat tehtävät eivät tulleet kunnolla suoritetuiksi, vaan jäi niiden täyttäminen monta kertaa aivan sattuman varaan. Joissakin paikoissa oli näistä silloisista väärinkäytöksistä ja niiden synnyttämistä epäluuloista haittaa vielä myöhemmässäkin toiminnassa.

SKP:n ultravasemmistolaisuus esiintyi sen alkuaikoina pääasiassa siinä, että suuresti aliarvioitiin legaalisen toiminnan merkitystä. Työhön ammatillisissa, osuustoiminnallisissa y.m. joukkojärjestöissä ei aluksi kiinnitetty lainkaan huomiota. Puolueen perustava kokous orienteerautui kokonaan n.s. lyhyen perspektiivin, välittömän vallankumouksellisen tilanteen, mukaan. Eduskunnallisen, ammatillisen ja osuustoiminnallisen taistelun hyväksi käyttämistä sellaisessa tilanteessa ei silloin vielä ymmärretty. Se taistelu asetettiin vastakkaiseksi aseelliseen vallankumoukseen valmistautumisen kanssa sen sijaan, että olisi näitäkin taistelumuotoja käytetty bolshevistisesti vallankumouksellisen taistelun kehittämiseen. Perustuslausunnon ensimmäisessä kohdassa sanotaan nimittäin seuraavasti:

”Työväen on tarmokkaasti valmistauduttava aseelliseen vallankumoukseen, eikä suinkaan pyrittävä palaamaan siihen vanhaan eduskunnalliseen, ammatilliseen ja osuustoiminnalliseen taisteluun, jonka kannalla Suomenkin työväenjärjestöt olivat ennen vallankumousta.”

Siten SKP:n KK löi alussa miltei kokonaan laimin toiminnan järjestämisen niissä legaalisisissa ammatillisissa, nuoriso- ja sosialidemokraattisissa puoluejärjestöissä, jotka kävivät sitä voimakkaammaksi, mitä enemmän työläisiä vapautui vankileireiltä. Vaikka suurin osa vallankumoukseen osallistuneita työläisiä ei hyväksynytkään noskejohtajain näissä järjestöissä ajamaa politiikkaa, yhtyivät he niihin osaksi vanhasta tottumuksesta tai osaksi edes jollakin tavalla tyydyttääkseen järjestäytymistarpeensa.

Oikeastaan Ruotsin byron taholta jouduttiin ensimmäiseksi kiinnittämään vakavampaa huomiota kiinteän puoluejärjestön luomiseen kuin myös työhön legaalisisissa reformistisissa järjestöissä. Siellä tehtiin jo v. 1918 syksyllä suunnitelma erityisen SKP:n organisation järjestämisestä n.s. kolmikkopohjalle. Se myös jo vuoden 1918 lopussa antoi ohjeita vallankumouksellisen toiminnan järjestämisestä uudelleen syntyvissä

ammattillisissa järjestöissä. Sen kehoituksesta oli silloinen helsinkiläinen keskus m.m. määrännyt tov. Ivari Tervosen, joka sittemmin kuoli Karjalassa, tätä työtä järjestämään ja johtamaan.

Mahdollisesti on Ruotsin byron otteisiin vaikuttanut KK:n kanssa asiasta käyty kirjeenvaihto. Sillä vuosien 1918 ja 1919 vaihteessa käsittelee KK:kin antamissaan toimintaohjeissa yksityiskohtaisemmin järjestömuotokysymystä. Tammikuussa 1919 julkaistiin *Kiireellisiä toimintaohjeita Suomen vallankumoukselliselle työväelle ja sotaväelle*, jossa aivan oikein esim. vedotaan jokaiseen yksityiseen vallankumoukselliseen työläiseen, mutta samalla korostetaan järjestöjen tärkeyttä. Siinä sanotaan m.m.:

“Tosin vallankumouksellisessa toiminnassa on paljon sellaistaakin tehtävää, jota todellinen vallankumouksellinen toveri yksinäänkin voi suorittaa ja on myös velvollinen suorittamaan.”... “Tästä huolimatta on kuitenkin selvää, että järjestöjen toiminta on oleva vallankumouksen päävoima. Kaikissa vallankumouksen tehtävissä tarvitaan etukädessä järjestettyä yhteistyötä.”... “Mitä enemmän, toverit, saatte nyt perustetuksi vallankumouksellisia järjestöjä kaikkialla köyhälistön ja sotaväen keskuuteen, sitä valoisammin toiveitaistelu alkaa. Parhaimmalla kannalla olisi valmistelu silloin, kun jokainen luotettava toverimme olisi paikallaan jossakin vallankumousjärjestössämme.”

Tämän jälkeen terotetaan, että “järjestöjen tulee ennen vallankumousta olla salaisia ja pieniä.” Järjestön perusmuotona tulee olla 5 tai 6 tai ehkä 10 toverin muodostama ryhmä; ei ainakaan 20—30 enempää niissä saisi olla, sillä muuten käy niiden salaisina säilyttäminen vaikeaksi. Näiden ryhmien suhteesta toisiinsa neuvottiin:

“Ennemmin perustettakoon vaikka kuinka monta pikkuryhmää samalle paikkakunnalle, joko erillisiä, joilla on näkymätön yhteinen johto, tai renkaina yhteiseen järjestösäteikköön kuuluvia (joissa kukin eri ryhmä on yhteydessä ainoastaan yhden viereisen ryhmän jäsenen kanssa ja kukin jäsen vuorostaan pyrkii muodostamaan uuden sivurenkaan).”

Työpaikkajärjestöjä näissä ohjeissa ei vielä ollenkaan mainita, mikä on niiden suurin heikkous. Mutta siitä huolimatta, jos suunnitellun järjestömuodon käytäntöön saattamista olisi todella valvottu ja suunnitelmallisesti työskennelty sen toteuttamiseksi, olisi näidenkin ohjeiden perusteella voinut syntyä vakava puoluejärjestö.

Kiireellisissä toimintaohjeissa kiinnitetään myöskin jo huomiota julkiseen vallankumoukselliseen agitatioon joukkojen

keskuudessa. Julkisissa kokouksissa agiteeraamisesta sanotaan esim:

”Toveriemme on kokouksissa koetettava vaikuttaa niin, että vallankumouksen vastustajain ehdotukset ja hankkeet menisivät myttyyn ja päätökset tulisivat jyrkemman kannan mukaisia, ellei suorastaan kommunistisia, niin kuitenkin sellaisia, jotka eivät ole ristiriidassa kommunistisen kannan kanssa.”

Tässä tarkoituksessa neuvotaan myös määräämään kykeneviä puolueen jäseniä olemaan jäseninä laillisissa työväenjärjestöissä, jotka siihen aikaan olivat kokonaan noskelaisten käsissä. Tällöin siis jo asetetaan kysymys niissä olevien työläisten valtaamisesta vallankumouksen puolelle.

Kuten jo aikaisemmin esitetystä puolueen peruslausunnon kohdastakin näkyy, oli SKP ensitaipaleellaan myös kaikkeen parlamenttaariseen toimintaan nähden kielteisellä kannalla. Tammi-helmikuun vaihteessa v. 1919 pidetyn ensimmäisen puoluekonferenssin hyväksymässä *Kommunistisessa vaalilipussa* suositeltiin työläisille vaalilakkoa saman vuoden maaliskuun alussa suoritettavissa vaaleissa. Tässä asiakirjassa ei yleensä asetuta parlamenttaarista toimintaa vastaan kaikkina aikoina ja kaikissa tilaisuuksissa. Määrätyissä oloissa sen tarpeellisuus kyllä myönnetään. Vanhasta Suomen työläisten parlamenttaarisesta taistelusta sanotaan, että ”olisi pitänyt paljon paremminkin käyttää porvarillisen kansanvallan toimintatilaisuuksia köyhälistön vallankumouksellisen voiman vahvistamiseksi eikä porvarillisen yhteiskunnan laastaroimiseksi”. Mutta nyt:

”Historia on valmistanut mahdollisuuden poistaa koko porvarivaltio ja muuttaa se työväenvaltioksi, hävittää koko kapitalistinen järjestelmä ja luoda sen sijaan sosialistinen yhteiskunta, — tästä seuraa, että mistään pienemmästä päämäärästä ei köyhälistön taistelussa nyt voi olla kysymys”. ”Nyt ei porvarivaltion vaalitouhu ole enää muuta kuin porvariston hirmuvallan verho, tarkoitettu työväen vallankumousliikkeen jarruksi ja hajoitukseksi.”

Tämä kielteinen kanta parlamenttarismiin säilyi SKP:lla vielä hyvän aikaa tämänkin jälkeen. Tosin eräissä *Sosialistisen aikakauslehden* kirjoituksissa vuodelta 1919 esiintyy jo pientä horjuntaa siinä ja jo ainakin toukokuusta lähtien yritettiin soluttaa oppositiota maaliskuun vaaleissa valittuun sosialidemokraattiseen eduskuntaryhmään, mutta SKP:n saattoi siinä varsinaisesti bolshevistiselle linjalle Kominternin II kongressin päätös. Tämän kirjoittaja kyllä vielä niinkin myöhään, kuin 1921 kesällä, oltuaan lähes kaksi vuotta kaikista sanomaleh-

distä ja ulkomaailmasta eristettynä, vankilasta käsin *Sosialistiselle aikakauslehdelle* kirjoittamassaan artikkelissa epäili vaalitoiminnan hyödyllisyyttä, ollen se jätettä puolueemme alkukauden ultra-vasemmistolaisuudesta.

Kiinteämmäksi ja todella työväenliikkeen kaikkia aloja käsitteväksi SKP:n puolue toiminta alkoi muodostua vasta 1919 helmikuusta lähtien. Tällöin pidetty puoluekonferenssi, jossa tilannetta maassa ja toimintamuotoja käsiteltiin jo konkreettisemmin kuin perustavassa kokouksessa, muodostui tavallaan käännteentekeväksi. Puolueyhteyksien jo ulottuessa kaikkialla maahan, niiden vakiinnuttua ja siten syntyessä aktiivin, jolle alkoi olla ainakin osaksi selvillä, mitä kommunistinen puolue tahtoo, alkoi toiminta myös muodostua määrätietoisemmaksi. Heti v. 1919 helmik. puoluekonferenssin jälkeen lähetettiin myös suurempi määrä poliittisesti kouluuntuneimpia tovereita eri puolille maata tätä toimintaa järjestämään ja johtamaan. Joitakin tovereita oli jo lähetetty marraskuussa 1918. Heidän toimestaan saatiin m.m. jo 1919 keväällä käyntiin puolueen ensimmäinen illegaalinen kirjapaino. Mutta kommunistinen työ - sosialidemokraattisissa järjestöissä ja yleensä laajojen työläisjoukkojen keskuudessa saatiin sittenkin vakavampaan käyntiin vasta puoluekonferenssin jälkeen maahan menneiden toverien toimesta. Heidän tehtäväkseen tuli myös keskittää kaikki alueellaan tapahtuva puolue työ johtonsa alaiseksi. Sitä varten oli maa silloin jaettu 12 piiriin, ollen kussakin jokin teollisuusseutu keskuksena. Suurin osa sotilastyöstä johdettiin kyllä vielä pitkän aikaa tämänkin jälkeen välittömästi KK:n sotilasjärjestöstä.

Mainittuja tovereita maahan lähetettäessä KK:ssa oli vielä vallalla sellainen käsitys, että he toimivat kukin piirissään pääasiassa itsenäisesti ja saavat ohjeensa suoraan KK:lta. Tällainen hajanaisuus esti kuitenkin hyvin paljon toiminnan lujittumista. Sentähden järjestivät maassa työskennelleet toverit, sovittuaan siitä KK:n kanssa, maaliskuussa 1919 koko maata käsittävän neuvottelukokouksen. Neuvottelukokouksessa valittiin Helsinkiin erikoinen keskus, ensimmäinen Suomen byro, jossa oli eri jaostoja kunkin alan toiminnan hoitamista varten, mm. erikoinen sotilastyöjaosto. Tämä ensimmäinen maassa oleva "keskus" tuli suureksi osaksi vangituksi jo v. 1919 huhti-toukokuussa toimitetuissa suurissa vangitsemisissä, tai oli sen jäsenten pakko paeta toiselle seudulle. Ensimmäiset joukkovangitsemiset oli ohrana suorittanut puo-

lueemme toiminnassa kuin myöskin vankiemme avustustoiminnassa mukanaolleiden työläisten keskuudessa, sillä kerralla suurelta osalta naisia, jo vuoden 1919 tammikuussa. Tottumattomuudestamme illegaaliseen toimintaan johtui, että ohranan isku kummallakin kerralla osui jotenkin lähelle silloisen puoluejärjestömme ydinrunkoa. Molemmissa joukkovangitsemisissä käytti ohrana jo silloin myös apunaan provokatiota.

Mutta niin syvälle oli SKP:n toiminta jo tunkeutunut Suomen työläisten keskuuteen, että nämä vangitsemiset, vaikka ne siitä alkaen toistuivat aina lyhyin väliajoin, eivät sittenkään estäneet nuoren puolueemme toiminnan jatkuvaa voimistumista. Päinvastoin alkaa sen vaikutus juuri näinä aikoina suuremmassa määrin tunkeutua laajojen joukkojen keskuuteen. Jo v. 1919, kesällä, järjestettiin sen toimesta joitakin lakkojakin, jotka olivat ensimmäisiä vallankumouksen tappion jälkeen. SKP alkaa silloin sosialidemokraattisen puolueen kanssa vakavan taistelun joukoista.

Miltei täyden käänteen puolueen toiminnassa aiheutti tov. Kuusisen komentaminen maahan KK:n edustajaksi. Se tapahtui v. 1919 keväällä. Toveri K:n ja eräiden toisten toverien maahan menoa kiiruhdettiin silloin, paitsi yleensä puolueen heikkouden tähden, myöskin sentähden, että tiedettiin Suomen silloin aktiivisesti valmistelevan pikaista hyökkäystä Neuvosto-Venäjän alueelle. Suomalaiset sotajoukot olivat jo hyökänneet Aunukseen ja valmistautuivat tekemään samoin Karjalan kannaksella, niinkuin sitten syksyllä tapahtuikin eversti Elfvengrenin johtaman "vihreiden" hyökkäyksen muodossa, jota koko kevättalven ja kevätkesän oli valmistettu juuri Raudussa. Silloisessa tilanteessa pidettiin erityisen tarpeellisena vahvistaa puoluejohtoa itse paikan päällä. Toveri Kuusisen osalle tuli lähteä ensimmäisenä KK:n jäsenistä matkalle. Hänen johdolla sai jo osittain alullepantu ammatillisiin ja muihin sosialidemokraattisiin joukkojärjestöihin tunkeutuminen ja työ hajaannuksen edistämiseksi sosdem puolueessa uutta pontta. Muutenkin puolueen työskentely joukkojen irrottamiseksi sosialidemokratian vaikutuksesta laajeni ja voimistui kaikilla aloilla. Ensimmäisenä vallattiin sosdem nuorisoliiton osastoja puolueen vaikutuksen alaiseksi, solmittiin yhteyksiä liiton johdon radikaalisten aineiden kanssa, pantiin alulle opposition järjestäminen sosdem eduskuntaryhmään j.n.e. Toveri Kuusisen aloitteesta perustettiin myös *Sosialistinen aikakauslehti*, jota julkaisi sosialidemokraattisen nuoriso-

liiton liittotoimikunta ja toimitti tov. Ivar Lassy, ilmeisesti kumpikaan tarkempaan tietämättä, kuka yrityksen todella oli alulle pannut. Kustannuksista huolehtimaan perustettiin erityinen kannatusyhdistys. Tyytymättömyys Tannerin ja Ryömän politiikkaa kohtaan oli sosialidemokraattisten työläisten keskuudessa niin suuri, että lehden kannatusyhdistykseen liittyi joku sellainenkin entinen sosialidemokraatti, joka ei koskaan kyennyt kehittymään kommunistiksi, mutta tahtoi tukea lehteä, joka ilmoitti olevansa oppositiossa mainittujen herrojen politiikkaa vastaan. Huolimatta monista heikkouksistaan oli *Sosialistisella aikakauslehdellä* sittenkin suuri merkitys. Se oli SKP:n ensimmäinen yritys tehdä vallankumouksen ja kommunismin asiaa työtätekeville joukoille tunnetuksi julkisen painotuotteen avulla. Se julkaisi myös suuren joukon tov. Kuusisen kirjoituksia, Kominternin päätöksiä, sen johtavain työntekijäin kirjoituksia y.m. Jo sitä ennen oli puolueella yhteys Kuopiossa ilmestyvään *Savon työmieheen*, mutta se oli vielä varsinkin tähän aikaan hyvin varovainen vallankumouksellisen taistelun propageeraamisessa.

Kesällä 1919 tapahtuneesta SKP:n fraktiotyön voimistumisesta sosdem puolueen paikallisissa osastoissa oli tuloksena oppositioryhmän esiintyminen saman vuoden syksyllä pidetyssä mainitun puolueen puoluekokouksessa. Tämä oppositio oli vielä sillä kerralla pieni ja aatteellisesti kirjava, mutta sen kautta alettiin kuitenkin avoin taistelu itse puolueen sisällä niistä työläisistä, jotka sosdem puolueen vanhan nimen perusteella olivat vallankumouksen tappion jälkeenkin vielä siihen liittyneet, taistelu, joka sitten johti Suomen sosialistisen työväenpuolueen perustamiseen v. 1920 keväällä. V. 1919 lopussa pidetyssä sosdem nuorisoliiton kokouksessa lujitettiin samoin SKP:n vaikutusta liitossa. Seuraavana vuonna vasemmistotyöläiset SKP:n johdolla valtasivat myöskin ammattijärjestön ja puoluejärjestömmen suorittaman valmistelutyön avulla vapauttivat sen Paasivuoren ja Tannerin holhouksesta.

Näin olivat Suomen työläiset SKP:n nostattamana, sen johtamana ja opastamana, järjestäneet vallankumouksellisen luokkarintamansa ja kohottaneet vallankumouksellisen taistelulipun kaikilla työväenliikkeen aloilla. Luokkataistelun jokapäiväinen käytäntö ja lähempi tutustuminen bolshevikkien toimintaan auttoi myös SKP:tta nopeasti vapautumaan siitä "lasten-taudista", joka esti sen ensi alussa täysin selvästi ymmär-

tämästä, miten välttämätöntä illegaalisen puolueen on käyttää kaikkia mahdollisia legaalisenkin toiminnan muotoja työtekevien joukkojen mobilisoimiseksi ja niiden taistelun järjestämiseksi. Lyhyessä ajassa puolueemme onnistui kokoamaan vasemmistolaisten työväenjärjestöjen vaikutuspiiriin Suomen työläisten enemmistön. SKP:n avulla ja johdolla on Suomen työväenluokka sitä seuranneina vuosina käynyt monia vakavia taisteluja riistäjiään ja koko kapitalistista järjestelmää vastaan. Kominternin toisen kongressin parlamenttaarisesta toiminnasta tekemää päätöstä toteuttaen otti puolueemme jo v. 1922 lähtien vasemmistolaisen työväen ja pienviljelijäin kanssa osaa valtiollisiin vaaleihinkin. Mutta hyvin toimivien työpaikkasolujen ja niihin perustuvan illegaalisen puolueorganisation puute vaivasi puoluettamme vielä monet vuodet tämän jälkeenkin.

J. Lehtosaari

MAANALAISEN TYÖN ENSIMMÄISIÄ ASKELEITA

Vallankumouksemme tappion jälkeen 1918 keväällä oli monissa paikoin taistelussa mukana olleenkin työväestön keskuudessa vallalla masentunut mieliala ja toivottomuus tulevaisuuteen nähden. Nähtiin vain voittajan työläisiin kohdistama verinen terrori ja sen aiheuttamat uhrit. Sekaan- nusta lisäsivät heti työväen tappion jälkeen näyttämölle astuneet oikeistososialidemokraattiset johtajat, jotka ilveh- tivät, ettei olisi pitänyt tarttua aseisiin ja että silloisiin kärsi- myksiin oli syypää vallankumouksen johto, joka ei ollut estä- nyt siihen lähtöä. Porvaristo puolestaan provosoi samaan suun- taan, että työläiset saivat nyt kärsiä terrorilta pelastuneiden johtajainsa tähden. Vähätietoisempien työläisten keskuudessa otettiin sellainenkin agitatio täydestä.

Mutta oli sellaisiakin tietoisempia työläispiirejä, jotka eivät tappion jälkeisinä ensimmäisinä viikkoinakaan menettäneet taisteluhaluaan ja uskoaan työväenluokan uuteen taisteluun ja sen voittoon. Sellainen oli se työläispiiri Helsingissä, jonka kanssa allekirjoittanut joutui lähempään kosketukseen noina viikkoina.

Koko meidän olemuksemme oli vielä taistelun vimmassa, joka säilytti meissä uskon uuteen taisteluun ja voittoon. Ja se verinen terrori, jolla voittaja tappoi ja kidutti, nostatti yhtä verisen kostonjanon. Sellaisetkin, jotka punaisina kuukausina olivat pysytelleet jokseenkin passiivisina, heräsivät. Tässä pii- rissä ei kirottu johtajia, ei lykätty katumusta aseisiin noususta.

Muistiini on jäänyt eräs sauna-ilta huhtikuussa, aivan tappion jälkeen. Siltasaarenkadun suuri sauna oli täpösen täynnä työ- läisnaisia ja lapsia. Keskustelu oli kuohuvan äänekästä. Kerrot- tiin viime päivien kokemuksia. Jokaiselta oli omaisia kadok- sissa, vain harvat tiesivät omaistensa olin- ja säilytyspaikan tahti olivat jo ruumiin löytäneet. Mutta valitusta ei kuulunut. Viha ja kosto räiskyivät sanoissa ja voimakkaimmin se kuvastui

kasvoissa ja katseessa. Joku lavalla istuja kertoi suurella äänellä, kuinka lahtarit ovat sanoneet, että jos ette olisi laskeneet johtajia karkuun, ei työläisiä tapettaisi, mutta nyt saatte maksaa sen verellänne. Jännittyneenä odotin sanojen vaikutusta, mutta ennenkuin kertoja oli kunnolleen lopettanut, kuului kuin yhdestä suusta: "Ähä saatanat, vai johtajien veri olisi maistunut." "Tappakaa vain mitä saitte, onhan meitä, kyllä ne tulevat vielä johtajatkin, mutta silloin on meidän vuoro, ja jumal'auta ei mekään silloin enää leikitä, nythän sitä on nähty, mitä on tehtävä."

Yleensä ei ollut ruikutusta, viha ja kosto voittivat sen. Oltiin varmoja siitä, että kunhan Venäjälle päässeet kokoavat voimansa, saavat aseita ja apua, niin silloin se alkaa sellainen tuisku, että nurkkakivetkin katonräystäillä tanssivat. Näin kuluivat surmankesän alkuviikot vihan, tuskan ja toivon vallassa.

Mutta tiedot Venäjältä eivät kaikki olleetkaan meitä kannustavia. Kerrottiin, kuinka monia oli tullut salateitse Venäjältä takaisin. Tokoin, Kalle Hämäläisen y.m. meno englantilaisen imperialismin palvelukseen vahvisti näitä mörköjuttuja ja vei meidät yhä suurempaan sekavuuteen. Kysymys, mihin olemme tulleet, mihin suuntaan ja miten on lähdettävä, astui mitä tuskaallisimmin ja tiukimmin eteemme.

Meitä oli pienoinen Sörnäisten nuoris-osaston joukko vielä jällellä. Keskustelimme ja pohdimme alati tilannetta ja tehtäviä. Meissä eli tunne, että on rikos olla toimeton, nyt jos koskaan oli toimittava. Mutta miten toimia, miten järjestää ja päästä alkuun, sitä emme kyenneet ratkaisemaan. Toimittomuudessamme seurasimme "kuningasruljanssin" kehitystä. Odotimme lahtareiden kuninkaan tullessa ottavan keskenään yhteen, heissä kun oli sekä kiivaista tasavaltalaisia että kuningasmielisiä. Siinä yhteydessä toivoimme työläisten pääsevän taas päällimmäisiksi. Sitten odotimme tynkäeduskunnan kokoontumista ja lahtareiden raivon haihtumista edes senverran, että voimme alkaa tuon meille niin veriinkäyneen julkisen joukkotoiminnan.

Puolivälissä syyskuuta tuli Toini Johanssonille pakolaisilta Ruotsista kirje, jossa kehoitettiin järjestämään nuorisoliiton toiminta maanalaiseksi. Lähempiä ohjeita luvattiin lähettää. Postiyhteys oli jo järjestetty Turkuun. Kokoonnuimme muutamien toverien kanssa tästä keskustelemaan ja tartuimme ehdotukseen kuin hukuvat oljenkorteen. Siitä pilkoitti elämä

ja toiminta. Emme paljoa päässeet näistä kirjeistä perille, miten olisi toimittava, mutta kaipa selvenee kunhan vain alkuun päästään, arvelimme. Minä sain tehtäväkseni postiyhteyden järjestämisen Turusta Helsinkiin. Laivan tuloa Tukholmasta odotellessa teimme erään turkulaisen naistoverin kanssa matkan Turun maaseudulle. Otimme matkaamme lentolehtisiä ja julistuksia, joita jo oli eräällä turkulaisella perheellä. Tuttavuuksien perusteella jaoimme ne ja sovimme vastaisen yhteyspaikan järjestämisestä kolmeen eri kohtaan: mynämäkeläinen pientalonpoika ja pari maatyöläistä. Myöhemmin en heitä tavannut, mutta paikallinen toveri ilmoitti, että lähetyksiä ja ohjeita lähetettiin senkin jälkeen.

Turun-Tukholman laiva toi suuren joukon lentolehtisiä ja julistuksia. Toin ne Helsinkiin. Keräännymme ryhmiin ja tutkimme niitä. Julistukset olivat sotaisia, vihan ja koston pasuunoita, joista saimme sen käsityksen, että maailman valankumous on tapahtuva viimeistään vuoden kuluessa ja että meidän on kiireesti järjestäydyttävä sisältäpäin auttamaan.

Samoihin aikoihin tuli Toivo Antikaiselta kirje Toini Johanssonille. Siinä hän kehoitti meitä, entisiä sörkkäläisiä, alkamaan uuden salaisen kommunistisen toiminnan. Se oli ensimmäinen käsiimme joutunut kirje, jossa selostettiin periaatteellista eroa sosialidemokratian ja kommunismin välillä. Selostus oli lyhyt, mutta kirje loppui kommunistiseen tervehdykseen ja ilmoitukseen, että tästä lähtien emme enää ole sosialidemokraatteja, vaan kommunisteja. Kyhäsimme Antikaiselle vastauksen, jossa ilmoitimme jo alkamastamme toiminnasta. Kerroimme avuttomuudestamme uusissa oloissa, ja pyysimme kirjallisuutta, joka aatteellisesti näyttäisi meille tien, mihin suuntaan ja miten on toiminta tähdättävä.

Mutta kirjeen lähettäjän kommunistiseen tervehdykseen emme voineet yhtyä. Meille kahdelle, ihanneliittolais-järjestönuorelle ja nuorisoliittolais-socialidemokraatille, nimen muutto ei ollut helppo ja yksinkertainen asia. Olimme nuoruudesta asti ylpeydellä kantaneet sosialidemokraatin nimeä. Olimme nousseet aseelliseen taisteluun, kärsineet verisen tappion ja nytkö, maahan lyötyinä, me vaihtaisimme nimenkin. Oikein kyyneleet kihosivat silmiimme; se oli vakava tunnekysymys, jota järki ja tietoisuus eivät sillä kertaa kyenneet voittamaan. Ja niinpä me, yhtä voimakkaasti kuin Antikainen lähetti meille kommunistisen tervehdyksen, lähetimme hänelle vasemmisto-socialidemokraattisen ja ilmoitimme antavamme luokkataiste-

lulle kaiken sen, minkä lykkäenämme, mutta edelleenkin vasemmisto-sosialidemokraatteina. Kirjeestä kuultuaan se pienoinen sörkkäläisten ryhmä, joka oli uuden toiminnan ympärille kerääntynyt, otti nimenmuuton samalta kannalta kuin mekin. Päätimme lähteä vallankumouksen palvelukseen vasemmisto-sosialidemokraatteina. Meillä oli se väärä käsitys, että vanhalta vasemmisto-sosialidemokraattiselta pohjalta olisimme muka voineet lähteä uuteen vallankumoukseen. Käsitteet tähän nähden kuitenkin nopeasti selvenivät. Olin kirjoittanut Ruotsiin ja pyytänyt siellä olevilta pakolaistovereilta lähempää selvyttä periaatteellisesti. Saimmekin. Lähettivät O. V. Kuusisen kirjeen Gyllingille, jossa tov. Kuusinen hyvin käsitettävästi selosti tilanteen muuttumista ja luokkataistelun uutta suuntaa ei vain Suomessa, vaan koko kapitalistisessa maailmassa. Kirje auttoi meitä. Aloimme varmistua siitä, että sitenkin olemme oikealla tiellä ja että aseellinen taistelu on oikea ratkaisu. Saimme vielä Kullervo Mannerin, Jukka Rahjan ja muidenkin kirjoituksia ja Kuusisen *Itsekritiikin*. Tunsimme jo vankan maaperän jalkojemme alla. Kysymys toiminnan organisoimisesta tuloksia tuottavaksi kävi polttavaksi. Oli löydettävä keskuudestamme järjestäviä voimia.

Järjestimme lokakuussa neuvottelukokouksen. Saapuvilla oli toistakymmentä sörkkäläistä sekä kolme minulle tuntematonta nuorta miestä, joita en sen jälkeen tavannut. Päätimme aloittaa varsinaisen järjestelmällisen toiminnan kolmikkojen perusteella. Luimme toimintaa koskevia ohjeita ja vaihdoimme mielipiteitä saamiemme kirjasten johdosta. Eräs tuntemattomista luki tilanneselostuksen ja julistuksen. Niissä puhuttiin jääkäreistä erikseen, mutta en tarkemmin muista mitä. Sitten oli vielä ohuita silkkipaperiliuskoja, joiden eräs tuntemattomista ilmoitti olevan aivan yksityiskohtaisia neuvoja, joita ei tarvinnut lukea.

Näihin aikoihin saapui N. N. käynniltään Venäjältä. Hän toi suullisesti ja kirjeellisesti tarkkoja ohjeita kolmikkorenkaiden muodostamisesta ja toiminnan yhdistämisestä.

Meille kehittyi pian vilkas ja säännöllinen yhteys Viipuriin ja kannaksen kautta Neuvosto-Venäjälle. Aikaisemmin oli yhteydenpito ollut säännöllistä vain Tukholman kautta.

Matkustin Hangossa ja Karjan radan varrella olevilla paikkakunnilla saadakseni yhteyksiä, mutta ensimmäisellä kerralla en tavannut ketään etsimiäni henkilöitä. Levitin kirjallisuutta, mutta en onnistunut järjestämään alulle vakituista toimintaa.

Muuan nykyinen sosialidemokraattinen edustaja kävi Pohjois-Suomessa ja Ellen Mäkelin ryhtyi Oulusta käsin järjestämään toimintaa. Leo Mäkelinin kutsuimme Helsinkiin neuvottelemaan lähemmin sotilastyön järjestämisestä. Mukanamme oli jo ennestään kaksi Suomenlinnassa palvelevaa alipäälystöön kuuluvaa sotilashenkilöä. Kuopioonkin saimme yhteyden erään naistoverin kautta ja hänen tehtäväkseen jäi Kuopion ympäristön soluttaminen.

Tehtävänä oli rajan yli tulleiden lähetysten ja kirjeiden toimittaminen osoitetuille henkilöille ja lentolehtisten ja muun kirjallisuuden levittäminen. Helsingissä levitimme kirjallisuutta hyvin laajasti. Saimme saksankielisiäkin julistuksia. Ne levitimme Helsingissä majailevan sotaväen keskuuteen. Heidän majoituspaikkansa vieressä oli suuri sotilaspukimoversas, josta työntekijättärillä oli verraten helppoa jakaa julistuksia. Kun pari jakajaa oli joutua kiinni, niin muistan, kuinka he sen jälkeen köyttivät julistukset pienen koiran selkään; koira kuului saksalaiselle upseeristolle.

Vankileireille levitimme kirjallisuutta. Saimme autetuksi useita kuolemaantuomittuja karkuun. Passien tekijänä hyvin onnistuneesti toimi sittemmin ohranaksi ruvennut Georg Ruth.

Olimme suunnitelleet tammikuussa järjestettäväksi maatakäsitävän edustajakokouksen. Sen lähempää järjestelyä varten oli kutsuttu neuvottelukokous minun asuntooni joulukuun 6 p:nä. Minut vangittiin kuitenkin saman päivän aamuna.

Iida Alajääski

OMATEKOINEN SOLU

Tarkkaillessani *Helsingin sanomain* ilmoitusosastoa pysähtyi katseeni seuraavaan: "50 ompelijaa saa työtä ompeluverstaalla. Halukkaat ilmoittautukoot" jne.

Sinnepä oli yritettävä! Lähdin toverini Tainan luokse, sillä hänkin oli työttömänä. Tainan kanssa olimme erottamattomat. Olimme Sörkän¹⁾ nuoriso-osastoon liittyneet samoihin aikoihin ja punakaartissa olimme samassa komppaniassa ihan ensipäivästä Lahden rintaman likvidointiin saakka, jolloin yhdessä samoilimme lahtarien ketjun poikki päästen monien vaikeuksien jälkeen kotiimme. — Kotona odottivat kumpaakin ikävät uutiset: omaiset olivat vankileireillä ja teillä tietämättömillä.

Koko kesän olimme tilapäistöiden varassa. Reiman rintamaelämän jälkeen tuntui valkoisen vallan pääkaupunki hautausmaalta. Aina vain tuli viestejä uusista uhreista, joita nielivät valkoisten koirahaudat Hennalassa, Tampereella, Keravalla y.m. Ei puhuttu muusta kuin vankileireillä olevista omaisista ja heidän avustamisestaan. Vapaa-aikoinamme kuljeskelimme kaupungilla etsimässä tuttuja siellä jatkuvasti kuljetettavista vankijoukkueista. Tutuille huutelimme uutisia, joskus annoimme pikkupaketteja, joita tätä tarkoitusta varten oli mukanaamme. Oli hauskaa kiusata lahtarivartioita, jotka vasta valmistuneina "sankareina" olivat tavattoman mahdavan näköisiä. Huudellemme käytimme "sörkkäläisiä" sanoja; silloinkos höristelivät vartiat korviaan kun luulivat meidän — puhuvan ranskaa! Joskus vartiat kimpaantuivat ja alkoivat tönä kiviääreillä. Mutta mitä me tytöt — olihan se kivääri ollut meilläkin, ei se niin pelottava vehe ollut.

Syksyllä alotti toimintansa Sörkän osasto. Olivatpa osastomme rivit harventuneet! Luokkasota otti uhrinsa, osa oli

¹⁾ Sörkkä=Söörnäisten — työläiskaupunginosa Helsingissä — lyhennetty nimitys puhekielessä — T o i m.

vankileirillä, osa kuulema Neuvosto-Venäjällä. Menneiden tilalle astui taistelurintamaan uutta työläisnuorisoa. Osasto-toiminnan mukana hävisi tyhjyys ja toimettomuus innostuksen ja toiminnanhalun tieltä. — Nyt oli vain saatava työtä, ja sitä hän lupasi taskussani oleva ilmoitus.

“Hei Taina! Katsoppa tätä, emmeköhän lähde tästä ompelijoiksi, ainakin on yritettävä”, touhuan heti, kun saan Tainan asunnon oven auki.

“Mitä ompelijoita me olemme”, epäröi hän, mutta ryhtyy kuitenkin pukeutumaan.

Turun kasarmi sijaitsi Heikinkadulla. Se oli vanha rappeutumassa oleva kasarmirakennus, mutta nyt sitä näytettiin käytettävän sotilastarkoituksiin, koska oli vahdit portilla. Sinne oli ilmoituksen mukaan myöskin ompelijain saavuttava.

Kasarmin pihamaalle oli kerääntynyt joukko työläisnaisia — joukossa tuttujakin, entisiä tupakkatehtaan tyttöjä. Eipä hätää, samanlaisia ompelijoita ovat kuin mekin!

Saapuu Moses Kotshak, toimekkaan näköinen liikemies. Seuraamme häntä piharakennuksen kolmannessa kerroksessa olevaan “työhuoneeseen”, suureen autioon huoneeseen, jonka kalustona olivat pitkät pöydät ja penkit. Ilmoitettiin töiden vasta alkavan ja ompelukoneita tulevan huomenna. Työ oli korjaustyötä armeijaa varten. Mainittiin tarvittavan muutamia prässääjiä, ja kun joku siellä joukossa kuului sanovan, että prässääjät ovat hyväpalkkaisia, niin päätimme Tainan kanssa muuttaa siihen ammattiin.

“Olette heikon näköinen, voitteko olla sellaisessa raskaassa työssä?” kysyi isäntämme Tainan puoleen kääntyen.

“Oh, kyllä hän on vahva, vaikka onkin pienempi,” kiiruhdin Tainan puolesta vastaamaan, minut kun oli jo työhön hyväksytty.

“No yrittäkää sitten” vastasi isäntämme, ja niin meistä tuli prässääjiä.

Seuraavana aamuna meille vasta selvisi, mitä korjaustyötä meidät pantiin suorittamaan. Valkoinen hallitus, jolle bolshevikit lahjoittivat itsenäisyyden, ei tullut toimeen armeijansa varustamisessakaan ilman naapurimaalta omin luvun otettua lahjaa. Venäläisiltä ryöstetyistä sinelleistä oli meidän tehtävä valkoisen hallituksen sotilaille mantteleita. Pian se kävi, kaulus ja hiansuut päällystettiin tummalla kankaalla,

tsaarin kaksipääkotkan napit muutettiin leijonanappeihin, prässätjin — ja niin tuli sinellistä mantteli.

Meitä prässääjiä oli neljä. Töitä järjestellessämme tutustuimme toisiimme. Tekla, joka todellakin oli ollut useita vuosia silytysliikkeessä työssä, otti johdon käsiinsä neuvoen meitä, miten työtä on tehtävä, että emme näyttäisi vasta-alkavilta. Jenny oli ikäisemme, aikaisemmin oli työskennellyt karamellitehtaassa.

Iltapäivällä, kun Tekla jakeli meille ensimmäisiä sinelleitä, näimme, että hän tuli tavattoman vakavaksi. Ei ottanut osaa keskusteluamme. Kyyneleitä tipahteli hänen silmistään hukuen sinellin rypistyneisiin laskoksiin. Vaivoin hän taisteli itkua vastaan.

“Mikä sinulle tuli, oletko sairas?” kysyin häneltä osaaottavalla äänellä.

Tekla pudisti päätään ja osoitti erästä sinelliä. Sinellin napinreikään oli solmittu punainen nauhake. Katsoimme Teklaan — kaikille meille välähti silmien eteen joukko muistoja ajoilta, jolloin punaiset nauhakkeet olivat rinnoissamme.

“Minunkin mieheni oli rintamalla — ja kaatui”, sanoi Tekla hiljaa.

Vaikenimme. Ei tullut mieleen kuin tavallisia lohdutuksen sanoja ja ne tuntuivat liian vähäpätöisiltä hänen suuressa surussaan.

Jatkoimme työtämme vaieten. — Hiljaisuuden keskeytti Jenny kertoen olleensa myöskin punakaartissa isänsä ja veljensä kanssa.

“Kaikki siis olemme punikkeja”, päätteli Taina.

Tutustuttuamme toisiin työläisnaisiin havaitsimme, että muutamaa uskonnollista muijaa ja paria tanssityttöä lukuunottamatta kaikki olivat punikkien leskiä, sisaria, tyttösiä j.n.e. Keskustelut alkoivat tulla vapaiksi ja luottaviksi. Kerrottiin vankileireillä olevista omaisista, vankien karkaamisista, avustamisesta. Useat esittivät muistelmiaan työläisten sankarillisesta taistelusta puolustaessaan punaista Helsinkiä hyökkääviltä suomalaisilta ja saksalaisilta lahtareilta.

Työtä verstaassa suoritettiin kappalepalkalla, siksi olikin ahkeroitava. Laadusta ei välitetty. Usein kuuli jonkun lohduttavan itseään huonon työn johdosta rauhallisella äänellä: “Kyllä se lahtarille kelpaa.”

Eräänä aamuna tuli Hänniskä salaperäisen näköisenä luoksemme.

“Tiedättekö, tytöt, että punaiset Venäjältä kohta hyökkäävät. Näin erään tuttavan, joka vasta itse oli Venäjältä tullut”, kuiski Hänniskä.

“Ei ole totta — eivät ne hyökkää, sellaisia juttuja ovat pitkin syksyä levittäneet provokaattorit”, sanoi hänelle Jenny, mutta Hänniskäkö nyt olisi sitä uskonut.

Pian tiesi jutun koko verstas, ja se sai naisten keskuudessa innostuksen nousemaan. Neuvosto-Venäjä oli työtätekeville ainoana pelastajana valkoisen valtakomennon kurjuudesta sorakuoppineen ja vankileireineen. Ei voitu luottaa Suomen työläisten voimiin, koska vallankumouksen etujoukko oli sulottuna vankileireille odottamaan nälkäkuolemaa, kenttäoikeutta tai erilaisia kulkutauteja. Toivonkipinä lähestyvistä kostosta, vankien vapauttamisesta elähdytti työläisnaisia. Valkean vallan hirmuteot olivat avanneet työläisnaisten silmät näkemään luokkavihollisen.

Pidimme Tainan kanssa hyvää yhteyttä entisten punakaartilaisovereittemme kanssa. Heillä oli aina paljon uutta kerrottavaa. Vaikka heidän olikin oltava ilmiantojen pelosta puolittain piilosilla, eivät he olleet toimettomina, vaan auttoivat Suomenlinnassa y.m. vankileireillä olevia tovereitamme pakoon. Joskus me tytötkin saatoimme olla avuksi.

Joulukuussa toverimme saivat oikein “yhteyden”. Puhuivat puoluetoiminnan maanalaisesta järjestörakenteesta, joista tärkein meille oli solu, joka tuli muodostaa kolmesta luotetusta henkilöstä. Asioista tuntui eniten olevan periliä entinen komppanianpäällikkömme Ville. Hän sanoi meille, että tulemme saamaan jatkuvasti heiltä tehtäviä.

Samoihin aikoihin kutsuivat nuorisoliittolaistoverimme meidät salaiseen kokoukseen, jossa meille annettiin levitettäväksi kommunistisen puolueen saksankielisiä julistuksia.

“Mitä luulet, Taina, kuulummekohan nyt soluun, kun antoivat näitä julistuksia levitettäväksi?” kysäsin palatessamme kokoontumispaikasta.

“En tiedä, kaikki ovat niin salaperäisiä — tai ehkä luulevat, että me jo kuulumme soluun kun tietävät meidän työskentelevän yhdessä komppaniatovereittemme kanssa”, tuumi Taina.

“Jospa perustaisimme solun itse, tehtäviähän saamme yllin kyllin nuorisoliittolaisilta ja Villeltä”, ehdotin Tainalle.

“Mikäpä sitä estää — Jennystä saamme kolmannen ja niin on solumme virallinen, koska sitä ei tarvitse edes poliisikamarissa rekisteröidä”, jatkoi Taina innostuneena.

Aamulla sai Jenny tietää solustamme. Ei häntä agiteerata tarvinnut. Oli heti valmis yhtymään kolmikkoomme. Mietimme keinoja, miten saisimme julistuksemme levitetyksi työhuoneen alakerrassa olevaan saksalaisten sotilaiden lepokotiin.

“Antakaa minulle niitä pari kappaletta, niin toimitan soltuille luettavaa heti paikalla”, pyysi Jenny.

Taina antoi. Jenny salavihkaa silmäili ohuelle silkkipaperille kirjoitettuja sanoja.

“Onpa vahinko, että ei osaa kuin tätä yhtä kieltä, haluttaisi tietää näiden paperien sisällön”, tuumi hän tutkiskellen julistuksia.

“Oletpa sinä tiedonhaluinen. Tiedämme, että niissä selvitetään, miksi Suomen työväenluokka nousi taisteluun, ja että saksalaiset työläiset ja talonpojat ovat porvareiden pettäminä joutuneet taistelemaan Suomen työtätekeviä vastaan, anastaneet työväenluokan omaisuutta, auttaneet porvaristoa täyttämään työläisillä koirahaudat, vankileirit j.n.e. Lopuksi on kirjoitettu: kaikkien maiden työläiset, yhtykää,” selitti Taina.

“No sittenhän nämä pitää toimittaa pikapostissa perille”, sanoi Jenny ja samassa jo kiiti kohti työhuoneen ovea, joka paukkeella sulkeutui hänen jälkeensä.

Parin minuutin kuluttua hän palasi takaisin. Työhön ryhtyessään virkkoi:

“Siellä ovat, heitin ne ovesta sisään.”

Odottelimme ja kuuntelimme — mutta koko aamupäivänä ei tapahtunut mitään kummempaa.

Päivällistunnilla mietimme uusia jakokeinoja ja keksimmekin mielestämme mainion. Narrasimme lepokotilaisten koiran luoksemme, kaulaan sidoimme punaisen nauhakkeen, sen alle panimme julistukset, saattelimme koiran alakertaan ja avasimme sille oven — ja sitten karkuun.

Iltapäivällä joku avasi työhuoneemme oven koiralle. Sille oli laitettu valkoinen rätti kaulaan — ja julistukset oli poissa. Pidimme senjälkeen useamman kerran koiraa postinkuljettajana.

Kasarmilla majailevien valkean armeijan “vapaaehtoisten” joukosta löysimme sattumalta entisen punakaartilaisen. Hän oli vankileiriä välttääkseen mennyt armeijaan ja kuljetteli sinne julistuksiamme, tietenkin suomenkielisiä.

Työstä iltasella palatessamme oli tapanamme myöskin jaella julistuksiamme saksalaisten keskuuteen. Jakelimme vuoronperään. Siltasaarella, jossa oli kansaa kuin mielenosotuskul-

kueessa, kävi jakelu kuin rasvattu. Panimme vastaantulevan soltun kainaloon tai käteen julistuksiamme, sanoimme: "bitte schön" sekä hävisimme tungokseen.

Eräänä iltana palatessamme työstä näemme Toisella linjalla¹⁾ vastaamme tulevan saksalaisen upseerin. Oli minun vuoroni ja siksi ottikin Taina "varaston" kainaloonsa, lähtien kulkemaan edellä. Kun tulin upseerin kohdalle, ojensin hänelle julistuksen. Hän tarttui kiinni takkini hihaan, kysyen tuiman näköisenä:

"Mitä siihen on kirjoitettu?"

"En tiedä", vastasin ja samassa vetäsin julistuksen käteeni ja rutistin sen palloksi, jonka heitin ilmaan. — Ja sitten juoksuun. Sinne jäi taaksemme upseeri onkimaan julistusta. Me taas kiiruhdimme erään lähitalon portista sisään ja sieltä joltavasta portista toiselle kadulle — ja niin olimme turvassa.

Ville antoi meille toisenlaista työtä. Saimme tehtäväksi tiedustella puutteenalaisia punakaartilaisperheitä ja tuoda osotteet Villelle. Kun työ oli suoritettu, piti meidän kertoa, minkälaisia nämä perheet olivat, oliko paljon lapsia j.n.e. Senjälkeen saimme jokaista perhettä varten rahasumman, noin 200:- tai 300:- mk, jotka meidän tuli jättää näille perheille kuittia vastaan.

Tehtävän suorittaminen oli tavattoman hauska sellaisissa perheissä joissa puutteen masentama äiti kiitteli ja korkeintaan kysyi, pitääkö saatu summa takaisin maksaa. Mutta oli sellaisiakin, jotka kyselivät kaikkia tarkkaan ja tiedustelivat, koska uutta tulee, valitellen sitä, että mies oli punakaartiin mennyt. Avustimme näin kymmeniä työläisperheitä, joutuen olemaan kaiket illat näissä tehtävissä. Pääasiassa kävimme retkillämme Tainan kanssa kahden.

Työt "Turun kasarmilla" jatkuivat. Sinellien lisäksi ryhdyttiin valmistamaan vahtiturkkeja. Solukolmikkomme ei juuri paljoa työnteosta välittänyt. Viskelimme usein aivan sellaisenaan sinellit manttelikasaan — sillä niiden kunnollinen prässäminen olisi ollut sellainen urakka, että ei suolaa olisi leivälleen ansainnut. — Kun Moses-isäntämme tuli huutamaan huonosta työstä, valitimme heti palkkaamme, ja kun hän ei suostunut korotukseen, niin emme mekään työtämme parantaneet.

Kun vain ei ollut mestaria näkyvissä, istahdimme silitys-

¹⁾ Toinen linja = katu Helsingissä — Toim.

pöydälle ja suunnittelimme. Haudoimme jatkuvasti lähtöä Neuvosto-Venäjälle. Matkalle ajattelimme lähteä heti, kun korjaustyöt päättyvät. Siitä sitä suunnitelman tekoa riitti, niin että havaitsimme ympäristömme olemassaolon vasta kun kuului mestarin rämisevä ääni:

“Mitä te istu, eikö on työtä.”

“Olisi sitä työtä, mutta kun raudat on kylmät”, selitimme, ja totta se olikin. Mitenkäpä raudat olisivat voineet olla kuumat, kun olimme kokonaan unohtaneet panna kamiinaan puita!

Työtä tehdessämme laulelimme työväenlauluja. Toiset yhtyivät lauluihin, toiset kuuntelivat.

Uskovaisetkin alottivat joskus hartaalla äänellä veisata virsiä varjellakseen sielujaan työhuoneen jumalattomalta ilma-
piiriltä — mutta heidän laulunsa hukkuivat *“Punakaartilaisien marssin”* tai jonkin muun laulun säveliin.

Joulukuun keskivaiheilla alettiin kasarmirakennuksella suorittaa purkaustöitä. Autoilla kuljetettiin sieltä tiilejä ja muita kelvollisia rakennusaineita jonnekin rakennuksille. Purkaustöissä käytettiin punakaartilaisvankeja. Kun työläisnaiset saivat sen tietää, ryhtyivät he heti joukolla miettimään, miten heitä voisi auttaa. Vartioilta saimme luvan antaa heille voileipiä ja tupakkaa. Miten auliisti luovuttivatkaan naiset eväänsä vangeille, vaikka jokaisella teki tiukkaa niiden hankkiminen. “Kyllä sen nyt päivän on syömättä — mutta poikaparkojen on täytynyt olla nälässä jo kuukausikaupalla”, puhelevat he luovuttaessaan eväspakettinsa. — Eväspakettien mukana annoimme vangeille, heidän pyynnöstään, kyniä, paperia ja kirjekuoria. Kirjeet taas postitimme.

Eräänä lauantai-iltapäivänä muudan alakerran “vapaaehtoinen” pistäytyi työhuoneeseemme pysähtyen juttelemaan kanssani. Epäilimme miestä oikein murhalahtariksi ja siksipä Jenny heti, kun solttu jotakin ennätti kysyä, sanoi hyvin halveksuvalla äänellä:

“Mitä sinä, Laina, viitsit lahtarin kanssa puhella, onhan täällä ihmisiäkin.”

Solttupa suutahti ja äkäisenä sanoi: “Toista se vielä kerran”.

“Enhän minä sinulle puhu, sanoin vain Lainalle, miksi hän lahtarin kanssa puheisiin ryhtyy”, toistaa Jenny rauhallisena.

“Sinä lähdet nyt minun kanssani”, määräsi solttu.

“Luuletko sinä, että sitä töistä joutaa sillä lailla kuin kasarmista”, vastasi Jenny kiusaten.

Silloin solttu lähti. Näimme hänen vähän ajan kuluttua menevän kasarmin portista ulos. Palasi takaisin kiirehtivänä — ja tuli taas Jennyn luo.

“Nyt sinä lähdet, poliisi odottaa tuolla portin ulkopuolella.”

“Ei minulla ole mitään asiaa poliisille, tulkoon tänne, jos on jotakin sanottavaa”, sanoi Jenny kiukkuisena.

“Poliisilla ei ole lupa tulla kasarmin portista sisään ja siksi sinä nyt lähdet poliisikamariin”, vaati solttu.

Sanat poliisi ja poliisikamari saivat kinastelua syrjästä kuunnelleet muijat kuohuksiin:

“Vai sinä, senkin raukka, poliisikamarilla uhkailet, laputa tiehesi, taikka lähtee tästä sellainen komppania matkaasi, että joudut sen kanssa ihmeisiin. Pirunko asiaa sinulla tänne työhuoneeseen on, etkö osaa lukea, ovellehan on kirjoitettu: “Pääsy sivullisilta kielletty”.

Siitäpä sai solttupoika löylyn. Ei auttanut kuin hiljalleen vetäytyä kohti ovea, ja kun oli siitä livahtanut, niin eipä sitä enää sen koommin avannut.

Kylläpä riitti tapahtumasta ilonpitoa, kun kuviteltiin, mitä siitä olisi tullut, jos joukolla olisi ollut kamarille lähdevä.

— — — — —

Tammikuussa alkoivat työt hiljalleen vähetä. Sinellit oli korjattu — tehtiin vain turkkeja. Oli kysymys työvoiman vähentämisestä. Isäntämme ei näyttänyt olevan lainkaan pahoillaan töiden päättymisestä — hän oli valkoiselta hallitukselta kahminut taskuunsa suuren voitto-osuuden. Mutta työläisnaisille astui taas vakavana eteen kysymys: mistä saada työtä?

Punakaartilaistovereittemme kanssa keskusteltuamme töiden pikaisesta päättymisestä sanoi Ville:

“Jättäkää työt vaikka huomispäivänä. On lähetettävä viemään raha-avustuksia ja muitakin asioita toimitettava toisiin kaupunkeihin, ja siihen hommaan te sovitte parhaiten, kun passinnekin on kunnossa.”

Turun kasarmin solumme sellaisenaan hajosi. Jenny jäi toiminnasta syrjään — me Tainan kanssa jouduimme taas puoleensavetävän, jännittävän ja joskus pelottavankin toiminnan pyörteeseen.

Samoin kuin meidän solumme ei ollut edes “Turun kasarmissa” ainoa, samoin eivät “Turun kasarmin” solut olleet ainoita Helsingissä. Sellaisia oli useilla työpaikoilla, joissa työskenteli vallankumouksellista nuorisoa. Soluja oli myöskin

jo toisten paikkakuntain työlaitoksilla. Vaikka "maanalaisen" toiminnan järjestelyssä olikin vielä tavatonta epäselvyyttä, oli sille kuitenkin vankka maaperä olemassa.

Vallankumouksellinen työväki alkoi, luokkavihollisen työläismurhista vielä kuumina olevain kiväärien edessä, valmistautua uudelleen, uudella tavalla lopulliseen ratkaisevaan taisteluun ja — voittoon.

Kaija Jäppilä

MAATA KÄSITTÄVÄ NEUVOTTELUKOKOUS

V. 1919

Tammikuussa tekemälläni matkalla Pohjois-Suomeen esitivät oululaiset toverit ajatuksen SKP:n maatakäsittävän neuvottelukokouksen koollekutsumisesta. Asia näytti aika vaikeasti järjestettävältä. Paluumatkallani poikkesin Vaasaan, jossa keskustelin sikäläisten tovereiden kanssa asiasta. He olivat myös sitä mieltä, että kokous on pidettävä, perustellen mielipidettään sillä, että toiminta oli saatava keskitetyksi, koska lähetit, jotka toivat keskuksen ohjeita — varsinkin Venäjältä — toivat ne tavallisesti suullisina ja yhden tuomat ohjeet olivat aivan toisenlaisia kuin toisen. Sen lisäksi tuli ohjeita Ruotsista, jotka kylläkin olivat kirjallisessa muodossa, mutta poikkesivat usein Venäjältä tulleista ohjeista. Sopivimpana kokouspaikkana pidimme Helsinkiä, koska siellä oli kaikkein helpoin järjestää kokous poliisin huomaamatta. Ohrana oli vielä silloin lapsen kengissä.

Palattuani Helsinkiin esitin asian siellä oleville tovereille. Kirjoitimme asiasta KK:lle. Helmikuun alkupuolella, muistaakseni, saimme myönteisen vastauksen KK:lta, joko kirjeessä tai Eeron välityksellä suullisesti.

Suurena vaikeutena valmistelutyössä oli kokoushuonekysymys, joka "edustajakokouksen" mielessä jäikin ratkaisemattasyystä, että emme uskaltaneet koota yhteen huoneistoon kovin suurta määrää ihmisiä.

Niinpä järjestimme kokouspaikat kolmeen huoneistoon eri puolilla kaupunkia. Muut valmistelutyöt eivät tuottaneet suurtakaan vaivaa — olivathan esille tulevat kysymykset verraten selviä.

Kokous alkoi maalisk. 4 p:nä 1919. Suurin osa kokouksen osanottajista saapui jo edellisinä päivinä. Kokouksen työjärjestyksessä oli: poliittisen ja sotilastyön keskitetty järjestäminen piirittäin ja piirijako, punakaartilaisperheiden avustuskysymys ja eräitä muita kysymyksiä.

Kokous kesti yhden päivän. Kokouksen päätöksen mukaan työ piti järjestää siten, että puolueen KK antaisi määräyksensä tai ohjeensa Helsingin keskukselle, joka vuorostaan lähettäisi ne piirien keskuskolmikoille ja ne taas edelleen alaisilleen. Samanlainen järjestys hyväksyttiin keskuskomitealta avustusta ja agitatiehtotarkoituksiin saatavien rahavarojen jakeluun nähden.

Kokous valitsi "kotimaisen keskuksen", joka muodostui kolmesta kolmikosta, suomen- ja ruotsinkielisen poliittisen ja sotilastyön kolmikoista. Sen lisäksi kokous hyväksyi piirijaon, joka perustui siihen, että suuremman teollisuuskeskuksen kanssa paremmassa yhteydessä oleva maaseutu tuli kuulumaan samaan piiriin. Piirejä oli 12. Kokouksessa olivat edustettuina lähes kaikki piirikeskukset.

Valitun keskuksen työ jäi hyvin vähäiseksi, sillä useimmat siihen kuuluneet tulivat lähikuukausina vangituiksi.

Samaan aikaan, kun mainittu kokous pidettiin, heräsi kysymys puolueen julkisen lehden perustamisesta. Oliko kysymys edustajakokouksessa esillä vai saiko se alkunsa kokouksen päätyttyä käytyjen keskustelujen perusteella, en muista. Se tulos siitä vain oli, että aloimme "metsästä" toimittajaa. Koska kiikarissamme ei silloin ollut ammattiin pystyvää "hyvämaineista" kansalaista, niin iskimme silmämme kahteen suureen "vallankumoustahteen", Yrjö Räisäseen ja Sventortzetskiin, jotka siihen aikaan soittivat eräänlaista vasemmistoviulua *Suomen sosialidemokraatin* palstoilla ja valittivat olevansa sen johdosta vainottuja. Räisäseen nähden asia ratkesi Kiiskisen mummon kahvipöydässä käydyin keskustelun perusteella, jossa Sasu merkitsi kantansa kommunisteihin nähden ilman, että ehdimme hänelle paikkaa tarjota. Sventortzetskin kanssa kävimme avointa kauppaa. Hän mietti asiaa parin viikon ajan ja sen jälkeen ilmoitti menevänsä "aivan lain rajaviivalle, vaan ei tuumaakaan yli", ja kaupanteko päättyi siihen. Oliko tähän juttuun KK:n suostumus tai ei, en muista, samoin kuin en sitäkään, pyysimmekö KK:n apua toimittajan hankkimiseen.

Edellä esitetty muistelu, joka on kirjoitettu 15 vuotta myöhemmin, sisältää luonnollisesti vain muutamia muistissa säilyneitä pääkohtia, joten se ei anna täyttä kuvaa silloisesta kokouksesta.

H. Haapalainen

VIIPURIN VANKILEIRI KOULUUTTAMASSA PUNIKKEJA MAANALAISEEN TYÖHÖN

Valkoinen komento oli vuonna 1918 onnistunut nälällä ja hirmuterrorillaan jossakin määrin lannistamaan vankilassa viruvia tovereita. Se ei kuitenkaan pystynyt, niinkuin kuvitteli ja halusi, tukahduttamaan työväen vallankumouksellista liikettä ikiajoiksi. Jo vuoden 1918 lopussa oli SKP alkanut luoda eri paikkakunnille Suomessa maanalaisia soluja, joskin niitä vielä oli harvoja. Niinpä Viipurin kaupunkiinkin oli valkoisen vallan kauhuksi syntynyt maanalainen keskusjärjestö. Sen oli onnistunut muodostaa solujaan eräisiin työlaitoksiin, sotaväen keskuuteen ja jopa eräisiin virastoihinkin. SKP:n antamat julistukset ja lentolehtiset alkoivat silloin jo vaikuttaa työväestön keskuudessa. Työväki alkoi nostaa päätänsä. Se ei enää esiintynyt arkana ja matelevana. Viipurin satamatyöläisten palkkavaatimus todisti, että terrori ei ollut pystynyt lamauttamaan työläisten mieliä. Lakkouhkauksen pohjalle asetettiin vaatimuksia, kun kuului viestejä Saksan vallankumouksesta. Suomen työväki tajusi, että lahtareiden silloinen varmin tuki, Saksan imperialismi, oli kukistettu. Tämä ja SKP:n tunkeutuminen proletariaatin joukkoon hermostutti Viipurin porvareita. Monia tuhansia käsittävä kiukkuinen vankilauma kaupungin keskuksessa oli tavallaan porvareiden uhkana. Se oli saatava pois. He pelkäsivät tuota uhkaavaa petoa, joka vielä tänään oli kahleissa, mutta hucmenna jo saattoi kahleensa murtaa.

Kiihkeimmin alkoivat toimia maanalaiset solut vankien joukossa Viipurissa. Niinpä keskuskasarmin vankileirin maanalainen solu, joka oli jo muodostunut toimintatarmoisiksi renkaaksi SKP:n maanalaisessa järjestössä, sai näihin aikoihin päätehtäväkseen vapauttaa vankileiriltä mahdollisimman paljon toimintatarmoisista tovereita.

Tuon paljon vaativan toiminnan keskeiseksi mieheksi tuli

Venäjältä maanalaiseen työhön saapunut toveri. Hän oli joutunut kiinni mitä jännittävimmissä oloissa. Ja nyt häntä odotti kuolemantuomio. Taitavasti keinotteli tuo toveri kuitenkin itsensä asepajaan työhön ja, pystyvä ammattimies kun oli, pääsi heti asepajan työnjohtajaksi. Järjesti silloin itselleen liikuntaoikeuden vankilassa ja solmi laajat suhteet, käyttäen hyväkseen julkeata besorkkausta harjoitettavia vankilan johtajia ja vartioita. Nimitämme häntä tässä "Heikki-mestariksi".

"Heikki-mestari" laati suunnitelman niistä henkilöistä, joiden oli vuoronsa jälkeen määrä pyrhtää lentoon vankilamuurien ulkopuolelle. Järjestelmällinen karkuunauttamishomma luonnollisesti vaati solulta huolellista, kylmäveristä, asiallista ja päättävää työskentelyä.

Vankileirillä oli paljon kykeneviä ja tarmokkaita työläisiä eri ammattialoilta. Nämä työläiskädet olivat solulle apuna tässä tärkeässä tehtävässä. Tovereiden vankilasta vapauttamishomma vaati varoja: oli löydettävä keino niiden hankkimiseksi. Vankilan eri työosastot olivatkin erinomaisia tulolähteitä tässä varustelukysymyksessä.

"Heikki-mestari" oli asemansa ja rehdin esiintymisensä vuoksi kykenevänä välikätenä siinä anastushommassa, jota harjoitettiin valtion omaisuuteen nähden maanalaisen toiminnan edistämiseksi. Hänen kauttaan oli SKP:n maanalaisen solun onnistunut kytkeä kaikki työverstaat palvelemaan puolueen tarkoitusperiä.

Suutarinverstas valmisti saappaita, kenkiä, käsilaukkuja, rahakukkaroita ja lompakoita. Räätilinverstas miesten ja naisten pukuja ja alusvaatteita. Puusepänverstas huonekaluja, kapsäkkejä, ompelulaatikoita, kuvakehyksiä ja kirjoitustelineitä. Maalarinverstas taiteili seinätaulujen ja muiden maalauskoristeiden kanssa. Asepaja valmisti kirjoitustelineitä, tikareja, puukkoja, rintaneuloja ja sormuksia, sen haaraosasto, peltisepänverstas, valmisti keittiöastioita. Nuo punikkien mainiot työteliäät kädet pystyivät valmistamaan laajan kulutuksen tuotteita sikäli kuin markkinat niitä vaativat.

Valmistuneet tavarat oli saatava myös realisoiduiksi varmimmalla ja edullisimmalla tavalla. Tähän kauppakoneistoon kytki maanalainen solu vankilan virkakoneiston. Avustajina olivat vankilan tirehtööri, talouspäällikkö, työnjohtaja, vahtimestari, pappi, lääkäri, sairaanhoitajia ja lukuinen liuta kaikenkarvaisia vartioita. Kaikki ne joutuivat kytketyksi tuohon maanalaiseen toimintatarmoiseen ketjuun. Niistä itsekukin joutui suoritta-

maan, tietämättä mistä oli kysymys, SKP:n maanalaisen järjestyksen tehtäviä. He palvelivat luokkaviihollistaan. Palvelivat siksi, että he kaikki olivat porvariluokan ja talonpoikaiston mätää. Heitä kannusti rosvous. He olivat oppineet ryöstämään ruumiita. Kun ruumiit oli jo aikoja sitten tyhjiksi ryöstetty, antautuivat he ryöstämään mätänevää valtioruumistaan. Tämän ryöstämisen himon vainusi tuo maanalainen solu, se käytti sitä luokkansa hyväksi, se osasi alistaa ja sai tuon luokkaviihollisensa alistetuksi palvelemaan oman luokkansa, työväenluokan etuja.

Vankilan tirehtöörin kädet oli töhritty ruokakaluston ryöstöllä. Hän suoritti vastapalveluksensa laskemalla vankeja, noita maanalaisen solun jäseniä, sunnuntaisin vartian kanssa kaupungille. Saattajana olevan vartian oli pakko jättää vanki vapaana kaupungilla tallustelemaan, sillä hän komeili vankilasta ryöstämillään saappailla tahi oli hänen pyynnöstään tehty kävelypuku hänen rakkaalle aviosiippanalleen tai morsiamelleen, juuri sillä ehdolla, että sunnuntaikävelyllä hän antaa vangin kulkea omia teitään. Näillä tällaisilla sunnuntaikävelyillä ei kenelläkään ollut oikeutta karata. Se olisi pilannut luoton ja särkenyt niihin aikoihin niin tarpeellisen yhteyden valokuvaamon kanssa, missä kehitettiin ne valokuvalevyt, joita vankilassa otettiin karkuun lähteneistä tovereista. Valokuvauskoneen oli hankkinut vankilan työnjohtaja, entinen Viipurin kaupungin rakennusmestari Leino.

Tämä herra Leino harjoitti suoranaista tukkukauppaa vankilan omaisuudella, ja Heikki-mestari käytti tätä suurrosvoa mainiosti solun vaatimissa tehtävissä. Varsinkin tavaroiden realisointi suuressa mitassa tapahtui tämän herran käsien kautta. Hän itse siitä ansaitsi ja luonnollisesti petti solua myyntihinnassa. Mutta ei ollut silloin tilaisuutta asettaa kontrollia eikä se ollut niin tarpeellistakaan; olivathan vangit, jotka suorittivat työn, valtion täysihoidossa, ja materiaalin kustansi valtio, niin että kaikki se, mitä solu ansaitsi, oli sille puhdasta voittoa, joten ei siitä itketty. Kankaiden hankkimiseen kyllä tarvittiin jonkinverran rahaa, sillä tämä laji materiaalia oli viimeaikoina vankilan varastosta tyyten loppuun kulutettu, vieläpä sänkypeitteistäkin oli syntynyt pukuja. Suuri osa vapautteen laskettavista vangeista oli hiton kehoissa pukimissa eikä solu voinut heitä semmoisessa kunnossa taipaleelle passittaa.

Solun tehtävänä ei tietysti ollut ainoastaan tovereiden van-

kilasta vapauttaminen. Tärkeimpänä tehtävänä oli poliittinen kasvatustyö. Vankilan pastori Hirvosta solu muistelee kielletyn kirjallisuuden vankilaan tuojana. Etenkin ne sata kappaletta kommunistisen puolueen ohjelmaa, jotka hän luovutti Heikki-mestarille kansliassaan, olivat erinomaisena apuna poliittisessa kasvatustyössä vankilassa. Emme ollenkaan aliarvioi muutakaan kirjallisuutta, jota pastori joutui solulle kiikuttamaan. Mutta edellämainittu tuli esiintuoduksi vain siinä mielessä, kun noin suuri kantamus yhdellä kertaa oli pastorin taholta vallan loistava saavutus.

Olisi tietysti hävytöntä jättää aivan unohduksiin vankilan vahtimestari Vilkman (entinen rikkurimuurari). Hänen ansionsa eivät myöskään olleet pienet. Kirjeenvaihto tai oikeamin yhteys yleensä on liikemaailmassa suuri tekijä, saatikka sitten näin vankilassa, ei vaan sisällä, vaan erityisesti ulkopuolelle. Tämän tehtävän Vilkman suoritti uskollisesti ja moitteettomasti. Ymmärsi tietysti, että kun oli kerran sormensa antanut penningistä, niin ei ollut hyvä enää solua pettää, silloin olisivat omat koirat purreet ja helpolla saatu leipä olisi tullut ehkä sen jälkeen vaivalla hankittavaksi.

Kun tässä nyt tuli kiitetyksi näitä muutamia päähokkeja, olisi väärin jättää aivan osattomaksi ne vartiat, jotka olivat myös apuna. Oli vartioita, jotka avustivat karkaamisessakin. Ei tarvitse olla pahalla mielellä niidenkään vartioiden, jotka solu "poltti" sentähden etteivät he ryhtyneet solun tehtäviä suorittamaan. Se on tässä matosessa maailmassa semmoinen laki, että kenelle on vähän annettu, se ei osaa paljoa pyytää.

Yhtä varmasti kuin edistyi tovereiden vapauttamishomma, yhtä tuloksellista näkyi olevan agitatioyö, jota suoritettiin lentolehtisillä ja myöskin suullisissa keskusteluissa. Kirkossa harjoitettiin suullista valistustyötä niiden ohjelmanumeroiden yhteydessä, joita vankien oli suoritettava noissa sunnuntai-iltilatsuissa. Ohjelma oli kyllä kovin sensuroitua. Mutta kun sen hyvin valmisti ja esittäessä jätti pois joitakin kohtia ja jonkin tarpeellisen sanan lisäsi, sai siihen jonkinverran kirpeätä suolaa sijoitetuksi. Saipa joskus vallankumouksen hengen elähyttämiä toivonkipinöitäkin noihin ohjelmanumeroihin sisällytetyksi. Olihan sekin saavutus tavallaan. Näiden ohjelmanumeroiden ansioksi täytyykin lukea se, että vangit rupesivat jo käyttämään tuota punikki-nimeäkin, ylpeilivät jo tästä nimestä, jota he vankilassa aikaisemmin olivat vieroneet. Alkoipa jo kuulua vartioillekin koston huudahduksia ja sana

“lahtari” kajahti monasti sydämenpohjasta päin vartian naamaa. Tätä ei oltu kuultu siihen saakka, kun kommunistista puoluetta ei oltu vankilassa tunnettu. Ennustettiinpa jo tämän mädän yhteiskunnan kaatuvan. Sanottiin vielä kerran punikien nousevan pohjolan talonpoikien kanssa ja “silloin ei rintamalla kokouksia pidetä”, uhkailtiin katkeran koulun kouluuttamina.

Kommunistisen puolueen vaikutus tuntui jo voimakkaana vankijoukkojen keskuudessa. Kommunistinen kirjallisuus oli kysyttyä ja pidettyä tavaraa täällä vankilassa. Tämän kirjallisuuden ansioksi on myös luettava se, ettei johtajia enää syytetty raukoiksi karkureiksi, vaan heitä jo kunnioitettiin uuden puolueen, kommunistisen puolueen johtajina. Täällä oltiin kyllä lapsellisen herkkiä ja lyhytnäköisiä politikoitsijoita ja maailman suurimpia optimisteja. Välillä huhut tiesivät kertoa, että venäläiset bolshevikit olivat hyökänneet suomalaisten kommunistien kanssa yli Suomen rajan ja olivat aivan lähellä Viipuria. Joku oli jo ollut kuulevinaan tykkien paukettakin. Se kyllä saattoi olla mahdollistakin, sillä harjoittelivathan lahtarit Viipurin seudulla ammuntaa. Kun tuli tieto, että Viipurin vankileiri tyhjennetään, oli luonnollista, että huhut saivat vieläkin hurjemman muodon. Olihan niin luonnollista, että tyhjentämiseen piti olla vakavat syyt. Vangit tietysti näkivät syyksi sen, mitä he eniten toivoivat, nimittäin valkoisen vallan kukistumisen. Miltei tappelu oli syntyä, jos järkevämmät toverit nousivat näitä virheellisiä käsityksiä vastaan. Monesta oli niin selvää, että kohta sitä marssitaan vankilasta marttyyreinä ulos, kun venäläiset toverit tulevat ja avaavat portit. Oli muka aivan turhaa väitellä näitä käsityksiä vastaan, olihan Saksassa vallankumous tapahtunut ja saksalaisetkin jo lähteneet Suomesta. Oli selvää, että tämän pienen ympäristön ilmapiiri oli herkkä ja altis kaikille huhuille. Solulla olikin suuri työ saadakseen vangeissa syntymään luottamuksen omiin voimiin, niin etteivät he jäisi odottamaan valmista.

Kuten jo kerroimme, oli Heikki-mestari tehnyt suunnitelman solun toimesta vapauteen päästettävistä. Hän hääriili avainnippunsa kanssa milloin varastossa muonavaroja, milloin muita tarveaineita matkavarustuksia varten hankkien. Aamusin hän saattoi vangin, jonka oli määrä päästä vapauteen ja joka oli asianomaisessa kunnossa, passilla ja puvulla varustettuna. Hän vei vangin tallirakennuksen päätyyn ja kohotti tikapuut muuria vasten. Vapautuvan tarvitsi tällöin nousta tikapuita myöten

muurille, nostaa piikkilankahakaukset syrjään, laskeutua toiselle puolen muuria puistoon ja jatkaa vapautuneena matkaansa, vartia X:n pitäessä silmällä, ettei mitään yllätyksiä tapahtuisi. Vartia teki mielellään tämän pikku palveluksen, sillä olihan hän saanut tyttarelleen, pojalleen ja vaimolleen uuden uutukaiset savrookengät. Heikki asetti sakset paikoilleen ja nosti tikapuut syrjään likakaivon viereen, jossa niiden paikka oli. Näin oli taas kaikki tapahtunut huomaamatta.

Sattui kerran tapaus, että eräs vanhanpuoleinen toveri, elinkautinen tuomio niskassaan, kahdesti nousi jo tikapuulle, mutta pelkäsi hypätessä taivastansa koipensa. Tämä Heikkiä suututti, sillä tuollainen kuhnastelu aidalla saattoi paljastaa koko homman. Heikki pakotti miehen kolmannen kerran aidalle seuraten itse perässä ja pudotti kylmäverisesti miehen aidan ulkopuolelle. Toveri putosi nelinkontin ehjin nahoin pehmeään multaun, ja työskentelee tänäkin päivänä terveenä Neuvostoliitossa.

Ei tämä ollut ainoa paikka, mistä Heikki avasi tovereille tien vapauteen. Vankilaa ympäröivässä muurissa oli useampia portteja. Näihin oli hän tehnyt avaimet. Heikin ylpeys, varmin ja paras tie, kulki vankilan työnjohtajan, herra Leinon, kanslian käytävän kautta paradikentälle. Tästä hän saattoi päivisin ja iltasin varmimpia ja tärkeimpiä tovereita. Maanalaiselle solulle oli elämänehtona tämä kulkureitti, sillä se saattoi pelastaa mahdolliseen vaaraan joutuvat solun aktiivisimmat toimihenkilöt millä hetkellä hyvänsä. Siksipä ei siitä joka ukkoa päästetty.

Mainitun reitin aukaisemiseksi oli Heikin pitänyt tehdä paljon uhkarohkeata työtä. Pääsyn paradikentälle esti kolme lukkoa. Vaikein niistä oli amerikkalainen lukko. Tätä lukkoa ei Heikki ollut saanut mitenkään epäkuuntoon eikä päässyt siis siihen virallisesti käsiksi. Tämä työ, niin vaikeata kuin se olikin, oli Heikin suoritettava iltaisin, silloin kun kanslia ei toiminut. Näin oli taas alituinen vaara "paloön", mutta mitään muuta ulospääsyä ei ollut, oli yritettävä. Jos onnistuu niin onnistuu, jos ei, niin karhukopin reisu on edessä... Useita hermoja piinaavia iltoja kulutti Heikki tuon avaimen teossa. Heikin oli useita kertoja koetettava tinasta tekemäänsä avainmallia tuossa avaimenreijässä, ennenkuin hän sai syntymään siihen ne tarvittavat lovet, jotka viimein vapauttivat lukon haitat. Kuvaamattoman riemun tuntein asteli Heikki murjuunsa sinä iltana, jolloin lukon haitat vapauttivat salvan. Vaikeimman tehtävän hän oli suorittanut onnellisesti.

Seuraavana esteenä oli riippalukko, joka oli yöaikana varmentamassa ulko-ovea. Siitä vastuksesta Heikki selvisi yhdessä illassa, myöskin oman patenttinsa, tinaemmeen kanssa. Oli enää jälellä tavallinen lukko. Sekin oli vain yhden illan työ. Ja näin oli varmin tie auki.

Tämä reitti ei voinut synnyttää epäilystä vankilan viranomaisissa. Kukapa olisi voinut uskoa, että punikit käyttävät kanslian reittiä, joka on kolmella lukolla varustettu. Tuskin Heikinkään päähän olisi pälkähtänyt ajatus lähteä tätä tietä tyhjentämään vankilaa, ellei hänen tietoonsa olisi tullut, että herra Leino käyttää tuota kansliaansa iltasin huvittelupaikana. Heikki oli erään kerran tehnyt myöhään illalla "tikusta asian" kansliaan ja havainnut, että siellä oli suuri liuta naisia ja miehiä Leinon luona juomingeilla. Loogillisena päätelmänä tästä oli, etteivät vartiat voi pitää tarkalleen silmällä, mitä hommia tuon oven kautta suoritetaan, kävivätkö nuo vieraat ihmiset kauppa-asioissa työnjohtajan luona, tai mikä "trafiikki" tuon oven kautta lienee. Näin ollen punikitkin voivat käyttää samaa mahdollisuutta, päätteli Heikki, ja ryhtyi niihin toimenpiteisiin, mistä edellä on kerrottu.

Viipurin vankileirin tyhjentämisestä alkoi tulla tosi. Heikki oli saanut Viipurin maanalaiselta keskukselta luvan myöskin tyhjentää vankilan pölyt jaloistaan. Hän ei mitenkään halunnut mennä Hennalan vankileirille, sillä ei ollut takeita siitä, että hän siellä olisi saanut samat vapaudet ja luottamuksen kuin täällä mestarin virassa. Eikä suinkaan siellä olisi annettu hänen kouraansa lupatodistusta kulkea vapaana vankilan piirissä ja lähteä päiväseen aikaan murjustaan ja tulla murjuun silloin kun tahtoo. (Mutta piti hänenkin olla sentään murjussa iltahuudon aikana ja yöllä.)

Eräänä päivänä Heikki teki tiliä Viipurin vankileirin maanalaisen järjestön saavutuksista. Satayhdeksäntoista oli saanut tämän järjestön kautta henkilöpassit. Yhdeksänkymmentäkuusi oli jo aidan tuolla puolella vapaudessa. Niistä ainoastaan kaksi oli palanut ja joutunut jälleen kiinni. Kahdellekymmennelle viidelle oli tehty uudet puvut vankilan räätäliverstaaissa. Rahallista avustusta oli jaettu yli kymmenentuhannen markan. Hän oli ylpeä työn tuloksista, sillä tämä kaikki oli saavutettu kommunistisen puolueen johdolla, puolueen, joka kasvatti kuria ja velvollisuudentuntoa jäsenissään. Puolue osasi teettää jäsenillään toimen työtä, joka niitä kasvatti tehtäviensä kautta. Hän oli ylpeä siitä, että hänellä oli kunnia olla tuon puolueen

riveissä. Hän oli vielä nuori puolueen jäsen, samoin kuin tuo puoluekin oli vielä nuori. Hän ei luonnollisestikaan vielä silloin ymmärtänyt kommunistisen puolueen suurta tehtävää proletariaatin kasvattajana ja johtajana. Mutta hänen proletaarinen vaistonsa ja nuoruudenenergiansa liekehti tuon puolueen periaatteiden hyväksi. Kommunistisen puolueen ohjelmasta hän piti kiinni, siitä hän väitteli intohimoisesti iltaisin murjussa ja joka tilaisuudessa.

Sinä iltana, kun toiset vangit suorittivat ohjelmallista illanviettoa, hääräsi hän viiden toverinsa kanssa karkuretkensä valmistuspuuhissa. Kaikki oli jo kunnossa, hänelle ei vain oltu vielä ehditty valmistaa pukua vankilan räätälivertaassa. Mutta hänen käytettävänä oli Edvard Gyllingiltä tämän pilomatkalta jäänyt puku, joka oli tuotu kiireessä touhussa Heikille. Puku sattui olemaan noin Heikin kokoiselle miehelle laajanlainen ja nyt eräs räätälitovereista lyhenteli takin hihoja, jotka pahiten olisivat ilmaisseet Heikin olevan vieraan miehen puvussa. Gyllingin Edvard ei tätä pukua enää tarvinnut, sillä hän oli kerinnyt livahtamaan lahtareiden kynsistä Ruotsiin. Täten oli Heikillä siis oikeus korjata tämä puku, tursia se semmoiseksi, että se pysyi hänen selässään.

Heikki avasi jo amerikkalaisen lukon, samoin riippalukon. Jäi vain enää avaamatta ulko-oven lukko, joka oli vielä esteenä vapaudelle.

“Ensin pikku ohjeet”, sanoi Heikki tovereilleen. “Ei mitään hermostumisen elettäkään saa ilmetä. Jos vartia sattuu olemaan lähellä, astelette vain rauhallisesti pitäen pientä hilpeätä keskustelua. Me Gunnarin kanssa painumme edellä. Se, joka jää viimeiseksi, painakoon rauhallisesti oven kiinni. — Valmiina!”

Kuului ulko-oven naksaus. Ovi aukesi ja paradikentän laaja alue ilmaantui esiin.

“Minä pidän tuosta herra Leinosta”, alkoi Heikki jutella jo ennenkuin painui ovesta ulos, heilutellen vallattomana kävelykeppiään. Sattuikin juuri olemaan vartia tuossa katukäytävällä. Mutta herrasmiehet nähtyään vei hän kätensä hatun lipalle kunniaa tehden.

Lyhyin väliajoin painuivat toiset peräkkäin torille. Tuskin vartia huomasi, kuinka monta herrasmiestä tänä iltana painui Leinon kansliasta “juomingeilta”.

Hannes Järvimäki

SKP:n OSUUS SUOMEN LEGAALISEN VASEMMISTOLIIKKEEN SYNTYYN

SKP:n perustavasta kokouksesta oli tuskin kulunut kuu-kauttakaan, kun puolueen vaikutus jo alkoi tuntua Suomessa. Ensiksi saapui vain pelkkä viesti, että vallankumouksen päätyttyä Neuvostoliiton puolelle paenneiden toverien toimesta oli perustettu Suomen kommunistinen puolue. Vallankumouksessa mukana olleiden työläisten keskuudessa tervehdittiin tätä viestiä suurella innostuksella. Vankileireillä, tehtaissa ja työpaikoilla keskusteltiin kommunistisen puolueen tarpeellisuudesta. Suuret työläisjoukot olivat menettäneet uskonsa sosialidemokraattiseen puolueeseen. Vaistomaisesti odotettiin ja kaivattiin uutta puoluetta, joka kykenisi kokoamaan hajalle lyödyn vallankumouksellisen proletariaatin ja johtamaan sitä määrätietoisesti kohti uutta kumousta. Juuri silloin tuli SKP ja siksi se heti otettiin innostuksella vastaan, siihen luotettiin ja siltä odotettiin paljon.

Samaan aikaan, kun ensimmäiset tiedot SKP:n perustamisesta saapuivat Suomeen, puuhasivat vallankumouksesta sivuun jääneet, sitä vastustaneet ja sen pettäneet sosialidemokraattiset herrat, Tannerit, Ryömät, Huplit, y.m. sosialidemokraattisen puoleen henkiin herättämistä. He veljeilivät sianpääläisen pyövelihallituksen kanssa, hallituksen, joka juuri niinä kuukausina murhasi työläisiä kymmenintuhansin; he antoivat lupauksia ja vakuutuksia, että nyt henkiin herätettävä sosialidemokraattinen puolue tulee jyrkästi sanoutumaan irti kaikesta, mikä vähänkin viittaa kumoukselliseen toimintaan; he lupasivat julistaa juuri päättyneen vallankumouksen rikokseksi ja siinä mukana olleet työläiset rikollisiksi. Näin asettamansa vekselin, hallitukselle antamansa lupauksen, lunastivat he sitten julkaisemalla julistuksia, lentokirjasia ja kirjoituksia, joissa törkeästi herjattiin sankarillisesti taistelleita työläisiä ja vallankumouksen johtoa. Siten he valmistivat maaperää valkoisen sosialidemokraattisen puolueen perustamiselle. Oli luonnol-

lista, että puolue, jota heräteltiin henkiin tällaisin tunnuksin, ja ennenkaikkea sen johtokopla sai osakseen työläisten katkeran vihan. Muutamat sosdem pamput puhuivat kyllä samanlaisesti valkoisesta terrorista ja olivat paheksuvinaan työläismurhia, mutta heidän konkreettiset tekonsa osoittivat, että se oli vain läpinäkyvää demagogiaa.

Tämä valkoisten sosialidemokraattien johtajakopla, joka lahtariterrorin turvin, omin valtuuksin, oli muodostanut jonkinlaisen "puoluetoimikunnan", hätkähti pahasti saatuaan tiedon Suomen kommunistisen puolueen perustamisesta sekä huomattuaan, että Suomen työväen luokkatietoisin osa suhtautui myötätunnolla uuteen puolueeseen. Lahtarihallituksen luvalla ja myötävaikutuksella se ryhtyi kiireellisesti puuhaamaan sosialidemokraattisen puolueen puoluekokousta, voidakseen oikein puoluekokouksen päätöksellä varoittaa Suomen työläisiä kahtamaan SKP:tta.

Kokouspäiväksi määrättiin joulukuun 27 p. 1918. Tannerin ja kumpp. laatima kokouskutsu antoi jo aavistuksen siitä, min-käläiseksi tämä kokous oli aiottu ja mihin siinä tultaisiin pyrkimään. Siinä sanottiin:

"Edustajia puoluekokoukseen ovat oikeutetut lähettämään: 1) kaikki vanhat sosialidemokraattiset järjestöt, kuten työväenyhdistykset tahi kunnallisjärjestöt, missä ne voivat toimia ja edustajia valita; 2) paikkakunnittain pidetyt yleiset, sosialidemokraattiset työväenkokoukset ja 3) yksityiset, keskenään edustajasta sopineet puolueoverit sellaisella paikkakunnalla, missä vanhat järjestöt eivät toimi eikä yleisiä kokouksiakaan saada pidetyksi."

Ensimmäisessä ja toisessa kohdassa mainittua valintaperustetta ei edes yritetty toteuttaa. Valtavasti suurin osa "edustajia" valittiin kolmannen kohdan mukaisesti, s. o. niistä "sopivat yksinäiset puolueoverit keskenään" Tannerin ja Ryömän antamien lähempien ohjeiden mukaisesti. Ohjeiden, joissa oli määrätty, että edustajiksi pitää saada heidän varmoja kannattajiaan, henkilöitä, jotka tuomitsevat työväen vallankumouksen ja vastustavat sitä. Näin "valiten" saatiinkin jotensakin valkoinen "edustajisto". "Puoluetoimikunta" voi avata kokouksen varmana siitä, että se tulee hyväksymään heidän mustimmatkin esityksensä.

Kolmikuukautisen olemassaolonsa aikana oli SKP ehtinyt vaikuttaa Suomen vallankumouksellisen työväestön keskuudessa jo niin paljon, että sosdemherrojen "ylimääräisen puoluekokouksen" täytyi keskeisimmäksi kysymykseksen ottaa taistelu SKP:tta vastaan. Kokouksen tärkeimpänä kysymyksenä oli

“Suomen sosialidemokraattisen puolueen suhtautuminen bolshevistis-kommunistisiin virtauksiin.” Kysymyksen alusti suvullisen kuuluisuuden saavuttanut Taavi Tainio. Hän yritti luonnehtia ensin Venäjän bolshevismia ja neuvostovaltaa, siirtyen sitten parhaamaan SKP:ttä ja rajan takana olevia tovereita.

“Bolshevismi on aito venäläinen ilmiö, syntynyt niissä eriskummallisissa olosuhteissa, mitkä Venäjällä ovat vallinneet ja edelleen vallitsevat, kehittymättömien olojen tuote”, väytstelee Tainio ja jatkaa:

“Kansalaissodan päättyessä pakeni osa Suomen sosialidemokraatteja Venäjälle. Siellä sosialistisessa isänmaassaan, kuten he itse sanovat, muodostivat he aluksi suomalaisten sosialidemokraattien ulkomaisen järjestön toimikuntineen. Tämän järjestön keskuskomitea kutsui sitten erityisen edustajakokouksen neuvottelemaan sekavasta tilanteesta. Tämä merkillinen kokous oli elokuun lopulla Moskovassa. Viisipäiväisen keskustelun tuloksena oli, että vastaperustettu suomalaisten sosialidemokraattien ulkomainen järjestö kokonaan hajosi. Kokouksen enemmistö päätti nimittäin luopua entiseltä sosialidemokraattiselta kannalta ja hyväksyi bolshevistis-kommunistisen ohjelmalausannon, jonka jälkeen oikeistolaisopportunistit ja kautskylais-marxilaiset sosialidemokraatit siirtyivät kokouksesta pois, ja suomalaisten sosialidemokraattien ulkomaisen järjestön konferenssi katsottiin loppuneeksi, ja itse järjestö semmoisenaan toimintansa lakkauttaneeksi, kuten Pietarissa ilmestynvä ”Kumous”-lehti sitä kertoo.”

“Enemmistöläiset pitivät sitte oman kokouksensa, jossa perustettiin ”Suomalainen Kommunistinen Puolue”. Jos tämä uusi puolue olisi tyytynyt laatimaan ohjelmaa ainoastaan itselleen ja omien jäsentensä toimintaa varten siellä vieraisissa oloissa, ei meillä olisi siitä montakaan sanaa sanottavana. Mutta kun nämä sosialistiluopiot ryhtyivät päättämään ’mihin suuntaa nyt olisi pyrittävä Suomen työväenliikkeen uusimisessa’ ja kun he edelleen esiintyvät kuin he olisivat jonkinlaisia johtajia Suomen sosialidemokraattisessa liikkeessä, jonka he ovat hyljänneet ja jonka periaatteita he nyttemmin vastustavat, silloin täytyy Suomen sosialidemokraattisen puolueen ottaa heihin nähden selvä ja tiukka kanta, selittää, että nämä vastakastetut kommunistit ovat Suomen työväen ja Suomen sosialidemokraattisen liikkeen vaarallisia vihollisia, tällä kertaa vaarallisempia kuin porvarit, jotka me tunnemme ja joiden suhteen me osaamme olla varuillamme, ja joita vastaan me kyllä puolemmme pidämme, tekivätpä ne sitten mitä tahansa, mutta nämä entiset sosialidemokraatit hiipivät vallankumouksen naamiossa kimppuumme takaapäin ja sieltä suuntaavat meihin salakavalan iskunsa.”

Vanhana sosialidemokraattisen liikkeen johtajana oli Tainio varsin hyvin vaistonnut, kuinka suurena tekijänä vasta perustettu SKP tulisi olemaan hänen ja muiden sosdem herrojen petturipolitiikan paljastajana. Agenttiensa välityksellä hän oli saanut myöskin selville, että kommunistinen puolue oli

otettu kaikkialla maassa vallankumouksellisen työväestön keskuudessa vastaan innostuksella ja saanut suuren kannatuksen. Senvuoksi herra Tainio oli pakko käyttää järeätä tykistöä. Suorasukaisesti hän ilmoitti, että SKP on heidän vaarallisin vihollisensa, vaarallisempi kuin porvarit, sekä julisti avoimen sodan sitä vastaan. Laajasti ja monisanaisesti selostaa Tainio sitten SKP:n perustavan kokouksen päätöksiä ja julistaa:

”Ei tarvitse omata suuriakaan profetallisia ennustuskykyjä tietääksseen, ettei Suomen työväestö koskaan tule moista menettelytapaa hyväksymään, eivätkä sitä voine hyväksyä nekään, jotka vielä luottavat aseelliseen vallankumoukseen, sillä nekin toki ymmärtävät, miten heikoksi ja kestäättömäksi maamme työväestön asema moiseen, yleiseen kurjuuteen johtavan toimettomuuden (!) kautta tulisi.”

Tainio-ressu oli jo niin sekaisin, että syytti SKP:tta samanaikaisesti sekä aseellisen vallankumouksen valmistelusta että ”toimettomuudesta”. Kaikki mahdolliset peikot maalaa hän seinälle kuvatessaan Suomen kommunistisen puolueen lohikäärmettä. Hänen esityksestään hyväksyttiin ”menettelytapapäätöslauselma”, joka on kokonaan tähdätty SKP:tta vastaan. Päätöslauselma hyväksyttiin melkein yksimielisesti. Ainoastaan yksi edustaja, Väinö Vankkoja, ehdotti, että päätöslauselmasta poistettaisiin SKP:tta parjaavat kohdat. Tällaisen ”yksimielisen” kokouksen olivat Tanner ja kumpp. saaneet kasaan edellä selostettua valintatapaa käyttäen. Vaikka SKP olikin siihen mennessä toiminut vain muutaman kuukauden, oli sillä jo niin paljon vaikutusta entiseen sosdem puolueeseen kuuluvien joukkojen keskuudessa, että jos työläiset olisivat saaneet miten tahansa rajoitettua vaalitapaa käyttäen itse valita edustajansa, olisi tässä kokouksessa tullut voimakkaammin esiin SKP:n ääni.

Heti kokouksen jälkeen alkoi SKP määrätietoisien työskentelyn sosdem puolueen jäsenistön keskuudessa. Jokaisessa sosdem herrojen koolle kutsumassa, vähänkin laajempia työläisjoukkoja käsittävässä tilaisuudessa, työväenyhdistysten ja kunnallisjärjestöjen kokouksissa, esiintyi voimakkaana puolueemme vaikutus. Ylimääräisen puoluekokouksen kokoonkutsumistapaa ja sen tekemiä päätöksiä arvosteltiin ankarasti. Vasemmistotyöläiset, joihin SKP:lla oli vaikutusta, valtasivat kunnallisjärjestön toisensa jälkeen. Pääkaupungin kunnallisjärjestöstä kamppailtiin ankarasti, mutta sekin vallattiin valtavalla enemmistöllä.

Syksyllä 1919 alettiin valmistautua sosdem puolueen varsi-

naiseen puoluekokoukseen. Tässä työssä oli jo välittömästi mukana SKP:n KK:n jäseniä, m. m. toveri Kuusinen, jonka puolue oli komentanut Suomeen. *Sosialistisessa aikakauslehdessä*, jota nuorisoliitto juuri niihin aikoihin SKP:n kehoituksesta oli alkanut julkaista, kirjoitti toveri Kuusinen "Usko Sotamiehen"-nimimerkillä suuntaa antavia kirjoituksia. Niitä luettiin työväenyhdistysten ja kunnallisjärjestöjen kokouksissa ja niiden taustaa vastaan arvosteltiin sosdem herrojen tekemiä alustuksia ja päätöksiä. Kysymys asetettiin jo terävästi: tulevassa puoluekokouksessa on valkoiset sosdem herrat asetettava temppelein harjalle, on tehtävä täydellinen ja selvä pesäero valankumouksen pettureista ja vastustajista. Niihin aikoihin lausuttiin avoimesti ensimmäiset ajatukset uuden puolueen, Sosialistisen työväenpuolueen, perustamisesta.

Senaikuisten vasemmistolaisten keskuudessa oli kieltämättä myöskin paljon sellaista ainesta, joka ajatteli, että jonkinlainen sosdem puoluejohdon uudistaminen olisi riittävä. Tällaisesta harhaluulosta varoitti SKP:n v. 1919 pidetty puoluekokous, joka tästä asiasta lausui:

"Eräät vasemmistolaiset näyttävät pyrkivät vain nykyisen puoluejohdon (sosdem) muuttamiseen joko suhteellisen osanottonsa kautta tai sen täydelleen uudistaen, toiset taas pitävät välttämättömänä uuden puolueen perustamista. Puoluekokous lausuu, että vain täydellinen ja selvä periaatteellinen ja järjestöllinen eroaminen työväen asian pettureista on menestyksellisen luokkataistelun ehdoton edellytys."

Näissä merkeissä käytiin sitten sosdem puoluekokousedustajain vaaleihin syksyllä 1919. Vasemmistolaisen työväen mahdollisuudet näyttivät hyvin suurilta. Esim. Helsingissä ja koko Uudellamaalla olivat he moninkerroin ylivoimaiset vallaten Uudellamaalla kaikki 15 edustajapaikkaa. Vaalin tuloksen tultua tunnetuksi pelästyi sosdem puoluetoimikunta ja ryhtyi törkeään vaaliväärennykseen. Se selitti, että Uudeltamaalta saadaankin valita 26 edustajaa ja että 11 lisäpaikkaa annetaan puoluetoimikunnan kannalla oleville sosdem herroille. Samantapaisia väärennyksiä tehtiin muissakin vaalipiireissä. Tämä suututti ja katkeroitti työläisiä ja entistä voimakkaampana esitettiin vaatimus sosdem herrojen heittämisestä yli laidan ja uuden puolueen perustamisesta.

Puoluekokous alkoi jouluk. 8 p:nä 1919. Vasemmistoedustajain — joita oli 50 eli runsas kolmannes kaikista edustajista — keskuudessa toimi SKP:n toimesta asetettu fraktio. Vasemmistoryhmä, vaikka olikin kokoonpanoltaan verraten sekalai-

nen, toimi tämän fraktion antamien ohjeiden mukaisesti. Kokouksessa vallitsi alusta alkaen aivan toisenlainen henki kuin vuotta aikaisemmin pidetyssä "ylimääräisessä puoluekokouksessa". Jo puheenjohtajan vaalissa rynnättiin jyrkästi vastakkain. Kokouksen avaajan, herra Tannerin, oli jo avauspuheessaan pakko todeta, ettei ole enää sellaista "yksimielisyyttä" kuin vuosi takaperin. Paras todistus SKP:n suorittamasta työstä sosdem puolueen sisällä oli juuri Tannerin lausunto. Hän lausui m.m.:

"Seurauksena on ollut, että se yksimielisyys, jolla vuosi takaperin käytiin uudelleen rakentamaan yhteistä pesäämme, näyttää hävinneen. Sen tilalle on astunut erimielisyys siitä, mitä tietä edelleen olisi käytävä kulkemaan. On ilmennyt eri suuntia ja eri vivahduksia. Ja keskinäinen arvostelu on pukeutunut muotoihin, jotka panevat pintapuolisen arvostelijan luulemaan, että maamme työväenliike on hajaantumassa kahteen tai useampaankin leiriin... Tämän vuoksi meillä ei myöskään ole oikeutta suvaita keskuudessamme niitä aineksia, jotka hylkäämällä sosialidemokraattiset menettelytavat, pilkkamalla kansanvaltaa ja parlamenttaarista toimintaa, pyrkivät kommunistisia, vähemmistödiktatuuriin perustuvia menettelytapoja meille suosittelemaan. Niitä vastaan on meidän julistettava sota ja ne yhteisestä pesästä karkoitettava. Ennen kuin tämä on tapahtunut, ei menestyksellistä toimintaa voi harjoittaa."

Tämä osoittaa, että sosdem herratkin käsittivät, kuinka kokous tulee päättymään, siksi he julistivat anateemansa jo kokouksen alussa. Vallan kauhun valtaan joutuivat he, kun vasemmistoryhmän taholta esitettiin lähetettäväksi juuri silloin Tukholmassa koolla olleelle Skandinaavian vasemmistopuolueiden kongressille sähkösanoma, joka päättyi sanoihin: "Eläköön kansainvälinen vallankumous! Eläköön köyhälistön diktatuurin aate!" Eräs puolueen silloisia pääpamppuja, nyt kokoomuspuolueeseen siirtynyt Anton Kotonen, oli vähällä saada halvauksen, kun kuuli puhuttavan proletariaatin diktatuurista.

Keskeisimpänä kysymyksenä oli tässäkin kokouksessa suhtautuminen SKP:n ja vasemmistosiipeen kuuluviin puolueen jäseniin. Puoluetoimikunta ehdotti tässä kysymyksessä hyväksyttäväksi samansisältöisen päätöslauselman kuin edellisenä vuotena pidetyssä ylimääräisessä puoluekokouksessakin. Vasemmistoryhmän taholta esitettiin oma, perusteltu päätöslauselmaehdotus. Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttiin 98 äänellä vasemmistoryhmän ehdotuksen saadessa 54 ääntä. Tämä ja eräät puolueesta erottamispäätökset merkitsivät tosiasiallisesti sosdem puolueen hajoamista. Aivan avoimesti puhuttiinkin jo kokouksessa, että puolue on nyt mennyt kahtia. Ko-

kouksen loputtua tämä julistettiin virallisestikin. Vasemmistoryhmä teki tarvittavat johtopäätökset ja katsoi tulleen ajan, jolloin on perustettava uusi vallankumouksellinen joukkopuolue. Näin oli Suomen sosialidemokraattisessa puolueessa SKP:n johdolla suoritetun taistelun tämä jakso päättynyt ja uuden puolueen, Sosialistisen työväenpuolueen, syntysanat lausuttu. Vasemmistoryhmä oli työskennellyt määrätietoisesti sosdem puolueen hajoittamiseksi ja uuden puolueen luomiseksi, muistaen SKP:n II puoluekokouksen päätöksen, *että vain täydellinen ja selvä periaatteellinen ja järjestöllinen eroaminen työväen asian petteista on menestyksellisen luokkataistelun ehdoton edellytys.*

Heti edellä selostetun sosdem puoluekokouksen päätyttyä kokoontui mainitun kokouksen vasemmistoryhmä käsittelemään kysymystä uuden puolueen perustamisesta. Tässä kokouksessa hyväksyttiin julkilausuma, jossa kehoitettiin sosdem puolueeseen kuuluvia vasemmistolaisia järjestöjä eroamaan puolueesta ja valitsemaan edustajia myöhemmin perustettavan puolueen perustavaan kokoukseen. Tämä julkilausuma oli Sosialistisen työväenpuolueen ensimmäinen virallinen perustamisasiakirja.

Kun julistus oli saatettu julkisuuteen, riensivät sadat järjestöt eroamaan sosdem puolueesta ja alkoivat valmistella uuden puolueen perustamista. Ensimmäisten joukossa erosi puolueesta Helsingin kunnallisjärjestö, jossa oli silloin huomattavasti yli 5000 jäsenen. Uuden puolueen perustava kokous kutsuttiin koolle Helsinkiin toukokuun 13 päiväksi 1920. Tässä kokouksessa päätettiin sitten perustaa Suomen sosialistinen työväenpuolue. Yksimielisesti päätti kokous, että perustettu puolue liittyy omalla ohjelmallaan Kommunistiseen internationaleen. Mutta juuri kun tämä päätös oli lyöty kiinni, hajoitettiin kokous lahtarivallan poliisien toimesta ja kokouksen osanottajat vangittiin. Puolueen perustamishanke lykkäytyi täten, mutta vain vähäksi aikaa, sillä jo kesäkuun 9 päivänä samana vuonna kutsui Helsingin kunnallisjärjestö kokouksen, jossa lopullisesti perustettiin STP, valittiin puolue toimikunta ja hyväksyttiin kaikki muut hajoitetussa kokouksessa tehdyt päätökset paitsi internationalekysymys, jonka ratkaiseminen siirrettiin myöhemmin tehtävän päätöksen varaan. Puolueeseen liittyi kohta perustamisen jälkeen noin 30.000 jäsentä. Se alkoi toimintansa heti, kasvoi ja vahvistui nopeasti.

Tätäkin kamppailua oli johtanut välittömästi SKP. Sosialistisen työväenpuolueen perustamisessa näytteli ratkaisevaa osaa

toveri Kuusinen SKP:n edustajana. Hän kirjoitti puolueen ohjelman ja useat päätöslauselmista, joita valitettavasti ei hyväksytty sellaisinaan, vaan reposteltiin ja vesitettiin. Hänen johdollaan puolue otti ensimmäiset askeleensa. Oli luonnollista, että näin syntynyt suuri joukkopuolue oli kokoonpanoltaan kirjava. Sosialidemokraattiset harhat eivät olleet tulleet suinkaan täysin hävitettyiksi, vaikka olikin erottu sosdem puolueesta. Niitä oli paljon, eikä ainoastaan joukoissa, vaan hyvin paljon johtavissakin asemissa olevissa henkilöissä. SKP:n taholta nähtiin nämä vaarat ja varoitettiin niistä. V. 1920 SKP:n III edustajakokouksessa todetaan, että samalla kun perustetussa STP:ssa oikeaan kommunistiseen päämäärään.

”puolueen pohjajoukot pyrkivätkin, ilmenee osassa Suomen sosialistisen työväenpuolueen johtavia piirejä taipumusta opportunistiin (oloihin mukautuminen). Yksi sellainen opportunistinen ilmaus on STP:n johdon pyrkimys ostaa julkisen toiminnan mahdollisuudet myönnytyksillä, periaatteen ja menettelytavan epäselvästi esittämällä, siten himmentäen kommunismiin pyrkiväin työläisten käsitteitä”.

SKP:n puoluekokous asettikin kiinteäksi tehtäväksi valitulle puolueen johdolle:

”Vastukset ja vaikeudet voittaen SKP:n KK:n periaatteiden ja käytännöllisten päätösten mukaisesti vahvistaa puolueemme kommunistinen vaikutusvalta ja johto STP:ssa, jotta STP kehittyä sellaiseksi proletaariseksi julkiseksi puolueeksi, joka valmistaa rekryyttejä SKP:n riveihin sekä valmistaa joukkoja proletariaatin diktatuurin toteuttamiseen Kolmannen Kommunistisen Internationalen taistelulipun alle.”

STP:n työn kuvaaminen ja SKP:n myöhempi suhde siihen ei kuulu tämän kirjoituksen puitteisiin. Toteamme vain, että sellaisen suuren joukkopuolueen kuin STP oli, välityksellä SKP pääsi kosketuksiin laajojen työläisjoukkojen kanssa, joista se nyt myöhemmin on saanut kymmeniätuhansia uskollisia kannattajia ja suuren joukon ensiluokkaisia, aktiivisia työntekijöitä.

Taistelua valkoista sosialidemokratiaa vastaan ei käyty yksinomaan poliittisella rintamalla. Sitä käytiin myöskin ammattillisen liikkeen rintamalla. Suomen ammattijärjestönkin johtoon oli valkoisen terrorin turvin kiivennyt pieni valkoisten sosialidemokraattien johtajaklikki. Mutta sitä mukaa kuin kommunistisen puolueen asema vahvistui, sitä mukaa sosdem herrojen täytyi väistyä syrjään näiltä johtajapaikoilta. Kommunistien keskuudessa SKP:n perustamisaikoina ilmennyt,

ammattillista liikettä aliarvioiva "äkkijyrkkä" lapsentauti voitettiin pian ja ryhdyttiin tälläkin rintamanosalla vakavasti taistelemaan ammattillisen liikkeen valtaamiseksi vasemmistolaisten käsiin. Jo syystalvella 1919 valtasivat vasemmistolaiset suurimman osan perusjärjestöistä. Valmistauduttiin lähiaikoina kokoontuviin liittojen ja SA:n edustajakokouksiin. Marraskuussa 1919 S. puutyöntekijäin liiton edustajakokouksessa käytiin jo kiivas suuntataistelu. Liittotoimikunta joutui vasemmistolaisten käsiin. Haparoivaa ja sekavaa oli vasemmistolaistenkin toiminta, mutta yhdessä suhteessa se oli johdonmukaista: johtopaikat pois sosdem herroilta.

Suurin huomio SKP:n taholta kiinnitettiin toukokuussa 1920 pidettävään ammattijärjestön edustajakokoukseen. Kokouksen valmisteluun otti aktiivisesti osaa SKP:n edustajana toveri Lumivuokko, joka työskenteli niihin aikoihin Suomessa puolueen komentamana. Nimimerkillä "P. Hauli" hän julkaisi joukon ammattillista liikettä koskevia, linjaa antavia kirjoituksia, joissa kyllä ilmeni lapsentautia, mutta oli paljon hyvääkin ja oikeaan osunutta. Niitä julkaistiin sekä *Sosialistisessa aikakauslehdessä* että *Savon kansassa*, joka kesällä 1919 oli valattu vasemmistotyöläisten käsiin.

Kun edustajakokous sitten toukokuun 25 päivänä alkoi, todettiin, että vasemmistolaisilla oli 2/3 enemmistö. SKP:n toimesta muodostettu fraktio otti heti alussa käsiinsä kokouksen johdon. Toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä annettiin itse itsensä ammattijärjestön toimikuntaan valinneille sosdem pampuille paheksumislause. Ankarasti arvosteltiin sitä, että toimikunta oli lähettänyt Matti Paasivuoren v. 1919 pidettyyn Washingtonin konferenssiin veljeilemään Kansainliiton herrojen kanssa. Kahden kolmasosan äänten enemmistöllä hyväksyttiin seuraava päätöslauselma:

"että vastaisuudessa ei Suomen ammattillisesti järjestyneen työväen edustajat saa mennä omien eikä muiden maiden riistäjien tai niiden edustajien järjestämiin kansainvälisiin konferensseihin".

Kokouksen järjestävään valiokuntaankin oli kommunistinen fraktio saanut edustajansa. Valiokunta laati ja esitti kokoukselle noskelaisen toimikunnan laatiman työjärjestyksen ulkopuolella useita merkityksellisiä ja kauaskantavia päätöslauselmaesityksiä. Pari viikkoa aikaisemmin tapahtuneen STP:n perustavan kokouksen hajoittamisesta hyväksyttiin paheksumislause. Rauhan teosta Neuvostoliiton kanssa hyväksyttiin seuraava, järjestävän valiokunnan laatima päätöslauselma:

”Kun sotatilaa Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä yhä pidetään yllä siitä huolimatta, että se sekä taloudellisesti että myös rauhantoumuuden synnyttäjänä on maalle vahingollinen, ja kun rauhantoujouksia on Neuvosto-Venäjän taholta tehty, mutta rauhan solmimiseen on Suomen hallituksen taholta osoitettu ilmeistä haluttomuutta, ikäänkuin varroten sellaista tilaisuutta, jolloin voisi tehdä hyökkäyksen Neuvosto-Venäjää vastaan, niin vaatii Ammattijärjestön edustajakokous, että kaikista vitkasteluista rauhantoukoon nähden on luovuttava ja viipymättä ryhdyttävä tositaroituksella solmimaan rauhaa, koska sen kautta avautuu mahdollisuus maan taloudellisen elämän kohoamiseen ja työväestön elintason parantamiseen.

Varman ja pysyväden rauhan aikaansaataa käyvät sotavarustelut tarpeettomiksi, joten niitä sekä armeijan lukua on heti vähennettävä ja maan varojen ja työvoimien haaskausta supistettava sekä vähitellen kokonaan ne lopetettava.”

Kuten nyt jälestäpäin arvostellen huomaamme, on melkeir kaikissa päätöslauselmissa sanonta hataraa, hoipertelevaa ja opportunistista. Tämä johtui siitä, että fraktion jäsenet, jotka niitä laativat, eivät olleet kouluuntuneita kommunisteja. Useat heistä olivat ideologiaaltaan vain ”jyrkkiä” vasemmistolaisia sosialidemokraatteja, eivätkä niin ollen osanneet asettaa kysymystä bolshevistisesti, eivät sanoa sanottavaansa selvästi. Työtä haittasi vielä se, etteivät SKP:n paikalliset edustajat voineet välittömästi johtaa fraktion toimintaa.

Tämän kongressin keskeisin kysymys oli organisatiokysymys. Vasemmistolaisen ryhmän taholta esitettiin vanha, ammattiliittoperustalle rakentuva järjestömuoto hylättäväksi ja hyväksyttäväksi uusi, teollisuusliittomuotoon perustuva järjestömuoto. Noskelaiset pamput pitivät tiukasti kiinni vanhasta. Suurella ääntenenemmistöllä kuitenkin hyväksyttiin vasemmistoryhmän ehdotus. Tämä oli Suomessa aivan uutta ja koh-tasi vastustusta eräiden vasemmistolaistenkin taholta. Eikä tätä päätöstä kokonaisuudessaan saatu käytäntöön vielä v. 1930 mennessä.

V. 1920 pidetty SA:n kongressi oli monessa suhteessa historiallinen. Siitä alkoi uusi jakso Suomen ammattiyhdistysliikkeessä. SKP sai silloin suuren jalansijan sekä perus- että keskusjärjestön johdossa. SA:n johto uusittiin kokonaan. Samoin monien liittojen. Sosialidemokratian jätteet olivat kuitenkin monissa, kommunistisen puolueen toimesta johtopaikoille joutuneissa henkilöissä niin voimakkaat, että useat heistä alkoivat heti alussa hoiperrella ja ajoivat opportunistista poliitiikkaa, aloittivatpa suoranaisen taistelunkin SKP:tta vastaan. Siinä kritiikissä, jota puolueemme on viime vuosina suorittanut

v. 1930 tapahtuneen antautumisen johdosta, on osoitettu, että juuri ammatillisessa liikkeessä pesiytyi kaikkein voimakkaimmin oikeisto-oppportunismi, johon puolueemmeakaan ei aikoinaan tarttunut tarvittavalla ankaruudella.

Vuosina 1919—20 taisteltiin puolueemme johdolla muillakin legaalisen työväenliikkeen rintamalla. Nuorisoliitto vallattiin vasemmistolaisten käsiin jo v. 1919 ja vuonna 1921 se liittyi Kommunistiseen nuorisointernationaleen. Naisliitto ja Työväen raittiusliitto vallattiin v. 1920. Taistelu työväen sanomalehdistä ja kirjapainoista oli silloin eräs keskeisimpiä kamppailuita. Sen selostaminen vaatisi kokonaan oman lukunsa. SKP:n johdolla onnistuttiin valtaamaan vasemmistolaisten käsiin Oulun, Vaasan, Kuopion ja Kajaanin työväenlehdet ja kirjapainot. Helsingin, Turun y.m. kaupunkien työväen kirjapainoista taisteltiin vimmatusti, jouduttiinpa monasti käsikähmäänsäkin noskeherrain kanssa. Helsingin ja Turun kirjapainoyhtiöiden kokouksissa oli vasemmistotyöläisillä enemmistö, mutta valkoiset sosdem herrat turvautuivat lahtarihallituksen ja poliisin apuun, rosvoten siten työväen kokoaman monien miljoonien omaisuuden niiden oikeilta omistajilta.

Edelläolevassa on muutamain vedoin yritetty kuvata, mikä osuus SKP:lla oli Suomen legaalisen vasemmistoliikkeen syntyyn. Siitä käy selville, ettei tämä liike syntynyt spontaanisesti, itsestään tapahtuen. Kaikkein vähiten joidenkin opportunististen lurjusten toimesta, kuten välärit ja kulot tahtovat väittää. Laajoissa työläisjoukoissa oli tyytymättömyyttä ja katkeruutta valkoisten sosdem herrojen politiikkaa vastaan, ja SKP:n suuri ansio on siinä, että se johti tämän joukkojen tyytymättömyyden oikeaan uomaan. Taistelussa, jota SKP:n johdolla niinä vuosina käytiin, tehtiin kieltämättä paljon virheitä. V. 1919 sosdem puolueessa käytyä taisteluakaan ei aina johdettu sillä terävyydellä kuin bolshevistisen puolueen pitäisi tehdä. Vasemmistolaiset eturivin miehet, joita SKP taistelusaan käytti, olivat heikkoja ja monasti opportunististen ajatusten kyllästämiä. Puolue itsekin oli vielä lastentaudissa. Puolueemme 15-vuotisjulistuksessa sanotaankin:

“Lastentaudin voittaminen ja siirtyminen laajan joukkotyön linjalle ei sekään tapahtunut kivuttomasti. Siitä ne puoluejohdon jäsenet, jotka johtivat Suomessa vv. 1919—20 STP:n perustamista sekä Ammattijärjestön ja Nuorisoliiton siirtymistä vallankumouksellisen taistelun tielle, joutuivat tässä työssään aliarvioimaan illegaalisen kommunistisen puolueen rakentamisen merkitystä, kun taas Leningradissa olevat puoluejohdon jäsenet aliarvioivat suoritetun julkisen

joukkotyön ja joukkojärjestöjen merkityksen. Edelliset tekivät itsensä syyväiksi oikeisto-oppportunistiseen, jälkimäiset vasemmisto-opportunistiseen virheeseen, mikä molemmilla oli sosialidemokratian jätteen vaikutusta.”

Tehdyt virheet ja laiminlyönnit eivät kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että SKP:n toimesta ja johdolla luotiin Suomessa voimakas vallankumouksellinen työväenliike, jonka avulla puolueemme pääsi kosketuksiin laajojen proletaaristen joukkojen kanssa. “SKP:n toiminnan ja ponnistusten tuloksena tällä sodanjälkeisen kapitalismin vakaantumisen kaudella, kyettiin suurille työläisjoukoille osoittamaan sosialidemokratian porvariystävyyttä, järjestämään työläiset luokkataistelujärjestöihin ja johtamaan heidät moniin suuriin taisteluihin, lakkoihin, mielenosoituksiin ja mielenosoituskamppailuihin elinehtojensa parantamisen puolesta, pääoman hyökkäyksiä ja Suomen valkoista valtakomentoa vastaan”, sanotaan puolueemme 15-vuotisjulistuksessa. Tämä työ ei ole mennyt hukkaan edes niissä fasistidiktatuurin oloissa, joissa Suomen työväenluokka on saanut elää viimeiset vuodet.

Arvo Tuominen

KOMMUNISTISEN NUORISOLIIKKEEN ALKUAJOILTA

MUISTELMIA JA AINEISTOA

Suomen työväen tappioon päättynyt vallankumous v. 1918 antoi sen verisen opetuksen, että sosialidemokratia ei voi johtaa proletariaatin taistelua voittoon, ratkaista luokkataistelun peruskysymystä, työväen luokkavallan toteuttamista. Nämä kokemukset ja vallankumouksen tappion syitä koskeva tilinteko, bolshevikkien ja Venäjän vallankumouksen elävään kokemukseen perehtyminen ja eräiden johtavien tovereiden tutustuminen marxilais-leniniläiseen proletarisen vallankumouksen teoriaan johtivat SKP:n perustamiseen.

SKP:n perustava kokous pidettiin elo-syyskuun vaihteessa 1918 Moskovassa. Sen edellä kokoontui johtavassa asemassa olleiden vallankumoukseen osallistuneiden ja eräiden punakaartilaiden neuvottelukokous, jossa tehtiin tiliä menneisyydestä ja väiteltiin tulevasta toimintapohjasta. Tämä rajankäynti johti siihen, että 16 mukanaollutta, etupäässä ammatillisen liikkeen toimitsijoita, ei käynyt kommunistiselle tielle, vaan heittäytyivät sivuun, olivat enemmän tai vähemmän vanhalla sosialidemokratilla kannalla.

SKP:n perustavan kokouksen yhteydessä pidettiin aloiteestani Venäjälle siirtyneiden Suomen sosdem nuorisoliittotoimikunnan ja liittoneuvoston eräiden jäsenten sekä muutamien piiritoimikuntien ja johtavassa asemassa olleiden liiton jäsenten neuvottelukokous. Tässäkin neuvottelussa tehtiin tiliä menneisyyden, nykyisyyden ja tulevan toiminnan kysymyksistä. Alustin kokouksessa kysymyksen: "Onko ja miten nuorisoliiton taholta ryhdyttävä suunnittelemaan toiminnan ja agitation harjoittamista Suomessa ja Neuvosto-Venäjällä." Keskustelussa käydyn ajatuksenvaihdon jälkeen laadittiin "Ohjelma menettelytavaksi lähempää tulevaisuutta varten Suomessa". Siinä lyhyesti luonnehdittiin kansainvälistä ja

Suomen tilannetta, todettiin kansainvälisen vallankumouksellisen liikkeen kasvu. Ja tultiin johtopäätökseen, että "Venäjän köyhälistön kokemukset osoittavat köyhälistön ainoaksi tieksi kapitalismin kukistamisen työväen diktatuurin ja aseellisen vallankumouksen kautta". — "Tältä pohjalta lähtien on ryhdyttävä harjoittamaan Suomessa köyhälistönuorison keskuudessa voimaperäistä agitatiota aseellisen vallankumouksen valmistamiseksi, varsinkin asevelvollisuusiässä olevan nuorison keskuudessa."

Annettiin julistus *Suomen köyhälistönuorisolle Venäjällä*. Siinä kehoitettiin Venäjälle siirtynyttä suomalaista työläisnuorisoa liittymään Punaiseen armeijaan sekä harjoittamaan keskuudessaan kommunistista kasvatus- ja valistustyötä tuleviin vallankumoustaisteluihin valmistautumiseksi. Myöskin pohdittiin jääkärikysymystä ja suhtautumista Muurmannilla Englannin armeijan alaisuuteen joutuneisiin suomalaisiin punakaartilaisiin, Suomalaiseen legioonan. Saksaan jääneitä punaisia jääkäreitä uhkasi tähän aikaan väkipakkoinen Suomeen lähettäminen. He halusivat ohjeita siitä, miten heidän tulisi menetellä. Heitä kehoitettiin siirtymään Suomeen tehdäkseen siellä vallankumouksellista työtä armeijassa sekä myöskin yrittämään siirtyä Venäjän Punaiseen armeijaan. Muurmannin legioonan liittyneille entisille nuorisoliittolaisille päätettiin lähettää kirjelmä, jossa kehoitettiin luopumaan Englannin imperialismin armeijasta ja siirtymään Punaisen armeijan puolelle. Näitä kysymyksiä koskevat kirjeet lähetettiin myöhemmin.

Neuvottelukokouksen nimessä julkaistiin julistus *Kaikkien maiden työläisnuorisolle*. Siinä kuvattiin Suomessa vallitsevaa valkoista terroria, leimattiin eri maiden sosialipatriootit työväenluokan pettäjiksi ja todettiin, että Suomen työväki on saanut hirveällä tavalla havaita, että sen usko rauhalliseen kehitykseen ja parlamenttarismiin yksin päämäärään vievänä tienä oli mitä suurinta itsepetosta.

Suomen kommunistisen puolueen keskuskomitealle tarjosivat nuorisoliittolaiset kaiken apunsa ja voimansa työskenneläkseen kommunististen aatteiden levittämiseksi Suomen työväenluokan keskuuteen.

Yksityiskohtaista kritiikkiä sosiaalidemokratiasta ja sosdem nuorisoliikkeestä ei tässä nuorison neuvottelussa käyty, koska kaikki osanottajat osallistuivat puolueen neuvottelutilaisuuteen ja SKP:n perustavaan kokoukseen, missä suoritettiin

yhteistä vararikkoutuneen poliittisen pesän selvitystä. Pääasiassa todettiin kyllä, että sillä ohjelmalla, joka oli liitolla ennen kumousta ollut, ei enää voitu toimia. Arvosteltiin liiton toimintaa, sen pyrkiessä saamaan lainsäädäntötietä nuorisosuojeluslakeja, äänioikeuden 20-vuotiaille y.m.s. porvarillisen yhteiskunnan puitteissa tapahtuvia pikkuparannuksia. Sanoittiin, että nämä kaikki vallankumous on tehnyt pikkuporvarillisiksi fraaseiksi, joiden puolesta ei kannata enää uhreja antaa. Oikeasuuntaisen entisyyden kritiikin ohella ilmeni uutta toimintaa suunniteltaessa ultravasemmistolaisia katsantokantoja suhtautumisessa julkiseen joukkotyöhön vallankumouksellisessa taistelussa. Nämä katsantokannat olivat ymmärrettäviä silloin vallinneessa tilanteessa. Sitä luonnehtii julistuksessa sanonta: "Mitä tekevät valtiollisella oikeudella tuhannet vankiloissa kituvat ja porvarillisen kansalaisluottamuksensa menettäneet toverit." Liiton pikkuporvarillista passifistis-antimilitaristista kantaa arvosteltiin ankarasti ja asetettiin pääasiassa oikealle kannalle sotalaitokseen nähden. Päätöksessä, joka sitten lokakuussa avoimessa kirjeessä liiton jäsenille osoitettiin, sanottiin:

"Nuorisoliitto kävi tarmokasta taistelua porvariston sotalaitoshanketta vastaan, jonka se aikoi muodostaa luokkapyyteittensä tueksi. Nyt on porvaristo sen saksalaisten avulla luonut. Nuorisoliittolaistoverimme astuvat nyt tähän porvarilliseen sotalaitokseen. Työläissotilaiden käteen on pistetty kivääri. Tämä ei merkitse sitä, että me hyväksymme tämän sotalaitoksen. Meidän on nyt työläissotilaille tehtävä selväksi militarismien luokkaluonne ja sen tarkoitusperät. Miten se aseellisen mahtinsa avulla pitää asemaansa tyytymättömiä työläisiä kurissa. Työläissotilaille armeijassa on osoitettava heidän luokka-asemansa. Työläissotilaiden on pidettävä porvarien heille antamat aseet ja opetettava niiden varmoiksi käyttäjiksi. Tietäen ketä vastaan he tulevat niitä käyttämään. Työläissotilaat on tehtävä epäluotettaviksi käskijöillensä, etteivät he ryhdy pakotuksellakaan työläistovereittensa pyöveleiksi, vaan ovat empimättä valmiit silloin kun hetki tulee — joka varmasti tulee — kääntämään pistimensä työväen pyöveleitä vastaan. Tältä pohjalta on toiminta järjestettävä. Tämän mukainen valistustyö on työnnettävä kaarmeihin. Ja tätä toimintaa ei voida järjestää julkisesti, vaan on se järjestettävä salaisesti."

Vallankumoukseen johtaneiden syiden arviota, toiminnan ja sosialidemokratian kritiikkiä ei neuvottelussa perusteellisesti suoritettu, todettiin vain, että oli jouduttu "vallankumoukseen vastoin tahtoaan", puolustamaan työväen oikeuksia, puolustamaan vapautta. Tässä selityksessä tunnustettiin, että vallankumoukseen ei tietoisesti valmistuttu, ei asetettu kysymystä

vallasta ja sen otosta, vaan että tilanne johti siihen. Tämä on varsin kuvaavaa sille Suomen sosialidemokraattisen puolueen käytännölle, jonka vallassa vallankumoukseen käytössä oltiin. Siitä johtuikin virheellinen päätelmä, että pääsyyksi tappioon laskettiin Saksan imperialismin pistimet ja yleensä yksipuolisesti sotilaalliset tekijät eikä marxilaisen vallankumouksellisen puolueen, Kommunistisen puolueen ja oikean johdon puute niinkuin nyt kysymys asetetaan. Ja se on juuri kaikkein tärkein opetusemme hävitystä vallankumouksestamme.

Pääpaino SKP:n perustavassa kokouksessa, niinkuin nuorisoliittolaisten neuvottelukokouksessakin, pantiin kysymykselle suhteesta tulevaan vallankumoukseen ja proletariaatin diktatuuriin. Liiton kaikki saapuvilla olevat jäsenet hyväksyivät SKP:n perustavan kokouksen päätökset ja *Avoimen kirjeen toveri Leninille*.

SKP:n perustavassa kokouksessa ja toiminnan alkuaikoina sen jälkeen ei osattu oikealla tavalla asettaa kysymystä työläisnuorison itsenäisen vallankumouksellisen liikkeen kehittämistä ja suhdetta julkiseen toimintaan. Kokouksessa vallitsi sellainen henki, että silloisessa tilanteessa, jolloin nähtiin uudelleen läheisenä aseellinen vallankumouksellinen taistelu, johonka valmistautumiseen tuli keskittää kaikki voimat, itseinäistä joukkoluonteista nuorisoliikettä ei tarvittaisikaan.

Nuorison edustajana vastustin perustavassa kokouksessa tällaista nuorisotoimintaan nähden kielteistä kantaa. Koetin selittää puheessani olevani työläisnuorison hengen tuntien varma siitä, etteivät nuorisoliittolaiset, tahdottiin tai ei, tai vaikkapa vastustettaisiinkin, jää toimeettomiksi, vaan alkavat uudelleen vallankumouksellisen toiminnan työläisnuorison keskuudessa. Mielestäni tuli kysymys asettaa niin, että vaikka vallankumouksellisen toiminnan johto yhteisessä taistelussa keskitetäänkin, nuorisolla tulee kuitenkin olla oikeus itsenäiseen toimintaan. Ei tarvitse pelätä puolueen ja nuorisoliikkeen välillä ristiriitaa, kun suhteet ja nuorisotoiminnan johto järjestetään oikein. Muistan käyttäneeni puheessani vertausta: jos puolue, vallankumouksellisen liikkeen johtajana, on ikäänkuin luja, ohjaava koura, niin nuorisoliitto muodostaa siinä aivankuin etusormen. Tämä vertaus, vaikka ei kestäkään kritiikkiä, jos sitä arvioidaan puolueen suhdetta nuorisoliittoon koskevan leniniläisen opin kannalta, on ainakin sikäli oikea, että se antoi oikean kuvan nuorison tahdosta astua uudelleen vallankumouk-

selliseen taisteluun. Puoluetyötä aloitettaessa tuli entisestä nuorisoliittolaisaktiivista puolueelle paljon ensimmäisiä maanalaisia työntekijöitä. Ja koko puolueen toiminnan ajan on nuorisojoukosta noussut puolueelle työntekijöitä vastuunalaisillekin paikoille.

Ulkomailla olevat toverit asettuivat alussa vieroksuvalle kannalle julkiseen joukkotoimintaan nähden. Silloisessa tilanteessa ei nähty muita toimintamahdollisuuksia kuin salainen toiminta. Valkoinen terrori riehui. Oli tapettu kymmeniätuhansia punakaartilaisia, niiden joukossa paljon nuorisoliittolaisia. Työläisnuorisoujoukkoja useita tuhansia oli vankileireillä. Vallitseva tilanne oli näin omiaan johtamaan yksipuoliseen käsitykseen ja äkkijyrkkään asennoitumiseen. Kuvaavana tälle kannalle on marraskuussa 1918 pidetty ulkomaalla olevien nuorisoliittolaisten neuvottelukokous. Osanottajat olivat julkista toimintaa vastaan. Sitä ei nähty voitavan harjoittaa siten että se hyödyttäisi vallankumouksellista liikettä. Samaa kielteistä kantaa ilmeni vielä jonkin aikaa myöhemminkin.

Tässä yhteydessä on muistettava, miten puoluekin asettui kielteiselle kannalle m.m. vaaleihin osanottoon nähden v. 1919 alussa. Se oli virheellinen ultravasemmistolainen kanta, joka johtui siitä, että parlamentaarisen toiminnan käyttämistä vallankumouksellisen taistelun hyväksi ei ymmärretty. Ei myöskään oltu yhteydessä joukkoihin sillä tavalla, että niiden mielialoja olisi osattu oikein tulkita. Käytäntö osoitti että vallankumouksellinen työväki halusi käyttää vaaleja hyväkseen, pannaakseen siinä vastalauseen lahtariterroria vastaan. Toisaalta tietysti vaikuttivat vaaleihin osanottoon suurelta osalta työväen keskuudessa vielä elävät sosialidemokraattiset katsomukset parlamentarismista. Ja kun puolue ei silloin vielä osannut käyttää vaaleja luokkataistelussa, niin hyötyi siitä valkoinen sosialidemokratia, tannerit, ryömät ja muut vallankumouksen peturit.

Perustavan kokouksen yhteydessä pidetty nuorison neuvottelukokous asetti työtä ohjaamaan "Suomen työläisnuorison ulkomaisen toimeenpanevan komitean". Tämän nimessä julkaistiin lentolehtisiä ja vv. 1918—19 aikana *Rynnäkköön*-nimistä lehteä 5—6 numeroa.

Vallankumousta vastaan vehkeilleet ja vastavallankumoukseen liittyneet oikeistososialistit, tannerit, ryömät y.m. ryhtyivät v. 1918 lopussa puuhaamaan sosedem puolueen henkiinherättä-

mistä. He tuomitsivat vallankumouksen, häpäisivät siihen osanottajia, parjasivat Neuvosto-Venäjää ja perustettua SKP:tta, muodostaen lahtarilaillisuuden pohjalle valkoisen sosdem puolueen. Samaan aikaan ilmeni myöskin nuorisotoiminnan alottamispuuhia tältä pohjalta. Sen johdosta annettiin Suomen työläisnuorisolle julistus *Suunnat selväksi*.

Tässä julistuksessa osoitettiin, että toiminnan johtoon asetuneet tahtoivat alottaa työläisnuorisoliikkeen porvarillisen laillisuuden rajoissa, pitäen toiminnan alottamiselle tärkeänä "perustuslakien voimalla taattua yhdistymis- ja kokoontumisoikeutta" sekä "kapinaan sekaantumattomien" järjestöjen oikeutta vapaaseen toimintaan. Tällaista yhdistymisvapauden palauttamisen kädet ristissä odottamiskantaa vastaan asetuttiin. Osoitettiin, että silloiset sosialidemokraattisen nuorisotoiminnan alkajat kieltävät aseellisen toiminnan luokkataistelussa, kieltävät salaisen toiminnan, kehottavat työväkeä vain parlamentaariseen toimintaan, käyvät porvariston kanssa kauppaa porvarillista yhteiskuntaa säilyttävän liikkeen toimintaoikeudesta, tinkivät, hierovat sovintoa työväen ja porvariston välillä ja tällä pohjalla puuhaavat toimintaa uudelleen.

Edelleen osoitettiin kommunistien ja liittotoimikunnan välillä olevat peruseroavaisuudet. Näitä porvarillisen laillisen parlamenttarismin ja vallankumouksellisen taistelun peruseikoja sitten lähemmin selvitettiin, ja yhteenvetona määriteltiin:

1) "Päinvastoin kuin liittotoimikunta, joka mitään oppimatta Suomen työväen vallankumouksesta, uudelleen hapuilee parlamenttaariseen toimintaan käsiksi, me pyrimme tempaamaan Suomen työläisnuorison mukaan jo käynnissä olevaan kansainväliseen sosialistiseen vallankumoukseen. Kaikki muunlainen toiminta on tällä hetkellä leimattava työväen asian kavaltamiseksi, rengin palvelukseksi; porvaristoa kohtaan ja ansaitsee työväestön halveksimisen.

2) Meidän varman vakaumuksemme mukaan ei finanssikapitalismin ja imperialismin asteelle kehittyntä kapitalismia kukisteta parlamenttaarisella toiminnalla, vaan aseellisella vallankumouksella. Ei siis ole pyrittävä vallan jakamiseen porvariston kanssa, vaan ehdottomaan työväenvaltaan. Työväen ei ole pyrittävä kansanvaltaistuttamaan porvarisvaltiota, vielä vähemmän lehmäkaupoilla hankkimaan uudistuksia itselleen, kuten sosialidemokraatit esittelevät, vaan on työväen anastettava täydellinen valtiovalta, murskattava kaikki porvarilliset valtiolaitokset sekä muodostettava työväen ja köyhälistön neuvostovalta, proletariaatin diktatuuri, joka kukistaa porvariston ja aukaisee tien sosialistiselle yhteiskuntajärjestelmälle, jonka toteuttamiselle kaikki edellytykset on olemassa Suomessakin.

3) Päinvastoin kuin liittotoimikunta, joka uskoo kukistavansa kapitalistisen vallan kapitalistien luvalla, taikka perustuslain säätämässä järjestyksessä, mutta ei missään tapauksessa vallankumous-

taistelun avulla, kannatamme me salaista toimintaa, koska ei Suomessa tällä hetkellä muunlainen toiminta edistä vallankumousta.

4) Liittotoimikunnan ja koko sosialidemokratian mielestä ei työväenluokka ole vielä kypsynyt ottamaan haltuunsa valtiovaltaa, mutta se ei myöskään osaa ilmoittaa, milloin työväenluokka siihen kykenee. Meidän kommunistien mielestä työväellä ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin vallan ottaminen omiin käsiinsä, jos se tahtoo vapauttaa itsensä, jos se tahtoo pelastaa maailman umpikujasta, johon imperialismi on sen johtanut, jos se tahtoo saada imperialistiset sodat loppumaan maailmasta."

Ja edelleen julistettiin:

"Älkää antako liittotoimikunnan johtaa itseänne lahtariporvariston kesytettäväksi, osoittakaa toiminnallanne, mikä suunta on oikeassa, mikä ajaa työväen asiaa teoilla eikä vain sosialistien värisillä sanoilla."

"Työläisnuorukaiset ja neitokset — vedottiin julistuksessa — miettikää itse näitä esittämiämme seikkoja. Huomannette, että tuo liittotoimikunnan teille tyrkyttämä laillinen järjestötoiminta on pelkkää petkutusta, työväen nenästävetoa. Lailliset työväenliikkeen johtajat ovat siten tietoisia tai tiedottomia porvariston renkejä. Älkää kulkeko heidän vanavedessään, jos tahdotte lahtarivaltaa kukistaa.

Älkää antako taltuttaa nuorta vihaanne lahtarilakien alaisessa järjestössä, älkää kesyttäkö rehellistä kumouksellista sisuaanne niissä.

Kootkaa samanmielisiä vallankumouksellisia työläisnuoria salaisiin järjestöihin. Levittäkää sosialistisen vallankumouksen aatetta työväenluokan keskuudessa. Ja ennen kaikkea muistakaa tehdä valistustyötä sotilastakkiin puettujen tovereiden keskuudessa."

Oli oikein se, että tappioon päättyneen vallankumouksen jälkeen varsin jyrkästi asetettiin kysymys vallankumouksesta ja proletariaatin diktatuurista, samaan aikaan kun valkoiseksi muuttunut sosialidemokratia sen tuomitsi. Kansainvälinen tilanne oli vallankumouksellinen. Vallankumouksellisia taisteluja käytiin Bulgariassa, Saksassa, Italiassa, Unkarissa y.m. ja siirtomaissa oli valtavia liikehtimisiä. Kuitenkin käytännöllisessä työssä jouduimme ultravasemmistolaiseen, äkkijyrkkään orientoitumiseen. Ei osattu oikealla tavalla yhdistää tätä periaatetta — taistelua proletariaatin diktatuurin puolesta — joukkotyöhön, jokapäiväiseen taisteluun osavaatimusten puolesta, taisteluun järjestäytymisoikeuden puolesta, nuorison taloudelliseen taisteluun ja vallankumoukselliseen valistustyöhön, joukkojen mobilisoimiseen luokkataisteluun.

Kesällä v. 1919, kun nuorisoliiton toiminta Suomessa oli jo tosiasiallisesti alkanut ja eräisiin osastojen johtaviin jäseniin oli solmittu puoluesuhteita, kun liiton johtoon oli tullut myös vasemmistolaisia tovereita, joiden kanssa oli solmittu puolueyhteys ja kun nuorisoliitto SKP:n johdolla oli saatu aktiivi-

seen taisteluun sosialidemokratiaa vastaan, vallankumouksellisen toiminnan tielle, meidänkin kantamme muuttui. *Rynnäkössä* kirjoitettiin: "Työtä tulee nyt tehdä julkisesti ja salaa." — "Julkisesti sitä, minkä katsotte taistelulle edulliseksi, salaista siinä, missä tarvitaan."

Julkisen nuorisoliiton alettua toimintansa se asettui verraten nopeasti julkisesti kommunistiselle kannalle, tunnusti kommunistiset periaatteet ja pyrki toteuttamaan niitä. Liitossa toimeenpantiin v. 1920 äänestys liittymisestä KNI:een. KNI:een lähetettiin liiton edustaja. Hän piti välitöntä yhteyttä ja KNI:n taholta ohjasi toimintaa. "Ulkomainen komitea" lakkasi jo tätä ennen olemasta. Se oli nuorisoliiton KNI:een liittyttyä käynyt tarpeettomaksi.

Nuorison toiminnalla, kuten vallankumouksellisella liikkeellä yleensä, oli näinä alkuaikoina toiminnan uudelleen alettua kiihkeä valkoista sosialidemokratiaa ja kapitalismia vastaan hyökkäävä luonne. Luokkataistelutilanne kärjistyi. Porvaristo siirtyi aktiiviseen hyökkäykseen, ohranavainot vallankumouksellista nuorisoliikettä vastaan kiihtyivät. Sosialidemokraattisen nuorisoliiton nimeä kantava, KNI:een kuuluva vallankumouksellinen liitto lakkautettiin keväällä v. 1923. Näihin aikoihin alettiin SKP:n toimesta uudelleen järjestää salaista nuorisotoimintaa. Aluksi oli piiri- ja paikalliskomiteoiden yhteydessä nuorisosaostoja nuorisotyön ohjaamista varten. Syksyllä v. 1924 alettiin julkaista illegaalista nuorisolehteä *Nuori kommunisti*. Maanalainen nuorisoliitto organisatorisesti itsenäisenä järjestönä aloitti varsinaisesti toimintansa v. 1925 alusta.

Voimme opetuksena lyhyesti todeta, että kommunistisen nuorison toiminnassa käytännössä sen alkuajoilla oli paljon oikeata vallankumouksellisuutta. Julkinen nuorisoliike, niinkuin SKP:n toimintakin, toisella, osittaisen vakaantumisen kaudella juuttui lahtarivallan legaalisuuden puitteisiin. Silloinkin oli nuorison toiminnassa vallankumouksellista henkeä, innostusta, taistelutahtoa, oli poliittisessa valistustyössä oikeata sisältöäkin, mutta samalla myöskin vääristivät toimintalinjaa monessa suhteessa opportunistinen käytäntö ja laillisuuden harhat. Päävika oli siinä, ettei tehty oikealla tavalla bolshevistista joukkotyötä, ei lujitettu liiton organisatiota ja vaikutusta työpaikoilla, ei yhdistetty toimintaa jokapäiväisiin taistelukysoiksi ja jatkuvasti kehitetty kaikkea taistelua yhä kärjistyvän luokkataistelutilanteen mukaisesti, vallankumouksellisen taistelun perspektiiviä silmälläpitäen. Tämän bolshevistisen jouk-

kotyölinjan puute vei nuorisonkin v. 1930 vastarinnattomaan antautumiseen, joka pohjasi aikaisempaan toimintaan. Toisella kaudella ei osattu oikein yhdistää salaista ja julkista toimintaa. — Myöhemmän kauden lähempi kuvaus ei kuulu tämän muistelmaan puitteisiin. Siitä kertovat toiset toverit.

On tärkeitä arvioida mitä opetuksia saatiin nuorison toiminnasta vallankumouksen ja sotien ensimmäisellä kaudella, jolloin nuorisotoiminta kommunismin lipun alla aloitettiin. Silloin oli keskeisenä kysymys salaisen ja julkisen toiminnan yhdistämisestä, s.o. joukkotyön bolshevistinen valmistaminen ja johtaminen maanalaisuuden oloissa. Tämä kysymys on nyt, siirryttäessä vallankumouksien ja sotien uuteen, toiseen jaksoon, keskeinen fasistidiktatuurin oloissa.

Siis uudelleen kysymys bolshevistisesta joukkotyöstä, joka-päiväisen taistelun käyminen työtätekevien elinehtojen puolesta, sosialifasistien vaikutuksen murtaminen työläisnuorison laajojen joukkojen keskuudessa. Samaten fasistienkin paljastaminen, niiden vaikutuksen voittaminen työläisnuorison keskuudessa, sillä fasistit pyrkivät yhteiskunnallisella demagogiallaan kalastamaan työtätekevää nuorisoakin. Työläisnuorison enemmistön voittaminen ja johtaminen vallankumouksellisen taistelun tielle on proletaarisen taistelun voiton edellytys. Tämä tehtävä on SKNL:lla.

T. Antikainen

PALOA SYTYTTÄMÄSSÄ KAINUUN KULMILLA

Porvarille ei kommunisti voi olla juuri kiitollisuuden vellassa. Mutta jos tuo luokkavihollinen joko tyhmyydessään tai viisauudessaan on sattunut tekemään sinulle jonkin oikein hyvän työn, et voi tukahduttaa mielessäsi piilevää pientä inhimillistä kiitollisuuden kipinää. Niin on minunkin laitani. Olen sellaisessa kiitollisuuden velassa pienen Oulun pienelle valtiorikosoikeuden puheenjohtajalle, joka tehokkaasti auttoi minua tulemaan bolshevikiksi. Mikä tietää, mitä mutkia olisi puoluekehitykseni saanut kulkea ilman häntä. Mutta kun hän julisti tuomionsa: “— — — — ainiaaksi menettämään virkansa kansankoulunopettajana”, vapautti se minut lopullisesti tuosta tylsistävästä porvarillisen yhteiskunnan vartian tehtävästä. Lisäksi se pakotti etsimään rehellisempää työalaa. Ja niin jouduin tammikuulla 1919 työhön Kajaanin osuuskauppaan.

Siihen aikaan olin “luomassa nahkaani”. Mutta minulla ei ollut mihin tarttua. Vain huhuna tiesin kommunistisen puolueen perustamisesta. Sosialidemokraattisen puolueen henkiinherättämiskokouksessa joulukuussa 1918 oli Leivon, Tainion ja Tannerin oikeistolaisuus näyttänyt minulle, mihin tuo sakki aikoo työväen johtaa. Laherman, Ampujan ja Helon “vasemistolaisuus” ei myös voinut tyydyttää. Siinä oli ällöttävä puolinaisuuden tuntu. Lahtarien ja sen ohranan kanssa sovitellen pidetty kokous jätti tuskastuttavan vaikutuksen. Mutta siinä oli eräs välikohtaus, joka työnsi oikeille raiteille eräitä toisiakin ja minuun henkilökohtaisesti teki voimakkaasti eteenpäin työntävän vaikutuksen. Virolaiset nosket olivat lähettäneet kokoukseen edustajansa tervehtimään sitä intervention turvin syntyneen lahtari-Viron puolesta. Heidän esiintymisensä johdosta tehtiin inhoittava päätös. Minullakaan ei ollut silloin kylliksi poliittista selkärankaa nousta julkisesti sitä vastustamaan, mutta pidin vastalausemurinaa paikallani. Edessäni istuva Paasi-Matti sanoi voitollisen ivallisesti kuin poikanuli-

kalle ainakin: "Sopii panna vastalause, jos haluaa olla bolshevikki!" Panemattahan se vastalause jäi. Nosket hallitsivat kokousta siinä runsaasti edustettuna olleen ohranan avulla. Mutta minuun ainakin kasvoi voimakas etsijän halu tulla bolshevikiksi. Osaltaan Matin ivallisen letkauksen kannustamana koetin etsiä "langan päätä" käsiini, mutta en silloin vielä onnistunut. Kaikki olivat joko tietämättömiä tai niin varovaisia, ettei heistä etsijä mitään löytänyt. Kuopiolaisten edustajakin, jonka tapasin, oli kuin lukittu lähde.

Etsijän mielialoissa saavun Kajaaniin aika kirpeällä tammi-kuun pakkasella. Kun menin työhön osuuskauppaan, ajattelin ennakoita, että kaupan johtavat henkilöt ovat oikeistolaisia, leipurimestari Leivon tyyppiä. Toimitusjohtajasta sainkin lisävahvistusta ennakkoluulolleni. Kaupanhoitaja oli jo hiukan vasemmalle kallellaan ja puheli varovaisesti, että kestetyt suomeniskun jälkeen pitäisi tämän kaupan kauttakkin saada kohotetuksi työtätekevissä luokkataisteluhenkä. Mutta lähin työtoverini, Otto Rautiainen, melkein ensitervehdykseksi kylmää työhuonetta ja Kajaanin pakkasia morkaten lausui:

"Tämä onkin semmoinen paikka, ettei tässä kestä muu kuin oikea bolshevikki."

"Saattaapa tuossa reilussa esimiehessä olla se langan pää, jota olen niin hartaasti viime kuukauden etsinyt", ajattelin.

Työn jälkeen jauhettiin poliittisia asioita joka ilta. Yhä useammin alkoi samoihin aikoihin, kun työt loppuivat, ilmestyä työhuoneeseemme eräs nykyinen kommunismin luopio. Näin, että kaverit tarkkailivat minua. Tunsin, kuinka ovelasti asetettiin kysymyksiä, vilkutettiin silmää toisille, että katso- taanpa, mitä poika vastaa. Näissä kolmenkeskisissä tilaisuuksissa varsinkin viimeainittu usein koetti karkeasti parjata- kin kommunisteja, jotka vain sekoittavat ja intoilevat. Kaverit olivat olevinaan hyvin viisaita ja varovaisia. Mutta vaihdetut silmäykset paljastivat minulle sen, että jotakin oli tekeillä. Muutaman näin "sattumoisin" järjestetyn iltakokouksen jäl- keen huomasin olevani kandidaatti, niinkuin nyt sanoisimme.

Helmikuun alussa asia sai sitten ratkaisunsa. Yksi henkilö kolmikosta oli pudonnut pois. Taas kerran tuollaisessa iltai- stunnossa Otto laukaisi: "Jos kerran olet oikea bolshevikki, niin työtä on. Mutta jos petät, niin verelläsi vastaat. Sellainen on laki. Mitään armoa ei ole luokkataistelussa. Vastaatko verelläsi?" Lupasin vastata ja tein sen vakavasti pitäen aivan

luonnollisena, että vähintäänkin noin lujaa uskollisuuden-vakuutusta vaatii asia.

Niin minusta tuli Kajaanin keskuskolmikon jäsen.

Organisatio oli yksinkertainen. Kolmikko ja taas jokainen jäsen muodosti ympärilleen uuden kolmikon. Kukaan ei tuntenut enempää kuin kuusi henkeä. Ja kuitenkin järjestö voi jatkaa kolmikko kolmikolta kuinka pitkälle tahansa. Näin jälestäpäin arvostellen on annettava tälle järjestölle se tunnustus, ettei se "vuotanut." Mutta se oli niin salainen, etteivät työläisetkään sitä tunteneet. Kuitenkin kolmikoiden vaikutus rupesi pian piirissä tuntumaan, sillä niihin valittiin sisukasta väkeä. Mutta tältä vallankumouksellisen luokkataistelun johtavalta kaaderilta puuttui melkein tykkänään teoreettinen valmennus. Useiden järjestökokemuksin oli hyvin alkeellista laatua.

Salaliittolaismainen näpertely oli meille ominaista: jännityksellä seurattiin erään toverin puuhia paukahtamattoman, helposti vaatteisiin piilotettavan kiväärin keksimiseksi, josta keksijä vakuutti tulevan melkein yhtä voimakkaan kuin oikea kivääri. Keksintö ei liene valmistunut. Eräinä aikoina pidettiin kysymystä siitä, miten saataisiin varatuksi paljon dynamiittia, maailman vallankumouksen tärkeimpänä kysymyksenä. Ja ihailtavana tekona pidettiin erään syrjäseudulla toimivan kolmikon johtavan jäsenen kepposta, kun hän kaatoi "sievettä" rajavartiosotilaiden kiväärien piippuihin, niin ettei niillä ainakaan punikeita ammuta. Ovela teko kyllä, kun sen teki niin, ettei kiikkiin joutunut. Mutta tuhmaa oli saattaa itsensä epäillyksi mokoman pikku kiusan takia.

Pian saimmekin sellaista tehtävää, jossa tuo salainen toimintatapa, jolloin kaiken pitää tapahtua niin, ettei kukaan tiedä, on avu, hyve. Ruotsiin pakolaisina joutuneita tovereita oli siirrettävä etappiteitse Neuvosto-Venäjälle. Oli siinä meillä erään kerran sydän kintaan peukalossa, kun puoli tusinaa miehiä oli matkalla palaneeseen etappipaikkaan, suoraan ohranan loukkuun. Suksimies perään vain, ja niin oli tilanne pelastettu. Otto Rautiaisen verrattoman paikallistuntemuksen avulla saatiin pian toinen reitti järjestykseen. Tie oli vaivaloinen, mutta pysyi varmana. Vuotamisia ei juuri tapahtunut. Tiukasti noudatettu ohje oli: kukaan sivullinen ei saa toiminnastamme tietää. Mutta huomiota se joka tapauksessa herätti, sillä liike oli siksi vilkasta. Linja paloi kesällä 1920. Mutta silloinkaan se ei palanut lörpöttelyn vuoksi, vaan erään toi-

minnassa apuna olleen toverin kuririkkomuksen aiheuttamana. Kokemus, josta on paljon opittavaa tämän työn alalla. Se kokemus sanoo, ettei siinä saa sallia minkäänlaisia poikkeuksia.

Reipasta ja hyvähermoista väkeä olivat etappiemme hoitajat. Tekivät sitä luontevasti aivan kuin mitä muuta työtä tahansa. Keväällä 1920 jouduin kolmikon puolesta tarkastamaan linjamme. Silloin tuntui siltä, ettei ketju voi missään katketa. Ja tuskinpa se olisi katkennutkaan, ellei edellämaintittua kuririkkomusta olisi tapahtunut. Hartaasti opettelivat pojat siinä sivussa sotataitoakin. Innostusta oli. Salojen perukoilla kyseltiin vakavasti kevätkorvalla mainittuna vuonna: "Joko sitä päästään juhannuksena alkamaan!" Vakuuttivatpa vielä, että he kyllä silloin, kun niin tarvitaan, pitävät oman perukan herroista ja niiden apulaisista huolen.

Meillä oli sellainen käsitys, että vaikka toimintamme oli salaista — ja eräissä suhteissa se oli sitä liiaksikin — meidän oli saatava vaikutetuksi joukkoihin. Työväen järjestöt olivat hajalla, toimipaikkoja ja toimintamahdollisuuksia julkista toimintaa varten ei ollut. Silloin järjestimme kaikenlaisia illat-suja todellisten ja keksittyjen perhetapausten johdosta. Milloin pidettiin jonkun toverin nimi- milloin syntymäpäiviä. Noissa tilaisuuksissa koetimme tehdä "joukkotyötä" parhaan ymmärryksemme mukaan. Kun emme osanneet järjestää yhteyksiä suoraan työpaikoilla, niin tätä tietä etsimme sidettä joukkoihin. Kuin sattumalta kerääntyi noissa "perhejuhlissa" ihmisiä pikkuryhmiin, joissa pohdittiin poliittisia kysymyksiä ja sen ohella selviteltiin jonkin viimeksi saadun lentokirjassen sisältöä. Se aika oli työväenjärjestöjen uudelleen henkiinheräämisen aikaa. Tiedettiin noskelaisten tiukasti yrittävän saada järjestöjä haltuunsa. Näissä tilaisuuksissa oli jo suunnattu työn kärki näitä pyrkimyksiä vastaan. Heti, kun julkinen järjestötoiminta pääsi alkamaan, näkyi, että tuo työ oli vaikuttanut. Kajaanin alipiiri oli alusta alkaen horjumattomasti vasemmistolainen. Se kiukutti Helsingin noskeherroja.

Kun me käsitimme, että proletaarinen vallankumous ei voi tapahtua ilman aseellista kumoussotaa, oli meille erikoisesti mieleen aikoinaan saatu ohje, että on ryhdyttävä järjestämään tulevan aseellisen taistelun kantajoukkoja. Yksi tovereista lähetettiin piiriä kiertämään ja pian oli järjestöjen verkko valmiina. Tarvitsi vain saada harjoitukset käyntiin. Niillä ei tietenkään voinut olla varsinaista sotilaallista luonnetta. Pii-

rimme asukaslukuun nähden tuntuivat "voimamme" melkoisilta. Ja silloin ainakin me olimme varmoja, että pojat ovat valmiit asiaan, jos tilaisuus tulee, tarve vaatii. Ja lujalla pitivät puolestaan pojatkin. Kierrellessäni niihin aikoihin eri puolilla Kainuuta sain monelta toverilta kuulla: "Kyllä täällä ollaan valmiina lähtemään liikkeelle. Mutta nyt ei saakaan antaa turhaan odottaa käskyä, niinkuin tehtiin v. 1918." Nyt voi sanoa, että tuossa pikaisen vallankumouksen odotuksessa oli voimamme, mutta myös heikkoutemme.

Odottamiseen väsyttiin, kun ei vallankumousta kuulunut. Emme osanneet järjestää ja kommunistisesti johtaa työtätekevien jokapäiväistä taistelua.

Mitä tästä meidän, kommunistien, järjestämästä urheiluseurojen perustamisesta sanottaneekin, on kuitenkin varmaa, että siten saatiin työtätekevää nuorisoa kommunistisen vaikutuksen alaiseksi. Toinen asia on, minkälaista, kuinka tehtävänsä kykenevää tuo kommunistinen ydin oli, kuinka se kykeni vaikuttamaan.

Kun työväenjärjestön julkinen toiminta saatiin käyntiin, asettivat toverit minun tehtäväkseni erikoisesti julkisessa liikkeessä puuhaamisen. Eivät tietenkään toverit sitä yksistään minulle jättäneet, mutta niin, että siitä tuli minun erikoisalani. Minä kolmikossamme ensikädessä vastasin siitä, että julkinen liike saatiin kommunistisen vaikutuksen alaiseksi ja sellaisena säilymään. Sitä varten minun piti pyrkiä esiintymään julkisuudessa. Ensimmäinen sellainen yritys oli vallankumousuhrien muistojuhla kaupungintalolla. Etukäteen sovittiin, mitä juhlassa on puhuttava. En muista, kuinka yksityiskohtaista tuo yhteinen valmistus lienee ollut. Mutta sen vain muistan, että puheeni pyrki tulemaan vetisen tunteelliseksi. Aihe ja yleinen mieliala oli siihen suuntaan vetävä. Se lienee ollut hyvin vähän kommunistinen taistelupuhe. Kolmikkomme määräsi myös minut vappujuhlaan puhumaan. Mutta siihen en saanut suin päin itseäni tyrkyttää, ettei voitaisi sanoa kiipeilijäksi. Kun ensin toveri M. K., jolle asiasta lienee vihjaistu, esteli selvitellen hampaittensa olevan siinä kunnossa, ettei voi näin suurissa juhlissa puhua, ja toisaalta esitettiin puhujaksi noskea, täytyi minun itseni vihjaista, että kyllähän sitä minäkin voisin puhua, jos ei kovin suuria vaatimuksia puhujalle asettais. Noloilta se vähän tuntui, mutta kolmikon käsky täytyi juhlaakomiteassa ajaa läpi. Jotenkuten lienen sitten vekselini lunastanut. Niinkuin kolmikossa sovittiin, puhuin Venä-

jän vallankumouksen vaikutuksesta. Asia oli Kajaanin työläisille läheinen. Ja niin valtava oli odottamattoman runsaan työtekevien joukon vaikutus poliisiherroihin, etteivät uskaltaneet puhettani keskeyttää, vaikka eräs heistä oli useaan otteeseen innostunut: "Kyllä tuo nyt jo pitää lopettaa."

Vuoden 1919 eduskuntavaaleissa emme vielä saaneet otetta noskelaisista. Alipiirissä pääsi pujahtamaan eduskuntaan aivan äärimmäisen sosdem oikeiston edustaja, A. Meriläinen. Mutta siihen oli osaltaan vaikuttamassa meidän kylmäkiskoinen, täysin "vasemmistolainen" suhteemme eduskuntavaaleihin. "Puuhatkoot, sillä alalla ne, jotka eivät muuta uskalla tai eivät parempaan kykene", niin ajateltiin. Me osallistumme vain vakavaan vallankumoustyöhön, sellainen oli meidän kantamme. Rehellisesti sanoen olimme yksimielisiä siitä, että kaikki parlamentaarinen toiminta on työväestön pettämistä. Puuhatkoot siinä vaikka nosket, parempi on heidät paljastaa! Leninin *Vasemmistolaisuus lastentautina* ei ollut silloin vielä ilmestynyt ja KK:lta saadut ohjeet kävivät yhteen meidän "vasemmistolaisen" mielialamme kanssa. Eduskuntatyön vaikutus piirimme edustajiin myös tuki käsitystämme. Vasemmalle kallistuvana pidetty V. N. kehittyi eduskunnassa oikeistolaiseksi.

Mutta muuten oli järjestötoiminnan alalla ote kokonaan meidän käsissämme. Se näkyi jo syksyllä 1919 pidetyissä sodanvastaisissa kokouksissa. Niissä esiintyivät kolmikoiden asettamat alustajat ja päätökset tulivat antamamme suunnan mukaisia. Tästä porvaristokin jo hätkähti vainuten julkisen järjestön takana olevan maanalaisen vaikutuksen. Sen sai nähdä paikallisten porvarillisten lehtien kirjoituksista ja ohranan yltyvästä urkinnasta. Mutta kömpelö ja arka tuo valtion tukilaitos vielä silloin oli. Kajaanissa pidetyn sodanvastaisen kokouksen jälkeen tuli n.s. "musta ohrana" kadulla kimppuuni ihmeisesti aikoen pidättää minut. Kuitenkin hän heti luopui aikeestaan, kun ympärilleni kertynyt työläisjoukko suoraukaisesti ilmoitti, ettei ohrana ainakaan sinä iltana saisi sitä tehdyksi. Sillä kertaa saimme kytästä helpon voiton. Ohrana suorastaan syöksyi pakoon, kun luuli turvallisuuttaan uhattavan. Pidän ohranan kostotoimenpiteenä sitä, että sen jälkeen minun aina pienen ajan kuluttua piti käydä ohranassa kuulus-teltavana milloin mistäkin todellisesta tai heidän luulottelemasta edesottamisestani.

Loppupuolella vuotta 1919 valmistuimme lopullisesti irroittamaan Kainuun järjestöt oikeistolaisten johdosta ja siinä sa-

massa II internationalesta. Puolueelta saimme tässä suhteessa mitättömän vähän ohjeita. Kun saimme joskus yhteyden Helsinkiin päin, tuli sieltä toisia viitteitä kuin ne, joita saimme KK:lta, johon meillä olikin edellistä parempi yhteys. Mikäli maassa oleva puoluejohto meihin vaikutti, tapahtui se vain siten, että luotimme tuntemiimme henkilöihin, vaikka emme varmuudella tienneet, oliko heidän edustamansa kanta puolueen kanta. Ilman varsinaista ohjetta me kolmikossamme päätimme, että yksimielisesti ajamme ponnella suuntaa: irti noskelaisista, on muodostettava itsenäinen vallankumouksellisen työväen julkinen puolue. Tämän tunnuksen mukaan ryhdyimmekin vaikuttamaan. Ja mikäli tiedossani on, olivat piirimme järjestöt ainakin maaseutujärjestöistä ensimmäisiä, jotka päättivät erota petturien internationalesta ja vaativat liityttäväksi III internationaleen. Vuoden 1920 alussa pidettyyn sosialidemokraattisen puolueen kokoukseen ei piiristä tullut valituksi ainoatakaan oikeistolaista. Koko edustajistomme osallistui vasemmistoryhmän toimintaan, jonka jatkoa oli toukokuussa perustettu sosialistinen puolue. Siihen piirijärjestömme päätti jo ennakoita liittyä kokonaisuudessaan.

Tähän tulokseen oli vaikuttamassa kolmikkojen toiminta eri puolilla piiriä ja työväestön keskuudessa vallitseva vallankumouksellinen mieliala.

Puuhailumme tämän julkisen puolueen perustamisessa, mikä kyllä oli paikallaan, sillä julkisuuden mahdollisuuksia on käytettävä, paljastaa samalla senaikaisen järjestötoimintamme suurimman heikkouden. Me emme nähneet muuta tietä työtätekevien joukkojen taisteluun järjestämiseksi kuin julkiset työväenjärjestöt. Kommunistiset järjestömme eivät ulottuneet työpaikoille, meillä ei ollut mitään työpaikkajärjestöjä. Yritykset sellaisten muodostamiseksi Tihisenniemen tehtaaseen menivät silloin myttyyn. Ja meidän suhteessamme julkisiin järjestöihin oli se perusvirhe, että salaiset järjestömme pesiytyivät vain niihin ja vain niiden kautta vaikuttivat.

Yllämainittujen toiminnan puolien lisäksi oli työssämme huomattavana osana kirjallisuuden ja lentolehtisten levittäminen. Sitä tehtiin koko huomattavasti. Kysyntä oli suuri. Tulipa luokseni kerran eräs vapaamielinen kansakoulunopettajakin ja pyysi saada lukeakseen niitä hyviä kirjoja, joita hän varmasti uskoi minulla olevan. Minä annoin ja tuskinpa hän lienee ilmi-antoa tehnyt. Erikoisen kysytty oli *Kyntömiesten neuvostasavalta* silloin, kun se oli laitton. "Eikö sitä vielä voisi jos-

takin edes yhtä kappaletta saada?” utelivat meiltä Kainuun kyntäjät ja saivat naapurillekin vietäväksi.

Oli tosin toisenlaistakin suhtautumista. Tarjotessani eräälle työläiselle levitettäväksi *Kommunistisen puolueen ohjelmaa* sain vastaukseksi: “Levitä itse, sinä kait siitä maksunkin saat!” Tuollainen suhde kuitenkin oli harvinainen poikkeus.

Kyntömiesten neuvostotasavallan maanalainen levittäminen muodosti toiminnassamme mielenkiintoisen välikohtauksen, jota en malta olla kertomatta. Lähetys saapui meille juuri niihin aikoihin, jolloin sen virkaherrat takavarikoivat. Osan levitimme heti julkisesti. Olimme olevinamme takavarikosta tietämättömiä. Sitä saimme tehdä päivän. Iltapäivällä soi puhelin ja minut kutsutaan kiireesti tekemään tiliä ohranalle laittoman kirjasen julkisesta levittämisestä. Heti haistoimme, mistä on kysymys. Sillä aikaa, kun minua kuulusteltiin ohranassa, nykyisin jo kuollut toveri H. Savolainen pakkasi niitä noin 3000 vielä levittämättä olevaa kappaletta Saksasta äsken tulleisiin matkalaukkuihin, joiden jokaisen suulla riippui rikkomaton tullihallituksen lyijysinetti. Ne olivat tietenkin kaiken epäilyksen ulkopuolella. Niin laskimme, ja oikeaan näkyi silloin osuneen. Sellainen säilyttäjä, kuin oli Heikki Savolainen, on maanlaisessa toiminnassa erinomaisen tärkeä.

Ohranan silloista kokemattomuutta ja kömpelyyttä kuvaa se, että palattuani ennen mainitsemani “mustan ohranan” saattamana sain minä kaikkialla äänekkäästi julistaa sovittua varoitusmerkkiä: “Kuka on nähnyt *Kyntömiesten neuvostotasavaltaa*? Etsivän keskuspoliisin lähetti tarvitsee niitä.” Niin onnellisesti siinä kävi, että löytyi 1 kpl. myymälävaraston lattialta. Ohranalle annettiin se niiden lisäksi, mitä hän oli käynyt myymälästämme aikaisemmin hakemassa. Niitä näet levitettiin myymäläpöydältä vapaasti, niin että ohranakin voi saada osansa.

Pahinta oli jutussa se, että meille oli juuri tullut arvokas lähetys todella maanalaista kirjallisuutta, jota emme suinkaan tahtoneet saattaa ohranan käsiin. Silloin, kun minut kutsuttiin ohranaan, oli tuo lähetys Otto Rautiaisen ja minun vastakainolevien työpöytien alla. Siitä eivät toki muut tienneet mitään. Oliko Otto sen ehtinyt piilottaa hyvin, se tuntui ahdistavalta kysymykseltä. Kun saavuin ohranan saattamana, näin kuinka Otto kiireesti kiikutti tuota kallisarvoista kääröä. Mihinkä hän sen vei, sitä en silloin minäkään tiennyt. Onneksi sain kiinnitetyksi epämieluisan saattajani huomion etsittyyn

Kyntömiesten neuvostotasavaltaan ja väittelin hänen kanssaan myymäläpöydällä olleen kirjakasan sisältämästä lukumäärästä. Hän sanoi niitä olleen satoja ja minä oli nähnyt vain 15—20 kpl. Ja kun ohrana minulle näytti, missä paikassa ne olivat olleet, sai Otto sinä aikana “käräyvän” paketin onnellisesti sujutetuksi talteen.

Tietenkin ohrana tahtoi Ottoakin kuulustella. Kun kuulin, että toverini oli palannut ja ryiskeli rauhallisena myymälänviereisessä työhuoneessamme, suostuin saattajani verratien kohdellaasti esittämään pyyntöön saattaa hänet Rautiaisen työhuoneeseen. Nyt jo sieti panna pieneksi pilaksikin, sillä niin hyvin meistä tuntui asia olevan. Esittelin seuralaiseni kuin kauppamatkustajan ainakin: “Tämä ‘herra’ on etsivän keskuspoliisin miehiä ja liikkuu niissä *Kyntömiesten neuvostotasavallan* asioissa.” Riemastuneesti vastasi Otto: “Vai niin, vai sen asiamies tämä on. Ei meillä tarvita. Korjatkaa vain hyvin visusti poikkeen kaikki entisetkin, jos niitä on ollut.”

Sillä kertaa tuli ohrana nolatuksi. Poistuessaan soperteli, että hänkin on sosialidemokraatti ja vastustaa tällaisia kotitarkastuksia, joita vain pakosta sanoi tekevänsä.

Niin helposti petettävä ei nykyinen ohrana enää ole, paha kyllä, vaikka sosialidemokraateilla sen riveissä lienee entistä suurempi ominaispaino.

Heti, kun toimintamme alkoi Kajaanin piirissä tuntua, lienee ohranakin aavistanut, että jotakin maanalaista oli käynnissä. Sen selvittämiseksi ohrana suojeluskuntalaisten avustamana pani toukokuun 1 päivää vasten yöllä 1919 aikaan oikein laajamittaisen kotitarkastuksen. Koko Teppana oli piiritettynä. Heräsin erään toverin hälyytykseen, joka luuli niiden häntä etsivän. Luonani sattui olemaan hyvin tulenarkaa ainesta. Sain ne onnellisesti piiloon ja odotin rauhassa. Huoneeseeni ei kuulunut tulevan ketään. Hyvä piilotus tuli turhaan tehdyksi. Mutta Otto Rautiaisen luona olivat käyneet penkomassa. Sieltäkään eivät muuta löytäneet kuin ruostuneen metsästyshaulikon, jonka veivät. Hyvässä tallessa olleet kirjaset tekivät seuraavana päivänä hyvää työtä. Ne joutuivat oikeisiin käsiin. Kun kotitarkastukset eivät johtaneet tuloksiin, niin päästäkseen käsiksi työhömme, ohrana jo kesällä v. 1919 uitti meitä lähelle erään entisen santarmiurkkijan, joka käytti nimeä Erkkilä, mutta jonka todellinen nimi oli Suomela. Verratien onnistuneesti näytellen vainotun punakaartilaisen osaa hän jo pääsikin kommunistiselle liikkeelle myötämielisen toverin suoje-

lukseen. Ryhdyimme ottamaan miehestä selvää. Eräs asioita tunteva todellisten pakolaisten eteenpäin auttamisessa palveluksia tehnyt henkilö sattui tuntemaan miehen ennestään. Tarkastusmatkoillani tuli minun nyt seurata miehen jälkiä. Näin saimme selville, että hän oli ollut terrorisoimassa Kuusamon erään syrjäkylän talonpoikia kansalaissodan aikoina. Santarmiurkkija ja ohranakyttä Erkkilä-Suomela karkoitettiin armotta. Asiasta tiedotettiin heti m.m. Kuopioon. Kuitenkin sielläkin muutamat henkilöt tietien tai tietämättään antoivat hänelle apua. Ohranakin huomasi, että mies pitää pidättää jotta voidaan suojelijat myös pidättää. Taaskin sain kiireellisen käskyn saapua ohraan.

“Te kommunistit siellä osuuskaupassa suojelette rikollisia kommunisteja. Yhden niistä roikaleista me nyt olemme pidätäneet Kuopiossa”, sopotti minulle silloinen Kajaanin ohranapä, Korhonen. Käytöksessäkkin oli jo ihan vangitsemisen uhkaa. Kolmikkomme puolesta oli minulla nyt lupa ja vara olla ohranalle ylimielisen röyhkeä. Laukasin vastaan:

“Jos te meitä pidätte salavehkeilijöinä niin voin ilmoittaa, että edustajanne Erkkilä tunnetaan meillä liian hyvin, jotta hänen koukkuunsa tartuttaisiin. Pitäkää omanne. Tuossa on meillä ensimmäinen häätökäskey provokaattorille ja tuossa jäljennös suojeluskuntapäällikkö Erkkilä-Suomelan virkakirjeestä.”

“Kriminaalirikollinen”, koetti ohranapäällikkö puolustaa huonoa asiaansa ja lupasi tuoda rikollisen eteemme tutkittavaksi. Koettipa vielä vakuuttaa: “Emme me näin halpamaisia keinoja käytä.”

Emmehän toki olleet ohran vakuuttelun varassa. Ja pian ohran onnistui juuri tuollaisen “halpamaiseksi” leimaamansa menettelyn avulla tunkeutua linjoillemme ja lyödä verraten raskas isku. Sitä kuitenkaan en ollut Suomessa kokemassa.

Ei ole vailta mielenkiintoa se häikäilemätön julkeus, jota Kulutusosuuskuntien keskuskunnan taholta kommunistien vainossa osoitettiin. Varsinkin se yltyi v. 1920 alkukuukausina. Hupli lähetti “paimenkirjeitään”, joissa vaadittiin häätämään osuuskaupoista kaikki kommunistiset työntekijät. Sen yllyttämänä Kajaanin silloinen toimitusjohtaja, Lappi, heti kutsui Otto Rautiaisen ja minut työhuoneeseensa. On mainittava, että hänen työhuoneestaan johti ovi viereiseen yleiseen ruokalaan, jossa joka hetki istui meille tunnettuja ohran kyttejä. Jokainen tavallisella äänenpainolla lausuttu sana kuului ruoka-

lasta johtajan huoneeseen ja päinvastoin aivan selvästi. Joka sanaansa korostaen Lappi lausui:

“Kyllä minä olen huomannut, mitä salaista suhkamista ja kuiskimista teillä on. Mutta osuuskaupan henkilöiden se pitää lopettaa heti. Joka ei sitä tee, hänet heti erotetaan. Kommunismista myyräntyöstä tässä laitoksessa tehdään nyt loppu.”

Tuollainen julkeus sai minut kiivastumaan niin, että selitin ylimmän esimieheni ohranan kytäksi ja aioin jättää hänen laitoksensa jo huomenna. Kolmikkomme ei sitä sallinut. Silloin ensikerran tietoisesti alistuin puoluekuriin.

Mutta asiat kehittyivät nopeasti. Rengas kiristyi joka puolelta. Toverit luulivat minun olevan pahimpana ohranan silmätikkuna. Kesäkuun 11 p:nä päätti kolmikkomme: “Sinun on poistuttava maasta, sillä muutoin on varma vangitseminen edessä. Palaat syksyn tullen saatuasi sitä ennen keskuskomitealta tarpeellisia ohjeita.”

SKP on jo elänyt ohi sen suljetun salaliittoluontoisen kauden, josta monessa suhteessa oli kuvaavana esimerkkinä meidän toimintamme. Sen vaiheen kautta meidän täytyi kulkea, kun emme kyllin hyvin olleet oppineet Venäjän bolshevikkien kokemuksesta, emmekä sitä tunteneetkaan muutoin kuin pinnalta. Meillä oli silloin paljon nousussa olevaa vallankumouksellista taistelutahtoa, oli rohkeuttakin, mutta emme osanneet johtaa proletariaattia taisteluun kapitalismin ja valkoisen valtakomennon kukistamiseksi ja proletariaatin diktatuurin puolesta. Perusvirhe oli se, ettei järjestömme ollut tunkeutunut työmaille eikä senkautta tullut proletariaatin taistelun järjestäjäksi. Nyt se sitä jo on paljoa enemmän kuin tässä kuvaamanani aikana.

Heino Rautio

JULKISEN VALLANKUMOUKSELLISEN TYÖVÄENLIIKKEEN ALKUAJOILTA

VV. 1918—19

OMAKOHTAISIA MUISTEMIA

Joulukuun alkupäivinä 1918 pääsin "amnestian" perusteella ehdolliseen vapauteen Suomenlinnasta. Työläistoverit Grankullassa, jossa vakinaisesti asuin, varoittivat minua palaamasta kotiin, koska sikäläiset porvarit vihasivat minua enemmän kuin ehkä ketään toista paikallista kapinamiestä ja koska siellä isännöitsi kuuluisa punaisten räykkääjä ja pyöveli, nimismies Troberg, josta siihen aikaan lehdissä paljon kirjoitettiin. Kun Helsingissä tarjottiin minulle vieraanvaraisuutta joksikin aikaa, otin tämän tarjouksen kiitollisuudella vastaan.

Vallankumouksen aikana ja vankileirissä olin joutunut lähempään kosketukseen parhaiden vallankumouksellisten työläisjoukkojen kanssa.

Uudessa ympäristössäni tutustuin nyt suureen joukkoon johtavia sosialidemokraatteja, kotimaisia ja ulkomaisia, kaikenlaisiin, enimmäkseen ulkomaalaisiin "vapaamielisiin" porvarillisiin sanomalehtimiehiin y.m. poliittisiin toimihenkilöihin, jotka tavallisesti olivat läpikulkumatkalla Neuvosto-Venäjältä tai menossa sinne, sekä ulkomaalaisiin vallankumouksellisiin tovereihin, jotka tehtävässä tai toisessa kävivät Helsingissä (m.m. tutustuin tällöin John Reed:iin, kun hän eräänä yönä koputti ovea, paettuaan juuri eräästä laivasta, jonka hiilipoksisissa hän oli matkustanut Suomeen, päästäkseen Venäjälle).

Mutta viikko vapautukseni jälkeen, jouluk. 27 p:nä, kävin ylimääräisessä sosdem edustajakokouksessa, joka pidettiin Koiton talolla, Yrjönkadun varrella. Täällä minua eräänlaisena "nähtävyytenä" esiteltiin edustajille. Kuuntelin eräitä puheita ja sanoin poislähtiessäni ääneen: "Tämähän on pelkkien revisionistien kokous!"

Olin jo vankilassa arvostellut uutta helsinkiläistä puoluelehteä, *Suomen sosialidemokraattia*, mutta luullut, että se edustaa vain pientä herrasklikkiä. Tämä puoluekokous osoitti, että nämä herrat olivat onnistuneet muodostamaan ympärilleen uuden sosdem puolueen valkoisen Suomen armosta, ja minulle selvisi, että tällaisessa "työväenpuolueessa" saatoin olla vain oppositiossa sen ohjelmaa ja politiikkaa vastaan, — miten kauan sen raamien sisäpuolella, siitä ei tietenkään vielä selvyttä ollut.

Poliittisen aktiivisuuteni lähtökohtina olivat valkoisen terrorin paljastaminen ja propaganda Neuvosto-Venäjän hyväksi. Edellisestä ei voinut kirjoittaa tai puhua julkisesti. Ensimmäisen tilaisuuden kertoa siitä painetussa sanassa antoi Väinö Tannerin eräs puhe Helsingin raastuvanoikeudessa. Tätä puhetta varten pyysi Tanner useampien henkilöiden apua, m. m. myös minun. Se julkaistiin sittemmin kirjasena nimellä *Puolustuspuhe* ja sen terroritilastollinen luku oli minun kirjoittamani. Suurimmaksi osaksi oli turvauduttava ulkomaiseen sanomalehdistöön (myös porvarilliseen) Suomen valkoisen terrorin paljastamiseksi.

Propaganda Neuvosto-Venäjän hyväksi oli keinolla millä hyvänsä koetettava järjestää oman maan julkisen sanomalehdistön avulla. Ainoaksi keinoksi saada *S. sosialidemokraatin* palstoilla julkisuuteen jotain Neuvosto-Venäjälle myötätuntoista, osoittautuivat tunnettujen ulkomaalaisten haastattelut. Maalisk. 31 p:nä julkaistiin *S. S:ssä* kirjoitukseni "Mister Swenson. Lehtemme edustaja Yhdysvaltojen elintarvediktaattorin puheilla", ja huhtikuun 3 p:nä "Venäjän olot juuri nyt. Ruotsalaiset vasemmistososialistit Otto Grimlund ja Karl Kilbom kertovat kokemuksistaan Venäjällä", molemmat allekirjoituksella "Homo". Kun lehden päätoimittaja Hannes Ryömä luki näistä kirjoituksista oikovedokset, pyyhkäisi hän niistä pois ne kohdat, joissa entisiä Suomen sosdem puolueen Venäjälle paenneita luottamushenkilöitä kutsuttiin "tovereiksi", ei sallinut nimittää Koltshakkia ja Denikiniä "vastavallankumouksellisiksi" eikä kutsua Kansainliittoa "kapitalistien liitoksi". Tämä *S. sosialidemokraatin* avustaminen päättyikin omalta osaltani tähän, sillä välini tähän lehteen olivat jo siihen määrin kärjistyneet, ettei kirjoittamiani artikkeleja enää vastaanotettu.

Ensimmäinen avoin tappelu sosdem puoluejohdon kanssa alkoi tammikuun loppupuolella. Aiheen siihen antoivat puo-

luen vaalivalmistelut maaliskuun 1—2 p:nä tapahtuvia yleisiä vaaleja varten.

Eräät helsinkiläiset "vasemmistolaiset", pääasiallisesti sosdem nuorisoliittolaisia, päättivät tehdä jotakin vasemmistovoi-
mien kokoamiseksi, sosdem puoluejohdon paljastamiseksi ja
valistustyömme järjestämiseksi suurten työläisjoukkojen kes-
kuudessa vaalipropagandan yhteydessä. Eräänä iltana kokoon-
tui tätä varten pieni iskujoukko silloisen aatetoverimme,
nykyisen luopion Lyyli Erosen yksityisasunnossa Sirkuskatu
3:ssa. Osanottajia oli 7—8.

Lyhyen keskustelun jälkeen päätimme, että vasemmistolaisten oli koetettava saada omia miehiään puolueen ehdokaslistoille ainakin Helsingissä ja järjestettävä oma vaalipropagandansa ehdokkaattensa hyväksi. Tehtäväkseni annettiin vasemmistolaisten vaalijulistuksen kirjoittaminen ja julkisuuteen saattaminen *S. sosialidemokraatissa*.

Siitä tappelusta, joka tämän johdosta syntyi sosdem puoluejohdon kanssa, olen kertonut kirjoituksessani "Vasemmistososialistit lainausmerkeissä", josta näkee, että onnistuimme vastoin Ryömän kieltoa saamaan julistuksemme *S. S:n* palstoille (22/2) hyvissä ajoin ennen vaaleja, vaikka lehti ei uskaltanut painaa edes virallisen puoluejohdon omaa vaalijulistusta! Minulla on vielä säilynyt se kirje (helmikuun 7 p:ltä), minkä lähetin puoluejohtajalle pyytäen, että se velvoittaisi toimituksen julkaisemaan vasemmistolaisten vaalijulistuksen. Kun esitin asian puoluejohtajalle, puhuivat Ryömä ja Hupli kiihkeästi vastaan, mutta puheenjohtaja, Väinö Tanner, oli odottamatta leikillisellä ja myötätuntoisella tuulella. "Eihän tuossa paperissa mitään hirveätä ole", sanoi hän julistuksettamme, "miksei sitä voi painaa." Tannerille oli mielestään hyötyä, että julistuksemme kutsui vasemmistolaisiakin äänestämään sosdem puolueen listoja.

Siten syntyi ja siten saatettiin julkisuuteen "vasemmistolaisten" ensimmäinen poliittinen asiakirja v:n 1918 vallankumouksen jälkeen. Me tiesimme hyvin, että kehoituksemme vaaleihin osanottoon ei vastannut Suomen kommunistisen puolueen vaalilakkotunnusta. Me emme tätä hyväksyneet, mutta emme päässeet yhteyteen SKP:n edustajien kanssa esittääksemme kantamme tässä asiassa. Myöhemmin luopui SKP vaalilakkokannasta, mutta selvää on, että kommunistisen puolueen vaaleihin osallistuminen tapahtuu toisilla perusteilla kuin mitä me silloisessa julistuksessamme esitimme.

Kun puolisen vuotta myöhemmin julkaisin vaalijulistuksemme myös *Sosialistisessa aikakauslehdessä* (n:o 4, syysk. 16 p.), antoi tov. O. W. Kuusinen siitä (n:o 6, "Kirje vasemmistososialismista ja kommunistista") lausunnon, että se oli "hurskasta vasemmistolaisuutta" eikä kommunismia. Oikein, mutta sentään ensimmäinen vaikea askel, joka aikanaan johti monia työläisiä taisteluun valkoista sosialidemokratiaa vastaan.

Eräänä päivänä heti vaalien jälkeen pyysi Y. Räisänen minua käymään toimitustoverinsa Kalle Harvalan (sosialifasistien nykyisen puoluejohtajan) puheilla, ilmoittaen hänellä olevan minulle tärkeää asiaa. Harvala esitti itsensä tamperelaisen puoluelehden *Kansan sanan* edustajaksi ja kysyi, enkö ottaisi tehtäväkseni olla lehden eduskuntakirjeenvaihtajana. Kysyin, saisinko siinä ominaisuudessa arvostella myös puoluejohdon ja eduskuntaryhmän toimintaa. "Miksei, kunhan ei vallon räikeästi", tuumi Harvala, "emme me itsekään nykyistä suuntaa oikein hyväksy ja joukot vaativat käännöstä vasemmalle."

Vihdoinkin tilaisuus päästä joukkojen luo julkisen lehden välityksellä, joskin ehkä hyvin rajoitetussa mitassa!

Harvala toimitti minulle kortin eduskuntataloon ja sosdem ryhmän kokouksiin Säätötalolla. Läheinen työtoverini Toini Johansson, eräs Söörnäisten nuoriso-osaston aktiivisimpia tyttöjä, sai puoluejohdolta tehtäväkseen kirjoittaa puhtaaksi ryhmän kaikki pöytäkirjat y.m. asiakirjat ja minä tilasin häneltä niistä kaikista kopion itseäni varten, tietenkin ryhmän johdon tietämättä ja luvatta.

Ensimmäinen Helsingin kirjeeni ilmestyi *Kansan sanassa* huhtikuun 7 p:nä. Kirjoitussarjan otsikoksi panin ironisesti "Korkeammassa piireissä." Allekirjoitin "Sapiens". Kaikkiaan sain julkaistuksi 18 tällaista kirjettä, joista viimeinen ilmestyi kesäkuun 28 p:nä. Kirjoitin ne tavallisesti heti eduskunnan tai sosdem ryhmän kokousten jälkeen ja toimitin ne Tampereelle yöllä puhelimen välityksellä, jotta ne ilmestyisivät seuraavana päivänä. Tästä lähetystavasta johtuivat monet muodolliset puutteet näissä kirjeissä. Monet lyhennettiin (usein kömpelösti) toimituksessa tai "korjailtiin" sisällöltään. Siitä huolimatta minun onnistui näiden kirjeitten avulla esittää järjestelmällistä sosdem puoluejohdon arvostelua meidän silloiselta "vasemmistolaiselta" kannalta. Avoimien hyökkäysten asemesta, jotka eivät tässä voineet tulla kysymykseen, tehtiin näissä kirjeissä johdonmukaista, joskin olosuhteiden pakosta

välistä kieroakin "myyräntyötä" puoluejohdon ja sosdem eduskuntaryhmän petturuuden paljastamiseksi.

Sen, että tämä toiminta kovasti kiusasi herroja "korkeammissa piireissä", sain yhtä mittaa kokea. Niinpä kirjeeni n:o 10 (toukok. 5 p:nä) jossa kerroin, miten Tannerit, Ryömät y.m. kannattivat Viron lahtareita Neuvosto-Venäjää vastaan, nosti Tannerin vihaisesti takajaloilleen. Kirjoitin m.m. seuraavaa:

"Tanner kävi viime viikolla vierailemassa noitten Viron isänmaallisten pikkuporvarillisten sosialistien luona. Kertoo nyt ymmärtävänsä heidän itsenäisyystaisteluaan, heidän sovitteluhaluaan porvariston kanssa, eikä vähimmin "Pohjan poikain" siunausta tuottavia urhontekoja Viron itsenäisyyden hyväksi. Ei luullut voivansa ehdottaa pikaista rauhaa bolshevikkien kanssa. Tiesi muuten, että Viron luonto on kaunis ja että linnut siellä laulavat."

Kun kohtasin Tannerin eduskunnan käytävillä, ärjäsi hän minulle kiukkuisesti jotakin "siivottomasta kirjoituksesta" ja pyysi käymään hänen puheillaan asian johdosta. Olimme naapureja Grankullassa, joten siellä menin hänen luokseen. Katsoimme peltoja, painimme härkien kanssa pitäen niitä sarvista ja puhuimme "ohimennen" kirjoituksestani *Kansan sanassa*. Tanner otti "isällisen" puhesävyn ja pyysi korjausta. Minä lupasin "ottaa huomioon".

Seurasi sosdem ryhmän päätös, joka kielsi minua kertomasta ryhmän sisäisistä asioista ilman sen puhemiehistön lupaa. Kun ei mieleenikään tullut tätä päätöstä noudattaa, sain uusia muistutuksia ja lopulta otettiin minulta pääsykorttini pois. Kun lisäksi selvisi, että minä olin järjestelmällisesti "varastanut" ryhmän pöytäkirjat, oli kiukku kuvaamaton.

Viimeinen "pakinani" käsitteli lahtarien sotapuuhia Neuvosto-Venäjää vastaan ja päättyi sanoihin:

"Herrojen sotaseikkailut tulevat epäilemättä jouduttamaan yhteiskunnallista kehitystä tässä maassa. Sotainto armeijassa ei voi olla pienempi kuin se on ja eräitten piirien toiminta tällä taholla ei tule osoittautumaan tuloksettomaksi."

Mitä tässä "yhteiskunnallisella kehityksellä" ja "eräitten piirien toiminnalla" tarkoitettiin, lienee ollut jokaiselle sokeallekin selvää.

Kirjeenvaihtajatoimeni *Kansan sanassa* oli alkuna propagandatoiminnalle vielä laajemmassa mitassa. Lehden päätoimittaja, Vihtori Huhta, pyysi usein puhelimesta Helsingistä muitakin uutisia kuin mitä kirjeissäni annoin. Niitä kerääntyikin niin paljon, että pyysin toveriani Kössi Kiveä (yhteen

aikaan pakinoitsijana *Suomen sosialidemokraatissa*) auttamaan minua niiden välittämisessä puhelimitse.

Eräänä päivänä tulin kertoneeksi kirjeenvaihtajatoiminnastani erälle tuttavalle lausuen, että olisi suurenmoinen juttu, jos voisimme tällä tavoin saada kantamme ja arvostelumme julki useammankin työväenlehden kautta perustamalla uutistoimiston, joka varustaisi maaseutulehtiä uutis- ja artikkeliaineistolla. Hän innostui heti asiaan ja vakuutti, että jo huomenna hän voi toimittaa minulle ensimmäiset varat toimiston perustamista varten.

Pari päivää myöhemmin "Työväenlehtien uutistoimisto" (TUT) oli perustettu. Sen ainoa toimitsija olin minä ja ensimmäinen avustajani Kössi Kivi. Ensimmäinen virkahuoneemme oli Toini Johanssonin asuinhuone Eläintarhantie I:ssä. Suurin menoerämme oli paperin ja postimerkkien ostot. Alotimme siitä, että varustin uutisaineistoni *Kansan sanalle* merkillä "TUT" ja lähetin kopion siitä kaikille muille silloisille sosdem lehdille, aluksi pari liuskaa päivässä, myöhemmin 4—5 liuskaa, jotka Toini J. kirjoitti koneella.

Tämä naula veti yli odotuksiemme. Lukuunottamatta puolueen äänenkannattajia Helsingissä, Turussa ja Porissa, joista *Suomen sosialidemokraatti* ja porilainen *Uusi aika* edustivat äärimmäistä oikeistosiipeä puolueessa, painettiin TUT:n aineisto usein joko toimistomme merkillä varustettuna tai ilman sitä, lyhennettynä tai kokonaisuudessaan, sosdem lehdissä yli maan. Se oli jo jotakin enemmän kuin "myyräntyötä" — laajalla rintamalla organisoitua etujoukkotaistelua sosdem puoluejohtoa vastaan siinä tarkoituksessa, että vedettäisiin joukkojen kannatus siltä pois. Jos joku vielä oli "hurskas", niin emme enää me, vaan sosdem herrat, jotka eivät ajoissa huomanneet tämän toiminnan tarkoitusta eivätkä pystyneet sitä ehkäisemään omis- sa riveissään.

Toimintamme kasvoi nopeasti ja vaati yhä uusia työvoimia. Toiselta puolen alkoi puoluejohto vähitellen järjestelmällisen taistelun kirjeenvaihtoamme vastaan, kieltämällä maaseutulehtiä käyttämästä TUT:n uutisaineistoa. Vaikka eräät lehdet eivät tästä kiellosta välittäneet tuli kuitenkin oman äänenkannattajan tarve yhä kipeämmäksi. Että eräät sosdem lehdet ylipäänsä julkaisivat meidän toimittamamme aineiston, johtui siitä, että eräissä maaseutukeskuksissa työläisjoukkojen pyrkimys vasemmalle oli hyvin voimakas ja vasemmistoainesten vaikutusvalta lehtien toimituksessa melkoinen. Eräs ahkerimpia

avustajiamme ulkoapäin oli nimimerkki L. M., joka lähetti meille suuren määrän runoja ja artikkeleja. Myöhemmin osoitautui, että kirjoittaja oli Suomessa illegaalisesti oleskeleva tov. Lauri Letonmäki.

Olimme päässeet heinäkuuhun 1919, kun minua kehoitettiin alottamaan sosdem nuorisoliiton kanssa neuvottelut teoreettis-poliittisen aikakauslehden julkaisemiseksi vasemmistopyrintöjen äänenkannattajana ja järjestäjänä. Minä en silloin tiennyt, mutta se selvisi minulle myöhemmin, että tämä aloite oli alunperin lähtenyt tov O.W. Kuusisen taholta, joka myös siihen aikaan illegaalisesti oleskeli Suomessa.

Nuorisoliiton toimikunnassa suhtauduttiin puuhaan aluksi eräänlaisella epäluulolla. Lopuksi sovittiin käytännöllisistä kysymyksistä. Päivää ennen kuolemaansa, korkeassa kuumessa maaten, kirjoitti liiton puheenjohtaja, E. J. Hämäläinen, nimensä aikakauslehteä koskevan päätöksen alle.

Minä ehdotin lehden nimeksi joko *Sosialistinen aikakauslehti* tai *Uusi sosialistinen aikakauslehti*, joista edellinen hyväksyttiin. Tahdoin sillä osoittaa, että pidimme itseämme vanhan, nyt maanpaossa olevan puoluejohdon edustajina, että olimme "sosialisteja" eikä "sosialidemokraatteja". Nimellisesti minä olin lehden toimitussihteerinä, mutta todellisuudessa sen ainoana toimittajana. Nimellinen "vastaava ja päätoimittaja", liittotoimikunnan jäsen Emil Lindahl, ei ollut muuta kuin bulvaani, joka ei nimeksikään toimitustyöhön sekaantunut. Aikakauslehden toimitushuoneistoksi valittiin TUT:n pieni huone Eläintarhantie 1:ssä.

Varsinaiseen toimitustyöhön ei liittotoimikunta eikä mikään muukaan järjestö välittömästi puuttunut. Niin kummalliselta kuin se nyt jälestäpäin tuntuukin, sain minä toimia aivan itsenäisesti, olematta minkäänlaisen toimituskunnan kontrollin alaisena. Minä sitä järjestelmällisesti vältinkin, koska kaikista kokemuksistani oli selvää, että julkisen toiminnan miehistä edustin "äärimmäistä vasemmistoa" ja että kaikenlainen kontrolli olisi merkinnyt pakkoa mukautua vähemmän "jyrkkään" kantaan, ennen kaikkea kysymyksessä sosdem. johdon vastustamisessa. Mutta toiselta puolen oli tällä "itsevaltiudella" se heikko puoli, että jouduin toimimaan ilman vanhempien aatetoverien ja poliittisesti samalla kannalla olevan aatekollektiivin apua ja ohjausta. Minusta on tämä eräs tärkeimpiä syitä siihen erinomaiseen poliittiseen sekasotkuun, mistä jokainen aikakauslehden senaikainen numero on niin valitet-

tavana todisteena. Kun vielä muistaa että minun itseni piti kirjoittaa lehteen tavattoman paljon ja että hyvin vaillinaisesti hallitsin suomenkieltä (vasta vankileirillä olin oppinut julkisesti puhumaan ja kirjoittamaan suomenkielellä), niin lienee selvää, ettei senaikaisesta *Sosialistisesta aikakauslehdestä* voi läheskään aina löytää täsmällisiä ja johdonmukaisia poliittisia määritelmiä.

Ryhtyessäni tähän toimeen olivat minulle aikakauslehden tehtävät verraten selvät. Ne olivat, kuten sen sisällöstä näkee:

1) Järjestelmällinen, avoin taistelu opportunistista, vastavallankumouksellista sosdem. puoluejohtoa vastaan tarkoituksella kukistaa se. Tässä vaiheessa ei ohjelmassamme vielä ollut uuden puolueen perustaminen.

2) Kaikinpuolinen propaganda Neuvosto-Venäjän ja Kommunistisen internatsionalen hyväksi.

3) Leninin ja bolshevististen aatteiden tunnetuksi tekeminen laajojen työläisjoukkojen keskuudessa sikäli ja siinä muodossa kuin se julkisessa painotuotteessa oli mahdollista valkoisen terrorin vielä riehuessa.

Viimeiseen kohtaan on tietysti lisättävä, että tunsimme leninismiä erinomaisen heikosti (tuskinpa muuta kuin *Valtiota ja vallankumousta*), joten yrityksemme tehdä propagandaa leninismin hyväksi ei voinut suuriakaan tuloksia tuottaa.

Ensimmäisen näyteneron ohjelmakirjoitus, joka oli minun kirjoittamani, osoittaa myös, että tahdoimme esiintyä vallankumouksenaikaisen, maanpaossa olevan puoluejohdon edustajina nykyistä puoluejohtoa vastaan. Tämän ajatuksen aina toistin myös niissä monissa julkisissa puheissa, jotka jouduin pitämään Helsingissä tähän aikaan.

Ensimmäinen numero (elok. 1 p:ltä 1919) osoitti enemmänkin kuin sitä, ketä tahdoimme edustaa ja tukea. Sen varsinaisena pääkirjoituksena oli "Usko Sotamiehen" artikkeli "Valkoinen hallitusmuoto". Toisessa näytenerossa kirjoitti nimimerkki "Sukulainen" "Kyntömiesten valtakunnasta". Tyylistä pian tunnettiin tekijä: O. W. Kuusinen. Näistä ja seuraavista hänen kirjoituksistaan (myös nimimerkillä Ilmari V.) johtui pääasiallisesti lehtemme poliittinen kantavuus. Ne saapuivat aina postissa, lyijykynällä kapeille paperiliuskoille kirjoitettuina.

Taipaleelle lähtiessäni oli minulla kaksi vakavaa vaikeutta voitettavana.

Teoreettisesti oli kouluijästä saakka opettajanani ollut ei

vain Marx ja Engels, vaan myös Kautsky. Kun vankilasta päästyäni luin Leninin *Valtiossa ja vallankumouksessa* (jota ei vielä ollut suomenkielellä, jonka vuoksi tutustuin siihen saksankielisenä) vanhan auktoriteettimme Kautskyn häikäilemättömyyden arvostelua, olin kuin halolla päähän lyöty. Tämä lastentauti oli kuitenkin pian sivuutettu. Lehtemme toisessa näyttenumerossa selostin Leniniä ja olin jo itse valmis hyökkäämään Kautskyn kimppuun kirjoituksessa "Kautsky selittää sosialismia."

Toinen vaikeus ei ollut niin helposti voitettavissa: oli erinomaisen vaikea saada selvyttä Venäjän neuvostoista. Tahdoimme niitä työläisille selittää, tahdoimme niitä puolustaa, mutta mikään maanalainen tai julkinen kirjallisuus ei vielä silloin kertonut, mitä nuo neuvostot oikeastaan olivat. Voin itsestäni rehellisesti tunnustaa, että vasta tultuani neljä vuotta myöhemmin Neuvosto-Venäjälle pääsin minä tässä kysymyksessä selvyyteen. Eipä siis kumma, että usein olimme niin huonoja "kommunisteja" kirjallisessa propagandassamme.

Kerran julmasti haukuin "Pietarin kommunisteja" myös siitä, että he maanalaisessa kirjallisuudessaan melkein joka rivillä puhuivat "kulakeista", selittämättä meille Suomessa olville, mitä tuo sana oikein merkitsee.

Kahden näyttenumeron jälkeen oli *Sosialistisen aikakauslehd*en fysionomia selvä. *Suomen sosialidemokraatissa* ärsytettiin ohraa suoraan kimppuumme sillä, että meidät heti leimattiin "kommunisteiksi". Nuorisoliiton toimikunta myös antoi tietää, että lehden sävy on liian jyrkkä ja räikeä. Pahin vaara uhkasi tietenkin ohraa taholta. Ohraa varten kirjoitin ja painatin toimituksen nimessä jyrkän "vastalauseen" lehden toisessa numerossa. Väitin, ettemme olleet "kommunisteja", vaan marxilaisia sosialisteja — toisessa paikassa lehteä (art. "Lenin bolshevismista") selitin samalla: "Bolshevismi on siis puhdasta marxilaisuutta, eikä mitään muuta!"

Tuo kaksimielinen "vastalause" ja kommunismista "kieltäytyminen" ei kai ketään vakuuttanut, mutta se salli meidän vielä jonkin aikaa julkisesti toimia.

Toiselta puolen, ennen kaikkea avustajamme "Usko Sotamiehen" taholta ("Kirje vasemmistososialismista ja kommunismista", n:o 6), meitä nuhdeltiin siitä, ettemme olleet oikeita kommunisteja. Osaksi tämä kyllä oli taktiikkaa, temppe meidän "puhdistautumiseksi" ohraa edessä, mutta pääosaltaan oli se kuitenkin meidän vakavaa arvostelua.

Olimmeko me sitten kommunisteja vai eikö?

Siihen aikaan emme olleet vielä valmiit sanomaan itseämme kommunisteiksi. Kommunisteista eroitti meitä vielä paljon. Minä ja muut "julkisen toiminnan" miehet emme olleet silloin vielä lukeneet Leniniä (hyvin harvat edes *Valtiota ja valtakumousta* saksankielellä), emme tienneet mitään Venäjän puoluehistoriasta, emme edes ymmärtäneet neuvostovallan luonnetta. Yhteytemme suomalaisten maanalaisten kommunistien kanssa oli vielä heikkoa. Monta kertaa oli tietysti myös yhteyden pitäjänä henkilö, jota emme osanneet arvatakaan kommunistiksi. Toimintamme tapahtui usein heistä erillään, jopa osaksi vastoin SKP:n tunnuslauseita (vaalit 1919). Mielessä ja teoissa olimme heidän kanssaan, tahtoimme heitä puolustaa ja tukea, mutta meistä näytti se tapahtuvan ikäänkuin syrjästä päin, heidän piirinsä ja järjestönsä ulkopuolelta. Emme yksityisestikään nimittäneet itseämme kommunisteiksi, ja nousimme takajaloille, kun nosket ja porvarit sitä yhtä mitään tekivät saattaakseen meidät telkien taakse.

Otin tällöin vasta ensimmäisiä askeleita poliittisen toiminnan tantereella. Onnettomuudeksemme olimme yksin, ilman vanhempien aatetoverien välitöntä ohjausta. Kun nyt, toistakymmentä vuotta myöhemmin, lukee *Sosialistisen aikakauslehden* ensimmäistä vuosikertaa, pistävät silmään vähemmän silloiset poliittiset virheemme kuin taitamattomuutemme ja lapsellisuutemme. Meidän erikoisena keppihevosenamme oli olevinaan lehtemme "tieteellinen", vakava luonne — siksi pistin siihen pitkän sarjakirjoituksen "Avioliiton kehitysmuodoista" (kun Sasu Punanen, oltuaan alussa yksityisriitojensa vuoksi hyvin lyhyen aikaa lähellä meitä, myöhemmin muuttui meidän pahimmaksi parjaajaksi, antoi hän lehdestämme atestin, että ainoa, mikä siinä oli lukemisen arvoista, oli tuo sarjakirjoitus). Tämä aihe oli myös tarkoitettu poliittisesti vähemmän kehittyneille lukijoille, jotka lehdessä hakivat jotakin muutakin kuin politiikkaa. Ylen "tieteellisesti" selostettiin alussa myös eräitä porvarillisia ja puolporvarillisia kirjallisuustuotteita (Gide, Sombart, Voionmaa y.m.) sensijaan, että olisi pitänyt antaa niistä tosi-marxilainen arvostelu. Tarkoituksemme — tehdä lehti vakavaksi ja hiukan pelata "tieteellisyyden" naamarilla, mutta samalla tavoitella vaihtelevaa sisältöä ja kansantajuista esittelymuotoa — oli kyllä hyvä, mutta emme heti joutuneet siinä oikealle tielle. Siitä ensimmäisen vuosikerran sisällön kirjavuus ja poliittinen epäselvyys. Toiselta

puolen on muistettava (kun lukee esim. kirjoitukseni "Suomen kommunistinen kirjallisuus" — joka vain näön vuoksi oli päivätty Tukholmassa) että valkoinen terrori usein pakoitti meitä esim. puhumaan Kullervo Mannerin kirjojen "lyyrillisestä kauneudesta", kun ei voinut suoraan kehua niiden poliittista arvoa. Suurin oli aatteellinen sekasotku (sekasotkua se kai ennen kaikkea oli, eikä niinkään paljon "ukloonien" ilmausta) tietenkin aivan alussa, jolloin syntyivät sellaiset kirjoitukset kuin "Suomen 1918 vuoden työväen kapina", joka uudestaan ilmestyi v. 1928 *Kirjan* julkaisemassa kirjoituskokoelmassa *Suomen työväen vallankumous. Arvioita ja itsekritiikkiä* — ilmestyi tekijältä kysymättä ja ilman minkäänlaista "arviota ja itsekritiikkiä" toimituksenkaan taholta. Kirjoituksen loppulause, että meidän "kapinallamme ei voinut olla eikä ollut pienintäkään yhteyttä bolshevistisen liikkeen kanssa siinä muodossa kuin tämä myöhemmin (!) alkoi kehittyä Venäjällä", on hirveää tietämättömyyttä ja poliittista vääristelyä.

Kaikista virheistään ja heikkouksistaan huolimatta sai lehtemme odottamattoman suosion työläispiireissä ainakin Helsingissä. Alkuperäinen painosmäärä, 3000, nousi pian 6000. Sitä pidettiin erinomaisena saavutuksena niissä oloissa. Lehti tuli sen kautta itsensä kannattavaksi.

Sosialistisen aikakauslehden poliittinen, järjestävä vaikutus oli siihen aikaan melkoinen. Otimme hyvin aktiivisesti osaa Helsingin sosdem kunnallisjärjestön toimintaan valloittaen sen pois puoluejohdon käsistä, painostimme nuorisoliiton edustajakokousta syyskuussa 1919, järjestimme samanaikaisesti "vasemmistolaisten" itsenäisen osanoton puolue- ja piirikokousten edustajain vaaleihin (Uudellamaalla saimme valituksi 15 edustajaa, sosialidemokraatit vain 11). Kaiken tämän takana olivat, kuten myöhemmin selvisi, SKP:n maanalaiset miehet. Tein usein "ehdonalaisuudestani" huolimatta puhujamatkoja maaseudulle j.n.e. Toimintamme senaikainen vaihe kuvastui ehkä selvimmin Helsingin kunnallisjärjestön hyväksymässä, meidän laatimassamme julistuksessa: "Suomen sosialistiselle työväelle. Määrätkää puolueenne varma kanta" (lokakuun 19 p:ltä), minkä sosdem lehdet olivat pakotettuja painamaan.

Sosialistinen aikakauslehti säilyi ihmeellisen kauan kaikilta vainoilta. Minua kyllä tiheään haalittiin ohraan (kerran, heinäkuun alussa 1919, istuin, tai pikemmin makasin yhdessä

Jukka Lehtosaaren kanssa viikon verran Ratakadun pimeissä ohranan kopeissa) ja käräjille (Espoossa, jossa olin porvareja kiukuttanut nostamalla useampaan otteeseen punaisen lipun huvilani lipputankoon ja puhuessani "kapinan puolesta" työväenyhdistyksessä), mutta se ei tapahtunut välittömästi lehden vuoksi. Kun marraskuun 22 p:n numeron mukana jaoimme kaikille tilaajille "Usko Sotamiehen" kirjasen "Kyntömiesten valtakunta", määrättiin tämä takavarikoitavaksi. Ohrana kävi toimituksessamme hakemassa saalista. Otin herrat kohdellaasti vastaan ja sanoin vakavassa ja asiantuntevassa äänilajissa, että kyllä se meidän tuotetta on ja kyllä meillä sitä vielä paljon on, mutta valitettavasti ei tässä huoneessa, vaan kaikki — nuorisoliiton toimistossa työväentalolla! Se tuntui heistä hyvin uskottavalta. Minä kiirehdin saattamaan herrat sinne. Päästyämme perille täytyi minun "valittaa", että vain kymmenkunta kappaletta oli enää jäänyt jällelle. Siinä siis ohranan koko saalis sillä kertaa. Todellisuudessa oli aikakauslehden toimituksessa ohranan sinne tullessa noin kymmentuhatta kappaletta tätä kirjasta vielä lähettämättä ja ne seisoiivat lattialla suurissa paketeissa ohranamiesten silmien edessä, mutta sillä aikaa, kun minä saatoin heitä työväentalolle, toimitivat toverini nämä paketit turvalliseen paikkaan.

Eräänlaista "vainoa" saimme kokea myös oman isäntämme taholta. Joulukuun 10 p:nä antoi nuorisoliiton erikoisesti asettama "tarkkailulautakunta" meistä seuraavan lausunnon velvoittaen minut sen julkaisemaan:

"Sosialistisen aikakauslehden katsoo lautakunta pirteästi ja teknillisesti yleensä tyydyttävästi toimitetuksi. Lautakunta on kuitenkin kiinnittänyt erityisesti huomiota eräisiin luonteensa ja liian kevyen sanontatapansa puolesta tieteelliseen aikakauslehteen sopimattomiin kirjoituksiin, erityisesti huomauttaa lautakunta siinä esiintyneestä liian yksipuolisesta, jopa harhaanjohtavastakin liittokokouspäätösten tulkinnasta ja useista artikkeleista, joitten kanta sotii mainittuja päätöksiä vastaan, jossa lautakunta vaatii muutosta."

Tämän diplomatian takana oli vaatimus palata sosialidemokratian leiriin. Lausunnon alle panivat nimensä Ernst Lähde, Vihtori Huhta, Hj. Eklund, Hj. E. Eklund ja H. Juvonen. Lausunto ei aiheuttanut pienintäkään muutosta lehden sisällössä ja sävyssä. Pari allekirjoittajaa tiesivät, ketkä todella olivat lehden takana, mutta lienevät taktillisista syistä päätöksen hyväksyneet.

Viisi päivää myöhemmin hyväksyi sosdem puolueen 12 puoluekokous, jossa me viimeisen kerran esiinnyimme vielä oppo-

sitiona, aikakauslehdestä erikoisen ponnen, jossa m.m. sanottiin:

“S. A” on koko ilmestymisaikanaan sisältänyt puoluetta vahingoittavia kirjoituksia, etupäässä semmoisia, jotka ajavat puolueelle vierasta, kommunistista ajatusta. Lehden toimittajat eivät ole näin ollen henkilöitä, joiden oikea paikka on sosdem puolueessa.”

Parempaa kiitosta emme voineet keneltäkään saada!

Viimeinen toimittamani numero oli maalisk. 1 p:ltä 1920. Samana lauantaipäivänä, kun se pantiin painoon, vangittiin minut erään puheen johdosta, jonka olin pitänyt Helsingin työväentalon pihalla O. W. Kuusisen oletetun tapon johdosta. Tämä numero sisälsi juhlallisesti kuvitetun pääkirjoituksen tov. Kuusisesta. Kirjapainossa ihmettelivät latojat, miksei kuva ollut surukehyksissä, ja miksei kuolemasta mainittu mitään. “Eikö hän sitten olekaan kuollut?”, kysyttiin minulta. En ehtinyt vastata, ennenkuin ohrana minut sieppasi toimintuksesta ja piti hallussaan melkein puolikolmatta vuotta.

Siihen päättyi *Sosialistisen aikakauslehden* ensimmäinen vaihe. Myös vankilasta päin avustin lehteä hyvin ahkerasti “nyrkkipostin” avulla, ja kun kesäkuussa 1922 jälleen pääsin vapaaksi, palasin suoraan entiseen toimeeni lehden “toimitussihteerinä”. Nyt oli jo muodollinen isäntä toinen, sillä välin muodostunut legaalinen Suomen sosialistinen työväenpuolue.

Olimme siis nyt muodollisesti irti sosialidemokratiasta, opportunistin ja sosialipetturuuden pesästä. Valitettavasti se ei merkinnyt, että olimme myös aatteellisesti siitä kokonaan irti. Todelliseen bolshevismiin — leninismiin — oli minulla, kuten monella muullakin vielä pitkä tie edessä. Vastaisessa työssämme ilmeni, että meillä päässä kummittelivat vielä useat käsitystavat, jotka olivat vanhan sosialidemokratian aatevarastosta kotoisin, ja vasta vähitellen, yli monien kompastusten, käytännöllisessä työssä NKP(b):ssa ja sosialistisessa rakennustyössä Neuvosto-Venäjällä karsittiin ne kallostamme pois.

Ivar Lassy.

MUISTELMIA ALKUJAOILTA OULUSTA JA MUUALTA POHJANMAALTA

YLEINEN LUOKKASODAN JÄLKEINEN TILANNE

Vuoden 1918 luokkasodan jälkeen vallitsi synkkä lahtari-taantumus Pohjois-Suomessa. Työväenjärjestöt oli lyöty hajalle. Suuri joukko niiden jäsenistä oli vankilassa tai tullut murhatuksi, osa oli poistunut maasta j.n.e. Ei ollut sanomalehtiä. Kirjapainomme olivat lahtarien "sinettien" takana. Talomme oli vallattu.

Työväestö oli suurelta osalta työttömänä, neuvottomana ja osaksi masentuneena, voittaneen porvariston raivon ja kiusan kohteena.

Elintarvetilanne oli mitä vaikein. Elintarvelautakunnat muodostuivat jarruiksi sensijaan, että olisivat olleet apuna työläisille. Näiden virastojen toimista mainitsen pari esimerkkiä.

Oulussa oli hyvät ja tilavat kellarit. Nämä varastot olivat täynnä elintarpeita, m.m. perunoita. Siitä huolimatta työläiset kärsivät nälkää. Mutta keväällä täytyi vedättää tuhansia hehtoja mädäntyneitä perunoita lannaksi pelloille.

Työläisiltä kiellettiin elintarpeiden hankinta maaseudulta, vaikka elintarvelautakunta ei kyennyt mitään jakamaan. Oli tapauksia, että työläiset möivät viimeiset huonekalunsa hankkiakseen näin saaduilla rahoilla ruokaa maaseudulta ja siten välttyäkseen nälkäkuolemasta. Mutta kun he saapuivat tavaroineen kaupunkiin, ottivat elintarvevirkillijät kaikki pois.

Tällainen oli tilanne heinäkuussa, kun pääsin vankilasta ehdonalaiseen vapauteen.

SAAMME YHTEYDEN

Sitten me pääsimme yhteyteen kommunistisen puolueen kanssa. Se oli meille uutta. Ryhmä oli alussa pieni ja voimat kovin heikot. Mutta nyt oli jo vähän ohjeita siitä, mihin ryhtyä. Alettiin hakea tovereita koolle, että päästäisiin alkuun. Mutta siinä oli vaikeutensa ja olihan se vaarallistakin.

Me, jotka muodostimme puolueen ensimmäisen ryhmittymyksen, emme olleet tottuneet maanalaiseen työhön emmekä työskennelleet suuremmissa työpaikoissa.

Ensimmäinen järjestöemme ei ollut nykyisen puoluejärjestön kaltainen, vaan oli käytännössä n.s. "kolmikkojärjestelmä". Sen vajavaisuuksista huolimatta saimme kuitenkin sen avulla, julkisiin järjestöihin nojautuen, pian vallankumouksen asialle suurten työläisjoukkojen kannatuksen.

Kesällä vuonna 1919, kun saimme työväentalomme lahtareilta, ilmestyi eräs lentolehtinen, jossa meitä kiellettiin menemästä jäseniksi sosidemokraattisiin yhdistyksiin.

En tiedä, kuka lentolehtisen oli lähettänyt, mutta meille se oli yllätys. Emmehän niissä oloissa voineet sovinnolla luopua taloistamme.

Emme levittäneet tätä lentolehtistä. Sensijaan laadimme kirjelmän, joka oli sisällöltään päinvastainen. Kehoitimme siinä jäseniämme valtaamaan talot ja yhdistyksien johdot.

Vaikutuspiirissämme valtasimme vähitellen johtavat paikat puolueen johdolla.

Oulun eteläisessä vaalipiirissä jäi vain neljä työväentaloa (Ylivieskan, Sievin, Piippolan ja Pattijoen) sosialidemokraattien käsiin. Miksi? Siksi, että voimamme olivat liian heikot. Emme kyenneet valvomaan kaikkien jäsentemme toimintaa. Myöhemmin selvisi, että henkilöt, jotka olivat niillä paikkakunnilla järjestöemme johdossa, olivat lurjuksia. He antoivat valheellisia selostuksia asioiden kulusta, eivät tehneet mitään asioiden järjestämiseksi, ja sillä aikaa sosialidemokraatit pääsivät miehittämään yhdistykset. Mutta valtavasti suurin osa työväenyhdistyksistä liittyi jo v. 1920 silloin perustettuun Sosialistiseen työväenpuolueeseen Oulun l. etel. vaalipiirijärjestön kautta. Osa jäi vielä riippumattomiksi, liittyen kyllä myöhemmin SSTP:seen.

SANOMALEHTEÄ HOMMAILLAAN

Pohjoinen piiri sai Kemiin paikallisen johdon, joka toimi hyvällä menestyksellä, ja tulos oli, että nosket eivät siellä saaneet kannatusta. Kaikki piirin työväenjärjestöt vallattiin sosialidemokraateilta. Samanaikaisesti oli meillä esillä sanomalehtikysymys. Miten se järjestyi?

Laitoimme oman kirjapainon, vieläpä osittain omatekoisen. Siinä meillä oli hyvänä apuna *Kaiku*-lehden paino, eivätkä

siitä olleet kovin kaukana meidän nykyiset vastustajamme, muutamat lahtarit, olipa painossamme johtajakin, jonka nimi oli "Paino-Kanninen", puuhakas ja uuttera poika. Lähetimme ohranallekin painamamme lehden.

Nosket alkoivat meillä näihin aikoihin puuhailla vanhan sosdem puolueen lehden valtaamista Väinö Jousen johdolla. Tämä kiipijäluonne oli silloin ilman työtä. Poliitikko hän ei ollut, mutta kuitenkin piti varmana, että sanomalehti alkaisi ilmestyä sosialidemokraattisena. Lahtarivaltaa tukemaan ryhtyneet sosialidemokraatit olivatkin jo kaikessa hiljaisuudessa hankkineet viranomaisilta lupaa. Hehän olivat säästyneet vankilasta ja ajattelivat, että heillä yksin tulee olemaan määräysvalta työläisten omaisuuteen nähden. Meistähän oli suurin osa ehdonalaisia ja poliisivalvonnan alaisia. Nosket ottivat johtaakseen meidät "oikealle tielle".

Lehti alkoi ilmestyä. Sitä ennen oli yhtiökokous, jossa oli ensimmäisen kerran julkinen yhteenotto noskein kanssa. Asia oli siten, että vaikka meillä oli osake-enemmistö, tahtoivat nosket vallata johtavan aseman lehden hallinnossa. Vasemmistolaiset esittivät oman ehdokaslistansa ja nosket omansa. Kun he tulivat tästä ja vasemmiston enemmistöstä selville, esittivät he usein toistamansa kysymyksen: "Voidaanko ehdonalaisia ottaa lehden hallintoon?" Ehdokaslistallamme oli pari sellaista. Olin ehdonalainen, mutta "kansalaisluottamusta nauttiva". Toinen ehdonalainen pyysikin heti vapautusta luopuen ehdokkuudestaan. Minä en tehnyt sitä, vaan selitin, että minulle on myyty osake, eikä myytäessä sanottu, ettei se ollut samanarvoinen kuin toisetkin. Sanoin vielä pitäväni itseäni muutenkin pätevänä lehden hallintoon, enkä sallivani, että satamarkkastani huonosti hoidetaan. Lupasin ryhtyä muihin toimenpiteisiin, jos sortoa ehdonalaisia kohtaan harjoitettaisiin. — Vaadittiin suoraa äänestystä. Tulos oli, että meidän listamme sai suuren äänten enemmistön.

En tahdo tässä yhteydessä puhua paljon siitä suuresta mielenkiinnosta, joka tuli sekä minun että tovereitteni osaksi tämän jälkeen. "Itsekäs hölmö" y.m.s. olivat lievimpiä nimityksiä.

Kun sitten osakeyhtiö piti merkitä yhtiörekisteriin, pyysi Väinö Jousi "yhteisen hyvän" nimessä, että luopuisin hallinnon jäsenyydestä, koska ehdonalaiset eivät kelvanneet osakeyhtiön hallitukseen eikä meidän papereitamme muka hyväksyttäisi.

Kun sitten osakeyhtiöpaperimme palasivat, osoittautui, ettei

virastoissa edes seulottu ehdonalaisia siten kuin noskelaiset heitä seuloivat.

Edelläkerrottu osoittaa, minkälainen oli niiden ehdonalaisten toverien asema, jotka eivät kuuluneet noskein vaikutuspiiriin, ja miten nosket heihin suhtautuivat Tannerin Väinöstä ja Sillanpään Miinasta aina jokaista oululaistakin pikku piskiä myöten.

Samanlaista taistelua kävimme vaalipiirin johdon valtaamiseksi.

TYÖVÄENTALON JOHTOKUNNAN VALTAAMINEN

Saatuamme talomme lahtareilta emme voineet siellä vapautua noskeista yhden vuoden aikana, siksi että heillä oli johtokunnan yhdeksästä paikasta seitsemän, meillä vain kaksi. Jäsenet oli valittu ennen luokkasotaa. Meidän täytyi odottaa tyyneästi vuosikokousta.

Vuosikokousta odotellessamme teimme hiljaista valistustyötä joukkojen keskuudessa. Nosket tekivät samoin, mutta toisella tavoin. He huusivat äänensä käheiksi, nimittäen meitä äkkijyrkiksi räyhääjiksi, riidan ja erimielisyyden synnyttäjiksi. He keksivät meistä kaikenlaista huonoa.

Annoimme noskelaisten räyhätä ja parjata. Emme pitäneet asian valmisteluasteella ollessa välttämättömänä vastata heidän puheenvuoroihinsa. Pidimme edullisempana välttää julkiriitaa ratkaisevaan vuosikokoukseen asti. Sitä varten valmistauduimme tekemällä työtä työläisten keskuudessa etupäässä henkilökohtaisen agitation avulla. Kannatuksemme varmistui yhä enemmän. Puoluejärjestömme työstä oli tuloksena, että yhdistykseemme liittyi joukottain rehellisiä työläisiä.

Nosket olivat aivan varmoja, että "äkkijyrkät" eivät saisi johtokuntaan enää kahtakaan jäsentä. He kehuskelivat voitostaan ennakoita ja avoimesti uhkailivat eroittaa meidät yhdistyksen jäsenyydestä.

Mutta tulos oli toisenlainen. Me saimme johtokunnan kokonaan. Senjälkeen ei noskeilla ollut siellä mitään sanomista. Tässä kävi siten, että he ajoivat itse itsensä pellolle. Se oli noskeille tosiaankin yllätys!

Samanaikaisesti olimme, mikäli voimia riitti, kiinnittäneet erikoisesti huomiota maaseudulle. Järjestimme puolueyhmiä eri paikkakunnille. Näin ei maaseutu jäänyt laahaamaan jälessä.

TYÖ SOTILAIEN KESKUUDESSA

Lahtarien armeijan sotilaat olivat myös huomiomme kohteena. Vuosina 1919—1920 olimme järjestäneet sotilaiden keskuuteen omat ryhmämme ja melko hyvällä menestyksellä. Näinä aikoina ansaitsevat erikoisen maininnan Oulun pataljoonan neljäs ja viides komppania. Niissä ei ollut yhtään "valkoista" miestä (ei ainakaan yksikään kehdannut itseään valkoiseksi sanoa).

Kerran eräs ryhmä pieksi muutaman majurin, joka oli humalassa ja vaati pojilta kunniantekoa. Se tapahtui n.k. Kasarmin maantiellä. Toinen tällainen tapaus sattui erään toverimme syntymäpäivänä. Pojat olivat saaneet tietää syntymäpäivästä. Ratsuharjoituksiin mennessään he poikkesivat tavalliselta tieltään, kulkivat mainitun henkilön asunnon ohi. Asunnon kohdalla pysähdyttivät hevosensa ja alkoivat laulaa päivän sankarille.

Nämä komppanijat olivat saaneet osakseen ylemmän johdonkin huomioon ja ne komennettiin Petsamoon. Viimeinen kuva, minkä muistan niistä, oli komppanioiden lähtö Oulun asemalla. Sotilaat esiintyivät päälliköitä kohtaan hyvin ylimielisesti. Kun juna lähti hiljaa liikkeelle, kuului valtava huuto: "Hyvästi, Oulun lahtarit, kyllä me vielä kerran tänne palaamme!" (Tässä on otettava huomioon, että e.m. komppanioiden päälliköt olivat sotilaittensa mukana. Se selittää paljon.)

POLIISILAITOKSESTA, YHTEYSPAIKOISTA Y. M.

Tähän aikaan oli meillä myöskin yhteys Oulun poliisilaitokselle. Mutta sillä ei ollut kovin suurta arvoa. Meille tehtiin joitakin pikkupalveluksia. Me puolestamme luotimme hyvin vähän tähän apuun.

Kirjallisuuden levitys oli hyvin tärkeä tehtävä. Saimme sitä aina jonkin verran n.s. Luulajan komitean välityksellä.

Kun puolueyhteytemme muuttui Haaparantaan, niin muistelen aina suurella mielihyvällä sitä toverillista apua, jota asianomainen toveri oli aina valmis antamaan. Tavaton täsmällisyys ja nopeus, joilla hän asiat järjesti, neuvot ja ohjeet, joita hän oli aina valmis antamaan, tekivät työmme mieluiseksi ja yritimme puolestamme tehdä parhaamme. Tuo henkilö oli toveri Laakkonen, kuollut jo vuosia sitten. Hän täytti puolue tehtävänsä oikealla tavalla, piti yllä yhteyttä katkeamatta. Hänellä on ensimmäisten joukossa osuutensa siinä, että Pohjois-Suomi oli ja on vieläkin paikka, jossa vallankumouksen asia kulkee voitokkaasti eteenpäin.

OHRANA

Vielä muutama sana ohranasta. Vuoden 1919 keväällä oli paikkakuntamme siunaantunut huomattavasti tällä tavaralajilla. Oulun kaupunkiin oli palkattu 150 ylimääräistä ohranaa. Kaikki heidän mielestään tärkeimmät henkilöt oli varustettu vakinaisilla suojelijoilla.

Nämä tiedot on hankkinut meidän oma "poliisimme". Tarkkailun avulla totesimme ne oikeiksi.

Kuvaavaa senaikaiselle ohranalle oli, että he olivat laske-
neet osuuskaupan johtajan Otto Karhin ja entisen kansanedus-
tajan Heikki Törmän kuuluviksi "vaarallisiin vallankumous-
miehiin" (molemmat olivat mustimpaan sosdem joukkoon kuu-
luvia).

Huhtikuussa vuonna 1919 oli suuret poliisi- ja suojeluskun-
tamanööverit. Ne pantiin toimeen työläisten asunnoissa eri
puolilla kaupunkia Sadoissa työläiskodeissa pantiin toimeen
tarkkoja kotitarkastuksia. Vangitsemisia ei suoritettu kuin
yksi, ja tämäkin vangittu pääsi vapaaksi kolmen vuorokauden
kuluttua.

Ohranat sanoivat hakevansa "Viipurin tapauksia" ja kiellet-
tyä kirjallisuutta. (Tähän aikaan oli Viipurissa vangittu suuri
joukko tovereita.) Nämä etsinnät tapahtuivat pääsiäisen vas-
taisena yönä. Siksi sanoimmekin niitä "Pääsiäisyön jahdiksi".

Ohrana koetti parhaansa. Mutta vasta vuoden 1920 keväällä
se sai Oulussa ensimmäisen saaliinsa. Senkin se sai siksi, että
erään muualta tulleen toveriryhmän keskuudessa oli kaksi
ohranaa. Saatoimme todeta, että ohrana sai saaliinsa aina jouk-
koomme tunkeutuneiden kätyriensä tai ohranaan joutuneiden
heikkojen, pettureiksi ryhtyneiden henkilöiden ilmiantojen
kautta. Näin tapahtui Oulussa v. 1920 keväällä, kun ohrana sai
Oulussa ensi saaliinsa. Muualta tulleiden tovereiden joukossa
oli ohranan agentti. Lieksan palo johtui joukossamme olleesta
petturista. On todettava, että tuona aikana ohrana ei kuiten-
kaan paljoakaan päässyt työtämme häiritsemään.

Ohrana ei esim. tiennyt mitään siitä, että vankileiriltä kar-
kasi satoja tovereita. Ja ilman apua he eivät voineet sitä tehdä.
Vapaina olevat toverit auttoivat heitä. Vuoden 1919 keväällä
siirtyi heitä avullamme huomattava joukko Ruotsin kautta
Venäjälle eikä ohrana taaskaan aavistanut mitään.

Kaikella edellisellä olen tahtonut todistaa, että tällainen toi-

minta oli mahdollista vain siitä syystä, että meillä oli kommunistinen puolue.

Nyt meillä on sekä puolue että kokemusta. Ja me ihmisetkin olemme nyt toisia.

Vallankumousliike menee eteenpäin, vaikka olot olisivat kuinka ahtaat. Näilläkin tapauksilla on siinä oma, erikoinen merkityksensä. Vallankumous tempaa pyörteisiinsä, vie tavattomalla voimalla mukaansa niin yksilöt kuin joukotkin. Otollisista hetkistä otetaan vaari.

Suomenkaan työläiset eivät ole enää sokeina ja valmistumattomina. SKP:n johdolla he täyttävät täysin tietoisina paikkansa vallankumouksen rintamassa.

Ellen Mäkelin

JOHN REED MAANALAISENA SUOMESSA

Moskovan Punaisen torin laidassa, Kremlin muurin kupeella, Leninin mausoleumin oikealla puolella on nuorten puutaimien keskellä yksinkertainen hautakivi, jonka alla lepää John Reed. John Reed, rikkaan miehen poika, amerikkalainen kirjailija ja sanomalehtimies, oli kommunisti. Hän on eräs Amerikan kommunistisen liikkeen perustajia. Maailmanmaineen on hän saavuttanut teoksellaan *Kymmenen päivää, jotka järjestyivät maailmaa*. Se on kuvaus Lokakuun suuresta vallankumouksesta. John Reed kuoli Moskovassa ja lepää haudattuna kunniapaikalle, Kremlin juurelle, Leninin mausoleumin luo.

John Reed joutui pari kertaa tekemisiin myöskin suomalaisten kommunistien kanssa. Hän kulki kolme kertaa Suomen läpi — kaksi kertaa salateitse ja kolmannen kerran suomalaisen poliisin saattamana.

Lokakuun kumouksen jälkeen (mitä Reed oli seurannut sanomalehtimiehenä) palasi hän takaisin Amerikkaan tekemään kommunistista työtä. Amerikan kommunistipuolueen lähettämänä oli hänen kuitenkin v. 1920 taas matkustettava Venäjälle Kommunistisen internationalen kongressiin. Työväen Venäjä oli silloin vielä imperialistien interventiorenkain tiukassa puristuksessa. Julkisia teitä ei Reed voinut Venäjälle päästä. Siksi lähti hän salateitse Suomen kautta.

SKP:n Turun piirin kolmikolle ilmoitettiin kesällä 1920, että eräessä määrättyssä laivassa tulee Turkuun muudan amerikkalainen toveri, joka on otettava vastaan ja toimitettava edelleen Helsinkiin. Matkustaja tulee hiukan epätavallisissa olosuhteissa, nim. laivan hiiliruumassa, jonne laivan lämmittäjät hänet ovat kätkeneet. Matkamies ei lisäksi puhu muuta kieltä kuin englantia, häntä vastaanottamaan on siis saatava englanninkielen taitoinen toveri. Matkustajan nimikin ilmoitettiin, se oli John Reed.

Englanninkielen taitoisia tovereita ei Turun piirijohdolla

ollut liian monia käytettävänä. Mutta jo aikaisemminkin oli eri tehtäviin käytetty paikallisen sosdem lehden, *Sosialistin*, toimittajaa Willy Borgia, jonka veli, Harry Borg, ja isä olivat olleet jyrkkiä työväenmiehiä vallankumouksen aikana. Harry Borg, Turun ruotsalaisten sosialistien johtaja ja rehti vallankumousmies, oli kaatunut kansalaissodassa Ahvenanmaalla, ja isä Borg kuollut maanpaossa. Siksi oli myöskin Willy Borg nyt vasemmistolainen ja piti itseään täytenä kommunistina. Tällaisessa asiassa ainakin voi häneen luottaa. Niinpä ilmoitti SKP:n Turun piirin kolmikön edustaja Willy Borgille, että silloin ja silloin tulee laiva ja hänen olisi mentävä vastaanottamaan amerikkalaista toveria.

Ja Willy lähti. Mutta laiva ei tullutkaan. Willy odotteli ja odotteli, kyseli laivakonttoreista ja sataman virkailijoilta, mutta ne voivat vastata vain, että laiva oli myöhästynyt eikä ollut tietoa, koska se tulisi. Yön tullen kyllästyi Borg odottamiseen, lähti kotiinsa ja päätti tulla uudestaan aikaisin aamulla.

Aamulla olikin odotettu laiva jo satamassa. Borg haki käsiinsä lämmittäjän, jonka oli ilmoitettu tietävän asiasta. Oli, olihan se amerikkalainen salamatkustaja tullut. Mutta oli jo mennytkin. Heti yöllä oli hän kiivennyt pois hiiliruumasta ja lähtenyt maihin. Missä hän nyt olisi, sitä ei lämmittäjä tiennyt.

Eikä sitä tiennyt vastaanottajaksi määrätty Willykään. Hiljainen väristys kulki pitkin hänen selkäpiitään. Mihinkähän se toveri joutuukaan! Kokonaan kieltä taitamattomana vierassa maassa! Ei voi saada yhteyksiä, jos hän yleensä pääsisi edes Helsinkiin asti. Pianhan poliisi huomaa tuollaisen ulkomaalaisen, jolla ei lisäksi ole ollenkaan matkatavaroita, niin ettei hän voi käydä edes ulkomaalaisesta turistista.

Mutta yksi lohdullinen seikka oli sentään. Nyt oli vielä niin aikainen aamu, ettei vieras mitenkään ollut päässyt jatkamaan matkaansa eikä edes mihinkään kahvilaan istumaan. Väkeä ei myöskään ollut paljoa liikkeellä. Eikähän Turku ole sellainen maailmankaupunki, etteikö vanha turkulainen voisi sitä käydä lävitse muutamassa tunnissa. Kenties voi miehen vielä löytää!

Tällaisin aatoksin lähti Willy ajamaan satamasta kaupunkiin. Nousi Linnankadulla pois raitiovaunusta ja lähti jalkaisin eteenpäin. Melkein suoraapäätä kävi hän tuomiokirkon puistikkoon, koko ajan tarkasti tähyillen ympärilleen. Ja eikö vain! Tuo mies tuolla penkillä, — se ei ole suomalainen! Vaa-tetuksen kuosi on aivan erilainen. Ja hänhän on *likainen*! Sekä

vaatteet että kädet, vieläpä kasvotkin noessa. Sen täytyy olla odotettu vieras. . .

Kaiken englanninkielen taitonsa kooten astui Willy vieraan luo.

— Suokaa anteeksi, ettekö ole toveri John Reed, jota minun piti tavata laivalla?

Vieras katsoi ylöspäin kysyjää silmiin. Näytti ikäänkuin hetken miettivän ja vastasi sitten:

— Kyllä, toveri. Olen John Reed.

*

Niin pääsi John Reed Helsinkiin, sieltä Viipuriin ja salateitse yli rajan Neuvosto-Venäjälle.

Saman vuoden talvella tuli John Reed takaisin. Turhaan yritettyään oppia hiihtämään oli Reedin istuttava kelkkaan, jota rajaseutulaiset oppaat vetivät ja veivät hänet niin yli rajan ja sitten Viipuriin. Onnellisesti pääsi hän taas Helsinkiin ja Turkuun ja istui taas laivan hiiliruumassa valmiina matkustamaan Englantiin ja sieltä Amerikkaan — puoluetyöhön. Mutta nyt tuli asiaan ilmiantaja. Eräs laivamiehistä, joka ei kuulunut niihin tovereihin, joiden tehtävänä oli salaisten matkustajien ja postin kuljettaminen, oli nähnyt Reedin tulon laivalle ja hän riensi ilmoittamaan asiasta poliisille. Poliisi tuli uudelle tarkastukselle. Suoraan hiiliruumaan! Reed oli kuulut kolinaa, aavistanut pahaa ja kaikkensa yrittäen kiivennyt ahtaaseen ilmanvaihtotorveen. Poliisi aikoi jo lähteä pois tyhjin toimin, mutta kun katala ilmiantaja edelleenkin lujasti vakuutti, että ruumassa on joku piilotettuna, jatkettiin tarkastusta ja vihdoin keksittiin Reedin piilopaikka. Ilmanvaihtotorvi oli niin ahdas, ettei Reed sieltä omin voimin päässyt irti, vaan jaloista vetäen oli poliisien kiskottava hänet esiin.

Reedin oikeusjuttu luvattomasta maahantulosta y.m. oli suuri sensatio pienessä Turussa. Amerikkalainen kommunisti, rikkaan miehen poika, tullut salaa Venäjältä, mukana filmeille tekstattuja venäläisiä kiihoituskirjoituksia, eikä mies osaa edes ruotsiakaan, niin että oikeudenkäynti on suoritettava tulkin välityksellä! Oli siinä Turun pikkuporvareille puheenaihetta kahvikesteissä.

Reed karkoitettiin Suomesta. Itse halusi hän palata takaisin Neuvosto-Venäjälle. Poliisin vartioimana vietiin hänet rajalle ja hänen viimeinen matkansa Suomen läpi oli päättynyt.

Oskari E.

TOVERI KUUSISEN MATKA SUOMESTA

Meitä oli kolme, Kuusinen ja, sanokaamme, Veikko ja Kaisa. Olimme jo vuoden, toistakin olleet puolueemme maanalaisessa työssä Suomessa. Nyt oli kysymyksessä maasta lähtö, matkan lähimpänä määränä Tukholma.

Suunniteltiin matkaa. Valittiin teitä. Lopulla päädyttiin vesitiehen. Muut tiet olivat näet hieman vaarallisia joukostamme yhdelle, Kuusiselle.

Hankittiin pieni moottori. Veikko tutki moottorioppaat ja veneen moottorin perinpohjin hankkiakseen taidon veneen hoitoon. Sovittiin Ruotsissa olevien toverien kanssa kohtaupaikasta ja ajasta Suomen saaristossa. Kun vielä olimme saaneet merikortit haltuumme, olimme valmiit matkalle. Vaihdettiin jo aikaisemmin sovitut sähkösanomat Tukholman kanssa. Tällaisessa tapauksessa oli tietysti varmintä turvautua oikein viralliseen ja nopeimpaan tiedotuselimeen. Sitten ei muuta kuin evästä veneeseen, priimus kahvin keittoa varten — ja taipaleelle.

Lähtöajaksi sattui varhainen sunnuntaiaamu. Veikko oli jo anivarhaisesta aamuyöstä moottorin kimpussa. Minä emännän kanssa vaeltelin Hietalahden laiturille eväinemme. Isäntä oli Kuusista noutamassa. Hänen piti tulla veneellä. Kauas emme rannassa odottaneetkaan, kun jo vene, pieni savolainen tuli niemen takaa näkyviin. Siinä oli kolmas matkatoverimme Kuusinen.

Veikko puuhasi totisena moottorissa. Moottori on näet aina moottori. Kun se tykkää, niin se tekee topin. Niin teki tämäkin. Akkumulaattori oli kulunut. Olin jo viikolla pyytännyt isäntää ostamaan uuden akkumulaattorin, olimme sopineet siten Veikon kanssa. Mutta isännän mielestä piti vanhassa vielä olla kylliksi latausta, ja ostiko tuo — eikö mitä! Veikolta taisi päästä jokin karkeahko sana. Emäntä ja minä sei-

soimme ja ihmettelimme. Kyllähän moottori lopulta käyntiin lähti, mutta se lähtö oli niin vaivaista, ettemme uskaltaneet sillä niin pitkälle matkalle. Mikä nyt eteen? Neuvoteltiin. Veikko ehdotti, että lähdetäisiin ruismoottorin voimalla. Se ei pettäisi. Siinä on kysymyksessä vain voima ja sisu. Ja pieni savolainenhan on nyt käytettävissämme. Kun Kuusinen leikillisesti tokasi, ettei hän ole "hulluja, mutta hyviä yrityksiä" vastaan, niin eväät siirrettiin moottorista savolaiseen. Ja lähdettiin sillä.

Rannalle jäi kaksi haikeata katselijaa.

Sää oli alkukesän kolea. Sataa tihutteli. Kuusinen istui airoihin. Näytti muka luontevammalta. Taisi kyllä olla pikemmin niin, että kylmä aamuilma hieman hytistyi.

Veikko ja minä olimme vallan tavallisissa pukimissa. Mutta Kuusisen kampeista, niistä muutama sana. Vahinko ettei ollut kuvauskonetta. Hänet olisi totisesti pitänyt ikuistaa! Harmaa nukkavieru sarkapuku toisen puvun päällä, polvien, kyynärpäiden ja vähin muillakin kohdilla aikoinaan valkoiset pumpuliloimet esillä aivankuin säkkikankaasta leikattuina paikoina; risainen villapaita, risojen reunat monesta kohden hakanuoloilla yhteenkurottuina; jaloissa niin suuret saappaat, että hyvin pakaten olisi niihin miltei koko mies mahtunut! Tukka värjätty vaaleaksi, alta tunki jo hieman esiin kasvava musta.

Onneksemme taisi kaikessa tapauksessa olla se, että läksimme soutuveneellä matkaa tekemään. Sillä vaikeapa olisi ollut ohranan arvata, että kommunistit uskaltaisivat savolaisveneellä Tukholmaan taikka sitä kohdenkaan. Sitäkin vähemmän saattoi se aavistaa, että näin nyt lähti sen ulottuvilta Kuusinen, jonka ohrana jo kevättalvella oli riemuissaan ilmoittanut Pohjanlahden jälle tappaneensa.

Sovimme heti alussa soutuvuorot: kullekin tunnin soutu, kahden lepo. Alkumatkaa helpotti se, että ilma oli kutakuinkin tyyni. Kuten tavallisesti Suomenlahdella juhannukseen saakka, silloin kun pohjoisesta tuulet käyvät.

Matkaa varten olimme hankkineet merikortit. Uskoimme niiden avulla löytävämme oikean tien. Meistä ei näet yksikään aikaisemmin ollut meritse käynyt paljon Seurasaarta pitämällä. Kun se nyt oli sivuutettu, ryhdyimme Veikon kanssa merikorttia tutkimaan. Kuusinen alussa hieman irvisteli kartanlukuamme, mutta kun vähän aikaa olimme kaikkia reimateita ja merimerkkejä selvitelleet ja jo ennakkoon oikein en-

nustelleet "kortin mukaan", niin kotvan epäiltyään hänkin jo uskoi ja tunnusti meidät lukutaitoisiksi.

Koko aamupäivä soudettiin yhteen tiukkaan aina tuonne kahdentoista tienoille. Poikkesimme sitten saaren rantaan, kiehausimme kahvin ja pistelimme voileipiä poskeemme. Sitten heti eteenpäin. Väliaikoja ei ollut varaa pitää. Täytyi rientää, sillä olimme kulkemassa ruismoottorin voimalla emmekä koneella, jonka mukaan matka oli laskettu. Seuraavana yönä oli jo, nähkääs, määrä tavata vastaantulijat, eikä niin vallon lähellä.

Vuorotellen navakasti soutaen sivuutimme Porkkalan jo klo 7 aikoihin illalla. Päästiin Barösundin avaralle selälle. Tuli ukkosilma salamoineen, jylinöineen, myrskyineen. Emme arvanneet vähäisellä veneellämme avoselälle lähteä. Piti poiketa "tuulta pitämään" pienoiselle kalliosaarelle, jossa ei ollut muuta vihreää kuin vähän ruohoa kallion raoissa. Kiehausimme taas kahvia myrskyn ohimenoa odotellessamme. Eikä sitä kauan tarvinnutkaan odottaa. Jatkettiin jälleen soutua, tosin vielä valkoharjoina hyppellevässä laineikossa. Vanha totunut soutaja kun oli, veteli Veikko vahvoin vedoin yli tuon avaran selän. Jo 11 tienoissa samana iltana olikin Barösund sivuutettu. Poikkesimme taas saaren rantaan kahvia keittämään ja syömään. Ruokahalu oli näet jo tämän yhden päivän kuluessa ihmeteltävästi kasvanut. Olimmehan kaikki kolme eläneet jo yli vuoden päivät melko vähän ulkosalla olleina; lisäksi nyt navakka soutu. Eväsvarasto hupeni arveluttavan nopeasti.

Niin soutilimme kylmäkkönä alkukesän yönä Suomenlahden kauniita kapeita saaristosalmia aina lähelle Jussarön saarta. Kuusinen ja minä taisimme vähän torkahtaa Veikon soudellessa varhaisina aamutunteina. Matkan määrä alkoi olla jo lähellä. Veikko innostui tästä ja lähti oikaisemaan Jussarön eteläpuolitse suoraan Segelskäriin, jonka lähetyvillä piti vastaanottajat tavattaman. Mutta mitä pitemmälle avoselälle tultiin, sitä vaikeammaksi kävi matkan teko. Tuuli yltyi. Se oli jo melko navakka. Nostatteli jo valkopäitä laineita. Pikku savolaisemme oli liian hinterä meren valtavia aaltoja vastustamaan. Se oli selviö. Vene vielä vuoti niin keulasta kuin perästäkin. Painoa oli aina vähän tasailtava — me kun satuimme olemaan eri painoisia, siinä 50 ja 60 kilon välillä. Siksi käänsimme veneen keulan suoraan vastatuuleen saaria kohti.

Siinä yritti sitten käydä hieman huonosti. Veikko oli edelleen airoissa. Myrsky yhä kiihtyi. Hyvän tovin vastatuuleen soudettuaan loppui Veikolta äkkiä voimat. Vuorokausien valvonta ja luja soutu lopettivat miehen. Mikä nyt eteen? Kuusisella ja minulla ei niitä voimia vallan viljalti ollutkaan. Meistä ei vallankaan nyt, valvoneina ja oudostaan paljon soutaneina, ollut tuulta vastaan tappeluun, tyynessä kyllä soutelimme kuin pojat. Kuusinen istui airoihin. Piti ainakin veneen oikeassa suunnassa, vaikkei kyennytäkään tuulta ja laineita voittamaan. Ne veivät venettä vähitellen avaralle meren selälle. Minä rupe- sin tukkoamaan Veikon käsiä. Hirveän näköiset ne olivatkin. Joka taiveessa verirakko. Rakot puhjenneet, veri tirsku esiin. Sidekangasta ja vaseliinia oli toki tullut mukaan. Kädet kääreisiin, niin vahvasti että kääreistä tuli paksut käsineet. Tämän touhun aikana ja vähän vielä verrytelyään sai Veikko sen verran voimiaan takaisin, että kykeni istumaan perään ja melalla auttamaan Kuusisen soutua. Taas päästiin eteenpäin, saarta kohti. Tosin perin hitaasti.

Tunnin parin pinnistuksen jälkeen kolahti veneen kokka vihdoinkin pienoisen saaren sileään kalliorantaan. Samassa ilmestyi aurinkokin pilven takaa, ensikerran koko matkalla, ihan kuin rohkaisemaan uupuneita matkalaisia. Kahvipannu taas esille, kiehumaan, eväät esiin, syömään, juomaan, ja sitten nukkumaan. Se uni maistui! Iltatunneille saakka siinä unia vedeltiin. Aurinko paahtoi. Lämmintä oli. Olimme kaikki kolme hieman kylmälle arkoja, olimmehan vuoden olleet miltei vain seinäin suojissa, hyvin vähän ulkona. Lepäilimme ja odottelimme illan tuloa ja sen mukana tuulen laantumista, voidaksemme jatkaa matkaa kaukaiselle yksinäiselle meren saarelle. Tunnessa oli kuitenkin pieni epäily, vieläkö vastaan- tulijat tavataan. Kohtausaika oli näet jo mennyt ohi.

Suomenlahden mainingit vyöryivät vielä valtavana, kun illan suussa läksimme etelää kohti, avoselälle, mannermaan saarineen jäädessä yhä kauemmaksi taaksemme. Puoliyön aikana päästiin perille. Hakijoita ei ollut. Jäimme odottamaan.

Heti Segelskäriin päästyämme havaitsimme, ettei saari ollutkaan niin asumaton kuin olimme kuvitelleet. Ihmisiä ei sillä tosin nyt ollut. Mutta asuinrakennus ja monet vajat työkalui- neen, rakennustarpeet sekä löytämämme sanomalehdet ja jätteet osoittivat, että saarella oli aivan viime päivinä ollut väkeä. Saatoimme siis odottaa ihmisten tuloa rakennustöihin minä het-

kenä tahansa. Mieluimmin olisimme tietenkin olleet saarella vain kolmissin.

Järjestimme loppuyöksi vahtivuorot. Yksi valvoi, kaksi aina nukkui sementtivajassa.

Tiistaina päivällä läheni saarta mantereelta käsin moottorivene, täynnä miehiä. Mitähän väkeä sieltä oikein tulee? Tuntevanko ehkä meidät? No jaa. Olimme siinä missä olimme. Minnekään emme voineet lähteä. Myrsky oli taas päivän ajaksi kiihtynyt. Villisti iskivät mahtavat aallot korkeita kalliorantoja vastaan. Ei siihen aallokkoon arvannut meidän veneellämme lähteä. Oli pakko vain odottaa ja katsoa, mitä tästä lystistä tulisi. Keittelimme siis vain kaikessa rauhassa asuinrakennuksesta takavarikoimistamme kauraryyneistä puuroa. Omat eväämme olivat jo miltei lopussa.

Saapunut moottorivene kiersi suojan puolelle rantaan ja päästi miesjoukon maihin. Me kiireesti neuvottelemaan, mitä nyt tehdä. Se että olimme tällaisella veneellä uskaltaneet näin kauaksi, saattoi herättää epäilyä. Jos vielä jäisimme saareen vahvistaisi se tulijain epäilyjä. Voisivat vielä palattuaan ilmoittaa ja siinä tapauksessa kenties... Jos hakijamme sillä aikaa tulisivat noutamaan, olisi tiemme kyllä selvä. Mutta eihän siitä voinut olla varma. Epäilimme jo, tulevatko he lainkaan, tai oikeammin, että he olivat jo olleet ja menneet, ja me olimme myöhästyneet. Olettamusta, että noutajamme eivät ehkä olleet voineet pitkää aikaa odotella, vahvisti se, kun jonkin matkan päässä saaresta oli trallaajalavue. Ei siis auttanut muu kuin tehdä jonkinlainen meriselitys moottorimiehille ja pyytää, että he ottaisivat meidät veneinemme viedäkseen takaisin mantereen suojaan. He suostuivat, vieläpä pelkästä bentsiinin hinnasta, viemään meidät ja hinaamaan veneemme Hästöbusön rantaan.

Moottorimiehet puhuivat vain ruotsia. Kun minä tulin meistä paraiten toimeen jokapäiväisessä ruotsinkielessä, piti minun hoidella keskustelua moottorimiesten kanssa, toisten miltei tyyten vaietessa.

Olimme soutuessamme havainneet koko joukon merimerkkejä, jotka eivät sopineet merikortteihimme, ja ne olivat meitä ihmetyttäneet. Päätin nyt käyttää tilaisuutta hyväkseni ja ottaa niistä selvän. Ja johdettuani keskustelun merimerkkeihin ilmaisain sopivassa tilaisuudessa uteliaisuuteni noiden minulle tuntemattomien merimerkkien johdosta. Sainkin heti selvityksen niistä.

“Ne ovat n.s. kaspialaisten merkkejä” sanoi puhuteltava lisä-
ten vielä minun heistä mitään tiedustelematta:

“Ne olivat ammattimiehiä kaikki; jos meidät vietäisiin sellai-
sille rannoille, kun heidät tänne tuotaessa, niin tuskinpa siten-
kään selviäisimme kuin ne.”

Tämä kaikki sanottiin oudostuttavalla lämmöllä. Miksi?
Missä tarkoituksessa? Mitä varten viittasi hän nyt venäläisiin?
Mikä tämä mies oli miehiään? Arvasiko hän ehkä ketä olimme?
Mene ja tiedä! Keskustelu oli kuitenkin kaikessa tapauksessa
käännettävä pois venäläisistä, sillä heistä olisin ehkä minäkin
“erehtynyt” puhumaan luotsien mielestä arveluttavalla läm-
möllä.

Rupatellessa kaikenlaista meni matka nopeasti. Päästiin ran-
taan. Suoritimme maksun kyydistä. Se oli vallon mitätön. Moct-
torimiehet eivät suostuneet ottamaan enempää kuin bentsiinin
hinnan siltä ajalta, minkä veneemme hinaus oli pitkittänyt
moottorin kuluaikaa. Otimme vielä vettä, ja sitten pyysin
saada ostaa tulitikkuja. Ne sainkin. Ja kun toinen moottori-
miehistä oli hieman loitonnut ja me jo lähtöä puuhailimme,
tuli äskeinen puhetoverini vielä kerran luokseni ja ällistyi
minut sanoessaan:

“Behöver ni hjälp, jag står till tjänst.” (Jos tarvitsette apua,
olen käytettävissänne.)

Olipa siinä täysi työ peittääkseni hämminkiäni. Kumarsin
kuitenkin kohteliaasti, kiitin ja vastasin, että me kyllä nyt jo
selviämme.

Pidimme vähän kiirettä päästäksemme saarten lomiin ja vaih-
doimme heti kurssia niiden suojassa. Luotsilaiva näet tuli Häs-
tobusön edustalle heti kun olimme rannasta lähteneet. Miehen
esiintyminen oli kyllä ollut rehtiä, luottamusta herättävää.
Mutta varovaisuus ei siitä huolimatta tullut tarpeettomaksi.
Sitäpaitsi hän ei ollut yksin. Se toinen vaikutti hiukan lui-
hulta. Mitä tämä toinen ajatteli ja nyt yrittäisi tehdä, sitähan
emme voineet arvata. Kukaan ei kuitenkaan peräämme tullut.
Soutelimme sitten rauhaisasti eteenpäin Hankoa kohti.

Hetkisen soudettuamme näimme saarten lomitse jonkin val-
koisen moottorin kiitävän kaukana merellä suurella vauhdilla.
Olivatko noutajamme nyt siellä? Meitä noutavan moottorin
piti näet olla nopeakulkuisen. Olimme kuitenkin nyt niin
pitkän matkan päässä, ettemme voineet antaa sille mitään merk-
kiä itsestämme, emmekä myös nähdä sen mahdollisia merkin-

antoja. Viikon kuluttua saimme sitten hakijoiltamme kuulia, että he juuri niihin aikoihin olivat Segelskäriä kiertäneet. He olivat myöhästyneet enemmän kuin me. Myrsky oli painanut heidät Viron rannikolle, ja otti aikaa ennenkuin he sieltä pääsivät kovassa myrskyssä vastatuuleen Suomen puolelle.

Värjöttelimme yön eräässä niemessä lähellä Hankoa. Emme arvanneet pystyttää nuotiota, kun emme tunteneet tienoita. Keskiviikkona aamutunneilla soutilimme hiljalleen Hangon kaupungin rantaan. Sieltä täytyi nyt lähettää tiedotus Tukholmaan ja määrätä uusi kohtausta paikka. Piti myös ottaa muonaa mukaan.

Posti toimitettiin. Kaksikin kohtausta paikkaa määrättiin. Toinen siltä varalta, että jos ensimmäinen vielä pettäisi, niin kohdattaisiin sitten Turun saaristossa. Nytkin käytimme valkoisen Suomen virallista postilaitosta, kun se tällaisessa tapauksessa oli mielestämme luotettavin ja nopein. Emmekä erehtyneetkään: hyvin se tiedotuksemme perille toimitti. Olimme sopineet ilmoitustavasta Tukholman kanssa jo ennakolta, joten saatoimme nyt vallan luottavaisina jättää virallisen postin tehtäväksi tuon tiedotuspalveluksen suorittamisen.

Varauduimme olemaan pitemmän aikaa veneessä ja saarilla. Ostimme siltä varalta useita hyviä kantamuksia ruokatarpeita. Leipää oli vähän vaikea saada, se kun siihen aikaan oli vielä kortilla. Paitsi ruokaa ostimme myös kalastusvehkeitä — uistimia ja onkia — ja huopapeitteen.

Päivä oli aurinkoinen ja lämmin. Veikko ja minä juoksentelimme kaupungilla ruokaa hakemassa ja asioita järjestellessä. Kuusinen istui rannalla veneen vahtina. Jutteli siinä veneen tervaaajien kanssa. Nämä kyselivät, mistä asti on tultu. Kun Kuusinen vastasi meidän tulleen Tvärminnestä, nauroivat miehet makeasti ja inttivät, että tuollaisella veneellä ei kukaan niin pitkälle matkalle uskalla lähteä. Pitivät kai Kuusista hänen vastauksensa takia hieman hassahtavana ukkoriepuna.

Kun sitten illan suussa saimme kaiken valmiiksi matkan jatkamista varten, peittivät pilvet taas taivaan ja tuulikin yltyi vallan vinhaksi. Ilma kylmeni. Kolmen ja puolen vuorokauden yhtämittäinen merelläolo ja päivän kuuma auringonpaiste ottivat lujasti Kuusiseen. Jo rannasta lähdettäessä oli hänellä kuume nousemassa. Se masensi mieliä. Hän ehdotti, että kun nyt näin kovasti tuulee, ei lähdettäisi eteenpäin lahden yli Hangon niemeen, vaan mentäisiin mieluimmin takaisinpäin jo-

honkin sopivaan yöpymispaikkaan. Siellä sitten odottelisimme parempaa säätä. Veikko sitävastoin matkan jatkamiseen innostuneena piti härkämäisesti kiinni eteenpäin menosta. Niin sitten peittelimme Kuusisen veneeseen kaikella vaatteella, minkä yltämme saatoimme pois ottaa.

Eteenpäin kannusti meitä vielä eräs seikka, josta emme olleet Kuusiselle mitään virkkaneeet. Kaupungilla liikkui oudostuttavan paljon suojeluskuntalaisia. Siellä täytyi olla jotakin erikoista, jonka takia ne olivat niin mieslukuisina koolle kertyneet. Myöhemmin selvisi, että Hangon edustalle oli juuri samaan aikaan tullut suuri "romulaiva", jolla oli aselasti suojeluskuntia varten. Sitä aselähetystä vastassa tuo teurastuskaarti oli.

Tuuli niin vinhasti, että vesipisarat pärskyivät meren pinnasta ilmaan. Mutta kun päivä oli levähty, niin voimat kyllä taas riittivät lahden yli soutamiseen. Maihin laskimme Hangon niemeen. Metsikössä löysimme pian aivan suojaisan pikku aukion, tiheän pensaikon ympäröimän. Vedimme veneen puiden suojaan, jottei se näkyisi mahdollisen ohipurjehtijan silmään.

Kuusisen kuume kohosi. Hän sijoittui makuulle aukion suojaisimpaan kulmaukseen kääriytyneenä kaikkiin vaatteisiin, mitä suinkin irtosi. Priimukseen tuli ja vesi kiehumaan. Pirtupullo esille. Kuusisella oli pienoinen pullo. Se avattiin ensin. Harmiksemme saimme todeta, että hänen hankkijaansa oli petetty: sisältönä tenua. Onneksi oli toinen pullo oikeata, väärentämätöntä 96 prosenttista. Kun vesi kiehui, otti Kuusinen oikean hevoskuurin. Ensin pirtuannoksen, tietysti veteen sekotettuna, sitten kuumaa teetä ja hunajavettä. Yhä uudelleen tyhjensi hän kuuman vesilasin. Alkoi ikävä odotus. Miten käy? Meneekö sairaus pian ohi vai paheneeko se? Tiesimme, että hänellä oli aikaisemmin ollut keuhkokuume. Pelkäsimme sen nyt uusiintuvan. Olihan edellinen yö värjöteltty vilussa. Jos sairaus pahenee — mitä sitten tehdään? Sitä tuskin rohkenimme edes ajatella. Jännityksemme ja pelkomme kasvoi tunti tunnilta. Noita odotuksen tunteja en suinkaan kernaasti toistamiseen eläisi. Vielä kerran pakotimme Kuusisen juomaan pari lasia kuumaa hunajavettä. Vihdoinkin aamuyöllä haki Kuusinen päällensä tien ulos vaatemytystä ja verkalleen sanoi: "Tuota, tuota, se taitaa mennä ohi, koskapa jo hiki ulos tulee." Taakka putosi, helpotuksen huokaus pääsi minulta, samoin Veikolta. — Ja ohihan se sairaus sillä kertaa meni, eikä enää

koko loppumatkalla takaisin tullut. Aamulla oli Kuusinen jo vallan virkeä ja matkaa jatkettiin uusin voimin.

Hangossa ostettua uistinta oli nyt koeteltava, tärppääkö vai ei. Tärppäsi: aivan peräkkäin nostettiin muistaakseni neljä turskaa, ei tosin yhtään isoa. Kun tultiin saaren rantaan, pantiin kalat heti hiilille ja maksat emaljimukiin kiehumaan. Olihan koetettava, miltä se kehuttu turskan maksa tuoreeltaan maistaa.

Parissa saarella kuluttelimme aikaa viitisen vuorokautta. Ongimme ja väliin soutelimme uistinta. Miltei tuloksetta. Näpertelimme puukoilla myös shakkinappulat ja pelailimme ajan kuluksi. Minä kävin pari kertaa ostamassa eräästä kalastajatorpasta kalaa, maitoa ja perunoita. Näin kului päivä toisensa jälkeen. Hakijoita ei vain kuulunut. Odotusaika alkoi päättyä. Söimme jo lähtöaterian, joimme lähtökahvit ja pakkasimme tavaramme lähtöä varten. Kuusinen ja Veikko lopettelivat viimeistä shakkipeliään. Heti sen päätyttyä piti jatkettaman matkaa. Samassa ajoi saaren lähettyville kalastajavene täysin purjein, moottorin vielä auttaessa vauhtia. Pienellä jollalla lähti pari nuorta miestä veneestä meitä kohti rannalle. Rantaan päästyään riisui toinen heistä takkinsa vissillä tavalla. Se oli aikaisemman sopimuksen mukainen merkki; emme sitä heti muistaneetkaan, joten samoin sopimuksen mukainen vastauksemme hieman viivähti. Se näkyi poikaa vähän hermostuttavan. Selvisihän se heti. Siinä olivat nyt noutajamme. Sovittiin, ettemme nouse heidän veneeseensä heti siitä rannalta, vaan he ajavat jonkin matkan päähän toisten saarten suojaan ja me soudamme hieman kiertäen samaan paikkaan.

Niin tehtiin. Uskollinen savolaisemme vedettiin erääseen saareen melko syvälle metsään ja peitettiin hyvin puun oksilla. Lienee siellä vielä nytkin. Nousimme kalastajaveneeseen ja sillä länttä kohden. Poikettiin matkalla muutamissa saarissa, etsiskeltiin haahkan munia. Pojat kävivät Ahvenanmaalla rannassakin, kotonaan. Mutta jottei vieras silmä voisi veneessä mitään nähdä naulasivat pojat kajuuttamme oven lujasti kiinni. Pari tuntia viipyivät kotonaan. Sitten jälleen matkalle.

Jonkin ajan kuluttua ajettiin tullialuksen ohitse. Se nosti tullilipun. Pojat nostivat myös lippunsa merkiksi siitä, että ovat valmiit tullattaviksi. Hiljensivät vauhtia. Tullialuksesta ei kuitenkaan mitään tullausmerkkiä annettu ja niin jatkoimme matkaa. Noutajiamme ei näet oltu koskaan tavattu salakul-

jetuksesta enemmän kuin muustakaan vinkeestä valkoista valtaa vastaan. Ja näin "vaarallinen" lasti oli heillä nyt ensi kertaa eläissään — ilman että he itsekään tiesivät ketä he kuljettivat.

Rasvatyyni, herttaisin mitä olla taitaa oli se yö, jolloin ajoimme Ahvenanmeren yli Tukholman saaristoa kohti. Aamun valjetessa alkoi yhä selvemmin näkyä ensin Tjärvan ja sitten Tolibågenin majakka. Aamulla saavuttiin Tjockön rantaan. Siihen pysähdyimme. Nyt oli vielä järjestettävä Tukholmaan meno. Pidimme näet epävarmana ajaa Kuusisen kanssa suoraan Tukholman rantaan. Niin sovittiin että sakki jakautuu kahtia. Minä lähdin kahden nuoremman pojan kanssa rannikkolaivalla Tukholmaan ja vanhin pojista jäi Kuusisen ja Veikon kanssa veneeseen.

Kolmisen tuntia ajoimme Tukholman saaristoa. Olimme tietenkin kaikki Ahvenanmaalta. Ahvenanmaan kysymys oli silloin päiväjärjestyksessä ja ruotsalaiset pitivät "meitä ahvenanmaalaisia" jo melkein Ruotsin kansalaisina. Niin tälläkin laivalla, jolla me ajoimme.

Rannasta autolla heti Torsgatanille. Sanoin kuvaamaton oli toverien riemu, kun he nenäni näkivät. Perin huolestuneina olivat he odottaneet matkan onnistumista sen jälkeen, kun ensimmäinen hakuyritys oli mennyt myttyyn. Kysymyksiä sateli. Ne jotka eivät tieneet mitään Kuusisen tulosta katselivat perin ihmetellen toisten intoa ja ahavoitunutta naamaani, etenkin nenääni, jonka nahka jo oli halkeillut. Ulkoilma, aurinko, ahava ja suolainen merivesi olivat näet hyvin tehneet tehtävänsä.

Nyt oli kiirehdittävä tovereitamme noutamaan, sillä tiesin, että heidän eväänsä olivat vähissä, mutta ruokahalu aika hyvä. Illalla, monien mutkien jälkeen, lähdettiin sitten Tjocköhön sillä samalla nopeakulkuisella isolla moottorilla, joka jo Viron rannikon kautta kiertäen oli tehnyt turhan matkan Segelkäriin. Vene liiti vinhasti, aivan kuin olisi pyrkinyt ottamaan takaisin epäonnistumisensa ensimmäisellä matkallaan. Eikä siinä isoa aikaa mennytkään, kun tuo nopea ja mahtava ensiluokan moottori jo pysähtyi kalastajaveneen sivuun, jossa matkasta väsyneet toverimme jo olivat ennättäneet käydä nukkumaan. Siirtyminen veneestä toiseen oli pian suoritettu. Sitten Tukholmaa kohti. Ja siihen tuo monivaiheinen matkamme päättyikin.

Kaisa.

REVOLVERIOPPOSITIOSTA

ELOKUUN KOMMUNAARDIEN MURHAT —
HYÖKKÄYS SKP:ttä VASTAAN

Elokuun 31 päivä vuonna 1920. Leningradin Pietarin piirin suomenkielinen puoluekollektiivi kokoontuu avoimeen kokoukseensa. Alustaja, tov *Jukka Rahja*, selostaa tapahtumia Puolan rintamalla. Rintamatilanne sillä hetkellä on vakava.

Alustus päättyy. Kysymyksen käsittely jatkuu. Alustaja siirtyy kokoushuoneen eteiseen tupakalle. Juuri tällä hetkellä tulee ulkoa eteiseen vahvasti aseistettu miesryhmä. Kajahtaa useita laukauksia. Ensimmäiset laukaukset kaatavat *Jukka Rahjan* kuolleen eteiskäytävän lattialle. Myöskin ovimiehenä ollut tov. *E. Suurkaulio* haavoittuu.

Samassa temmataan kokoussaliin johtavan neliosaisen oven kaksi puoliskoa auki. Oviaukolle työntyy raivokkaita pyövelitä mausereineen. "Lahtarit tulivat", huudahtaa joku joukostamme. Samassa alkavat oviaukolle ilmestyneet Paasi, Sulander, Höglund y.m. roistot ampua kokoushuoneessa olleita kohti.

Salamurhaajahyökkääjään ensimmäiset laukaukset kaatavat salin lattialle kokouksen puheenjohtajan, tov. *J. K. Lehtisen*, sihteerin tov. *Jussi Vastenin* sekä toverit *K. M. Evän*, *Jussi Saastamoisen* ja *Mikko Virkin*. He kaikki haavottuvat vaikeasti.

Me kokouksessa olijat olemme kaikki aseettomia. Hyökkääjillä on mauserit ja käsipommit. Tulemme yllätetyiksi.

Suuri osa salissa olleista pakenee sivuhuoneisiin. Me, saliin jääneet heittäydyimme lattialle pitkällemme haavottuneiden tovereittemme rinnalle. Pyövelien kuulasade haavoittaa useita pitkälleen heittäytyneitä. Raivostuneet murhamiehet, pääpyöveli Paasin jakaessa käskyjä ja ohjeita, hyökkäävät sivuhuoneeseen siirtyneiden perässä. Murhaajajoukkion käytävään jättämä asepartio estää ulospaon. Raa'asti riehuen murhaavat aseistetut roistot sivuhuoneisiin paenneita eturivin kommu-

nisteja. Siellä kaatuvat SKP:n KK:n jäsen *Väinö Jokinen*, puolueyöntekijät *Tuomas Hyrskymurto*, *Liisa Savolainen*, *Jukka Viitasaari*, *Konsta Lindqvist*, *Teodor Kettunen* edellään mainitun eteiskäytävässä murhatun SKP:n KK:n jäsenen *Jukka Rahjan* lisäksi. Myös VKP:n jäsen *J. V. Sainio* murhataan. Yli 200 laukausta ampuvat pyövelit. Kahdeksan kuollutta ja yhdeksän vaikeasti haavoittunutta on roistojen hyökkäyksen tulos.

Rosvopäällikkö Paasin petomaista raivoa osoittaa se, että esim. punapäällikkö Viitasaaren jo maatessa murhattuna lattialla menee Paasi vielä tarkastamaan, miten työ on tehty. Toteaa kunnan toverimme kuolleeksi. Mutta sittenkin roisto ampuu mauseristaan viisi panosta toverimme juuri sykkimästä lakanneen sydämen läpi permantoon.

Ja omalaatuisensa kuva murhaaja Paasin "sankaruudesta" on sekin, että tyynesti ja päättävästi käyttäytyvää, kaikkien rehellisten työtätekevien rakastamaa toveriamme Väinö Jokista hän ei julennut ampua edestäpäin, vaikka jo ojentelikin mauseriaan hänen edessään ja piti raivokasta murhasaarnaansa. Päättävästi kommunisti Jokinen tällöinkin vastaili fasisistiselle pyövelille. Roiston käsi painui alas. Inhoittava pyöveli tunsikin kommunistin edessä luhautensa — ainakin vaistosi sen. Mutta ei hänellä ollut miehuutta luopua roistontyöstään. Hän kiersi päättäväkatseisen, viimeisissä sanoissaankin aatteelleen uskollisuutta vannoneen toveri Väinö Jokisen selän taakse. Tappoi toverimme selkään ampumalla.

Tällaiset olivat tämän lahtarien ohjaaman anarkistis-vastavallankumouksellisen joukkion toimeenpanemat joukkosalamurhat. Se teko oli pitkäaikaisen provokation ja lahtarien ohjaaman suunnitelmallisen työn tulos. Se isku oli kohdistettu Suomen vallankumouksellisen työväen etujoukkoa, nuorta Suomen kommunistista puoluetta ja sen keskusjohtoa vastaan. Teon takaa paljastui kansainvälisen imperialismin ja Suomen lahtariohnan verinen koura.

MURHIIN JOHTANUT OPPOSITIO JA SEN LÄHTÖPOHJA

Murhaopposition johtolangat johtivat kansainvälisen lahtariston ja Suomen ohnan leireihin. Se on tosiasia. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että se puoluevastainen oppositioliike, mikä tunnetaan revolverioption nimellä, olisi kokonaisuudessaan muodostunut tietoisista luokkaviihollisistamme ja nii-

den apureista. Ei niin. Siinä oppositiossa oli myöskin rehellisiä työläisiä mukana. Mutta opposition johtajat olivat vihollisia ja onnistuivat kuitenkin vain sitkeän työn avulla ja todelliset pyrkimyksensä visusti joukoilta salaten vetämään mukaansa rehellisiä työläisiä. Nuo narratut olivat tovereita, jotka eivät silloin tunteneet, mistä todella oli kysymys. He tulivat harhaanjohdetuiksi. Silloiseen oppositioliikkeeseen kuuluneet joukot erosivat siitä heti opposition todellisen luonteen paljastuttua. Näissä eronneissa on paljon sellaisia, jotka ovat sen jälkeen kunnostautuneet monissa puolueen johtamisissa otteluisissa ja erikoisesti sosialistisen rakennustyön laajan työkentän iskureina.

Mitkä sitten olivat ne syyt, jotka tekivät mahdolliseksi tällaisen laajan puoluevastaisen liikkeen muodostumisen? Niistä syistä, sekä siitä, miten opposition johtajat niitä käyttivät hyväkseen, esitti *SKP:n IV puoluekokous laajan arvion*, jossa sanotaan m.m. seuraavaa:

“Kommunistisessa puolueessa, keskuskomiteoineen, toimitsijoineen ja jäsenineen, saa korkeimman ilmaisumuotonsa köyhälistön luja luokkayhteys, taistelutarmo, ehjä, kiinteä keskitetty luokkatoiminta. Sellainen puolue on Suomenkin köyhälistölle kapitalismin orjuudesta vapautumisen ja työväen valtaan nousemisen tärkein ehto. Tämä murhatyö oli horjumatonta, varmaa ja puolueen pyrkimyksille uskollista johtoa vastaan tähdätty isku. Se oli isku taisteluarmeijaa, puoluetta vastaan. Eikä yksin tämä kaikessa raivokkuudessaan ja kylmäverisessä häikäilemättömyydessään todellista luonnettaan sellaisenaan kuvaava katala teko ollut pelkästään kommunistista puoluejärjestöä ja kommunistista toimintaa vastaan kohdistettua vastavallankumouksellista anarkismia. Sitä oli myöskin tämän murhatyön suunnittelijain, suorittajain ja varsinaisten kannattajain koko murhatekoa edelläkäynyt ja siihen johtanut valmistava toiminta. Sitä oli heidän harjoittamansa, jatkuva salakähmäinen, häikäilemätön ja aivan edesvastuuton, kaikkia työväen järjestyneen toiminnan säännöllisiä menettelytapoja halveksiva agitatio, vehkeily ja toiminta puolueemme johdon, toimitsijain ja sen eteen uurastavain, toimivain jäsenten mustaamiseksi heidän muutenkin vaikean toimintansa vaikeuttamiseksi ja häiritsemiseksi heitä halventaakseen ja tieltään pois raivatakseen sekä puolueemme KK:n ja sen koko yhtenäisen järjestön murskaamiseksi ja hajottamiseksi.

Murhan suunnittelijat ja varsinaiset toimeenpanijat esiintyivät näennäisesti puolueemme sisäisenä, tosiasiallisesti puolueemme ulkopuolisista aineksista muodostuneena oppositiona. Väittäen itseään ja pyrkimyksiään kommunistisiksi se käytti keppihevosenaan puolueemme ja sen johdon toiminnassa ilmeneviä, silloisten epänormaalisten ja meidän nuorelle puolueellemme erittäin raskaitten olosuhteitten aiheuttamia satunnaisia epäkohtia ja puutteellisuuksia. Täl-

laisten epäkohtien ymmärsi ja ymmärtää jokainen todellinen kommunisti poistuvan itsestään puolueen päästessä säännöllisiin oloihin ja niiden mukana valmistumaan. Oppositio ei voinut eikä tahtonut tätä ymmärtää ja muodostui tositeossa kommunistiselle työväenliikkeelle aivan vieraista ja sille vastakkaisista, pikkuporvarillis-talonpoikaisista, anarkistisista aineksista ja pyrkimyksistä, sekä oli näinollen kommunismin vastaista liikettä...

... Jotkut heidän johtajistaan todistettavasti olivat olleet läheisessä yhteydessä ja vuorovaikutuksessa Suomen köyhälistön vihollisten Suomen lahtarien ja niitä kannattavien aineiden kanssa. Tämän he tietenkin mitä huolellisemmin salasivat niiltä rehellisiltä työläisaineksilta, joiden kannatusta itselleen ja toiminnalleen etsivät ja olivat osittain onnistuneet saamaan.

Edustajakokous toteaa kaiken tämän tuntien ja ymmärtäen sen talonpoikais-pikkuporvarillisen luonteen, josta tämä anarkistinen pyrkimys johtavine henkilöineen oli lähtöisin. Kokous huomauttaa, että jo Suomen kansalaissota tempasi työväen mukaan ja heitti siten vallankumouksellisten työläispakolaisten mukana Venäjälle kaikenlaisia talonpoikais-pikkuporvarillisia aineksia, vallankumoukselliseen taisteluun ihastuneita, voimakkaasti yksilöhenkisiä ja jäykkäluontoisia talonpoikaisnuorukaisia, joukossa kaikenlaisia seikkailijoita, raja-seudun salakuljettajia, pikkukeinottelijoita y.m. sellaisia. Ja osa näistä aineksista ajautui suomalaisten kommunistienkin riveihin.

Venäjällä oleskelevien suomalaisten keskuudessa silloin vallinneet olot, tilanteen aiheuttama luonnollinen sekasorto, nuoren, vastikään perustetun puolueemme voimattomuus aikaansaada näiden aineiden keskuudessa nopea ja voimaperäinen kasvatustyö, sekä yllämainitut näiden aineiden alkuperäiset luonteenomaiset pyrkimykset — kaikki nämä seikat yhdessä — hidastuttivat puheenaolevan aineksen sulautumista siihen järjestölliseen ja ehjään yhteistyöhön, keskinäiseen puoluekuriin ja solidariseen suhtautuvaisuuteen, johon palkkaköyhälistöainekset luontevasti sopeutuu. Sen mukaisesti heille ominaista oli täydellinen aatteellinenkin ristiriitaisuus, ilmeten mitä voimakkaammin kaikenlaisten henkilökohtaisten pyrkimysten ajamisena y.m.s. julkisuudessa kuitenkin syyttäen sellaisesta puolueemme jäseniä ja varsinkin toimitsijoita. Vastustaen teoillaan puolueessa kurja ja keskitystä, sekä leimaten järjestetyn johdon johtajien mielivallaksi j.n.e. he omassa keskuudessaan ylläpitivät ankaraa kurja, keskitystä, jopa johtajien mielivaltaakin. Juuri tämä aatteellinen sekavuus ja ristiriitaisuus sekä pikkuporvarillinen alkuperä saattoi heidät alttiiksi Suomen lahtarien provokatiolle, sekä erät heistä suoranaisesti vuorovaikutukseen lahtarien kanssa.

Tätä murhaa on pidettävä yhtenä taisteluepisoodina Suomen lahtarivallan ja proletaarisen vallankumouksen välillä. Virallisen porvarillisen valtiokoneiston muuttuessa yhä avoimemmin työläisten verisen sortamisen järjestöksi, se turvautuu pelotukseen ja vallankumouksellisten rivien hajottamiseen ja demoralisoimiseen. Tätä menettelytapaa noudattaen porvaristo yleensä ja Suomen lahtarivalta erikoisesti ei häikäile käyttäen tarkoituseriensä tavoittelussa mitään keinoja ja voimia tahansa. Kaikki tarjolla olevat aineksat kelpaavat käytettäväksi."

Näin sanoi SKP:n ylin elin, puoluekokous, elokuun murhista niiden suorittajista ja niihin vaikuttaneista tekijöistä. Se päätöslausunto pitää paikkansa. On yhä nytkin aina ja kaikkialla, missä joudumme käsittelemään n.s. revolverioppositiota ja sen lopputulosta — Elokuun kommunaardien murhia — selvästi todettava se, että opposition johtajien pyrkimyksenä oli alunalkaen *hyökkäys Suomen kommunistista puoluetta vastaan*, hyökkäys puolueen kuria ja taisteluyhteyttä sekä ennenkaikkea kommunistista puoluejohtoa vastaan.

Murhaajain yllyttäjätäkään eivät suinkaan omalta kannaltaan katsoen pitäneet pienenä seikkana sitä, että kommunistien murhaajiksi onnistuttiin saamaan henkilöitä, jotka olivat sitä ennen onnistuneet tunkeutumaan jopa niin lähelle kommunistista taisteluliikettämme, että osa heistä oli hetken kuulunut SKP:seen ja osalla murhaajista oli vielä murhapäivänäkin VKP:n jäsenkirjat taskussaan. Lahtarit laskivat, että heidän saadessaan tällaisia käytyreitä jopa kommunistiseen puolueeseen asti ja käyttäessään asiallaan näitä harhaan johdettuja, surkuteltavia idiootteja ja typerän yksinkertaisia aineksia, joista osa saattoi toimia siinä määrin tiedottomasti, etteivät olleet lainkaan selvillä rikollisen tekonsa hirvittävästä vastavallankumouksellisesta luonteesta, tämä synnyttää vissiä hämminkiä ja käsitteiden epäselvyyttä Suomen työväen keskuudessa. Suomen lahtarit ohranoineen ja sosialifasisteineen, joilla viimeksimainituillakin olivat omat turkia-surkiansa korrenkantajina revolverioppositioliikkeen kekon, ovatkin aina näihin saakka yrittäneet tolkuttaa sitä, että kysymyksessä muka oli kommunistien puhtaasti sisäinen perheriita. Sitä se ei ollut. Lahtaristo varsin hyvin tietää, että tässäkin oli kysymyksessä yhtäältä eräs taisteluvaihe Suomen lahtariston ja sen imperialisti-isäntien ja toisaalta Suomen nousevan proletaarisen vallankumouksen välillä. Mutta jokatapauksessa on selvää, että juuri se seikka, että puoluevastainen oppositio onnistuttiin johtamaan moisiin murhiin, että murhaajina oli puoluejäsenkirjan omaajia, vaatii yhä edelleenkin tehostamaan puoluevalppautta ja puoluekasvatusta, vaatii lujittamaan puoluekuria. Säälimättömästi on iskettävä alas kaikki puoluevastaiset ilmiöt. Siihen velvoittaa elokuun kommunaardien muistokin.

Erikoisesti se seikka, että revolveriopposition johtajain onnistui hetkeksi vetää oppositioliikkeeseen mukaan rehellistä työläisainestakin, aiheuttaa sen, että vielä nytkin meidän on

vakavasti ja ankaralla itsekritiikillä tarkastettava niitä olosuhteita, jolta pohjalta revolverioppositio kohosi.

Vuonna 1918 Suomen proletariaatilla ei ollut vallankumouksensa johdossa kommunistista puoluetta. Oli sosialidemokraattinen puolue. Tässä puolueessa ja sen johdonalaisissa joukoissa ei valautunut eikä voinut valautua teräksenlujaksi puolueen taistelurivien sisäinen yhteys. Bolshevistinen kurinalaisuus ja tiiveys eivät itsestään synny. Ne syntyvät kommunistisen puolueen taisteluissa, puolueen bolshevisoituessa. Tämä ent. sosdem puolueen kurinalaisuuden puuttuminen tuli näkyviin jo luokkasota-ajan kurittomuuksien kautta. Jo aseellisten taistelujen pyörteissä, luokkasodan aikana alkoi punakaartin riveissä kurittomuuden yhteydessä ilmetä myös ulkoapäin johdetun lahtariprovokation vaikutusta. Ja se ei suinkaan lakannut, vaan päinvastoin yltyi niiden joukkojen keskuudessa, jotka onnistuivat pääsemään lahtariston verisen terrorinyrkin alta Venäjän voittoisan proletariaatin neuvostollisille alueille, proletariaatin diktatuurin maahan. Lahtariston myrkyntylvölle takasivat erikoisen menestyksen työväen joukkoon tunkeutuneet seikkailijat, keinottelijat, hämäreräiset pikkuporvarit.

LAHTARIPROVOKATION OSUUS OPPOSITIOMIELIALAN SYNNYTTÄMISESSÄ

Lahtarien provokatio ilmeni monessa muodossa. Harjoittivatpa ne sitä painetun sanan kauttakkin. Kesällä 1918 levitettiin silloisessa Pietarissa muuattakin julistusta, jossa sanottiin m.m. seuraavaa:

“Toverit. Suomessa on joukkomme lyöty kaikkialla. Rintamaa ei ole enää missään. Tiedot meidän etenemisestämme ovat pötyä. Peli on loppuun pelattu. Me olemme hävinneet. Viimeinen vastuksemme on murrettu ja meidät on työnnetty kotimaastamme rajan taakse. Liittolaisemme, johon luotimme, vaikka kokemus meitä siitä kielsikin, riisuu nyt meitä aseista ja pidättää joukkojamme, jotka ovat vetäytyneet rajan tälle puolelle.

Petetty on se lupaus, että molempien maiden köyhälistö käsi kädessä taistelee. Meille, — todellisille taistelijoille,¹⁾ ei suoda turvaa liittolaistemme luona. Mutta johtajamme, jotka nyt viime hetkellä raakamaisesti meidät jättävät, he saavat täältä suoja-paikat, heidät otetaan avosylin vastaan. Ja miksi? He ovat olleet tilaisuudessa katsomaan eteensä.

He ovat kuljettaneet tänne Suomesta satoja vaunulasteja kansal-

¹⁾ Harvennukset alkuperäisestä.

lisomaisuutta ja kansan varoja, jotka he suorastaan ovat kavaltaneet. Liittolaiselle on edullista ottaa heidät suojiinsa. Heillä on varaa maksaa täysihoidosta, joskin varastetuilla rahoilla. Me taas olemme armoleivän syöjiä.

Toverit, onko tämä oikeudenmukaista. Vaatimuksemme olkoon: kiinni ja tilille varkaat.

Pietarissa 24/IV—18.

Ajattelevat sosialistit.

Julistusta levitettiin vasta kesällä 1918, mutta se oli jossakin tarkoituksessa päivätty huhtikuun 24 päivälle. Sisältö osoittaa, ettei sitä vielä todellisuudessa ole kirjoitettu päivätynä aikana, sillä Suomesta perääntyneet punakaartin joukot ja päällystö saapuivat silloiseen Pietariin vasta 25/IV—18.

Tällaisten provokatiokirjelmän pohjalla vihollisemme suorittivat monin verroin räikeämpää suullista myrkyntyänsä joukkojen keskuudessa. Revolverioppositiolla oli siinä suuri osuutensa. Tässä yhteydessä on syytä mainita, että oli myös sellaisiakin, jotka aikaisemmin ja vielä vallankumouksessakin olivat Suomen työväen vallankumouksen mukana, Tokoi, Orjatsalo, Vesley ja kumppanit, mutta edustivat nyt pakoilua ja rakoilua, ja — enemmänkin: siirtyivät kavaltajina suoraa päätä Englannin imperialismin palkkakätyreiksi. Myös nämä voimat lähettivät, epäilemättä Englannin armeijan johdon instruktioina, Neuvostoliitossa olevien suomenkielisten työtätekevien keskuuteen monenlaisia julistuksia ja "avoimia kirjeitä". Näiden tokoilaisten "avoimet kirjeet" olivat tosiasialliselta sisällöltään yhtäpitäviä niiden provokatiotekeleiden kanssa, joita Pietarissa salassa piileksineet lahtarit "ajattelevien sosialistien" y.m. nimimerkeillä levittivät. — Esitämme seuraavassa erään näytteen Tokoin ja kumppanien Muurmannilta lähettämästä lentolehtisestä. Siinä sanotaan:

"Hetimitään päästyään joutui bolsheviikkihallitus meidän verivihollisemme, Saksan imperialistisen hallituksen, välikappaleeksi, sen pyyteiden edistäjäksi. Nämä "kommunistit" ovat siis joutuneet yhteistoimintaan hirvittävimmän kapitalistivaltion kanssa, mitä historia tuntee.

...Suomi joutui Saksan alusmaaksi, hirvittävän terrorin alle, jossa isämme, äitimme, siskomme, veljemme, vaimomme ja lapsemme ovat joutuneet saksalaislahtarien kostonuhreiksi. Tuhansittain heitä on surmattu, loput tuskissaan nääntyen apua odottavat. Sinä itse olet joutunut Venäjälle uusia pettymyksiä kärsimään... — Voitko sinä enää kaiken tämän jälkeen kytkeä kohtaloasi Venäjän bolsheviikkien kohtaloon? ... Ainoa mahdollinen ja tuloksiin vievä keino on nyt Suomen vapauttamiseksi kaikkien suomalaisten järjestyminen

liittolaisten tukemana toimimaan suomalaisen legionaan, joka liittolaisvaltojen avulla tulee saksalaiset Suomesta karkoittamaan ja kukistamaan heidät ja heidän liittolaistensa sortovallan.

Suomalainen työläinen! Varo niiden vihollistemme ryhmiin joutumista. Katso ettet meidän oikeata työväenluokkavapautta tuovaa toimintaa vahingoita!

Jos omaistesi ja kotimaasi onni ja vapaus on sinulle kallis, niin ensimmäisessä tilaisuudessa sinä olet varmasti meihin liittyvä. Vetoamme sinuun suomalaisena työmiehenä ja sosialidemokraattina.”

Nämä pari esimerkkiä jo sellaisenansa osoittavat, että luokkaviholliset ja niiden kaikenkarvaiset apurit tekivät törkeästi valehdellen, aivan mistään piittaamattomalla julkeudella systemaattista työtä suomenkielisten vallankumouksellisten taistelijain rivien hajoittamiseksi. Erikoisesti tässä ahkeroi revolveriopposition johtokopla. Se teki kaikkensa synnyttääkseen mahdollisimman jyrkkiä ristiriitoja ja syvää eripuraisuutta neuvostovallan alueille siirtyneen suomalaisen pakolaisaineksen keskuudessa.

Venäläiset toverimme tekivät kaikkensa pakolaisjoukkojen auttamiseksi. Mutta opposition johtajat elorantoinen, turkioinen, pukkinen ja pyypaaseinen saarnasivat ”johtajain vastaanottamisesta”, vaikka juuri laajoille pakolaisjoukoille neuvostovallassa järjestettiin huoltoloita, siirtoloita, yhteisasuntaloja, yhteisruokaloita, sairaaloita j.n.e. Totta on, että kaikesta venäläisten toverien uhrautuvasta työstä oli kestettävä monia vaikeuksia. Raskaitakin. Neuvostovallan vaikeudet olivat suuret. Rautainen saartorengas puristi neuvostomaatamme. Imperialistiset rosvolaumat hyökkäsivät joka taholta maahan. Kaikki voimat oli jännitettävä vallankumouksen voittojen ja saavutusten puolustamiseen, proletariaatin diktatuurin turvaamiseen sekä imperialististen rosvohyökkäysten täydellään tuhoamiseen. Tällaisissa oloissa olisi suomalaisten punikipakolaistenkin tullut kilvalla kiirehtiä auttamaan Lokakuun voittojen puolustajia. Parhaisto niin tekikin. SKP kiinnitti perustamishetkestään lähtien tähän huomiota. Mutta juuri sen vuoksi onkin revolveriopposition johtajien rikollisuus niin hirvittävä, kun he tällaisissa raskaissa oloissa vastustivat neuvostovallan puolustamista ja asettuivat taisteluriviemme hajoittajiksi, epäsovia synnyttävien ja lisäävien ristiriitojen edistäjiksi, tosiasiallisesti siis vastavallankumouksellisiksi myrkynkylväjiksi.

Pakoilua maanpuolustuksen suhteen oli. Esim. Pukka meni tässä suomalaisten rintamille lähtemisen vastustamisessa niin

pitkälle, että v. 1919 syksyllä, Judenitshin hyökkäyksen aikana, hän, ollessaan Pietarin piirin suom. puoluekollektiivin sihteerinä teki kaikkensa eräiden oppositiolaisten maamme puolustajiksi lähdön estämiseksi. Pesulaitos "Taiston" puoluekollektiivin toimikunnassa oleville parille apurilleen hän touhusi vapautustodistusta. Ei saanut, ja nuo Pukan ihailemat mallikommunistit — luikkivat lahtari-Suomeen. Itselleen Pukka sai vapautustodistuksen.

Tällaisia olivat todellisuudessa ne "sankarit", jotka kyllä sanoissa ylväästi vannoiivat puolueen ja neuvostovallan nimeen. Kuvaavaa muutoin oli se, että neuvostovastaista taisteluansa nämä revolverioppositio johtajat yrittivät maskeerata taistelullaan SKP:tta vastaan. Mutta tänä päivänäkin tulee jokaiselle työläiselle ja kollektivistille, jokaiselle rehelliselle työtätekevälle olla selviönä se tosiasia, että kaikki puoluevastaiset pyrkimykset, kaikki hajotustyöhömmät, kaikki epäluulon ja myrkyntyvät, joita kohdistetaan esim. SKP:tta ja sen johtoa vastaan, jo objektiivisesti muodostuvat hajoitusiskuiksi myös neuvostovaltaa vastaan, NKP(b):tta vastaan ja maailman proletariaatin taistelujärjestöä Kommunistista internationalea vastaan. Sen vuoksi on kaikki moiset ilmiöt murskattava.

Mutta meidän on aina ja joka hetki tehtävä itsellemme selväksi se, että taistelu puolueen sisäisen lujisuuden puolesta, taistelu SKP:n bolshevisoimiseksi ei suinkaan pysähdy siihen, että taistellaan vain puoluevastaisten ryhmien murskaamiseksi, ainoastaan puoluevastaisten ilmiöiden hävittämiseksi. Ei! Tämä on tehtävä. Mutta se on vain yksi osa taistelua. On välttämätöntä säälimättömästi murskata kaikki puoluevastaiset ideologiat ja erityyppiset fraktiot, mutta päätyöala on taistelu puolueen päälinjan puolesta, puolueen perusaineksen kasvattaminen; voimistaminen ja kaikissa suhteissa taistelukuntoiseksi saattaminen. Juuri nyt tätä meiltä erikoisesti vaaditaan.

Meidän on avoimesti sanottava, ettemme silloin revolverioppositio varjolla esiintyneen puoluevastaisen joukkotoiminnan kautena kyenneet tätä puolueen sisäisen taistelukunnan kasvattamistehtävää asettamaan kyllin terävästi. Me näimme ja kuulimme, millä häikäilemättömyydellä oppositio hyökkäsi esim. Eino Rahjaa vastaan, joka silloin ajoi puolueen kantaa, mutta joka röyhkeilyllään ja ylimielisyydellään aseisti puolueen vihollisia. Hänen esiintymisensä varjolla oppositiolaiset kohdistivat monta syytettä puoluetta vastaan. Ja osoittivatpa puolueen ystävätkin, miten hänen ympärilleen kerääntyy koti-

rantoja, märssylöitä y.m.s., jotka toimivat puoluetta vahingoittavasti. Ja erikoisesti meillä puolueen propagandisteilla, joukkotyön tekijöillä, jotka silloin laajojen joukkojen keskuudessa puolueen puolesta esiinnyimme ja teimme parhaimmassa tarkoituksessa kaiken mitä voimme, oli mielestäni se virhe, ettemme osanneet bolshevistisen itsekritiikin merkeissä asettaa joukkojen eteen niitä virheitä, joita me itse ja muut puolueen kannalla olevat teimme. Me liian yksipuolisesti puolustimme ja koetimme parhain päin selittää esim. E. Rahjan menettelyjä monessa sellaisessakin tapauksessa, missä ne eivät puolustelua ansainneet ja jonka luontoisissa puolueen sittemmin tuli lujasti häntä oikaista. Osaltaan tähän yksipuolisuuteen vaikutti silloinen sota-ajan tilanne, meidän lyhytaikainen kokemuksemme kommunistisessa puolueessa, mutta syytä oli myös siinä, että sisäisessä joukkokasvatustyössämme emme aina riittävän terävästi ja selvästi asettaneet kysymystä puoluekunnosta, emme aina käyttäneet bolshevistisen itsekritiikin asetta oikein. Ehkenpä tästä olisi ollut hyötyä yksinpä Rahjaankin nähden, sillä hänenkin kurittomuutensa meni niin pitkälle, että jo 8—9 vuotta hän on ollut yksi niistä aniharvoista, jotka pyristelevät SKP:ta vastaan.

REVOLVERIOPPOSITION JOHTOSAKIN YHTEISKUNNALLISESTA KOKOONPANOSTA

Tov. Kuusinen kirjoituksessaan kesäkuussa v. 1926 esitti keskeisimmät opposition johtajat oikeassa karvassaan, vastaten esim. kysymykseen: Ketä olisi tullut opposition pyrkimysten voitettua SKP:n johtoon, seuraavasti:

- 1) Provokaattori Voitto Eloranta.
- 2) Noskelainen Matti Turkia.
- 3) Vallankumoukselliseksi itseään luuleva fasisti Paasi.
- 4) Kommunismin naamarilla liikkuva fasistinen juonittelija Väinö Pukka."

Tässä ovatkin keskeisimmät revolveriopposition johtajat. Esitämme eräitä piirteitä heistä.

Provokaattori Voitto Eloranta oli Suomen ohranan agentti, joka samalla osottautui olleen Englannin imperialistien palveluksessa. Hän toimi oppositiolaisten johtajana yhdessä Paasin ja Pukan kanssa. Hänen läheisistään paljastuivat m.m. oppositiolaiset Oskari Railo-Rissanen ja Aleksanteri Matinpoika Kopponen englantilaisen vakoilutoimiston agenteiksi samoin kuin Voitto Eloranta itekin. Lahtarien palkkaamana provo-

kaattorina hän sai oikeuden päätöksellä kuulun kalloonsa. Ennen kuolemantuomion täytäntöönpanoa hänkin näki parhaaksi tunnustaa tehneensä vakoilupalvelusta englantilaisten hyväksi.

Matti Turkia. Suomen työväen vallankumouksen aikana v. 1918 Turkia valittiin vallankumoushallituksen prokuraattoriksi, mutta vallankumoukselliset ansiot tässäkin tehtävässä miekkoselta supistuivat mitättömiin. Suomen porvaristo ei unohda apureitansa. Sellaiseksi alistui Turkia. Erikoisala Neuvostolojen mustaus. Tästä syystä ja armoa anoneena otti porvaristo hänet erikoisesti suojeluksen. Tälläkin hetkellä hän on yksi Suomen fasisin parlamentin jäsenistä, aktiivinen fasisidiktatuurin pönkittäjä.

Luokkasodan jälkeen oli Turkia muutaman vuoden Neuvosto-Venäjällä. Yrittäjä näytellä kommunistiakin. Pääsikin jo Venäjän kommunistisen puolueen jäseneksi. Oli mukana myös SKP:n perustavassa kokouksessa v. 1918. Ja saipa olla vielä II puoluekokouksessakin, vaikkakin jo SKP:n perustavassa kokouksessa hänet nähtiin siinä määrin läpi, ettei häntä voitu ottaa kommunistina vakavasti. Vanhoihin "ansioihin" nojaten hänelle järjestettiin tilaisuus päästä sisä-Venäjän maalaistryliin lepäämään. Niin hän heti puolueen perustavan kokouksen jälkeen menikin. Mutta tästäkin avusta hän kirosi puolueen ja neuvostovallan. Allekirjoittanutkin joutui tapaamaan Turkiaa tällä lepäämisalueellaan — runsasruokaisessa kylässä Permin läänissä. Ja jo silloin Turkia esitti avoimen puoluevastaisen ohjelmansa. Laajasti hän perusteli vaatimustaan: on nopeasti uusittava juuri perustetun SKP:n johto. "Meidän Matti on saatava johtoon", säesteli Selma Turkia.

Suomessa on Turkia suorittanut porvarillisen rosvokomennon tukemistehtävänsä hyvin. Suomen sysimustan sosialidemokratian neuvostovastaisen työn suorittajien joukossa on monia neuvostovallan raivokkaita vihollisia, mutta tuskinpa löytyy toista, joka olisi tehnyt neuvostovastaista parhausta suuremmalla häikäilemättömyydellä kuin mitä Turkia heti neuvostomaasta poistuttuaan suoritti ja yhä suorittaa.

August Paasi. Tällä nimellä täällä tunnettu murha-opposition johtomies, josta sitten tuli suurpyöveli, elokuun kommunaardien murhain teknillinen johtaja, oli kiihkoileva ja alkeellisintakin poliittista tietoisuutta vailla oleva pehtoorikoulun käynyt talollisen poika *August Pyy Viipurin Suurperolta.*

Toveri Kuusisen määritteli Paasin "vallankumoukselliseksi

itseään luulevaksi fasistiksi”. Tämä Kuusisen määritelmä pitää kutinsa. Paasilla oli pöyhkeilijän äkkiotteinen ryhti ja röyhkeilijän kiiwas astunta ja moni saattoi sitä pitää jopa reippautenakin, mutta jo siinä kuvastui osa hänen sisäistä raivokasta kuohuntatilaansa, alkuvoimaisuuden myllerrystä.

Paasi piti tarkkaa päiväkirjaa kaikista myötä- ja vastoinkäymisistään vuosilta 1918—20. Näiden päiväkirjojensa mukaan hän tapasi Pukan ensimmäisen kerran 15/V—1918. Huomasi hänet kohteliaaksi ja miellyttäväksi kunnon toveriksi, jolle ei ole “turhamaisuus ja suuruus noussut päähän”. On kuvaavaa, että heti tästä tapaamisesta alkaa Paasin päiväkirjaan ilmestyä erittäin äkäisiä ja kiukkuisia mielenpurkauksia Suomen vanhan työväenliikkeen ja vallankumouksen johtajia vastaan.

Tämä osoittaa, että jo näihin aikoihin alkoi tipahdella visiltä taholta kannantavettäkin uniinsa ja yliluonnollisiin taikavoimiin luottaneen Paasin harmaiden ajatuksien sekaiseen kiihvään. Mutta ne vain osottavat osan siitä muokkauksesta, jonka alaiseksi Paasi joutui. Ne poiminnat, mitä seuraavassa Paasin päiväkirjasta esitämme kertovat muokattavasta itsestään, kertovat ennenkaikkea siitä sekavan alkuvoimaisesta ideologisesta pohjasta, joka Paasilla oli neuvostojen maahan jouduttuaan ja joka täälläkin yhä “kehittyi” samalla pohjalla. Paasin historia aivan järkyttävästi kertoo siitä, miten hirvittävä on pikkuporvarillisen tottumuksen ja perintötapojen luonnonvoima ja mihin joudutaan silloin, kun ulkopuolisten, asianomaiselle pikkuporvarille todella vieraiden vallankumoustopausten hyökyaalto väkivaltaisesti katkaisee kaikki ne napanuorat, rikkoo ne yksilöpyynteiden parraspuut ja elämänurapiirustukset, jotka tätä individualistista poroporvarisielua sitovat entiseen pikkuporvarilliseen ympäristöön. Silloin kun kumousaallot heittävät hänet uusiin, tuolle yksilöpyynteisiin napautuneelle kokonaan vieraisiin ja sietämättömiin oloihin, hänestä luonnonvoimaisesti työntyy esiin hätääntynyt, raivostunut pikkuporvari, talonpoikaisanarkisti, jonka ajatussvain sumuissa ja mietteiden pimennöissä alkaa keskeisimpänä pyöriä alkuvoimainen ja epä määräinen, määrättyä kohdetta etsivä kostonvimma. Ja ellei se vimma johda don quijotemaiseen ryntäilyyn tuulimyllyjä vastaan, niin seurauksena on jotakin aivan hirvittävästi mielettömämpää, rikollista, tavatonta, kuten raiteeltaan suistumisesta raivostuneen Paasin historia niin kaameasti osottaa.

Sen, joka joutui välittömästi, kuten allekirjoittanutkin v. 1918 kesällä joutui, elämään Paasin kanssa, oli jo silloin pakko

huomata, miten Paasissa personoitui asemiltaan äkkiä suistetun pikkuporvarien alkuvoimain kiukku, raivo ja hätä — hänen itsensä tietämättä, millä sitä auttaisi.

Muistettakoon vaikkapa esim. se, millä fanaattisuudella Paasi jo kesällä 1918 Permissä n.s. "miljoonajunassa" pidetyissä maakommuunaa valmistavissa kokouksissa intoili yhteistalousmuotoa vastaan ja kiivaili yksityistalouden puolesta. Siellä oleva joukkomme oli päättänyt perustaa yhteismaatalouden Permin lääniin, mikä sitten perustettiin. Sitä maatalouskommuunaa puuhatessamme oli Paasikin mukana, mutta työlästä ja vaikeaa hänen oli sietää yhteistalouspuuhaa. Pikemminkin hänen edesottamisensa heijastivat kulakki-ideologian pohjalta esiintyöntyneitä intoiluja.

Hänen päiväkirjansa osoittaa, että hän näihin aikoihin pyysi apurahaa yksityisen maatalouden perustamiseksi. Hän halusi yksityismaanviljelijäksi jonnekin Altain vuorten juurelle. Apurahaa hän ei saanut — luonnollisesti ja siitäkin syystä, ettei niillä, joilta hän moista apua hommasi, mitään varoja ollut. Mutta tämä ei Paasille paljoa merkinnyt. Hän langetti päiväkirjassaan apurahan kieltäjille lyhyen tuomion: "ammuttava". Tästä nähdään miten yksityispyrkimykset olivat hänelle kaikki kaikessa.

Monia muita samanlaisia esimerkkejä olisi, joista näkyy, miten yksilöpyyteet hänessä myllersivät. Joskus hän yritti uskotella, että tämä sisäinen myllerrys hänessä on yhteenlankeavaa silloisten vallankumouksellisten taistelumyllerrysten kanssa. Ehkäpä hän eräinä hetkinään yritti tosissaankin kuvitella itseään vallankumousmieheksi. Olihan hänellä niin monenlaisia kuvitelmia ja uneksumisia. Mutta myös häntä on tarkastettava tekojensa mukaan. Ja me näimme miten tapausten kulku, välitön kosketus ja yhteys vastavallankumouksen voimien kanssa johtikin hänet vastavallankumouksellisen rikoksen päähenkilöksi.

Seuraavat otteet hänen päiväkirjastaan puhuvat puolestaan siitä raivostuneen pikkuporvarin pillastumisesta, johon edellä viittasin.

18/VI—1918 Paasi kirjoittaa:

"Kun nousisi mies, joka olisi yli-ihminen, jolla olisi ylikuonnollinen puhetaito ja päättävä ja käskävä esiintyminen. Tällaisen miehen kuvittelisin monarkistiksi, joka tekisi (alleviivaus alkuperäinen) kommunistisen köyhälistödiktatorisen vallan ja siitä edelleen täydellisen sosialistisen yhteiskunnan."

Vertailun vuoksi mainittakoon, että kymmenisen vuotta myöhemmin esiintyi Suomen kulakkipuolueen, Maalaisliiton, johtaja, kirjailija *Santeri Alkio* johtamassaan *Ilkka*-lehdessä fasismin adventtisaarnaajana ja kirjoitti:

”Maassa katsellaan levottomina ympärilleen: missä on se mies, joka ottaa johdon käsiinsä. Mies, joka valmistaa oikean hallitussuunnitelman, ajaa sitä kuin mies, opettaa kansaneduskunnan kohtelemaan arvonannolla ainakin lujaa tahtoaan, mies joka sovittaa budjettijärjestelyyn rautaisia voimia ja pitimiä.”

Vissi yhteenlankeaminen on Alkion ja Paasin fasisminkai- puulla. Paasi haaveili menoa monarkian kautta muka ”kommunistiseen köyhälistödiktaattoriseen valtaan” ja Alkio kaipasi ”sitä miestä” ”kolmannen” valtiojärjestelmän — ”yhteiskunnallisen vanhurskauden pystyttäjäksi”. Tosiasiassa niin Paasi kuin Alkiokin päästelivät fasistisen diktaattorin kaipaushuokauksia. Hätäntynyt pikkuporvari se Alkionkin diktaattori-kaipauksien takaa näkyy.

Paasille, jos edelleen seuraamme hänen muistiinpanojaan, alkaa pian näkyä ”se mies”, mutta Alkio ehti kuolla kupsahtaa ennenkuin näki ”sen miehen” esiintyöntyvän. Millaisen miehen Paasi näki, siitä kertoo hänen muistiinpanonsa II/VIII—1918:

”Tuli ajatus mieleeni, että jos minä olisin suurmies, niin minä menisin Englannin armeijaan ja sotisin saksalaisia lahtarijoukkoja vastaan, jonka jälkeen rupeaisin hiljaisuudessa (huomatkaa: hiljaisuudessa K.L.) valmistamaan sosialistiselle vallankumoukselle maaperää. Järjestäisin maaperää pistämällä varmoja proletaareja y.m. teollisuuskouluihin, saadakseni insinöörejä, jotka pystyvät käyttämään tehtaat. Sitten julistaisin kaikki valtion omaisuudeksi, jonka jälkeen kansanoikeuksia yhä lisättäisiin.”

Siinä näemme Napoleon-unelman, jota itse Mussoliinilla on syytä kadehtia. Näin haaveilee Paasi sosialismin kapitalismiin ympäämistä ja unelmoi olevansa juuri ”se mies”, tuleva diktaattori, patsas ja napa, jonka ympärillä pian kaikki jyllää.

Lieneekö muutoin Paasille, vaikkapa hän itsekin nyt jälkeinpäin entisyyttään tarkastelisi, suurtakaan lohtua siitä, että jo silloin löytyi eräs toinenkin suomalainen talonpoika, Antti Oskari Tokoi nimeltään, joka *meni*, ties kuinka mahtavien Napoleon-unelmien huumaamana, Englannin kuninkaalliseen armeijaan ja niistä kirjeistään päättäen, mitä hän neuvostovallan alueelle lähetti ja joista erään näytteen edellä esitimme, oli yhtä varmasti vakuutettu kuninkaallisen armeijansa voitosta kuin mitä Paasikin siitä unelmoi. Mutta kuinka kävi? Niin, Tokoista tehtiin kuninkaallisen armeijan herra eversti, mutta — kuninkaalliset kovakalloiset suistettiin Pohjoiseen Jääme-

reen. Ja sen tekivät ne sankarillisen Punaisen Armeijan kurjan nälkäiset joukot, joista Paasi niin halveksien puhui. Tokoi hädin tuskin pelastui dollaridiktatuurin maahan. On siellä nyt inhoittavimman sosialifasistisen loanlevityslafkan lantakuskina — peläten ankarasti kaikkia uusia rytinöitä ja — yli kaiken proletaarista vallankumousta. Niin, että Paasille ei ole tästäkään aateveljestä enempää lohtua kuin siitäkään, että Noita-Kalliot ja Kumpp ovat hänen aateveljiään uniin ja taikavoimiin luottaessaan — Tattarisoiita tonkiessaan.

Ja se neuvostojen maa, proletariaatin diktatuurin maa, jonka perikatoa Tokoit ja Paasit kilvan vannoivat, on näyttänyt jotakin paljoa ihmeellisempää kuin ne imperialistiset rosvomahdit, joiden kuninkaallisen mahtavuuden loimu noita asemistaan suistuneita, villiityneitä pikkuporvareita niin kohtalokkaasti häikäisi ja sokaisi.

20/VII—1918 tuo sama Paasi, joka niin mahtavasti ihaili yksilödiktatuuria, äkäilee proletariaatin diktatuuria vastaan ja valittaa, että “yhä ahtaammaksi supistuu oikeutta ajavien maailma”. Ja 22/VII hän valittaa “sisällensä riehuvan” ja ylimys-eleisesti kuvaa lähtöpuuhiaan Englannin kuninkaalliseen armeijaan, lopettaen kuvauksensa loppuponteen: “En ihaile kapitalismin tukisotilaita, mutta kosto kutsuu taisteluun.” 27/VII hän sanoo: “Taistelen kovaa sisäistä taistelua itseni kanssa, että lähdenkö Englannin armeijaan vai en. — Helveti, kun olen kadottanut päättäväisyyteni.”

Eräinä päivinä Paasi päiväkirjassaan ihailee demokratiaa ja puhuu sen puolesta, mutta 5/VIII—1918 taas valittaa kadottaneensa kaiken uskonsa demokratiaan, luottamuksen joukkoihin, ja filosofoi: “Tarvitseisimme suunnattomia neroja, jotka asettaisivat rajat harvainvallalle, panisivat toimeen sosialistisen yhteiskunnan muodostamisen.”

Neuvostovallan proletariaatin diktatuurin hän näkee harvainvaltana ja odottaa neuvostovallan ulkopuolelta suunnattomia neroja — muka sosialistista yhteiskuntaa rakentamaan. Leninin bolshevistinen puolue on hänelle vain pelkkää ilmaa, neuvostovallassa hän ei näe sosialismin itujakaan. Tällainen sokeus oli mahdollista loppuun asti yksilöpöyryteisiin antautuneelle poroporvarille. Ja seuraavana päivänä hän taas eräiden passifististen haihattelujen jälkeen sekä tuomitessaan inhoittaviksi Suomen punaisten toimeenpanemat lahtarien murhat lopuksi huudahtaa: “Nouskoon puhdas ja rehellinen kansan vallankumous.” — Mitä hän sillä tarkoittaa, se ei selviä.

22/IX—1918 hän kirjoittaa SKP:n perustavan kokouksen johdosta ironisen päiväkirjamerkinnän: “On päätetty olla kommunisteja. . . on muodostettu tehtäviä kaikenkarvaisille entisille toimitsijoille ja sellaisille, jotka ovat saaneet suosion.” Samassa merkinnässään hän nimittää SKP:n “johtoluokkaa” — “loiseläjiksi”. Näin jatkuvat Paasin päiväkirjamerkinnät päivästä toiseen. Useimpiin päivämerkinnöihinsä hän sovittaa raivoansa kuvaavia tunnuksia: “Jos joukkokosto viipyy, kostan yksityisesti” y.m.s. — kohdistuen uhkauksensa useimmiten kommunisteihin kuin lahtareihin, ollen kuitenkin äärimmäisyydestä toiseen heiluminen erikoisen tunnusmerkkillistä tälle radaltaan suistuneelle talonpoikaisanarkistille.

27/X-1918 hän raivostuneen poroporvarin koko alkuvoimaimmalla noituu neuvostovallan ja lopuksi hän synkän fasistisesti ähkien yskii ulos huokauksen:

“Koska tulet todellinen vapaus! Näkeekö silmäni sen? Näkeehän ne — nälkää. Kaikkialla nälkää. . . Venäläinen on iloinen kurjuudessaankin. Vähään tyytyväistä väkeä.”

Millainen sysimusta vastavallankumouksellinen huokaus tämäkin todellisuudessa onkaan! Proletariaatin diktatuurin olemusta proletaarisen vallankumouksen voittoa ei tämä eräinä hetkinä kumoukselliseksi itseään luullut kiihkoilija näe. Hän halveksien säälittelee nälkäänäkeviä venäläisiä, jotka ovat “vähään tyytyväisiä ja iloisia kurjuudessaankin.” Tuo poloinen näki vain pelkkää kurjuutta siellä, missä sankarillisesti taisteltiin ja missä suuri asia, Leninin asia, vallankumouksen voiton asia joukkoja uusiin yrityksiin innostutti. Vallankumouksellisten taistelijain reippaus ja ilo ei Suomen suurmaaporhujen pehtoorikoulussa “päällysmieheksi” kasvatettuun keppikuripoomoon tarttunut, vaan hän sensijaan yritti ivata ja sääliä niitä, jotka nälkää kärsienkin ilomielin taistelivat proletaarisen vallankumouksen voiton puolesta.

11/XI—1918 Paasi päättää pitkän muistiinpanonsa mainintaan: “Ei ole ihmisistä vielä kommunisteiksi.” 16/XI hän esittää punakaartilaisvaatimuksen: “Joukkojen on valittava miehet upseerikouluun.” 24/XI—1918 hän esittää joukon nimeltä mainittuja Suomen vanhan työväenliikkeen johtajia, jotka ovat kommunistisen puolueen jäseniä, päättäen tällöinkin arvionsa yhteen sanaan: “*Ammuttava*”. Ja tällä ampumisella hän tässäkin tarkoittaa omankäden oikeudella toimeenpantua kostotihutyötä eikä suinkaan vallankumouksen tuomiota. Millä tavalla hän kansainvälisen sotakouluun joutui, siitä m.m. ker-

too hänen seuraavat päiväkirjamainintansa. 19/XII on hänen merkintänsä: "Nälkä ja nälkä." 21/XII: "Otin pestin upseerikursseille, vaikka vasten tahtoaanikin." 25/XII: "Tuntuu siltä, etten ole omilla urillani. Ei tule minusta upseeria." Ja tammi-kuun alkupäivinä v. 1919 hän sotakoulusta pakoilumielialan vallassa huokailee: "Pois tästä ympäristöstä. Ei saa kunnollisesti ruokaa, puhumattakaan naimisesta." — Nuo merkinnät kuvaavat hänen yksilöpyyteitään, niiden laatua ja lähtökohtaa melkoisen selvästi. 19/I—1919 hän kuvailee kotiolojaan ja rauhanrakkauttaan. On jo aikaisemminkin jutellut, että hän ei tahdo vihollisilleen pahaa ja nyt hän veljensäkin, sen nykyisen Suomen fasistieduskunnan sosdem edustajan puolesta vakuuttaa, että "veljeni ei ole edes kissaa tappanut". Kuvaavaa on kuitenkin, että hän tälläkin kertaa, hetken viivyttyään näissä yksilöllisissä "rauhanharrastuksissa" lopettaa sen päivän muistiinpanot vakuutukseen: "Elämäni pyhitän veriselle kostolle."

Tällaisena ilmenee Pyy-Paasin pyhitysideologia hänen omien muistiinpanojensa valossa. Lisäksi on hänen muistiinpanoissaan uniin uskomisen jatkuvasti toistuva ilmiö. Kaikki tämä on varottavaa siinä mielessä, että tulee tänä päivänäkin ottaa huomioon se, miten todella syvällä ovat tuollaisen ideologian juuret takapajuisimman talonpoikaiston keskuudessa, niin yleensä ja niin pikku-Suomessakin. Miten helposti kaikenlaiset fasistiset virtaukset voivatkaan juurtua tuonkaltaisen ideologian omaksujain keskuuteen. Siitä on vissin laatusensa fasismin edustaja Paasi erittäin varottava, hirvittävästi varottava esimerkki. Tämän raivostuneen pikkuporvarin hätä osaltaan velvoittaa tutkimaan vakavasti sitä, mihin nykyinen pääomanmaiden kriisi tuhansia talonpoikia johtaa. Meidän on tutkittava huolella sitä, mihin hätään joutuu kriisin alainen tiedoton talonpoikaisto, tutkittava sitä, mihin esim. fasistit tänä päivänä perustavat työnsä talonpoikain keskuudessa. Olen vakuutettu siitä, että SKP saa myöskin Paasin ideologiasta ja sen lähtöpohjan analysoimisesta paljon osviittaa fasistien talonpoikaistyön yksityiskohtaista analysointia varten. Olen tässä kirjoituksessani vain esittänyt eräitä tosiasioita. Mutta edellytän, että tovereilla, jotka esim. fasistien saaman talonpoikaisvaikutuksen kehitysilmioita lähemmin tutkivat, on näistä tässä esitetyistä, raiteiltaan suistuneen pikkuporvarin muistiinpanojen eräiden kohtien esittämisestä vissiä apua.

Väinö Samuel Pukka. Edelläesitetyt Paasin muistiinpanot

ovat vielä siitäkin mielenkiintoiset, että ne ovat tavallaan yhä "voimassa". Onhan totta, ettei tuo raivostunut pikkuporvarisielu ole vielä milloinkaan sen jälkeenkään edes pyrkinyt joukoille esittämään mitään sellaista, joka olisi ristiriidassa sen kanssa, mitä nuo Paasin aikaisemmat muistiinpanot kertovat. Hän oli raivostunut pikkuporvari ja hänen muistiinpanotoimintansa lopputuloksena oli raivostuneen pikkuporvarin käytäntökin: Paasi suoritti toimeenpanevan johtajan osan elokuun kommunaardien murhien toimeenpanossa. Siinä on hänen käytäntönsä. Ja vaikka hän onkin toiminut neuvostollisissa maataloustoimissa, niin ei hän ole entisyyttään tuominnut. Sellaista ei ole NKP(b):n tiedossa, eikä myöskään SKP:n tiedossa.

Mutta siitä huolimatta kirjoittaa *Pukka* 19/I—33 SKP:n UB:lle, että "A. Paasin y.m. palaamisella puolueeseen olisi oleva ilmeinen puolueen sisäistä elämää vahvistava merkitys." Jo pelkkä tällainen esitys osoittaa, mikä mies on *Pukka*. Meidän on siis aloitettava *Pukan* esittely tuohon Paasin puolesta asioitsemiseen viittaamalla ja huomautuksella, että *Pukka* ei ole ainoastaan eräs revolveriopposition pääjohtajia, ei ainoastaan nyt, 13—14 vuoden jälkeen sen oppositiolaisen aatesotkun uudelleen lämmittäjä, vaan hän on tuollaisien "sisäisten elämän vahvistamisesityksineen" tänäänkin puolueen organisatorisenkin hajoitustyön puuhaaja. Esitämme tässä yhteydessä vain eräitä piirteitä *Pukasta*, omatekoisesta "suurmiehestä", suuruuden hulluuden ja nousukaspyyteiden itseisvoimalla kieppuvasta hyrrästä, joka eräinä kuukausina 16 vuotta sitten kirjoitti nimensä eteen sanat "*Suomen lähettiläs*" — tämän suuruuden pökerryttäessä poikasen niin, ettei poloinen vielääkään ole saanut tasapainoansa.

Kirjeenvaihto, joka *Pukalla* oli keväällä ja kesällä 1920, siis aivan elokuun murhien aattona, *Voitto Elorannan* ja *August Paasin* kanssa, puhuu puolestaan. Esitämme siitä vain muutamia näytteitä.

Maaliskuun 4 päivänä 1920 *Pukka* kirjoittaa *Paasille* ja *Elorannalle*:

"Nykyhetken tilanteen ohjeena: ei neuvotteluja vaan iskuja. Olin iloinen, jos sitä noudatettaisiin ei kirjaimelleen, vaan vieläkin enemmän. Kun vastustaja epäilee ja tarjoutuu neuvotteluun, on lyötävä sen kumoamiseksi. Vasta silloin ovat asiat oikein. Diplomatia ei ole voittavan, vaan häviötään pelkäävän yleisimpiä tunnusmerkkejä."

27, V—1920 Pukka kirjoittaa "parhaalle Akulle" (Paasille) laajan kirjeen, jossa "kehottaa alkuunpantujen alotteiden tarkomukseen vaalimiseen".

"Sinun¹⁾ urakkasi on nyt saada tämä jokaisen sanasta teoksi — on raivattava suuremmatkin esteet. On opittava raivaamaan tai oikeammin halkomaan pikkuesteitä. — Te, Voitto ja sinä, olette nyt niitä, joihin katsotaan ja joilta odotetaan aina ja parhainta ratkaisua esilletuleviin asioihin. Älkää koittako kainosti ja lapsellisesti vetäytyä historiallisesta velvollisuudesta sivuun, vaan kantakaa se, tietoisesti johtaen joukkoja, te olette nyt johtajia. Ennenkaikkea: kipinöivää energiaa ja kaikki esteet väistyvät!

Teidän Väinö."

18/VI—1920 Pukka vastaa Paasin kirjeeseen ja puhuu tälle "kalliille veljelle" hänen antamiensa lupauksien johdosta ihailevassa äänilajissa lausuen m.m. seuraavaa:

"Minä haluaisin olla siellä lähempänä näkemässä sitä kamppailua, joka itseasiassa vielä on esissä, sillä se ei ole vielä päättynyt. Poliitiikan laita on sama kuin sotatoiminnan. Molemmissa näyttelee ratkaisevaa osaa useasti taktiikkaa. Miten sopinee aina (ei tietenkään aina) sotilastieteisiin, mutta politiikassa on arvokasta, voimakasta ja ratkaisevinta ratkaisevasti, jyrkästi ja hituistakaan tinkimättä omattua vastusta ja toimintaa seuraava voitto. Tämän olette tällä asialla todenneet. Mitä olisi seurannut tinkivästä helpoituksesta. Häpeä, moninkertainen häpeä. Kireän tullen on pyrittävä iskemään ja se tuo politiikassa voiton rohkealle."

22/VII—1920 Pukka kirjoittaa "Jamburgissa" päivätyn kirjeen osoittaen sen seuraavasti: "Velikullat! Aki ja Voitto!" Tässä kirjeessä Pukka selittää eräiden Suomesta saapuneiden opposition salaisten agenttien tuloa kauttaan ja kehoittaa saattamaan sala-agenttinsa yhteyteen erään Dibunassa olevan Kovasen kanssa. "Toimittakaa niin, että suomalainen (Nyman) tapaa Kovasen. Esittäköön Kovanen parhaansa. Sen jälkeen, palatessaan Suomeen, tulkoot kauttamme". Kirje on, korostaa Pukka, erikoisen salainen. Sen viimeinen kappale kuuluu: "Asia samoin kuin kirje on vain teille. Ei muille koskaan. Kommunistisin tervehdyksin V." — Tämä, kuten muutkin Pukan silloiset kirjeet, piti hävittää, mutta kun Paasi onnistui sijoittamaan arkistonsa erikoisen varmojen suojaajain kätköihin, niin tämä Paasin arkistorakkaus tekee meille mahdolliseksi vielä nytkin tällaisen kollektiivisen tarkkailun — jopa sellaisiinkin kirjeisiin nähden, jotka Pukan ohjeiden mukaan kuu-

¹⁾ Alleviivaukset tässä ja seuraavissa ovat Pukan.

luivat vain provokaattori Voitto Elorannalle ja suurmurhaaja Paasille ja "ei muille koskaan".

SKP:n tiedossa oli jo kesällä 1920 se, että Pukka järjestää tällaista provokatiotyötä agenttiensa kautta Suomeen käsin — törkeän rikollisesti väärinkäyttäen asemaansa neuvostovallan tehtävissä. Niinpä SKP:n puoluekokous v. 1920 päätöksessään

"katsoo erittäin tarpeelliseksi: että sellaiset henkilöt kuin Väinö Pukka, joka on jo kerran saanut anteeksi kevytmielisen menettelynsä hoitaessaan Moskovassa ja Saksassa vallankumoukselliselle työlle tärkeitä tehtäviä, - - -, mutta KK:n lievästä ja hänen hyvänsä tarkoittavasta rangaistuksesta huolimatta ei ole parantunut, vaan kaikella tarjolla on asettunut johtamaan suomalaisten kommunistien voimain hajottamista ja ponnistelee kaikkensa ulottaakseen hajotustyönsä Suomeen, ja muut KK:n SKP:sta erottamat henkilöt viipymättä estetään aikaansaamasta ja ylläpitämästä pienintäkään yhteyttä Suomeen."

Tämä osoittaa, että Pukan puoluevastaiset provokatiopuuhat olivat jo elokuun murhien edellä puolueelle osaksi tunnettuja, mutta niiden puuhien todellista sisältöä ja tarkoitusta ei vielä silloin tunnettu. Heti elokuun kommunaardien murhien jälkeen selvisi niiden Suomesta ja Suomeen kulkevien agenttien työn tarkoituskin. Ne olivat valmistamassa maaperää sille varalle, että kun murhien kautta raivataan puoluejohto pois ja uudet johtajat astuvat remmiin, niin pitihän toki Suomessa olla jotakin käsivarsia tämän suuren hetken varalle. Ja älkäämme syyttäkö Pukkaa siitä, jos hänen tämä puuhansa valui hietaan. Hän teki sen, minkä vehkeilijä ja opposition johtaja tehdä taisi, vaikka vakuuttikin niihin aikoihin olleensa vain "tavallinen opposition jäsen". Eräät näistä Suomeen käsin touhuneista agenteista olivat valmiina heti murhan tapahtumisen hetkellä menemään sovitun työnjaon mukaan heti Suomeen. Sellainen oli m.m. *Kaarlo Vuorio*. Hän meni murhapäivänä Suomeen viemään "oikeita tietoja" elokuun murhista. Ja kävipä kuulema m.m. STP:n puolue toimistossakin kertomassa revolveriopposition johtajain terveiset.

Muutoin ei ole sattuma, että Pukka ohjasi kauttansa agentit Kovasen luokse. Mainittu Kovanen oli eräs Pukan läheimpiä revolveriopposition alapäälliköitä, sittemmin Suomeen luikkineita, joka osottautui olleen jo täällä salamurhien järjestäjänä ja provokaattorina. Suomeen tultuaan Kovanen, monien muiden revolverioppositiolaisten tavoin, astui heti lahtari-ohranan osoittamiin tehtäviin. Julkaisipa koko lehtisivun käsittelevän selonteon Suomen silloisessa äärimmäisessä oikeisto-lehdistössä kehausten eräistä provokatsiotöistään. Siitä selos-

tuksesta huokui raivokas lahtariviha, ei vain SKP:ta, vaan myös neuvostovaltaa vastaan.

6/VIII—1920, siis 25 päivää ennen elokuun murhia, Pukka kirjoittaa Paasille laajan kirjeen, joka on hyvin kiero ja kavala yllytystä, samalla kun se on erikoisesti maskeerattu. Pitkien jaarittelujen lomassa siinä on m.m. seuraavaakin:

”Ja kun meidän tarkoitus on niinkään selvittää edeltäjästämmä on taistelu kiivasta... Järkyttävät tapaukset ovat edessä ja niin lähellä, että suututtaa se valmistumattomuutemme, missä tällä haavaa olemme. Minä en tarkoita sitä, missä sinä olet meitä ”turmeltuneita” edellä.”

Tästä käy selville, että Pukka näkee ”järkyttävien tapauksien olevan edessä”, mutta vain Paasi on hänen mielestään todella ”se mies”, joka näitä järkyttäviä hetkiä varten on valmistunut.

Tästä Paasin erikoisetumatkasta, ”turmeltumattomuudesta”, antaa tavallaan valaistusta se todistus, jonka provokaattori Voitto Elorannan vaimo, myös provokaattoriksi paljastunut *Elvira Villman-Eloranta* antoi neuvostoviranomaisille tammik. 26 päivänä v. 1921. Tässä todistuksessa mainittu Elvira Villman sanoo:

”Kaksi kuukautta ennen murhaa oli meillä (Elorantain asunnossa) koolla oppositionikomitean jäsenet Paasi, Pukka, Puukko, Matikainen, mieheni. Palho tuli ja sanoi: Olen saakelin kipeä ja olin jo nukkumassa, mutta pistin pian vaatteet päälleni, sillä luulin, että tänä yönä ne päätetään nutistaa. Eloranta vastasi: ei vielä. Kuulin sanottavan: jotta komitean muut jäsenet eivät kärsisi, on päätetty, että Aku ottaa kaiken niskoilleen.”

• Samana iltana Voitto Eloranta sanoi muijalleen, viimemainittun todistuksen mukaan: ”Mamma, nyt on päätetty komiteassa, ettei auta muu kuin tappaminen.”

Tuo todistus osaltaan osoittaa sen, missä suhteessa Paasi on ollut toisia ”turmeltuneita edellä”. Olihan päätetty, ”että Aku ottaa kaiken niskoilleen”. Tämä selvittää sen, miksi tuossa samassa kokouksessa saapuvilla ollut Pukka erikoisella voimalla vannoo ja yllyttää Paasia edessäolevaa ”järkyttävää tapausta varten”.

Aikaisemmin Pukka opetti Paasille: ”Ei neuvotteluja, vaan iskuja”, toivoen sitä toteutettavaksi ”ei kirjaimelleen, vaan vieläkin enemmän.”

Ja Paasi täytti mestari Pukan ohjeet elok. 31 p:nä v. 1920 ”ei kirjaimelleen, vaan vieläkin enemmän”.

Muutoin on mainittava, että noista Elvira Villman-Elorannan nimeämistä henkilöistä useat osallistuivat murhien käytännöllisi-

seenkin toimeenpanemiseen. *H. Puukko* luikki vastuuta pakoon Suomeen ja on nykyään Helsingissä sosialifasistisen puolueen tärkeissä luottamustehtävissä.

Nämä muutamat esimerkit osoittavat, miten Pukka aivan elokuun kommunaardien murhain aattopäiviin saakka harjoitti ennenkaikkea pääpyöveli Paasin yllytysmuokkausta. Samalla hän oli kiinteässä yhteydessä Englannin vakoilijalaitoksen agentin Voitto Elorannan kanssa.

Mutta 19/I—1933 päiväämissään eri kirjoituksissa Pukka vaieten sivuuttaa kaikki nämä. Jatkuvasti hän on salannut toimintansa varsinaisen sisällön venäläisiltä tovereilta. Hän yrittää kierosti selittää kuuluneensa "Kominternin rajoissa pysyttäneeseen oppositioon". Jo tällainen väite on pötyä. Komintern ei ole milloinkaan minkäänlaisille oppositioille luvallisia rajoja ja puitteita säännöstellyt — oppositioilla ei ole kotipaikaoikeutta Kominternin puolueissa. Ei minkäänlainen oppositio ole Kominternin suojeluksessa, vielä vähemmän koko maailman työväenliikkeen aikakirjoissa juuri Kominternin taholta kaikkein inhoittavimmaksi tuomittu suomalainen revolverioppositio.

Pukka turhaan kieroilee. Se ei auta. Jokainen kommunisti, jokainen rehellinen työläinen tietää, että Pukan ja SKP:n välillä on 8 tapettua ja 9 vaikeasti haavoittunutta eturivin kommunistia. Poliittisesti on Pukka näihin tovereihimme sattuneista laukauksista täysin vastuussa. Se on tosiasia. Siitä ei pääse liukkainkaan luikertelija ilman tiukkaa ja rehellistä tilintekoa. Ja juuri sitä ei Pukka ole yrittänytkään tehdä.

Vuoden 1933 helmikuussa Pukka sai tilaisuuden Vapauden palstoilla selvittää kantaansa. Teki sen puutteellisesti ja kierosti. Entisyytensä arvostelu kokonaan puuttui. Sitä pyydettiin. Ei ole kuulunut. Päinvastoin: se mitä hän entisyydestään puhuu, on revolverioppositio uudelleen elvytyspuuhaa. Ja hänen ystävänsä kertovat, miten hän entisenä aatteellisesti pyöreän liukkaana pallona kierii ja hyrrää nuuhistellen ja tunnustellen eikö puolueen millään kolkalla olisi rakoa, epäröimistä horjumista. Ja jos kenen puoluekantaisuus vähänkin horjuu, kurintunto tyrtyy, niin eikö vain siellä ole tuo tämän päivän Pukka, joka on aivan sama kuin se eilinenkin, pyydystämässä ymmärtämystä itselleen, varmaan hyvin käsittäen, että oppositioiden logiikka vie siihen, että erityyppiset puoluevas-taiset elementit helposti toisensa löytävät.

Tässä yhteydessä ei enempää Pukasta. Tiedämme, että missä on Pukka, siellä on puoluevastaista työtä. Niin oli ennen. Niin on tänään.

Revolverioppositioon aikoinaan kuuluneista joukoista parhaisto taistelee puolueen lipun alla. Mutta sen johtavasta aineksesta ei ole rehellisessä mielessä puolueeseen pyrkijöitä ilmestynyt. Sensijaan sosialifasistisessa puolueessa Suomessa on hyvin useita silloisen opposition johtomiehiä. Suuri on myös niiden aktiivioppositiolaisten luku, jotka ovat karkureina siirtyneet Suomeen ja siellä julkeasti ja häikäilemättömästi tekevät lahtariohralle palveluksia. Tällä teollaan ovat he selvääkin selvemmin todellisen luokkaolemuksensa osottaneet.

Edellämainittujen, nykyisten sosialifasististen toimihenkilöiden tai ohranan miesten Turkian, Kovanen, Vuorion ja Puukon lisäksi ovat silloisista opposition johtomiehistä luikkineet lahtarien suojiin ainakin seuraavat: Väinö Sormunen (lahtarikätyrinä Suomessa), Honkala, (porvarienv mustissa hommissa), Krokfors (yksi murhaajista), Antti Pokkinen (todistettiin lahtarioikeudessa, että hän oli jo täällä ohranan miehenä), Tuittu (ohrana), Kumpulainen (ohrana), Paavonkallio (ohrana), Hyvönen, (nykyisiä puuhiansa en lähemmin tunne), Kohthaneva (oli Tammisaaressä, mutta ohranoiden porukassa), Laine, Juho, Paasin aatteellinen opettaja (kiivas sosialifasisti Suomessa), Forsman ja Kuusisto (ohranoita, ohranoinneet m.m. Pohjois-Ruotsissa). Tätä luetteloa voi jatkaa kymmenillä nimillä. Ja on varsin merkillepantavaa se, ettei noissa lahtari-maahan loikanneissa ole ainoatakaan, joka olisi yrittänyt rikoksensa sovittaa ja työvään riveissä rehillisesti taistella. Näiden puhtaaksi peseminen on Pukallekin mahdottomuus — niin uutterasti kun hän sitä yrittääkin.

PUOLUEEN PUOLESTA

Revolverioppositio puoluevastaisine joukkotoimintoinen ja murhineen on jokatapauksessa vakava varotus puolueelle. Se antaa velvoituksia luokkavalppaudessa, puoluetietoisuuden jatkuvassa kohottamisessa, puoluekantaisen joukkotyön suorittamisessa ja puolueen kaaderien kasvattamisessa. Se antaa vakavan opetuksen puoluekurin toteuttamisessa ja nouđattamisessa.

Elokuun kommunaardien murhat ovat eräs vastavallankumouksen Suomen kommunistiselle puolueelle aiheuttamia raskaimpia iskuja. Elokuun kommunaardit ovat ansainneet

kunniakkaan paikan SKP:n toimintakauden aikana menetettyjen monien taistelu-uhrien rinnalla. Puoluetta lujittamalla, puolueen taistelurivejä tiivistämällä ja taisteluotteittemme iskuvoimaa tehostamalla jatkamme heidän työtänsä. Elokuun kommunaardien muisto vaatii ja velvoittaa voimistamaan taisteluotteita puolueen puolesta — SKP:n puolesta.

Revolverioppositio hajosi omien johtajiensa puolueelle viritämään surman loukkuun. Ne laukaukset, joilla revolveriopposition murhaaja-aktiivi tuhosi kommunisteja, veivät puolueelta kalliita uhreja, mutta samalla ne muodostuivat todelliseksi tuhoksi oppositiolle itselleen. Mutta vielääkään eivät puolueen viholliset ole murskattu. Taistelua kahdella rintamalla vaaditaan. Työtä puolueen lujittamiseksi on voimistettava. Sääli-mättömäksi taistelu kaikkia niitä vastaan, jotka vähäisenkin yrittävät horjuttaa kommunistisen puolueen rautaista kuria. Ja tärkeämpääkin tärkeämpää on taistelu puolueen päälinjan puolesta, taistelu puolueen perusjoukkojen kasvattamiseksi, taistelu puolueen bolshevisoimiseksi. Tähän meitä osaltaan velvoittavat ne uhrit, mitä revolveriopposition rikos puolueeltamme vei. Eteenpäin! Puolueen johdolla uusiin voittoihin.

Kalle Lepola

“UUDEN KAPINAN” VALMISTELUISSA

Hin työväentalolla oli iltama. Ensimmäinen työväen iltama sitten huhtikuun 1918. Huhtikuun jälkeen oli talo saksalaisten rakuunoiden hevostallina. Hevoset seisoivat juhlasalissa, lanta heitettiin ulos salin ikkunoista. Näyttämö oli tallirenkien asuntona. Punainen samettiesirippu oli jo sitä ennen myyty palasina pöytäliinoiksi valkoisille rouville.

Myöhemmin kesällä oli hevosille hankittu toinen olinpaikka, lattiaa hiukan korjattu ja talossa ruvettiin pitämään suojeluskunnan iltamia ja juhlatilaisuuksia. Eräessä tällaisessa juhlassa — se oli juhannuspäivänä — olivat lahtarit juovuspäisään joutuneet tappeluun ja eräs lahtaripäällikkö, joka oli saavuttanut päällikkökokemuksensa punakaartissa pakkomobiloitujen komppanianpäällikkönä, ampui muutaman jääkärin, joka koväänisesti ihmetteli suojeluskuntapäällikön äkillistä värväinvaihdosta. No, mies sai 3 vuoden tuomion, istui sen, mutta tuli tappamiensa punikkien haamuja nähdessään hulluksi ja ampui itsensä.

Mutta nyt, tammikuussa 1919, oli työväkikin taas saanut talon avaimia hallussaan pitävältä nimismieheiltä luvan iltamien pitoon omalla talollaan. Ohjelma oli jo päättynyt ja tanssin lomassa istuskeltiin ravintolassa. Jo aikaisemmin oli huomiotani kiinnittänyt muuan tuntematon, joka kiiltävin saappain, pussihousuissa, karvakauluspomppa yllä ja “mannerheimari”¹⁾ päässä oli tullut iltamiin. Lahtarin tamineissa oli mies tullut, mutta näytti olevan tuttu muurari M:n kanssa, jota ei voinut epäillä lahtarien suosimisesta. Nytkin näkyivät yhdessä juttelevan ja — nythän ne tulevat minun luokseni.

— Lankomieheni, esitteli muurari tuntemattoman. Ei se lahtari ole, vaikka onkin sen näköinen.

¹⁾ “Mannerheimari” — valkoinen suippo karvalakki. Nimitys johtuu siitä, että “valkoisten” päällikkö kenraali Mannerheim käytti sanotunlaista lakkia luokkasodan aikana v. 1918. — Toim.

Istuttiin siinä, hörpittiin kahvia ja juteltiin yhtä ja toista. Kysyipä siinä tuntematon (tai tiesinhän minä jo hänen nimensä, Pauliksi miestä kutsuttiin), enkö muista Tuusulan Nurmea, joka vallankumouksen aikana oli kansanvaltuuskunnan maatalousasiain osastossa. Muistin, muistinhan minä hänet. Lahden edustalla oli viimeksi tavattu. Nurmi oli lähtenyt mauseri vyöllä yrittämään läpi saksalaisten ja suomalaisten lahtarien saartorenkkaan. Miten oli mahtanut miestä onnistaa?

— Hyvinkin onnisti. Venäjälle pääsi. Terveisiä vain häneltä.

— Mitä? Sinä tulet siis...?

— Niin, niin tulen. Ja Nurmi käski tulla sinua ja veljeäsi tapaamaan. Sanoi, että teihin voi luottaa. Kuule, eiköhän lähdetä teille, että saadaan rauhassa puhella.

Lähdettiin. Melkein koko yö juteltiin. Pauli selitteli, mitä nyt olisi ryhdyttävä tekemään. Ensimmäisenä asiana oli punakaartilaisten leskien ja orpojen avustaminen. Ne elävät kovin kurjissa oloissa ja kun kansanvaltuuskunnalle jäi paljon Suomen rahaa, on se päätetty käyttää leskien ja orpojen avustamiseen. On otettava selvää punakaartilaisten leskistä, joilla on vielä lapsia elätettävänä, ja annettava heille avustusta.

Pauli antoi tukun rahaa, millä ensi aluksi oli orpoja avustettava. Lisää lupasi tuoda kuukauden kuluttua.

Mutta se ei ollut hänen ainoa asiansa. Toverit Venäjällä olivat perustaneet kommunistisen puolueen, joka tahtoo Suomessakin luoda neuvostotasavallan niinkuin Venäjälläkin. Vallankumous oli hävitty, mutta pian yritetään uudestaan. Ja nyt pannaankin toinen komento. Nyt ei tunneta sääliä, nyt ei porvareita armahdeta, niinkuin tehtiin viime kerralla. Nyt tapellaan henkeen ja vereen ja voitetaan. Sotilaista on suuri osa punikkimielisiä. Kyllä me nyt puolemmme pidämme.

Mutta sitä varten on luotava punakaarti uudestaan. Se on tehtävä salassa. On värvättävä miehiä. "Sinä — hän kääntyi veljeni puoleen — voit olla vaikka H:n punakaartin päällikkönä. Sitten sinun on hankittava pataljoonain ja komppanioiden päälliköt. Jokainen komppanian päällikkö hankkii kymmenen miestä, joista tulee ryhmän päälliköitä. Nämä taas keräävät itselleen kymmenmiehiset ryhmät. Toisensa saavat tuntea vain nämä ryhmän jäsenet. Ryhmän päällikkö tuntee komppaniansa päällikön ja nämä pataljoonanpäälliköt ja sinut. Harjoituksia saa pitää vain ryhmittäin."

Se oli meidän mielestämme oivallinen suunnitelma. Vielä paremmaksi se tuli, kun Pauli alkoi puhua aseiden hankkimisesta. Aseitakin piti hankkia. Kivääreitä, mikäli niitä sai, ja joka tapauksessa lyhyitä aseita. Lyhyitä aseita voisi hankkia Venäjällekin vietäviksi, jos niitä vain saisi irti. Aseita varten antoi Pauli lisää rahaa.

Mutta vieläkään eivät Paulin terveiset olleet lopussa. Hän lupasi myöskin lähettää kirjallisuutta, jota olisi levitettävä luotetuille tovereille, ei vain H:ssa, vaan ympäristölläkin. Kirjallisuudentuontia varten sovittiin tunnus, mistä tuoja tunnettaisiin.

Paulikin tuli vielä pari kertaa ja antoi lisää ohjeita ja toi rahaa. Mutta sitten ei hän enää tullutkaan sovittuun aikaan. Vasta viikkojen kuluttua tuli toinen mies, mutta ei hänkään tietänyt Paulista mitään. Monien vuosien kuluttua vasta sain tietää, että Paulin oli tavannut usean silloisen rajaloikkarin kohtalo. Hänet oli ammuttu raja-alueella, valkoiset rajakytät olivat ottaneet hänen mukanaan olevat rahat ja jakaneet ne keskenään. Hänen ruumiinsa oli haudattu Kannaksen metsiin, joissa niin monet nimettömät haudat kätkevät sisäänsä *tunte mattomien rajaloikkarien* luut. Nämä rohkeat miehet, jotka kykenivät murtamaan Neuvosto-Venäjää puristavan saartorenkään sen kireimmilläänkin ollessa, ovat sankarillisesti kaatuneet suorittaessaan velvollisuuttaan proletaarisen maailmanvallankumouksen asian puolesta.

✱

Paulin ja hänen seuraajansa ohjeiden mukaan sitten yritettiin toimia. Leskien ja orpojen avustaminen kehittyi laajaksi. Ken apua sai, ilmoitti siitä useasti toisillekin. Tuli tuntemattomiakin avun tarvitsijoita, mutta ei ainoatakaan, joka olisi ilmiantoon ruvennut. Ei sittenkään, vaikka joskus piti avustus evätäkkin, jotta riittäisi kaikkein eniten tarvitseville. Tuli hakijoita jo naapuripaikkakunniltakin, joten piti perustaa "haarasastoja". Kun Helsingissä myöhemmin perustettiin julkinen avustuskomitea, alettiin avustettavilta vaatia tarkat tiedot kaavakkeisiin ja niiden perusteella myönnettiin avustusta. Siten sai koko avustustyö myöhemmin julkisen luonteen ja suoritettiin sitä täysin avoimesti.

Punakaartin järjestäminen ei sensijaan käynyt yhtä hyvin. Satoja miehiä oli ammuttu, kuollut vankileireillä tai olivat he vielä vankiloissa. Jällelle olivat jääneet pääasiassa ne työläiset, jotka jo vallankumouksen aikana olivat koettaneet pysy-

tellä syrjässä. Moni kieltäytyi uuteen punakaartiin liittymästä. Kyllähän nekin lupasivat tulla mukaan "sitten kun rytinä alkaa", mutta "ei nyt vielä". Ja kun vielä silloin (1919) suuri enemmistö tämän työläisseudun asujamista oli naisia, edistyi punakaartin perustaminen hyvin hitaasti. Pataljoonain ja kompaniain päälliköt kyllä saatiin, mutta ryhmäpäällikköjä ei missään saatu täyttä määrää — eikä kai ainoatakaan täysilukuista ryhmää. Vuoden 1919 lopussa tästä punakaartin luomisesta kokonaan luovuttiinkin. Eikä sitä enää myöhemmin Venäjältäkään päin vaadittu. Vähitellen koko puolue varmistui siitä, ettei Suomessa nyt oltu välittömän vallankumouksen kynnyksellä. Tehtävänä ei siis ollut punakaartin perustaminen, vaan laajojen joukkojen valistaminen ja järjestäminen vallankumousta varten. Ensimmäisenä alkuna tähän välittömästi sotilaallisista kapinanvalmisteluista poliittiseen puolueutyöhön siirtymiseen oli puolueen "kolmikkojen" perustaminen, joiden piti ohjata kommunistista työtä suuremmilla paikkakunnilla. Tällainen kolmikko perustettiin myöskin H:ssa.

Jos punakaartin perustaminen kävikin huonosti, niin aseita sensijaan saatiin jonkin verran. Saatiin kivääreitäkin, jopa saatiin selvää parista konekivääristäkin, jotka vallankumouksen loppuvaiheissa oli piilotettu. Käytiinpä oikein Lahden edustalla asti hakemassa erästä asevarastoa, minkä piti olla siellä piilossa, mutta löytämättä se jäi. Joko oli paikasta erehdytty tai valkoiset olivat ne jo löytäneet. Lyhyitä aseita sensijaan saatiin välikäsien kautta ostaa valkoisilta ja lähetettiin niitä joi-takin kappaleita Neuvosto-Venäjällekin.

Kirjallisuuden levitys sensijaan kävi hyvin. Pieniä määriä sitä tosin saatiin, mutta jokainen *Kumous* ja pikku kirjanen kulki sensijaan kymmenien käsien kautta. Naapurikylätkin saivat osansa. Ahnaasti luettiin jokainen kirjanen ja lehtinen aina ohjeita myöten siitä, miten sotilaiden on pidettävä kivääriään punaisen armeijan puolelle siirtyessään.

Aina ei kirjallisuutta tuotu suoraan H:n. Piti joskus käydä itsekin hakemassa naapurikaupungista. Sinne oli osoite ja tunnus, joiden avulla sai kirjapaketin irti.

Kerran sellaisella hakumatkalla jouduin matkustamaan ohran kanssa. Juna oli aivan täysi, kaikki istumapaikat oli varattu ja vaunun käytävilläkin seisottiin. Niin jouduin minäkin seisomaan koko matkan. Siinä seisoessani kiintyi huomioni erääseen herrasmieheen, joka istui vaunun penkillä. Kovin näytti tutulta, vaikka en heti voinutkaan muistaa, missä olin miehen nähnyt.

Mutta sitten muistin! Ollessani Riihimäen vankileirillä kävi tuo mies useasti ottamassa selvää siitä ja siitä vangista, kyseli, onko tällä vankileirillä sen ja sen nimistä punikkia ja kuulustelikin useita. Muutamat kuulusteltavat eivät enää omin voimin päässeet liikkumaan, kun tämä mies ja eräs vankileirin johtajista, Ojala, joka on nyt Jannakkalan nimismiehenä, olivat heitä sinkkivaijeripampuin "kuulustelleet". Ojala oli niin tunnettu petomaisuudestaan, että sai sentähden jo kerran selkäänsäkin Suomen armeijan sotilailta, jotka sydämensä kyllyydestä antoivat piiskurin maistaa, miltä tuntuu olla piiskattavana. Vaikka lievää tämä selkäsauna vielä oli — ei edes viikkoakaan tarvinnut Ojalan maata selkäsaunansa jälkeen.

Tämä Ojalan piiskurikaveri se siis istui tuossa penkillä. Samoissa poliisihommissa se kai vieläkin matkusteli. Tietäisipä vaan, mitä on tässä paketissa, joka näin matkan päältä tuntuu jo painavankin aivan liikaa!

Siinä sain ajatuksen. Varmasti ei piiskuri tuntenut minua, sillä siksi kuitissa kunnossa ja huonossa komennossa olin silloin, kun hän minut viimeksi tapasi. Mutta jos hän huomaisi pakettini, joka ei ollut erikoisemmin hyvin tehty, voisi se häntä kenties kiinnostaa. Olihan jo lehdissäkin kirjoitettu rajantakaisen kirjallisuuden kuljettamisesta muutenkin kuin niissä säkeissä, joita Tuomas Hyrskymurto silloin tällöin Helsingin Yliopiston kirjastolle osoitettuna heitätti yli rajan. Jos tuo piiskuri edelleenkin oli kyttäyshommissa voisi hän paketistankin jotakin ajatella.

Luottamusta herättääkseni päätin silloin jättää paketin hänen huomaansa. Sehän painoikin kädessä pitää. Pakettihyllyllä oli vapaa paikka vain ohranapiiskurin yläpuolella. Kuroitin pakettiani hyllylle, mutta en ylettänyt, kun mies istui penkin ikkunanpuoleisessa päässä. Käännyin silloin miehen puoleen ja kohteliaasti anteeksi pyytäen pyysin häntä auttamaan. Palvelushalusena otti hän paketin, nosti sen hyllylle ja sai minulta palkakseen vilpittömät kiitokset. Eihän minun tarvinnut enää pakettia kantaa eikä se ollut myöskään alituisesti hänen silmiensä edessä.

Joskus piti myöskin kuljettaa paketteja eteenpäin. Eikä vain suomalaista kirjallisuutta. Ainakin kerran muistan, että vein Helsinkiin englantilaisille merisotilaille tarkoitettuja julistuksia ja kirjallisuutta. Englannin laivasto oli silloin Suomenlahdella Neuvosto-Venäjää saartamassa. Julistukset saatettiin merisotilaiden käsiin kommunistisen valistuksen levittämiseksi

heidän keskuuteensa. Kirjasista muistan englanninkielisen käännöksen Neuvosto-Venäjän perustuslaista. Turun ja Helsingin kautta taisi niitä mennä aina Englantiin asti.

Helsingin kanssa oli myöskin silloin jo yhteys. Se johtui toiminnastani "varavallesmannina".

Asia oli nimittäin niin, että v:n 1918 jälkeen oli vielä paljon punikkeja, jotka olivat mikä missäkin piilotelleet itseään valkoiselta vainolta. Kuka oli ollut kuukausimääriä jossakin kamarissa tai ullakolla, olipa sellaisiakin, jotka olivat koko ajan asuneet metsissä. Sellainen piilottelu kävi kuitenkin vaikeaksi Piti päästä toiselle paikkakunnalle, missä ei tunnettaisi — mutta sitä varten tarvittiin passia. Maa oli vielä poikkeustilassa ja jokaiselta matkustavaiselta vaadittiin passia, kuvalla varustettua matkatodistusta. Oli siis hankittava tovereille passeja. Yritettiin ottaa "laillisia" passeja ja vaihtaa niihin kuvat, mutta silläkin oli omat vaaransa. Passiin oli merkitty tarkat tunto-merkit ja nimikirjoitus oli passinhakijan omakätisesti kirjoitettava. Kovin laajoja mahdollisuuksia ei tämä tie siis tarjonnut.

Silloin sain osoitteen Helsinkiin, mistä saisin apua. Kun passintarvitsijoita tuli, matkustin kuvat taskussa Helsinkiin, jossa päivän odoteltuani sain määräämälleni nimelle osoitetun ja asianomaisella kuvalla varustetun passin, mikä oli ehdottomasti yhtä hyvä kuin oikeakin. Kun Jali Kalliomäen passiverstas sitten myöhemmin paloi pääsi laaja yleisökin selville, miten näitä passeja oli valmistettu. Kalliomäeltä tavattiin tyhjiä passikaavakkeita ja useita kymmeniä erilaisia nimismiesten ja poliisimestarien leimoja ja nimileimasimia. Tästä SKP:n verstaasta olivat minunkin hankkimani passit kotoisin.

Mutta kävi kalliiksi aina tehdä Helsingin-matka jokaisen passin tähden. Siksi sovittiinkin, että avataan H:n haaraosasto. Sain kolmisenkymmentä passikaavaketta, 3—4 nimismiehen leimaa ja niin voin itse toimia "varavallesmannina". Ja hyvin se kävikin. Useat toverit joutuivat antamaan nämä "varavallesmannin" valmistamat passit "oikean" nimismiehen tarkasttaviksi — ja täydestä kävi. Ja miksei olisi käynyt. Kun passi oli kokonaan väärä, ei sitä mitenkään voinut erottaa oikeasta. Tarvitsi vain pitää varansa sen verran, ettei mennyt passinsa kanssa sen nimismiehen luo, joka passin muka oli antanut.

Näissä hommissa jouduin yhteyteen uusien puoluetoverien kanssa, erikoisesti Helsingissä. Täytyy sanoa, ettei se salainen toiminta siihen aikaan ollut erikoisen loistavasti järjestetty. Minäkin jouduin Helsingissä tekemisiin 5—6 toverin kanssa,

vaikka tietysti olisi pitänyt olla yhteys vain yhteen tai pariin. Mutta ei se ollut silloin ohranakaan vielä erikoisen taitava. Kahvila *Empiressä* Unioninkadulla voi joka ilta tavata 4—5 "salaista" miestä yhdessä. Samaan pöytään otettiin maalta tulut vieraskin, ja vaikka ei sukunimiä esitettykään, niin puhuteltaessa käytettiin oikeita etunimiä. Kuulin jo silloin passintekijä Jalistakin, vaikka hänen sukunimensä tulikin vasta myöhemmin tietooni. Ohrana alkoi myöskin osoittaa harrastustaan *Empiressä* istujiin, mutta sieltä "muutettiin" vasta sitten, kun ohrana sai tampurimajuriksi oman miehensä. Senjälkeen oli kohtaupaikkana kahvila *Majakka*, josta pian tuli samanlainen "toimisto" kuin *Empirestäkin*. Pitkän aikaa myöhemminkin jatkui tämä kahviloissa istuminen, kunnes ohrana vihdoinkin järjesti niin tiukan kontrollin, että tästä pahasta tavasta oli lopullisesti luovuttava.

Tapaamistani henkilöistä voin parista kertoa lähemminkin, koska molemmat jo ovat kuolleet — ja muutenkin. Ensimmäinen oli "maisteri" Alanne (maisteri ei hän tosin ollut, mutta olihan hiukan noloa kutsua jo vanhemmanpuoleista miestä ylioppilaaksikaan — ylioppilastutkinnon oli hän nim. suorittanut). Alanne — Amerikassa toimivan luopion Severi Alanteen veli — oli "ottanut osaa punakaartiin" ja oli muutaman kuukauden vankileirillä. Pian vapauduttuaan tuli hän mukaan "uutta kapinaa valmistelemaan". Puolue komensi hänet *Pohjan poikien* mukaan Viron-retkelle. Tarkoitus oli, että hän Virossa suorittaisi tiedotuspalveluksia punaiselle armeijalle ja samalla hankkisi itselleen "meriittä" päästäkseen Suomessa sellaisille paikoille, joilla hän voisi puoluetta hyödyttää. Tämä yritys kuivi kuitenkin kokoon. Alanne lähti Viroon, mutta joutui kerran puna-armeijalaisten tulen alla makaamaan koko päivän ojassa, kylmetytti pahoin itsensä, sai keuhkokuumeen, hänessä jo ennestään olevan keuhkotaudin lisäksi ja niin oli hänen heti palattava takaisin Suomeen sairaana. Muutaman kuukauden hän vielä eli ja jotakin toimitteli puolueenkin hyväksi, mutta kuoli sitten keuhkotaudin murtamana — muistaakseni jo 1919 alkuvuodesta.

Alanteen kanssa vankilassa, puolueessa ja Viron-retkellä oli jori (George) Ruth, joka minut Helsingissä yhteyksiin puolueen kanssa hommasi. Viron-retkellä (minne hänetkin puolue oli komentanut) oli hän saanut ansiomitalin lahtareilta, mutta mitä hän siellä puolueen hyväksi oli tehnyt, ei ole tiedossani. Joka tapauksessa annettiin hänelle hyvin vastuunalainen teh-

tävä: hänet komennettiin ohranalaitoksen palvelukseen tietoja hankkimaan. Koe epäonnistui täydellisesti. Jori oli luja poika ja viisas — mutta annettu tehtävä oli hänellekin ylivoimainen. Voidakseen ohranassa toimia, oli hänen hankittava ohranalle myöskin tietoja. Hän yritti rajoittua siihen, mitä puolue hänelle määräsi. Se meni jonkin aikaa, mutta kun ohrana pääsi selville hänen kaksoispelistään, pantiin hänet kiinni ja silloin alistui hän petturiksi. Hänestä tuli ohranan kätyri. Kätyroiminen loppui kuitenkin lyhyeen — hän kuoli ohranan putkassa. Kuolemansyy on tuntematon. Kenties raivasi ohrana itse tieltään aseensa, jota se ei enää voinut käyttää.

Tämän tapauksen jälkeen ei puolue ole ketään lähettänyt ohranaa urkkimaan. Se ei ole mahdollista. Vain omaa petturuuttaan kaunistelevat ne, jotka puolustelevat tekemiään "pikku ilmiäntoimia" sillä, että he muka halusivat päästä vapaaksi voidakseen taas auttaa puoluetta. Joka ohranan kanssa yhteistoimintaan — pienimpäänkin — rupeaa, on petturi ja sellaisena häntä on kohdeltava.

*

Ylläkuvattuna kautena (1918 loppupuoli — 1919) oli puolueemme työ vielä "käsityömaista", salaliittomaista. Oli vain pieniä salaliittolaisjärjestöjä, joita ei edes pyrittykään laajentamaan. Nämä järjestöt eivät sanottavasti pyrkineet levittämään ja laajentamaan puolueen joukkovaikutusta eivätkä ne juuri varsinaisesti poliittisia kysymyksiä käsitelleetkään. Niiden työ oli ahtaan teknillistä vallankumousvalmistelua, jäsenien värväämistä kapinajärjestöön, aseiden hankkimista, sotilaallista tiedustelua j.n.e. Se, että tänäkin aikana sentään puolueen jäsenetkin toimivat nuoriso-osastoissa, työväenyhdistyksissä, ammattillisissa järjestöissä j.n.e., tapahtui vastoin puolueen virallisesti hyväksymää kantaa. Puoluepäätökset tässä suhteessa olivat vielä "äkkijyrkkiä", mutta käytännössä alettiin jo 1919 noudata oikeampaa politiikkaa, tehdä poliittista työtä suurten joukkojen keskuudessa. Etumaisina ja johtavina tässä työssä olivat ne työläiset, jotka olivat SKP:n vaikutuksen alaisina, saivat sen kirjallisuutta j.n.e. Verraten nopeasti korjasi puolue kokonaisuudessaankin kantansa, niin ettei tämä väliaikainen "äkkijyrkki" kausi puolueessamme ehtinyt johtaa puoluetta eristäytymiseen joukoista, vaan kykeni puolue saavuttamaan Suomen työväenluokan verraten laajojen kerrosten kannatuksen ja myötätunnon.

"Varavallesmanni"

LUOKKATAISTELUKOKEMUKSIA POHJOIS-SUOMESSA KANSALAISSODAN JÄLKEISELTÄ KAUDELTÄ

Pohjois-Suomen työväen punakaartit tulivat lyödyiksi Oulun, Tornion, Kemin, Tervolan, Rovaniemen ja Raahen taisteluissa. Huonosti aseistetun punakaartin, joka oli vailla johtoa tai jonka johto kävi häpeällisesti kauppaa lahtarien kanssa antautumisesta, kuten Oulussa teki nykyinen osuuskauppaherra Y. Kallinen, suurikaan vallankumouksellinen innostus ei kestänyt Etelä-Pohjanmaalta tullutta hyvin johdettua lahtariarmeijaa vastaan. Tuhannet punakaartilaiset joutuivat heti kansalaissodan alkupäivinä vankileireihin. Osa työläisistä ja maaseudun pieneläjistä pakkomobilisoitiin lahtariarmeijaan. Raivoisalla terrorilla tukahdutettiin työläisten ja maaseudun raatajain vastarinta valkoisen Suomen valta-alueilla. Oulussa m.m. murhattiin kymmeniä työläisiä ja maaseudun raatajia, jotka kieltäytyivät astumasta lahtariarmeijaan.

On usein selitetty, ettei työväestö valkoisen Suomen alueella edes kunnolla yrittänytkään käydä lahtareita vastaan. Tosi- asia oli, että valkoisen terrorin riehunnasta huolimatta työväen toiminta Pohjois-Suomessa ei lakannut hetkeksikään.

Allekirjoittanut oli kansalaissodan aikana työssä rautatien konepajalla Oulussa. Sieltä muutamia kokemuksia, jotka osoittavat, että lahtarien saama voitto ei ollut kyennyt taisteluhenkä työläisten keskuudesta murtamaan.

Muistaakseni helmikuun lopussa 1918 koettivat valkoiset saada työläiset sanotulla konepajalla työskentelemään 10-tuntisia työpäiviä. Tästä annettiin päiväksykällä tieto työläisille. Agiteerasimme työläisten keskuudessa lahtarien aietta vastaan ja kehoitimme lopettamaan työt kello 4, kuten tavallista 8-tuntisen työpäivän aikana, ja kokoontumaan konepajan sorviosastolle kokoukseen. Työläiset lopettivat työt ja kokoontuivat. Päätettiin, että joka päivä lähdetään työstä klo 4, kuten ennenkin. Näin tapahtui muutamana päivänä, jonka jälkeen kone-

pajan johdon taholta ilmoitettiin, että työpäivä pysytetään 8-tuntisena, mutta lauantaisin on oltava töissä myöskin kello 4: jään. Taas kokous — ja lauantaina pois työstä kello 2 kuten ennenkin. Ja työnantajain oli taas taivuttava.

Konepajalla vangittiin Oulun taistelun yhteydessä ja sen jälestä noin 100 työläistä. Työläisiä kuulusteltiin ja urkittiin. Joukossa osoittautui olevan eräitä ilmiantajia. Heidän elämänsä kävi sittemmin hyvin tukalaksi. Eräs yövahti — Hälkiö-niminen — oli tehnyt useita ilmiantoja. Kun työläiset saivat tästä tiedon, alkoi yleinen boikoteeraus ja kiusanteko. Kun "kilipukki", jonka nimen työläiset tälle lurkille antoivat, ilmestyi verstaalle, alkoi joka puolelta kuulua korvia viiltävä huuto: "Pää, pää, pöö". Likaisia rasselisutteja, muttereita j.n.e. lenteli päin "kilipukkia". Lopuksi kävi niin, että "kilipukilla" ei ollut asiaa työaikana konepajaan.

Kaatuneiden punakaartilaisotilaiden ja vankilassa murhattujen ja nälkään kuolleiden hautajaisiin mentiin järjestyneissä riveissä suoraan työmaalta. Laulettiin työväenlauluja ja pidettiin puheitakin.

Ammattiosasto ei pitänyt kokouksia, mutta jäsenmaksuja kannettiin koko kansalaissodan ajan. Kerättiin joukkoadresseja vankien vapauttamisen hyväksi. Keskusteltiin, mitä pitäisi tehdä. Yleensä oltiin sitä mieltä, että kyllä sitä vielä uudelleen yritetään ja maksetaan lahtareille velat takaisin. Kiihkeästi väiteltiin konepajalle haalittujen lahtarimielisten entisten rikkurien ja insinööripraktikanttien kanssa. Useimmissa tapauksissa nämä kuitenkin pitivät viisaampana pysyä hiljaa.

Salaistakin puuhailua oli keskuudessamme. Meillä muutamilla nuorilla työläisillä oli asekatkója, joita siirsimme kaupungin ulkopuolelle, jossa jonkin kerran harjoittelimme ampuamista. Vaistomaisesti saboteerattiin veturien remontteja, kun huomattiin niitä kovasti kiirehdittävän. Lahtareille tehtävä työ ei maistunut. Sattuipa usein niinkin, että korjatuista vetureista paloivat laakerit jo koeajolla, joten lahtarit eivät saaneet niitä käytettäväkseen. Meillä toimi myös pieni opiskelukerho, jossa luettiin ensin *Erfurtin ohjelmaa*, mutta eräs vanhempi toveri kehoitti lukemaan "roskan" asemesta *Kommunistista Manifestia*.

Toiminta- ja taisteluhalu oli, mutta ei tiedetty mitä tehdä. Ei ollut puoluetta, joka olisi näyttänyt tietä. Kansalaissodan kestäessä olisi Pohjois-Suomessa ollut mahdollisuuksia nostattaa lahtareille vaarallisia liikehtimisiä selkäpuolella. Taistelu-

halumme ei löytänyt purkautumisuomaa. Emme löytäneet ratkaisua tappion jälestä mieliämme askarruttaneisiin kysymyksiin: Miksi ei voitettu? Mitä olisi tehtävä?

TYÖVÄEN NOUSU KANSALAISSODAN TAPPION JÄLESTÄ

Jo syksyllä 1918 alettiin pitää työläisten kokouksia. Vuoden lopussa aloitettiin nuorisotoiminta uudelleen. Työväen taistelu- ja toimintahalu purkautui esiin v. 1919 aikana tapahtuneen työväen joukkoliikkeen uudelleen järjestymisenä. Ammattiosastot elpyivät eloon. Nostettiin esille palkkakysymyksiä. Työväentalot avautuivat, sosdem puolueosastot alkoivat toimintansa.

SKP:n perustamisesta saadut tiedot synnyttivät vilkasta mielipiteiden vaihtoa työmailla, ammatillisten ja sosdem järjestöjen keskuudessa. Vaikka kansalaissota olikin suureen osaan työläisiä syövyttänyt varman vakaumuksen siitä, ettei sosialidemokratia ollut kyennyt johtamaan työväestöä voittoon, vaikka valkoisten voittoa ei pidetty lopullisena, vaan pidettiin valankumousta tulevaisuudessa välttämättömänä, ei suhdetta sosialidemokratiaan kuitenkaan oltu selvitetty. Tosin allekirjoittanut muistaa useita v. 1918 lopussa ja 1919 alussa tapahtuneita keskusteluja työpaikalla, jossa muutamat kehittyneemmät työläiset nimittivät sosialidemokratian johtoon kiivenneitä tanhereita y.m. pettureiksi, mutta yleensä jäi suhde sosialidemokratiaan epäselväksi.

V. 1919 alussa saatiin ensimmäisiä kommunistisia julistuksia ja kirjasia. Niitä luettiin hartaudella.

“Valittava on joko vallankumous tai lahtaritaantumus. Muuta tietä ei ole.”

Nämä ensimmäisissä käsiimme saamissamme SKP:n julistuksissa ja kirjasisissa esitetyt ajatukset sähköistivät mieliä, samaan aikaan kun sosdem puolueen taholta valmistauduttiin vaaleihin. *Kommunistinen vaalilippukin* luettiin vaalikampailun kestäessä.

“Ei voi olla muuta kuin kaksi taistelurintamaa.

Toinen on punaisten ja toinen valkoisten. Toinen sosialistisen vallankumouksen ja toinen lahtaritaantumuksen. Jokaisen on valittava toinen tai toinen.”

“Nyt ei porvarivaltion vaalitouhu ole enää muuta kuin porvariston hirmuvallan verho, tarkoitettu työväen vallankumousliikkeen jarruksi ja hajoitukseksi.”

Meitä rohkaisi, kun sanottiin: “Riistäjäluokan mahti hajoi-

tettakoon maan tasalle, jotta olisi mahdollista lopettaa kaikenlainen ihmisen riistäminen toisen ihmisen kautta.” Meistä tuntui oikealta, kun sanottiin: “Köyhälistön punainen armeija muodostettakoon tämän kumoustaistelun voitolliseksi perilleviejäksi ja vankaksi vartijaksi, jotta riistäjäin valta ei sen perästä enää pääse maasta nousemaan.” — Mutta riistäjäluokan mahti oli meidän silmissämme kohonnut vuosi aikaisemmin saamamme iskun vaikutuksesta. Emme tunteneet sillä hetkellä eläväksi mahdollisuudeksi täyttää tuota kutsua, vaikka tunsimme sen oikeaksi.

Tunsimme vain, että jotakin meidän tuli tehdä, jotenkin lah-tareille vastata — osoittaa että elämme taas. Niin minä, kuten useammat muutkin, jotka levitimme, sydän täynnä intoa taistella, *Kommunistista vaalilippua*, liimailimme samanaikaisesti seinille sosialidemokraattisen puolueen vaalijulistusta *Sorron yöstä nouskaa!* — kykenemättä kunnolla vielä edes näkemään ristiriitaa omassa itsessämme.

SKP, joka lähti taistelutaipaleellensa vanhan, mädän sosialidemokratian kieltämisestä, antoi meille uuden taistelulipun, vallankumouksen lipun, osaamatta ensiaskeleellaan sanoa, miten vallankumoukseen päästään.

Vallankumouksellisten työläisten keskuudessa nousi voimakkaana tieto ja tunto siitä, etteivät heidän oikeita johtajiaan olleet ne, jotka häpäisten vähän aikaisemmin eletyn vallankumouksen suurta hetkeä, saarnasivat: “Ei milloinkaan enää sille tielle. Se oli erehdys.” Sekö erehdys, että astuttiin lähemmäksi sitä kauneinta ja suurinta päämaalia, joka kaukaisena toiveena oli vuosikymmeniä työläisen mieltä lämmittänyt ja joka oli tullut jo aivan lähelle, miltei käsin kosketettavaksi!

Ei, kyllä ne olivat oikeassa, jotka kutsuivat uudelleen taisteluun. Ja käytännöllinen taistelutoiminta vei hyvin nopeasti toiminnan oikeille urille.

Ensimmäisenä piti tehdä selvä pesäero sosialidemokratiasta. Vallattiin Oulun työväenyhdistys ja työväen kirjapaino oikeistososialidemokraateilta, jotka olivat miehittäneet niiden johtopaikat. V. 1919 suuntariidat sosdem nuorisoliikkeessä johtivat Pohjolan nuorisopiiri- ja perusjärjestöjen julistautumiseen Kommunistisen nuorisointernationalen kannattajaksi.

Sosdem puolueessa kehittyi vielä ankarampi suuntataistelu. Sosdem puoluekokouksessa v. 1919 Oulun läänin sosdem piiri-järjestöt edustivat vasemmistolaista kantaa. Sosdem puoluejohto yritti erottaa puolueesta Oulun työläisten edustajan, tov.

Ellen Mäkelinin, mutta sai vastaansa Pohjolan työväen laajat joukot.

STP:n perustaminen muodosti hyvin tärkeän rajapyykin Oulun läänin työläisten taisteluhistoriassa. Sen yhteydessä tapahtui laajoihin työväenjoukkoihin ulottuva pesäero sosialidemokraattisesta puolueesta. Talvella v. 1920 suoritettiin ratkaiseva taistelu Oulun l. eteläisen ja pohjoisen vaalipiirien piirikokouksissa. Sosdem puolueen silloinen pääsihteeri Tainio oli lähetetty puolustamaan sosdem puolueen asemia Pohjois-Suomessa. Tainio munasi asiansa Oulussa heti piirikokouksen alussa, esiintyen sikahumalassa aivan tolkuttomassa tilassa. Työläisten keskuudessa kuiskailtiin perästäpäin, että kommunistit olisivat tämän sosialidemokratian matka-apostolin voitelun järjestäneet ja suorittaneet.

Kysymys suhteesta sosialidemokratiaan ja suhteesta uuteen perustettavaan työväenpuolueeseen muodostui näissä kokouksissa ja työläisten keskuudessa kiihkeän taistelun kohteeksi. Muodostui kolme ryhmää. Selvä kommunistinen kanta: Pesäero sosialidemokratiasta, ero siitä järjestöineen päivineen. Sosialidemokraattinen kanta: sosdem puolueen johdon politiikan hyväksyminen, kansalaissodan tuomitseminen ja kaikenlaisen vallankumouksellisen toiminnan kieltäminen. Ja näiden välissä keskusta, joka ei hyväksynyt sosialidemokratian silloista johtoa ja vaati äänestystä sosdem puolueen keskuudessa, mutta ei kieltäytynyt sosialidemokratiasta — päinvastoin piti kiinni sen eheydestä.

Työväestön valtava enemmistö asettui selvän kommunistisen kannan taakse. Noskein kannattajajoukkoon jäi vain muutama henki. Ja keskustalaisaines horjui joukkopainostuksen edessä pahasti ja sen takana olleet työläiset, joilla oli ollut sellaisia harhaluuloja, että sosdem puolue muka voitaisiin yleisellä äänestyksellä vallata, liittyi vasemmistoon jo näiden piirikokousten aikana.

V. 1920 aikana erosi sosdem puolueesta suurin osa työväenyhdistyksiä. Osa niistä jäi riippumattomiksi. Osa liittyi heti STP:seen. Taistelu yhdistyksistä jatkui aina v. 1922 alkuun asti, jolloin STP:ssä olivat kaikki Oulun l. pohjoisen vaalipiirin yhdistykset ja eteläisen piirin 56 yhdistyksestä 52.

STP:n valtava kannatus osoitti ennen kaikkea työväen keskuudessa tapahtuvaa vasemmistumista ja aktivoitumista. Se sai muitakin ilmauksia. V.v. 1919, 1920, 1921 käytiin jo monta voimakasta lakkotaistelua Pohjolan satamissa ja sahoilla.

Hyvin kuvaava työläisten mielialalle oli Oulussa syyskuussa v. 1921 tov. Eino Lehdon vangitsemisen johdosta toimeenpantu 1 tunnin mielenosoituslakko. Lakkoa ei oltu suuresti-kaan valmisteltu etukäteen tehdyllä joukkotyöllä. SKP:n joh-
tavassa elimessä se suunniteltiin ja määriteltiin allekirjoittanut tekemään alote samana iltana mielenosoituskokouksessa. Ko-
kouksessa oli lähes tuhat työläistä. Puhujana oli tov. Ellen Mäkelin, joka rohkeasti arvosteli porvariston vainotoimenpi-
teitä. Innostus oli korkealla. Puheenvuorossani esitin, että me, työläiset, voimme vastata porvarien vainoon sillä, mikä meillä on, nim. joukkovoimalla. Kehoitin kaikkia työläisiä seuraavana päivänä lähtemään kello 10 mielenosoituksellisesti työstä pois. Kokous yhtyi esitykseeni. Ja seuraavana päivänä kello 10 seisahtuivat Toppilan, Korkeasaaren, Kupilan ja Var-
jakan sahat, työt satamassa ja osittain muissakin työpaikoissa.

Kaikkiaan laskettiin lakkoon osallistuneen n. 3.500 työläistä.

Porvaristo kauhuissaan vaati valtiovallan puuttumista asiaan.

Me emme osaneet tätä liikettä oikein arvostaa, saati sitten kehittää. Muistanpa, kuinka suorastaan pidimme epäonnistumi-
sena sitä, kun emme saaneet aivan kaikkia työmaita yhtymään lakkoon, ikäänkuin meidän olisi edelläkuvatulla heikolla valmis-
telulla pitänyt saavuttaa vieläkin suurempia tuloksia.

Neuvosto-Venäjän nälänhätäisten avustamistyö v. 1921 syys-
puolella sai todellisen joukkoluonteon. Oulun läänissä kerät-
tiin varoja enemmän kuin muualla Suomessa yhteensä. Työläiset luovuttivat kuukausittain päivän palkan viikkotilis-
tään. Työätekevät talonpojat keräsivät viljaa ja muita elintar-
peita, joista saadut varat luovuttivat avustuskomiteoille.

Muistan tämän kamppailun ajalta monta kuvaavaa tapausta, jotka osoittavat pohjalaisten raatajain suhdetta Neuvosto-Venä-
jään. Jokaisena tilipäivänä tuli Oulussa olevaan piirikansliaan joukottain työläisiä tuomaan osaansa neuvostomaan työläisille. Eräs vanha Åströmin tehtaiden työläinen toi kerran kaikki säästönsä, muistaakseni n. 500 mk. Kun aloin kirjoittaa sum-
masta kuittia, niin tämä vanha raataja, luullen, että kuitti on jokin tunnustus hänelle, selitti: "En minä ota mitään siitä. Minunhan on autettava Neuvosto-Venäjän työläisiä, että ne pääsevät siellä alkuun." Kun selitin, että kysymys on vain kui-
tista, niin vakuutti vanhus: "Kyllä ne sinne perille menee ilman sitäkin."

Lahtarien v. 1922 suorittaman Karjalan rosvoretken aikana oli ympäri Oulun läänin suuria työätekevien mielenosoitusko-

kouksia, joissa tehtiin päätöksiä porvariston sotaretkeä vastaan ja luvattiin auttaa Neuvosto-Venäjän työläisiä. Oulun läänin eteläosissa liikkui joukottain lahtarivärväreitä. M.m. surullisen kuuluisa inkeriläinen nostattaja, Tynni, oli hyvin ahkerasti liikkeellä. Kun Tynnillä oli nostattamistilaisuus edellisenä iltana jossakin paikassa, oli minulla STP:n puhujana tilaisuus seuraavana päivänä samassa paikassa. Kylien miehinen väki kokonaisuudessaan saapui tilaisuuksiimme. Toiset tulivat suojeluskuntapuvuissakin. Mutta sotaa vastaan, sodan kaikin keinoin vastustamisesta puhuttiin ja tehtiin päätöksiä. Tynnin puuhat kuivuivat pahasti kokoon.

Väittelykokouksiin emme onnistuneet saamaan sosialidemokraatteja kuin pari kertaa. Vaikka olimme "parrattomia nulkkeja" kuten noskelaiset tainiot, laukkaset, oksaset meitä nimitelivät, emme pahasti säikähdelleet. Väittelimme parhaan taitomme mukaan. Kysymys, vallankumouksen puolesta tai vastaan, Neuvosto-Venäjän puolesta tai vastaan, tavallisesti kompastutti noskelaisten kellokkaat. Ja työläiset antoivat tukensa hyvähuudoilla meille ja naurulla sekä vihellyksillä valoivat kylmää vettä noskelaisten niskaan.

Sosialistinen työväenpuolue sai v. 1922 vaaleissa Oulun läänistä yhteensä kuusi edustajaa eduskuntaan, sosialidemokraattien jäädessä nuolemaan näppejään. Tämä osoittaa sen joukkopohjan laajuutta, mikä SKP:n johdolla kulkevalla legaalilla liikkeellä Pohjolassa oli. Sosialidemokraattien vaikutus ammattillisessa liikkeessä myös täysin murrettiin. He alkoivatkin jo v. 1922 ohranan avulla taistelun kommunisteja vastaan ammattillisessa liikkeessä. Kun Pohjolan työläiset v. 1922 talvella varustautuivat seuraavan kesän suurtaisteluun rantaruh-tinaita ja sahakapitalisteja vastaan, niin sosialidemokraattinen *Kansan tahto* provokatoorisella ilmiannolla usutti ohranan työläisten lakkojohdon niskaan. Keskustalaisuuteen taipuva ammattijärjestön johto säikähti sosialidemokraattien provokatiota ja vangitsemissä, alkoi sammuttaa työläisten taisteluhalua ja sai aikaan sen, että yhtenäinen satama- ja sahalakko-rintama murtui. Pohjolan työläiset kärsivät ensimmäisen suuren tappion kansalaissodan jälkeen.

Tov. Yrjö Mäkelinillä oli tavattoman laaja kannatus Oulun läänissä. Kun hän v. 1922 alussa vapautui vankilasta, olivat Oulun noskelaisten pomomiehet aivan varmoja, että toveri Mäkelin tulee puhaltamaan uutta elämää heidän hiipuvaan hiillockseensa. He olivat varustautuneet asemalla vastaanotta-

maan häntä oikein torvisoittokunnan ja hevosten kanssa. Oululaiset vallankumoukselliset työläiset odottivat myös vanhaa työväenjohtajaa. Kun tov. Mäkelin astui junasta, niin noskepamput kiirehtivät häntä tervehtimään ja kehoittavat kyytiinsä. Mutta kylmästi torjui Mäkelin heidän makeilunsa ja alkoi puhutella syrjässä odottavia työläisiä. Muuta ei tarvittu. Joukot ottivat omansa. Vahvoilla työläisolkapäillä kannettiin tov. Mäkelin työväentalolle ja noskelaisten "vastaanottojuhlista" ei tullut mitään.

Tov. Mäkelinin astumisella kansalaissodan jälkeen vallankumouksellisen työväen riveihin oli suuri merkitys. Tov. Mäkelin oli parhain aikansa sanomalehtiagitaattori. Hänen runsas tuotantonsa kansalaissodan jälkeisellä vasemmistolaiskaudellaan ei kaikissa suhteissa kestä marxilaista arvostelua. Mutta joukkoliikkeiden kehittämistä, vallankumouksellista taistelua hän voimakkaasti ajoi ja kehitti ja terävästi ruoski sosialidemokraattisia työväen pettureita. Ja vallankumouksellinen Pohjolan työväestö puolestaan veti entistä oikeistolaista, tov. Mäkeliniä, yhä eteenpäin vallankumoukselliselle tielle.

On usein puhuttu, että Mäkelin olisi saanut Oulun läänin työläiset minne tahansa. On totta, että toveri Mäkeliniä kunniotettiin ja rakastettiin enemmän kuin ketään muuta taistelijaa Pohjois-Suomessa. Mutta minulla on kokemuksia siitäkin, ettei lopuksiakaan Mäkelin määrännyt Pohjolan työväenliikkeen luonnetta, vaan tämä työväenliike päinvastoin veti toveri Mäkelinin hyvin lähelle meitä kommunisteja. V. 1922 kesästä alkaen hän kuului SKP:seen.

N.s. Eva Korhos-kirjeen paljastuksen yhteydessä v. 1922, jolloin sanotussa kirjeessä esiintynyt virheellinen kysymyksen asettelu Neuvosto-Venäjän nälänhätäisten avustamisasiassa synnytti paniikkia vasemmistotyöläisten ja jopa puolueen jäsentenkin keskuudessa ja jolloin *Suomen työmie*s vielä kärjisti tilannetta perustelemattomalla väitteellä, että julistus on noskelaisten väärennys, esiintyi tov. Mäkelin, joka vastikään oli vapautunut vankilasta, siveellisen suuttumuksen vallassa kirjoituksella: "Onko työväenliikkeessä jotakin mätää." Kirjoitus julkaistuna olisi tullut aseeksi SKP:tta ja sen johtamaa STP:tta vastaan ja olisi hyödyttänyt vain vastustajia. Sen takia oululaiset puoluetoverit estivät sen lehdessä julkaisemisen. Silloin nähtiin, etteivät Oulun työläiset sokeasti kannattaneet tov. Mäkeliniä. Muistan kuinka, kun kysymystä käsiteltiin Oulun kunnallisjärjestön kokouksessa, työläiset joukolla

asettuivat тов. Mäkelinin kantaa vastaan. Myöhemmin тов. Mäkelin allekirjoittaneelle myönsi varmistuneensa siitä, että vallankumouksellinen työväenliike on terve.

Tämä muistaakseni ainoa vakava ristiriita тов. Mäkelinin kanssa toi hänet v. 1923 mennessä lopuksi yhä lähemmäksi SKP:tta. Pidin häneen säännöllistä yhteyttä. Erikoisesti on mieleeni painunut eräs keskustelu vuodelta 1922, jolloin тов. Mäkelin keskustelun yhteydessä lausui: "Jos teidän (tarkoitti SKP:n paikallista johtoa) mielestänne tilanne joskus kehityy sellaiseksi, etten voi teitä auttaa — niin sanokaa. Minä vetäydyn silloin syrjään. Teitä (SKP:tta) vastaan en tule koskaan taistelemaan."

Menestyksellinen taistelu sosialidemokratian organisatorisen ja poliittisen vaikutuksen murtamiseksi oli SKP:n politiikan suurin voitto Pohjois-Suomessa. Pohjolan työväestö siirtyi suurin piirtein katsottuna kokonaisuudessaan pois sosialidemokratian alaisuudesta. Poliittisestikin vapauduttiin sosdem ideologiasta suuressa määrin. Tämä legaalissa joukko- liikkeessä suoritettu selvittely on jälestäkinpäin antanut puolueellemme mahdollisuuden lyödä noskelaisten yritykset Pohjolassa kerran toisensa jälestä takaisin.

Kuitenkin on todettava, ettei STP:eenkaan työ ollut vapaa sosialidemokratian aatteellisesta perinnöstä. Järjestötoiminta tapahtui pääasiassa entisissä sosialidemokratian aikaisissa muodoissa. Agitatio- ja valistustyössä ei aina ollut kommunistista selvyyttä, vaikka silloisissa oloissa oli mahdollista miltei peittelemättä esittää kommunistisia mielipiteitä. Tänä aikana suoras- taan taannuttiin SKP:n salaisen organisation rakennustyössä. Meistä tuntui jo STP:n toiminnan loppuaikoina niin luonnolli- selta se, että vaikkakin SKP:lle kuuluu julkisen liikkeen johto, niin tämä johtaminen käy siten, että me muutamat SKP:n jäsenet olemme sen julkisen liikkeen johdossa — eikä mitään muuta tarvitakaan. Kun juuri STP:n menestyksien aikana olisi pitänyt lujittaa salaista työtä ja SKP:n organisa- tiota (käyttäen hyväksi STP:n suomia erikoisen suotuisia mahdollisuuksia SKP:n organisation lujittamiseksi ja raken- tamiseksi), niin me sensijaan heikensimme tätä työtä. V. 1923 elokuun leikkauksen yhteydessä, jolloin Sosialistisen työväen- puolueen pää leikattiin pois ja se lakkautettiin, jouduttiin tilanteeseen, jolloin SKP:n organisatiokysymys piti asettaa ko- konaan uudelleen. Tämä SKP:n toiminnan ensi kauden kokemus

olkoon meillä yhäkin varottavana esimerkkinä siitä, ettei koskaan saa lyödä laimin kommunistisen puolueen rakennustyötä, sen lujittamista työväenjoukkojen keskuuteen, ei saa antaa minkään menestyksen sulkea itseltään näköalaa tulevien tilanmuutosten näkemiseltä.

Työmies.

MUISTEMIA SKP:n TYÖSTÄ JA VAIKUTUKSESTA JOUKKOIHIN

VV. 1919—22

Verraten nopeasti kohosi ja voimistui taistelumieliala Suomen proletariaatin keskuudessa vallankumouksemme jälkeen. SKP:n ensimmäiset julistukset löysivät tiensä vankileirille jo 1918 syksyllä. Ne selvensivät käsitteitä. Aamusta iltaan käytiin aktiivisimmissa piireissä väittelyä aikaisemman toiminnan ja SKP:n julistuksissa esitettyjen periaatteiden johdosta. Puolueen julistukset karistivat suomut tuhansien silmiltä ja vielä enemmän ne kasvattivat taistelutahtoa, lisäsivät toimintahalua. Vuosien kuluttua muistellessa kommunistisen puolueen julistusten aiheuttamaa ensi vaikutelmaa palaa voimakkaimpana mielen niiden voimakas, sytyttävä vaikutus; aikaisempi sosdem periaatteiden mukainen toiminta tuomittiin ja uusi, kommunistien esittämä vallankumouksellinen toimintalinja hyväksyttiin. Viimeksimainitun oikeutusta ei tosin tiedetty, se vaistottiin. Väittelyt muodostuivat näinollen enemmän kinas-teluiksi kuin perusteltujen mielipiteitten esittämiseksi. Hyvin terävät vallankumoukselliset ajatukset sotkettiin monasti pikkuporvarilliseen yksilöllisyyteen.

Sen aikuisia väittelyitä kuvaa seuraava esimerkki: sosdem periaatteiden kyllästämä maisteri kysyi kommunismia puoltavalta tytöltä: "Selitä minulle, mitä kommunismi on, mitä kommunistit tahtovat?" Vastaus: "Ei sitä voi selittää, se täytyy tuntea, vaistota."

Kauan eivät väittelyt jatkuneet pelkästään vaistonvaraisina. Elämä ajoi aktiiviseen selvyiden hakuun. Parhaimmisto haki vankilasta vapauduttuaan selvyyttä puolueen kirjallisuudesta ja jakoi saamiaan tietoja suurella innostuksella. Lentolehtisiä ja kirjasia toimitti Suomen työläisille SKP:n johto. Kommunismin puoltajat eivät jääneet enää sosialidemokraateille vastausten velkaa.

Vuoden 1919 alkupuolella elpyi järjestö toisensa jälkeen. Väittelyt siirtyivät järjestöihin. SKP muodosti kolmikkojaan ympäri maata. Ne johtivat väittelyjä. Joukkojen mielipide kallistui päättävästi kommunistien puolelle. Sosialidemokraatit tunsivat asemansa heikkouden, aloittivat haukkumatulvan ja turvautuivat porvariston apuun kommunisteja vastaan. Parjaus oli paloöljyä hiillokseen. Joukot kiihtyivät ja kypsyivät. Vallankumouksellisten keskuudessa kohosi pinnalle äkkijyrkkyys. Lähestyviin eduskuntavaaleihin nähden asetuttiin kielteiselle kannalle. Penikkatautia esiintyi puolueesakin. Sekään ei ollut vaalikysymyksessä oikealla linjalla. Lahtariterrorin nostattama kostonhalu, kumouksellinen kuohunta ympäri Eurooppaa, porvariston hämmentyneisyys ja puolueen heikko teoreettinen, bolshevistinen kypsyys johtivat puolueen esittämään kielteisen kannan parlamenttiin nähden.

Suomen porvaristo katseli kauhistuneena kumouksellisen mielialan nousua. Se luuli lyöneensä kumoushengen ikuisiksi ajoiksi soravallien alle, mutta ennenkuin vuosi oli verilöylystä umpeen kulunut, niin uudestisyntynyt työväenluokka kokoontui järjestöihinsä vaihtamaan mielipiteitä ja julisti taistelumielialan elähdyttämänä: "Me nousemme, nousemme sorrosta yön."

Porvaristo näki kauhukseen joukkojen päättävästi asettuvan kommunistisen puolueen johdon alaiseksi. Se koetti vangitsemisten avulla tukahduttaa joukkojen kumouksellistumista, mutta turhaan.

Myöskään sosialidemokraatit eivät olleet vähemmän pelästyneitä kommunistisen puolueen vaikutuksen kasvusta. He huusivat äänensä käheäksi: "Me olemme saaneet järjestöillemme toimintavapauden visseillä ehdoilla, ei saa ärsyttää porvaristoa liialla intoilulla. Työläiset, älkää ottako esimerkkiä Venäjältä, siellä vallitsee anarkia."

Varoitukset eivät auttaneet, kumousvoimat paisuivat edelleen. Järjestöt kasvoivat, mutta hajaannus niissä näytti nyt kiertämättömältä. Järjestöihin oli tullut paljon uutta voimaa. Tämä joukko astui ensi kädessä kommunistisen puolueen johdolla taisteluun sosialidemokratian periaatteita vastaan. Ajatuksia uuden vallankumouksellisen puolueen perustamisesta esitettiin. Puolueen kehoitus kuului: On vallattava järjestöt ja lehdet siellä missä ne voidaan.

Huomattavimmat kysymykset v. 1919 olivat: puolueen vaikutuksen ulottaminen joukkoihin, puolueen kolmikkojen muo-

dostaminen, periaatteellisten väittelyjen johtaminen järjestöissä, omaisten avustustyö ja vuoden lopussa jo kysymys järjestöjen valtaamisesta.

Vaikeudet olivat suuret ja monet. Lukuisten vangitsemisten johdosta vaihtuivat työtä johtavat elimet nopeasti. Illegaalisen toiminnan taitoa puuttui. SKP:n täytyi nopeasti kouluuttaa propagandisteja, joiden avulla voitiin kohottaa joukkojen poliittista lukutaitoisuutta. Suurimpana heikkoutena työssä joukkojen valtaamiseksi oli se, ettei ollut toimintaa työpaikoilla. Aktiivisimmat yksilöt herättivät kyllä keskusteluja siellä, mutta suurempaa kantavuutta ne eivät saaneet. Puolueen jäsenet työpaikoilla vaikenivat, kun pelkäsivät keskustelujen kautta paljastavansa suhteensa puolueeseen. Lentokirjasissa ja lehtisissä esitetyt puolueen periaatteet, taistelutunnukset ja toimintaohjeet eivät tulleet paikallisten puolue-elimien taholta aktiivijoukolle selvennetyiksi. Niissä esiintyi suuri joukko uusia käsitteitä, ja kun joukoille ei selvitetty niiden sisältöä, niin seurauksena oli, että käsitteet omaksuttiin puolinaisesti. Puolinaisesti ymmärtäneet eivät voineet saamaansa tietoa edelleen levittää. Niinpä toiminta joukkojen keskuudessa muodostuikin suurelta osaltaan innostuttavaksi huudoksi.

Vuoden 1920 alku kului uuden puolueen, julkisen vallankumouksellisen puolueen perustavan kokouksen valmistamisen merkeissä ja keväällä pidettävään ammattijärjestön edustajakokoukseen valmistautumisessa. Ammatillisen liikkeen perusjärjestöissä tehtiin valmistautumistyötä, SKP antoi julistuksen ja lentokirjasen, joissa osoitettiin aikaisemman ammatillisen toiminnan rämettyneisyys ja vedettiin suuntalinjoja vallankumouksellista toimintaa varten. Puolue päätti vallata ammatillisen liikkeen johdon vasemmistoinesten käsiin ja ottaa vallankumouksellisille johtoaseman vasemmistoinesten keskuudessa. Kommunistisen puolueen johdolla vasemmistojoukot kävivät taistelua keskusjärjestöjen ja lehdistön valtaamiseksi. Edellämainittujen tehtävien suorittamisessa puuttui joustavuutta. Ei osattu bolshevistista hyökkäämisen ja perääntymisen taktiikkaa ja saatiin kokea raskaita kokemuksia.

Keväällä 1920 kokoontui STP:n perustava kokous. Se hajotettiin. Osanottajat vangittiin. Mutta porvariston silloista heikkoutta osoittaa se, että puolue kuitenkin muodostui ja alkoi toimintansa. Ammattijärjestön edustajakokous 1920 kulki suurelta osaltaan vasemmistolaisissa merkeissä. Johtoon saatiin huomattava määrä vasemmistolaisia, mutta ne olivat sen ajan

“vasemmistolaisia”, jotka taisteluvaatimusten kasvaessa muutuivat oikeistolaisiksi. Toiminta järjestöissä painui huomattavalta osaltaan vanhoihin sosialidemokraattisiin uomiin. Muodostui pieniä aktiivisten ryhmiä, suuret joukot pysyivät passiivisina. Äänestyksiin vasemmistolaisten keskuudessa oli aktiivisuutta, mutta jatkuvaan työhön järjestöissä, puhumattakaan työpaikoista, joukko ei osallistunut. SKP oli nuori, organisatorisesti heikko, ja suurin osa sen jäsenistöstä oli taitamaton. Siksi se ei jaksanut suunnitelmansa mukaan vallata johtosemaa kasvavissa järjestöissä. Puolueen tärkein tehtävä, organisation luominen työpaikoilla ja toiminta niillä, jäi taka-alalle. Oli paljon innostunutta voimaa, mutta sitä ei osattu eikä jaksettu suunnata oikeisiin uomiin. Oli paikkakuntia, joissa vasemmistoainekset kerskuivat: “Meillä sosialidemokraateilla ei ole jalansijaa.” Puoluekaan ei aina pystynyt kyllin selvästi näkemään tämän aseman kestättömyyttä. Sitä ei oltu saavutettu sosialidemokratian perinpohjaisella paljastamisella eikä vallankumouksellisen käytännön avulla joukkoja kasvattamalla. Se oli suurelta osaltaan vaistovaraisen innostuksen huumaa, joka ei kestänyt kireämmän ja monipuolisuutta vaativan tilanteen tullessa.

Tämän nähden päätti puolue entistä tehokkaammin valmistaa propagandisteja, voimakkaammin selventää käsitteitä lehdistön avulla, huolellisemmin kontrolloida kamppailujen aikana pidettävien puheiden ja esitelmien sisältöä ja yleensä voimistaa valistustilaisuuksien ohjelmiston vallankumouksellista sisältöä.

V. 1920 lopussa valtasivat vasemmistolaiset naisliiton; nuorisoliitto oli jo sitä ennen vasemmistolaisten käsissä. Lehdistökin oli vasemmistolaisten hallussa jo jonkinverran. *Suomen työmie*s alkoi ilmestyä syksyllä 1920. Talonpoikaiskysymykseen kiinnitti puolue keväällä 1921 huomiota. SKP:n edustajat kokoontuivat vasemmistoliikkeen johtavimpien henkilöiden kanssa keskustelemaan toimenpiteistä talonpoikaiskysymyksessä. Kiisteltiin tiukasti talonpoikaistoon suhtautumisesta. Monet vasemmistoliikkeen johtajista pitivät puolueen tunnusta: “Työtätekevä talonpoika proletariaatin taisteluliittolaiseksi,” liian aikaisena. Sanoivat: “On liian lähellä aika, jolloin proletariaatti näki työtätekevän talonpojan kivääri kädessä itseään vastassa eikä se näin ollen vielä jaksaa sulattaa tunnusta liitosta äskeisen vihollisensa kanssa.” Puolue osoitti, että proletariaatti on saatava ymmärtämään taisteluliiton välttämättömyyden työtätekevän talonpoikaiston kanssa. Se on vallankumouksellisen.

työn onnistumisen ehto. Kommunistisen puolueen on tätä liiton muodostamista kiinteästi johdettava. On käytettävä hyväksi kaikkia käytännössä esilletulevia kysymyksiä, joiden avulla voidaan työtätekeville talonpojille osoittaa kommunistisen puolueen olevan sen etujen todellisen ajajan. Sitkeiden väittelyjen jälkeen sai puolueen kanta voiton.

Keväällä 1921 puhkesi Pohjolassa lakko. Puolue näki mahdollisuuksia lakon laajentumiseen, mutta osa ammattijärjestön vasemmistoaineksistakin vastusti lakon laajentamista sillä perusteella, että se saisi muka puhtaasti poliittisen luonteen, kun eräänä lakkolaisten vaatimuksena oli eroitettujen työhön takaisin ottaminen. Asiasta käytiin lehdistössä kiihvasta polemiikkia.

SUOMEN TYÖLÄISNAISTEN OSUUS PUOLUEEN JOUKKO-KAMPPAILUSSA vv. 1921—22

Keväällä 1921 antoi SKP ohjeen: Erillisestä naisliittojärjestöstä on päästävä. On otettava käytäntöön jaostomuoto. Naisjaostoja on perustettava yhdistysten, ammattiosastojen, kunnallisjärjestöjen y.m. yhteyteen ja näiden jaostojen avulla on tehtävä työtä laajojen naisjoukkojen keskuudessa. Niiden avulla on työtätekevät naisjoukot saatava vedetyksi pois pikkuporvarillisesta, eristyneestä näpertelystä, joka oli niin ominaista naisliiton toiminnalle.

Syksyllä pidettävään liittokokoukseen mennessä täytyi tehdä ponnella työtä uuden jaostosysteemin puolesta. Oli vain kysymys siitä, millä keinoin olisi kesän aikana päästy selittämään asiaa laajoille naisjoukoille. Liittotoimikunnan jäsenet ja enin osa osastojen johtokunnista olivat puolueen tunnusta vastaan. Toiset sanoivat olevansa tunnuksen kannalla, mutta pitivät sitä liian aikaisena. Työläisnaiset eivät muka vielä jaksaa omaksua puolueen esittämää jaostomuotoa. Tällaisella verukkeella opportunistiset ainekset koettivat peittää puoluevastaisen puuhan. He ajoivat keväällä läpi päätöksen, että naisosastojen kokouksia ei kesän aikana pidetä, kun ei muka ketään saada kokoukiin. Täten tahdottiin estää SKP:n osastoissa jaostomuodon puolesta suorittama valmistava työ. SKP:n työntekijät lähtivät kesän aikana toista tietä työtätekevien naisjoukkojen luo. Perustettiin pieniä lukupiirejä, n.s. aapispiirejä. Näissä piireissä selvitettiin kaikki SKP:n kamppailukysymykset ja piirien jäseniä evästettiin tekemään työtä työpaikoilla. Jaostosysteemi myöskin tehtiin näissä piireissä työläisnaisille selväksi. Tuo kesän

aikana tehty työ oli edellytyksenä liittokokouksessa onnistumiseen syksyllä. Lukupiirien työskentelyssä olivat suurena apuna 1920 syksyllä perustetut maanalaiset kirjastot, joissa oli yksinomaan SKP:n sarjajulkaisuja. Aapispiirit toimivat säännöllisesti, joka viikko syntyi uusia. Monet kysymykset niissä selviteltiin ja puolueen kamppailuissa aapispiirien jäsenet loistavasti hoitivat tiedotuspuolen. Piirit kokoontuivat yksityisasunnoissa, joten näin ollen ei huonekysymyksiä tehnyt kiusaa. Aapispiireissä saatiin tietää yhtä ja toista puolueelle merkityksellistä. Piirien jäsenet puhelivat sotaväkeen lähtevistä pojistaan veljistään ja sulhasistaan ja niin saatiin tätä tietä hyviäkin jäseniä. Ohranoiden asuntopaikoista, ohranoita auttavista talonmiehistä, työpaikoilla esiintyvistä lurjuksista y.m. saatiin tietoja piirien jäsenten kautta. Ennen kaikkea kohotettiin niiden avulla monien kymmenien helsinkiläisten työläisnaisten poliittista lukutaitoisuutta ja vedettiin esiin sekä kasvatettiin kirjoittajavoimaa lehdillemme ja agitatioyöntekijöitä järjestöihin.

SUOMEN TYÖLÄISNAISTEN TARMOKAS TOIMINTA VOLGAN NÄLÄNHÄTÄISTEN HYVÄKSI

Kesällä 1921 aiheutti kuivuus laajalla alueella Volgan varrella kadon. Ennen pitkää oli näillä alueilla suuri nälänhätä. Kaikkien maiden kommunistiset puolueet kiirehtivät järjestämään hädänalaisten avustustyötä. SKP antoi myös julistuksen ja se kohtasi voimakkainta vastakaikua työläisnaisten taholta. Ensin rajoituttiin pelkkään rahan ja ruokatarpeiden keräykseen työläisten keskuudesta. Myöhemmin sai avustustoiminta laajemman perustan. Rahan, vaatteiden ja ruokatarpeiden keräys ulotettiin pikkuporvaristonkin keskuuteen, vieläpä suurilta kauppaliikkeiltäkin käytiin avustusta keräämässä. Sardonkorjuun jälkeen järjestettiin jaostoja maaseudulla ruokatarpeitten keräystä varten.

Samanaikaisesti avustuskamppailun kanssa SKP teki julistuksensa avulla tunnetuksi Neuvostoliiton silloisia oloja ja valmensi työläisiä sodanvastaiseen työhön, porvariston valmistautuessa hyökkäämään Neuvosto-Karjalaan. STP:kin antoi tammikuun alkupäivinä v. 1922 n.s. rauhanjulistuksen. Tämä oli jo porvariston mielestä liikaa. STP:n johto ja pari piiritoimikuntaakin, jotka olivat ehtineet julistuksen saada, vangittiin. Ohrana oli varustautunut joukkovangitsemisiin. Jo keväällä

1921 se veti nuottaa ympäri maan ja provokaattori Nikulan avulla todistutti kymmeniä Suomen työläisiä valtiopetoksen valmistajiksi. Vangitsemiset heikensivät puolueen vaikutusta SSTP:ssa Opportuniset ainekset kohosivat pinnalle, nostivat taistelun puoluetta vastaan. Varsinkin Helsingissä, Turussa ja Pohjanmaalla opportunistit suureleisesti puhuivat ja kirjoittivat, kuinka muka SKP:n johto ei ole ollenkaan tilanteen tasalla eikä niinollen pysty johtamaan työväen taisteluja Suomessa. Monissa piiritoimikunnissa suorittivat opportunistit "puhdistusta", eroittelivat SKP:n kannalla olevia ja koettivat saada lehdissä määräysvallan itselleen.

Näin jälkeinpäin asioita katsellen tulee esiin monia puolueen otteita, joissa on ollut väärää kysymysten asettelua ja toiselta puolen oikein asetettujen kysymysten huonoa käytännössä toteuttamista. Mutta opportunistien kritiikki ei lähtenyt luonnollisesti terveeltä arvosteluperustalta ja sitä kritiikkiä vastaan täytyi puolueemme jäsenten käydä ankaraa kamppailua.

Sadat maanalaiset työntekijät ovat edellämäinittujenkin vuosien aikana saaneet taistelukouluutuksen ja toisia kouluuttaneet. He ovat kasvaneet ja karaistuneet. He ovat oppineet tekemään työtä ahtaissa oloissa, taidolla sivuuttamaan ohranan koukut, piilottaneet sekä kulettaneet "kuumaa" suuret määrät, kulkeneet tehtaissa osastolta toiselle viemässä puolueemme tunteita, toimintaohjeita ja kirjallisuutta. Sotilaspatrulli ei ole voinut estää heitä tunkeutumasta kasarmeihin eikä matkojaan rajan yli. He ovat toimineet ja toimivat kaltereidenkin takana, tekevät virheitä, oppivat niistä ja kasvavat vuosi vuodelta paremmiksi taistelijoiksi.

Eva Korhonen

SKP:n TAISTELUSTA NEUVOSTOLIITON PUOLESTA

LAHTARIEN HÖYKKÄYS KARJALAAN JA
SODANVAARA 1921—22

Suomen lahtariporvaristo on Neuvostoliiton kiukkuinen vihollinen. Koko itsenäisen Suomen olemassaolon ajan on Suomen porvaristo tätä vihamielisyyttään osoittanut. Tilanteen näyttäessä sille suotuisalta on se aina yrittänyt muuttaa tämän vihamielisyytensä suoriksi hyökkäysteoiksi. Kun ei suora hyökkäys ole ollut mahdollista, on se turvautunut salaisiin vahingontekoyrityksiin Neuvostoliitossa, provokatioon, neuvostovihamielisiin mielenosoituksiin.

Suomen porvariston viha Neuvostoliittoa kohtaan on luokkavihaa: kapitalistiluokan vihaa työväenmaata vastaan. Neuvostoliiton työläisten ja talonpoikain historiallinen teko — kun ne vallankumouksen avulla kukistivat riistäjänsä, kapitalistit ja tilanherrat, ja pystyttivät työtätekevien vallan, proletariaatin diktatuurin — ei anna rauhaa ainoankaan maan kapitalisteille. Entäpä, jos *meidänkin* työläisemme ja talonpoikamme tekevät samoin! Entäpä, jos hekin haluavat ryhtyä rakentamaan sosialismia ja laatimaan viisivuotissuunnitelmia, jotka bolshevikkeilla tuntuvat niin hyvin menestyvän! Parasta *kukistaa* tuo vihattu niin pian kuin mahdollista!

Niin ajattelevat kapitalistit ja heidän asianajajansa kaikissa maissa. Suurmaiden kapitalistit, joista Suomen kapitalistit ovat suuresti riippuvaisia, tukevat, yllyttävät ja komentavatkin Suomen lahtariporvaristoa hyökkäämään neuvostomaan kimppuun. Ja halulla tätä kehoitusta noudatetaankin. Suomen porvaristoa houkuttelee sotaseikkailuihin lisäksi toivo runsaasta saaliista. Neuvostoliiton luonnonrikkaudet, ennen kaikkea Karjalan metsät, kosket ja muut aarteet haluaisi Suomen porvaristo itselleen kahmaista.

Näin onkin Suomen porvaristo jo useita kertoja järjestänyt

aseellisia hyökkäyksiä Neuvostoliiton kimppuun. Viimeisinä vuosina ei se enää ole sitä uskaltanut — liian lujasti sai se aikaisemmin kynsilleen, liian mahtava on jo Neuvostoliiton ja sen Punaisen armeijan voima! Se odottaa hetkeä, jolloin se yhdessä muiden imperialistivaltojen kanssa voisi taas hyökkäyksen alottaa. Kenties alkaa Japani... kenties tapahtuu jotakin Mandshuriassa...? Niin, se odottaa ja toivoo. Ja varustautuu.

Tähän asti viimeisin Suomen lahtariporvariston avoin hyökkäys Neuvostoliiton kimppuun tapahtui talvella 1921—22. Suomesta värvätyt joukot nostivat Karjalassa "kansannousun". Nämä "kansannousijat" olivat kaikki suojeluskuntalaisia — kulakkien poikia, ammatti-"kansannousijoita", jotka olivat ottaneet osaa punikkien teurastamiseen ja rosvoretkiin Virossa, Inkerissä ja Aunuksessa, ja muita rappeutuneita aineksia, jotka ryöstöhalunsa kiihoittamina "lähtivät puolustamaan" Karjalaa "vapautta". Suomessa toimiva valkokaartilainen "Karjalan hallitus" lupasi jokaiselle osanottajalle metsäpalstoja Karjalan rikkaista metsistä. Lisäksi saatiin porvarillisen koulun harjoittaman kansallis-militaristisen kiihoituksen avulla huomattava joukko keskenkasvuisia koulupoikia osallistumaan tähän "jännittävään seikkailuun". Useimmat julkiset värväystoimistot keräsivät miehiä ja lähettivät ne etappipaikkoihin rajalle, joista ne muutaman kymmenen miehen ryhmissä ja täysin aseistettuina — aseita saatiin valtion varastoista — menivät yli rajan. Huolimatta "ystävällisistä suhteista" Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä salli siis Suomen hallitus alueellaan muodostettavan sotajoukkoja Neuvosto-Venäjää vastaan ja niitä lähetettävän Neuvosto-Venäjän alueelle — varustaen nämä joukot lisäksi valtion aseilla, ampumatarpeilla (valtion omistamasta Riihimäen ampumatarvetehtaasta) ja "Karjalan nälänhätäisten avustamiseksi" lähetetyillä elintarpeilla.

Suomen oikeistoporvarillisissa piireissä vaadittiin avoimenkin sodan julistamista Neuvostoliittoa vastaan Silloisen sisäministerin Ritavuoren johtamat "liberaaliset" porvarit olisivat mieluummin halunneet vielä odottaa — käydä vain epävirallista sotaa, mutta olla panematta kaikkea yhden kortin varaan. Tästä huolimatta varustautui hallituskin jo avoimeen sotaan. Jouluaattona 1921 annettiin armeijalle mobilisointikäsky. Joukkoja keskitettiin Itä-Suomeen ja Karjalan kannakselle. Tankkijoukot ja panssarijunat siirrettiin Viipuriin. Kaikki tämä tapahtui tietenkin salaisesti, mutta saatiin siitä työväen piirei-

hinkin tieto sanomalehdistön välityksellä. Karjalan "kansannousun" lisäksi uhkasi siis aivan täysi sota Neuvosto-Venäjää vastaan.

TYÖVÄENLUOKAN MOBILISOIMINEN TAISTELUUN

Tällaisessa tilanteessa oli SKP:n tehtävänä mobilisoida mitä laajimmat työväenjoukot taisteluun sodanvaaraa vastaan Neuvosto-Venäjän puolustamiseksi. Neuvosto-Venäjän puolustus- ja avustuskamppailu oli alettu jo syksyllä 1921. V. 1921 Volgan alueella kuivuuden johdosta aiheutunut kato oli saattanut Neuvosto-Venäjän nälänhätään. Imperialistisen sodan ja kansalaissotien aikana oli kylvöala Neuvosto-Venäjällä suuresti supistunut; maatalous joutunut rappiolle, kulkulaitos toimi äärimmäisen huonosti, teollisuutta ei vielä oltu saatu käyntiin. Neuvosto-Venäjä oli hyvin tukalassa asemassa. Silloin riensi sille apuun kansainvälinen köyhälistö, joka työväen maan auttamiseksi järjesti suurenmoisen, valtavan avustustoiminnan. Yli koko maailman kerättiin ja hankittiin avustusta Venäjän nälänhätäisille. Samalla kehitettiin voimakkaita työväen liikkeitä, jotka estivät imperialistivaltoja käyttämästä hyväkseen Neuvosto-Venäjän kadon johdosta heikentyntä asemaa hyökkäystä varten sen kimppuun. Tähän taisteluun otti voimakkaalla tavalla osaa myöskin Suomen työväenluokka kommunistisen puolueensa johdolla.

SKP:n toimesta ryhtyivät myöskin julkinen vallankumouksellinen työväenpuolue, Suomen sosialistinen työväenpuolue, ja muut vallankumoukselliset työväenjärjestöt järjestämään avunkeräystä ja puolustustaistelua Neuvosto-Venäjän hyväksi. Suomessa terävöitti tätä taistelua vielä syystalvella alkanut Karjalan rosvoretki. Kamppailu nälänhätäisten avustamiseksi yhdistettiin taisteluun Karjalassa alkanutta sotaa ja uhkaavaa yleistä sodanvaaraa vastaan.

Nälänhätäisten avustamiseksi järjestetty toiminta oli jo saanut suuret mittasuhteet. SSTEP, nuorisoliitto, naisliitto, ammatilliset järjestöt olivat antaneet julistuksia avustustoiminnan välttämättömyydestä. Oli järjestetty paikallisia avustuskomiteoita, jotka johtivat työtä. Helsingissä oli maatakäsittävä keskustoimikunta. Paikkakunnittain järjestettiin avustuskerhoja, jotka keräsivät varoja. Lahjoituksia otettiin vastaan sekä rahassa että tavarana. Monin paikoin luovuttivat talonpojat viljaa "viljankeruujaostoille". Kauppiaita painostettiin luovut-

tamaan elintarpeita. Kerättiin suuret määrät vaatteita ja jalkineita. Erikoisesti Karjalaa varten kerättiin myöskin kirjallisuutta, oppikirjoja kouluja varten j.n.e. Työläisnaiset perustivat käsityökerhoja, ompelivat vaatteita Neuvosto-Venäjän lapsille ja aikuisillekin. Rahaa kerättiin suuria summia.

Tällaisessakaan muodossa ei lahtarihallitus sallinut avustustoimintaa suoritettavan. Kaikki avustuksen keräys kiellettiin ja jo kerättyjä varoja yritettiin takavarikoida. Se ei kuitenkaan keräystä estänyt. Niin voimakkaaksi oli tämä liike jo kehittynyt ja niin tärkeänä sitä pidettiin, että esim. nuorisoliiton liittotoimikunta antoi keräyskiellon jälkeen julistuksen ja kiertokirjeen, jossa avoimesti kehoitettiin jatkamaan keräystä kielloista ja vainotoimenpiteistä huolimatta. Voimakkain sanoin asetuttiin julistuksessa puolustamaan Neuvosto-Karjalaa ja kehoitettiin taisteluun sodanvaaraa vastaan. Vaikka julistuksessa tietoisesti oli kehoitettu olemaan tottelematta hallituksen määräyksiä (naamioiden sitä — väärin kyllä — puheella "ihmissyyden velvoituksesta"), ei hallitus vielä löytänyt tarpeeksi voimaa ja päättäväisyyttä asettaakseen julistuksen antajia edes syytteeseenkään.

Sillä työväen joukkoliike ei suinkaan rajoittunut pelkkään avustusten keräämiseen. Sanomalehdissä käytiin voimakasta kamppailua avustustoiminnan puolesta, sodanvaaraa vastaan, Neuvosto-Venäjän ja Neuvosto-Karjalan puolesta. Paljastettiin "kansannousun" todellinen olemus, sen järjestäminen ja avustaminen Suomesta käsin, sen värväystomitot ja hallituksen suoranaisten apu "kansannousijoille". Työläisiä kehoitettiin toimintaan. Järjestettiin suuria selostustilaisuuksia ja joukkokokouksia sodanvaaraa vastaan. Poliisi hajoitti näitä kokouksia väkivalloin, mutta työväen taisteluhalu vain kohosi näiden yhteenottojen jälkeen poliisin kanssa. Suomen työväenluokka kohotti tähän aikaan voimakkaasti äänensä sotaa vastaan, Neuvosto-Karjalan puolesta.

**YHTEISRINTAMATARJOUS SOSDEM
PUOLUEELLE — "RAUHAN-
JULISTUS"**

Sodanvastaisen taistelun laajentamiseksi myöskin sosdem työläisten keskuuteen ja sosdem johtajain kieron poliittikan paljastamiseksi päätti SSTP:n johto (siinä olevan SKP:n fraktion ehdotuksesta) kääntyä myöskin sosdem puolueen

puoleen esittäen sille yhteistä taistelua sodanvaaraa vastaan. Eräiden manööverien jälkeen *kieltäytyi* sosdem puolue tarjotusta yhteistoiminnasta. Sosdem johto ei halunnut taistella sodanvaaraa vastaan, vaikka se joukkojen kannatuksen saavuttamiseksi siitä joskus lehdissään kirjoittikin. Mutta sosdem työläisjoukot eivät olleet tässä kysymyksessä johtonsa kannalla. Useilla paikoin pidettiin sosdem ja vallankumouksellisten työläisten yhteisiä sodanvastaisia kokouksia paikallisten järjestöjen yhteistyösopimusten pohjalla. Niitä pidettiin vielä senkin jälkeen, kun sosdem puolueen johto joulukuussa 1921 oli yhteisrintamatarjouksen hylännyt. Osittain saatiin sosdem työläiset täten järjestöllisestikin yhtymään yhteiseen sodanvastaiseen taisteluun ja nostatetuksi heitä ei vain porvariston sotaseikkailua, vaan myöskin sitä tukevaa sosdem puolueen johtoa vastaan. Joukkoliike sotaa vastaan muodostui hyvin laajaksi.

Tämän liikkeen edelleen voimistuttamiseksi ja sen kehittämiseksi entistä terävämmäksi taisteluksi koko lahtarivaltaa vastaan järjesti SSTP yhä uusia mielenosoitus- ja vastalausekokouksia. Nämä kokoukset muodostuivat hyvin valtaviksi ja saivat ne terävän taisteluluonteen, kun poliisi väkivalloin hajotti kokouksia, vangitsi puhujia j.n.e. Poliisivainoja käytettiin agitatioissa hyväksi liikkeen kiihdyttämiseksi. *Suomen työmie*s sai päinokanteen toisensa jälkeen selostaessaan näitä poliisihyökkäyksiä ja kutsuessaan työläisiä taisteluun myöskin poliisiterroria vastaan.

Taistelun jatkamiseksi yhteisrintaman pohjalla alhaaltapäin päätti SSTP:n puolueeneuvosto tammik. alussa 1922 annettavaksi julistuksen Suomen työtätekeville sodanvaarakysymyksestä. Tämän päätöksen hyväksyminen tapahtui SKP:n keskuskomitean Suomen byroon (SB) aloitteesta ja esitettiin se kommunistisen fraktion kautta kokoukselle. SB:n toimesta laadittiin myöskin julistusluonnos, jonka SSTP:n puoluetoimikunta hyväksyi ja nimessään julkaisi. Se oli sittemmin niin kuuluisaksi tullut "rauhanjulistus".

Jo julistuksen rubriikit ilmaisivat sen pääasiallisen sisällön. Se oli osoitettu "Suomen työtätekeväälle väestölle". Aliotsikkoina olivat: "Taisteluun Neuvosto-Venäjän puolustamiseksi. Karjalan raatajarahvaalle turvallisuus rauhalliseen työhön ja itsenäisyytensä hyväksi." Julistuksessa paljastettiin Suomen porvariston riistopyyteet Karjalaan ja Neuvosto-Venäjään nähden, osoitettiin "kansannousun" todellinen luonne ja siitä johtuvan uhkaavan sodanvaaran olemassaolo. Tässä tilanteessa kut-

suttiin Suomen kaikkia työtätekeviä *taisteluun, yhteisrintamaan* Neuvosto-Venäjän puolustamiseksi kehoittaen työläisiä ja pientalonpoikia järjestämään yleisiä kokouksia sodanvaaraa vastaan, työtätekevien etujen ja elämän puolesta.

PORVARISTON VASTAHYÖKKÄYS

Työtätekevien sodanvastaisen taisteluliikkeen näin kehittyessä ja laajentuessa SKP:n ja sen "käsivarren", STP:n, johdolla ja suuntaamana, yltyi myöskin porvariston äärimmäissivustan, "nuoroikeistolaisten" — myöhempien lapualaisten edeltäjän ja hengenheimolaisen — harjoittama sotayllytys ja toiminta oikean "suuren" sodan aikaansaamiseksi Suomen ja Neuvosto-Venäjän välille. Vaikka Suomen hallitus kaikin tavoin tuki Karjalan ryöstöretkeä, ei se vielä nuoroikeistolaisten mielestä ollut kylliksi. He vaativat avointa sodanjulistusta, hyökkäystä Pietariin. Heidän mielestään oli nyt aika ryhtyä ratkaisevaan hyökkäykseen Karjalan valtaamiseksi. Volgan alueen nälänhätä ja neuvostovallan suuret vaikeudet tekivät heidän mielestään tilanteen erittäin otolliseksi hyökkäykselle. Kun hallitus epäroï, kun se ei uskaltanut panna kaikkea yhden kortin varaan, kun se ei halunnut alkaa hyökkäystä ilman varmoja takeita Entente-valtojen suoranaisesta sotilaallisesta avusta — mitä nämä taas silloin eivät voineet antaa — hyökkäsivät nuoroikeistolaiset kiivaasti hallituksen kimppuun. Porvariston leirissä oli samantapaisia ryhmäriitoja kuin myöhemmin juukilapualaisten ja "laillisten" fasistien välillä.

Työtätekevien taisteluliikkeen laajentuessa ja terävöityessä, peläten sen kehittymistä yhä voimakkaammiksi vallankumoukselliseksi esiintymisiksi ja samalla haluten tylsistää kärjen nuoroikeistolaisten hyökkäyksiltä hallitusta vastaan päätti hallitus ryhtyä jyrkkiin väkivaltatoimenpiteisiin vallankumouksellista työväenliikettä vastaan. Se näki, että kokousten hajoittamiset, lehtien takavarikoimiset ja lakkauttamiset, yksityiset vangitsemiset antavat vain uutta vauhtia työväen liikehtimiselle. Siksi ryhtyi hallitus nyt ratkaisevampiin toimenpiteisiin.

Illalla tammik. 26 p:nä 1922 vangittiin kaikki STP:n puoluetomikunan jäsenet ja puoluelehtien päätoimittajat, joita vain käsiin saatiin. Vangitsemismääräyksen antoi sisäministeri Ritavuori hallituksen päätöksen perusteella. Tämän "demokraatin" edistysmielisyys ilmeni siinä, että vangittuja ei viety ohranan koppeihin, vaan — poliisilaitoksen putkiin. Se oli samalla

osoituksena siitä, että sisäministeri korkeimpana poliisipäällikkönä tunnusti vangittuja ohranassa rääkättävän ja liian suuren skandaalin pelosta ei uskaltanut antaa "rauhanjulistajia" ohranan huostaan. Tutkimukset ja kuulustelut olivat kyllä ohranan huolena. Niitä hoiti silloinen ohranapäällikkö Klemetti. Ohranat kävivät poliisilaitoksella kuulustelemassa pidätettyjä, mutta pahoinpitelyjä ei tapahtunut. Kävipä vielä eräs sisäministeriön virkamies yhdessä poliisimestari Honkasen kanssa tarkastamassa vangittujen koppejakin ja kyselemässä, miten heitä kohdeltiin. "Demokratia" oli jo silloinkin samaa kuin myöhemmin fasistidiktatuurin aikanakin — kommunistit linnaan, mutta ei Ratakadun tai Fabianin, vaan Aleksanterinkadun kautta!

SSTP:n puoluetoimikunnan jäsenistä onnistui poliisi vangitsemaan puoluesihteerin Tuomisen, puoluetoimikunnan jäsenet Tuomen, Suomisen ja Kivilahden sekä varajäsenet Mäkisen ja Elin Fagerholmin sekä toimittajat A. Forsmanin, J. Forsmanin, L. Arvon ja K. Kosusen. Myöhemmin vangittiin myöskin Uudenmaan piiritoimikunnan jäsenet, eräitä muita piirisihteerit ja puolueuuvoston jäseniä. Vangitsemisen onnistui välttämään m.m. puoluetoimikunnan puheenjohtaja, josta porvarilehdet sitten ilmoittivat, että "jäljet johtavat rajalle päin". Tiesivätkö kenties, että etsitty oli matkustanut aina — Pasilaan¹⁾ asti!

Vangitsemiset eivät suinkaan, niinkuin odotettu oli, pysäyttäneet joukkoliikettä hallituksen sotahankkeita vastaan. Kokoukset jatkuivat edelleenkin. Työläiset panivat vastalauseensa SSTP:n toimitsijain vangitsemista vastaan ja "rauhanjulistajien" juttu muodostui vain taistelua kannustavaksi tekijäksi. Samaan suuntaan vaikutti myöskin muutama päivä vangitsemisten jälkeen tapahtunut sisäministeri Ritavuoren murha.

Ministerimurha oli nuoroikeistolaisten fasistiainesten suunnittelema suurenmoinen provokatioyritys vallankumouksellista työväenluokkaa vastaan. Murha tapahtui muutama päivä "rauhanjulistajain" vangitsemisen jälkeen. Vangitsemiset olivat suuresti kuohuttaneet työläisten mieliä. Vangitsemismääräyksen oli antanut juuri ministeri Ritavuori. Fasistien suunnitelmiin kuului lyödä kaksi kärpystä yhdellä iskulla. Ensinnäkin tahdottiin kostaa Ritavuorelle siitä, että hän epäröi alkaa julki-sotaa Neuvosto-Venäjästä vastaan, mitä nuoroikeistolaiset vaati-

¹⁾ Pasila — Helsingin esikaupunki — Toim.

vat. Siksi pantiin rappeutunut aatelismies Tandefelt ampumaan Ritavuori. Toiseksi tahdottiin panna murha vallankumouksellisten työläisten tiliin, saada se näyttämään kostoteolta SSTP:n toimitsijain vangitsemisen johdosta. Sitä varten puettiin Tandefelt työläispukimiin ja hänen autonkuljettajansa oli saanut määräyksen ajaa työväentalolle. Jos suunnitelma olisi onnistunut, olisi seurannut hirvittävä ajojahti työväestä ja erikoisesti SSTP:tta ja kommunisteja, "ministerimurhaajia", "terroristeja", "rikollisia aineksia" vastaan. Mutta suunnitelma epäonnistui. Hermostuksissaan ampui Tandefelt ministerimurhan suoritettuaan itseäänkin jalkaan, ei päässyt pakenemaan ja niin meni hyvin suunniteltu julkea provokatioyritys myttyyn. Tandefelt uhrattiin, hän sai pitkän tuomion, ja kun hän jälkeensä antoi tietoja rikostovereistaan, selitettiin hänet hulluksi. Ritavuoren murhan järjestäjät istuvat niin korkealla, ettei heihin uskalleta kajota — eikä siihen poliisilla ole haluakaan. Eihän sen tehtävänä ole panna kiinni fasistimurhaajia, vaan luokkansa puolesta taistelevia rehellisiä työläisiä.

KIVÄÄRI KÄDESSÄ NEUVOSTOLIITON PUOLESTA

Suomen työtätekevien yleiseen taisteluun sotaa vastaan, Neuvosto-Venäjän puolesta liittyi myöskin *tukkityöläisten aseellinen nousu Pohjois-Suomessa*.

Talvella 1921—22 oli tukkityöläisten keskuudessa suuri työttömyys. Palkat olivat pienet ja elintarpeiden hinnat kohosivat huimasti. Tukkiyhtiöillä oli Pohjolan metsissä elintarvemonopoli — ne kuljettivat sinne elintarpeita ja saivat mielensä mukaan määrätä niiden hinnat. Varsinkaan työttömät, joita ansioitoiden toivossa oli kerääntynyt pohjoiseen tuhansittain kaikilta Suomen kulmilta, eivät pystyneet maksamaan elintarpeista vaadittuja hirmuhintoja ja olivat he siis alttiina suorastaan nälkäkuolemalle. Tukkiyöläisten keskuudessa nousi tyytymättömyys ja viha tukkiyhtiöitä ja koko valkoista valtakomentoa vastaan.

Kuohuntaa lisäsivät vielä Suomen lahtarien rosvohyökkäys Karjalaan ja yhä voimistuvat huhut ilmisodan alkamisesta lahtari-Suomen ja Neuvosto-Venäjän välille. Tässä sodassa eivät "jätkät" tahtoneet olla tukkiyhtiöiden puolella. Kiivaasti keskusteltiinkin tukkikämpissä, erämaankylissä ja rakovalkeairäällä Karjalan sodasta, sodanvaarasta ja siitä, mitä olisi tehtävä nälän poistamiseksi ja lahtarien kurittamiseksi.

Tietoisimmat toverit alkoivat ohjata keskustelujä. Leipää ja läskiä on riittävästi yhtiön varastoissa, totesivat he, vaikka ei sitä anneta nälkäisille. Mutta meitä on paljon! Kykenemme me itsekkin ottamaan, jos niikseen tulee. Eikä meidän kannata tänne korpeen nälkään kuolla.

Samalla keskusteltiin myöskin läheisestä kamppailusta Karjalassa. Kun olisi meillä aseita, puheltiin, niin iskettäisiin täältä pohjoisesta lahtarien selkään, niin että ne rutistuisivat Punaisen armeijan ja meidän väliimme. Ei pääsisi silloin yksikään sorkka valko-Suomen lahtareista tekojaan pakoon.

Mielialan näin kypsyyssä ja tietoisten kommunistien sitä muokatessa ryhdyttiin vähitellen katselemaan aseitakin. Olihan niitä tussareita erämiehillä joitakin, olihan rajaseudulla kätkössä aseita vielä Muurmannin legionan karkulaisten ja kapinallisten jäljiltä ja saatiin niitä lisääkin. Tukkipäällä alettiin kaivaa aseita esiin.

Helmikuussa "läskikapina" sitten puhkesi. Muutamien savottain miehet vangitsivat poliisit ja rajavartiosotilaat, riisuiivat ne aseista ja lähtivät kohti Kuolajärven Sallaa. Kirkonkylä vallattiin ilman laukaustakaan, rajavartiosto riisuttiin aseista ja upseerit ja suojeluskuntalaiset vangittiin. Yhtiöiden elintarve ja muut varastot takavarikoitiin ja jaettiin elintarpeita nälkäisille jätkille ja köyhille talonpojille. Samoin takavarikoitiin yhtiöiden kassat, hevoset ja muu irtaimisto.

Karjalan sotaan nähden oli nousu kuitenkin hiukan myöhästynyt. "Läskikapina" alkoi tammi-helmikuun vaihteessa ja samaan aikaan olivat lahtarien päivät Karjalassa jo muutenkin luetut. Kansainvälisen sotakoulun suksijoukko iski jo niinä päivinä lahtareita tuhoisasti selkään ja Punaisen armeijan kolonnat etenivät rintamalle. Päätä pahkaa pakenivat valkoiset Suomen puolelle. Kuolajärven kapinalliset luopuivat alkuperäisestä suunnitelmastaan hyökätä etelään aina Kuusamoon asti lahtarien paluutien katkaisemiseksi ja siirtyivät sensijaan yli 300-miehisenä joukkona — tukkiyhtiöiden hevoset mukanaan vieden — rajan yli Neuvosto-Venäjän puolelle. Tämä tapahtui helmikuun 8 p:nä 1922. Samana päivänä ajoi Punaisen armeijan pohjoinen kolonna lahtarit Suomen puolelle ja seuraavana yönä valtasi suomalainen kurssilaisuksijoukko Aijonlahden, edeten Vuoniseen. Karjala oli taas vapaa valkoroivoista!

Vaikka ei "läskikapina" siten suoranaaisesti sotilaallisesti ehtinytkään vaikuttamaan Karjalan rosvoretken päättymiseen, oli

se Suomen porvaristolle kuitenkin terveellinen muistutus siitä, että Suomen työmies ja köyhä talonpoika osaa vielä 1918 jälkeenkin tarttua kivääriin puolustukseen omia etujaan ja suojellakseen työtätekevien isänmaata, sosialistista Neuvostoliittoa, imperialistien rosvohyökkäyksiltä. Porvariston Pohjois-Suomessa valtasikin pelko ja hermostuminen. Pelko työväen yleisestä noususta oli niin suuri, että esim. vangitut upseerit, jotka kapinallisten poistuessa Kuolajärveltä laskettiin taas vapaiksi ja jotka antoivat kunniasanansa siitä, etteivät he 24 tuntiin ilmoita mitään tapahtumasta esimiehilleen, eivät uskaltaneet lupaustaan rikkoa.

Pohjolan tukkityöläisten aseellinen nousu yhtyi siihen taisteluun, mitä Suomen vallankumouksellinen työväestö sinä aikana kävi, vaikka se jäi eristetyksi työväen muusta taistelusta.

"RAUHANJULISTAJAIN" JUTTU

STP:n vangitut toimitsijat vietiin Turun hovioikeuden eteen vastaamaan "maanpetoksesta". Muodollisesti oli syytös heikosti perusteltu. Rikoslaissa puhutaan "vieraalle vallalle luvatausta avusta" sodan aikana tai välittömästi sodan edellä. Virallista sotaa Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä ei ollut olemassa eikä sitä vielääkään ole puhjennut. Yleinen syyttäjä voikin puhua vain "sodanvaaran *uhkasta*", joka oli olemassa. Sellaista käsitettä ei kuitenkaan porvariensa oma lakikaan tunne. Mutta eihän nyt ollutkaan kysymys lakipykälästä. SSTP:n johtama taistelu Neuvosto-Venäjän puolesta ja taistelun laajeneminen uhkasi porvariston valtaa syvillä järkytyksillä. Valtansa, porvariston diktatuurin puolustamiseksi pani porvaristo liikkeelle poliisinsa, ohranansa ja oikeuslaitoksensa — niinkuin se vielä käärijestyneemmässä tilanteessa 1929—30 tarttui raa'an fasistisen väkivallan keinoihin työtätekevien kurissapitämiseksi. Porvariston oman lain pykälät saivat väistyä, kun oli kysymyksessä "korkeammat edut" — kapitalistien rahakukkarot ja heidän riistovaltansa. Miehekkäästä puolustuksestaan huolimatta, jota ansiokkaasti johti tov. Arvo Tuominen, tuomittiin "rauhanjulistajat" kuritushuoneeseen "maanpetoksesta". Tuomion saivat ei ainoastaan ne, jotka edes jollain tavalla olivat olleet itse julistuksen kanssa tekemisissä — esim. levittämällä sitä — vaan myös kaikki puolueuuevoston jäsenet, jotka olivat olleet päättämässä, että jonkinlainen julistus olisi annettava, mutta eivät olleet julistusta nähneet ennenkuin lehdistä. Tuomittiinpa

sellaisiakin, jotka julistuksen saivat lukea ensi kerran vasta oikeussalissa. Tämä selvääkin selvemmin osoitti, ettei kysymyksessä ollut mikään julistuksen "maanpetollinen" sanamuoto eikä edes koko julistuskaan sellaisenaan, vaan taistelu, jota Suomen työväestö porvariston sotahankkeita vastaan kävi. Tämä taistelu tahdottiin tuomita.

Mutta sitä ei voitu linnahan sulkea. Yli 20 3—4 vuoden kuristushuonetuomiota, jotka "rauhanjulistajille" annettiin, eivät ehkäisseet taistelun kehittymistä. Sitä eivät estäneet myöhemmätkään vainot. Edes fasistinen terrorikomento ei ole voinut tukahduttaa Suomen työtätekevien taisteluhaluja ja taistelu-esiintymisiä ei vain omien, jokapäiväisten elinehtojensa puolesta ja fasistiterroria vastaan, vaan myöskin joukkotaistelua Neuvostoliiton puolustamiseksi, mitä SKP johtaa nyt niinkuin 12 vuotta sitten.

"Rauhanjulistaja"

ALKUTAIPALEELTA

On helmikuun loppupuoli v. 1921. Monta päivää raivonnut lumimyrsky oli taonnut. Pohjois-hämäläinen kylä tuntui kuin nukkuvan. Pihamailla hääräilivät vain miehet, puhdistellen lumesta talliin ja navettaan johtavia kulkuteitä.

Mutta sitä mukaa kun päivä läheni iltaan, alkoi liikekin vilkastua. Lumimyrskyn jälkeen oli kylän keskustaan johtavan maantien vierellä oleviin puhelinpylväisiin ilmaantunut suuria punaisia ilmoituksia kirjoituksella:

Ilmoitus

Torstaina t.k. 10 p:nä klo 7 illalla puhuu NN:n työväen talolla vasemmistolaisen työväenliikkeen puhuja, toveri N.N.

Saapukaa toverit joukolla tähän harvinaiseen tilaisuuteen. Kaikki tervetulleita.

Kokoonkutsuja.

Sinä iltana oli ensi kerran vilkasta mielipiteiden vaihtoa ilmoituspylväiden lähellä. Syrjäinen pohjois-hämäläinen maalaiskirkonkylä oli kuin sähköiskun liikkeellepanemassa kuohunnassa. Kaikkialla keskusteltiin puhetilaisuudesta. Erikoiden vilkasta oli keskustelu kylän keskustassa sijaitsevan osuuskaupan edustalla, missä oli kylän nuorison vakinainen kokoon-tumispaikka.

“Vai tulee työväentalolle puhumaan vasemmistolainen puhuja. Noskelaiselle työväentalolle! No se on jotakin uutta meidän patamustille noskelaisille, puhui halonhakkaaja Ville. Sitä mennään oikein joukolla kuulemaan, vai mitä pojat?”

“Tietysti mennään, jos puhetilaisuudesta jotakin tulee,” vastasi poikasakki kuin yhdestä suusta.

“Miksei tule? Miksei?” tiukkasi Ville.

“Niin, katsohan Ville, minä pahasti pelkään,” vastasi joukosta paperipuunkuorija Jussi, “että yhdistyksen noskelainen johtokunta ei anna taloa puhetilaisuutta varten.”

“Jollei anna, niin sellainen johtokunta on ajettava helvettiin. Mikä työväenyhdistyksen johtokunta se on, joka kieltää puhetilaisuuden työväenpuhujalta työväentalolla. Sillä työväenpu-

huja se on vasemmistolainenkin puhuja, vai mitä sinä, Kontio, tuumit”, tiukkasi Ville allekirjoittaneen puoleen kääntyen.

“No sehän on selvä. Työväenpuhujahan se on paremmin kuin noskelainen. Sittenhän asiat selvenevät, kun kuullaan toiselta puolenkin puhujia. Ja jos nosket ovat oikeassa, niin mitä heidän silloin tarvitsee pelätä toisen puolen puhujaa. Tulkoot tilaisuuteen ja väiteltäköön riitakysymykset selviksi. Jos eivät taasen luovuta taloa vasemmistopuhujalle, on se selvin osoitus siitä, että nosket pelkäävät kuulla vastapuolen väitteitä, s.o. he eivät aja oikeata työväen asiaa.”

“Oikein. Oikein, vai mitä, pojat?” päätteli Ville. “Ensi torstaina nähdään, uskaltavatko nosket luovuttaa talonsa vasemmistopuhujalle. Kaikki saavutaan tietysti, pojat, ajoissa talolle, vai mitä?”

“Tietysti, tietysti.”

Niin hajaannuttiin sinä iltana. Ne muutamat päivät, mitkä olivat vielä jälellä puhetilaisuuteen, kuuluivat yleisessä kannujen valannassa, luovuttavatko nosket talonsa vai ei. Allekirjoittaneesta tuntui aivan riidattomalta, että nosket kieltävät puhetilaisuuden. Paikkakunta oli Pohjois-Hämeen mustimpia noskein alueita. Vasemmistolaisesta työväenliikkeestä ei tiedetty juuri mitään. Vain allekirjoittaneelle ja parille kolmelle toverilleni tuli Kuopiossa ilmestyyvä *Savon kansa* ja SSTP:n virallinen äänenkannattaja *Suomen työmies*. Paikkakunnan porvaristo ja heidän kanssaan läheisessä sovussa elävä kylän sosialidemokraattinen “johtokaaderi” vihasi meitä kuin ruttoa. Ei ihme, jos vasemmistopuhujan paikkakunnalle saapuminen olikin nyt koko kylän puheenaiheena. Joka päivä tuli yhä uusia ja uusia tietoja, yhdistyksen johtokunnan kerrottiin milloin tehneen kielteisen, milloin myönteisen päätöksen puhetilaisuuteen nähden. Uteliaisuus nousi joukkojen keskuudessa sitä korkeammalle, mitä lähemmäksi saavuttiin määrättyä päivää. Sellaisetkin työläiset, jotka tähän saakka olivat olleet sivussa kaikenlaisesta järjestötoiminnasta, seurasivat nyt jännittyneinä tilanteen kehittymistä. Me, vasemmistoksi itsemme lukeva pieni ryhmä, kokoonnuimme iltaisin huoneeseeni ja neuvottelimme kaikista mahdollisista keinoista puhetilaisuuden järjestämistä varten, jos nosket sattuisivat kieltämään talon. Konkreettisenä tuloksena neuvotteluistamme oli se, että päätettiin toimeenpanna yleinen mielenosoitus työväentalon pihamaalla, jos puhetilaisuus noskein taholta estetään. Tällaisen päätöksen tehden jäimme odottamaan tilanteen kehittymistä.

Niin tultiin puhetilaisuuspäivän iltaan. Jo ennen puhetilaisuuden alkamishetkeä oli NN:n työväentalon edustalle kokoonnutunut suuri joukko paikkakunnan työläisainesta. Yrittäessämme mennä työväentalolle sisälle huomasimme, että ovet olivat lukitut. Joukko alkoi raivota.

“Ovatko ne siat uskaltaneet sulkea työväentalon ovet työväenpuhujalta”, huusi Uitto-Väinö hurjalla äänellä. “Me olemme omilla varoillamme pystyttäneet työväentalon ja nyt muuttamat sosialidemokraateiksi itseänsä nimittävät herrannappulat eivät laske enää omia puhujiamme talolle. Tämä on sikamaista, vai mitä, toverit?”

Ja me kaikki raivosimme. Vihdoin tuli työväentalon vahtimestari ja ilmoitti, että yhdistyksen johtokunta on tehnyt päätöksen olla luovuttamatta työväentaloa vasemmistopuhujalle. Tämä ilmoitus nosti raivoisan melun joukoissa. Mielenosoitus syntyi kuin alkuvoimaisesti. Me raivosimme ja haukuimme pataluhaksi paikallisen yhdistyksen. Vasta sitten, kun vasemmistolainen puhuja oli pyytännyt joukkoa rauhoittumaan, alkoi hiljaisuus palata. Puhuja lyhyesti pyysi joukkoa tekemään työtä sen puolesta, että yhdistyksen johtoon saataisiin sellaisia tovereita, jotka eivät kieltäisi työväentaloa vasemmistonkaan puhujilta. Me kuuntelimme tarkasti jokaista puhujan lausetta. Sellaiset työläisetkin, jotka aikaisemmin olivat olleet meitä “vasemmistolaisia” vastaan, ryhmittäytyivät nyt ensimmäisen kerran ympärillemme. Ja vielä senkin jälkeen, kun puhuja oli toivottanut meille hyvää yötä, seisoiimme pitkän aikaa työväentalon pihamaalla keskustellen suhteestamme noskelaiseen työväenyhdistykseen.

... Joukot alkoivat ajatella sosialidemokratian työläisvastusta politiikkaa.

Seuraavana päivänä kutsuttiin allekirjoittanutta puhelimeen.

“Onko Kontio puhelimesta?” kysyi tutulta sointuva miehenääni puhelintorvessa.

“Kyllä.”

“Olisitteko hyvä ja saapuisitte tänä iltana kello 9 majataloon huone numero 6.”

“Kyllä.”

“Saavutte siis varmasti?”

“Varmasti.”

“Terve sitten, näkemiin.”

“Terve.”

Vaikka mies ei maininnutkaan nimeänsä, sain äänestä niin paljon selville, että kysymyksessä oli eilinen vasemmistolainen

puhuja. Koko loppupäivän mietin kysymystä: Mitä asiaa mahtaa puhujalla olla minulle? Ja kun kello läheni 9 illalla, nousin suksille ottaen suunnaksi järvenlahden takana häämöittävän majatalon tulet.

Tuntui kuin sukseni olisivat viiltäneet latua uuteen elämään. Ja aivoissani jyskytti vain ajatus: Mitä mahtaa puhujalla olla allekirjoittaneelle asiaa? Mitä? . . . Mitä?

Hengästyneenä koputin majatalon vierashuoneen ovelle. Saatua mielen äänellä vastauksen: Sisälle, avasin jännityksellä oven.

Edessäni oli eilinen vasemmistotyöväenliikkeen puhuja.

“Terve, tov. Kontio, te tulitte. Odotinkin jo teitä.”

“Terve, terve.”

“Taisitte hiukan hämmästyä, kun päivällä soitin teille,” jatkoi keskustelua vaaleaverinen mies.

“No ei nyt sentään. Arvasin heti suunnilleen, kuka on puhelimessa.”

“Niin, katsokaahan, tov. Kontio, halusin välttämättä puhua kanssanne eräistä työväenliikettä koskevista kysymyksistä. Sain eilen sellaisen käsityksen, että niin musta noskelainen paikkakunta kuin tämä onkin, on täällä sentään mahdollisuuksia oikean vallankumouksellisen toiminnan järjestämisellekin. Vai mitä te ajattelette?”

“Niin. Kyllä tämä on musta paikkakunta. Täällä ei ole juuri mitään eroa sosialidemokraattien ja suojeluskuntalaisten välillä. On vain muutamia työläisiä, jotka voi lukea vasemmistolaisiksi. Hulluinta on se, että työväentalo on noskein käsissä. Juuri sen vuoksi on hiukan vaikea saada toimintaa käyntiin.”

“No voihan sen toiminnan alkaa työväentalon ulkopuolella. Tehän voitte kokoontua yksityisten asuntoihin j.n.e.”

“Niin no, miksei. Pahinta on se, että emme ole oikein selvillä, miten toiminta olisi järjestettävä. Kyllähän täällä on meitä kolme neljä poikaa, jotka ovat valmiita toimimaan, kun vain olisi toimintaohjeita.”

“Niin, juuri tästä halusinkin teidän kanssa puhua, jatkoi puhuja hiljaisella äänellä. Parasta on, että te alatatte täällä toiminnan alussa vähän peitetyssä muodossa. Oletteko kuulleet muuten, että meillä toimii työväen keskuudessa toinenkin puolue kuin sosdem puolue. Nimittäin Suomen Kommunistinen puolue.”

“Olemme kyllä kuulleet puhuttavan SKP:sta, mutta se on niin salainen, ettei ole saatu siitä lähempää selvää.”

“No, olisitteko valmis toimimaan SKP:n riveissä, jos teille tarjoutuisi siihen tilaisuus.”

Kysymys tuli eteeni yhtäkkiä. Siis tämän vuoksi puhuja olikin minut luoksensa kutsunut! Nyt olisi siis vihdoinkin tilaisuus päästä yhteyteen SKP:n kanssa. Tätä kysymystä olimme toverien kanssa monasti harkinneet. Me kaipasimme toimintaa, vallankumouksellista toimintaa oman luokkamme hyväksi. Vihasimme rintamme pohjasta lahtareita ja heitä kumartelevia sosialidemokraatteja. Olimme kuulleet puhuttavan, että SKP jatkaa sitä työtä, mikä v. 1918 jäi meiltä kesken, ja että SKP johtaa työväenluokan taistelua todella vallankumouksellisella pohjalla kapitalismia vastaan. Kun nyt vihdoinkin oli tilaisuus päästä tämän puolueen riveihin, vastasin empimättä kysymykseen:

“Kyllä.”

“No, asia on siis selvä. Tästä lähtien te toimitte täällä SKP:n vastuunalaisena henkilönä. Kaikki puolueen toimintaohjeet jätämme teille ja te valvotte niiden käyntiinsaattamista.”

“Mutta mitenkähän se mahtaa käydä päinsä. Olen aivan kokematon tällaiseen työhön?”

“Kyllä te opitte”, jatkoi puhuja. “Teidän on nyt heti hankittava ympärillenne kaksi luotettua toveria. Näin muodostatte kolme henkeä käsittävän toimintaelimen eli kolmikön. Tässä kolmikossa on teidän käsiteltävä kaikki työväkeä koskevat kysymykset ja on toiminnan oltava tiukasti salaista. Vain uskollisimmat toverit voitte vetää kolmikkoon. Me pidämme teihin yhteyttä ja annamme puolueen toimintaohjeet teille. Kuukauden kuluttua odotan teitä N:n kaupunkiin. Tulen teitä vastaan työväentalon ravintolaan. Sitten puhumme lähemmin muista toimintaa koskevista seikoista. Onko asia selvä?”

“Selvä on.”

“No terve sitten, näkemiin.”

“Terve. Terve.”

Suhisten lensivät sinä iltana sukseni järven lumipeitteisellä hangella. Olin saanut yhteyden SKP:seen. Olin päässyt vallankumouksellisen puolueen riveihin taisteluun lahtareita vastaan. Valkoisten menettely työväenluokkaa kohtaan 1918, vankeirikurjuus, sosialidemokraattien häpeällinen petos, taistelu työväenluokan vapauttamiseksi y.m. kysymykset tulivat sinä iltana uudella sisällöllä näköpiiriini. Tunsin ensikerran elämässäni, mitenkä tietoisuus vallankumoukselliseen puolueeseen kuulumisesta lisäsi voimaa käsivarsiini, mitenkä rinnassa syttyi kollektiivisuuden taisteluhehku. . .

Seuraavana iltana kokoontui huoneeseeni ensimmäisen kerran N:n kirkonkylän SKP:n kolmikko. Me aloitimme toiminnan.

✱

Maaliskuu v. 1921 oli kallistumassa loppupuolelle. Tieto Kronstadtin joutumisesta jälleen punaisten käsiin kieri kulovalkean tavoin parhaillaan työväen keskuudessa.

Oli sumuinen päivä. N:n kaupungin työväentalon tornikamariin oli kokoontunut kolme henkeä käsittävä ryhmä. Kaikki tuijottivat alas kaupungin puistokadulle ja keskustelu kiersi Kronstadtin tapahtumien ympärillä. Keskustelun aiheen muutti kumminkin pian harvapuheinen mies kysymyksellä:

“No toveri Kontio. Kertokaapa, miten puolueen toiminta paikkakunnallanne edistyy.”

Selostin toimintaamme. Mainitsin kolmikön perustamisesta j.n.e. Pyysin samalla lähempiä toimintaohjeita.

Selontekoni jälkeen puhui harvapuheinen mies. Hän antoi yksityiskohtaisia ohjeita kolmikkoverkon laajentamista, jäsenten värväystä, konspiratiota, noskelais-vastaista taistelua j.n.e. koskevissa kysymyksissä. Selostuksen jälkeen sain ison paketin illegaalista puoluekirjallisuutta. Vielä lupasi harvapuheinen mies tulla jäidenlähdön jälkeen henkilökohtaisesti tarkastamaan toimintaamme. Kun olimme vielä sopineet yhteyksistä ja tunnuksista, loppui kokous. Laskeuduimme yksitellen als työväentalon suureen ravintolasaliin. Olimme tulleet toisillemme tuntemattomiksi. . .

Saman päivän iltana hiihdin N:n kaupungista asuinpaikkakunnalleni. Olin saanut uusia toimintaohjeita. Nyt vasta voitiin alkaa työ täydellä höyryllä. Reppuni oli täynnä illegaalista kirjallisuutta. Miten arvokkaalta tuntuikaan nyt repun sisältö! Oli myöhäinen ilta. Kuutamovalossa suksisauvoihin nojaten hypistelin käsissäni ensimmäisen kerran elämässäni silkkipaperille painettua lehteä, jonka otsikosta luin:

“PROLETAARI.

*Suomen Kommunistinen Puolue.
Kommunistisen Internationalen osasto.”*

Miten halusta olisinkaan ahminut koko lehden sisällön itseäni. Kuutamovallo esti kumminkin lukemisen. Suurella otsikolla oli lehden takasivulla painettu:

Oskari Tokoi — Työväenluokan kavaltaja.

Miten ilahduttavalta tuntuikaan lukea suoraa proletarista puhetta.

Vaikka lehti olikin vanhentunut päivän politiikkaa koskeviin tietoihin nähden (tämäkin numero taisi olla jo v:lta 1919) oli sisältö meille tuoretta. Ennenkaikkea miellytti suora kirjoitustapa. Se oli meille uutta. Juuri tätä kieltä ymmärsi työläinen. Noin pitikin kirjoittaa. Ja minä painoin *Proletaarini* syvälle poveeni. Nyt voi taas väitellä sosialidemokraattien kanssa...

Puolen yön seuduissa saavuin asunnolleni. N:n kirkonkylä nukkui syvässä talviuudessa. Kukaan ei aavistanut, että sinä yönä Suomen kommunistisen puolueen pää-äänenkannattaja, *Proletaari*, saapui ensi kerran paikkakunnalle.

✱

Kaupungista palaamiseni jälkeen alkoi puolue toiminta paikkakunnallamme nopeasti kohota. Illegaalinen kirjallisuus oli kysyttyä tavaraa. Kolmikkoon kuuluvat toverit, toinen N:n kunnan sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön puheenjohtaja, toinen saman järjestön sihteeri, olivat mainioita kirjallisuuden levittäjiä. Paikkakunnan sosdem johtajilla ei ollut aavistustakaan, että eräs heidän johtavia elimiään oli miltei kokonaan SKP:n kolmikon käytettävissä. Taataksemme toiminnan jatkumisen ja lujittaaksemme puolueen vaikutusta, katsoimme välttämättömäksi järjestöverkon laajentamisen. Molemmat toverit hankkivat pian ympärilleen kaksi muuta toveriä, joten järjestömme oli lyhyessä ajassa noussut kolmeen kolmikkoon. Uusien kolmikkojen molemmat jäsenet saivat taas tehtäväkseen hankkia ympärilleen pari uutta jäsentä. Näin laajeni kolmikkoverkkomme. Kuukauden kuluttua oli kolmikkomme tunkeutunut pitäjän jokaiseen huomattavampaan kylään, yksinpä suojeluskunnassakin oli kolmikkomme edustettuna. Pohjois-Hämeen tähän saakka mustimmaksi noskelaispitäjäksi leimattu N:n pitäjä oli muuttumassa puolueemme voimakkaimmaksi maaseutukeskukseksi.

Järjestöverkon laajenemisen rinnalla alkoi nopeasti vilkastua muukin toimintamme. Miltei joka kolmas ilta kokoontui peruskolmikkomme. Kun kaikki allekirjoittanutta lukuunottamatta, joka oli vain voimisteluseuran jäsen, olimme paikallisen sosdem työväenyhdistyksen jäseniä, käsitelimme aina kokouksissa myöskin tämän järjestön asioita. Erikoista huolta tuotti meille v. 1921 m.m. kysymys, miten saataisiin vasemmistolaiselle työväenpuhujalle vaikkapa edes yksi esiintymistilaisuus työväentalolle. Toukok. 1 p:n lähestyessä esitimme tämän kysymyksen varovasti työväenyhdistyksen johtokunnan kokouksessa,

mutta esitys ei mennyt lävitse. Yhdistyksen patamustat noskepamput pelkäsivät vasemmistolaista puhujaa kuin ruttotautia. Kolmikkomme työn tuloksena oli kumminkin se, että johtokunta jätti puhujan hankkimisen sosdem kunnallisjärjestön tehtäväksi, s.o. meidän kolmikkomme tehtäväksi. Olimme päässeet pitkän askeleen kohden päämääräämme. Näin alkoi valmistelumme toukok. 1 p:n viettoon v. 1921.

Niin helppo kuin meidän olisikin nyt ollut ajaa tahtomme läpi, s.o. tilata vasemmistopuhuja, otimme toisen menettelytavan. Keskuskolmikkomme kokouksessa, johon osallistui sosdem kunnallisjärjestön puheenjohtaja ja sihteeri, sovimme, että kunnallisjärjestö lähettää puhujatilauksen kyllä sosdem puoluetoimikunnalle, mutta niin myöhään, että täältä ei voida enää puhujaa lähettää. Tällöin, kun paikallisten noskelaisten keskuudessa ei ole sellaista henkilöä, joka voi puheen pitää, tarjoutuu meille tilaisuus asettaa oma puhuja paikalle. Näin turvasimme kunnallisjärjestössä olevien tovereiden aseman ja saimme oman kantamme siitä huolimatta lävitse.

Tämän suunnitelman mukaan aloimme toiminnan. Allekirjoittanut lähetti heti pyynnön N:n kaupungissa olevaan SSTP:n piiritoimikuntaan, että sieltä lähettäisivät toukok. 1 p:ksi paikkakunnallemme miehen, joka olisi valmis esiintymään tilaisuuden sattuessa. Kaikki suunnitelmat menivät lävitse siten kuin olimme sopineet. Noskelaista puhujaa ei paikkakunnallemme saapunut. Kirje, jossa sosdem kunnallisjärjestö vaatii puoluetoimikunnalta puhujaa, oli matkalla "jossakin maannut" liian kauan. Ikäväksemme saimme aivan toukok. 1 p:n edellä myöskin tiedon, että SSTP:n piiritoimikunta ei myöskään voi lähettää puhujaa. Nyt ei siis auttanut muu kuin turvautua omiin voimiin. Kun puhujaa ei saapunutkaan, esitti sosdem kunnallisjärjestö toukok. 1 p:n edellisenä päivänä yhdistyksen johtokunnalle, että puhujaksi on määrättävä joku yhdistyksen jäsen. Kun yhdistyksessä ei ollut ketään puhujaksi sopivaa jäsentä, järjestivät toverit niin, että allekirjoittanut voimisteluseuran jäsenenä joutui täyttämään k.o. tehtävän. Näin joutui allekirjoittanut puhujapönttöön. Se oli ensimmäinen ja viimeinen puheeni sillä työväentalolla. Puheeni loputtua ajoivat noskepamput nimittäin allekirjoittaneen pois koko työväentalon salista, yleisön osottaessa viheltäen mieltään noskepampuille.

Se oli ensimmäinen suuri voittomme. N:n sosdem työväenyhdistys alkoi repeillä sisältä.

Toukok. 1 p:nä 1921 saamamme menestys kiihoitti toimintahaluamme. Ympärillemme liittyivät yhä taajemmat työläisjoukot. Allekirjoittaneen ulospotkiminen työväenyhdistyksestä alkoi monelle työläistoverille selventää tilannetta. Taistelumme paikallista noskelaisjohtoa vastaan sai yhä avoimemman sisällön. Erikoisesti innostui kylän nuoriso. Saimme yhä uudelleen nuorisolta kyselyjä, saavatko he joukolla erota paikallisesta työväenyhdistyksestä ja sosdem työläisnuorisoliitosta. Olimme jyrkästi tällaista eroamista vastaan. Päinvastoin kehoitimme nuorisoa entistä taajemmin liittymään näihin järjestöihin. Tuloksena olikin se, että kesällä 1921 työväenyhdistyksessä ja nuoriso-osastossa alkoi meillä olla jo enemmistö. Tulkoon tässä valaistukseksi kerrotuksi eräs kuvaava tapaus.

Kesällä v. 1921 oli kaikissa työläisnuorisoliiton (s.o. noskelaisen nuorisojärjestö) osastoissa äänestyksen alaisena kysymys liiton liittymisestä Wienin (s.o. 2 1/2 internationale) nuorisoyhteistyöjärjestöön. Äänestyksen edellisenä päivänä tuli ryhmä nuoriso-osastopoikia luokseni kysyen:

“Miten menettelemme iltapäivän kokouksessa? Onko meidän äänestettävä Wienin järjestöön liittymisen puolesta vaiko vastaan?”

“Tietysti vastaan on äänestettävä. Se on kumminkin tehtävä siten, että äänestyslippuun kirjoitatte kynällä vaatimuksen, että on liityttävä Kommunistiseen nuorisointernationaleen.”

Taistelumielellä lähti nuoriso kokoukseen. Saadakseni selville, miten nuoriso kokouksessa menettelee, lähdin seuraamaan sivusta kokouksen kulkua. Työväentalon ravintolahuoneen oven läpi kuuntelin äänestyksen suorittamista. Jännitykseni kohosi korkeimmilleen, kun nuoriso-osaston kiihkomusta sosialidemokraattinen puheenjohtaja alkoi lukea äänestyslappuja.

“Kommunistiseen nuorisointernationaleen.”

“Kommunistiseen nuorisointernationaleen.”

“Kommunistiseen nuorisointernationaleen.”

“Kommunistiseen . . .” jne. Kuuntelin lakkaamatta oven läpi ja lukemista jatkui yhä. Kun tällaisia kirjoitettuja lappuja oli jo kerääntynyt enemmistö, kajahti puheenjohtajan nyrkki pöytään ja yhteenpuristettujen hampaiden välistä tuli raivoisa kirous:

“Perkele. Tämä on sen Kontion hommaa. Tiedättehän, että ei nyt ole kysymys Moskovaan liittymisestä. Tällainen peli on lopetettava. Julistan äänestyksen mitättömäksi ja ensi pyhänä on uusi kokous.”

Ja nuoriso poistui nauraen kokouksesta. Me olimme saaneet enemmistön noskelaisen nuoriso-osaston kokouksessa. Tämä kaikki oli kolmikkojemme ansiota.

Näin jatkui hiljalleen toimintamme. Erikoisen ansiokkaasti työskentelivät sosdem kunnallisjärjestössä kolmikkomme jäsenet. Kun v. 1923 kesällä m.m. sosdem puolueen puoluetoimikunta lähetti kunnallisjärjestön nimelle 35 kiloa vaalikirjallisuutta (oli parhaillaan valtiolliset vaalit edessä) teimme kolmikossamme päätöksen, että kirjallisuus poltetaan. Ja se poltettiin. Eräänä iltana kantoi kunnallisjärjestön sihteeri vaalikirjallisuuspaketit läheiselle järvenrantakalliolle, missä pian roihusi iloinen kokkovalkea.

Me lämmittelimme käsiämme sosialidemokraattien vaalikirjallisuuden hohtaessa.

Näin jatkoimme taistelua sosialidemokratiaa vastaan. Heikosta luokkatietoisuudestamme johtuen emme osanneet käyttää aina kaikkia mahdollisuuksia hyväksemme siten kuin olisi pitänyt. Paloimme taisteluinnostuksesta sosialidemokratiaa vastaan. Joskaan menettelytavat eivät olleet aina niin valittuja, oli tarkoituksemme aina selvä: viedä eteenpäin proletariaatin vallankumouksellista taistelua.

Vuoden 1921 syksyyn mennessä oli puolueemme toiminta tunkeutunut N:n pitäjän syrjäisimpiin kyliin saakka. Yhdestä kolmikostamme oli kasvanut laaja kolmikkoverkostomme. Lyhyellä toimintakaudella oli puolueemme tullut tunnetuksi paikkakunnan laajojen työläisjoukkojen keskuudessa. Puoluekirjallisuus, mitä oli käytettävissämme, kulki kädestä käteen siksi kunnes kirjaimet olivat kuluneet näkymättömiin. Puolueesta puhuttiin avoimesti työläisten keskuudessa. Toiminta alkoi tulla niin avoimeksi, että katsoimme välttämättömäksi (eräs osoitus luokkatietoisuutemme silloisesta tasosta) ryhtyä toiminnan supistamiseen. Kolmikkojen perustaminen pysäytettiin vieläpä eräitä hajoitettiin. Tällaisin toimenpitein lähdimme siis lujittamaan kolmikkojen konspiratiivisuutta ja luomaan pohjaa entistään voimakkaammalle puoluetoiminnalle k.o. paikkakunnalla. . .

Siellä Pohjois-Hämeen syrjäisillä salomailla, missä känsäiset työläiskourat puristivat kirvesvartta, missä kiiltävät sahat leikkasivat suhisten puun kylkeä, siellä työskentelivät puolueemme kolmikot. . . Vallankumouksellinen luokkataistelu alkoi SKP:n johdolla tunkeutua maaseudulle.

Pentti Kontio

KOMENNUKSELLA VIIPURIN PIIRISSÄ

Tämän kertomuksen aika oli ennen puolueemme IV edustajakokousta vv. 1920—21. Puoluetyö oli vielä alkuasteellaan. Oli äkkijyrkkää suuntaa eli niinkuin Lenin on sanonut, "lapsentautia". Meillä oli vanhoja sosialidemokraattisia peruja. Yleistä oli, ettemme kyllin ymmärtäneet tehdä joukkotyötä työpaikoilla työläisten nostattamiseksi taisteluun jokapäiväisten työpaikka- ja päivän poliittisten kysymysten pohjalla. Työ suuntautui jo silloin melkein yksinomaan julkisiin järjestöihin ja vasta niiden kautta työläisjoukkoihin. Puolueella ei ollut varsinaisia soluja. Järjestettyä fraktiotoimintaa ei silloin vielä ollut. Elettiin "kolmikkojen" perustamisen aikaa. Piirin eri puolilla koetettiin muodostaa mahdollisimman paljon kolmikkoja, joiden johdossa oli piirikolmikko.

Kolmikoiden perustaminen kävi yleensä siten, että annettiin puolueen jäsenille tehtäväksi etsiä kaksi rehellistä työläistä, jotka hyväksyvät kommunismin päämäärän ja opit — mitä se kommunismi on, ei aina selitetty eikä sitä aina pystyttykään oikein selittämään — ja olivat valmiit tappelemaan niiden puolesta aina kuolemaansa asti. Nämä kolmikoiden jäsenet olivat velvolliset perustamaan taas oman kolmikoiden j.n.e, jolloin yhteys laajeni. Yhteys kolmikoiden kanssa kävi useimmiten perustamislinjaa, mutta käytännössä jouduttiin monasti suoranaisempaan yhteyteen. Maassa ei silloin ollut myöskään tarpeeksi laajoilla valtuuksilla varustettua puoluejohtoa, vaan K.K, joka oli siihen aikaan ulkomailla, hoiti suoraan eri piirien asioita. Saattoivatpa joskus paikallisjärjestötkin välittömästi olla K.K:n johdon alaisena, kun ne sensijaan eivät aina olleet edes piirikolmikoiden alaisia.

Puolueen tarkoituksena oli: vallata työväenluokan enemmistö ja työtätekevän talonpoikaiston myötätunto puolueen puolelle, toteuttaakseen proletariaatin päättehtävän, proletaarisen vallankumouksen.

Näin olivat asiat pääpiirteissään v. 1920, kun Suomesta saavuttuani sain kutsun silloisen puolueemme sihteerin, Evän puheille. Hän ilmoitti, että "on palattava Suomeen järjestämään kolmikoita ja puolueutyötä".

"Enhän minä sellaiseen pysty," väitin vastaan, "sillä mikä kommunisti minä vielä olen, vanha punakaartilainen ja entisen sosialidemokraattisen puolueen jäsen. Parin tunnin jutustelu toverien kanssa taloustieteestä ei ole paljoakaan rikastuttanut minua kommunistisilla tiedoilla."

"Kyllä sitä oppii siellä työssä, kun on halua ja intoa yrittää. Sitäpaitsi ei puolueella ole työntekijöitä. Puolueutyöhön tarvitaan innostuneita tovereita, sellaisia, joihin voidaan luottaa, niin että kyllä sinun on lähdettävä."

"Mitä ja miten siellä pitäisi sitten tehdä?" kysyin.

"Ensiksikin on perustettava kolmikoita." — Evä antoi siitä yksityiskohtaisia ohjeita. — "On saatava vallatuksi työväenyhdistysten ja ammattiosastojen johdot vasemmistolaisten työläisten käsiin. Sitä varten on sinun ja perustamiesi kolmikoiden vaikutettava työväenjärjestöjen johtaviin ja aktiivijäseniin, joita on myös vedettävä puolueeseen. Lisäksi on harjoitettava puolueen propagandaa ja agitatiota sekä suullisesti että levittämällä puolueen kirjallisuutta. Lisää ohjeita lähetämme myöhemmin."

Sovittuamme teknillisistä asioista, antoi Evä vielä seuraavan ohjeen:

"Aseitakin voitte hankkia. Parempi on, jos saatte ilman maksua, mutta ostaakin voitte, elleivät ole hyvin kalliita. Älä unohda järjestää omaa etappitietäsi. Sinulle annetaan nyt vain yksi yhteys postia varten. On järjestettävä alusta lähtien kaikki puolueutyö ja organisatio."

Näillä sen ajan puolueutyölle kuvaavilla ohjeilla varustettuna lähdin matkalle. Innostusta oli, halu iskeä lahtaria, kapitalismia, mutta miten se parhaiten kävisi, se vaivasi, pyöri alati ajatuksissani jääden enemmän tai vähemmän epäselväksi. Mutta eipä se silti tahtia haitannut. Yritys oli hyvä, mutta tulokset kärsivät taistelussa tarvittavien tietojen puutteesta, jäivät vähäisiksi.

Matka "viivan" yli kävi kuin rasvattu, vaikka oltiin vielä sotatilan ajassa. Sanotaan, "ettei raha haise" ja niinpä vitivalikoisen Suomen virkamiehet kohteliaasti auttoivat yli raja-alueen. Porvarin "isänmaallisuus" on näet raha, tavara ja valta riistoon.

Valkoisessa Suomessa oli siihen aikaan sekavanlainen tilanne. Porvaristo luuli lyönneensä maan vallankumouksellisen proletariaatin ikipäiviksi. Keskusteltiin jo siitä, miten nyt oli työläiset kasvatettava isänmaallisiksi ja miten heitä oli riistettävä. Mutta pian se tuli huomaamaan, ettei työväenliikettä voitu verisellä terrorillakaan tukahduttaa. Punaiset työläiset olivat taas taistelurintamassa, mutta nyt sitä johti taistelussa syntynyt kommunistinen puolue, SKP. Parhaista työläisistä oli tosin osa tapettu, osa oli vankileireillä ja maanpaossa, mutta enemmistö niistä, jotka olivat jääneet jällelle ja vapautuneet vankileireiltä, halusi edelleenkin taistella, taistella paremmin kuin aikaisemmin ja paremman johdon alaisena. Sitäpaitsi kentälle ilmaantui uusia voimia, uusi polvi työläisnuorisoa. Myöskin työläisnaiset suuressa määrin aktivoituivat. Eräillä paikkakunnilla muodostivat työläiset taisteluryhmiä harjotellen seipäiden kanssa metsissä. Olipa suuria joukkoja torppareita ja pienviljelijöitäkin, joiden myötätunto oli edelleenkin työväen puolella, huolimatta siitä että n.s. torpparivapautuslain avulla suuremmasta osasta heitä oli tehty "itsenäisiä" pienviljelijöitä.

Mutta Suomen kapitalistit olivat saaneet v. 1918 jälkeen julkean apulaisen vanhan sosialidemokraattisen puolueen oikeistolaisista revisionisteista, herroista Tanner, Hupli ym. Nämä perustivat porvariavun avulla uuden sosialidemokraattisen puolueen ja alkoivat työväen keskuudessa kiihkeän työn kapitalistien hyväksi. Alkoivat myrkyttää työväenluokkaa, saarnaten luokkasovintoa ja "kapitalismin rauhallista sosialismiin kasvamista".

Nuoren puolueemme päätehtäväksi muodostui taistelu sosialidemokraattien petospolitiikkaa vastaan. Heidät oli paljastettava ja eristettävä joukoista.

Piiri, johon sain komennuksen, oli paljon kärsinyt kansalaisodasta. Kymin- ja Vuoksen teollisuuskeskukset sekä Viipurin kaupunki oli tarkoin puhdistettu punaisista työläisistä. Siitä olivat todistuksena suuret joukkohaudat, lesket ja orvat. Viipurissa ilmestyi sosialidemokraattinen *Kansan työ*, joka kirjoitteli aika radikaalisesti vallankumouksellisin fraasein, ollen taistelevinaan muka sosialidemokraattien oikeistolaisia vastaan. Se oli vaarallista demagogiaa. Sen paljastaminen oli vaikeata, kun meillä ei ollut lehteä ja puolue rakenteli vasta perusjärjestöjään, mutta agitation ja propagandan avulla yritimme kuitenkin saada tuon demagogian paljastetuksi.

Kolmikoita saatiin perustetuksi piirin tärkeimpiin työläis-

keskuksiin ja muutamia maaseudullekin. Mutta emme osanneet oikein järjestää niiden työtä. Jäseniä ei paljoakaan valmennettu, kolmikot eivät säännöllisesti kokoontuneet eivätkä liioin tehneet joukkotyötä työpaikoilla. Kolmikoita ei pyritty perustamaan työpaikoille, vaan julkisiin työväenjärjestöihin, joissa toimivat fraktioina. Puolueenjäsenten kasvattaminen jäi usein siihen, mitä he itse kykenivät saamaan puoluekirjallisuudesta irti. Siihen aikaan levitettiin runsaasti kirjasia ja lentolehtisiä. Kolmikkojen jäseniksi vedettiin myös työläisnuorisoa; silloin ei näet ollut salaista kommunistista nuorisoliittoa, vaan julkinen, joka vähän myöhemmin liittyi Kommunistiseen nuorisointernationaleen.

Kolmikoiden päätyöksi siihen aikaan muodostui sosdemokraattien hallussa olevien järjestöjen valtausten järjestäminen. Menestyksellä saatiin vasemmistolaisten työläisten käsiin Viipurin, Talikkalan, Hiekan, Kelkkalan y.m. työväenyhdistysten johdot ja melkein kaikkien ammattiosastojen toimikunnat. Tässä työssä oli huomattavan suuri osuus nuorisoliittolaisilla ja muilla vasemmistotyöläisten joukkojärjestöillä sekä julkisella lehdellä, *Suomen työmiehellä*. Se ettei näitä "valtauksia" voitu suorittaa enempää, johtui puutteellisesta ja usein heikosta ennakkovalmistelutyöstämme. Esimerkiksi Tainionkosken työväenyhdistys olisi ollut helppo vallata, mutta emme kiinnittäneet siihen sellaista huomiota kuin olisi pitänyt. *Kansan työtä* kustantavan yhtiön yhtiökokouksessa saivat vasemmistolaiset kolmannen osan äänistä, vaikka emme olleet tehneet juuri mitään äänien hankkimiseksi. Sensijaan sosialidemokraatit olivat jo viikkoja ennen haalineet kannattajia itselleen. *Eteenpäin* lehteä kustantava yhtiö Kotkassa olisi varmasti joutunut vasemmistolaisten käsiin — puuttui vain muutama ääni —, jos sen valtausta olisi ennakolta valmistettu, mutta sitä ei oltu tehty. Viipurin piirikolmikolla ei tällöin ollut vielä edes yhteyttä Kotkan järjestöön. Samoin olisimme saaneet haltuumme monia muita järjestöjä, jos vain olisimme osanneet paremmin työskennellä.

Taloudellisiin taisteluihin kiinnitettiin hyvin vähän huomiota. Koetettiin järjestää puuseppien lakkoa Viipurin puuseppien ammattiosaston kautta. Lakkoa ei syntynyt, kun työnantajat neuvottelutietä korottivat jonkin verran tuntipalkkoja ja solmivat työehtosopimuksen.

Työtä armeijassa suoritettiin omaa linjaansa. Kolmikkojen jäsenet hankkivat yhteyksiä eri joukko-osastoihin, mutta eivät

erikoisesti valmentaneet armeijaan meneviä nuorukaisia. Muu sodanvastainen työ supistui suulliseen agitaatioon.

Piirikolmikön ja peruskolmiköiden omia lehtiä tai julistuksia ei edes yritetty julkaista, vaikka — näin jälkeinpäin katsoen — meillä olisi ollut mitä parhain tilaisuus salaisen kirjapainon järjestämiseen. Mutta silloin emme älynneet sitä itse eikä KK meitä siihen kehoittanut. Sensijaan yritimme kyllä perustaa julkista lehteä. Toimeenpantiin perustavan osakeyhtiön osakemerkintöjä ja kyseltiin kirjapainoista painatushintoja. Yritys kohtasi suuria taloudellisia vaikeuksia. Sosialidemokraattien samoin kuin porvareidenkin kirjapainot olisivat lehteä kyllä painaneet, mutta vain suuresti korotetuin hinnoin. Siihen taas ei ollut varoja eikä silloinen Sosialistinen työväenpuolue halunnut sellaista "afääriä" taloudellisesti tukea. Työ lehteä julkaistiin syksyllä 1921 parin kuukauden ajan, mutta taloudellisesti kannattamattomana se ei voinut silloin jatkaa ilmestymistään, niin tarpeellinen kuin se "kansantöläisten" paljastamiseksi olisi ollutkin.

Eräänä tärkeimpänä keinona sosialidemokraattisten johtajien paljastamisessa olivat siihen aikaan n.s. väittelykokoukset, joihin sosialidemokraatit silloin antautuivat. Niissä joutuivat sosialidemokraatit aina häviölle, vaikka täytyy myöntää, ettemme useinkaan osanneet väittelijöitämme kylliksi hyvin aseistaa marxilaisilla aseilla. Valmistuksessa oli laiminlyöntejä, varsinkin kun meidän puoleltamme joutuivat väittelyn monasti suorittamaan yksinomaan nuorisoliittolaiset. Sosialidemokraatit silloin letkauttelivat: "Mitä te poikaset hosutte", tai jotakin muuta sen tapaista.

Eräs tällainen tyypillinen väittelykokous on jäänyt muistiini. Se pidettiin v. 1921 alussa eräessä maaseutukylässä lähellä Viipuria. Meillä ei ollut mahdollisuutta lähettää sinne kuin hyvin heikot voimat, pari alle 20-vuotiasta nuorisoliittolaista, joita allekirjoittanut joutui avustamaan. Sosialidemokraattien puolelta esiintyi pääväittelijänä kansanedustaja Anna Haverinen. Hän sai puhua ensin ja hän kohdisti puheensa proletariaatin vallankumousta ja työväen diktatuuria vastaan. Ehdottomasti ei hän kuitenkaan niitä kieltänyt, vaan väitti, että "valta voidaan ottaa vasta sitten, kun työväenluokka on ensin saatu liittymään järjestöihin, kohotetuksi korkealle sivistys- ja taloudelliselle tasolle..." Salista huudettiin: "Sellaiselleko asteelle kuin nyt ovat Suomen kirjaltajat" — "Juu, sellaiselle tasolle".

— “Ilmankos ne kirjaltajat ovat niin pikkuporvarillista sakkia!” — huudettiin taas. Puhuja hermostui, sekosi konseptisaan ja lopetti.

Vasemmistolaisten puolelta osoitettiin, että työväenluokan taloudellisen ja henkisen aseman kohottaminen kapitalismin vallitessa on perin suhteellista, että sitä on mahdoton sosialidemokraattisilla keinoilla kohottaa sille tarvittavalle tasolle. Siteerattiin paljon Marxia ja Leniniä, mutta en mene vannomaan, sattuivatko ne kaikki oikealle paikalleen. Äänestyksessä olivat kuitenkin kaikki, muutamia vauraimpia “oman mökin omistajia” ja pikkumestareita lukuunottamatta, vasemmistolaisten, s.o. kommunistien puolella. Tämäkin tilaisuus osoitti, että työläisten ja pientalonpoikien enemmistö oli kommunisteille myötämielisiä.

Kuvaavaa oli, miten monet sosdem johtajatkin siihen aikaan horjuivat “periaatteissaan”. M.m. J. F. Aalto sanoi, että “hän tulisi kommunistien riveihin, jos tietäisi, että vallankumous tapahtuisi kuuden kuukauden kuluttua”. Samoin olisivat monet muut “olleet valmiit” tulemaan kommunistien puolelle, varsinkin jos heille olisi voitu järjestää hyvinpalkattuja toimipaikkoja eikä heidän olisi tarvinnut pelätä ohranaa.

Vappumielenosoitus v. 1921 järjestettiin Viipurissa yhdessä sosialidemokraattien kanssa. Papulanmäellä, jossa puheet pidettiin, oli väkeä n. 12.000 henkilöä. Tämän tilaisuuden järjestämisessä tehtiin kompromissi sosialidemokraattisten johtajien kanssa. Se oli virheellistä, kun siinä sovittiin, ettei puheissa saa toista eikä toista sopimuskumppania “haukkua”.

Vangitsemisia ja provokaattoreita käytti porvaristo ahkerasti vaikeuttaakseen puolueemme työtä. Vangittuja tovereita koetettiin puolustaa järjestämällä joukkovastalausekokouksia ja keräämällä varoja heidän hyväkseen. Mutta sellaista kuin joukkomielenosoituksia ja vastalauselakkoja emme edes vakavasti ajatelleet. Meissä elivät vielä voimakkaina laillisuuden ja sosialidemokratian perut, ja se esti meitä viemästä joukkoja kadulle ilman — poliisimestarin lupaa.

Virheistä ja puutteista opittiin taitavammin tekemään työtä. Puolueen jäsenet karaistuivat. Useimmat niistä tovereista, jotka tänä aikana astuivat puolueen riveihin, ovat alttiudella täyttäneet ja edelleenkin täyttävät puolueen jäsenen velvollisuutensa. Vuoden 1921 puoluekokous antoi puoluettyöllemme

silloisessa tilanteessa oikeat suuntaviivat ja valtavan sysäyksen eteenpäin. Tämän jälkeen on puolueellamme ollut rikas taistelujen kausi, jossa se on kehittynyt, kasvanut, karaistunut, oppinut yhä enemmän. Meidän on tutkittava vanhojakin kokemuksia oppiaksemme niistä tämän päivän taisteluja varten ja luodaksemme uusia, tehokkaita taisteluaseita ja muotoja.

Emil Vuori

PITKÄSEN PEKKA
"TAIVAANPANKOLLA"

Ohranan tehtävänä on suojella porvarivaltiota vallankumouksellista toimintaa vastaan. Ohranalaitos on kaikkina aikoina ja kaikissa maissa pyrkinyt tuhoamaan vallankumoukselliset järjestöt, vallitsevaa järjestelmää vastaan taistelevien luokkien etujoukon, niiden taisteluesikunnan. Siinä tarkoituksessa on se myöskin pyrkinyt saamaan omia asiamiehiään näihin järjestöihin. Ei ole vallankumouksellista puoluetta, johon ei vihollinen yrittäisi urkkijoitaan ja provokaattoreitaan työntää. Niin on myöskin Suomessa. Koko olemassaolonsa ajan on SKP:n ollut taisteltava ohranan urkintaa ja provokatiota vastaan.

Ohranan menettelytavat ovat moninaiset. Se yrittää ostaa itselleen asiamiehiä rahalla. Toisia koettaa se saada palvelukseensa pelotteluilla ja uhkauksilla. Joitakin viettelee se aluksi puhumaan "vain vähän" ja puristaa sitten loukkuun joutunutta jatkamaan. Hyvin yleistä on, että ohrana lupaa vapauttaa vangitun vallankumouksellisen — kommunistin tai puolueettoman — ja antaa muita etuja, jos uhri suostuu kavaltamaan toverinsa. Näihin viimeainittuihin kuului Pekka Pitkänen.

Pekka Pitkänen oli kuopiolainen työmies. Oli vasemmistolainen, niinkuin työläiset yleensä Kuopiossa, jota Kuopion vasemmistolaiset siihen aikaan ylpeillen nimittivät "Suomen Moskovaksi". Pekka Pitkänen tuntui rehdiltä työmieheltä. Hän oli aktiivinen toimihenkilö. Hänet vedettiin SKP:n jäseneksi ja myöhemmin aina piirikomitean jäsenyyteen asti. Aktiivisesti toimi Pitkänen puolueessa ollessaankin.

Mutta myöskin ohrana iski pian silmänsä mieheen. Se pääsi selville hänen salaisista puuhailuistaan. Pekka Pitkänen vangittiin ja vietiin Helsinkiin saakka, oikein pääohranoiden tutkittavaksi. Tämä tapahtui alkuvuodesta 1921.

Tiedossa ei ole, miten Pitkästä ohranassa kohdeltiin. Ken-

ties hakattiin lujasti, kenties vieteltiin houkuttelevilla lupauksilla. Joka tapauksessa oli Pitkäsellä varma tuomio. Niin paljon olivat ohranat päässeet selville hänen toiminnastaan. Hänelle tehtiin tarjous: rupea meidän palvelukseemme, niin pääset vapaaksi ja saat hyvää palkkaa.

Ja Pekka Pitkänen rupesi lurjukseksi. Antoi ilmi kaikki toverinsa, joiden kanssa toimi puolueessa. Kertoi kaikki, mitä tiesi puolue toiminnasta. Lupasi vapaaksi päästyäänkin jatkaa inhoittavaa kätyröimistään. Pekka Pitkäsestä tuli luokkansa petturi, luopio ja kavaltaja, likainen provokaattori.

Provokaattorin ilmiantojen perusteella vangittiin useita tovereita, SKP:n jäseniä. Mutta pitkälti ei provokaattorin työ vedellyt. Puolue pääsi pian selville, että mies on kavaltaja. Puoluelinjosta pitkin kulki sana: Pitkänen on provokaattori, varokaa häntä, kaikki yhteydet poikki Pitkäseen!

Samalla alettiin myöskin kamppailu provokaattorin paljastamiseksi laajoille joukoille. Kuopion työläiset tiesivät pian, että heidän keskuudessaan on inhoittava lurjus, joka heti on ajettava pois rehellisten työläisten seurapiiristä. Ei hetkeäkään saa sellainen mies olla tekemisissä rehtien työläisten kanssa. Hän on vihollinen, vaarallinen vastustaja, jota on sellaisena kohdeltava.

Niin kirjoitettiin vasemmistolaisissa työväenlehdissäkin. Vähän jälkeen Pekka Pitkäsen vapautumisen kirjoitti jo *Suomen työmiehen*, SSTP:n lehti Helsingissä: "Antakaa petturille petturin kohtelu!"

Petturi sai sen. Jonkin päivän kuluttua ilmoitti porvarilehdistö suurin otsikoin, että Pekka Pitkänen oli löydetty metsästä Puijon kupeelta "Taivaanpankoksi" nimitetyltä harjanteelta — ammuttuna.

Ohranan ohjaamana nosti porvarilehdistö suuren melun "kommunistien raakalaisuudesta". Mutta työläiset olivat tyytyväisiä. Saipa sen, mitä tarvitsikin, sellainen roisto!

Suomen työmiehen kirjoitus ei aiheuttanut tätä provokaattorin rankaisemista. Se ei yleensääkään ollut niin paljon rangaus kuin ehkäisytoimenpide. Pitkänen olisi vielä voinut tuottaa paljon tuhoa puolueelle ja työväen liikkeelle jos hänen olisi annettu mustaa työtään jatkaa. Monien pelastamiseksi oli tarpeen, että tämä yksi kavaltaja tehtiin vaarattomaksi.

Ohrana oli raivoissaan. Se oli menettänyt parhaan asiamiehensä, jonka avulla se oli toivonut voivansa antaa vielä monta kipeätä iskua vihatulle SKP:lle. Lisäksi peloitti Pitkäsen koh-

talo pitkäksi aikaa muita heikkoja ja lurjuksia provokaattoriksi rupeamasta. Sen raivoa lisäsi, ettei se voinut saada kiinni ketään niistä, jotka olivat urkkijan "taivaanpankolle" toimittaneet. Se yritti parhaansa. Se vangitsi jo umpimähkään Vällärinkin, joka ei vielä silloin ollut luopio, mutta joka ei millään tavalla ollut yhteydessä tämän asian kanssa eikä siitä tiennytkään, ennenkuin porvarilehdet asiasta kertoivat. Parin viikon kuluttua täytyi ohranan Välläri vapauttaa. Sensijaan kosti se eräälle samoihin aikoihin Pitkäsän ilmiannosta vangitulle kuopiolaiselle, jota syytettiin siitä, että hän olisi houkutellut provokaattorin "Taivaanpankolle". Ohranan painostuksesta sai vangittu 5 vuoden tuomion, vaikka ei häntä Pitkäsän jutusta voitukaan tuomita.

"Taivaanpankon" tapaus sai työläisten täydellisen hyväksymisen osakseen. Ohranaurkkija, likainen kavaltaja ja provokaattori on niin suuri lurjus, että hänen rankaisemisensa ei herättänyt sääliä edes sosdem työläisten keskuudessa. Hänen tieltä raivaamistaan pidettiin välttämättömänä ja luonnollisena. Se tyydytti työläisten oikeudentuntoa.

*

Tämän pikku muistelman tarkoituksena ei ole yllyttää ketään ominpäin provokaattoreita nitistämään. Tällainen rankaisutoimenpide on poliittinen toimenpide, mihin on harkiten ja vain erikoistapauksissa ryhdyttävä. Emme me yksitellen tappamalla pääse urkkijoista ja ohranoista. Niistä tekee lopun vasta proletaarinen vallankumous, joka lujalla kädellä rankaisee kaikkia työväenluokan vihollisia ja murskaa porvariston ohranalaitoksen. Tärkeintä tänä aikana on *joukkotaistelun* kehittäminen ohranaurkintaa vastaan, niin että ohranat ja niiden apurit paljastetaan laajoille joukoille, tehdään ne niin vihatuiksi ja halveksituiksi, saatetaan niiden olo työpaikoilla ja muualla työläisten keskuudessa niin kuumaksi, että niiltä menee ohranomisen halu tai etteivät ne ainakaan enää voi tuhoa tuottaa. Taistelu fasistidiktatuurin ja ohranavallan kukistamiseksi, terävä valppaus tässä taistelussa, joukkotoiminta ohranaurkintaa vastaan — niitä nyt tarvitaan.

Konspiraattori

KARKUREISSU

Kokkolan kasarmin toisessa kerroksessa, varjopuolella olevassa nurkkaselissä, supattelivat pojat paljon karkaamisesta.

Tosin karkaaminen Tammisaaren pakkolasta vuoden 1922 lopussa ei ollut enää helppoa. Akkunat oli varustettu tukevilla rautakangilla, ovet kengitetty rautahaoilla ja elävää vartiointia oli tehostettu. Sellin oven takana olevassa käytävässä oli kaksijalkaisia vahtikoiria, kasarmin rakennusta kiersi yöllä samanlainen otus kivääreineen, ja kaksinkertaisella piikkilangalla ympäröityä vankila-aluetta vahtivat nelijalkaiset, oikein varjavasten hankitut vihaiset verikoirat.

Mutta sittenkin kangasteli kolmen nuoren punikin mielessä "omatekoinen amnestia". Suunnitelmia ei puuttunut. Miéhissä niitä keksittiin, tarkistettiin ja valvottiin, ja yhteistyön tuloksena saatiin vihdoin seuraava karkaussuunnitelma:

Hankitaan pistosaha. Murretaan sillä sellin kattoon (se oli lankuista tehty) miehenmentävä reikä. Tunkeudutaan reiästä ullakolle. Painutaan sen katolle siinä olevasta luukusta. Laskuudutaan sieltä nurkkaränniä "paraatirappuna" käyttäen ulos. Sitten piikkilanka-aidan ylitse lähellä olevaan talviseen mäntymetsään. Tällä tavalla vapauteen omatekoisen amnestian avulla!

Tietysti on myönnettävä, että suunnitelman laatiminen on usein helpompaa kuin sen toteuttaminen. Varsinkin karkaussuunnitelman toteuttaminen, huolimatta siitä, että suunnitelma olisikin täysin reaalinen ja miehet rohkeita kuin leijonat sitä toteuttamaan.

Jo pistosahan hankkiminen ja selliin kuljettaminen vaatii huomattavaa "smuglarin" taitoa. Vangithan tarkistetaan työmaalta selliin mennessä. Eikä pistosahan säilytteleminenkään senjälkeen, kun se on selliin saatu, ole mikään pikkuasia.

Mutta pistosaha ilmestyi selliin (vältämme tietoisesti vajoamista yksityiskohtiin siihen nähden, kuinka se kävi). Ei muuta kuin ruvettiin sitä miehissä käyttelemään. Tässä piti elää tarkkojen suunnitelmien ja laskelmien mukaan. Jos olisi alettu

sahata jyryyttää milloin vain päähän pisti, niin se olisi merkinnyt sitä, että ovi olisi auennut ja pamput olisivat hyökänneet selliin ja silloin sekä miehet että sahat olisivat joutuneet parempaan talteen. Piti siis sahata sellaisena aikana, jolloin käytävissä oli meteliä ja jolloin vartiat eivät joutaneet paljon ovien takana nuohaamaan.

Kun sellaista aikaa tuli, niin saha vipposi kolmen miehen vauhdilla. Yksi sahasi ja kaksi piti ovireiän lähistöllä pientä kähinää sahan äänen tappamiseksi. Ja niin tuli parin päivän aikana kattoon siksi paljon "piirua", että voitiin suuren hetken lyötyä vähällä vaivalla irroittaa pari lautaa. Päivän ajaksi, jolloin sellissä ei oleskeltu, vaan raadettiin pakkotyötä verstaissa, piti peittää jälkensä huolellisesti. Sahajauhot vietiin sellistä tuskussa ja katto kitattiin niin hyvin, ettei kaikkea vaaniskelevan kaksijalkaisen silmä keskeneräistä työtä häiritseisi.

Näin puuhailtiin. Vihdoin oli "suuri hetki" käsillä. Hiljaisena sydänyön hetkenä päätettiin painua pakkolan ahtaudesta avarammille tiloille. Matkavarusteet eivät olleet "turhan suuret". Olipahan vain hommattu keittiöstä verikoiraa varten kappale raakaa lihaa, pajasta siellä varta vasten tekaistu puukko ja miehille kappale leipämurikkaa rasvanappeineen evääksi. Senlisäksi oli maantieteellistä orientoitumista varten varattu mukaan paperille piirretty paikkakunnan kartta.

Selli oli pimeä, kun ruvettiin hankkiutumaan taipaleelle. Vartian suorittama tavanmukainen tarkastus oli juuri mennyt ohitse. Oli oltu nukkuvinaan siihen saakka, kun vartia oli sytyttänyt käytävästä selliin sähkön ja tirkistellyt oviläpystä. Konna oli vielä tehnyt tämän pienen väliajan jälkeen toistamiseen, ikäänkuin olisi äimistellyt, haistanut jotakin erikoista. Mutta kun häntä ei kolmatta kertaa kuulunut, nousi yksi pojista hiljaisuudessa ylös ja laittoi sänkynsä sen näköiseksi kuin olisi siinä nukkunut mies. Peitteillä ja patjalla piti se järjestellä.

Sitten hän kapusi kattoa kohti ja häipyi reiästä, joka oli jo aikaisemmin illalla lopullisesti avattu, ullakolle. Sitten seurasi toinen mies. Eikä poikien tarvinnut kauan pimeässä ullakolla kyyhötellen odottaa ennenkuin viimeisenkin pojan pääkohosi yläilmoihin.

Mutta tämä oli vasta alkua. Nyt piti jatkaa matkaa katolle. Kattoluukku vain varovaisesti auki ja yksi pojista nuohoilemaan, millä puolen kasarmirakennuksen ulkovartia oli. Pian selvisi, että hän meni vastikään rakennuksen toiselle puolelle.

Ei muuta kuin nopeasti nurkkaränniä myöten alas... Kaikki kävi kuin luomisen työ!

Sitten suoraa päätä piikkilanka-aitaa kohti. Siellä piti maata märässä maassa, jossa oli vastasatanutta lunta, ja odotella, että vartia häipyisi taas rakennuksen taakse. Ja pianhan se roikale kivääreineen häipyikin. Nyt oli edessä viimeinen ylimenopaikka: piikkilanka-aita ja verikoira...

Ensimmäisenä lähti yrittämään Matti, joka oli tämän tehtävän ottanut sillä perusteella, että hän tunsi, omien sanojensa mukaan, "eläinten sielunelämää."

Pamppailevin sydämin odottivat toiset pojat maassa pitkälään lojuen, mitä tuleman pitää. Vallitsi kuoleman hiljaisuus. Verikoira liikahti uhkaavasti ja hypähti Mattia kohti, mutta pysähtyi ja jäi vihaisesti mullottaen katsomaan tulijaa. Nyt Matti astui hiljaa sen ohitse, katsoi koira herkeämättä silmiin ja pudotti raa'an lihapalan maahan. Koira ei näyttänyt välittävän lihasta; se katsoi vain hurjasti Mattia ja Matti katsoi vain sitä. Hetki oli jännittävä — se on selvä. Muutaman sekunnin sitä kesti — mutta se tuntui pojista vuorokaudelta vesileipäkopissa. Vihdoin oli Matti aidan toisella puolella. Senjälkeen, kun oli saatu selväksi, ettei ole vaaraa vartian taholta, tuli toisen pojan vuoro. Koira ei nytkään käynyt ohimenevän kimppuun eikä se myöskään haukkunut, joka oli yhtä pelättävää, vieläpä pelättävämpää kuin kimppuun hyökkääminen. Onnellisesti meni toinenkin ylitse. Kolmas pojista seurasi toisia. Nyt koira jo urahti uhkaavasti. Sen kärsivällisyys näytti olevan jolopussa. Menijä puristi kätensä nyrkkiin ja oli valmis koettamaan sudentappajan ikivanhaa tapaa — käden kurkkuun työntämistä... Mutta peto ei käynyt kimppuun. Kolmaskin pojista oli aidan takana. Ryhtyikö koira lihan syöntiin, sitä ei ollut aikaa huomioida. Nyt alkoi hurja taivaltaminen. Karkureille selvisi, että suunnan ottaminen oli vaikeaa senvuoksi, että seutu oli kaikille, monivuotisesta paikkakunnalla "asuskelemisestä" huolimatta, aivan tuntematon. Karttaa ei osattu oikein täsmällisesti käyttää. Jouduttiin muutaman kilometrin "hakoteille", eksyksiin suunnasta.

Kun vihdoin saatiin oikean tien päästä kiinni, alkoi pakkolasta päin kuulua hälytyskellon vihlova soitto. Pako oli siis huomattu. Pakolan vartioita tietysti hälytettiin verikoirineen ajojahtiin. Eikä vain vartioita, vaan myös Karjan suoje-luskuntaa — kuten myöhemmin selvisi.

Pojat painelivat minkä ehtivät. Nyt piti ottaa kurssi metsään, sillä tiet olivat käyneet liian kuumiksi.

Pian alkoi kuulua koirien haukuntaa ja huutoja. Erottautui selvään ruotsinkielisiä sanojakin — paikkakunnan lahtarikaartilaiset olivat siis mukana. Pojat ymmärsivät, että heidät aiotaan saartaa ketjuun. Pahaksi onneksi oli satanut tuoretta lunta — vuoden ensilumet. Se helpotti takaa-ajoa. Takaa-ajajat seurasivat nähtävästi jälkiä.

Äänet lähenivät joka puolella. Metsässä alkoi jo vilahdella siellä täällä ihmisiäkin hieman jo sarastavassa talviaamussa. Pojat tarkastelivat viimeistä mahdollisuutta tällaisessa tapauksessa, lymypaikkaa. Metsän keskellä oli pieni niittypalsta ja sillä latopahanen. Hälyytetyt kiiruhtivat latoa kohti. Sen kohdalle saavuttuaan he ryömivät kuin yhteisestä sopimuksesta ladon alle.

Muutaman minuutin kuluttua olivat takaa-ajajat niityllä. Kuului juoksuntöminää, koirain haukuntaa ja ankaraa kiroilua maan molemmilla kielillä.

Koirat säntäsivät turvat vaahdossa ja höyryten ladon alustalle, alottaen ankan haukunnan.

— Ulos sieltä, perkeleet, tai pamahtaa! kuului kiljaisuja.

— Ulos pärkkele! säestivät toiset.

Pakolaisten oli tultava esille. Ei muukaan auttanut. Aseetomina ja mitättömänä vähemmistönä ollen oli antauduttava vangiksi. Mutta ei siinä kaikki. Lahtariroikaleet alottivat julman hakkaamisen. Kolmea vangittua lyötiin vasten kasvoja ja tuupittiin kiväärinperillä, niin että veri virtasi vastasataneelle lumelle. Sitten, kun hurtat olivat saaneet tästä huvittelusta tarpeekseen, lähdettiin pakkolaa kohti.

Näin oli hyvä yrittäminen mennyt hukkaan, laskelmista ja pelkäämättömistä otteista huolimatta. Vastasatanut lumi ja eksyminen olivat tehneet kepposen kolmelle reippaalle punikille.

K. Kajava

LENINISMIÄ TALONPOJILLE

Kylmä oli, kun N:n isännän reessä ajoimme kolmenkymmenen kilometrin matkaa rautatieasemalta Peräseinäjoen kirkonkylään. Mutta keskustelut matkatoverini, SKP:n Vaasan piirikomitean jäsenen, nuorisopiirikomitean organisattorin ja N:n isännän kanssa saivat kylmänkin unohtumaan. Olin ensi kertaa menossa selittämään kommunismia Pohjanmaan talonpojille ja talonpoikaisnuorisolle ja siksi oli mielessä tuhansia kysymyksiä, joihin piti saada vastaus ennen kurssien alkua. Kahden viikon kurssit, joita minun piti ohjata yhden viikon ajan, 8 tuntia päivässä, olivat julkisen nuorisjärjestön järjestämät, mutta ohjelma oli käsitelty Vaasan piirikomiteassa ja nuorisopiirikomiteassa ja fraktion kautta ajettu läpi julkisen järjestön toiminnassa. Kurssien tehtävänä oli kasvattaa kommunistisia toimitsijoita Etelä-Pohjanmaalle. Siksi oli leninismille kysymyksille varattu puolet kurssien ajasta. Muutkin aiheet käsiteltiin tietysti kommunistisessa hengessä.

Nuorisopiirikomitean organisattori kertoi kommunistisen liikkeen tilasta piirissä, erikoisesti maaseudulla. Maaperää oli epäilemättä myöskin tähän asti "valkoisen" talonpoikaiston keskuudessa. Ei köyhillä ja keskivarakkaillakaan talonpojilla ollut paljoa muistuttamista kommunistien vaatimuksia vastaan, jos vain oikealla tavalla pääsi heidän kanssaan keskusteluun. Erikoisesti nuoriso, jolle itsenäisen talouden perustaminen alkoi näyttää hyvin epävarmalta, kuuli halukkaasti kommunistista sanomaa. Olipa tapauksia, että suojeluskuntanuorukaiset, jotka sotaväessä olivat tulleet tekemisiin työläisnuorukaisten kanssa, sotaväestä palattuaan olivat vieneet suojeluskuntakiväärinsä pois ja liittyneet vasemmistolaisiin nuorisjärjestöihin. Näillekin kursseille kuului tulevan eräs sellainen talonpoikaisnuorukainen, joka vielä vuosi sitten oli innokas suojeluskuntalainen.

Mutta oli nousemassa myöskin suurtalonpoikain aktiivinen vastustus. Jo viime kesänä oli Kauhavalla tehty hyökkäys vaa-

salaisia nuorisoliittolaisia vastaan, ammuttu osuuskaupan kuorma-autoa, jolla nuorisoliittolaiset kävivät Kauhavalla. Revolverit piti olla mukana nuorisoaktivisteilla Kauhavan ja Lapuan tienoilla matkustellessaan. Oli niillä jo tullut joku kerta räis-kytetyksikin.

N:n isäntä tiesi kertoa samaa. Ei täällä Peräseinäjoella ja Jalasjärvellä ole mitään pelättävää talonpoikain taholta. Kyllä niiden kanssa voi keskustella, ja vaikka ovatkin melkein kaikki maalaisliittolaisia, yrittävät kommunistinkin kanssa keskustella asiallisesti. Mutta kovasti tekevät porvarit niiden keskuudessa agitatiota. Nytkin juuri viime kesänä paljastettiin Ilmajoella nuijamiesten muistomerkki ja pidettiin puheita kommunisteja vastaan. Kommunistit muka uhkaavat Suomen itsenäisyyttä, minkä puolesta nuijamiesten väitettiin kaatuneen. V:n 1918 lahtareita väittivät nuijamiesten jälkeläisiksi ja työn jatkajiksi. Paavo Virkkunen siellä oli ollut ja paljon muita silkipyttyisiä herroja Helsingistä.

Näitä keskustellen ja väliin laulaa kajauttaen saavuttiin perille ja alettiin kurssit, joiden osanottajat olivat maatyöläis- ja talonpoikaisnuorisoa ympäristöpitäjistä. Hartaasti kuunneltiin 8 tuntia päivässä ja, mikäli töiltään joutivat, tulivat muutkin kuin kurssilaiset kuuntelemaan. Kävipä jonkin kerran suojeluskuntaan kuuluviakin talonpoikaisnuorukaisia ihmettelemässä puhujaa, joka jaksaa paasata 8 tuntia päivässä viikon ajan samaa asiaa toistamatta. Mistä vain mahtaa miehellä puhetta riittääkin! Eikä tuo ole vielä perin vanhakaan — ei se ainakaan mikään tohtori tai muu sellainen voi olla. Yksinkertaisesti on puettukin, kun ei vain olisi ihan itsekin työmiehes.

Perjantai-iltana pidettyyn nuorison illanviettoon (kurssit olivat alkaneet maanantaina) tuli koko kylän nuoriso puoluekantaan katsomatta. Ei ole maalla paljon mentäviä, on tyydyttävä siihen mitä on — tultava maalaisliittolaisenkin työväentalolle. Puheen jälkeen yritti muuan porvarillisen nuorisoseuran toimihenkilöistä väitellä puhujan kanssa ravintolahuoneessa, mutta täytyi hänen perääntyä, kun ei uskaltanut asettua niitä vaatimuksia vastustamaan, joita kommunistit talonpoikaistonkin hyväksi asettavat. Hyvin epätietoisena näköisinä seisoskelivat piirissä väittelijöiden ympärillä maalaisliittolaisten isäntien maalaisliittolaiset pojat.

Sunnuntai-iltana oli työväentalo tupaten täynnä. Sanoma puhujasta, joka ei lue paperista, niinkuin pitäjän kirkkoherra ja nuorisoseuran juhlapuhujat, ja siitä huolimatta on jo viikon

ollut äänessä, oli levinnyt laajalle. Mutta oli sellaisiakin, jotka jo etukäteen naureskelivat, että täytyy sen sunnuntai-iltana pitää uudestaan perjantain puheensa, sillä eihän sillä aina voi uutta sanomista riittää. Tieto näistä mietteistä tuli jo puhujankin korviin, joka päätti erikoisesti valmistautua, koska nyt tulisi mukaan vanhempaakin väkeä.

Puhe alkoi Ilmajoen muistomerkin paljastusjuhlista, joissa silkkipyttyiset herrat olivat puhuvinaan talonpojan puolesta. Ne väittivät, että jos Ilkka ja Pouttu olisivat eläneet, olisivat he olleet valkoisessa armeijassa v. 1918. Mitenkähän olisi ollut? Vaikea siihen on heti suoraan vastata, mutta asia käy helpommaksi, jos ajatellaan toista puolta. Millä puolella olisi v. 1918 ollut Klaus Fleming? (Kohaus kävi läpi salin.) Ei ainakaan punakaartissa! Klaus Fleming oli herra ja ryöstäjä, kenraali ja sotapäällikkö. Klaus Flemingin paikalla oli v. 1918 Mannerheim. Herrain puoli onnistui v. 1918 saamaan kannattajikseen paljon talonpoikia, joiden oikea paikka olisi ollut työväestön kanssa herroja vastaan, flemingejä ja mannerheimejä vastaan.

Henkeään pidättäen kuuntelivat talonpojat heille uusia ajatuksia, tunsivat puhujan oikein kuvaavan heidän puutteitaan ja tarpeitaan. Ja monen porvaripuolueisiin, suojeluskuntaankin kuuluvan talonpojan mieleen iskeytyi epäily: Niinköhän olisi sittenkin meidän tapeltava yhdessä työläisten kanssa omia herroja vastaan...?

Tämän epäilyksen ilmoitti N:n isännälle muuan maalaisliiton paikallisjohtoon kuuluva keskivarakas talonpoika heti puheen jälkeen ravintolassa tupakalla ollessaan. Kertoi itsekkin vetäneensä kiviä Ilmajoen muistomerkkiin ja olleensa paljastusjuhlissa.

— Olisikohan sittenkin perää siinä, mitä tuo puhuja sanoi kapinasta? Hyvin se ainakin puhui.

— — —

Kommunismien siemen, jota SKP:n johdolla, vaikka vaillinai-
sestikin, on kylvetty Suomen maaseudullekin, ei ole kuollut
Lapuan hallankaan kourissa. Kapitalismin kriisi on tehnyt
maaseudulla sellaista syvämuokkausta, että hyvin työtä tehden
kasvaa jo nyt vahvasta oraasta pian uljas kommunismin laiho.

Propagandisti

KNI:n SUOMALAINEN OSASTO JULKISUUDEN AIKANA

Suomen proletaarisella nuorisoliikkeellä on takanaan jo pitkä historia. Jo XIX vuosisadan lopussa perustettiin ensimmäiset nuorisjärjestöt, joiden jäsenet olivat melkein pelkästään nuoria työläisiä. Vuonna 1901 perustettiin ensimmäiset sosialidemokraattiset nuorisjärjestöt ja vuosi 1906 on Suomen sosialidemokraattisen nuorisoliiton syntymävuosi. V:n 1905 vallankumous oli kummina sen kätkyen ääressä. Heti perustamisensa jälkeen liittyi Suomen liitto vasta-perustettuun Sosialistiseen nuorisointernationaleen.

Huolimatta väärästä "ehdottoman antimilitarismien" kannastaan, joka meni niin pitkälle, että liitto v. 1917 asettui osittain punakaartin järjestämistä vastustamaan, osallistui liitto aktiivisesti v. 1918 työväen vallankumoukseen. Tuhansia nuorisoliittolaisia kaatui rintamalla, ammuttiin punaisten tappion jälkeen kenttäoikeuksien päätöksellä tai kuoli nälkään lahtarien vankileireillä tai vankiloissa. Nuorisoliiton uhri vallankumoukselle oli 5000 kaatunutta, ja melkein koko jäsenistö, tytöt mukaan luettuina, oli vankina.

Nuorisoliitto ja kaikki sen järjestöt hajoitettiin, niiden omaisuus hävitettiin, varastettiin tai takavarikoitiin, lehdet kiellettiin j.n.e. Mutta kun ensimmäiset nuorisoliittolaiset palasivat v. 1918 vankileireiltä kotiin, alkoi työ jälleen, ensin maanalaisena, myöhemmin kuitenkin legaalaisena, joskin alituisen poliisivartiinnin alaisena. Nuorisokokoukset kiellettiin tai hajoitettiin lukemattomia kertoja. Tovereita vangittiin, mutta nuorisoliike kasvoi kaikista terroritoimenpiteistä huolimatta sellaisella voimalla, että valkoinen terrori ei kyennyt estämään tätä kehitystä. Pian kohosi liiton jäsenmäärä 18.000:een ja lehden painos 20.000 kappaleeseen. Ja ylpeinä voitiin 1919 liittokokouksessa todeta, että valkoinen terrori ei ollut voinut peloittaa nuorten työläisten joukkoa.

Mutta mikä oli vielä paljon tärkeämpää — nuorisoliike oli

kasvanut myöskin aatteellisesti. Saman liittokokouksen päätöslauselmassa sotilaskysymyksestä kehoitettiin nuoria työläisiä taisteluun "kapitalismia palvelevaa militarismia vastaan". Näillä sanoilla haluttiin lahtarilaillisuuden salakielellä painostaa, että me emme olleet *työväenluokan käsissä* olevaa aseistettua voimaa vastaan. Valkoisen terrorin turvissa syntyneeltä sosialidemokraattiselta puolueelta epäsi liitto kannatuksensa. Vanha määräys, että kaikkien liiton jäsenten 21 vuotta täytettyään oli liityttävä myöskin sosialidemokraattiseen puolueeseen, kumottiin tässä kokouksessa. Kaikissa muissakin periaatteellisissa ja taktillisissa kysymyksissä omaksui kokous vallankumouksellisen, sosialidemokraattisen puolueen ohjeita ja vaatimuksia vastustavan kannan, vaikka puolue puoluesihteerinsä Tainion kautta yritti kokouksessa suuntaansa ajaa.

Kansainvälisissä kysymyksissä ilmaisi kokous myötätuntonsa Venäjän vallankumousta kohtaan ja vaati Venäjää vastaan tähätyn saarron lopettamista, pani vastalauseensa Englannin laivaston Suomen vesille jäämistä vastaan j.n.e. Liittokokous päätti myöskin, että uuden liittotoimikunnan oli mitä pikimmin asetettava yhteyteen Sosialistisen nuorisointernationalen kanssa ja että liitto edelleen jää SNI:n jäseneksi. Berlinin kongressia, jossa SNI muuttui nimensä ja ohjelmansa kommunistiseksi, ei vielä oltu pidetty ja senvuoksi ei v:n 1919 liittokokous voinut määrätä mitään kantaa Kommunistiseen nuorisointernationalen nähden. Liittotoimikunta ei myöskään voinut lähettää edustajaa Berlinin kongressiin, osittain kutsun myöhästymisen vuoksi, osittain siksi, että valkoinen terrori teki julkisen matkan mahdottomaksi. Vasta myöhemmin kyettiin järjestämään illegaalinen yhteys ja pitämään se kunnossa.

Pian Berlinin kongressin jälkeen onnistui liittotoimikunnan järjestää säännöllinen yhteys KNI:n byron kanssa. Vaikkaakaan liitto ei vielä ollut tehnyt minkäänlaista virallista päätöstä Kommunistiseen nuorisointernationalen liittymisestä, piti liittotoimikunta yllä yhteyttä, lähetti KNI:n byrolle säännöllisesti aineistoa (kerran kuukaudessa) ja sai myöskin KNI:n byrolta aineistoa ja ohjeita. Berlinin kongressin ohjelma ja manifesti julkaistiin lentokirjasena — vieläpä ne kaksi sosialidemokraattiakin, jotka vielä olivat liittotoimikunnassa, äänestivät julkaisemisen puolesta "antaakseen työläisnuorisolle mahdollisuuden objektiivisesti muodostaa käsityksensä KNI:sta". Ohjelma tehtiin laajalti tunnetuksi niin kirjoituksissa kuin puheissakin ja työläisnuoriso muodosti pian mielipiteensä — se

oli melkein poikkeuksetta KNI:n ja sen ohjelman puolella. Hallitukseen ei suuresti asiaa vaikeuttanut, — tosin siellä täällä takavarikoitiin muutamia kappaleita ohjelmaa ja vangittiin muutamia tovereita — näidenkin rivien kirjoittajalla oli kunnia joutua kaksi kertaa ohjelman propageeraamisesta vangituksi — mutta suurempia vainoja ei vielä seurannut. Joukkoliikkeen vallankumouksellinen nousu oli niin voimakas, että hallituksen täytyi katsella propagandaamme sormiensa läpi. Vasta vuonna 1922 takavarikoitiin tämä lentokirjanen ja kaksi liittotoimikunnan jäsentä tuomittiin sakkoihin.

Tämän KNI:n ensimmäisen ohjelman merkitys Suomen proletarisen nuorisoliikkeen edelleen kehittymiselle oli hyvin suuri. Suomessa puhuttiin ensi kertaa avoimesti ja julkisesti proletariaatin diktatuurin puolesta, aseistetun kapinan puolesta j.n.e. Kommunistinen puolue oli maanalainen ja sitä vainottiin ankarasti. Se ei voinut esiintyä julkisesti joukkojen edessä ja propageerata kommunistisia aatteita. Myöhemmin kykenivät vanhempien työläistenkin poliittiset järjestöt, SKP:n johdolla perustettu julkinen sosialistinen työväenpuolue, joukkotoiminnalla hankkimaan itselleen varsin suuren puhevapauden, mutta pitkän aikaa oli KNI:n ohjelma ainoa legaalinen kommunistinen kirjanen Suomessa. *Kommunistinen manifesti* ja KNI:n ohjelma, myöhemmin *Valtio ja vallankumous* olivat parhaita henkisiä aseita Suomen nuorten kommunistien asevarastossa.

Olihan meillä vieläkin yksi hyvä ase — nuorisoliiton aikakausjulkaisu: *Sosialistinen aikakauslehti*. SKP:n toimintaa Suomessa silloin välittömästi ohjanneen tov. Kuusisen aloitetta perustettu aikakauslehti vahvistettiin liittokokouksessa v. 1919 nuorisoliiton teoreettiseksi äänenkannattajaksi. Tämäkin päätös oli suunnattu suoraan sosialidemokraattista puoluetta vastaan, koska aikakauslehti kävi tiukkaa taistelua sosialidemokratiaa vastaan ja sosdem puolue sitä vainosi. Aikakauslehden avustajina toimivat SKP:n johtavat toverit ja lehden jokainen uusi numero oli siihen aikaan poliittinen tapahtuma. Erikoisella innolla luettiin Usko Sotamiehen — tov. Kuusisen — loistavia kirjoituksia. Aikakauslehti ei ollut oikeastaan mikään nuorisojulkaisu, vaikkakin se oli nuorisoliiton äänenkannattaja ja nuorisojärjestöt sen levityksestä huolehtivat. Vain hyvin harvoin käsitteli lehti erikoisia nuorisokysymyksiä, itse asiassa oli se julkinen kommunistinen poliittinen julkaisu.

Tämän aikakauslehden ja muutamien maaseutulehtien avulla

valmistettiin ja edistettiin vallankumouksellisten aineiden eroamista sosdem puolueesta ja julkisen vallankumouksellisen joukkopuolueen, Suomen sosialistisen työväenpuolueen, perustamista. Yleensä ottivat nuorisoliittolaiset hyvin aktiivisesti osaa STP:n perustamiseen. Puolue sai suurimmaksi osaksi nuorisjärjestöistä toimitsijansa, agitaattorinsa ja järjestäjänsä. Vieläpä STP:n puoluetoimikuntaankin valittiin nuorisoliiton puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri, nuorisolehden toimittaja ja vielä eräs liittotoimikunnan jäsen, joten puolueen ja nuorisoliiton johtava ryhmä oli sama. Maanalaisen kommunistisen puolueenkin riveissä työskenteli satoja nuorisoliittolaisia. Samoin kuin kaikissa maissa on kommunistisella nuorisolla Suomessakin ollut kunniakas osuus kommunistisen liikkeen syntymisessä.

Edellä jo mainittiin, että liitolla oli säännöllinen yhteys KNI:n byron kanssa. Virallisesti ei liitto vielä ollut yhtynyt KNI:een. Mutta kohta Berlinin kongressin jälkeen alkoi liittotoimikunta propagandan KNI:een liittymisen puolesta. Liiton jäsenistön suuret joukot olivat myöskin samaa mieltä. Vain mitättömän pieni sosialidemokraattinen vähemmistö — etupäässä takapajuisimmilla talonpoikaisseuduilla — oli sitä vastaan. Propagandassaan voi liittotoimikunta nojautua liittokokouksen päätökseen, jossa sanottiin, että liitto jää edelleen SNI:n jäseniksi. Nyt ei SNI:ea enää ollut olemassa, koska se oli kongressissaan muuttanut nimensä ja ohjelmansa, ja niin ei myöskään liittokokouksen päätöksellä ollut enää mitään merkitystä, sanoivat sosialidemokraatit. Mutta KNI on kuitenkin SNI:n välitön perijä ja seuraaja, ja se on työläisnuorison ainoa kansainvälinen järjestö, vain tätä järjestöä oli liittokokous tarkoittanut, kun se teki päätöksensä, vastasivat heille kommunistit.

Kun oli järjestetty laaja kamppailu KNI:n puolesta, päätti liittotoimikunta toimittaa asiasta jäsenäänestyksen. Tuloksena oli, että valtava enemmistö oli KNI:een liittymisen puolella: 2.688 annetusta äänestä oli 2.029 liittotoimikunnan ehdotuksen puolesta ja ainoastaan 659 sitä vastaan. Samalla on kuitenkin huomautettava, etteivät kaikki ne, jotka äänestivät tämän ehdotuksen puolesta, olleet todella vakaumuksellisia kommunisteja. Heidän joukossaan oli vielä paljon sellaisia, jotka eivät olleet lainkaan selvillä kysymyksistä ja ajattelivat vieläpä sosialidemokraattisestikin, mutta joilla oli sellainen käsitys, että — koska oli olemassa vain tämä työläisnuorison internationale ja

koska meillä täytyi olla kansainvälinen yhteys, niin oli pakko äänestää KNI:een liittymisen puolesta. Toiselta puolen oli vielä sellaisia, joilla "teoreettisesti" ei ollut mitään KNI:a vastaan, mutta joilla valkoisen terrorin puristuksen alla ei ollut kylliksi rohkeutta äänestää KNI:een liittymisen puolesta. He pelkäsivät vainoja ja uskoivat, että saataisiin paremmat työmahdollisuudet, jollei julkisesti julistauduttaisi kommunisteiksi. Senvuoksi he olivat äänestäneet KNI:een liittymistä vastaan. Mutta opposition suuren enemmistön muodostivat luonnollisesti varsinaiset sosialidemokraatit, jotka eivät tahtoneet tietää mitään vallankumouksesta ja proletariaatin diktatuurista. Kuten jo yllä esitetyt äänestysnumerot kuitenkin osoittavat, muodostivat he vain pienen vähemmistön liitossa. Koska he kuitenkin harjoittivat tarmokasta hajoituspolitiikkaa ja koska poliittinen tilannekaan ei ollut meille oikein suotuista, ei liittotoimikunta päättänyt asiaa vielä lopullisesti. Siitä huolimatta hyväksyi KNI:n byro Suomen liiton KNI:n jäseneksi. Vasta liittoneuvoston kokouksessa helmikuun 27 p:nä 1921 tehtiin lopullinen ja virallinen päätös liiton yhtymisestä KNI:een. Päätös kuului seuraavasti:

"1) että Suomen Sosialidemokraattinen Nuorisoliitto, joka jo aikaisemmin omalla ohjelmallaan on hyväksytty KNI:een, nyt ilmoitetaan siihen liittyneeksi ja aletaan sille suorittaa veroja kuluvan vuoden 1921 alusta; 2) että liittotoimikunta velvoitetaan edelleenkin harjoittamaan voimakasta agitatsionia KNI:n sekä sen ohjelman ja päätösten tunnetuksi tekemiseksi Suomen työläisnuorison keskuudessa."

Päätös tehtiin 15 äänellä 3 vastaan ja muutamien kuukausien kuluttua oli 2 viimeainituista — Suomen ruotsalaisten nuorisjärjestöjen edustajat — omaksuneet liiton enemmistön kannan. Samassa istunnossa velvoitettiin liittotoimikunta valmistamaan ehdotuksen liiton uudeksi ohjelmaksi vuonna 1922 pidettävälle liittokokoukselle. Liiton ohjelmankin piti olla kommunistinen, samoin kuin liiton toiminta jo oli. Erikoisesti korostettiin armeijassa tehtävän antimilitaristisen työn tärkeyttä — siitä ei vanhassa ohjelmassa ollut riviäkään, koska Suomessa ennen vuotta 1918 ei ollut armeijaa.

Tämän kehityksen kautta joutui Suomen työväenliike erikoislaatuiseen tilanteeseen. Kommunistinen puolue oli yhä vielä ankaran illegaalisuuden ja alituisen vainon alaisena, mutta samalla oli maassa julkinen kommunistinen nuorisoliitto, joka oli virallisesti liittynyt KNI:een eikä sitä lainkaan salannut. Sellainen tilanne ei luonnollisesti voinut kestää

kauan, joskaan emme sitä silloin voineet huomata. Erikoisen uhkaavaksi tuli liiton asema senjälkeen, kun sosialidemokraatit olivat perustaneet oman liittonsa. Joskin heillä oli vain 2—3000 jäsentä — suurimmaksi osaksi jo 30—40 vuoden ikäistä kypsyneempää nuorisoa — suuntasi toisen liiton perustaminen kuitenkin valtiollisen poliisin huomion yhä enemmän meihin, ja se sai vapaat kädet käydä meihin käsiksi, sillä nyt tiesi se aivan tarkasti, ettei liitossamme ollut enää sosialidemokraatteja. Nyt voitiin rohkeasti käydä “kirotun kommunistisakin” kimppuun. Sosialidemokraatit tekivät ilmiantoja liitostamme, ja vainot poliisien taholta tulivat yhä laajemmiksi. V:n 1921 kansainvälisen nuorisopäivän mielenosoitukset poliisi hajoitti väkivallalla, sotaväen ja suojeluskuntain ollessa hälyytysvalmiina. Liiton lehti takavarikoitiin useasti ja toimittaja sai vankeusrangaistuksia. Liiton hajotuksen ajankohta lähestyi nopeassa tahdissa.

Lopulta, kun Suomen sosialistisen työväenpuolueen koko puoluetoimikunta vangittiin tammikuussa 1922 — vangittujen joukossa oli kaksi nuorisoliiton liittotoimikunnan jäsentä ja liiton sihteeri; puheenjohtajan ja lehden toimittajan onnistui pelastua pakenemalla — täytyi meidänkin nähdä, että nyt seuraisi pian myöskin liiton hajoitus. Liittokokous, joka kokoontui maaliskuussa 1922, koetti perääntymällä pelastaa tilanteen. Liitolle jäi vanha nimi, vaikka liittotoimikunta oli jo ehdottanut, että liitto virallisestikin muuttaisi nimensä “Suomen kommunistiseksi nuorisoliitoksi”. Myöskin ohjelmassa ja päätöksissä koetettiin puhua peitetysti — aivan tarpeettomankin peitetysti. Kuitenkaan ei päätöksissä — joista jo aikaisemmin oli keskusteltu KNI:n tpk:ssa ja oli ne myöskin siellä hyväksytty — tehty mitään periaatteellisia myönnytyksiä opportunisteille. Tosiasiassa olivat liittokokouksen päätökset pääpiirteissään kommunistisia — ja sen huomasi myöskin porvaristo. Vaikkakaan liittoa ei voitu heti hajoittaa — vuonna 1922 oli eduskuntavaalit ja porvaristo ei halunnut tehdä propagandaa STP:n puolesta — muodostuivat vainot yhä hurjemmiksi ja vuoden 1923 alussa liitto hajoitettiin, sen koko omaisuus takavarikoitiin, liiton lehti lakkautettiin “ikuisiksi ajoiksi” j.n.e. KNI:n suomalaisen osaston legaalisuuden aika oli mennyt.

Lyhyt legaalisuuden aika antoi meille suuria mahdollisuuksia laajojen työläis- ja talonpoikaisnuorten joukkojen kokoamiseen ja kasvattamiseen kommunismin lipun alla. Kolminetoistatuhansine jäsenineen oli liitto jakautumisen jälkeenkin ainoa

työläisnuorison todellinen joukkojärjestö. *Nuori työläinen*-nimisen viikkolehden painos oli 18.000. Liittojen äänenkannattajien levityskilpailuissa, jotka järjestettiin 1922 Kristianian (Oslo), Tukholman ja Helsingin välillä, selvisi Helsinki voittajana. Tähän aikaan kohosi lehden levikki yli 20.000 kappaaleen. Liiton ja sen järjestöjen järjestämällä kokouksilla, mielenosoituksilla, kamppailuilla oli valtava joukkokannatus. Jäsenten yleinen työvelvollisuus toteutettiin useilla paikkakunnilla 100-prosenttisesti ja siirtyminen uusiin järjestömuotoihin työpaikkaperustalla oli käynnissä, kun liitto hajoitettiin. Armeijassa ja asevelvollisten keskuudessa tehtiin järjestelmällistä antimilitaristista työtä. Kommunismin aatteita saatettiin laajalti tunnetuksi, jäsenten kasvatustyö tapahtui proletaarisen luokkataistelun hengessä. Tämä laaja kasvatustyö on auttanut meitä hyvin paljon sitten myöhemmin illegaalisuuden aikana. Maanalaisen nuorisoliiton runkojoukot saivat kouluutuksensa jo legaalisuuden aikana.

Mutta työssämme oli luonnollisesti myöskin virheitä ja puutteita. Taloudellis-ammattillinen työ ei saanut osakseen juuri mitään huomiota. Ammattiliitot olivat vallankumouksellisten työläisten käsissä, meidän ei tarvinnut siis lainkaan huolehtia ammattillisesta työstä, ajattelimme. Ammattillisten järjestöjen nuoret työläiset eivät olleet siellä nuorina työläisinä vaan ammattiliittojen tavallisina jäseninä. Tämä puute on työssämme ilmennyt sitten myöhemminkin.

Mutta suurempia ja paljon vaarallisempiakin virheitä oli liikkeessämme. Me elimme legaalisuuden lumoissa: Vasta hyvin myöhään huomasimme ylipäänsä sen mahdollisuuden, että joutuisimme maanalaisuuteen. Ja silloinkaan emme tehneet oikeita johtopäätöksiä. Koetimme tehdä porvarilliselle diktatuurille joitakin myönnytyksiä. Olimme kyllin lapsellisia uskoaksemme, että porvaristo ehkä jättää meidät rauhaan, kun peräydymme hiukkasen, kun emme osota liittoa virallisesti kommunistiseksi, kun sanat "proletariaatin diktatuuri" korvataan sanoilla "työväenluokan herruus". Nämä legalistiset pyrkimyksemme ilmenivät myöskin KNI:n II kongressissa, jossa edustajamme olivat aluksi toimeenpanevan komitean Berlinistä Moskovaan siirtoa vastaan, koska he uskoivat, että Suomen liitolle olisi "vaarattomampaa", jos tpk:n kotipaikka olisi Moskovan asemasta Berlini. Mutta suurin virheemme tässä suhteessa oli se, ettemme heti nähneet maanalaisen järjestön perustamisen välttämättömyyttä. Uskoimme yhä vielä, että meille kävisi mah-

dolliseksi julkisesti jatkaa kommunistista työtä. Emme huomanneet, ettei Suomen porvaristo voinut enää kärsiä mitään julkista kommunistista liikettä. Se alkoi käydä sille liian vaaralliseksi, ja nyt — kapitalistisen vakaantumisen lujittuessa — oli porvaristo riittävän voimakas alkaakseen yleisen hyökkäyksen. Vasta turhien yritysten jälkeen perustaa uusia nuorisoliittoja, jotka eivät enää olleet kommunistisia, joskin ne asetuiivat luokkataistelun kannalle, varmistuimme siitä, että Suomen kommunistinen nuorisoliitto voisi toimia vain maanalaisena. Vasta kahden uuden julkisen nuorisoliiton hajoituksen ja satojen nuorisotovereiden vangitsemisten jälkeen, jotka toverit olivat työskennelleet julkisessa liikkeessä, varmistauduimme maanalaisen nuorisoliiton välttämättömyydestä.

Perustettiin SKNL — KNI:n maanalainen suomalainen osasto.

Matti

ERÄITÄ HAJAPIIRTEITÄ VUODELTA 1923

PORVARISTON HYÖKKÄYKSESTÄ TYÖVÄEN VALLAN-
KUMOUKSELLISTA LIIKETTÄ VASTAAN JA SKP:n
TOIMINNASTA NIINÄ AIKOINA

Huomattavimmaksi poliittiseksi tapahtumaksi Suomen työväenluokan taisteluhistoriassa v. 1923 muodostui porvariston elok. 3 p:nä toimeenpanema suurhyökkäys valtakumouksellisen työväen julkisia luokkataistelujärjestöjä vastaan "kommunismien hävittämisen" tarkoituksessa.

Saadaksemme vastauksen siihen, mitkä seikat kiihdyttivät porvaristoa entistä laajemmassa mitassa hyökkäämään valtakumouksellisen työväen rintamaa vastaan, on meidän vaikkapa pintapuolisestikin tarkastettava sen ajan tilannetta ja taisteluja.

Tuona aikana esiintyi sodanjälkeisen kapitalismin suhteellisen vakaantumisen ensimmäisiä alkuja Suomessa. Kapitalististen suhteiden vakaannuttamiseen pyrki Suomen, kuten muidenkin maiden porvaristo työväenluokan riiston tehostamisen ja työtätekevään talonpoikain työn tulosten entistä suuremman rosvouksen kautta. Vain sen avulla saattoi Suomen kapitalismi tulla "kilpailukykyiseksi" maailmanmarkkinoilla. Porvariston asema taloudellisten ja poliittisten seikkain johdosta oli tuona aikana hyvin horjuva, jopa ajoittain romahduksellinen. Mutta sosialidemokratian avulla porvaristo pyrki antamaan varsinkin ulospäin sellaisen kuvan, kuin olisi sen asema ollut suhteellisen vahva; yhtenä osotuksena siitä oli muka "länsimaisen kulttuurivaltion" mukainen asiain meno. Mutta finanssipääoma oli maan asioista "huolestunut", sillä taloudellisten (ja poliittisten) suhteiden vakaantumattomuus ilmeni niin monella tavalla. Taloudellisten suhteiden vakaantumattomuus kuvastui m.m. rahankireytenä, joka oli tuotannossa ja tuotteiden realisoinnissa vallinneiden epäsuhteiden ilmaisuna.

Ulkomaan kauppa oli passiivinen, tuonti oli vientiä suurempi (207 milj. mk) ja tilanne olisi ollut vielä kireämpi, ellei Neuvostoliitto olisi ollut kauppasuhteissa ja ostanut m.m. paperia

huomattavat määrät. Tuotannossa tapahtui työvoiman vähennyttä alkaneen ratsionalisoinnin johdosta, jota silloin alettiin huomattavimmin toteuttaa (mm. sahateollisuudessa ja muillakin aloilla), ja työsääntöjä kiristettiin kapitalistien pyrkiessä entistä tehokkaampaan työvoiman riistämiseen, myöskin palkkoja alensivat kapitalistit usein paikoin. Valtion talous vaati yhä suurempia menoja ja inflation kautta, väestön suurten joukkojen pakko-
luovutuksella saadut varat olivat jo suureksi osaksi menneet. Luonnollisena seurauksena oli mainitsemaamme rahankireys, jota porvaristo pyrki lievittämään paitsi diskontokoron säännöstelyllä (lokakuussa kohotti Suomen pankki diskontokorkonsa 8:sta 10:een %), myöskin ulkomaisilla lainoilla, joita se onnistui silloin saamaan, m.m. Amerikasta 10 milj. dollaria ja Englannista 1 milj. puntaa. Näillä keinoin tukittiin ahtaimmat paikat. Mutta pikkuporvaristolla, pienliikkeenharjoittajilla ja kulakkitalonpoikaistolla oli suuria vaikeuksia taloutensa tasapainossa pitämiseksi. Vientiteollisuutta, varsinkin puutavateollisuutta koskeneet vaikeudet maailmanmarkkinoilla tuntuivat monin tavoin varsinkin metsää myyvien kulakkitalonpoikain taloudessa (mainittuna vuonna vei myöskin Neuvostoliitto ensikerran suuremman määrän puutavaraa maailmanmarkkinoille, lähes 500 tuh. standarttia) ja sitä paitsi koh-tasi maata tuona vuonna ankara kato, jonka johdosta varsinkin Pohjois-Suomi joutui kärsimään. Sellaista oli maassa.

Koko kapitalistisessa maailmassa olivat taloudelliset ja valtiolliset suhteet varsinkin vielä tuona aikana kaikkea muuta kuin vakaantuneet. Erittäin hyppelehtivää oli Suomen ulkopolitiikka; se oli tyypillistä "reunavaltion" politiikkaa, saappaannuolemista. Se nuohosi milloin minkin imperialistisen maan kynnyksiä, kulki kaikki veräjät apua anellen ja turvaa etsien, antaen ja luvaten antaa mitä sillä suinkin oli saadaksen rahaa ja poliittista luottoa. Aikaisempina vuosina oli Suomen porvaristo (eikä vain kokoomus-suomettarelaiset) nuollut tsarismien saappaanpohjia, sitten Venäjän porvariston (Kerenskin aikoina) ja Saksan keisarin, jonka kukistuttua se kiirehti Englannin imperialismin eteiskäytäviin Englannin tullessa imperialistisen taantumuksen johtoon Euroopassa; mutta Ranskan imperialismin pyrkiessä sivuuttamaan Englannin johtavan osan Euroopan valtojen keskuudessa ja ottamaan johdon "helminauhan" rakentamisessa Neuvostoliittoa vastaan kiirehti Suomi tarjoamaan itseään sillekin.

Tällainen asiainmeno ei voinut olla vaikuttamatta vallanku-

mouksellistuttavasti työväenluokkaan ja demoralisoivasti pikkuporvaristoon. Suurpääoma näki, että asema oli kaikkea muuta kuin luja ja vakaa.

Finanssipääoma etsi ulospääsyä horjuvasta tilanteesta kahta tietä: sisäpolitiikassa hyökäten työväkeä vastaan sen riiston tehostamiseksi ja ulkopolitiikassa jatkaen hyökkäyksiä Neuvostoliittoa vastaan raaka-ainelähteiden ja markkinain valtaamisen mielessä, jota se maailmansodan jälkeisten vuosien aikana oli tavoitellut eri hyökkäysretkien järjestämisellä, tullen kuitenkin sen sormet lopullisesti katkaistuksi v. 1922, jolloin sille suomalaisten punikkien osanotolla annettiin Karjalassa herpaiseva isku. Toisin sanoen Suomen porvaristo noudatti ulko- ja sisäpolitiikassaan sitä "päälinjaa", joka oli niinä aikoina luonteenomainen kaikkien maiden kapitalisteille niiden pyrkimässä vapautumaan pulastaan ja vaakaannuttamaan vaikkapa vain tilapäisesti pääoman voitonteon mahdollisuudet. Tähän kiirehti sitä myöskin kumouksellistuva tilanne Saksassa, joka oli proletaarisen vallankumouksen kynnyksellä ja jossa riehuivat ankarat etujoukkotaistelut työväenluokan ja porvariston välillä. Suomen johtava porvaristo pelkäsi että Saksan tapahtumat eivät olisi vauhtiin päästyään koskeneet ainoastaan Saksaa, vaan siellä tapahtuvaksi odotetun kumbusmyrskyn laineet olisivat huuhdelleet myöskin muiden maiden rantoja, ja siksi se kiirehti suurhyökkäystä työväenluokan etujoukkoa, Suomen kommunistista puoluetta vastaan. Sitä lyödäkseen se suuntasi iskunsa julkista työväenpuoluetta vastaan, sentähden että "se oli työväen luokkataistelupuolue, että se uljaasti taisteli kaikkien riistettyjen ja sorrettujen puolesta, että se koki teossa toteuttaa kansainvälistä luokkasolidarisuutta, että se kokosi teollisuuden ja maatalouden työläisiä yhteiseen taistelurintamaan kapitalisteja vastaan". (SKP:n KK:n ja SB:n sekä Helsingin komitean julistuksessa 11/8-23.)

Suurporvaristo pani hyökkäyksensä toimeen edistysmielis-maalaisliittolaisen hallituksen käsillä, pankinjohtajaksi kohonneen maalaisliittolaisen kulakkitalonpojan Kyösti Kallion ollessa pääministerinä. Työväenluokan sortamisessa ja orjuuttamisessa on Suomen johtava porvaristo suorittanut melkein kaikki "suurtyönsä" joko maalaisliiton ja edistyspuolueen tai sosialidemokratian johtajain toimeksippanolla. Tällöin sai maalaisliitto olla suurporvariston hansikkaana. Mielihalulla, vaikkakin sekaisin tuntein, suoritti maalaisliitto työväenluokan oikeuksien pyövelöimistä. Edistysmielis-maalaisliittolainen hal-

litus vangitutti 3/VIII-23 STP:n johdon, sosialistisen työväen eduskuntaryhmän ja suuren joukon muita työväenpuolueen toimihenkilöitä, kaikkiaan lähes 200 henkeä, joista sitten 189 henkeä tuomittiin 380 vuodeksi 10 kuukaudeksi 8 päiväksi vankeuteen. Työväenpuolueen arkistot takavarikoitiin, puhumattakaan lukemattomista yksityisistä kotitarkastuksista, kirjapainot suljettiin ja kaikki työväenlehdet ja julkaisut estettiin ilmestymästä. Joukko työväentaloja suljettiin. Puolue ja naisliitto lakkautettiin (nuorisoliitto oli lakkautettu jo edellisenä keväänä.)

Minkälainen järjestynyt joukkovoima oli STP, jonka kimppeen lahtarivalta iski "herpaannuttaakseen" kommunistisen toiminnan Suomen työväen ja työtätekevään talonpoikain keskuudessa.

Siinä aatteellisessa selvenemisprosessissa, joka tapahtui Suomen työväenluokan keskuudessa Suomen kommunistisen puolueen johdolla, viimeainittu oli tuona lähes viiden vuoden aikana pystynyt suhteellisen hyvin kokoamaan rivinsä vallankumouksellisen luokkataistelun rintamaan, jossa luonnollisesti vielä oli paljon puutteita ja heikkouksia sekä aatteellisesti että organisatorisesti. Tämän rintaman vaikutuksesta oli petturillisen sosialidemokratian rooli jatkuvasti heikkenemässä. Porvariston kätyriksi antautunut sosdem puolueen johto ei saanut puolueensa kannattajain lukua kohotetuksi, vaan sen joukko-vaikutus laski. Vallankumouksellinen työväki eli "jyrkän luokkataistelun kannalla" oleva työväki oli saanut perustetuksi julkisen puolueensa (1920) ja sillä oli määräysvalta myöskin Suomen ammatillisessa työväenliikkeessä. Kerran aikaisemmin (1920) oli valkoinen valtakomento estänyt julkisen puolueen perustamisen, mutta pian sen jälkeen muodostettiin uusi, joka m.m. 1922 vaaleissa sai 128 tuhatta ääntä ja 27 edustajaa eduskuntaan. Sosialidemokratia oli voimaton estämään vallankumouksellisen joukkovaikutuksen kasvua, eivätkä taantumukselliset lait ja ankara ohranterrorikaan voineet tukahduttaa sen voimistumista. Tätä rintamaa vastaan, sen ytimenä ollutta Suomen kommunistista puoluetta vastaan kiirehti suurpääoma hyökkäystään oman diktatuurinsa lujittamiseksi, piittaamatta laeistaan ja asetuksistaan.

Rauhoittaakseen pikkuporvaristoa ja talonpoikaista kansaa ja saadakseen sen kannatuksen teoilleen näytti hallitus laillisuuden naamaria ja tahtoi kääriä väkivaltatoimenpiteensä porvarillisen laillisuuden riekaleisiin. Väkivaltatoimiensa perus-

teeksi esitti hallitus sosialistisen työväenpuolueen v. 1920 tekemän päätöksen, jossa puolue julisti olevansa solidaarinen Kommunistisen internationalen kanssa. Hallitus väitti Suomen työväenpuoluetta "Venäjän kommunistisen puolueen ja III internationalen elimeksi", vaikka se tiesi sen, ettei Suomen työväenpuolue ollut organisatorisesti koskaan ollut Kominternin jäsen, samoin kuin senkin, että vielä mahdottomampaa oli sen Venäjän kommunistisen puolueen jäsenyydessä olo. Yli kahden vuoden ajan olivat valtion virastot rekisteröineet Suomen työväenpuolueen elimiä ja laillistuttaneet ne. Hallituksen menettely oli siis porvarillisenkin laillisuuden kannalta täysin lainvastainen.

Meitä tietenkin hyvin vähän liikuttaa porvarillinen laillisuus ja sen juristeria. Sorrettuihin nähden on lain "pyhydessä" ja "pysyväisyydessä" tuhansia rotanreikiä ja veräjiä, joista omistavat luokat kulkevat ulos ja sisälle aina tarpeittensa mukaan. Suomen työväenpuolue ei ollut kommunistinen puolue, ei kokoonpanonsa eikä toimintansaakaan puolesta, "siihen on kuulunut sekä riippumattomia sosialisteja että myös kommunisteja" kuten Kommunistisen internationalen tpk julistuksessaan 11/8-23 täysin tosiasiajn mukaisesti sanoi. "Mutta tämä puolue — sanottiin tuossa julistuksessa taaskin täysin paikkansapitävästi — on ollut rehellisesti myötätuntoinen Kommunistiselle internationalelle, ja sentähden ei myöskään meidän sikäläisellä salaisella puolueellamme ollut aihetta suhtautua vihamielisesti työväenpuolueen toimintaan." Suomen kommunistisella puolueella olikin huomattava vaikutus Suomen työväenpuolueessa ja kommunistien vaikutuksesta puolue sai poliittisen taistelu-ryhtinsä, joskaan toiselta puolelta ei ole kiellettävissä, etteivätkö työväenpuolueen moniin opportunistisiin tekoihin ja tekemättä jättämissiin olleet myös useimmiten syyssä juuri kommunistit.

✱

Porvariston hyökkäyksen johdosta kutsui Kommunistinen internationale "Suomen taistelevaa työväkeä kokoontumaan yksinomaan kommunistisen puolueen vallankumouksen lipun alle". Ja SKP:n KK:n ja SB:n ensimmäisessä julistuksessa ("Fasistit hyökkäävät. Työväki ja kyntömiehet yhteiseen puolustukseen") kehoitettiin Suomen työtätekevää kansaa yhteisrintamassa taisteluun porvariston fasistisia hankkeita vastaan. "Vain siten säästyy Suomen työ kansa fasistiselta kaappaukselta ja sen mus-

talta terrorilta.” — Toisessa SKP:n KK:n julistuksessa (“Köyhälistön vallankumous elää! Työväki ja kyntömiehet valmistukaa viemään se voittoon Suomessakin”), joka on julkaistu Venäjän Lokakuun kumouksen kuudennen vuosipäivän johdosta, sanotaan, että “Saksassa lähenee myrsky. Kohina kuuluu jo aivan selvästi. Aivan pian jo saattaa ukkonen jyrähtää. Kansainvälisen kapitalismin kantapäitä polttaa kommunismin tuli.”

Puoluejohdon julistuksissa lyhyesti selvitettiin sen ajan tilanne ja kansainvälisen vallankumousliikkeen sen hetken polttavia kysymyksiä taustana pitäen arvioitiin Suomenkin tapahtumia. Niissä osoitettiin kapitalistisen talouden tukala asema ja siitä työläisille ja työtätekeville talonpojille koituvat seuraukset. Valaistiin sosialidemokratian johtajain petturirooli, sanottiin mitä ne ovat ja mitä niiltä on odotettavissa. Kommunistisen puolueen johtavaa osuutta korostettiin käytännöllisiin tekoihin nojautuen ja osotettiin työläisille ja talonpojille se tehtävä, jonka Saksassa silloin lähenemässä oleva myrsky tuli asettamaan myös Suomen työtätekeville, vallan ottaminen työläisten ja talonpoikain käsiin. Oikein osoitti puolue silloiset päätehtävät Suomen vallankumoukselliselle työväenliikkeelle.

Minkälaisilla tuloksilla käytännössä toteutettiin näitä tehtäviä? Vastattava on, että heikosti se tapahtui. Joukkotoiminta oli heikkoa ja jäi heikoksi. Mieliala oli painuksissa. Aikaisemmin nähtävissä ollut toiminnallisuus huomattavasti kivettyi porvariston hyökkäyksen tapahduttua, liikehtiminen oli hidasta, siinä ei ollut kiihkoa eikä kärkevyyttä kuten olisi odottanut. Vanhoilla sosialidemokratian peruilla oli epäilemättä vaikutusta ja sosialidemokraattinen puolue sai pidätetyksi joukkoja laillisuusdemagogiallaan ja ohranauhkauksillaan. Joukkojen keskuudessa oli uskoa porvarillisen demokratian kestävyteen. Sitä harhaa oli myös SKP:nkin riveissä.

Eräänä tekijänä siihen, ettei kommunistinen puolue saanut nostatetuksi joukkojen mielialaa ja saanut niitä suuremmassa määrin liikkeelle, oli epäilemättä puolueen heikko organisatio, jota vielä siihen mennessä ei oltu saatu juurrutetuksi työpaikoille. Vallitsevana oli alueittainen organisatio. Joillakin pienillä työpaikoilla ja käsityöverstaissa oli soluja, mutta suurilla työpaikoilla ei ollut kuin jokunen käsivarsi siellä täällä. Puolue ei ollut tarmokkaasti ajanut työpaikoittain organisoitumista. Porvaristo oli sallinut legaalaisia toimintamahdollisuuksia vielä siinä määrässä, että illegaalisen puolueen rakentamisen ajatus

ei ylipäänsä vielä ollut lähtemättömästi ja syvästi syöpynyt eturivin työläisten mieliin, vaan kuljettiin vähimmän vastuksen linjaa. Monin paikoin rajoittui SKP:n organisatoorinen työ vain kommunististen fraktioiden järjestämiseen julkisiin järjestöihin.

Tämä väärä organisatiopolitiikka kosti itsensä, siitä olivat 1923 tapaukset hyvänä osotuksena. Kun porvaristo oli lyönyt hajalle legaalisen puolueen, nuorisoliiton ja naisliiton, niin työväki jäikin vaille kiinteää poliittista johtoa laajassa mielessä, ja puolue ei voinut olla joustavassa kosketuksessa laajojen joukkojen kanssa. Vastalauseliike ei kehittynyt sillä voimalla ja laajuudella kuin olisi odottanut. Vastalausekokouksia kyllä saatiin järjestetyksi ja niitä voitiin vielä silloin järjestää, niin kireällä eivät legaalisen toiminnan mahdollisuudet olleet. Mutta ei muodostunut laajaa joukkoliikehtimistä. Uudessa tilanteessa kommunistinen puolue ei pystynyt murtaamaan petturillisten sosdem johtajain vaikutusta joukkoihin ja sosdem johtajat saivat porvariston poliisin ja ohranan avulla joko turmelluiksi joukkokokoukset tai estetyiksi työläiset niitä järjestämästä. Työpaikoilla ei ollut työläisten laajaa vallankumouksellista joukkovärväystä ja ideologista valmistusta.

Eräänä esteenä joukkojen liikehtimiselle olivat myöskin vanhat tottumukset. Kun ei ollut työväenyhdistyksiä, niin ei osattu toimia muuten, ei järjestää joukkoja muuten: työväentalolla piti olla kokouksen, siellä piti kerääntyä, vain sieltä voitiin lähteä esim. mielenosoitukselle. Katu kokoontumispaikkana oli vielä silloin outo Suomen työläisille. Sitä ei osattu käyttää neljännesvuosisataisen työväentalo-kehitysvaiheen jälkeen, kuten sitä osattiin käyttää edellisen vuosisadan lopussa alkeellisissa liikehtimisissä työväenliikkeen alkuaikoina. Eturivin työläistenkin keskuudessa oli paljon sellaisia käsityksiä — ja sosdem johtajat kylvivät niitä sen kuin ehtivät — että tästä "poikkeustilasta" päästään pian, mutta että ehtona siihen on, että nyt on painettava päätä pensaaseen, odotettava pahan päivän ylimenoa, odotettava parempaa aikaa, sopeuduttava rauhallisesti tilanteeseen. Tämän joukkotaistelua herpaisevan käsityksen juurruttajia olivat nosket, jotka lehdissään puhuivat "laillisuuden" puolesta, mutta visusti välttivät joukkokokousten toimeenpanoa, ja samalla voimakkaasti taistelivat kommunistisen puolueen toimintaa vastaan lehdistönsä avulla ja ilmi-antotietä. Saarnaamalla lehdistönsä ja eduskunnassa laillisuutta pyrkivät sosdem puolueen johtoherrat saamaan julkisen

työväenliikkeen monopolikseen. Avoimesti ilmaisi tämän sosdem johtokoplan ajatuksen *Suomen sosialidemokraatin* Sasu Punanen, joka kommunistisen puolueen erään julistuksen johdosta kirjoitti 7/9-23 m.m. seuraavaa:

“Allekirjoittaneen mielipide ja toivomus on se, että kommunistien taholta selitettäisiin, että niin kauan kuin julkinen kommunistinen propagandatyö on hallitusvallan taholta pannaan julistettu, saa noske hoitaa maan työväenliikkeen parhaansa mukaan. Ja edelleen olisi, kaikkien lisäonnettomuuksien välttämiseksi, tšekäläisten kommunistien julaistava Moskovalle vastadekreetti, jossa sanouduttaisiin irti siitä salaisesta toiminnasta, jota Moskova nyt suunnittelee, sillä kekemus on osoittanut, että täällä Suomessa ei menesty salainen toiminta ja kulussientakainen puuhailu, harjoitti sitä sitten vaikka Mannerheim, vaan tulee se aina ennenpitkää ilmi. — Olisi mielenkiintoista kuulla kommunistien itsensä mielipiteitä asiassa.”

Työväenluokan taistelumielialan herpaiseminen ja joukko-liikehtimisen estäminen — siinä sosdem johtajain taktiikka. Työväen vastalausekokouksista ei sen lehdissä puhuttu mitään, niitä ei selostettu, vain parilla petiittirivillä mainittiin joidenkin harvojen ammattiyhdistysten vastalauseita ja siinä kaikki. Sosdem johtajain “taistelu” laillisuuden puolesta oli taistelua vallankumouksellista liikettä vastaan. Sosdem johto myös yritti voimainsa mukaan saada aikaan hajaannusta kommunistien riveissä sekä lehdistönsä avulla että henkilökohtaisella “valistustyöllä” varsinkin ammatillisen liikkeen toimitsijain keskuudessa. Tällä noskelaisten politiikalla oli sikäli vaikutusta, etteivät useat ammatillisen liikkeen johtomiehet olleetkaan halukkaita edes joukkokokouksia järjestämään, puolustellen toimitusmuuttoa sillä, että hallitus uhkasi käydä myöskin ammatillisen liikkeen kimppuun, kuten se oli käynyt työväenpuolueenkin kimppuun.

Poliisiviranomaiset tutkivatkin eräitä ammatillisen järjestön toimitsijoita ja nuuskivat ammattiyhdistysten papereita saadakseen selville niiden suhteen työväenpuolueeseen. Ammatillisia järjestöjä ei hallitus vielä silloin hajoittanut. Kommunistisen puolueen taholta ei myöskään pyritty paljoakaan käyttämään ammatillisia järjestöjä, johtuen se noskelaisten hajoitusuhkasta, joka heillä oli “revolverina takataskussa”, kuten he itse myöhemmin tuota petturuuttaan formuloivat. Hajoitusvaara oli reaalinen ja siis huomioon otettava, minkä puolue tekikin. Mutta ammatillisen liikkeen monien johtajain taholta siihen liittyi koko joukon kuviteltuakin, opportunistista toimitusmuuttoa ja sen puolustelua, pikkuporvarillista käsitystä

“saavutusten turvaamisesta” sillä, etteivät varsinkaan ammatilliset järjestöt voi nyt mitään tehdä. Jos puolue taktillisista syistä varoitti liian rohkeasti käyttämästä ammatillisia järjestöjä poliittisten kamppailujen järjestäjänä, niin sillä ei suinkaan tarkoitettu ammatillisen liikkeen pitämistä sivussa työväenluokan oikeuksien puolesta käytävässä taistelussa. Niiden olisi pitänyt löytää muotoja toiminnan kehittämiseen. Mutta ammatillisen liikkeen osuus jäi tässä suhteessa verraten heikoksi ja siinä on suuri osa käytännön opportunistilla, joka personoitui useiden “ammattipamppujen” haluttomuudessa löytää mitään toiminnallisuutta joukkojen nostattamiseksi taisteluun. Maassa ollut puoluejohtokaan ei osannut arvioida viimeainittua seikkaa, kiinnittää kyllin terävää huomiota ammatillisen liikkeen toimitsijoihin ja ryhtyä sen mukaisiin toimenpiteisiin, asettamaan luutuneiden tilalle uusia voimia joukkojen keskuudesta.

Työväen taloudellisten vaatimusten pohjalta ei myöskään kehittynyt voimakkaampaa liikehtimistä eikä johdonkaan taholta kiinnitetty silloin paljon huomiota tältä pohjalta kehitettäviin taisteluihin. Työriitaisuuksia oli useilla paikkakunnilla, mutta niistä ei kehittynyt laajaa lakkoliikettä. Työnantajat huononsivat monilla paikkakunnilla työläisten työ- ja palkkaehtoja j.n.e. ja työsääntöjen kautta pyrkivät kiinteästi työvoiman riistön tehostamiseen. Huomattava lakko oli v. 1923 syksyllä Tampereella kenkätehtaissa. Tehtailijat tahtoivat alentaa palkkoja ja työläiset asettuivat sitä vastustamaan lakon avulla. Lakko muodostui sitkeäksi. Työnantajat olivat jyrkkiä vaatimuksissaan. Siitä he ilmoittivat toisillekin työnantajille ja kenkäkauppiaille yhteisrintaman toivossa. Lähettämässään kiertokirjeessä sanovat he näille avoimesti: “Kun erimielisyydet, josta lakko (1 p. syysk.) aiheutui, ovat sitä laatua, että me niihin nähden aiomme tiukasti pysyä kannallamme, koska tarkoituksemme on nykyisenä kilpailun aikana saada kustannuksia pienennetyiksi ja sen kautta myös myyntihintoja halvemmiksi, toivoisimme saavamme arv. ostajapiiriltämme tukea tässä pyrkimyksessämme.” — Kuten tuosta lainauksesta selviää, oli pääoman hyökkäys työpalkkoja ja työehtoja vastaan sinä keinona, jolla kapitalistit nostivat kilpailukykyään. — Muillakin paikkakunnilla oli työriitaisuuksia palkkojen ja työehtojen johdosta, mutta kuten sanottu, suurempia lakkotaisteluja ei niistä kehittynyt.

✱

Tov. Yrjö Mäkelinin tuhoutuminen ohranan luolissa järkytti syvältä joukkojen mieltä. Tov. Mäkelin oli tunnettu laajojen joukkojen keskuudessa etupäässä terävän kynänkäyttönsä kautta. Horjumisia ja virheitä hänellä oli ollut, ja kärjistyneen luokkataistelun vaiheissa, jolloin oli asetettava terävästi kysymys proletariaatin voittoisan taistelun taktiikasta, vallankumouksellisesta ratkaisusta, näissä vaiheissa ei hän aina osannut ymmärtää ja tehdä itselleen selväksi illegaalisen puolueen merkitystä ja osuutta taistelussa ja kulloinkin noudatettuja menettelytapoja. Mutta hän rehellisesti pyrki sen ymmärtämiseen ja oli niitä harvoja koko ajan maassaolleita vanhoja työväenliikkeen johtajia, jotka tahtoivat olla taistelujen eturivissä. Taistelijana tunsivat hänet kommunistinen puoluekin, sellaisena tunsivat joukot ja sellaisena tunsivat hänet myöskin porvariston poliittinen poliisi, ohrana. Edistysmielis-maalaisliittolaisen hallituksen ohrana kaappasi hänetkin komeroihinsa suurten vangitsemisten yhteydessä. Tov. Mäkelin ei ehtinyt olla vielä kauankaan vapaalla jalalla, kun ohrana jälleen kiikutti hänet ristikkojen taa. Luokkasodan jälkeisestä vankilakuurista vapaaksi päästyään Y. Mäkelin näet asettautui heti luokkataistelun eturiviin. Teki virheitäkin. Virheellisten kannanottojensa takia oli sitten keskusteluissa työväenliikkeen "nuorten" johtajain kanssa, varmistui SKP:n puoluelinjan oikeellisuudesta ja korjasi kantansa sen mukaisesti. Mutta siepattuaan miehen uudelleen käsiinsä, tahtoi ohrana nyt tehdä hänestä selvän, peläten hänen joukkovaikutustaan. Mitä kaikkea piinaa Mäkelin sai kestää ohranan kynsissä, millä tavalla häntä rääkättiin, siitä ei vielä tänäpäivänä ole selvää muilla kuin ohranalla. Mutta ohranassa Mäkelin heitti 19/IX-23 henkensä. Ohranain porvarillisille ja sosdem lehdille antamain tietojen mukaan Mäkelin olisi itse nauttinut niin paljon veronaali-pulvereita, että hän sairaalaan vietyinä kuoli tuntoihinsa tulematta. Tämä ohranan tiedonanto ei silloin enemmän kuin nytkään tunnu todenmukaiselta. Jos tov. Mäkelin tosiaan oli kuollut liialliseen veronaalin nauttimiseen, niin miten kaikki tämä oli tapahtunut — tämä "pikkuseikka" on selvittämättä. Tapahtumasta silloin enemmän kuin tänäkään päivänä ei voida tehdä muuta johtopäätöstä kuin se, että ohrana oli murhannut Mäkelinin, on vastuussa hänen hengenmenostaan.

Tämän mukaisesti myöskin kommunistisen puolueen elimet tekivät johtopäätöksensä ja kutsuivat joukkoja taisteluun valkoista terroria vastaan. Mäkelinin kuoleman johdosta antoivat

useiden suurempain paikkakuntain puoluekomiteat julistuksensa, joissa työläisiä kehoitettiin entistä päättävämpään taisteluun lahtarimurhaajia vastaan, valkoisen valtakomennon kukistamiseen.

Tov. Yrjö Mäkelinin hautajaistilaisuudet muodostuivatkin huomattaviksi joukkomielenosoituksiksi porvariston sortojärjestelmää vastaan. Pääkaupungissa, Helsingissä, jossa Mäkelin oli henkensä heittänyt, oli 23/9-23 valtava joukkotilaisuus hänen paariensa ääressä. Muissakin kaupungeissa oli samantlaisia joukkotilaisuuksia, ja Oulussa, jonne Mäkelin haudattiin, oli hautaustilaisuudessa osanottajia 7.000 henkeä ja hautakummulle laskettiin 80 seppelettä. Kommunistisen puolueen järjestämät joukkotilaisuudet suuntautuivat sekä porvariston rosvokomentoa vastaan yleensä että vangittuina olevien toveri-
rien vapauttamiseen. Mutta joukkotoiminnan laajenemisen lähtökohtaa niistä ei muodostunut.

*

Painuksissa olleen työväen mielialan kohottamiseksi työskenteli Suomen byro jatkuvasti ja m.m. lähetti lokakuun alussa puoluelinjaa myöten kiertokirjeen kokousten, mielenosoitusten, lakkojen ja kulkueiden järjestämiseksi työväenpuolueen vangittujen edustajain vankiloista vapauttamisen puolesta. Myöskin mielenosoituslakkoja suositeltiin "ja mielenosoituspäiväksi oli sopivin eduskunnan kokoontumispäivä" sanottiin byron ohjeissa.

Eduskunnan kokoontumispäivänä ei kuitenkaan tullut mainittavampaa liikehtimistä. Helsingissä levitettiin kahta julistusta, joista toista jaettiin eduskunnan ulkopuolella ja toista heitettiin eduskuntaan.

Julistukset levisivät suunnitelmien mukaisesti eikä ohrana päässyt niiden levittäjistä selville. Molemmilla julistuksilla oli hyvä vaikutus työläisten keskuudessa, sikäli kun heille tuli niiden sisällöstä tieto tai saivat sen lukea. Mutta joukkomielenosoitus eduskunnan kokoontuessa jäi kaikesta huolimatta pitämättä.

*

Eräänä syynä joukkokokousten epäonnistumiseen oli, paitsi painunut mieliala, myöskin se, että joukot eivät saaneet kyllin laajasti tietoa puolueen toimenpiteistä. Puolueen illegaalinen lehdistö oli vähän kehittynyt, sen lukijapiiri oli var-

sin suppea ja kaikki nekään, jotka niitä saivat lukeakseen, eivät osanneet levittää oikeita tietoja ja työskennellä joukkojen keskuudessa oikealla tavalla. Illegaalisen lehdistön puuttumiseen oli selityksenä se, että julkinen lehdistö oli ollut suhteellisen laaja (kymmenkunta lehteä). Nytkin niiden lakkauttamisen jälkeen ryhdyttiin heti toimenpiteisiin julkisen lehdistön aikaansaamiseksi. Erittäin tarmokkaasti työskenteli tässä тов. Väinö Vuorio. Toimenpiteet johtivatkin siihen, että syysk. 19 p:nä ilmestyi uuden lehden, *Työväenjärjestöjen tiedonantajan*, ensimmäinen näytenumero, joka painettiin Helsingissä.

Ensi aikoina oli тов. Vuorio hyvin varovainen lehteä toimittaessaan. Lehden ohjelmakirjoituksessakin sanottiin, että

”Työväenjärjestöjen tiedonantaja pyrkii olemaan etupäässä ammatillisten ja muiden työväenjärjestöjen äänenkannattaja. Päinvastoin kuin kaikki tähän asti ilmestyneet sanomalehdet ei Tiedonantaja edusta mitään erikoista puoluesuuntaa työväenjärjestöissä, vaan ajaa puolueettomasti yleistä ammatillisen työväenliikkeen asiaa ja edistää muita työväen yhteisiä pyrkimyksiä.”

Varovaisuudesta huolimatta hyökkäsi porvarilehdistö väkivästi lehteä vastaan, syyttäen sitä Neuvostoliitto-ystävällisyydestä ja kommunistisuudesta, joka näkyi siitä, että lehti ajoi ammatillisten järjestöjen yhtenäisyyden asiaa (nosket kun silloin ajoivat voimakkaasti ammattijärjestöjen hajoittamista). Lehti manöveerasi kuitenkin alkuvaikeuksien läpi ja ohrana ei lakkauttanut lehteä. Mutta kirjapainon johtajaa vastaan alkoi painostus ja lokakuun lopussa kieltäytyi hän enempää lehteä painamasta. Sen jälkeen siirtyi lehden painattaminen *Hämeen kansan* kirjapainoon. Tällöin myöskin lehden koko suureni.

Porvarilehtien alituisten hyökkäyksien johdosta oli *Tiedonantaja* koko ensimmäisen vuotensa, koko syyskauden, verraten väritön ja niin yksinomaan ”ammatillinen” lehti, että sen toimitustapaa vastaan alettiin puoluejohdon taholta tehdä entistä ankarampia huomautuksia. Kesti kuitenkin jonkin ajan, ennenkuin lehden väri parani. Seuraavan vuoden alkupuolella tuli lehteen enemmän poliittista sisältöä; lähenevä vaalitaistelu veti mukaansa ja muutenkin eteentulleet uudet tehtävät ja uusi tilanne sitä yhä enemmän vaati.

*

Taistelua sosialidemokratian petturijohtoa vastaan käytiin puolueen taholta jatkuvasti, mutta käytännössä ei se saanut aina riittävän terävää muotoa ja siekailematonta sisältöä. Esim.

kokoustilaisuuksissa ei osattu riittävän hyvin paljastaa noskelaisjohtajia, esiintyjät eivät useinkaan osanneet eroittaa johtajia joukoista, vaan pitivät joko kaikkia sosialidemokraatteja samanlaisina tai heiltä puuttui taitoa konkreettisesti paljastaa noskejohtajat joukkojen pettäjinä. Noskelaisuutta vastaan käyvästä taistelusta ei SB:n taholtakaan riittävästi konkretisoitu eikä yksityiskohtaisesti osoitettu, miten tuota paljastamista on suoritettava. Puolueen päälinja, taistelu työväen edustajain vankiloista vapauttamiseksi ja työväen taloudellisten ja poliittisten luokkataisteluoikeuksien takaisinvaltaaminen joukkovoimalla, oli sillä hetkellä ainoa oikea ja mahdollinen ja työväenluokan taistelua eteenpäinvievä menettelytapa.

Tärkeänä osana hetken poliittisten päätehtävään realisoimiselle oli taistelu noskelaisia vastaan, jotka uskollisina porvariston apureina olivat vaarallisimpia, koska ne olivat mukana myös taistelevinaan työväen oikeutettujen etujen puolesta, kansalaisvapauksien puolesta, vaikkakin laillisin keinoin. Manöveeratakseen pois kärjen kumouksellisuuteen vievältä joukkoilytykseltä, jota kommunistinen puolue suoritti, esittivät nosket uusien eduskuntavaalien toimeenpanemista, samanaikaisesti ajaen sellaista kantaa, että työväenpuolueen vangittujen edustajain oli vapaaehtoisesti luovuttava edustajavaltuuksistaan.

Noskelaisjohtajain esitys alkoi saada kannatusta muiltakin porvarillisilta puolueilta ja uusien vaalien ajatus alkoi kypsyä niiden keskuudessa.

Esitys uusien vaalien toimeenpanosta sillä hetkellä, sellaisen esityksen tekeminen silloin, kun joukkojen mobilisointi sisä- ja ulkopuolisen vallankumousliikkeen kehityksen johdosta oli erittäin kipeä kysymys, oli työväenluokan kannalta sen luokkasian rikollista petturuutta. Suomen byro asettuikin heti tätä noskein kantaa vastaan, antaen julistuksen "ei uusia vaaleja, vaan vapaiksi työväen edustajat". Julistuksessa osotettiin, miten on kaksi rakoa, josta kansansortajat yrittävät luikkia pakoon tekojaan, toinen on uudet eduskuntavaalit ja toinen vaatimus vangittujen edustajain vapaaehtoisesta edustajavaltuuksistaan luopumisesta. Se, että sosialidemokratia omaksui nämä molemmat, helpotti porvariston asemaa, ja noiden ajatusten sanottiin olleen lähtöisin Suomen suojelusliiton artikkelipajasta. Byron julistus selvensi paljon käsitteitä.

Vuoden lopussa porvariston johtavat puolueet myös omaksuivat ajatuksen eduskunnan uudistamisesta vaalien kautta. Vaalit, kuten tunnettua, toimitettiin v. 1924 huhtik. 1—2 päivinä, ja

Työväen ja pienviljelijäin vaaliliitto sai niissä 91,839 ääntä ja 18 edustajaa (1922 — 128,181 ääntä ja 27 edustajaa).

Mutta v. 1923 loppuvuoden toimi eduskunta tynkänä, eikä vangittuna olleiden työväenedustajain parlamentista poissaolo tehnyt sosialidemokraattien siellä oloa vähääkään epämieluisaksi; päinvastoin tunsivat hekin olonsa siedettävämmäksi, kun heidän porvarillisystävällisen politiikkansa paljastajat olivat nyt kaltereiden takana.

*

Legaalisen lehdistön lakkauttamisen kautta ja illegaalisen lehdistön suhteellisen harvalukuisuuden takia oli yhteys puoluejäsenten ja joukkojen kanssa heikko, kuten jo viittasimme. *Tiedonantajan* ilmestyminen ei tätä puutetta paljoakaan poistanut. Puolueen jäsenet ja työläisten suuret joukot olivat melkein kokonaan sen varassa, mitä porvarilliset ja sosdem lehdet päivittäin syöttivät. *Proletaari*, *Punasotilas* ja jokunen paikallinen tilapäislehtinen levisi vain harvoille, eivät edes kaikki puolueen jäsenet saaneet niitä lukeakseen. Niiden painosmäärä ei ollut suuri ja puolueen äänenkannattajan, *Proletaarin*, levikki oli myös pieni.

Oli epäilemättä suuri puute ja heikkous, ettei illegaalisen lehdistön kehittämiseen kiinnitetty huomiota paljon enemmän kuin mitä siihen kiinnitettiin. Pyrkimykset ja toimenpiteet julkisen lehden aikaansaamiseksi eivät olleet väärinä. Mutta siinä, että jättäytyttiin pääasiassa sen varaan, oltiin kehittämättä maanalaisia lehtiä ja jätettiin totuttamatta puolueen vissien kaaderien ja jäsenten ohella joukotkin niiden lukijoiksi, siinä oli heikkous, joka ei tuolloin eikä kauan sen jälkeenkään tullut riittävässä määrin korjatuksi. Suomen byrokraan ei esittänyt ja ajanut sellaisia toimenpiteitä, vaikka esim. v. 1923 syksyllä oli ilmeinen tarve siihen. Heikkona yrittelynä tähän suuntaan olivat ne muutamat "kirjeet työläisille", joita allekirjoittanut kirjoitti puolueen jäseniä varten ja joissa selviteltiin eräitä sen hetken poliittisia kysymyksiä sekä pyrittiin antamaan arviota tapahtumista, joskin heikosti ja puutteellisesti. Mutta niidenkin kirjoittelu jäi, kun *Tiedonantajan* ilmestyminen alkoi vakiintua. On selvää, että julkinen lehti oli tarpeen vaatima, mutta sen ilmestyminen ei suinkaan tehnyt illegaalisen lehdistön kehittämistä tarpeettomaksi, päinvastoin. Mutta julkisen ja laittoman toiminnan oikein yhdistämisen heikkous kuvastui tässäkin; nojauduttiin liian yksipuolisesti julkisiin mahdollisuuksiin.

J. K. Lehtinen

TOISEN KAUDEN ETAPILTA

TAISTELU AMMATILLISEN LIIKKEEN
SUUNNASTA 1924

„**S**uuren kommunistijutun” jälkeen oli SKP:n sitkeällä puolueetyöllään ponnistettava joukkotoiminnan aktivoimiseksi nostaakseen vasemmistolaisen työväenliikkeen lamaannuksesta, johon se oli ”leikkauksessa” joutunut.

Kesällä 1924 valmisteltiin imperialistisen sodan 10-vuotispäiväkamppailua. Kokoukset ja mielenosoitukset kiellettiin ja estettiin, mutta valmistuskamppailu aktivoi SKP:ta ja toimintaa yleensä. Kesällä julkaistiin hovioikeuden päätös v. 1923 jutusta. Yritettiin toimeenpanna vastalauseliikettä, mutta joukkoluonteista ei siitä saatu. Helsingissä kutsuttiin tilaisuuksiin myös ammatillisia järjestöjä. Tästä nosket nostivat vastalausemelun.

Kaikessa toimintavalmistelussa tuntui, että SKP ei ollut sillä tavalla suurten joukkojen yhteydessä, että olisi kyennyt organisoimaan ja johtamaan laajempaa vallankumouksellista joukkoliikettä. Järjestyneen työväen enemmistö seisoi kommunistisen puolueen vaikutuksesta vallankumouksellisen luokkataistelun linjalla. Mutta legaalisuuden rajan yli meneviä joukkoliikkeitä, mielenosoituksia ja lakkoja ei tällä kaudella kehitetty.

Noskelaiset katsoivat tilanteen olevan heille edullisen ryhtyäkseen häikäilemättä hyökkäämään ammatillisella linjalla. Ne ovelasti järjestivät asian siten, että Amsterdamin sihteeri Oudegeest tarjoutui käymään Suomessa ”tutustumassa oloihin”. Ja ammattijärjestön toimeenpaneva valiokunta lankesi tähän koukkuun ja lähetti hänelle kutsun.

Tämä aiheutti suuren kamppailun, joka tunnetaan Oudegeest-kamppailun nimellä. Perusjärjestöt kautta maan mobilisoi vastustamaan tätä noskelaisten valmistamaa yritystä uittaa ammatillinen liike Amsterdamiin. Tämän kysymyksen.

ympärillä kehittyi kamppailu ammatillisen liikkeen periaatteellisesta linjasta. Ammattijärjestön edustajakokous oli kieltänyt Aj:n edustajan lähettämisen Geneven työtoimistoon. Mutta tästä huolimatta oli Aj:n toimikunta hallituksen kehotuksesta lähettänyt edustajan. Ja yleensä oli Aj:n johdon silloisessa politiikassa runsaasti otteita, jotka merkitsivät mukautumista sosialidemokratian vaatimaan suuntaan.

Aj:n suuressa toimikunnassa oli kyllä noin puolet rehtiä vasemmistolaista työläisainesta. Suuri toimikunta kokoontui pari kolme kertaa vuodessa. Toimeenpaneva valiokunta oli se, joka silloin tosiasiallisesti johti. Sen jäsenenemmistönä olivat n.s. keskustalaiset, jolla määritelmällä silloin tarkoitettiin valankumouksellisten luokkataistelijain ja sosialidemokraattien välillä olevia horjuvia aineksia. Muodollisesti he olivat sosdem puolueen ulkopuolella, mutta poliittiselta olemukseltaan "vasemmisto"-sosialidemokraatteja. Sellaisia kuin Huttunen, Härmä, Viitanen, Aronen, Moisio, jotka sitten vuoronperään karkasivat noskelaisten rintamaan. Raatikainen, joka oli myös valiokunnan jäsen, koetteli siihen aikaan pysytellä luokkataistelulinjalla, mutta myöhemmin hänkin päätyi opportunistiluo-purien löyhkäävään suohon.

Ammattijärjestön suuressa toimikunnassa tuli Oudegeestin kutsu myös käsiteltäväksi. Ensinnä siellä päätettiin 11 äänellä vastustaa kutsua, 10 kannattaessa sitä. Aj:n silloinen puheenjohtaja Huttunen vaati uutta äänestystä. Siinä annettiin 11 ääntä kutsumisen puolesta, 9 vastaan. Eräät vasemmistolaisina pidetyt hoipertelijat puolustivat kutsua muka Aj:n suojelustarkoituksessa, estääkseen noskelaisten hajotustyötä ja turvatakseen toimintaa ohranavainolta. Härmä-huttus-valpaslaiset sanelivat silloin suunnan Aj:n johdossa.

Joukkokamppailu alkoi Helsingissä järjestetyillä suurilla työväenkokouksilla, missä tätä kysymystä käsiteltiin. Syyskuun 9 p:nä oli ensimmäinen kokous. Siellä Huttunen ja Härmä pitivät pitkiä puheita keskustalais-sosialidemokraattisen taktiikkansa puolesta. Noskelainen Hellman paljasti kortit ja teki esityksen, että kokous hyväksyisi Aj:n johdon toimenpiteet ja ryhtyisi edelleen toimenpiteisiin saadakseen ammattijärjestön liitetyksi Amsterdamiin. Vastauksena tähän Hellmanin puheeseen vallitsi salissa koko ajan huumaava melu, vihellettiin, soitettiin kukkopilleillä ja huudettiin tuo noske-agentti ulos.

Näyttämölle astui vanha siltasaarelainen "paavi", Valpas.

Hän piti laajan puheen, jossa aluksi korosti, ettei hänellä ole ollut kuuteen vuoteen tilaisuutta puhua Helsingin työväelle. Kiitti niistä lahjoista, joita oli vankilaan saanut. Puheessaan pani Valpas kaiken itsellään olettamansa olevan auktoriteetin vaakaan ja puhui Oudegeestin ja Amsterdamin puolesta. Mainitsipa julkeasti, ettei tästä jutusta olisi Aj:n johdon työväelle tarvinnut mitään tietoja antaakaan, joskus vain mainita toimintakertomuksessa. Syytti puheessaan vasemmistolaisia lehtiä, että ne muka kärjistikivät tilannetta.

Syntyi kiihkeä keskustelu. Työläiset käyttivät useita puheenvuoroja. Erityisesti on merkittävä, että vanhat työläiset puhuivat ja lukivat lakia niin Valppaalle kuin toisillekin ammattiliittopampuille. Kysyivät Valppaalta, että "uskotko tuollaisella politiikalla pääseväsi vanhaan asemaasi". Hänen entinen lähin kannattajajoukkonsa sanoi, "ettei tule paavia näillä meiningeillä". Eräs vanha ukko puheessaan sääli Valpasta sanoen: "Oli kerran Valpas, joka ajoi työväen asiaa, nyt siitä on vain muisto ja nimi jäljellä."

Tätä Oudegeest-kysymystä käsiteltiin peräkkäin kolmessa joukkokokouksessa. Niillä oli se yleisvaikutus, että ammattijärjestön johdon oli otettava huomioon joukkojen tahto ja niiden kielteinen suhtautuminen sosialidemokraattien ja keskustalaisten Amsterdamiin vievään politiikkaan nähden. Johto pyöritteli päätään ja koetti selostaa tarkoitustaan. Mutta työläiset sanoivat: "Ei tässä puheet auta, teot on tehty ja siinä on asia, joka ei yksin selostuksilla parane." — "Tilanne on tällä kertaa sellainen, että miltei joka paikassa lyödään johtoa kuin vierasta sikaa siitä, kun se ryhtyi noskelaisten kanssa yhteiseen keljuiluun" — näin eräs toveri silloin välittömästi kuvasi.

Noskelaiset ja keskustalaiset yhdessä vehkeilivät. Huttunen kiristi sillä, että uhkasi erota Aj:n puheenjohtajan tehtävistä, kuten vähän myöhemmin tekikin. Hän oli tätä ennen tullut valituksi eduskuntaan vallankumouksellisen työväen listoilla, mutta erosi Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin eduskuntaryhmästä liittyen noskelaisiin. Joukkokokouksissa häntä vaadittiin jättämään edustajavaltuutensa, mutta hän kieltäytyi siitä. Noskelehdet pitivät suurta melua vasemmistolaisia vastaan huutaen, että "härkäkommunistit tahtovat saada ammattijärjestön kokonaan haltuunsa, eivät enää usko maltillisempia kommunistejakaan, vaan yrittävät ne heittää yli laidan". Yhteisrintamassa vehkeilevät nosket ja horjuvat keskustalaiset pyrkivät

siihen, että paikat ammatillisen liikkeen johdossa luovutettaisiin sosialidemokraateille ja vaativat ajettavaksi reformistista politiikkaa.

SKP:n johtamalla Oudegeest-kamppailulla, jota käytiin kaikkialla maassa, saatiin, perusjärjestöjen pommittaessa liittoja ja A:ä päätöslauselmilla, noskelaisten vehkeilyt lyödyksi takaisin ja estettiin noskelaiset pamput salakuljettamasta ammattijärjestöä Amsterdamiin. Ammattijärjestön hajotusuhka oli jo tänä aikana ilmeinen. Eräissä pitämissään neuvotteluissa sodem puolueen johto pohti hajoituksen käytännöllistä toimeenpanoa ja valmisti koneistoaan hajoittamisen varalle. Mutta vielä se ei kuitenkaan uskaltanut ryhtyä siihen.

Ammatillisen liikkeen kysymykset, erityisesti kansainväliset — taistelu Profinternin ja Amsterdamin vaikutuksen välillä — olivat jatkuvasti päiväjärjestyksessä. Muodostui englantilaisvenäläinen yhteistyökomitea. Sille antoi Suomen ammattijärjestö kannatuksensa. Kaikissa kansainvälisen ammatillisen liikkeen yhtenäisyyskamppailuissa Suomen ammatillisen liikkeen jäsenjoukkojen valtava enemmistö oli Profinternin linjalla.

Joukkojen aktiivisuus oli tänä kautena näissä ammatillisen liikkeen sisäisissä taistelukysymyksissä suurempi kuin varsinaisissa taloudellisissa taisteluissa kapitalismia vastaan. Eräitä lakkotaisteluja tänäkin aikana kyllä käytiin. Mutta ammattijärjestön johto ei suinkaan pyrkinytkään sytyttämään taistelua, järjestämään joukkoja taisteluun, vaan päinvastoin teki sammutustyötä, tukahdutti, missä sillä oli siihen mahdollisuutta, työväen taistelutahdon. Ja SKP ei silloin kyennyt itsenäisesti ja määräävästi vaikuttamaan lakkotaistelujen kehittämiseen ja joukkojen aktivisoimiseen taloudelliseen taisteluun. Oli opportunistista suhtautumista taistelujen järjestämiseen.

KYSYMYS VALTALINJASTA

Presidentin vaalikamppailulla tammikuussa 1925 oli SKP:lle mitä suurin poliittinen ja organisatorinen merkitys. Sen kamppailun kautta, vaikka vaalituloksissa kärsittiin suuri tappio, puolue ideologisesti lujittui taistelussaan opportunisteja vastaan. Puoluerakennustyössä tehtiin myös oikeasuuntaiset organisatoriset johtopäätökset.

Vaalitaistelun valmistelu suoritettiin erittäin heikosti. Työväen lehdet kirjoittivat siitä perin laimeasti, vaalikokouksia oli vähän, monet alueet eivät ollenkaan osallistuneet kamppailuun. Julistukset ilmestyivät myöhään ja niitä levitettiin huo-

nosti. Vasta pari viikkoa ennen vaaleja käytiin huomattavammin vaaliyllytykseen.

Tämä johtui osaksi siitä, että useimmat julkisen liikkeen johtavat toverit eivät ymmärtäneet eivätkä tahtoneet käyttää presidenttivaaleja vallankumouksellisen luokkataistelun käymiseen. Eräillä johtavilla julkisilla tovereilla sekä myöskin osalla joukkoja oli suoranaisten vaalilakkokantakin.

SKP kehoitti kommunisteja järjestämään vaaleista vallankumouksellisen mielenosoituksen valko-Suomen kapitalistista hallitusjärjestelmää vastaan. Sitä varten asetettiin työläisten ja talonpoikien hallitusvaltatunnus. Se oli työväen ja talonpoikien vallankumouksellisen liiton tunnus. Asetettiin myös konkreettisia osavaatimuksia (järjestäytymisoikeudesta, poliittisten vankien vapauttamisesta, veroista, maanhankinnasta maannälkäisille y.m.), joissa asetettiin vastakkain työväen hallitusvaltalinja ja porvariston hallitusvaltalinja. Presidenttivaaleissa ei ollut kysymys joistakin yleisistä vaaliohjelmallisista tunnuksista, vaan valtakysymyksestä, valtasysteemistä. Tämän linjan mukaisesti kommunistit ajoivat presidenttiehdokkaaksi tov. O. V. Kuusista.

Tätä valtalinjaa vastustivat useat julkisissa johtavissa toimissa olevat toverit. Ne havittelivat, että vaaleihin osanotto kävisi laillisen opposition luontoisena, eduskunnallisen vaalikamppailuohjelman puitteissa. Tähän niiden kantaan vaikutti myös virheellinen arvio tilanteesta. Laskivat, että tuon valtalinnan mukainen mielenosoituksellinen vaalitaistelu estettäisiin ilman muuta ja toimeenpantaisiin vangitsemisia. Myös kuvittelivat he, että joukot pitävät työläisten ja talonpoikain hallitustunnusta vieraana ja että sille ei saada kannatusta. Pelkäsivät asettaa ehdokkaaksi Kominternin miestä. Tähän oli myös vaikuttamassa työväenliikkeessä vallitseva yleinen tilanne. Joukossa tuntui poliittista välinpitämättömyyttä ja arkuutta. Sen sijaan, että puolueen linjan mukaan olisi pitänyt voimakkaalla joukkotyöllä nostaa joukkoja liikkeelle, voittaa masennusmielialat, rohkaista niitä, jotka halusivat taistelua, sensijaan monet puolueen mukana ja liepeillä kulkevat toverit, luottamatta joukkojen taistelutahtoon, orientoituivat horjujain mukaan. Eivät ymmärtäneet sitä pääasiana, että vallankumouksellisen taistelun kanta edellytti valtalinnan asettamista juuri nyt.

Vetoamalla joukkoihin ja niiden painostuksella saatiin valtalinja hyväksytyksi vaalitaistelulinjaksi. Sitä kuitenkin vielä opportunistisesti vetelöitettiin, kun vaalijulistusta vaalikomi-

tean toimesta lopullisesti muokattiin. Useissa työväen kokouksissa eri puolilla maata asetettiin tov. Kuusinen ehdokkaaksi. Kuitenkin varsinaiseksi ehdokkaaksi lopullisesti tuli vankilassa silloin istuva Aj:n puheenjohtaja Väisänen, joka jo silloin istui opportunistien kelkassa.

Valituksi tulleet työväen valitsijamiehet esiintyivät presidenttivaalitulaisuudessa miehekkäästi luokkalinjalla, äänestäen omaa ehdokasta loppuun saakka. He antoivat myös julistuksen, jossa paljastivat Suomen valkoisen vallan luokkakomennon.

Puolueelle tästä vaalikamppailusta koituneena poliittisena päähyötynä mielestäni oli valmistus ja varsinkin jälkeenkäyty kritiikki. Tässä kritiikissä perusteellisesti osoitettiin ne periaatteelliset virheet, mitä erällä tovereilla oli ollut asetuessaan periaatteessa vastustamaan SKP:n vallankumouksellista linjaa: valtakysymyksen esiinvetämistä sekä työväen ja talonpoikain hallituksen tunnusta. Tämän valtalinjan kautta juuri periaatteessa erottauduttiin porvareista ja niiden sosialidemokraattisista käytyreistä, joiden kanta ja vaalitaktikka rakentui porvarillisen hallitusvallan säilyttämistarkoituksen pohjalle. Yksityiskohtaisesti kritikoitiin myös toiminnallisia heikkouksia.

KK:n politbyro julkaisi erityisen lausunnon vaalitaistelun kokemuksista. Toverit Kuusinen ja Manner *Proletaarissa* laajasti käsitelivät vaalitaistelun periaatteita ja kamppailuissa ilmenneitä heikkouksia ja virheitä, paljastivat puolueen linjan vastustajain opportunistisuuden. Näistä kysymyksistä käytiin myös keskustelua puoluejärjestöissä. Vaalitaistelun kokemukset osoittivat, että SKP:n osottama linja oli ollut oikea, mutta "että puolueen oikeata poliittista linjaa ei pystytty viemään läpi vallinneissa olosuhteissa menestystä tuottavalla tavalla, osin heikkouksien vuoksi puolueorganisaatiossamme, osin julkisessa liikkeessä ja erinäisten toveriemmekin piireissä ilmenneiden syrjäpyrintöjen vuoksi periaatteellisissa ja taktillisissa kysymyksissä" (PB:n toteamus).

Puolueen harjoittama asiallinen arvostelu vinopoikkeamaan liukuneiden tovereiden virheistä toi eräät heistä takaisin tiiviimpään puolueyhteyteen ja periaatteelliseen selvyyteen.

Vaalikamppailusta vedettiin myös organisatorisia opetuksia ja tehtiin johtopäätöksiä. Asetettiin entistä tiukempi pyrkimys lujittua työpaikoille. Tov. Kuusinen kirjoituksessaan varsin perusteellisesti käsiteli järjestötoiminnallisia kysymyksiä.

Näytteeksi silloisesta asettelusta lainaamme tähän kohdan hänen kirjoituksestaan:

”Toiminta tulee olla julkista ja salaista. Julkinen toiminta on tarpeellista, mutta se yksin ei riitä, sen rajat riippuvat nykyään lahtarien määräyksistä. Julkiset järjestöt ovat tarpeellisia, mutta yksin ne eivät riitä, ne ovat voimattomia, sillä lahtarit voivat hajoittaa minkä tahansa niistä tai vaikkapa jokaisen. Mutta salaista työväenpuoluetta ja salaista vallankumouksellista työtä ne eivät pysty hävittämään eikä sille rajoja panemaan, ellei se vaan itse anna erottaa itseään luokkatietoisien työväen laajoista joukoista.

Vallankumouksellista työväenliikettä ei voi olla kahta kappaletta, pelkästään julkista ja pelkästään salaista. Jos se kahteen leiriin jakaantuisi, niin julkinen ei olisi enää vallankumouksellista liikettä, eikä salainen olisi enää työväen joukkoliikettä. Salaisen puolueemme juuret täytyy olla kiinni julkisessa työväenliikkeessä, kaikkialla, missä muodoissa sitä vain on tai vastedes esiintyy, katsomatta siihen, onko se esim. yksityisen tehtaan työläisten tilapäistä palkkaliikettä tai vaikkapa jotain sosialidemokraattista liikettä, missä vaan on työväenjoukkoja mukana. Ja luokkatietoisien työväen julkisen liikkeen täytyy aina olla kiinnijuurtonut salaiseen Kommunistiseen Puolueeseen.

Valakaa siis julkinen ja salainen toiminta niin tiukasti yhteen, ettei niitä voi erottaa miekalla eikä kavaluudella. Silloin te voitatte, mutta muutoin lahtarivalta tuhoaa ensin toisen ja sitten toisen puolen itsenäisestä työväenliikkeestä.

”Kiltti vasemmistoliike” ei voi olla mitään muuta kuin työväen vallankumouksen pettämistä. Kiltillä hännän heiluttamisella ei lahtarivallan petoa voiteta. Siihen tarvitaan voimaa, kansan syvien rivien koottua voimaa, jonka iskuja ohjaa raudanluja vallankumouksellinen puolue.”

”UUDEN PUOLUEEN” PUUHISTA

SKP:n vaikutus joukoissa lujittui. Joukkotoiminnalla painostettiin keskustalais-ammattiliittopamppuja, estettiin heitä toteuttamasta mielensä mukaista opportunistista linjaa, estettiin heidät silloin avoimesti antautumasta sosialidemokratian edessä. Tässä tilanteessa nousi heidän keskuudessaan pyrkimys vallata julkinen poliittinen liike kontrollinsa alaiseksi, vapaaksi SKP:n vaikutuksesta. Tähän tähtäsi heidän vehkeilynsä *Tiedonantajan* toimituksen kaappaamiseksi. *Työ-yhtiö*, jonka kirjapainossa *Tiedonantajaa* painettiin, oli, samaten kuin lehtikin, suurissa rahallisissa vaikeuksissa. Ne johtuivat pääasiassa siitä, että hallituksen toimesta oli kirjapaino ollut vuoden suljettuna, kun hallitus suunnitteli sen takavarikoimista siinä silloin onnistumatta. Tätäkin tilaisuutta käyttivät ammattiliittojen keskustalaiset pamput hyväkseen, kiristääkseen itselleen otetta politiikassa. He pitivät salaisia neuvotteluja. Aluk-

si suunnittelivat päätoimittajan vaihdosta, haluten syrjäyttää tov. Väinö Vuorion. Eivät kuitenkaan tässä onnistuneet. Samaan aikaan näiden vehkeilyjen kanssa *Työn* taloudenhoitaja A. Halme harjoitti häikäilemätöntä salaista vehkeilyä vallataksseen yhtiön pois vallankumoukselliselta työväeltä. Halme lähetti salaisia kiertokirjeitä valmistaen kaappausta keväällä pidettävässä yhtiökokouksessa. Näitä Halmeen salaisia kiertokirjeitä joutui käsiimme ja hänen katalat puuhansa voitiin paljastaa. Eräissäkin kirjeissä kehitti Halme opportunistien suunnitelmaa uuden lehden julkaisemista "*Uusi työmies*"-nimisenä.

Tähän aikaan yltyi samojen aineiden toiminta uuden julkisen puolueen perustamiseksi. Pitkin vuotta 1924—25 oli heidän keskuudessaan käyty neuvotteluja tästä kysymyksestä. Tätä ajatusta kypsyttivät etupäässä opportunistista politiikkaa ajavat ammattipamput. He näkivät julkisessa puolueessa, sellaisessa, jonka ohrana sallii, itselleen tuen ja selkänöjan SKP:n yhä voimistuvaa joukkovaikutusta vastaan.

Eräänä asianajajana tässä puuhassa oli mainittu Alpo Halme. Halmeen käsistä on lähtöisin eräs luettelo, jossa mainitaan, että "ilman sarvia ja hampaita ovat asiamme puolella" m.m. seuraavat: Viitanen, Moisio, Aronen, Metsäranta, Antti Räsänen, Valpas-Hänninen, Jacobsson, Louhikko, Uksila, Myrsky, Kiviranta y.m." Luettelo oli osotettu sosdem puolueen porilaisen lehden "vasemmistolaisuutta" näyttelevälle Jacobssonille. Kirjeessä lopuksi sanottiin: "Toivon, että sinä näiden nimien yhteydessä näet, kuinka suuri joukko aktiivisia työväen ammattiliittojen toimitsijoita on eri kannalla kuin "Työväenjärjestöjen Tiedonantajan" ja "Suomen Sosialidemokraatin" johtamat suunnat ovat."

Samoihin aikoihin ja samalta pohjalta kävi Välläri myöskin Tammisaaressa ja sieltä uloskinpäin taistelua SKP:tta vastaan. Hänen johdolla heitettiin tunnus "Irti emigranteista" ja esitettiin ajatus "riippumattoman puolueen" muodostamisesta. Tämän linjan perusolemus oli vastavallankumouksellinen. Tarkoituksena oli saada SKP likvideeratuksi ja kiihdyttää taistelua Kominternia ja kaikkea kansainvälistä vallankumouksellista luokkataistelutoimintaa vastaan. Välläriläiset ja muut julkisen puolueen ajajat kuvittelivat, että alkanut kapitalismin suhteellinen ja tilapäinen "vakaantuminen" olisi pysyvä ilmiö. Nämä opportunistit eivät ymmärtäneet sitä, että kapitalismi ei ollut päässyt pois mätänemis- ja rappeutumisvaiheestaan, vaan

että rappeutumiskausi jatkui, että parannukset, mitä ilmeni, olivat osittaisia, tilapäisiä. Kun he laskivat, että kapitalismin vakaantumisen on nyt luja ja horjumaton, niin siitä he tekivät johtopäätöksen, että työväen politiikan pitää mukautua tähän ja "olla hillittyä", porvariston kanssa sovittelevaa. (Tästä väläilyistä ja puolueen taistelusta sitä vastaan annetaan toisessa yhteydessä yksityiskohtainen kuvaus, johon viittaamme.)

Vällärin johtamat puuhut Tammissaarella ja samaan tähtäävät pyrkimykset ulkopuolella eivät kuitenkaan vieneet tuloksiin. Luokkataistelun kannalla olevien vaikutus vahvistui. Opportunistiset hajoittajat eivät saaneet puuhilleen *Työn* yhtiökokouksessa enempää kuin muuallakaan joukkokokannatusta. Mutta keskustalaisten hajotustyö ja opportunistinen politiikka kuitenkin tuki noskelaista politiikkaa. Noskelaiset kävivät entistä häikäilemättömämmin esittämään anastusvaatimuksia ammatillisessa liikkeessä. Ammattiliittotoimitsijain tunnus "Irti politiikasta", jonka ne myös tässä yhteydessä esittivät, oli vain verho sosialidemokraattisen puoluepolitiikan ajamisessa.

Taistelu näiden horjuvien ammattipamppujen linjalla pitämiseksi ei ollut suoraviivaista. Noskelaiset kirkuivat luokkataistelulinjaa vastaan ja samaan aikaan koettivat kiilata avointa hajaannusta ammatillisessa liikkeessä ja vetää noita horjuvia toimitsijoita puolelleen. Tällöin pidättäytyttiin avoimesti kärjistämästä taistelua viimeainittuja vastaan, jotta estettäisiin hajaantuminen ammatillisessa liikkeessä. Se oli taistelua joukoista. Tämä metodi, vaikka ei tapahtunut puolueen taholta tinkimisenä periaatteellisissa pääkysymyksissä, muodostui kuitenkin sovitteluksi eräissä taktillisissa kysymyksissä. Julkinen kritiikki näitä opportunisteja vastaan jäi monasti suorittamatta, mikä muodostui poliittiseksi virheeksi.

Toisella kaudella ei tämä taistelu vielä johtanut hajaannukseen. Opportunististen aineiden oli joukkojen painostuksesta pakko peitellä linjaansa ja vieläpä puhua sosialidemokratiaa vastaan. Ja puolue myös suvaitsi tätä liian pitkälle, kompromissoi näiden aineiden kanssa pitäen niitä yhä liittolaisina sosialidemokratiaa vastaan, silloinkin kun ne jo tekivät sosialidemokraattien valtauspöuhille yhä avoimempia palveluksia. Kolmannelle kaudelle siirryttäessä, jolloin olisi pitänyt kehittää vallankumouksellisia joukkoliikkeitä, osottautuikin, että Aj ei siihen kyennyt. Eikä puoluekaan, kun se itsekin osaksi virheellisesti arvioi tilanteen vaatimukset — ei nähnyt tilanteen kärjistymisen tempo — kyennyt kyllin nopeasti orientoitu-

maan uuteen asenteeseen, vaan myöhästyi alotteessa eikä asianmukaisella tarmolla tehnyt työtä opportunisteja vastaan, joukkojen vallankumouksellisen taistelun järjestämisen puolesta.

Tässä yhteydessä kannattaa myös merkitä muistiin Valppaan puoluepoliittiset puuhut. Kun hän kesällä 1924 pääsi Tammi-saaresta, suunnitteli hän vasemmistotyöväen liittämistä sosdem puolueeseen, jossa se "vasemmistolaisuutta" näyttelevien sosialidemokraattien kanssa hankkisi vaikutusvaltaa ja karkoitaisi tannerit ja ryömät johdosta. Kuvitteli näin noskepuolueen uudelleen muutettavaksi vanhamalliseksi "jyrkän luokkataistelun puolueeksi". Näille aikomuksilleen ei Valpas saanut kannatusta työväen keskuudessa. Noskelaiset tunnettiin josiksi hyvin, että Valppaan syötti ei vetänyt. Sasu Punanen, joka oli tullut tunnetuksi mitä illettävimpänä ohranapakinoitsijana ja jutuissaan törkeästi hyökkäili ilmiantoja tehden, nimitti Valpasta samoissa pakinoissaan sydämmellisesti puolue-toveriksi. Tällaista toveruusliittoa työläiset inhosivat. Valpas oli sikäli poikkeuksellinen sosialidemokraatti, että hän ei liittynyt sosdem puolueeseen, ei salanut sitä, että vihasi Tanneria. Kuvaavaa hänen "asenteelleen" oli se, että hän, kulki kylki vinossa ja monasti demagogisen kehnosti puettuna, seurusteli jonkin verran työväen keskuudessa. Kun hän huomasi, että sosdem puolueella ei ole varsinaisen työväen keskuudessa suurtakaan kannatusta, yhtyi hän uuden puolueen perustajain puuhiin.

Uuden puolueen ajajilla ei ollut menestystä. Vasemmistolaisessa liikkeessä alkoivat vakiintua julkisen toiminnan järjestömuodot. Muodostettiin paikallisjärjestöjä, erilaisia toimintakomiteoita, vaaliyhdistyksiä, vaalineuvostoja, lehtien kannatuskomiteoita j.n.e. Nämä järjestöt keskittyivät piireittäin ilman muodollista keskitettyä ja rekisteröityä piirijärjestöä. Samaten järjestettiin toiminta koko maassa keskitetysti. Pidettiin piirejä ja koko maatakin käsittäviä neuvottelukokouksia, joissa sovittiin ja päätettiin yhteisistä toimintasuuntaviivoista ja tehtävistä. Järjestöperusteen pyrkimyksenä oli keskittyä työpaikoille. Tämän suuntaisesti julkisen liikkeen toimintaa edelleen kehitettiin. Ja se sai ilman muodollista julkista puoluetta yhtenäisen ja keskitetyn toimintapohjan. Vasemmistolainen lehdistö, jonka poliittinen taso ja taisteluhenki alkoi nousta, oli mitä tärkein tekijä julkisen toiminnan johtajana.

Silloisessa tilanteessa, jolloin valtiovalta harjoitti terroria ja noskelaiset häikäilemätöntä provokatiota, päästettiin julkinen

toiminta kehittymään yleensä passiivisen puolustustaistelun luontoiseksi. Rajoitaututtiin järjestötoiminnan näpertelyyn vailla johdonmukaista vallankumouksellista käytännöllistä kursia ja perspektiiviä, vaikka sitä kyllä sanoissa julistettiin.

PUOLUEEN KASVOISTA

Varsin kuvaavaa noiden "vasemmistolaisten" ammattiliitto-toimitsijain suhtautumiselle SKP:seen oli se paniikki, johon ne joutuivat v. 1925 SKP:n vappujulistuksen johdosta. Tässä julistuksessa annettiin kansainvälisen tilanteen kuva, käsiteltiin ajankohtaisia luokkataistelutehtäviä Suomessa ja paljastettiin sosialidemokraattisten johtajien politiikka ja n.s. vasemmistolaiset sosialidemokraattiset luovijamestarit. Mutta pääasiana julistuksessa osoitettiin, miten pitää rakentaa kommunistista puoluetta ja kehittää vallankumouksellista julkista liikettä. Kannattaa ottaa joitakin kohtia julistuksesta, kun ne samalla valaisevat silloista kysymyksen asettelua:

"Te kymmenet tuhannet tietoiset toverit ette paljoakaan tiedä puolueemme toiminnasta, emmekä me valitettavasti tässäkin voitteille paljoa kertoa siitä, jotta eivät hallituksen ohranakoirat saisi haistetuksi jälkiä. Hallitusherrat koirineen saakoot toistaiseksi haistella tyhjää ilmaa, sillä ei jäljistä, vaan kynsistä heidän pitää tulla leijona tuntemaan. Mutta teille, toverit, me voimme vakuuttaa: Suomen Kommunistinen Puolue on jo siinä kunnossa, että muuta puoluetta ei teidän enää huoli hommata. Vahvistakaa vaan tätä puoluettamme."

"Sitä varten teidän on miehissä ja naisissa ryhdyttävä laajasuuntaiseen valistus- ja järjestämistyöhön. Teidän keskuudessanne on monia tuhansia tovereita, joista voi tulla hyviä vallankumouksellisia järjestäjiä. Kunkin tällaisen toverin on kerättävä ympärilleen pieni työryhmä, vaikkapa vain kolme, neljä tai viisi luetettavaa toveria, mieluummin kaikki samalta työpaikalta, sekä järjestettävä ryhmän jäsenten suoritettavaksi säännöllistä valistus- ja järjestämistyötä. Toiset ryhmät voivat ottaa päätehtäväkseen sanomalehden ja oikeasuuntaisen kirjallisuuden levittämisen, toiset ammattiosastojen asiain seuraamisen, kolmannet henkilökohtaisen vaikuttamisen yksityisiin sosialidemokratian kannattajiin, neljännet voivat toimia valtiollisten vankien ja heidän perheidensä hyväksi jne.

Suusi työryhmäin tehtävät voivat olla pääasiassa aivan laillista laatuja, jota virkavallan on vaikea estää. Mutta kaikki tehtävät on oman ryhmän keskuudessa yhteisesti keskusteltava ja suunniteltava vallankumoukselliselta kannalta, ottaen selvää Kommunistisen Puolueen ja Internationalen ohjeista. Tosiasiassa tulevatkin Kommunistisen Puolueemme solut ja muut puolue-elimet näkymättöminä ohjaamaan kaikkien työryhmäin työtä, mutta yksityistapauksissa ei ryhmäin pidä jäädä odottelemaan erikoisia ohjeita, vaan on toimittava lakkaamatta oman alotekykynsä ja harkintansa mukaan. On parempi, että kymmenet tuhannet toverit toimivat innolla, vaikka toiminnas-

sa sattuu usein virheitäkin, kuin että ne kymmenet tuhannet istuvat ristissäkäsän ja ainoastaan pieni joukko toimii, vaikkapa kuinkakin viisaasti. Ainoastaan oman järjestetyn toiminnan kautta, alinomaisessa taistelussa noskelaisia ja ohranaita vastaan, te jokainen kehittytte kommunisteiksi, todellisiksi bolshevikeiksi, porvariston voittajiksi.

Oppikaa vaan taitavasti yhdistämään laillinen ja laitton toiminta toisiinsa."

Ajankohtaisen tilanteen ymmärtämiseksi on muistettava, miten porvaristo erityisellä kiihkolla puhui Kominternia ja SKP:tta vastaan. Eduskunnan budjettikäsittelyn yhteydessä pääministeri, prelaatti Ingman esitti pitkiä lausuntoja Kominternista ja sen taktiikasta. Luki laajoja otteita KI:n päätöksistä, varsinkin joukkotyöstä ja salaisen sekä julkisen toiminnan suhteesta. Vaati "lainsäädännön täydentämistä siinä tarkoituksessa, että kommunismin valtion- ja maanpetoksellista toimintaa voitaisiin nykyistä menestyksellisemmin vastustaa". — Tämän hyökkäyksen vaikutuksesta *Tiedonantajassakin* julkaistussa eräessä kirjoituksessa kiellettiin salaisen toiminnan olemassaolo ja väitettiin sitä porvariston keksinnöksi. Se oli törkeä oikeisto-oppportunismin ilmaus.

SKP:n julistus, jota laajalti levitettiin, joutui noskelaistenkin käsiin. Pitäen sitä erikoisen otollisena saaliina panivat sen näytteille omistamansa Helsingin työväen kirjakaupan akkunahan. Lehdistössään he provokatoorisesti kirjoittelivat SKP:sta ja vaativat, että kommunistiksi leimattujen toimitsijain pitää julkisesti tuomita julistus ja sanoutua irti kaikesta "hämäräperäisestä" toiminnasta.

Tämä porvariston ja noskelaisten hyökkäily tietysti vaikutti useisiin pamppuihin. Ne lausuivatkin, että heidän mielestään vappujulistus oli "hivittävän edesvastuuton, jolla saatetaan vaaraan koko ammatillinen liike".

Työläiset, jotka kävivät julistusta noskelaisten akkunassa lukemassa, lausuivat, että siinä sanotaan oikeata asiaa. — Näin puoluetta tehtiin tunnetuksi.

Tässä oli kysymys puolueen kasvoista. Puolueen kasvot saavat ilmaisunsa puolueen politiikan tarmokkaassa toteuttamisessa, puolueen kannan joukoille esittämisenä kaikissa tärkeimmissä kysymyksissä, puolueen tunnetuksi tekemisessä julistuksissa, kirjoituksissa, keskusteluissa. Ei tietysti niin, että kaikkiin kysymyksiin ja julkisuudessa esitettäviin asiapapereihin voitaisiin leimata puolueen puumerkki. Konspiratiiviset vaatimukset on välttämättä otettava huomioon. Mutta SKP:n

roolia olisi voitu silloin ja jälkeinpäin paljon enemmän vetää esille kuin mitä tehtiin. Se, ettei sitä oikealla tavalla tehty, on koitunut puolueen vaikutuksen vähentymiseksi työväenjoukoissa, sen johtavan osuuden ja taistelukyvyn heikentämiseksi.

V PUOLUEKOKOUS

Eräänä tärkeimpänä puolueen toimintaporttina on V puoluekokous syyskesällä 1925. Sitä ennen pidettiin kesäkuussa KK:n laajennettu istunto. Näin tulivat puoluekokouksen kysymykset verraten perusteellisesti valmistetuiksi. Siitä huolimatta puoluekokous kesti kolme viikkoa. Sen oli tehtävä yhteenvedot puolueen kokemuksista neljän vuoden ajalta, joka oli rikas luokkataistelutapahtumista, erityisesti 1923 jälkeen, STP:n tultua hajotetuksi ja puolueen alkaessa luoda välittömästi järjestöjään joukkojen keskuuteen.

Puoluerakennustyön varsinaiset kokemukset saatiin kesästä 1924 alkaen. Silloin myös pidettiin lyhyet puoluekurssit, joihin osallistuivat useimmat illegaaliset piiriorganisaattorit. Näillä kursseilla oli huomattava merkitys puolueen työn yhdenmuikaistuttamisessa. Puoluejäsenyys oli ollut monessa tapauksessa epäselvä. Jopa pidettiin puolueen jäsenenä eräitä sellaisia, jotka julkisen liikkeen erällä etapeilla suostuivat kulkemaan puolueen osottamalla linjalla, ottivat osaa sitä varten pidettyihin neuvotteluihin, mutta joita ei liene muodollisesti oltu otettu puolueen jäseniksi ja jotka sitten, taistelun kärjistyessä, alkoivat horjua ja yhä useammin asettuivat puolueen linjaa vastaan. Kommunisteina heistä jotkut lienevät itseään pitäneet ja kommunisteiksi heitä porvarit ja sosialidemokraatit nimittivät, mutta SKP:n jäsenen kuria eivät he olleet sitoutuneet noudattamaan. Kuulumista johonkin puolueen perusjärjestöön ei aina oltu tiukasti vaadittu. Vuoden aikana käsitteet puoluerakennustyössä huomattavasti selviytyivät. Työpaikoille järjestettiin soluja ja pyrkimyksenä oli kiinnittää kaikki tuotannossa olevat jäsenet työpaikkasoluihin. Muodollisesti näin useimmassa tapauksessa tehtiinkin, mutta käytännöllinen toiminta ei kuitenkaan käynyt työpaikkasolujen kautta, vaan yksipuolisesti uudelleen muodostettujen erilaisten julkisten järjestöjen kautta, joissa puolueen jäsenet toimivat.

Puoluekokouksen kaiken asiain käsittelyn pohjana oli vallitseva talouspoliittinen tilanne kansainvälisesti ja Suomessa. Komintern totesi, että vallitsee kapitalismin tilapäinen, osittai-

nen vakaantumisen, osottaen tilanteen kehitys maailmassa jatkuvaa kärjistymistä. Tältä pohjalta Suomen kohdalta todettiin:

”Kapitalistinen talous on Suomessakin viime vuosina vississä määrässä ‘stabilisoitunut’, ‘vakaantunut’, ja sen pohjalla myös porvariston taantumuksellinen valtiollinen diktatuuri on voinut toistaiseksi jossain määrin vakiintua. Mutta tämän ‘vakaantumisen’ laatua ja sisäistä epävakaisuutta kuvaa toiselta puolen se, että suurpääoma syö suuhunsa pienempiä kapitalisteja (konkurssien suurilukuisuus, pula erällä tuotannon aloilla) ja toiselta puolen se, että ‘vakaantunut’ kapitalismi ei pysty takaamaan sen paremmin työväen joukoille (työttömyys, työpäivän pidentäminen) kuin työtätekeville talonpoikaisjoukoillekaan (satojen pientalonpoikaistalouksien joutuminen ryöstöhuutokaupan alaiseksi) siedettävää toimeentuloa tänään eikä ulospääsyä ahdingosta... Suurten riistäjien etuja on kyllä onnistuttu parantamaan, mutta työtätekevien kerrosten asema pääoman jaloissa on yhä kärjistynyt.”

Työväenluokan taistelusta todettiin, että ilmenee passiivisuutta laajassa määrässä. Sen takana ei läheskään aina ole poliittinen välinpitämättömyys tai masennus ja toivottomuus, vaan toisissa tapauksissa hyvinkin kiukkuinen viha lahtarivaltaa vastaan. Toisissa tapauksissa taas passiviteettiin yhtyy harhakuvia legaalista ja reformistisista saavutusmahdollisuuksista. Tämän passiviteetin voittaminen on vallankumouksellisen työväenliikkeen lähin päätehtävä, määritteli kokous. Työväenluokan taloudellisessa ahdingossa ja valtiollisessa puristuksessa nähtiin olevan runsaasti suotuisia lähtökohtia joukkojen aktivoimiseksi. Viime aikoina oli voitu todeta, että huomattava aktiivisuus, jolla näytti olevan kasvusuunta, oli ilmennyt virinneitten lukuisten lakkoliikkeitten muodossa sekä työväenluokan etumaisten joukkojen kamppailussa oman ja kansainvälisen ammatillisen liikkeen saattamiseksi yhtenäiselle luokkalinjalle.

Taistelussa oikeistolaisia syrjäpyrintöjä vastaan määriteltiin:

”Vallankumouksellisen työväenliikkeen legaalisen toiminnan mahdollisuudet ovat nyt yleensä hyvin kireät ja voivat tulla yhä kiristymään. Viime aikoihin asti on vallankumouksellisen työväenliikkeen oikeistopiireissä esiintynyt opportunistisia syrjäpyrintöjä (halua heittäytyä liaksi legaalisen puolue toiminnan varaan, vallankumouksellisten tunnusten vaihtamista reformistisiin, laillisen ja laittoman toiminnan yhdistämisen vieromista). Jos ne syrjäpyrintöt saisivat edelleenkin vaikuttaa, niin merkitsi se mitä vakavinta vaaraa vallankumouksellisen liikkeen kehitykselle, minkä vuoksi puolueen tehtävänä on mitä tarmokkaimmin taistella tällaisia oikeistolaisia syrjäpyrintöjä vastaan esiintyköönpä niitä sitten puolueen sisällä tai sitten myötätun-
toisessa legaalisessa vallankumouksellisessa liikkeessä.”

Taistelun perspektiivinä merkittiin:

”Ratkaiseva taistelu vallasta proletariaatin ja porvariston välillä lähenee askel askeleelta luokkavoimain sisäisen kehityksen pakosta.

Ulkonaisesti on porvaristolla vielä vapaa hengähdysaika. Mutta kommunistisen puolueemme kaikki työ on suunnattava edessäolevan vallankumouksellisen näköalan mukaan, s.o. valmistamaan työväenluokkaa vallanvaltaamiseen liitossa riistettyjen talonpoikain kanssa."

Kaikille eri työaloille hyväksyttiin yksityiskohtaiset päätöslauselmat käytännöllisiksi toimintaohjeiksi. Organisaatiopäätöslauselmassa selvästi määriteltiin työpaikkasolun merkitys järjestörakenteen pohjana, ja jäsenten kuuluvaisuus puolueeseen ja heidän työnsä, johon nähden oli ollut epäselvyyttä. Työssä maaseudulla oli saatu toiminnallisia kokemuksia. Suhtautumisessa työtätekevään talonpoikaistoon kehitettiin sen omakohtaisten vaatimusten ja tarpeiden pohjalla taisteluliittoa ja asetuttiin kannattamaan talonpoikain itsenäistä taistelua. Salaisen nuorisotyön kokemusten, joita vuoden ajalla oli saavutettu, pohjalla kehitettiin itsenäistä kommunistista nuorisoliittoa.

Tältä etapilta — ja jo aikaisemmaltakin — on peräisin opportunistinen ja sopuileva suhtautuminen opportunistisiin aineksiin ammatillisessa liikkeessä. Se oli omiaan rämettämään vallankumouksellista liikettä. Viidennen puoluekokouksen vahvistama päälinja ammatillisen liikkeen kehittämiseksi ja yhteyden säilyttämiseksi oli oikea, mutta kyllin terävästi ei selvitetty kysymystä taistelusta ammatillisessa liikkeessä ilmenevää opportunistia vastaan ja tinkimätöntä suhdetta horjuviin toimitsija-aineksiin. Käytännössä myöhemmin perus- ja keskusjärjestöissä jouduttiin tinkimään taktillisissa suhdekysymyksissä ja linja vääristyi.

Kaikki poliittiset päätöslauselmat hyväksyttiin yksimielisesti. Ennen puoluekokousta ja sen aikana esiintyi rahjalainen periaatteeton oppositio kolmen toverin edustamana. Heidän fraktiomaiset hyökkäyksensä torjuttiin perusteettomina ja epäoikeutettuina. Kun periaatteeton fraktiotaistelu oli rikkonut puoluejohdon yhtenäisyyttä ja vahingoittanut sen työtä, niin sen johdosta poliittisessa päätöslauselmassa sanottiin:

"Jokaisen puolueemme jäsenen on elävään tietoisuuteensa lähtemättömästi painettava, että bolshevismin a ja o on Kommunistinen Internationale ja kommunistinen puolue, sen periaatteet, sen leniniläinen tie, sen vallankumouksellinen johtajaosa ja -arvo, sen yhteys ja voima."

Viides puoluekokous oli tärkeä etappi puolueen kehittämisessä eri aloilla, puolueen organisatorisessa lujittamisessa ja vallankumouksellisen julkisen liikkeen uudelleen järjestämisessä.

Toiska

OPPORTUNISTISISTA HOIPERTELIJOISTA JA LUOKKATAISTELUN HILLITSIJÖISTÄ AVOIMIKSI VASTAVALLANKUMOUKSELLISIKSI

(Vilkaisu n.s. väläriläisyyden alkuvaiheisiin)

SKP:n RIVEISSÄ KESTÄVÄT JA KARAISTUVAT
VAIN TODELLISET LUOKKATAISTELIJAT

Suomen kommunistinen puolue syntyi proletariaatin taistelupuolueeksi raskaiden taistelujen opetuksista ja suurten taistelujen tulella. Se on kasvanut ja karaistunut Suomen työväen uuden, voittoisan vallankumouksen valmistajana, Suomen historian kunniakkaimpain taistelujen tulinjoilla. Suuren Lokakuun opetuksista ja NKP(b):n kaikista taisteluista se on vakavaa oppia ottanut.

Mutta juuri siksi, että SKP:n koko historia lujasti ja eroittomattomasti liittyy Suomen työväenluokan ja köyhän talonpoikaiston taistelujen historiaan, vaaditaan jokaiselta puolueen jäseneltä vallankumoukselliseen tietoisuuteen perustuvan puoluekuntoisuuden toteuttamisessa kaikkensa alttiiksi antavaa vallankumouksellisen luokkataistelijan uhrautuvaisuutta, todellista taistelukuntoa ja kestävyyttä taistelussa työväenluokan vapautumisen suuren asian puolesta, taistelussa kommunismin puolesta.

SKP:n 15-vuotistaival puhuukin vakavalla ja lahjomattomalla kielellä tällaisista kaikkeen alttiista vallankumouksellisen etujoukon taistelijoista. SKP:n viidentoista taisteluvuoden kokemukset kertovat sankaruudesta sellaisesta, jollaista Suomen aikaisempi historia ei tunne, sillä tämän taistelukauden kokemukset osottavat, miten kommunistisen puolueen johdolla käytyjen taistelujen kautta ovat Suomen työväenluokan keskuudesta nousseet esiin sankarillisten taistelijain laajat joukot monine kunniakkaine tekoineen.

Suomen vankilat ovat olleet 16 vuotta Suomen työväenluokan ja köyhän työtätekevän talonpoikaiston keskuudesta vallanku-

moustaistelun vuoksi vankityrmiin raastettujen työtätekevän kansan parhaimpien poikien ja tyttärien kansoittamia. Mutta taistelu jatkuu sielläkin. Kahlehdittuinakin SKP:n taistelijat ovat sanoin ja teoin julistaneet olevansa niitä, joille työväenluokan vapautumisen asia on kaikki kaikessa, se on heille kalteinta elämässä, ja — kuolemassakin. Tästä kertovat osaltaan poliittisten vankien sankarilliset nälkälakot ja monet taistelut, joissa toverimme ovat taistelleet kuolema joka hetki silmänsä edessä, ovat taistellen ja uhreja menettäen kohottaneet esille kommunistiset vaatimuksensa, vallankumoukselliset taisteluhuutonsa fasistista lahtarivaltaa vastaan.

VÄLLÄRILÄISYYSKIN ALKAA VANKILASSA

Ei ole pelkkä sattuma sekään, että n.s. välläriläinen luopurikopla juuri vankilassa otti ensimmäiset "hillitsemis"-askeleensa SKP:tta vastaan. Päinvastoin: sen luopuruusliikkeen vankilassa alkaminen on hyvinkin luonnollista, vaikkakin sen juuret ovat löydettävissä vankilan ulkopuolisista oloista. Liikkeen vankilassa alkaminen osoittaa vain sen, että puolueen mukaan syystä tai toisesta visseissä olosuhteissa lyöttäytyneet vieraat ainekset alkavat paljastaa todellista karvaansa, proletariaatille ja sen leppymättömälle taistelulle tuiki vierasta poroporvariolemustansa ensimmäisten vaikeampien vastoinkäymisten kohdatessa. Ja vissejä vaikeuksiaahan jouduttiin Suomen ohranaluolien ja vankityrmiön tiellä kohtaamaan jo silloinkin, kun Välläri ja kumppanit Tammissaarella alkoivat lykätä länkiä korviinsa ja lopulta karkasivat luokkataistelurintamalta, riisutuen täydellisesti luokkataistelija-aseistuksesta, vaihtaen vallankumoukselliset valjaansa lahtariporvarin ojentamaan kaulapantaan ja isännälleen uskollisten kartanokoirain ja talutusrakkien kaukaloon.

Sanotaan, että "tuuli, joka sammuttaa kynttilät, sytyttää nuotioita". Sellaista kertoo Tammissaarin lahtarivallan terrorituulineen. Siellä ovat eräät pikkuporvarillisuuden tappurasydämiset talikynttilät alkaneet pahoin kärytä ja kaikenlaista katkua lykätä ja eräät niistä ovat aivanpa kitkuamatta ja hehkumatta sammuneet. Mutta SKP:n sytyttämät vallankumouksen nuotiot ovat myös niistäkin tuulista yltyneet, ovat yhä ylemmäksi kohottaneet porvarillista järjestelmää tuhoavan vallankumouksellisen taistelutulen liekit. Välläriläisyyttäkin voidaan varsin hyvällä syyllä nimittää lahtarivallan vankilavedossa opportunistisvastavallankumouksellisen käryämisenä

alottaneeksi "kynttiläksi". Sen edustavimmat jäsenet jo ensimmäisillä ohranakomeroiden ja vankilain retkillä alkoivat vastavallankumouksellisen karkuruusmatkansa tultuaan näkemään sen tosiasian, että vallankumouksellisen taistelutulen kantajaksi heissä ei löytynyt miestä tippaakaan.

MILLAISTEN VOIMIEN ALKUUNPANEMANA VÄLLÄRILÄISYYS ALKOI ILMETÄ TAMMISAARESSA

Huomattavimmat tuon n.s. välläriläisyyden opposition luojat ja edustajat Tammisaaren vankilassa vuosina 1924—25 olivat: Amerikasta luokkasodan jälkeen Suomeen saapunut sinnikäs, tarmokas ja muokkaamattomana syndikalistina pysynyt, seikkailuhaluinen, trotskilaistyyppinen puoluevastainen vehkeilijä *Niilo Välläri*, parantumaton teosoofi-sosialidemokraatti, kavala, kiero ja sliipattu pikkuvirkailijaporoporvari *K. L. Kulo*, "luonnonvalmistama sosialidemokraatti", taikinamaisen pehmeä sovittelija, mutta silti "arvonsa" tunteva räätälimestari-tyyppi *Matti Väisänen*, teosoofi-sosialidemokraatti *Bruno Airo-la* ja pienen aikaa SSTP:n piirisihteerinä ollut pitäjäkirkjurin apulainen, äkänen marxilaisuuden ja vallankumouksellisen internationalismin vastustaja, kansallissosialististen aatteiden edustaja *August Ripatti*. Näiden takana "vaatimattomalla" oveluudella näkymättömänä pysyttelevä kuolemanmusta sosialifasisti, ylimysmielinen teosoofi *Hannes Uksila* sekä joitakin "tavallisia sosialidemokraatteja", kuten horjuva *Kalle Söderström*, yksilöetuilija, vehkeilijä *Kaarlo Luoto* y.m.

Välläriläisyyden yhteiskunnallisten juurien täydellinen selvittäminen vaatii paljon perusteellisemmän käsittelyn kuin mihin tällaisessa muistelmakatsauksessa on tilaisuus. Mutta tuosta edelläesitetystä eräiden johtavien välläriläisten karakterisoinnista jo ilmenee se, että tämän opposition alkuunpanijat olivat kirjavia pikkuporvaristo- ja seikkailija-ainesta, kansallisen rajottuneisuuden edustajia ja vallankumouksellisen kansainvälisyyden vastustajia. Päämies Välläri on ollut koko aikaisemman elinikänsä irti Suomen työväen taisteluista ja yleensä kumouksellisesta luokkataistelusta. Amerikassa hän kuului kaikkein sekapäisimpään syndikalistipomojen käsikasarajoukkoon, mutta vallankumouksellisen työväen joukot, niiden taistelu ja marxilais-leniniläinen taisteluteoria ovat pysyneet hänelle suljettuna kirjana. Kulo on ideologialtaan ja käytännöllisiltä pyrkimyksiltään pikkuvirkkamies, ollut aikaisemmin rautatievirkailijana ja aina pannut päähuomion virkamies-

asemaansa, sen mukavuuksiin ja kohoamiseensa virastoasemisaan. Työväen luottamusmiehinä nämä molemmat välläriläisen oppositioliikkeen keskeisimmät miehet olivat tyypillisiä virastopamppuja eivätkä suinkaan luokkataistelun lietsojia ja järjestäjiä. Väisänen taas on luokkasovinnon, "rauhallisten elinkeinojen" ja yksityismukavuuksien vilpitiön ystävä, harjoittaa nytkin Helsingissä räätälinliikettä siihen liittyvine narinkkahenkisine keinotteluineen.

Proletariaatin diktatuuri ja sen puolesta käytävä taistelu oli heille kauhistus. Sitä vastaan he olivat kaikki. Ja epäilemättä juuri tämä yhteinen, enemmän tai vähemmän selvä proletariaatin diktatuuria kammoksuva ja vastustava "kanta" lähensi ja yhdisti tätä muutoin kirjavaa sakkia.

VANKILAAN JOUTUNEET VÄLLÄRILÄISET OLIVAT ALUNALKAEN OPPORTUNISTISIA JURNUTTAJIA

Suuren kommunistijutun yhteydessä v. 1923 lakkautettiin Suomessa siihen saakka toiminut vallankumouksellisen työväen legaalinen joukkopuolue — SSTP. Satamäärin sen toimitsijoita raahattiin lahtarioikeuden eteen ja varsin huomattava määrä heistä tuomittiin eri pitkiä ajoiksi lahtarivankilaan. Näiden joukossa olivat myöskin sellaiset aikaisemmin toimeenpantujen vangitsemisten yhteydessä SSTP:n johtajiksi päässeet kuin Välläri, Kulo, Ripatti, Br. Airola y.m. Samoihin aikoihin joutui vankilaan Suomen ammattijärjestön puheenjohtajana hetkisen ollut Väisänen. Alunalkaen he järjestyivät vankilamuurien sisällä fraktioksi ja sen turvin alkoivat ryhmäkuntaisen hillitsemisjutustelunsa ja jurnutuksensa sitä kumouksellista toimintaa vastaan, johon vapaana ollessaan olivat ainakin hetkisen itsekin osallistuneet. Tosin Välläri usein ylpeili sillä, että jo vapaana ollessaankin hän ryppyili SKP:tta vastaan ja esiintyi siihen nähden kaksinaamaisesti. Tämä "ylpeily" perustuneekin tositapauksiin. Hyvin pian he ulottivat tämän "arvostelutyönsä", jota he alunperin harjoittivat puoluevastaisiin tunnuksin, vankijoukkojen keskuuteen. Kaikissa vankilakeskusteluissa he esittelivät, että Suomen vallankumouksellinen työväenliike on ylipääsemättömissä vaikeuksissa, ellei aleta noudattaa siihenastista "hillitympää", "varovaisempaa". "har-kitsevampaa" ja "sovittelevampaa" toimintaa porvaristoa, sosialidemokratian johtajia ja opportunisteja vastaan. Ja samassa yhteydessä he esittivät, miten välttämätöntä on käyttää, kehittää ja terävöittää sellaista "arvosteluvapautta", joka on täh-

dätty SKP:tta ja sen johtoa vastaan. Välläriläisyys siis alkoi liehittelynsä porvaristoon ja sen apureihin nähden ja julmistelunsa SKP:lle.

Ensimmäinen huomattavampi ja jo vankilan ulkopuolellekin tähdätty puoluevastaisen toiminnan ohjelma ja ohjekirjelmä oli se, minkä Välläri, Kulo, Väisänen ja pari muuta heihin silloin yhtynyttä, mutta siitä koplasta sittemmin luopunutta toveria lähettivät eräälle vasemmistolaiselle toverille vankilan ulkopuolelle huhtikuussa v. 1925. Tässä kirjelmässä esitettiin se toimintaohjelma, jolle välläriläisten mielestä olisi tullut vastainen työväen järjestötoiminta kaikilta osiltaan rakentaa. Tämä kirjelmä on erittäin kuvaava ja leimaa-antava ei vain Välläriin ja kumppanien silloisille pyrkimyksille, vaan myös koko sen jälkeiselle välläriläisten opportunistiluopioiden toiminnalle, toiminnalle, joka tähän mennessä on kehittynyt avoimeksi vastavallankumoukselliseksi provokatioksi. Julkaisemekin seuraavassa tämän kirjelmän kokonaisuudessaan, jotta voidaan sitä verrata myöhempään välläriläisten tekoihin.

VÄLLÄRILÄISTEN "IRTI EMIGRANTEISTA" KIRJE HUHTIKUUSSA 1925

"Veli hyvä! Tällä kerralla seuraamme yleisten asiain kulkua ja puolueemme tilaa puusta. Ja täältä näyttää porvarillinen taantumus yleensä olevan vallalla ja meikäläisten asema heikentynyttä: valtiollisissa — presidentin valitsijamiesten —, kunnallisissa, ammatillisissa ja urheiluliikkeessakin on löysynyt. Kaikki tämä huolestuttaa. Sillä mielestämme vika ei ole yksinomaan porvariston harjoittaman vainon, vaan syytä täytyy olla meikäläisten politiikassakin, koska osoittautuu voimain siirtymistä tapahtuneen meiltä sosialidemokraateille. Se täytyy näin omassa piirissä myöntää. Ja kun nyt luotamme sinuun harmitsevana taistelutoverina, niin lausumme toivomuksemme — ottamalla huomioon muuttuneen tilanteen vaatimuksen taktiikkamme siihen soveltamiseksi — että meikäläisten siellä noudattamassa politiikassa otettaisiin huomioon m.m. seuraavaa:

1) että oman leirimme ehkä horjuviin aineksiin (esim. Aronen, Viitanen, Härmä) suhtauduttaisiin ymmärtämyksellä eikä liian kullimikkailta hyökkäyksillä ja kaikkein jyrkimmän kannan vaatimuksilla työnnettäisi pois, sillä varaa voimain menettämiseen ei ole;

2) että sosdem vasemmistoon suhtauduttaisiin hillitysti ja arvosteltaisiin ankarammin vain silloin kun heistä joku puhein, kirjoituksin tai teoin osoittautuu menetelleen työv. luokkataistelun vastaisesti, mutta olisi silloinkin arvostelun oltava arvokasta, asiallista ja kuitenkin tiukkaa. Tämä luottamuksellisen ilmapiirin luomiseksi meidän ja sosdem puolueen työläisjäsenten välille, jotta vastaisuuden, ehkä hyvinkin välttämättömälle yhteisrintamataktiikalle saataisiin reaalista pohjaa. Sillä emme ole unohtaneet, että juuri keskusta on meille vaarallisin. Mutta taktiikka on taktiikkaa;

3) että ankarammin käydään sosdem oikeiston kimppuun ja siten

osoitetaan sen puolueen opponeeraavalle ja enemmän luokkataistelukannalla olevalle ainekselle, että eroitamme heidät pahemmista herroista;

4) että ammatillisessa liikkeessä noudatettaisi hillittyä ja varovaista menettelytapaa yleensä, liittojen toimitsijoiksi ja edustajiksi koettettaisiin saada vakavia ja varmoja meikäläisiä, AJ:n edustajakokouksen varalle jo nyt valmistauduttaisiin, ettei tarvitsisi nähdä uusia "huttusia" ja epävarmoihin suhtauduttaisiin varovasti;

5) että sanomalehtemme esiintyisivät hillitysti — arvokasta kieltä käyttäen ja asioihin suhtauduttaisiin vakavasti ja harkiten (ei kuten "Tiedonantaja" esim. Frankfurtin kisoihin nähden, jossa tapauksessa omatkin joukot ovat meidät jättäneet. Vastalause olisi voitu esittää toisinkin kuin kieltämällä kisoihin osanotto, koska urheiluväki sinne kuitenkin menee. "T. T." antoi hyvän propaganda-aseen noskelaisille meitä vastaan), sekä

6) että emigranteille ei ole myönnettävä mitään määräämisvaltaa tšekäläisiin asioihin. Siinä on päätoivomuksemme. Meikäläisten toiminnasta olemme saattaneet saada harhaanjohtavan käsityksen samoin kuin tilanteestakin. Mutta ymmärrähän olosuhteemme — puussa. Uskomme sinun suurin piirtein katsoen olevan kanssamme samaa mieltä edellyttäen että tilannearviointimme on edes suunnilleen oikea ja siksi vastaisina työtovereinasi ilmoitammekin nämä toivomuksemme, joita ei ole ymmärrettävä minään määräyksinä eikä opetuksina sinulle. — Vastuunalaisimmilla paikoilla olleet toverit täällä ovat yleensä samaa mieltä kanssamme. Parhainta vointia!"

Tällainen oli kokonaisuudessaan se Vällärin, Kulon ja Väisäsen kyhäämä ohjelma, jolle he päättivät puoluevastaisen työnsä perustaa. Kirjelmä ansaitseisi lause lauseelta tarkastella ja tutkia, mutta tässä tyydymme vain muutamiin huomautuksiin.

ERÄITÄ HUOMAUTUKSIA LUOPIOIDEN "OHJELMAN" JOHDOSTA

Käytännöllisenkin luokkataistelun kannalta katsoen — sen periaatteellisesta vararikkoluonteesta puhumattakaan — tämä kirjelmä on täydellinen antautumisen ohjelma sosialidemokratian edessä. Ja oikeastaan vieläkin enemmän: se on Vällärin ja hänen edellämäinittujen lähempien apuriensa pitkäaikaisen ryhmäkuntaisen yhteisharkinnan perusteella suunnittelema hajoustyön ohjelma, puoluevastaisen fraktion laajentamisen alote kirjelmä, taistelujulistus SKP:ta ja koko Suomen vallankumouksellista luokkataisteluliikettä vastaan. Siinähan ilmenee m.m. seuraavaa:

1) Kehoitetaan osoittamaan suopeaa "ymmärtämystä" silloin ammattiliikkeen toimitsijoina olleita kaikkein äärimmäisiä oikeisto-opportunisteja (Aronen, Härmä, Viitanen y.m.) kohtaan.

Tämä luopiohenkinen "ymmärtämyksen" kehoitus tosiasiaassa kehottaa noudattamaan kysymyksessä olevien sosialidemokratian asiaa ajavien oikeisto-opportunistien politiikkaa eli siis valkoisen sosialidemokratian politiikkaa — juuri sitä, mitä Vällärit, Louhikot, Huttuset, Härmät, Viitaset, Nurmiset ja kumppanit sosdem puoluejohdon alaisena ovat noudattaneet ja noudattavat.

2) Kehoitetaan suhtautumaan "hillitysti" sosialidemokraattisen puolueen "vasemmistoon" tarkoittaen tämä kehoitus suhdetta puolueen johtajiin. Kirjelmässä ei yhtään tällaista "vasemmistolaisista" nimeltä mainita, mutta suullisessa "selvittelyssä" Välläri ja kumppanit esittivät sellaisina "vasemmistolaisina" m.m. sosdem johtajat J. F. Aallon, K. H. Viikin, M. Paasivuoren, Helon, Ampujan ja joukon muita sosdem puolueen johtoherroja. Ja, kuten kirjelmästä näemme, kirjelmän opetusten mukaan tulisi "hillityssä" suhtautumisessa näihin nähden mennä täydelliseen luokkataistelun kavaltamiseen asti. Ohjeessahan näet sanotaan, että silloinkin kun sosialidemokratian johtajat "puhein, kirjoituksin ja töin" menettelevät "työväen luokkataisteluedun vastaisesti", tulee kommunistien ymmärtämyksellä, "arvokkaasti ja asiallisesti" kohdella heitä. Siis juuri siten, etteivät he paljastustyömme kautta tulisi työnetyksi eroon joukoista, vaan päinvastoin, että kieltäytymisemme heidän paljastamisestaan lähentäisi heitä joukkoihin. Tällainen on kaikessa alastomuudessaan tuon kirjelmän toisen kohdan opetus. Tosin sitä luokkapetturuus-kataluutta yritetään kömpelösti peittää kohdan lopussa olevalla lauselmalla, että "keskusta on meille vaarallisin, mutta taktiikka on taktiikkaa". Mutta tämäkin lause osoittaa vain sen, että välläriläisten tarkoituksena jo silloin oli sillan rakentaminen sosialidemokratian "keskustan" kanssa — siis lähinnä sen aineksen kanssa, joka Suomessa silloin noudatti valkoisen sosdem puolueen virallista politiikkaa. Aallot, Viikit, Huplit ja kumppanit vatkuittelivat olevansa "keskustalaisia" — vastapainona muka Tannerille ja Ryömälle y.m. avoimesti oikeistolaisille lahtarisosialisteille.

3) Kirjelmän kolmannessa kohdassa osoitetaan, että sosdem oikeiston kimppuun tulisi käydä ankarammin. Mutta niitäkään ei tule lyödä todellisina luokkavihollisen asiamiehinä vaan pääasiassa siinä taktillisessa mielessä, että noille J. F. Aalloille, Viikeille ja Heloille voitaisiin näyttää, että heidät toki erotetaan "pahemmista herroista" (Tanner, Ryömä, V. Vuolijoki y.m.).

4) Ammatillisissa järjestöissä kehoitetaan noudattamaan "hillittyä ja varovaista" toimintaa ja samoin (5:s kohta) sanomalehtiä kehoitetaan "hillittyyn, arvokkaaseen, vakavaan" kielenkäyttöön. "Hillittyyn" toimintaan kehoittaminen luokkavihollista ja sen asiamiehiä kohtaan toistuu tässä lyhyessä kirjelmässä kolme neljä eri kertaa. Sitä paitsi koko kirjelmä on alusta loppuun rakennettu tälle pääomaa ja sen apureita liehittelevälle hillitsemisperustalle. Mihin tällä tähdättiin, se käy kyllin selvästi esille sekä kirjelmästä että välläriläisten myöhemmistä teoista. Esim. ammatillisen liikkeen "hillitty ja varovainen" menettelytapa vaatii kieltäytymään lakoista ja työtaisteluista, tai jos työläiset kaikesta huolimatta lähtevät lakoon, niin tulee se taistelu kavaltaa kapitalistien hyväksi. Juuri tätä menettelytapaa noudatti Välläri v. 1933 merimieslakossakin. Ja "hillitystä" sanomalehtityöstään Välläri ja kumppanit ovat antaneet näytteet osaksi vallankumouksellisenä työväenlehtenä lakkautetun *Tiedonantajankin* palstoilla, mihin heidät, vääräksi ja virheelliseksi osottautuneeseen paljastustaktiikkaan nojautuen, päästettiin, mutta erikoisesti vähän aikaa toimineen välläriläisen hajotuslehden palstoilla ja nyt viimeksi Suomen sosdem lehtien sekä osaksi niiden ulkomaisten vastavallankumouksellisten lehtien palstoilla, joiden kirjeenvaihtajana m.m. Välläri on.

5) Loppupontena sen välläriläiskirjelmän kuudennessa kohdassa sanotaan: "*että emigranteille ei ole myönnettävä mitään määräämisvaltaa tšekäläisiin asioihin. Siinä on päätoivomuksemme.*"

Tämän viimeksimainitun kohdan kirjeen lähettäjät olivat vahvasti alleviivanneet. Ja toiminnassaan vankilassa he esiintyivät juuri tämän "päätoivomuksensa" puolesta siten, että esitivät tällä emigranttivastaisella työllä tarkoittavansa taistelua SKP:tta ja sen puoluejohtoa vastaan. Irti kommunisteista vaatimuksensa he petkutustarkotuksessa pukivat "irti emigranteista"-muotoon. Kirjeen lähettämisen ja yksityiskohtaisen keskustelun sen lähettämisestä he koteloittivat niin ahtaaseen piiriin, ettei siitä hiiskuttu mitään sellaisille, joiden tiedettiin tai arveltiin olevan SKP:n jäseniä. Eikä sitä esitetty allekirjoitettavaksi sellaisille SSTP:n jäsenille, jotka eivät olleet asettuneet luopuruuden linjalle. Omasta "uskottujen" joukostakin otettiin sen allekirjoittajain joukkoon vain luotetuimmat sisärenkaan jäsenet — lukuunottamatta niitä paria siitä pian irti-

sanoutunutta toveria, joiden mukaan haalimista lienee lähinnä katsottava taktilliselta näkökannalta lähtien tapahtuneeksi.

Kirjelmän lähettämisestä saivat eräät vallankumouksellisella katsantokannalla olevat poliittiset vangit kuitenkin verraten nopeasti vihiä. Ensimmäiset viestit tästä joutuivat eräiden SKP:n jäsenyyteen kuuluvien vankien tietoon niin aikaisin, että kirjelmä oli vielä Tammisaaresta lähtemättä, joskin jo annettu sellaiselle postimiehelle, ettei voitu, niin ilmoitettiin, sen matkalle lähtemistä estää. Kuitenkin asetettiin Vällärille, Väisäselle ja Kulolle tiukka vaatimus, että heidän on ehkäistävä sen matkalle lähteminen tai lähetettävä heti päättävä ja kaikista varauksista vapaa peruutus. Tätä vaativat m.m. tov. Arvo Tuominen, allekirjoittanut ja useat muut. Teimme ne vaatimukset vakavasti perustellen ja puolueen nimessä. Turhaan! Tosin viekas Kulo laverteli olevansa tiukasti SKP:n ja sen johdon kannalla eikä tuntevansa erikoista tarvetta ainakaan sen puoluetta vastaan julkean avoimesti tähdätyn 6:n kohdan esittämiseen. Ja taikinamainen Väisänen m.m. allekirjoittaneelle ilmoitti tosiasiaa vastustavansa allekirjoittamansa kirjelmän kuudetta kohtaa, koska ei tiedä mitään syytä sellaiseen evästykseseen löytyvän, mutta muutoin hän ilmoitti luonnostaan kuuluvansa hillityn toiminnan kannattajiin ja pysyäkseen sovinnossa asuinkavereittensa, Vällärin ja Kulon, kanssa tuli sen 6:n kohdankin allekirjoittaneeksi. Näin nämä pari "johtajaa" juttelivat. Mutta sinnikäs Välläri piti kiinni kirjelmästä. Ilmoitti sen syntyneen pitkäaikaisen ja vakavan harkinnan sekä keskinäisten neuvottelujen tuloksena, ja olevansa sitä mieltä, että se on siis saatava sellaisenaan ulos. Ja niin se lähti ulos. Siellä siitä piti tulla tehoisa vipusin opportunistiselle hajotustyölle ja puoluevastaiselle puuhailulle.

Kuitenkin se seikka, että asia tuli näinkin nopeasti vankilassa olleiden puolueen jäsenten tietoon, sekä se, että asianomainen kirjeen saaja ei sitä leviteltyt, teki mahdolliseksi taistelun järjestämisen tuota Vällärin ja kumppanien puoluevastaista alotetta vastaan. Taistelua Välläriä ja kumpp. vastaan ei käyty parhaavassa muodossa, vaan osoitettiin heidän edesottamistensa puoluevastaisuus, tehtiin työtä joukkojen heistä irrottamiseksi ja täten taisteltiin organisatiotaan vankilassa ja sen ulkopuolella lujittamaan pyrkivän opposition vaikutuksen alaslyömiseksi. Vankilassa alotettiin säännöllinen joukkotyö välläriläisyyden paljastamiseksi. Myös ulos lähetettiin nopeasti varoitukset sekä selvät ilmoitukset siitä, että vankilassa

oleva joukko ja vastuunalaisimmilla paikoilla olleet toverit eivät ole tuon Vällärin koplan tekeleen takana, vaikka kirjelmän allekirjoittajat yrittivät sellaista tapajille ja jopa osaksi itse kirjelmässäänkin väittää.

”IRTI EMIGRANTEISTA”-VAATIMUKSEN POLIITTINEN SELVITTÄMINEN

Kuten tuosta edelläesitetystä kirjelmästä näkyy, asettivat sen lähettäjät pääkysymykseksi sen, ettei emigranteilla saa olla mitään määräysvaltaa Suomen työväen luokkataisteluasioissa. Me, puolueen kannalla olleet poliittiset vangit, myös asetimme tämän oppositiovaatimuksen poliittisen selvittämisen terävästi esille. Osoitettiin monilla esimerkeillä selväksi se, minkä välläriläisetkin sisärenkaassaan avoimesti sanoivat, että ”irti emigranteista”-vaatimus on tarkoitettu *irti kommunisteista* vaatimukseksi, tämä vaatimus on SKP:tta vastaan kohdistettu likvidatoorinen vaatimus. Sen julkeuden paljastamiseksi esitettiin m.m. seuraavia tosiasioita:

Välläriläisten tämä vaatimus oli pohjaltaan sekä ideologisesti että käytännöllisesti täysin yhteenlankeava sen raivokkaan hyökkäys- ja parjaustulvan kanssa, mitä Suomen lahtarit ja tannerilaiset lahtarisosialistit harjoittavat neuvostomaahan paenneita vallankumouksen johtajia ja vallankumouksellisia joukkoja vastaan, saaden tämä lahtarien ja sosialidemokratian johtajien raivokas puuhailu erikoisen kärkevyyden niitä etumaisia vallankumoustaistelijoita kohtaan, jotka ovat olleet SKP:tta luomassa ja sen kautta rakentamassa pohjaa ja takeita Suomen proletariaatin uudelle vallankumoukselle ja sen voitolle. Selvästi osoitettiin, että välläriläiset ”irti emigranteista”-vaatimuksineen ovat suoristautuneet yhteiseen rintamaojennukseen lahtarien ja sosdem johtajien kanssa. Kehotettiin vankitovereita kavahtamaan tällaista oppositiota ja lujittamaan taistelua puolueen puolesta.

Osoitettiin, että jo ennenkin eri tyyppiset vastavallankumoukselliset ovat esim. Marxia ja marxilaisuutta vastustaessaan yrittäneet leimata Marxin opit muka emigration luomaksi katkeruuden ilmaukseksi porvarillista järjestelmää vastaan ja siis välläriläisetkin, julistautuessaan solidaarisiksi tuollaisten vastavallankumouksellisten vouhotusten kanssa, tosiasiasa taistelevat vallankumouksellista marxilaisuutta vastaan.

Osoitettiin, että vaikka SKP onkin emigranttioloihin joutuneiden Suomen työväen vallankumouksen parhaimpain tais-

telijain perustama, niin sen juuret ovat syvällä Suomen maaperällä, sen taisteluiden perusta ja tukikohta on kokonaan Suomessa ja jokaisen rehellisen poliittisen vangin ensimmäinen velvollisuus on lyödä alas puoluevastaiset likvidaattoripuuhat, esiintyä puolueen puolesta ja kehittää puolueen taisteluja.

Osoitettiin, että tuo välläriläisten "irti emigranteista"-vaatimus on mitä räikein näyte vastavallankumouksellisesta kansallisesta rajoittuneisuudesta ja hyökkäys vallankumouksellista internationalismia vastaan, se on taisteluhaaste, paitsi SKP:lle, myöskin Kominternille ja siksi siitä on jokaisen rehellisen työtaitekevän päättävästi irti sanouduttava.

Edelleen osoitettiin, että ne Suomen vallankumouksellisen taistelun etumaiset johtajat, joita vastaan välläriläisten "irti emigranteista"-vaatimus on kohdistettu, ovat sellaisia vallankumouksellisen taistelumme johtajia ja taistelijoita, jotka ovat lakkaamatta olleet jo vuosikymmenet mukana Suomen työväen taisteluissa ja jotka nyt kommunisteiksi kasvaessaan ovat entisestään monin verroin rakkaampia Suomen työväenluokalle, koska juuri he ovat nopeimmin, perusteellisemmin luoneet vanhan sosialidemokraattisen nahkansa — ovat bolshevistisen itsekritiikin avulla ja taistelujen tulossa kasvaneet vallankumouksellisiksi, ovat olleet ensimmäisinä osoittamassa Suomen työtaitekeville oikeata leniniläistä taistelutietä juuri siksi, että ovat olleet ensimmäisinä luomassa ja lujittamassa SKP:tta — Suomen proletariaatin taistelupuoluetta. Sitä vastoin, niin osoitettiin, tuon "irti emigranteista"-tunnuksen päkistäjä, Välläri, on olio, jota ei ole Suomen vallankumouksellisen työväen taisteluissa ennen nähty, joten hänellä ei ole oikeutta puhua muuta kuin omassa nimessään.

Samalla kun me puolueen puolesta esiintyneet edellämainittuihin y.m. seikkoihin nojautuen, järjestyneitä työmuotoja ja työnjakoa noudattaen, selvästi osoitimme välläriläisen koplan tuon vaatimuksen puoluevastaisuuden, ahdistellen sen vaatimuksen allekirjoittajiakin, asetimme nimenomaan tässä kysymyksessä päähuomion joukkojen irrottamiseen välläriläisistä ja SKP:n todellisen roolin selvittämiseen. Ja epäilemättä se työ toi tuloksiakin, koska, kuten jo osoitimme, jopa Väisäsen ja Kulonkin oli pakko sanoissa kieltää "suuri" johtajansa Välläri ja vakuuttaa puolueelle uskollisuuttaan ja sitä, etteivät he muka ole tuon kirjelmän 6:n kohdan takana. Tästä välläriläisen johtokoplan eräiden silmantekevään aineiden horjumi-

sesta ja epäröimisestä oli ainakin se hyöty, että voitiin joukoille jo tähän viittaamallakin osoittaa, miten huonoa asiaa nuo olivat lähteneet ajamaan.

Tässä vain eräitä viittauksia siihen puolueutyöhön, mitä nimenomaan puolueen merkityksen osoittamiseksi ja tämän väläriläisten puoluevastaisen vaatimuksen joukoille selvittämiseksi sekä joukkojen väläriläisistä irrottamiseksi tehtiin.

Tuo kirjelmä, kuten jo huomautimme, ansaitsee vielä nytkin huomiota ei vain sen 6:n kohdan vuoksi, vaan siksi, että siitä tuli kaikissa suhteissa se SKP:tta vastaan tähdätyn työn platformu, jolle välärismin myöhempi puoluevastainen ja vihdoin avoimen vastavallankumoukselliseksi kehittynyt puuhailu on nojautunut. Huutaessaan "irti emigranteista" he samalla lujittivat siteitä sosialidemokratiaan päin. Sen luojat ovat alunalkaen tehneet kaikkensa "ymmärtämyksen" osoittamiseksi ei vain opportunisteille, vaan myöskin sosialidemokratian johtajille. Hikihatussahan ne ovat häärineet työväen luokkataisteluotteiden "hillitsemiseksi" eli selvällä työläiskielellä sanottuna: — *luokkataistelun kavaltamiseksi.*

KYSYMYKSIÄ "UUSISTA HUTTUSISTA"

Kirjelmässä on eräitä sellaisiakin yksityiskohtia, joiden selvittäminen vaatisi omat erikoislukunsa. Viittaamme tässä vain yhteen sellaiseen kohtaan. Kirjelmän 4:nnessä kohdassa, missä Välläri ja kumpp. kehoittavat ammatillisen liikkeen alalla noudattamaan "varovaista ja hillittyä menettelytapaa", he vakuuttavat tämän "hillitsemisen" aiheuttavan m.m. sen, "ettei tarvitse nähdä uusia huttusia".

Mitähän Huttus-juttua luulette tässä tarkoitettavan?

Asia on seuraava: Välläri ja Kulo ilmoittivat Tammisaarella kymmeniä kertoja, että tunnettu Suomen ammatillisen liikkeen hajoittajaluikuri Edv. Huttunen teki ohranassa Vällärin ja Kulon omin korvin kuullen ja heidän tietensä kirjallisen sitoumuksen siitä, että hän vapaaksi päästyään tulee kaikin voimin taistelemaan Suomen ammatillisen liikkeen ohjaamiseksi reformismin tielle, amsterdamilaisuuden tielle. Tästä Huttusen ja ohranan solmiamasta kontrahdista Kulo ja Välläri monasti puhuivat, mutta kun heitä kehoitettiin tämä ohranan ehtoihin alistunut kavaltajakonna myös suurille joukoille paljastamaan, niin sitäpä he eivät tehneetkään. Monasti lupasivat sen tehdä täydelleen ja perinpohjin, lausuiivat inhonsa tuon roistonteon

johdosta ja täten yrittivät nostaa omaa auktoriteettiaan rehellisten työläistoverien silmissä. Vankilakeskusteluissa he usein näennäisen jyrkkäsanaisestikin "tuomitsivat" sen, että Huttunen konnamaisesti sitoutui ohranan kautta pääoman agentiksi ammatillisessa liikkeessä. Mutta käytännöllisesti kieltäytymällä Huttusen paljastamisesta tosiasiaassa he jo silloin valmistiivat sitä, mikä sittemmin tapahtuikin, siirtymistensä ohranalle itsensä myyneen Huttusen läheiseksi työkumppaniksi. Ja jo siinä "irti"-kirjelmässään he kehoittavat "varovaan ja hillittyyn" ammatilliseen toimintaan epäilemättä senkin vuoksi, ettei enää jouduttaisi ohranan kanssa tekemisiin, jotta siellä ei pääsisi muodostumaan toimintaan mukaan päässeistä luhista ja raukoista "uusia Huttusia". Mutta kokemus on opettanut, että itsestään Välläristä on tullut "uusi Huttunen", joka suorittaa kurjaa provokaattorin roolia aikaisemmin sanoissa kiroomainsa Huttusen ja Louhikon rinnalla.

Tuo välläriläisten kirjelmä joutui vankilan ulkopuolella puolueen tietoon. Ja verraten pian saatiin vankilaankin lyhyt selvittävä vastaus puolueen KK:lta sekä sen yhteydessä laajempi puolue toimintaa selostava kirjelmä SKP:n Suomen byrolta. Näihin saapuneisiin kirjelmiin tutustuivat vankilassa ensin eräät harvat puolueen jäsenet. Annoimme ne sen jälkeen välläriläisten luettavaksi siinä tarkoituksessa, että he oikean selon asioista saatuaan ottaisivat noista asian laatuun katsoen liiankin toverilliseen muotoon laadituista kirjeistä ojentautuakseen. Samalla välläriläisille nimenomaan huomautettiin poliittisten vankien asianomaisten vankilaelimien kautta, että saapuneet kirjelmät on laitettava vankien keskuudessa kiertämään. Näin ei kuitenkaan käynyt. Välläri ei uskaltanutkaan laskea joukkojen käsiin puolueen esittämiä tosiasioita, vaan hävitti kirjelmät. Ja meidän, puolueen kannalla olleiden, vakavaksi virheeksi on osoitettava se, että uskoimme niin paljon välläriläisiin, että annoimme heille nuo kirjelmät ottamatta jäljennöstä itsellemme. Näiden hävittäessä dokumentit ei saatukaan asiaa riittävän vakuuttavasti joukoille selvitettyksi. Mutta jos me siellä vankilassa olimme vielä silloin tuomittavan hyväuskoisia välläriläiskoplaan nähden, niin samaa on sanottava puolueen kannastakin. Sitä osaltaan todistaa se puolueen KK:n hellävaraisen toverillinen kirje, jonka jälempänä kokonaan julkaisimme. Sen lämmintä pehmeyttä me jonkin verran pienemässä toveripiirissä arvostelimme, mutta myös se kirje osaltaan vaikutti siihen, että me yhä edelleenkin olimme niin pit-

källe menevän sovinnollisia väläriläiskoplan pahimpiin johtajiinkin nähden, vaikka ne tuon helläkätisenkin kirjeen hävittivät ja sen joukoilta salasivat.

MITÄ SKP:n KK SILLOIN SANOI

Osoitukseksi puolueen kannasta ja miten toverilliseen muotoon puolueen KK:n lähettämä kirjelmä oli laadittu, julkaisemme sen tässä kokonaisuudessaan:

”Rakkaat toverit! Lausumme teille ja teidän kauttanne kaikille vallankumouksellisille tovereillemme vankilamuurien sisällä veljelliset taisteluterveiset puolueen puolesta. Vakuutamme, että puolueemme — maailman kommunistisen perheen yhtenä jäsenenä Kominternin johdolla tekee rintamaosallaan uupumattomasti ja sitkeästi työtä proletaarisen vallankumouksen voiton valmistamiseksi, samaa työtä, mihinkä osanotosta porvaristo nyt teille kostoaan puskee. Ja olemme nähneet, että puolueemme työ on viime aikoina myös saavuttanut menestystä. Puoluejärjestömme on vahvistunut ja luokkatietoisien vallankumouksellisen köyhälistön joukot kerääntyvät jälleen puolueemme ympärille ja siten takaavat yhteyden suuriin työtätekeviin joukkoihin kaupungeissa ja maaseudulla.

Tiedämme, että te seuraatte vallankumouksellisen liikkeen kehitystä sekä puolueen toimintaa niin huolellisesti kuin se vain on mahdollista teidän vaikeissa oloissanne. Emme tosin luule, että olisitte viime aikoina saaneet esim. Proletaariamme säännöllisesti lukeaksenne. Sen saanti olisi erittäin tarpeellista järjestää, jotta voisitte sielläkin pysyä asiain kulun mukana liikkeessämme ja sen verran kuin mahdollista myös myötävaikuttaa asiain kulkuun.

Olemme suullisten kertomusten kautta kuulleet, että eräät toverit siellä keskuudessanne ovat hiljattain laatineet lausunnon, missä pohditaan kysymystä siitä, mitä menettelytapaa vallankumouksellisen työväen nykyisissä oloissa olisi noudatettava. Samojen suullisten tietojen mukaan olisivat mainitut toverit katsoneet olevan aihetta suhtautua arvostellen ja moittien puolueemme noudattamaan menettelytapaa haluten siinä suhteessa muutosta. Emme kuitenkaan ole tarkemmin kuulleet perusteluja ja johtopäätöksiä.

On itsessään vaan hyvä ja toivottavaa, että teidän asemassanne olevat toverit lausuvat mielipiteitään, arvostelujaan puolueen toiminnasta sekä tekevät ehdotuksiaan vastaisuuteen nähden. Mutta valittavaa sitävastoin olisi, jos ketkään puoluetoverit tällaiseen ryhtyessään eivät käänny siinä suoraan puolueen puoleen puoluejohdon kautta, vaan sivuuttavat puolueen, vedotakseen puolueen ulkopuolella oleviin, ennenkuin heidän ehdotuksistaan on saatu edes keskustella puolueen omassa keskuudessa.

Kuten sanottu emme tunne tarkemmin mainittujen vankilassa olevien toverien ajatuksia ja kantaa nykyisen menettelytavan suhteen, emme myöskään sitä, mitä siitä on sieltäkäsinkin nyt ehdotettu; myöskään emme tiedä varmuudella, mihin toimintaan on ryhdytty vankilassa olevien toverien puolelta näissä asioissa. Sen vuoksi pyydämme mita nopeimmin puoluejohdon kautta kertomaan ajatuksistanne puolueen toimintaan nähden, ehdotuksistanne ja toivomuksistanne.

sekä toisaalta myös tutustumaan meidän yleiseen kantaamme "Proletaarista".

Vakuutamme teille, toverit, että kaikki esityksenne, ehdotuksenne, pienimmätkin, sekä mahdolliset arvostelunne, kirpeimmätkin, tulevat osakseen saamaan vakavan ja huolellisen pohdinnan. Ja mikään, mikä niissä vain on omansa kehittämään ja auttamaan vallankumouksellista liikettämme eteenpäin, jouduttamaan ja varmentamaan proletariaatin voittoa, ei jää huomiotta.

Odotamme teiltä siis pikaisia tietoja. Me puolestamme olemme valmiit antamaan huolellisesti tarvittavia selityksiä ja tietoja sen lisäksi, mitä viime aikoina paremman yhteyden kautta olette saaneet.

Pysykää edelleen lujina vallankumouksellisen rintaman vaikeimmalla paikalla. Takokaa siellä, omalla tavallanne, proletariaatin voiton aseita. Me vapaudessa olevat, muistaen teitä, odotamme teitä yhteisiin riveihimme, pinnistämme kaikkemme täyttääksemme vallankumouksellisen velvollisuutemme.

Kommunistisin terveisin
SKP:n Keskuskomitea."

Tämän puolueen KK:n kirjeen saimme Tammisaaren toukokuun lopussa 1925. Sen mukana seurasi laajempi puolueen SB:n selonteko puolueen työstä ja saavutuksista eri työaloilla — ammatillinen liike niihin luettuna. SB:n kirjeessä osotettiin konkreettisilla esimerkeillä, että SKP on lujasti kiinni Suomessa ja toimii Suomen maaperällä ja että tuollaiseen puuhailuun, mistä Vällärin ja kumppanien kirjelmä kertoo, ei ole syytä eikä se edistä puolueen asiaa, vaan päinvastoin vahingoittaa sitä. SB:n kirjelmä oli yksityiskohtaisempi kuin KK:n kirjelmä, koska sen laatijat tunsivat Vällärin ja kumppanien kirjelmän sanamuodon ja samalla tunsivat laajan vankijoukon jyrkän kielteisen ja tuomitsevan suhtautumisen Vällärin koplan edesottamisiin, — jotavastoin KK:n kirjelmä, kuten siitä ilmeekin, nojautui lyhyeen KK:n saamaan ensi-informaatioon.

Tässä on syytä mainita, että kun meille vankilassa ilmeni, että tuo edellämainittu "irti emigranteista"-kirje kuitenkin lähetettiin ulos, lähettivät puolueen kannalla olevat vankijoukot järjestetysti ja nopeasti kymmenille eri tovereille ja sitä kautta puolueelle tietoja vankien todellisesta kannasta.

Hävittäessään puolueen KK:n ja SB:n kirjelmät yrittivät Välläri ja kumpp. selittää tämän estämistoimenpiteensä oikeutusta m.m. sillä, että kirjeet muka olivat niin hyökkäviä, karkeita ja repiviä, ettei niitä voinut vankilassa olevien laajempien joukkojen käsiin antaa! Tästäkin kuvastuu osa sitä provokatorista puuhailua, mikä jo aikaisemmin oli ominaista eritoten hra Vällärille. Viime aikoina olemme sen jatkumisesta saaneet

monia varsin räikeitä todistuksia eikä suinkaan vähemmin hänen merimieslakon yhteydessä esittämistään neuvostovastaisista hyökkäyksistä yms. lahtariohranan työtavoille ominaisista konnuuksista.

Tämän ohella Välläri ja kumppanit, jotka omaakaan kirjelmänsä eivät näyttäneet laajoille vankijoukoille, vankilassa käydyissä yksityiskeskusteluissa selittivät, että heidän kirjelmänsä muka ilkeämielisyydestä selitetään väärin. Se muka sisälsi vain eräitä riidattomia kommunismin perustotuuksia. Vihdoin he vasta syksyllä v. 1925 lähettivät SKP:lle tarkoitettun kirjeen, jossa m.m. osoittivat, että heidän aikaisemman kirjeensä viimeinen kohta, juuri se, jonka he alun alkaen tärkeimmäksi pääasiaksi alleviivasivat, on ehdoton ja välttämätön. Tässä kirjeessä oli yhä selvempänä eräänlainen kansallissosialismin leima, vallankumouksellista internationalismia syvästi kammoava kansallisen rajoittuneisuuden tuoksu. Yritettiin "todistaa", että ellei sitä heidän SKP:ta likvidoivaa "irti"-kantaansa noudateta, niin se saattaa "koitua vanhingoksi tämän maan luokkataisteluliikkeelle". Samoin tässä heidän syyskirjeessään vakuutetaan, että he edelleen ovat täydellisesti sen aikaisemmin vankilan ulkopuolelle lähettämänsä kirjeen takana. Siis: tehty on ja seisoo. Se oli luopuriluikureiden vastaus puolueelle. Ja samalla se oli lupaus alottamansa puoluevastaisen puuhan jatkamiseksi.

MIKSI EI PUOLUE HETI VASTANNUT LUJAOTTEISEMMIN TUOLLAISEEN LURJUSTELUUN?

Tuollaisen kysymyksen saattavat useat toverit jo edelläolevan johdosta tehdä. Tietenkin nyt vissin vuosimatkan päästä silloisia asioita katsellessa nouseekin esille monia vakavia opeuksia, jotka velvoittavat tiukentamaan otteita puoluevastaisia aineksia vastaan, jotka vaativat tehostamaan luokkavalppautta. Allekirjoittanut puolestaan tahtoisikin sanoa, että eritoten nykyhetken olosuhteissa ja edessä olevia taisteluja silmälläpitäen meidän tulee ehdottomasti tarttua lujasti kiinni kaikkeen, mikä vähänkin viittaa tuollaiseen puoluevastaisuuteen, sillä muun ohella meillä nyt ovat välläriläisen kavaltajakoplan kataluudet varottavina edessämme kutsuen ja kehottaen entistä päättävämpään taisteluun puolueen puolesta.

KK:n kirjelmässä ävoimesti asetetaan määrääväksi kaikki se, mikä edistää, "kehittää ja auttaa vallankumouksellista liiketämme eteenpäin, jouduttaa ja varmentaa proletariaatin voit-

toa". Tämän me katsoimme vankilassa muun ohella velvoittavan meitä siihen, että järjestimme puoluekantaisen joukko-työn välläriläisen johtokoplan pyrkimysten vankilatovereille paljastamiseksi ja ryhdyimme työhön välläriläisten johtopampujen joukoista eristämiseksi. Ja uloslähetetyissä terveisissämme kehoitimme vankilasta vapautuvat luokkataistelurintamaan edelleen havittelevat välläriläiset sijoitettavaksi sellaisiin tehtäviin, missä vallankumouksellisen luokkataistelun tuli ja tuuli ovat niin voimakkaat, että se joko auttaa heitä selviämään poliittisesta sekapäisyydestään tai, ellei se selviäminen ole mahdollista, ainakin paljastaa heidät ja tekee mahdolliseksi heidän heittämisensä yli laidan. Lopulta jouduttiinkin viimeksimainittuun vaihtoehtoon. Tämän lopputuloksen selviämisen jouduttamiseksi olisi tullut toimia tiukemmin ja nopeammin. Heidä ei olisi pitänyt laskea sanomalehtimiehiksi t.m.s., mutta heittää heidät noiden kylläkin rumien vankilavouhotuksiansa vuoksi silloin vankilassa olleina heti ilman edelläkämpää valmistuskamppailua yli laidan — myös se ei olisi ollut työvään suurelle vapautumisen asialle eduksi. Myönnettävä on, että eräät toverit vankilassa jo sellaistaikin tahtoivat. Toistan: paljastuskamppailu oli ennen sitä yli laidan heittämistä ehdottoman välttämätön. Mielestäni sitä on jatkettava edelleen sikäli, että myöskin välläriläisyyden myöhemmät vaiheet, koko sen avoimeksi vastavallankumouksellisuudeksi kehittymisprosessi, tulee selviöksi Suomen koko työväänluokalle ja suomenkielisille työtätekeville kaikkialla muuallakin.

VÄLLÄRILÄISYYDEN PALJASTAMINEN VANKILAN ERI TYÖPAIKOILLA

Tästä välläriläiskysymyksestä riitti keskustelua vankien keskuudessa pitkäksi aikaa. Eri työpaikoillakin sitä selvitettiin. Mainitsen vain eräitä esimerkkejä, jotka osaltaan todistavat sen, mitä edellä sanoin paljastustyöstämme. M.m. "Kymmenen puuseppää" lähetti silloin toimineelle PVP:lle avoimen kirjeen, jossa m.m. kysyttiin:

1) Onko totta se, että eräät johtavat toverit tekevät keskuudessamme hajoitustyötään salakuljettamalla miehestä mieheen, ryhmästä ryhmään ja sellistä selliin jotakin hämäräperäistä "kirjelmää", jonka tarkoituksena on m.m. suhteiden taittaminen itäänpäin?

2) Onko totta se, että mainittu kirjelmä on lähetetty vapauteen ja että siinä ei puhuta vain sen allekirjoittajien, vaan toistenkin vankien nimessä?

3) Onko totta se, että mainittuun kirjelmään tullut vastaus selostuksineen on hiljaisesti haudattu eikä sitä anneta pyydettyä-

kään vankien luettavaksi. Vaikka samaan aikaan täältä lähetetyn surkean "kirjelmän" jäljennöstä kuljetetaan sellistä selliin ja koe-tetaan sitä samalla suullisissa keskusteluissa mahdollisimman pyö-reästi selittää ja käydään fanaattista demagogiaa sen puolesta?"

"Kymmenen puusepän" kirjelmässä kysellään samalla myös-kin välläriläisten muitakin puoluevastaisia esiintymisiä.

Tähän kyselyyn hankki vankilassa silloin toiminut PVP Välläriä vastauksen. Välläri vastasi seuraavasti:

"Ultimatistien kyselyn 1), 2) ja 3) kohta voidaan katsoa koske-van kysymyksessä olevan kirjelmän allekirjoittajia, muut eivät. Vii-den toverin allekirjoittamana on noin vuosi sitten lähetetty eräälle yksityiselle, tärkeässä puoluethtävässä olevalle toverille kirje, jos-sa ei suinkaan puhuta kaikkien nimessä, kuten on tahdottu väittää. Siinä esitetään vain joitakin mielipiteitä julkisesta puolue toiminnasta ja lopussa sanotaan tärkeimmillä paikoilla olleiden toverien yleensä, ei siis edes kaikkien, olevan samaa mieltä kanssamme. Tässä on puhuttu julkisessa toiminnassa, SSTP:n tärkeimmillä paikoilla olleis-ta tovereista, mutta ei heidän nimessään. Sen näette myötaseuraa-vasta kopiostakin, joka on heti palautettava ja talletettava. Kopiota ei myöskään ole kuljetettu sellistä selliin, vaan ovat vain puolue-toverit (SSTP:n) sen nähneet. Heille on se pitänyt näyttää, koska erään nimimerkki "Juhonpojan" vastinekirjelmä (tarkoittaa SB:n kirjettä) oli vahingossa (!) joutunut henkilöille, jotka kait ovat ultimatumin allekirjoittajia ja antanut heille aiheen levittää kir-jelmästämmme vääristelyjä tietoja. Kun siitä alkoi levitä kaikenlaisia juoruja ja jotta totuus tulisi puoluetoverien tietoon, olen näyttänyt kirjelmämmme kopiota vääristelyjä kuulleille puoluetovereille. Jos joku toveri on sen näyttänyt mahdollisesti jollekin sivullisellekin, puolueeseen (SSTP:hen) kuulumattomalle, niin on hän siitä vastuus-sa, sillä olen jokaiselle nimenomaan sanonut, että vain puoluetove-reille sitä saa näyttää. Kirjelmän johdosta tänne saapuneita kir-jeitä emme ole voineet säilyttää eikä niitä kukaan ole meiltä pyy-tänytkään.

Vaikka emme olisikaan yksityisistä kirjeistämme tilivelvollisia mil-lekään ryhmälle, niin olemme antanut saamanne tiedot keskinäisen toveruuden eheyden nimessä."

Tämäkin Välläriin kirjoittama kirjelmä on monessa suhtees-sa merkillepantava. Hän siinä puhuu heidän "irti"-kirjelmänsä johdosta vankilaan saapuneista kirjeistä monikossa mutta salaa puolueen KK:n kirjeen ja konkreettisesti mainitsee vain "Ju-honpojan" kirjeen. Ilmoittaa olevansa näiden puolueelta tullei-den ja koko poliittisten vankien joukolla osotettujen kirjeiden hävittäjä. Ja, kuten kirjelmästä näemme, esittää kysymyksen sii-nä valossa, että hänelle ovat puoluetovereita ainoastaan eräät, julkisessa liikkeessä toimineet, mutta varsinaiset joukot sekä kaikki SKP:n jäsenet hän ilmoittaa pyrkivänsä eristämään myös-kin tästä kysymyksestä. Ilmoittaapa kurinpitotoimenpiteitä vil-

kutellen niiden omiensa olevan vastuussa, jotka ovat "sivullisille" (s.o. SKP:n jäsenille) näyttäneet heidän "irti"-kirjelmänsä. Ja lopuksi tuo lurjus visertää, että kaikkea tätä konnuutta hän harjoittaa muka "keskinäisen toveruuden eheyden nimessä".

Tämäkin siis osaltaan selvästi näyttää, että hän lähimpineen kaikessa jo silloinkin, vuoroin röyhkeillen, vuoroin demagogiaa harjoittaen asettui puoluetta vastaan.

HEIKKOUKSIA TAISTELUSSA VÄLLÄRILÄISIÄ VASTAAN

Itsekritiikin merkeissä on mainittava, että meidän, puolueen kannalla olleiden, vastatoimenpiteet vankilassa ilmennyttä välläriläisyyttä vastaan eivät läheskään aina olleet riittävän päättäviä. Teimme jatkuvaa puolueetyötä, mutta ennenkaikkea puutui se, että olisi alunperin vankijoukkojen edessä tartuttu niihin todella loppuun asti bolshevistisesti, teoreettisella syvätteisuudella ja käytännöllis-organisatoorisella lujuudella. Sitä Välläriin ja kumpp. uloslähtettämää kirjelmääkään ei periaatteellisesti kohta kohdalta paljastettu laajoille joukoille, vaikka sen puoluevastaisuus edelläkerrotulla tavalla osoitettiin. Hyvin paljon tehtiin selvitys- ja käännöstyötä välläriläisten keskuudessa. Paljon oli aluksi sellaistaikin toivoa, että saadaan jäämään Välläri yksin puuhiensa taakse, sillä jopa sellaisetkin välläriläiskoplan johtomiehet kuin Väisänen, Kulo, Br. Airola y.m. vakuuttivat — sanoissa — että heti sinä hetkenä, kun he näkevät, että Välläri todella nousee SKP:tta vastaan, he avoimesti sanoutuvat hänen porukastaan irti. Vaikka noihin puipulipuheisiin ei täysin luotettu, niin kuitenkin ei nähty alunalkaen riittävän syvälle heidän pikkuporvarillisuutensa ja siltä pohjalta lähteneeseen puoluevastaisuuteen, jotta olisi tajuttu, että moiset puheet olivat kavaltajain koiranvaloja eikä sen enempää.

Luokkalujuutta vailla olevia yksilöitä kuului myös puolueen kannalla olevaan aktiiviinkin. Siitä on yhtenä todistuksena luopio *Ahokanta*. Hän oli esim. tuon "Kymmenen puusepän" kirjeen aloitteentekijä ja laatija ja hänelle oli vankilasta vapauduttuaankin taistelussa välläriläisyyttä vastaan uskottu monia tärkeitä tehtäviä. Mutta tulimme kokemaan, että hänelläkin oli poliittinen selkäranka puuromainen — luopion selkärangaksi sopiva. Jouduttuaan myöhemmin Välläriin rinnalle esim. *Tiedonantajan* toimitukseen olisi hänen yhdessä toisten kommunistien kanssa tullut pitää korkealla puoluekantaisuuden lippua, mutta ylen pian hän "lankesi loveen", siirtyi luo-

puruuslinjalle, antautui vehkeilijä Vällärin käsikassaraksi. Se tie vei hänetkin luokkataistelijain riveistä välläriläisyyden kirjavalampaisen karsinan kautta vastavallankumouksen rintamalle.

Tässä ei ole tarkoitukseni tuollaisille pettureiksi mynnähtäneille olioille ja väsyneille sieluille muistosanoja esittää. Mainitsimme tämän Ahokantaesimerkin osaltaan osoittamaan sitä tosiasiaa, että syvempään teoreettisuuteen ja päättävämpään luokkalujaan kasvatustyöhön meillä olisi ollut omassakin joukossa syytä, vaikka pidänkin taistelumme linjaa ja suuntaa oikeana. Ja juuri siinä luokkataisteluteorian syventämisen ja luokkalujuuden vahvistamisen mielessä tämä välläriläisluopioiden juttu yhä tänäänkin varottaa ja velvoittaa. Puoluekurin ja teoreettisen puoluekantaisuuden kaikinpuolinen vahvistaminen ja bolshevistiseen joukkotyöhön liittyvä teoreettisen tietoisuuden kohottaminen puolueen laajoissa joukoissa on paras toimenpide kaikkien puoluevastaisten vouhotusten alaslyömiseksi.

Heikkous puolueellamme on epäilemättä sekin, johon jo olemme viitanneetkin, että päästettiin Välläri *Tiedonantajan* toimitukseen eikä samalla asetettu riittävän lujaa puolueydintä vahvan puoluekantaisuuden takeeksi. Jo silloin hän ehti tehdä monia konnuuksia kommunistista puoluetta ja Suomen työväenluokkaa vastaan, konnuuksia, joiden tarkoitus ja merkitys vasta jälkeinpäin on koko alastomuudessaan paljastunut.

VÄLLÄRILÄISTEN OSUUS v. 1925 PRESIDENTIN VAALEISSA

Vällärin koplan puoluevastainen työ Tammisaaren poliittisten vankien keskuudessa ei pysähtynyt yksinomaan tuohon yhteen ulos lähetettyyn kirjelmään. Puuhailu ulospäin osoitautui jatkuvaksi. Ja sitäpaitsi, siitä johtuen että vankilalehdessämme *Elämää yössä* oli näiden vouhotusten alkaessa välläriläinen toimittaja, Vällärin onnistui uittaa tähän lehteenkin useita puoluevastaisia kirjoituksia.

Ensimmäinen laajempi ja avoimesti Kominternia ja SKP:tta vastaan tähdätty kirjoitus oli Tammisaaren poliittisten vankien *Elämää yössä*-lehdessä elokuussa 1925. Mainittuna vuonna käytiin valitsijamiesvaalikamppailu presidenttivaalien johdosta. Vasemmistotyöväen presidenttiehdokkaaksi lopullisesti asetettiin *Matti Väisänen*. Se ehdokas sai, ihmeellistä kyllä, jopa osaksi puoluejäsentenkin keskuudessa kannatusta. Tämä silloin vankilassa ollut opportunistinen presidenttiehdokas, joka

sai kannatusta tosin vain poliittisen vangin ominaisuudessa, oli koko olemukseltaan kerrassaan tyypillinen opportunistisuuden ja sopuilon edustaja. Tähän miekkoseen takertuivat toverit juuri sen vuoksi, että heidän silmissään niin hyvin Välläri kuin Väisänenkin vielä silloin näyttivät kommunisteilta. Ja oikeastaan — siltä meistä tuntui vielä silloin siellä Tammissaaressakin. Pidimme heitä vain huonoina kommunisteina ja sen vuoksi lähetettiin tovereille ulos tieto, että Väisänen ei nauti vankien keskuudessa luottamusta. Suuri kielteinen seikka meille, puolueen kannalla olleille poliittisille vangeille, oli se, ettei heti nopeasti tiukemmin hälyytetty vastaan, kun nähtiin Väisäsen hahmon työntyvän esiin presidenttiehdokkaana, sillä tosiasiaissa Väisäsellä ei ollut Tammissaarella kannatusta. Hänet tunnettiin vankitoverien keskuudessa suurena raukkana (eli suuri p:ska, kuten hänestä siellä vankila-joukon kielellä sanottiin).

Räätälintyössä olevat vangit näkivät välittömästi Väisäsen monet raukkamaisuudet. Tapahtuipa sellaistaakin, että tämä presidenttiehdokas ja ylin ammattipamppu oli — lakkorikkurina. Räätälien työryhmään kuuluvilta vangeilta varastettiin näet puolet 40-minuutin sauna-ajasta pois siten, että heillä kannatettiin eräitä lumppupusseja varastolle saunassa käynnille varattuna aikana. Työryhmä päätti tästä kieltäytyä. Päätettiin ja päätös toteutettiin. Saunaan lähtiessä kuului tuttu komennus lumppupussikasalle. Ei mene ketään. Lahtaripamppu kiljaisee uuden lahtarikiljaisun. Jo painui pari tunnettua kantaturjusta lumppupussikasalle ja — kolmantena presidenttiehdokas Matti Väisänen. Mutta vaikka tuollainenkin suuruus rikkoi sakin päätöksen, niin ketään lisäseuraajia ei löytynyt. Enemmistö pysyi päätöksen takana lujana ja — voitettiin. Vangit pääsivät oikeissa ajoin saunaan ja lumput kuljetettiin tavallisena työaikana.

Mutta Väisäs-Matti ehti tässäkin näyttää todellisen "taistelijaominaisuutensa", kuten niin monta kertaa muulloinkin.

Tämäntapaista "sankaruutta" esitti se v. 1925 vaalien presidenttiehdokas, jonka puolesta — häpeä sanoa — puoluekin loppukädessä joutui toimimaan. Tämä puhuu mitä varottavinta kieltä puoluekurin puolesta. "Paikan päällä" lähdettiin etsimään "vähemmän ärsyttävää" ehdokasta puolueen nimeämän ehdokkaan, tov. O. V. Kuusisen, tilalle. Ja jouduttiin kannattamaan jopa moista välläriläisten puoluevastaisten ainesten kärryillä kykkinyttä ja kykkivää oliota. Tämäkin siis osal-

taan sanoo: *ehdoton uskollisuus puolueelle kaikissa asioissa on taistelujemme menestymisen perusehtona.*

Niin! Matti lippuna se v. 1925 presidenttivaalien valitsijamiesvaalitaistelu käytiin ja — "Matti" oli tuloksenakin.

Vaalitaistelujen yhteydessä tapahtuneista virheistä epäilemättä oli eräs suurimpia juuri se, että ehdokkaaksi asetettiin Väisänen, tuo parantumaton opportunisti. Mutta tappioon oli paljon muitakin syitä. Niistä kaikista saatiin vankilassakin lukea tyhjentävä arvostelu ja yhteenveto SKP:n päälehden *Proletaarin* kirjoituksissa. Se *Proletaari* kiersi kaikkien tovereiden luettavana ja lujitti suuresti laajojen vankijoukkojen suhdetta puolueeseen.

Mutta Välläriä ei *Proletaarissa* esiintynyt bolshevistinen kannanotto tyydyttänyt. Päinvastoin. Hän suorastaan raivostui *Proletaarin* bolshevistisesta itsekritiikistä. Kyhäsi *Elämää* yössä-lehteen puoluevastaisen kirjoituksen. Vääristeli presidenttivaalikamppailun tunnuksia.

Kuten muistetaan olivat presidenttivaaleissa esitettyssä vaali-ohjelmassa keskeisempänä vaatimukset ja tunnukset, joita *Proletaarissa* nimitettiin työväen ja talonpoikain vallankumouksellisen taisteluliiton pohjalle perustuviksi *valtalinjatunnuksiksi*. Sellaiseksi ne puolue nimitti ja arvioi. Ja sellaiset ne olivatkin. Niissä ei ollut vikaa. Vika oli siinä, että ei ennen vaaleja selitetty niitä kylliksi. Ei viety niitä päättävästi joukkoihin. Ja edelleen vika oli siinä, ettei pidetty loppuun asti tiukasti kiinni jo näiden tunnustenkin vaatimusta kommunistisesta ehdokkaasta, toveristamme O. V. Kuusisesta.

Näitä valtalinjatunnuksia Välläri tulkitsi omalla tavallaan. Tunnusta työväen ja talonpoikain hallituksesta — siis juuri sitä keskeisintä valtalinjatunnusta — hän "selitti" opportunistisena kokoomushallitusta tavoittelevan ministerisosialismin tunnuksena. Ja tämän oman tekemänsä ruokottoman oletuksen porvarilliseen hallitukseen muka pyrkimisestä kumoamiseksi taisteli hän voimakkaasti. Työväen ja työtätekevän talonpojan vallankumouksellinen taisteluliitto oli hänelle suorastaan kauhistus. Niinpä hän m.m. mainitussa *Elämää* yössä-lehden kirjoituksessa tuomitsee tämän liiton pohjalle perustuvan työväen ja talonpoikain hallitustunnuksen ja koko valtalinnan ja aivan erikoisesti juuri tuon työläisten ja talonpoikain vallankumouksellisen taisteluliiton muodostamisen. Hän m.m. sanoo:

“Mielestäni on väärin puhua tämän maan talonpojista työläisten taistelutovereina. Eikö se ole juuri talonpoika, joka yhdessä varsinaisen porvariston kanssa on tässä maassa taistellut työväkeä ja maaseudun köyhälistöä vastaan? Eikö juuri talonjusseja ja porvareita vastaan noin neljännesvuosisata sitten alettu agitatsionityö nostanut tämän maan työväenliikkeen voimatekijäksi. Eikö v. 1918 kansalaissodassa taisteluja käyty juuri työväen, torpparien ja muiden maaseudun vähäväkisten yhtenäisen rintaman ja talonpoikaisrintaman välillä. Eikö punaisten tappiolle jouduttua juuri talonpoika ja porvari kilpailleet työläisten teurastuksessa? Työväenluokan pyöveli-merkki ei vieläkään ole voinut lähteä talonpojan otsalta. Eikä työväki sen paremmin kuin maaseudun köyhälistökään voi asiaa vakavasti harkittuaan hyväksyä talonjussien, työväen teurastajien, kosiskelua.”

Tuo on patamustan trotskilaisen ja intoilevan syndikalistin raivokasta puhetta. Siinä kokonaan unohdetaan talonpoikaiston differentioituminen — yhteiskunnallinen erilaistuminen eli luokkajakaantuminen. Siinä kuvastuu se rajaton yksipuolisuus, mikä on vallitsevana “puhdasoppisen” teollista yhteiskuntaa toivovan syndikalistin ideologiassa. Mutta samalla siinä on aimo annos Vällärille ominaista provokatiodemagogiaa. Vai mitä on sanottava siitä, että hän suorastaan leimaa presidenttivaalien vallankumouksellisen valtalinjatunnuksen — “lahtari-kosiskeluksi”.

Työväen ja työtätekevän talonpoikaiston taisteluliitosta Välläri samassa kirjoituksessaan sanoo m.m. seuraavaa:

“Kaunis ajatus ja toteutettuna sangen edullinen. Mutta mahdottomuus muuta kuin haaveena. Sillä ketä vastaan tässä maassa sitten oikein taisteltaisiin, jos talonpoika olisi puolellamme tai puolueeton. - - (Todellakin, ketä vastaan, sitä ei kapitalistiagentti Välläri vieläkään tunne!) - - Omia ja porvariston luokkaetuja talonpoika suojeluskuntakivääreillään ajaa ja puolustaa niin pian kuin työväki nousee nykyistä järjestelmää vastaan. Näinollen ei voida pitää työväen ja talonpoikain hallitustunnusta hyväksyttävänä. - - - Työväen ja talonpoikan hallitustunnus on siis kaikin puolin katsottuna sopimaton ja virhe Suomen sosialistiselle työväelle.”

Lopuksi Välläri sanoo, että on

“kielletävä talonpojista työväen luokkataistelutovereina puhuminen, kunnes olosuhteitten ehkä mahdollinen muuttuminen on saattanut heidät porvarillisen yhteiskunnan suojelijoista sen kaatajien puolelle”.

Tuollaiseen toilaukseen kirjoitus päättyi. Kirjoituksen alkiosa oli kohdistettu erikoisella julkeudella Kominternin talonpoikaispolitiikkaa vastaan ja oli kauttaaltaan puoluevastainen.

Tämä kirjoitus ansaitsee eri käsittelynsä talonpoikaiskysymystä silmälläpitäen. Nyt tässä yhteydessä nämä lyhyet esimerkit siitä riittäköt.

VÄLLÄRILÄISYYTTÄ PALJASTETAAN VOIMAKASOTTEISEMMIN

Tähän Välläriin kirjoitukseen reagoitiin vankilassa voimakkaasti ja nopeasti. Siitä kysymyksestä tuli alunalkain taistelu vankilan joukkojen edessä ja joukkojen kanssa. Allekirjoittanutkin kirjoitti *Elämää yössä*-lehden eri numeroihin yhteensä nelisenkymmentä konekirjoitusliuskaa, joissa kohta kohdalta osoitin Välläriin touhuilut vääräksi, puolueemme ja Kominternin vastaisiksi. Samoin tov. Lehtosaari ja useat muut toverit samalla tavalla selittivät kysymystä eri puolilta. Ilmestyi useita *Elämää yössä* polemiikkinumeroita. Sitäpaitsi puoluekantaisuuden lujittamiseksi muodostettiin tiivis ja jatkuva kirjeenvaihto eri kasarmeissa asuneen puolueaktiivin valmistamiseksi jatkuvaan puoluekantaiseen joukkotyöhön. Puoluejäseniä valmennettiin ja aseistettiin taisteluun puolueen puolesta. Ja tätä taistelua käytiin menestyksellisesti laajempienkin vankijoukkojen keskuudessa.

Välläriin oli vain eräitä harvoja kannattajia. Huomattavin varsin pitkälle menevässä lahtarihenkisyysessään niistä oli Tähkä-Viljasen nimellä esiintynyt Ripatti. Hän kannatti Välläriä. Ja samalla aivan avoimen rehellisesti ilmoitti myötämielisyytensä maalaisliittoon, siis Suomen kulakkipuolueen johtajien agraaripolitiikkaa kohtaan. Samalla hän hyökkäsi ankarasti SKP:n toimintaa ja sen toiminnan kannattajia vastaan. Talonpojat maalaisliitolle, työväki sosdem puolueelle, yhteinen taistelu SKP:ta vastaan! Siinä lyhyesti Ripatin ohjelma. Ja kuitenkin tämä maalaisliittolais-ihailija kaikessa pääasiassa puolusti trotskilaista talonpoikiin suhtautumista edustavaa Välläriä. Tämä on hyvin kuvaavaa. Näimme, millä äkkivääräydellä Välläri hyökkäsi talonpoikaistoa vastaan. Välläriin kirjoituksesta kuvastuu selvästi syndikalistin äkkijyrkkä talonpoikaisvihamielisyys ja aito trotskilaisuus. Mutta tämä ei estänyt maalaisliittolaisia y.m. suurmaapohattoja ja niiden "rehellistä" talonpoikaispolitiikkaa, ihailevaa Ripattia asettumasta Välläriin uskollisimmaksi aseenkantajaksi eli Sancho Panzaksi, niinkuin sitä silloin ja oikein kylläkin Tammisaarella sanottiin — samalla kun osotettiin itsensä Välläriin esittävän Don Quijoten osaa, vaikka Välläriin nähden tämä vertailu ei ole oikea, sillä tämä vertailu ei oikein osoita hänen sinnikästä ja häikäilemät-

tömän konnamaista vehkeilijärooliaan, kavaltajahahmoaan ja sisimmältään vastavallankumouksellista olemustaan.

Välläriin kirjoituksen johdosta noussut väittely selvitti huomattavasti tilannetta. Sen aikana Tammisaassa monet aikaisemmin Välläriin myötätuntoiset toverit sanoutuivat irti hänen vehkeilyistään ja asettuivat edustamallemme puolueen vallankumouksellisen taistelutoiminnan kannalle. Päinvastaisia ilmiöitä ei ainakaan noina aikoina ollut havaittavissa. Välläriin kannattajisto supistui siis vaan "sisärenkaaseen".

VÄLLÄRIILÄISET TARTTUUVAT LAHTARIEN JA SOSIALIDEMOKRAATTIEN OJENTAMIIN ASEISIIN

Mutta Välläri, Kulo y.m. opposition sisärenkaan pamput eivät noin vain puoluevastaisista otteistansa luopuneet. Useissa eri yhteyksissä se ilmeni. Jos heille yhdessä asiassa pistettiin "puurot kurkkuun", niin he siirtyivät toiseen. Niinpä kun porvariston äärimmäinen oikeistoäänitorvi *Iltalehti*, jonka jatkona nyt ilmestyy raivoava *Ajan suunta*, ja mustain lahtarisosialidemokraattien käsissä oleva *Suomen sosialidemokraatti* esittivät törkeästi vääristellyn selostuksen erästä *Imprekorrissa* julkaistusta SKP:tta ja sen vaikutuksen alaisia julkisia toimintamuotoja koskevasta kirjoituksesta, yhtyivät Välläri ja kumpp. riemusta mylvien tähän luokkaviihollisten harjoittamaan puoluettamme koskevaan mustaukseen. Silloin todella näimme, miten nuo lurjukset aivan hölpällä huulin kärkkyivät, urkkivat ja odottivat, eikö alkaisi jostakin näkyä sellaista rengasta, joka takaisi edes jotakin menestystä noiden vehkeilijäin puoluevastaiselle työlle. Ja nyt esiintyivät oikeistolahtariin *Iltalehti* sekä sosialihuijariin *Suomen sosialidemokraatti* niinä "kaarneen poikina", jotka toivat sen "tuoreen" öljypuuoksen, jonka Välläri, Kulo ja kumpp. olivat äkkävinään sellaiseksi veto-remmiksi, johon oikein tarttumalla ja sillä Välläriin tunnetulla "hillityllä harkinnalla" siihen takertumalla voidaan se kirottu SKP vihdoinkin hajoittaa.

Juuri tähän he tähtäsivät. Sen osotti se tapa, millä he noihin edellämäinittuihin lahtariaseisiin tarttuivat. On kai harvoin nähty sellaista raivoa, jolla Välläri, Kulo y.m. tuon pikkukoplan lurjukset Tammisaassa realisoivat *Iltalahden* ja *Suomen sosialidemokraatin* antamia SKP:n vastaisia tunnuksia. He käyttivät hyväkseen kaikki aikaisemmatkin porvari- ja sosdem herrain SKP:tta koskevat valheet. Keksivät itse uusia. Ja vieläpä menivät niin pitkälle, että eräät Venäjältä Suomeen luikkineet

ohrana-agentit (suurilmiantajat Murumäki, Toivonen, Turunen y.m.) kelpasivat heille ainoiksi Neuvostoliiton oloja selvittäviksi "asiantuntijoiksi". Ainakin Kulo seurusteli välittömästi näiden konnain kanssa ja levitti niiltä saamiaan neuvostovastaisia valheita eräiden vähemmän puolue toimintaan osaaottaneiden vankien keskuuteen. Erikoisesti he tahtoivat täydentää asevarastoaan sellaisilla juoruilla ja valheilla, mitkä koskivat SKP:n perustajia ja toimihenkilöitä. Heille kävi täydestä m.m. se sama valheaineisto, jolla palkatut lahtariagentit aikoinaan muonittivat n.s. revolverioppositiota. Eräät varmat toverit ilmoittivat kieron Kulon erikoisesti koonneen tällaista aineistoa. Koko heidän touhunsa muodostui silmittömäksi parjaukseksi SKP:tta ja sen johtoa vastaan.

Tämä heidän ruma yhteispuuhansa lahtariston kanssa paljastettiin siten, että hankittiin vankilaan kysymyksessäoleva Kominternin julkaisu alkuperäisenä. Kielitaitoiset toverit käänsivät siitä asianomaisen kirjoituksen suomenkielelle. Ja se käännös kiersi yhdessä alkuperäisen kanssa tovereiden luettavana. Näin kirjoituksen tultua todellisena julki paljastui myös tämä Vällärin ja kumpp. mustauspuuha täydellisesti. Mutta he siirtyivät puoluevastaisissa puuhissaan yhä pitemmälle.

PROVOKAATORISIA PUOLUEVASTAISIA HYÖKKÄILYJÄ

Samoihin aikoihin tapahtui hyvin kuvaavia hyökkäyksiä vankilassa olevia puoluetamme kannattavia tovereita ja samalla puoluetta vastaan. Niinpä syndikalisti Vällärin adjutantti Ripatti lähetti erälle toisella kasarmilla olevalle kriminaalisyistä vankilaan joutuneelle aateystävälleen kirjeen, jossa kertoi julkeita valheita SKP:sta. Samalla hän esitti joukon puolueen kannalla olevien vankitovereiden oikeita nimiä ja kertoi, miten nämä muka ovat suunnitelleet erinäisiä tihutöitä vankilassa. Tämä törkeä provokaattorikirje joutui oikeiden poliittisten vankien käsiin eikä mennytkään sen lahtarin näppiin, jolle Ripatti sen lähetti. Muodostettiin toverioikeus tutkimaan ja käsittelemään juttua. Tutkimus osoitti, että Ripatin hyökkäys oli kaikin puolin valheellinen ja väärä. Ilman minkäänlaista aihetta hän oli koonnut puolueen jäsenten nimiä paperille. Kirje oli tehty pelkästään provokatoorisessa tarkoituksessa. Ei hän yrittänytkään todistella valheitaan. Ripattia toverikurilla ojennettiin, mutta liian lievästi. Vällärin paljastaminen oli silloin vasta alulla ja hänen astuttua tätä tarpeellista käsivartta Ripattia puolustamaan ei kurinpitotoimenpiteestä ollut

sellaista hyötyä kuin oli tarkoitettu. Välläri tosin ilmoitti, että ei hän täysin hyväksy Ripatin koko valheprovokatiota, mutta kun siinä samassa kirjeessä oli Ripatin uskontunnustus, se, että hän tulee koko vastaisen elämänsä omistamaan taistelulle SKP:ttä ja "Moskovan agenteja" vastaan, niin tämä se tietysti lämmitti Välläriä. Hänhän oli itselleen valinnut saman elämäntehtävän. Välläri itse suoritti samanaikaisesti samanluontoisen provokatiotyön. Lähetti vankilasta julkipostiin tarkoitettun ja ohranan merkkiaamalle henkilölle osotetun kirjeen, jossa nimeltä mainiten aivan samaan tapaan osoitti Poika Tuomisen ja eräitä muita tovereita "Moskovan edustajiksi". Kertoi satuja siitä, miten muka hänelle on asetettu puolueurkkijat kintereille ja lupasi kaikin voimin järjestää puoluevastaista työtä heti vapaaksi päästyään. Tämäkään kirje ei onneksi päässyt ohranalle, vaikka sen sisältö ja lähetystapa viittasi siihen, että ohranalle sitä tarkoitettiin.

Tällaista touhusi Välläri. Ihmekö siis, että hän onnistui "hilitsemisohjelmallaan" vaimentamaan myös ne toimenpiteet, mitkä kysymyksessä olevaan provokaattori Ripattiin kohdistuivat. Vankien toverioikeus antoi päätöksensä Ripatin asiassa vasta huhtik. 5 päivänä 1926. Ja samalla kun se päätös osotti Ripatin räikeät syytökset kaikilta osiltaan törkeiksi valheiksi, kuin myös sen, ettei Ripatti yrittänytkään niitä millään muotoa todistaa, antoi se Ripatille ankaran varoituksen. Päätöstä vankilassa toteutettaessa kovennettiin ainakin sikäli, että kieltettiin rehellisyyttä ja luottamusta vaativissa kysymyksissä seurustelemasta tämän Välläriin lähimmän miehen kanssa. Mutta Välläriin silmissä Ripatin luotettavuus tämän roistouden jälkeen yhä kasvoi. Tälläkin siis Välläri osoitti, että hän oli tämän ruokottoman ja provokatoorisen teon takana alun alkaen täydellisesti.

Miksi tässä kuri oli näin löysä? Pääasiassa siksi, että vielä silloinkin oli Tammisaressakin määrävänä käsitys, että ei ainoastaan Välläri, mutta mahdollisesti Ripattikin ovat leirin vikuroitsijoita eikä luokkavihollisen asiamiehiä. Ovat vain vankilassa vouhkoontuneet ja hermostuneet. Niin luultiin. Tästä johtui, että parkki heidän nahalleen oli valmistettava juuri sen mukaan. Välläriin edellämäinittua kirjejuttua ei vielä silloin vankilassa tunnettu. Nekään toverit, jotka tahtoivat Välläriin, Ripattiin y.m. nähden jo silloin jyrkempiä toimenpiteitä, eivät heitä vielä silloin pitäneet avoimina luokkavihollisen asiamiehinä. Objektiivisesti he kuitenkin sitä olivat

Ja myöhemmin heistä on tullut subjektiivisestikin luokkavihollisen asiamiehiä — harkitulla suunnitelmallisuudella toimivia vastavallankumouksellisia. Niitä ne nyt ovat. Sellaisina niitä on kohdeltava.

VÄLLÄRIN KAIKKI EDESOTTAMISET TÄHTÄSIVÄT PUOLUETTA VASTAAN

Olisi mielenkiintoista selostaa Vällärin eri kirjoituksia *Elämää yössä*-lehdessä, sillä kaikissa niissä kuvastuu se "oma ohjelma", mikä tuolle hajotustyöntekijälle oli niin ominaista. Paitsi tuota selostamaani kannanottoa presidentin valitsijamiesvaalien vaalitunnuksiin oli hänellä useita muitakin samantapaisia otteita. Kuvaavaa on, että vaikka olisi kuinka perusteellisesti osoitettu hänen vouhotustensa päättömyys, niin ei hän vielä kertaakaan avoimesti perääntynyt. Kuten jo sanoin, niin useasti hänelle kyllä kantansa puolustaminen osottautui mahdolltomaksi, mutta tällöin hän tavallisesti vaikenä entisiin rötköksiinsä nähden ja — päkisti uuden mätämunan, usein entistä haisevamman.

Viittaaan vain pariin hänen lehtikirjoitukseensa.

Eräissä kirjoituksessa *Elämää yössä*-lehdessä hän käsitteli porvarien ja sosialidemokraattien väitteitä Neuvostoliiton "punaisesta imperialismista". Tämä kirjoitus oli siinä määrin kavaluuden mestarinäyte, että on syytä edellyttää sitä kättilöimässä olleen vankila-ohranoiden kanssa veljeilleen kieron Kulonkin. Kirjoituksessa, jonka otsikkona oli "Punainen Imperialismi", asetuttiin varsinaisessa pääasiassa porvariston ja sosialifasistien kannalle. Nimittäin siinä, että neuvostovalta muka toteuttaa punaista imperialismia. Sitä lahtariväitettä ei Välläri yrittänytkään kumota. Päinvastoin "todisteli" sen muka "paikkansapitäväisyyden". Tätä "todistellessaan" hän samalla osoitti punaisen imperialismien muka tarpeellisuuden. Kehoitti meitä toisia vankeja sitä kannattamaan.

On selvää, että tämäkin kavala kehoittelu oli Välläriltä harjittua ruokottomuutta. Tuo loppukehotus oli tavanmukainen demagooginen oman todellisen kannan peite. Tosiasiassa hän jo tälläkin kannanotollaan asettui siihen neuvostovastaiseen asenteseen, mikä erikoisesti kruunautui niillä neuvostovastaisilla roistouksilla, mitä hän vuonna 1933 merimieslakon aikana harjoitti.

Toinen kuvaava näyte on *Vällärin suhtautuminen Englannin yleislakon kavaltajiin v. 1926*. Muistamme, miten valtavan laa-

juuden sai tuo yleislakko. Ja sen kavalsivat Englannin reformistijohtajat mistään piittaamattomalla häikäilemättömyydellä. Suuri osa reformisteistakin antoi tuomionsa noille kavaltajille. Inholla ja suuttumuksella se kavallus tuomittiin kaikissa maissa. Mutta mitä tekivät Suomen lahtarivankilassa olevat välärläiset? Englannin suurlakosta kirjoitti Välläri 24/VII -26 *Elämää yössä* m.m. seuraavaa:

“Viime toukokuussa kuohutti koko maailman mieliä Englannissa toista viikkoa kestänyt suurlakko. Suuremmissa teollisuusmaissa ei sen vertaista vielä tähän mennessä oltu nähty... Mutta suurlakon lopetti Ammatillisten järjestöjen Pääneuvosto, joka sen oli julistanut alkaneeksikin. Johtajat pelkäsivät, että taistelun jatkuminen olisi vienyt lopulta avoimeen taisteluun valtiokoneistoakin vastaan, koska se kerran oli asettunut teollisuusherrojen puolelle, eikä työväki siitä olisi selvinnyt, valmistautumaton kun oli sellaiseen leikkaukseen.

Olisiko sitten Englannin työväki voinut menestyksellä selviytyä vallankumouksesta, johon suurlakon jatkaminen olisi epäilemättä johtanut.

Allekirjoittaneen työläiskäsityksen mukaan Englannin työväki ei olisi ensinnäkään kyennyt valtiollista valtaa valloittamaan, ja jos se sen olisi saanutkin, niin on hyvin kyseenalaista, olisiko se voinut sen myöskin pitää.

Yrityskin kaapata valta, olisi saattanut päättyä kuin epäonnistunut kapina ainakin ja ehkäpä Englannissa ajateltiinkin, ettei kannata juosta päätä kiveen...

Kylmä todellisuus pakottaa englantilaisia työläisiä tarkoin harkitsemaan liikkeitä, jotka voisivat johtaa vallankumoukseen. Sillä eihän minkään maan järjestyneen työväen tarkoituksena ole pelkkä taistelu, vaan voitto. Jos tappio näyttää varmalta, ei taisteluun ilman pakkoa lähdetä...

Joka tapauksessa oli tilanne nyt niin epävarma, että suurlakon muuttuminen vallankumoukseksi olisi muodostunut uhkapeliksi, jossa tappion uhka näytti suuremmalta kuin voiton mahdollisuus.”

Tuo kannanotto ei tarvitse lisäselvittelyjä. Laaja kirjoitus oli kauttaaltaan kirjoitettu samassa hengessä. Tulkoon siis vielä nytkin mainituksi se tosiasia, että jo vuonna 1926, hetkellä, jolloin kaikkien maiden työtätekevät tulisesti tervehtivät sankarilliseen taisteluun nousseita Englannin proletaareja ja jolloin kaikkien maiden työtätekevät lausuivat jyrisevästi vihansa ja suuttumuksensa Englannin proletariaatin taistelun kavaltajille, jo tällöin Suomen lahtarien vankityrmään sulkema, rintamakarkuruuden linjalle siirtynyt kavaltaja Niilo Välläri irvisteli Englannin työväen taistelua “pään seinään lyömiseksi” ja tervehti hellästi tuon taistelun kavaltajia.

Osaksi myös noiden samojen englantilaistenkin kavaltajien apuun nojaten Välläri itse 7 vuotta myöhemmin, kesällä 1933,

kavalsi Suomen merimiesten monta kuukautta kestäneen taistelun. Näin ne kavaltajat aina niljaisella tiellään toisensa löytävät.

VÄLLÄRILÄISYYDEN ORGANISATOORISISTA PYRKIMYKSISTÄ

Olemme jo osoittaneet, että välläriläisyys oli alunalkaen likvidaattoriutta SKP:seen nähden. Se tähtäsi uuden puolueen perustamiseen, puolueen, josta piti tulla vastapaino SKP:lle. Oikeastaan jo se ensimmäisenä mainitsemani välläriläisten vankilasta uloslähtettämä kirjelmä sisälsi uuden puolueen organisatoriset ajatukset, vaikkakaan ei sitä heti ulossanottu uuden puolueen perustamistunnuksena.

Mutta jo noihin aikoihin esitettiin uuden puolueen perustamisajatuskin Tammisaaressa ensi kerran. Sen esittivät ensimmäisenä ei suoraan itse Välläri, vaan muuan jo vangittaessa täydelleen poliittisesti pyllylleen mennyt ent. maalari ja vanginvartija *Jalmari Mäkinen Turusta* ja Neuvostoliitosta paennut ja rötöksiä tehnyt ohrana-agentti *Ritvanen*. Tämä ensiyritys oli nähtävästi välläriläisten koepallo. Heti, kun he näkivät, miten ankarasti lyötiin alas tämä sosialidemokraatti Mäkinen Jallun ja ohrana-agentti Ritvasen "riippumattoman" puolueen perustamistunnus, vetivät välläriläiset pääveijarit suurten vankijoukkojen edessä kynnet käpäliinsä. Mutta omassa pienessä, mutta likaisessa kopllassaan he sitä lujemmin tähän asiaan huomiota kiinnittivät.

Eräänä maaperän valmistuskeinona oli se aliäinen huuto, että Suomen työväellä ei nyt ole vallankumouksellista puoluetta. SKP:n jäseniä Välläri ja kumpp., kuten eräästä edelläjulkustustakin Vällärin kirjelmän kohdasta ilmenee, nimittivät "vieraksi", "sivullisiksi", "puolueettomiksi", joille muka ei voi puolueasioita ilmoittaa. Ja kun entinen SSTP oli hajotettu, niin niitä "oikeita puolueasioita" välläriläisille olivat vain ne uuden puolueen perustamispuuhat.

Sellaisen pystyttämiseen Välläri ja kumpp. kaikessa pyrkivät. Välläri kirjoitti laajasti uuden puolueen perustamisestakin jo v. 1926. Tämä puuha lyötiin alas vankilassa ja samoin vankilan ulkopuolella. Sillä hetkellä ei ollut mahdollisuutta vallankumoukselliselle legaalille joukkopuolueelle ja hajotuspuluepuuhalle ei vällärismi saanut kannattajia. Hetkeäkään eivät välläriläiset tässäkään asiassa levänneet. Puuhattiin lehteä. Välläri ei luottanut onneensa Helsingissä. Etsi vankilassa olleiden kuopiolaisten ja kajaanilaisten opportunis-

tien kautta hedelmällistä kosteikkaa niiltä mailta. Pitivät jo eräiden kajaanilaisten opportunistien kanssa Tammisaaren vankilassa "Kajaanin lehtiyhtiön hallinnon kokouksenkin". Sellainen väritys ainakin tahdottiin antaa eräille uloslähetetyille toimintaohjeille. Esiinnyttiin lehden johtokunnan nimessä. Ja Kuopiosta Välläri vaati sikäläisen lehden hallinnon jäsenluettelon Tammisaareen — "vahvistettavakseen".

Nämä puoluepuuhat ja lehtipuuhat jatkuivat edelleen Välläriin, Kulon y.m. vankilasta päästyä. Ja perustivatkin he jo lehden. Näihin kysymyksiin en tässä lähemmin kajoa, vaan edelläsanoitulla totean, että alunalkaen ja jatkuvasti välläriläisten puuhiin sisältyivät myös SKP:n vastapainoksi perustettavan puolueen luomispuuhat. Se, että he niistä myöhemmin luopuivat, osoitti vain vissiä vällärismille ominaista "kehitystä", sillä tuo koplahan on jo organisatoorisestikin liittynyt sosialifasisteihin. Kun aikoinaan sanoimme *Proletaarissa*, että tuo välläriläisyyden tie ennemmin tai myöhemmin johtaa heidät silloisesta sosdem herrojen kanssa harjoittamastaan salavuoteudesta II internationalen "yleiseen taloon", niin tuo poliittisella siveydellään teeskentelevä Välläri kuului tästä kovin tussaantuneen. Vannoi kautta kaikkien "ismien", ettei hän ikinä mene sosdem herrain karsinoihin. Nyt, jolloin hän on siirtynyt opportunistisesta hoipertelusta ja luokkataistelun hilitsemisäarnojen latelemisesta avoimen vastavallankumouksellisen provokation harjoittajaksi, on tarpeetonta sanoa, mitä Välläri ja nuo toiset samoin menetelleet konnat sanovat siitä, että kaiken tämän konnuuden toteamme. Se on monilla esimerkeillä nyt todettavissa. Ja kaikissa työväen joukoissa on siitä toteamisesta vedettävä vastaavat johtopäätökset.

VÄLLÄRILÄISEN PUOLUEPUUHAN ARVOSTELUA

Vuoden 1926 syyskesällä, jolloin allekirjoittanut oli jo pois Tammisaaresta, saapui sieltä jatkuvasti tietoja siitä, että välläriläiskoplan taistelu SKP:tta vastaan yhä kiihtyy. Keskeisimpänä tuolla koplalla silloin oli *uuden puolueen puuhaaminen*. Välläfin kirjeet osoittivat, että lähinnä siitä piti tulla hänelle ja eräille toimitsijapomoille virkapaikat, sillä eräässäkin omilleen osoittamassaan kirjeessä Välläri sanoa hökäsi sellaistaakin, että ellei hän Suomessa saa puolutoimitsijapaikkaa, niin sitten hän menee vaikka — Kanadaan metsätöihin. Tällä maininnalla on merkitystä vain sikäli, että se osoitti, miten tuo Amerikan "tuplajuulaisten" pimennoista esiin kömpinyt Välläri oli

hinnalla millä tahansa päättänyt Suomessa vieraillessaan esiintyä vain johtajana ja tähyili visseille pampun paikoille. Poliittisesti nimenomaan tämä pyrkimys, uuden puolueen puuhaaminen väläriläisten leipäpuuksi, ei sinänsä puolueen taholta ole mitään toimenpiteitä aiheuttanut, — samapa lienee, missä moiset pahan sään linnut yksilöinä pesivät — mutta poliittisesti puolue jo toki silloinkin nousi noita SKP:n likvidoimista puuhailevia ja Suomen työväenluokan asian kavaltamista toteuttavia vehkeilijöitä vastaan. Osaltaan puolueen silloista suhtautumista välärismiin ja sen puoluepuuhiin valaisee se kirjoitus, jonka allekirjoittanut puoluejohdon määräämänä laati vuoden 1926 marraskuussa (julkaistu *Proletaarissa* N:o 7 (32) joulukuussa 1926). Tässä laajahkossa kirjoituksessa väläriläisten puoluepuuhain johdosta asetettiin niiden puuhain taustaksi silloinen toinen kausi, kapitalismin suhteellinen ja tilapäinen "vakaantuminen", ja senjälkeen huomautettiin "uuden puolueen" puuhaamisesta ja hommaajista m.m. seuraavaa:

"Toverit ovat erehtyneet katselemaan kapitalismin 'vakaantumista' pysyvänä ilmiönä. Tältä pohjalta syntyvät sitten ajatukset kapitalismin laillisuuden yliarvioimisesta, kommunististen tehtävien ja kommunististen puolueiden merkityksen aliarvioinnista ja kommunistisen taistelukurin tinkimisestä. Kun sellaisista katsomuksista lähteville poliittisille pyrkimyksille ei ole mahdollisuuksia kompuolueen sisällä, niin täytyy pyrkiä luomaan uusi puolue niitten ajatusten tulkiksi ja poliittiseksi edustajaksi.

Valmistautuminen vallankumoukseen, kaikinpuolinen jämerä ja kurinalainen valmentuminen vallanottoa varten, työväen ja talonpoikain hallitustunnuksen asettaminen jne. alkavat näyttää ennenaikaisilta, jopa 'kokonaan vahingollisilta ja vääriltäkin'.. (Tuo sitaatti oli Välläriltä). Syntyy vääriä mielikuvia ja tuulentuparakennelmia 'suurten vapauksien joukko puolueesta'. Yritetään luoda sitä 'ikäänkuin kouluksi' (sitaatti Välläriltä), s.t.s. opportunistiseksi valistusjärjestöksi, joka sovelluttaa toimintansa taitavasti kapitalismin 'normaalisen ennalleen palautumisen' ja 'pysyvän vakaantumisen' sekä voimassa olevien lahtarilakien ja fasistisen valkoterrorin vaatimusten mukaan ja asettaa ohjelmansa ja pyrkimyksensä niin 'ovelasti', etteivät valkoisten vainokoirain kynnet siihen lainkaan pysty — muka.

Näitä tällaisia mietteitä ovat munineet pääasiassa sellaiset levottomat sielut, jotka eivät vielä koko 1918 jälkeisenä aikana ole löytäneet itselleen poliittista mätästä, jolle olisivat voineet pysähtyä. Heillä on ollut tällaista pyssähdykskeidasta etsiessään öljypuun oksana milloin 'vasemmistolaisuus', milloin 'riippumattomuus', mutta sopivaa paikkaa ja seuraa ei vain ole löytynyt. 'Irti kommunisteilippua on toisin ajoin näytetty, mutta toisinaan todetaan puolueen ja kommunistien tarpeellisuuskin. Kuitenkaan ei salainen puolue saa heidän käsityksensä mukaan sekaantua julkisiin asioihin."

Näin sanoimme. Tuo oli kohdistettu nimenomaan Vällärin kirjoituksia vastaan ja niistä sanottiin: "Siinä ei ole tippaakaan vallankumouksellisuutta. Se on mitä vetelintä opportunistia ja sekasotkua." Tämän jälkeen mainitussa *Proletaarin* kirjoituksessa jatkettiin, että välläriläinen liike

"pyrki soveltautumaan kapitalistisen järjestelmän sisäpuolelle, mutta kaikki vallankumouksellisuus sille on ja jää vieraaksi. — — Selitetään kylläkin, että sanoutuminen irti kommunisteista (joka paremmin vaikuttaakseen puetaan muotoon: "irti emigranteista") johdetaan käytännöllisistä syistä, ristiriitojen välttämiseksi, ja että täten hankitaan työväen luokkapuolelle laillinen hengitysoikeus valkoisen terrorin verisemmässäkin ilmakehässä. Tätä siis selitetään "taktillisena" kysymyksenä ja uskotellaan voitavan täten puljuttaa terroriherroja, mutta todellisuudessa tässä jo ilmenee mitä kirkkain vallankumouksellisuuden kieltäminen ja itseasiassa työväen pettäminen. Edelleen selitetään, että Venäjän proletaariseen vallankumoukseen tullaan suhtautumaan asiallisella arvostelulla. Tämä käytännössä merkitsee sitä, että Neuvostoliiton parhaamisessa menettäisi ovelammin ja harkitummin kuin mihin porvari-ortodoksit ja ohrana-Sasut pystyvät."

Näin jo silloin puhuttiin Vällärin ja kumppanien kirjoituksiin nojaten heidän puuhistaan. Edelleen kirjoituksessa sanottiin:

"Jos jo oli surkeaa se asenne, minkä 'uusi puolue' lupaa ottaa kapitalistiseen yhteiskuntaan päin, niin ei ainakaan parempia ole nekään 'tunnukset', millä käännyttään työväen puoleen. Puolueen 'väljästä kurista', 'rajottamattomasta arvosteluvapaudesta' puhuminen jo osaltaan todistaa tätä. Puolue on heille vain sellainen samoinajattelien karsina, johon tullaan ja mennään ilman mitään kurinalaisuutta tai puoluevelvollisuuksia. Oma tahto kullekin yksilölle ylimpänä lakina. Kommunistisen puolueen toverillista, mutta rautaista kuria verrataan katolisen kirkon kirkkokuriin yms. (Niin se puhui Tranmaelkin!). Heidän käsityksensä puolueesta ja puoluekurista on täysin menshevistinen. Menshevikithän aikoinaan puolustivat tiukasti puolueeseen liittymiseen nähden 'itselukeutus'-systeemiä, 'arvosteluvapautta', 'riippumattomuutta' jne. sekä syyttivät Leniniä ja bolshevikkeja byrokratismista yms."

Tähän tapaan, asiaa laajasti perustellen ja väitteet esimerkeillä todistellen osotettiin välläriläisen koplan "puoluepuuhain" todellinen luonne. Samalla kutsuttiin Suomen kommunisteja ja kaikkia vallankumouksellisen työväestön parhaita taistelijoita taisteluun sen puolesta, että saadaan "kommunistinen puolueemme joukkopuolueeksi sanan täydessä merkityksessä". Kirjoituksessa osotettiin, että SKP jo on, ja sen tulee olla "toiminnaltaan, vaikutukseltaan joukkopuolue". Tästä tärkeästä seikasta sanottiin kirjoituksessa m.m. seuraavaa:

“Puolueita ei päivässä rakenneta.” “Hyviä” ideoita ‘hyvistä puolueista’ voidaan kyllä aivastaa nopeasti, mutta kommunistinen luokkataistelupuolue syntyy, kehittyy ja bolshevisoituu vain pitkäaikaisen taistelutehtävien suorittamisessa. Niin on ollut meidänkin puolueemme laita. Vuosien sitkeää taistelua on tarvittu, ennenkuin on päästy nykyisiin suhteisiin työväen suurten joukkojen kanssa. Puolueemme on jo joukkopuolue. Mutta tätä eivät tietysti tajua ne, jotka ovat pysytelleet puoluetoiminnan ulkopuolella ja jopa tuntevat halua taistella sitä vastaan.

— — Ken väittää, että vain legaalinen puolue on joukkopuolue ja illegaalinen puolue ei muka voi sitä olla, niin hän tällä pyrkii osoittamaan, miten porvarillinen luokkavalta lakeineen ja ohra-noineen sanelee viimeisen ratkaisevan sanansa työväen vallankumouksellisen taistelun luonteelle. Mutta sitähan se toki ei voi tehdä. — — Jos me menetämme jonkun entisen asemamme, löytyy uusi tilalle. Meidän täytyy aina pitää huoli siitä, että uusista asemistamme, uusilta juoksuhautilinjoiltamme avaamamme tuli tulee olemaan lahtaristolle entistä tuhoisampi. Ja uusien juoksuhautilinjojen luotakin meillä on ja tulee olemaan tie avoinna työväenluokan suurten joukkojen luokse, sillä kommunistithan ovat kotoisin työväenjoukoista, ovat erottamaton osa työväenluokasta ja kommunistinen puolue taistelee etujoukkona kaikkien työtätekevien vapautumisen puolesta.”

Näin puhuttiin väläriläisistä ja taistelusta puolueemme puolesta. Kirjoitus päättyi tunnukseen:

“Kommunistinen puolueemme joukkopuolueeksi entistä laajemmassa mitassa ja syvällisemmässä leniniläisessä merkityksessä!”

Loppuhuomautuksena tuon edelläesitetyn muistelmakatsauksen johdosta huomautan, että tämä on tarkoitettu vankilassa mukanaolleen muistelman valaisemaan väläriläisyyden alkuvaiheita. Esittämäni on osa niistä kokemuksista, joiden kanssa sadat SKP:n jäsenet joutuivat kosketuksiin vuosina 1924—26 Tammisaaren vankilassa. Näitä muistelmätietojakin käsittääkseni voidaan osaksi käyttää apuna siinä tutkimustyössä, missä selvitetään väläriläisyyden yhtymäkohdat esim. trotskilaisuuden kanssa. Sellaiseenkin tutkisteluun on aihetta.

Välläri tänään ylpeilee sillä, että hän saa kavaltajakunnian olla avustajana niillä samoilla eri maiden vastavallankumouksellisilla lehdillä, joiden avustajana on myöskin mister Trotski. Osoitettakoon myös se, mitä kaikkea pienen Vällärin aikaisemmissakin aatteellisissa pakaasissa on ollut yhteistä Trotskin kannan kanssa. Tätäkin on valaistava samalla kun tehostamme taistelua SKP:n puolesta. Ja monia muita kehoitteita tämä väläriläisyyden alkutaiyalkin antaa. Ne on bolshevistisesti

huomioitava voidaksemme tuloksellisesti syventää taistelua historian rintamalla, voidaksemme voimistuttaa ja bolshevisoida taisteluotteitamme ideologisella rintamalla, niin että niistä on mahdollisimman suuri hyöty tämän hetken ja edessäolevan ajan suurissa taisteluissa. Siinä mielessä huomio niihin.

Jo edellä sanotustakin, vaikka tämä kirjoitus käsittelee vain välläriläisyyden alkuvaiheita, mielestäni selvästi ilmenee se, että Välläri ja eräät hänen kannattajansa ovat "kehittyneet" opportunistisista hoipertelihoista ja luokkataistelun hillitsijöistä, jollaisena he kymmenisen vuotta sitten puoluevastaisen uransa alottivat, avoimiksi vastavallankumouksellisiksi. Mitä nimenomaan Välläriin itseensä tulee, niin on hän viime aikoina monessa yhteydessä osoittanut olevansa porvariston asiaa ajava poliittinen provokaattori, joka inhoittavimpiakaan keinoja säästämättä touhuu SKP:tta vastaan, jota imperialististen sotarosvojen käsikassarana käytetään taistelussa Neuvostoliittoa vastaan. Erikoisen selvästi tämä tuli näkyviin Suomen merimieslakon aikana v. 1933. Törkeästi väärinkäyttäen asemaansa Suomen merimiesunionin johdossa hän, tietoisesti johtaessaan tappioon merimiesten taistelun, samalla esitti poliittisen provokaattorin osaa.

Mainittu merimieslakko alkoi vastoin Välläriin ym. reformistien tahtoa merimiesjoukkojen vaatimuksesta. Välläri, merimiesunionin johtajana, otti alun alkaen kurssin lakon johtamiseksi tappioon. Lakon aikana hän *esti* joukkotaistelun lakonrikkureita vastaan ja yhdessä Fimmenin johtaman kansainvälisen reformistisen merimiesjärjestön, ITF:n kanssa petti merimiehiä. Mutta peittääkseen oman lakonrikkuri- ja petospoliitiikkansa sekä halventaakseen Neuvostoliittoa ja merimiesten kansainvälistä vallankumouksellista taistelujärjestöä ISH:ta julkaisi Välläri toukokuun 15 päivänä v. 1933 *Suomen sosiaalidemokraatissa* m.m. seuraavan väittämän:

"Venäläiset tukevat Suomen laivakapitalisteja taistelussa elinehtojensa puolesta kamppailevia merimiehiä vastaan. Hämmästyttävä tieto, joka on todettu oikeaksi. Mutta Englannissa ja Ruotsissa tuetaan voimakkaasti lakkolaisia."

Saman toukokuun 23 päivänä Välläriin johtaman unionin julistuksessa sanotaan:

"Laivanvarustajamme saavat tyytyä siihen apuun, jonka saavat ISH:hon kuuluvilta Venäjän kuljetustyöläisiltä, jotka ilman mitään omantunnon vaivoja lastaavat ja purkavat suomalaisia rikkurilaivoja Neuvostoliiton satamissa ja ovat menneet niinkin pitkälle, että ovat

kuljettaneet rikkurilaivan suomalaiseen satamaan kuten tapahtui s./s "Skandinavica"iin nähden, jonka venäläiset kuljettivat Koivistolle.

Huolimatta laivanvarustajain raivosta porvarillisessa sanomalehdissä ja venäläisten ja ISH:n kavalasta hyökkäyksestä taistelevien merimiesten selkään, tulevat Suomen merimiehet jatkamaan taisteluaan, kunnes vaatimuksemme ovat tulleet läpiajetuksi".

Kolmen päivän perästä seuraa jälleen uusi ja vieläkin törkeämpisanainen julistus Neuvostoliiton työläisiä vastaan, jossa Leningradin vesiliikennetyöläisiä syytetään rikkuruudesta ym. Kesäkuun 26 päivä v. 1933, siis aikana, jolloin oli kulunut yli puoli kuukautta siitä kun Neuvostoliiton satamissa oli Suomen merimieslakkolaisia tukien asetettu saartoon kaikki suomalaiset laivat, kirjoitti Välläri Espanjan syndikalisteille kirjeen, joka julkaistiin amerikalaisessa *Industrial Worker*-nimisessä syndikalistilehdessä heinäkuun 18 päivänä v. 1933 ja jossa Välläri monien muiden valhetörkeyksiensä ohella sanoo:

"Venäläiset menivät niin pitkälle, että he hinasivat ne laivat, jotka boikotin johdosta jäivät makaamaan, Leningradista Suomeen, kuten Skandinavica-laivan, joka Leningradin satamassa ryhtyi lakkoon."

Tämä sama hinaus- ja kuljetusvalhe toistuu, vaikka lakkoon lähtenyt laivan miehistö Vällärielle heti tiedoitti, että laiva pääsi lähtemään rikkurien avulla, rikkurien, jotka Välläri heti lakon alussa otti suojelukseensa kieltäen taistelun niitä vastaan.

Samassa kirjeessään Välläri esittää myös seuraavan törkeän valheen:

"Suomessa ovat kommunistit jatkuvasti esiintyneet lakonrikkureina. On lukuisia kommunisteja, jotka nykyisin harjoittavat lakonrikkuriutta, kuten esim. eräät lämmittäjät. Koko taistelun kulun ovat kommunistit taistelua jarruttaneet. Vaikka laivoille jäi vain lakonrikkureita, vaativat kommunistit näitä lakonrikkureita järjestämään laivoilla "taistelukomiteoita" lakon johtoa varten. Tosiasiassa se merkitsee, että lakon johdossa pitäisi olla lakonrikkureita. Sellaisia mielettömyyksiä voivat vain surullisen kuuluisat kommunistiset kannunvalajat esittää.

Nämä törkeät valheet osoittavat, että Välläri merimieslakon aikana voitti ruokottomuudessa pahimmatkin lahtarit. Hän harjoitti merimieslakon aikana kaikin voimin kansainvälistä parjauksemppailua Neuvostoliittoa vastaan. Edelläolevat muutamat sitaatit hänen lausunnoistaan osoittavat sen. Hän m.m. väitti, että Englannissa ja Ruotsissa tuetaan voimakkaasti Suomen merimieslakkolaisia. Tämä jutustelu hänen täytyi itsensä myöhemmin myöntää silkaksi valheeksi. Ainoastaan Neuvostoliiton työläiset tukivat merimieslakkolaisia niin, että Lenin-

gradin satamassa 12 suomalaisen laivan kapteenien oli pakko allekirjoittaa työehtosopimukset ja hyväksyä lakossa olevien merimiesten vaatimukset. Mutta sittenkin Välläri jatkuvasti parjasi Neuvostoliittoa. Ja vaikka juuri SKP jo lakon alussa antoi julistuksen, jossa se kehoitti voimakkaasti tukemaan lakkolaisia ja jatkuvasti antoi merimiesten taistelulle tukea ja apua, niin ainoatakaan noista puoluetta mustaavista valheistaan ei Välläri ole peruuttanut. Päinvastoin on hän yhä senkin jälkeen esiintynyt poliittisena provokaattorina SKP:tta ja Neuvostoliittoa vastaan, ISH:a ja koko työväen vallankumouksellista taistelurintamaa vastaan.

Jo nämäkin esimerkit mielestäni osoittavat että opportunisti Välläristä on jo tähän mennessä tullut mitä julkein vastavallankumouksellinen vehkeilijä, poliittinen provokaattori.

Viittaamalla siihen, mitä kirjoitukseni alussa sanoin SKP:sta ja sen jäsenten velvollisuuksista, nyt lopuksi aivan erikoisesti tahtoisin mitä voimakkaimmin korostaa, että myös välläriläisyys, kuten esittämäni muutamat tosiasiat mielestäni osottavat, kehottaa yhä tänäänkin puoluekantaiseen luokkavalppauden tehostamiseen, marxilais-leniniläisen teoreettisen kasvatuksen voimistuttamiseen ja puolueen laajojen jäsenjoukkojen poliittisen tietoisuuden syventämiseen.

Taistelu lujemmaksi luokkavihollista ja sen kaikenkarvaisia apureita vastaan. Lujaksi puolueen sisäinen kuri. Kohotettakoon kaikkialla puolueemme johdolla, SKP:n johdolla, voimakkaasti eteneväksi sellainen taistelu, joka valtavalla voimallaan Suomessakin murskaa kapitalismin fasistiset, sosialifasistiset ja opportunistiluopuruuden pönkät ja joka, murskatesaan kapitalistisen riistohomman, sen järjestelmän raunioihin hautaa koko mätänevän maailman. Näin ja vain näin lopullisesti selvittää myös siitä mädästä, joka lähes 10 vuotta sitten välläriläisenä luopuruutena alkoi ja nyt pursuu esiin avoimena vastavallankumouksellisena provokatioliikkeenä.

Kalle Lepola

TYÖPAIKALLA

Kommunistin ensimmäinen tehtävä on työ työpaikalla. Siellä käyvät työläiset jokapäiväistä taisteluaan elinehtojensa puolesta riistäjiä vastaan. Oikealla suhtautumisella työläisten vaatimuksiin, tinkimättömällä taistelulla työläisten etujen puolesta ja siten hankkimalla työläisten luottamuksen voi yksikin kommunisti nostattaa ja järjestää työläisten taistelua ja vaikuttaa taistelujen kulkuun.

V. 1924—25 työskentelin Kotkassa eräällä lautatarhalla. Työpaikalla ei ollut SKP:n solua ja olin luultavasti ainoa puolueen jäsen mainitulla työpaikalla ja kuuluin aluesoluun. Tein kuitenkin työtä työpaikan työläisten keskuudessa ja työpaikalla olikin jatkuvia taisteluja, joista yhdessä tapauksessa kehittyi avoin julistettu lakko ja kolmessa tapauksessa oli lakko asiallinen, vaikka ei tehtykään muodollista lakkopäätöstä eikä annettu lakkojulistusta, mutta määrättyjä vaatimuksia esittäen kieltäydyttiin kuitenkin joukolla työstä.

Talvella v. 1925 aikoivat herrat panna toimeen yleisen työläisten palkanalennuksen. Palkkain alennus kuohutti luonnollisesti työläisten mieliä. Tunnustelin työläisten mielialaa. Puhuin asiasta ensin aktiivisiksi tuntemilleni tovereille, joiden tiesin nauttivan työpaikan työläisten luottamusta. Kävi ilmi, että toverit olivat valmiit ei ainoastaan taisteluun palkan alennusta vastaan, vaan myöskin palkan korotuksen puolesta. Kysymyksestä herätettiin yleinen keskustelu siinä tarkoituksessa että muokattaisiin maaperä taistelulle otolliseksi. Ja kun maaperä oli näin muokattu "kypsäksi" taistelulle ja näytti siltä, että saadaan työläisten enemmistö kannattamaan taistelua, ehdotin tovereille, että ruokatunnilla järjestettäisiin kokous, jossa kysymys otettaisiin yleisen keskustelun alaiseksi ja päätettäisiin toimenpiteistä. Ruokailun aikana otin kysymyksen esille (saapuvilla olivat kaikki työpaikan työläiset). Valittiin puheenjohtaja ja kokous päätti hyväksyä ehdotuksen palkan-

korotusvaatimukseksi. Vaatimusehdotusta laatimaan valitsi kokous kolmehenkisen komitean, johon tuli valituksi allekirjoittanut ja kaksi muuta aktiivista toveria. Komitea laati ehdotuksensa tuotapikaa ja seuraavana päivänä pidettiin uusi kokous, jossa ehdotus hyväksyttiin ja kokous valtuutti jo valitun komitean jättämään ehdotuksen konttoriin. Ehdotus sisälsi vaatimuksen huomattavasta palkkojen korottamisesta. Komitea esitti vaatimuksen herroille, mutta sai jyrkästi kielteisen vastauksen. Sovittiin kuitenkin, että entinen hinnoittelu pidetään toistaiseksi voimassa ja että palkkoja ei toistaiseksi alenneta. Komitea kutsui työläiset kokoukseen ja esitti herroilta saamansa vastauksen kokoukselle. Kokouksen päätökseksi tuli, että töitä jatketaan entisillä ehdoilla kevääseen asti, jos eivät herrat rupea uudelleen vaatimaan palkkain alennusta.

Herrat katsoivat nähtävästi kuitenkin ajan palkkain alentamiselle sopivaksi, koska rupesivat taas parin viikon kuluttua vaatimaan palkkoja alennettavaksi ja kysymys nousi uudestaan esille. Esitin nyt tovereille (kokousta ei pidetty, vaan päätettiin asia vain tupakkajuttuna), että jarrutetaan työvauhtia, järjestetään ruuhka ja sen jälkeen esitetään vaatimus palkankorotuksesta lakon, uhalla. Ehdotusta vastustaviakin ääniä esiintyi, mutta epäviralliseksi päätökseksi tuli — ilman kokousta — että kukin työsakki suorittaa päivässä vain noin kahdeksannen osan aikaisemmasta päivätyömäärästä. Jarrutus alkoi seuraavana aamuna ja kesti kaksi päivää. Pomo käveli hermostuneena työpaikalla puhumatta mitään, ja ruuhka kasvoi. Aikaa oli vaikea saada kulumaan, väliin tehtiin työtä mahdollisimman hiljaisella vauhdilla, väliin taas pidettiin tavallista pitempiä "tupakkatunteja". Tuloksena päivän työstä kumpanakin päivänä oli sovittu kahdeksasosa entisestä päivätyön määrästä. Päivässä hankittu palkkamääräkin voitiin laskea vain muutamissa markoissa — työ oli urakkatyötä — mutta tarkoitus tuli saavutetuksi. Kolmannen päivän aamuna oli ratapiha täynnä vaunuja, mutta kun miehet taas alkoivat työn jo opittuun tahtiin, oli se jo tarpeeksi pomon hermoille. Pomo katseli kiukkuisena, tuli luokseni ja sanoi: "Tämä ei vetele. Tästä asiasta on nyt tehtävä selvä." Vastasin, että olen samaa mieltä, että kysymys tulee nyt selvittää sekä ehdotin tovereille, että lopetetaan työ, ja työ lopetettiin. Aikaisemmin asetettu komitea kutsui työläiset kokoukseen. Kokous päätti, että ellei nyt saada myöntävää vastausta jo aikaisemmin tehtyyn vaatimukseen, alotetaan lakko (epäilijöitäkin kyllä oli, mutta enem-

mistö oli lakon puolella). Komitea meni taas konttoriin kuulemaan herrojen lopullista päätöstä, joka oli kielteinen, ja lakko alkoi.

Neljäntenä lakkopäivänä tuli puutyöntekijäin liiton toimitsija Aronen (tunnettu opportunisti) järjestämään neuvotteluja lakon lopettamiseksi. Aronen kutsui lakkolaisten kokouksen työväentalolle. Kokoukselle Aronen ilmoitti olleensa keskustelussa työnantajan kanssa ja sanoi työnantajan asettaneen neuvottelujen ehdoksi lakon johdossa olevan komitean jäsenten työstä erottamisen. Erottamiskysymyksessä teimme minä ja toiset komitean jäsenet sen tyhmyyden, että sanoimme kyllä jäävämmä pois työstä, koska emme juuri välitä siitä työpai-kasta. Tovereiden taholta kohtasi herrojen vaatimus kuitenkin jyrkän vastustuksen ja kokous päätti, että neuvottelut voidaan alkaa vain ehdolla, että kaikki lakkolaiset otetaan työhön, ja joka tahtoo jäädä pois, niin saa sen tehdä vasta lakon päätymisen jälkeen. Aronen ilmoitti päätöksen herroille ja herrain oli pakko perääntyä aikaisemmasta vaatimuksestaan. Lakon lopettamisesta neuvottelemaan valitsi kokous erotettaviksi määrättyt lakkokomitean jäsenet ja Arosen.

Kun komitea painui liikkeen konttoriin neuvotteluja varten, ottivat herrat meidät vastaan huutamalla ja haukkumalla. Herrojen esiintyminen nostatti meissä myös halun kovaääniseen puheluun ilman pyydettyjä tai otettuja puheenvuoroja. Kun herrat huomasivat joutuvansa kovaäänisessä puhelussa huonommalle puolelle, päästiin asialliseen neuvotteluun. Mutta siinäkin pysyivät herrat huonommalla puolella, heidän oli luovuttava vaatimuksesta toisensa jälkeen. Mekin teimme kyllä pienempiä myönnytyksiä, mutta tulokseksi jäi, että kun sopimus myöhään yöllä tehtiin, eivät palkat olleet laskeneet, mutta kyllä huomattavasti entisestä nousseet.

✱

Jo kerrotun lakon lisäksi oli työmaalla samana vuonna vielä kolme työseisokkia, jotka aiheutuivat siitä, että ei saatu määräpäivänä palkkaa.

Ensimmäisen kerran palkanmaksun viivästymisen jälkeen ei töitä lopetettu vielä seuraavana aamuna, vaikka teinkin siitä työläisille esityksen, mutta kun tiliä ei tullut vielä seuraavana-kaan päivänä alkoivat työläiset hermostua. Tein uudelleen esityksen töiden lopettamisesta siksi kun tili saadaan. Samana

iltana ei vieläkään saatu päätöstä työn lopettamisesta, mutta tein ehdotuksen vielä seuraavana aamuna ja silloin se tuli jo hyväksytyksi. Kokous, jossa päätös tehtiin, ei ollut organisoitu tavalliseen kokousmuotoon, vaan tehtiin päätös ilman puheenjohtajaa y.m. muodollisuuksia, mutta kaikki työläiset olivat kokouksessa läsnä. Päätöksestä käytiin joukolla ilmoittamassa herroille.

Odotusta kesti kolme päivää, jonka jälkeen saatiin palkka ja palattiin työhön, mutta herrain oli pakko maksaa palkka myös odotusajalta.

Viimeinen seisokki, missä mainitulla työmaalla olin, alkoi erikoisella ja hausalla tavalla:

Palkat olivat taas jääneet maksamatta. Seuraavana aamuna työläiset istuivat ruokailuhuoneessa puhellen kaiken maailman asioista. Palkasta ja sen maksamisesta ei kukaan puhunut mitään, mutta työhön ei kukaan mennyt. Oli jo totuttu siihen, että kun ei tule rahaa ei mennä myöskään työhön. Puhellessa meni puoli tuntia yli työn alkamisajasta, kun pomo tuli naamaltaan punaisena huoneeseen, katsoi minuun ja sanoi: "Sinä olet taas agiteerannut, että miehet eivät mene työhön". Vastasin, että en ole vielä agiteerannut, mutta olen kyllä sitä mieltä, että ei mennä työhön ennenkuin saadaan rahat jo tehdystä työstä. Tällä kerralla riittikin tämä "agiteeraus", sillä kaikki työläiset ilmoittivat menevänsä työhön vasta sitten, kun ovat saaneet palkkansa, ja asiallisesti oli työpaikalla lakko.

Lankunkantaja

HAISTAAKO OHRANA

Pikku juttu siitä, haistaako ohrana heti kommunistin ja illegaalisen kirjallisuuden joutuessaan niitä lähelle. Helsingin ohranassa oli ohranapäällikkö Klemetti jotakin sellaista väittänyt ja joissakin porvarillisissa lehdissä lieinee tällainen juttu myös kierrellyt. Ohranapäällikkö Klemetti (joka kuten tunnettua kuoli "sydänhalvaukseen" suurten vangitsemisten tapahduttua v. 1923) oli sellaista kehaissut varsinkin eräästä helsinkiläisestä arpinaama-ohranasta, jota myös rumaksi ohranaksi sanottiin. Tämä ohranan ammattiin antautunut oli kuulemani mukaan entisiä Helsingin laivatelakan työläisiä, maalari ammatiltaan. Erään telakalla olleen laivan hytissä sattuneen tulipalon aikana oli hän polttanut kasvonsa pahasti. Palaneisuus rumensi hänen ennestäänkin rumia kasvojaan ja teki miehen todella ohranalurkin näköiseksi. Ollessaan laivatelakalla töissä oli hän siellä oppinut tuntemaan eräitä aktiivisia työläisiä, puolueen jäseniä, ja tämän tuntemuksensa perusteella hän sitten ohranana saattoi "haistaa", missä oli kommunisti ja kenellä oli kiellettyä kirjallisuutta. Mutta hänen "hajuaistinsa" loppui heti sen jälkeen, kun hän oli polttanut tuntemansa työläiset, osan niistäkin aivan syyttömästi.

Kuitenkin päätti Iso Antti (Antti Järvinen, jonka lahtarit sitten tappoivat Tammisaassa v. 1931) kokeilla arpinaama-ohranan hajuaistia. Erään kerran, kertoi hän, kun hänellä oli "täysi lasti" kirjallisuutta, huomasi hän raitiopysäkillä, jolle hänkin oli menossa, arpinaama-ohranan seisoskelemassa. Hän meni miehen viereen seisomaan ja vaunua odottamaan. Mutta rupikonnanaama ei "haistanut" mitään. Iso Antti meni nyt ihan lähelle, mutta toinen ei vain "haistanut". Lopuksi Iso Antti survasi kenkensä kannalla ohranan varpaille. Mutta ei arpinaama haistanut vielä sittenkään, päinvastoin pyyteli tuhannesti anteeksi Antilta, että oli häirinnyt tämän vaunuun menoa. Siihen sanoi Antti vastanneensa jotakin siihen tapaan,

että "haista nyt". — Arpinaama oli jäänyt ällistyneenä odottamaan toista raitiovaunua. (On kuitenkin huomautettava, että ohranan "varpaille astuminen" on tarpeetonta "rohkeutta". Se saattaa koitua astujalle hyvinkin kalliiksi, sillä ainakin silloin ohrana kiinnittää huomionsa ohikulkijaan, kun se astuu hänen varpailleen. Parempi on sivuuttaa ohrana rauhallisesti, ja jos olettaa, että ohrana tuntee "kuuman" ohikulkijan, niin silloin vielä enemmän vaaditaan harkintaa. — Toim.)

Iso Antti kertoi tämän temppunsa hyväntuulisena myhällen ja vakuuttaen, ettei ne ohranat haista, vaikka olisi lähellä tuoretta ja kuumaa tavaraa, reilusta kommunistista puhumattaakaan. "Pitää vain oppia kulkemaan", sitä hän teroitti ja opetti niin monille nuorille puolueyöntekijöille. Omassa käyttäytymisessään, aina tyynenä ja rauhallisena, oli hän monessa suhteessa esimerkillinen.

J. K. L.

ORGANISAATTORIKOKEMUKSIA TAMPEREELLA KAPITALISMIN SUHTEELLISEN VAKAANTUMISEN KAUDELLA

V 1923 syksyllä pidetty SKP:n täysi-istunto' samalla kun se totesi Sosialistisen työväenpuolueen hajottamisen yhteydessä kärsityn tappion, arvioi myöskin edessäolevan tilanteen ja sen mukaan määritteli vastaiset tehtävät puolueelle. Sosialistisen työväenpuolueen lakkautuksen yhteydessä oli myöskin SKP saanut tuntuvaan iskun, menettäessään laajan legaalisen joukkopuolueen, ja siinä yhteydessä myöskin puolueen organisatio oli joutunut pahasti hajalle, kun sen toiminta oli rakennettu pääasiassa STP:n sisälle. Saksan vallankumouksen perspektiivi silmäin edessä katsottiin sen kehittymisen myöskin asettavan esiin vallankumouksellisen tilanteen nopean kehittymisen Suomessa. Täysi-istunnon päätöksessä asetetaan tehtäväksi:

"Suomessa on alettava heti kiivas kommunistien toiminta vallankumouksen valmistelujen kuntoon panemiseksi".

"Lahtarivalta on niellyt liian suuren palan yrittäessään lopettaa työväen koko julkisen luokkataistelupuolueen. — Suomen lahtarit pelkäävät vallankumouksen puhkeamista Saksassa, pelkäävät, että jos heidän saksalaiset lahtariveljensä joutuvat seinää vasten, niin voi Suomessakin nousta vallankumousliike. Siksi he eivät enää uskaltaneet sietää Suomen työväenpuolueen toimintaa."

"Mutta tämä katala päällekkäisyys työväen etuvartiostojen kimpuun ei ole Suomen lahtareita pelastava. Tilinteon päivät ovat tulossa. Suomen kommunistisen puolueen järjestöä ei lahtarivalta kykene hajalle lyömään. Kiivasta valmistelutyötä vain meiltä tarvitaan. Valtiollista agitatsionia ja järjestävää ohjausta, yhtään päivää hukkaamatta."

Tältä pohjalta lähtien asetti täysi-istunto tehtäväksi:

"Työväen voimattomuuden ja arkuuden tunto on saatava voiteuksi. Paras poliittinen keino sen voittamiseksi on se, että tarmokkaasti tehdään työväelle tutuksi työväen ja talonpoikain vallan tunnussana." On kehitettävä voimakkaaksi "työväen laillisten luokkataisteluoikeuksien puolustaminen ja ammatilliset päivänvaatimukset."

Nämä täysi-istunnon päätökset mielessäni matkustin KK:n komentamana Tampereen piiriin ensimmäiseksi illegaaliseksi organisaattoriksi täysi-istunnon jälestä. Mitään erikoista ohjausta puolue työn tehtävistä en saanut. Ei puoluekaan vielä silloin ollut edes bolshevistisesti asettanut kysymystä puolueen organisation kehittämistä. Helsingissä meillä oli ennen lähtöäni neuvottelukokous, jossa suunniteltiin, miten lähdetään työväen toimintaa nostamaan. Sain tunnuksen Tampereelle ja sanottiin, että nyt sen työn olisi lähdettävä käymään.

Yhteyden ottaminen Tampereella ei käynyt niin yksinkertaisesti. Paikka, johon minulla oli tunnus, oli kai jonkinlaisen silmälläpidon alaisena, ja koko talonväki oli suorastaan kauhun vallassa, kun minä tunnukseni esitin. Ensimmäiseksi he puolitain ajoivat minut ulos selittäen: "Ei meillä voi olla. On parempi mennä matkustajakotiin." Ja niinhän sitä sitten piti mennä matkustajakotiin. Tapasin muutamia entisiä puolueen jäseniä ja vasemmistolaisia järjestötoimitsijoita, mutta heti tein sen yleisen havainnon, että he olivat suorastaan paniikissa ja pelkäsivät hirvittävästi vangitsemista.

Saimme kumminkin muutamia päiviä tuloni jälkeen järjestyksi muutamien nuorisoliittolaisten avulla toveri Yrjö Mäkelinin kuoleman johdosta suuren joukkojuhlan. Tämän juhlan yhteydessä tein tällä organisaattorikaudellani ensimmäisen hyvin törkeän konspiratorikkomuksen. Menin juhliin. Kuunnellessani erään keskustalaisen toveri Mäkelinin muistolle pitämää puhetta, totesin vieressäni istuvalle nuorisoliittolaistoverille, jonka tulin meikäläiseksi: "Tuommoinen asia ja mokomalla tavalla lepertelee." Tämä toveri kysyi minulta: "Menetkö sinä puhumaan?" Vastasin: "Menen." Ja niin kävi, että minut jollakin nimellä ilmoitettiin puhujaksi. Puhuinkin sydämen kyllyydestä. Olihan tapahtunut suuria asioita: elokuun leikkaus, sosialidemokraattien ruokottomuudet ja ilmiannot ohranoille, Mäkelinin murha, Saksan vallankumouksellisen liikkeen nousu j.n.e. Kyllä kai siinä puheessani onnistuin, koska puheeni jälkeen koko monisatalukuinen työläisjoukko nousi ylös ja alkoi ilman mitään kehoitusta laulaa *Internationalea* ja muutenkin innostus tuntui nousseen hyvin korkealle.

Vasta puheeni lopetettua huomasin, mitä olin tehnyt. Ensimmäinenkin olin etsintäkuulutuksen alainen mies, jota ohrana parasta aikaa haki. Olin puolueen illegaaliseksi organisaattoriksi lähetetty henkilö, ja tällaisella teollani vaaransin vastaisen työni. Se, etten joutunut tässä tilaisuudessa kiinni, eikä sekään, ettei

tästä edesottamuksestani myöhemminkään näyttänyt mitään turmiollisempia seurauksia olevan, ei ole mikään puolustus. Se johtui kai siitä, ettei ohrana ollut silloin vielä kyennyt asettamaan käyttöverkkoaan uusien toimintaolojen mukaisesti.

Piirikomitea muodostettiin vetämällä siihen miltei kokonaan uudet jäsenet. Piirikomitean jäsenten avulla aloimme luoda myöskin soluja siten, että annettiin jokaiselle jäsenelle tehtäväksi muodostaa solu määrättyjen työläisryhmien keskuudessa. Tällöin jo aivan oikein asetimme tehtäväksi saada solut suuremmille työpaikoille. Aluksi onnistuimme tässä vain Finlaysonin kutomatehtaaseen nähden. Muut solut olivat enimäkseen kokoonpannut joidenkin ammattiosastojen jäsenistä ja niiden työ oli oikeastaan verrattavissa ammattiosastojen fraktioiden työhön. Asetimme tehtäväksi saada myöskin luoduksi tukikohdat laajan piirin eri puolille. Pääpaikaksi tietenkin tuli Tampere. Muut tukikohdat Poriin, Jyväskylään ja Hämeenlinnaan. Näistä tukikohdista suoritettiin yhteyksien rakentaminen maaseutupaikkoihin.

Piirin tilannetta tutkiessamme kiinnitimme huomiota siihen, että suuri osa entisiä Sosialistisen työväenpuolueen paikallistoimitsijoita, joista osa oli myöskin SKP:n jäseniä, oli täysin antautumismielialan vallassa, jota he peittelivät puhelemalla, että täytyy jonkin aikaa odottaa tilanteen paranemista, ennenkuin aletaan jälleen työhön. Samalla totesimme, että ammatillisessa liikkeessä, ammattiosastoissa ja keskusneuvostoissa, varsinkin Tampereen keskusneuvostossa, olivat johtopaikoilla keskustalaisainekset, jotka olivat omaksuneet sosialidemokraattien painostuksen edessä perääntymisen linjan. Sosialidemokraatit kävivät raivoisaa parjaukamppailua kommunisteja vastaan. Keskustalaisten horjumisesta he saivat suoranaista yllykettä pyrkimyksilleen päästä isännöimään ammatillisessa liikkeessä. Ammatillisessa keskusneuvostossa Tampereella oli tilanne jo 1923 lopussa sellainen, että siitä sosialidemokraattien yllytyksen vaikutuksesta oli eronnut noin puolet ammattiosastoista ja keskustalaiset antautumisrumpua soittamalla lisäsivät paniikkia.

Asetimme tehtäväksi saada ammatillisten perusjärjestöjen ja keskusneuvostojen johdon lujasti käsiimme. Alotimme tappelun kaikkia paniikkimielialan ilmauksia vastaan. Kohotimme tunnuksen ammatillisen liikkeen hajoittajia vastaan sen eheyden puolesta. Valtasimme käsiimme Tampereen ammatillisen keskusneuvoston syrjäyttäen siitä kaikki horjuvat ainekset.

Ammatillisesta keskusneuvostosta muodostui keskeinen taistelunäyttämö sosialidemokraattisten ammattiliittopamppujen ja meidän johtamiemme vallankumouksellisten työläisten välillä. Keskusneuvoston hajoamisprosessi pysähdytettiin ja ammattiosasto toisensa jälkeen liittyi jälleen siihen.

V. 1924 alussa osallistuimme keskusneuvoston välityksellä lakon valmisteluihin Pyhäjärven sahalla. Tämä Pyhäjärven sahan lakko muodostui käänteentekeväksi työllemme Tampereella ja sen ympäristössä. Puolueen piirikomitea välittömästi ohjasi sahan lakkoa. Ammatillinen keskusneuvosto järjesti johtomme alaisena laajan lakkolaisten puolustuskamppailun. Sosialidemokraatit, *Kansan lehti* etupäässä, koettivat kaikin keinoin vaikeuttaa lakkolaisten avustamistoimintaa, mennen niin pitkälle, että suorastaan kehoittivat ammatillisia järjestöjä ja työläisiä olemaan luovuttamatta penniäkään keskusneuvoston lakkokeräykseen. Tätä toimenpidettään verhosivat he sillä verukkeella, että he muka järjestävät oman keräyksensä. Tämä noskelaisten katala aie paljastettiin työläisille, ja seurauksena oli, että keskusneuvoston toimenpiteet saivat työläisten yksimielisen kannatuksen. Keskusneuvoston keräys tuotti useita kymmeniätuhansia markkoja, kun sensijaan sosialidemokraatit suurista lupauksistaan huolimatta eivät lainkaan kyenneet lakkolaisia avustamaan eivätkä sitä tahtoneetkaan, vaan päinvastoin puhe- ja kirjoituksin koettivat lakkolaisten rintamaa horjuttaa. Suuri merkitys lakkolaisten taisteluhallun ylläpitämiselle oli myöskin tamperelaisten nuorisoliittolaisten jokaviikkokisilla retkillä lakkolaisten keskuuteen. Sahan työläisten, jotka ennen miltei kokonaisuudessaan olivat olleet sosialidemokraatteja, keskuudessa tapahtui lakon aikana syvä selvenemisprosessi, joka ilmeni siellä myöhemmin vasemmistoliikkeen kannattamisena. Tämä voittoon saatettu lakkotaistelu kiinnosti Tampereen työläisiä ja sen vaikutuksesta noskelaisten ensimmäinen yritys ammatillisen liikkeen repimiseksi lyötiin suuressa määrin takaisin ja ammatillisessa liikkeessä Tampereellakin alkoi nousukausi.

Työväen vaalitoimintaa järjestettäessä luotiin työväen paikallisjärjestöjä Tampereelle, Poriin ja Hämeenlinnaan. Maa-seudulla järjestettiin tilapäisiä ja osaksi pysyviäkin vaalikomiteoita. Nuorisoliike kehittyi ja nousi n.s. opintoyhdistysliikkeenä. Vuoteen 1926 mennessä työväen julkinen legaalinen toiminta tuli jo organisoiduksi uudelleen ja se sai ainakin yhtä suuret mittasuhteet kuin sosialistisen työväenpuolueen aikana.

V. 1923 täysi-istunnossa asetettu tehtävä, työväen yhteisrintaman toteuttaminen alhaaltakäsin, joutui meillä käytännöllisen taistelun kohteeksi, varsinkin työväen vapunvieton järjestämisen yhteydessä. Tampereella 1924 alusta alkaen alettiin toukok. 1 p:n valmistelut joka vuosi meidän taholtamme jo tammiukuussa. Nostatettiin ammattiosastoissa esille kysymys työväen yhteisestä päivänvietosta. Sosialidemokraattisille järjestöille tehtiin työväen paikallisjärjestön ja ammatillisen keskusjärjestön nimessä yhteisrintamatarjous. Samalla kysymys virallisesti asetettiin myöskin ammatillisissa perusjärjestöissä käsiteltäväksi. Sosialidemokraatit koettivat manöveerata tässä kysymyksessä siten, että sanoivat hyväksyvänsä yhteisrintaman ammatillisen liikkeen kanssa, mutta työväen paikallisjärjestön kanssa he eivät halunneet olla missään tekemisissä.

Tämä sosialidemokraattien manööveri tarkoitti sitä, että ammatilliset järjestöt olisivat tulleet jäsenistöineen sosialidemokraattisiin toukok. 1 p:n tilaisuuksiin. Useat vasemmistolaiset työläiset, ja kaikki puolueen jäsenetkään eivät selvästi oivaltaneet tätä noskelaisten taktiikkaa. Keskustalaisainekset painostivat kommunisteja, että kun nyt noskelaisilla muka on niin hyvä halu rakentaa työväen yhteinen esiintyminen toukok. 1 p:ksi, niin silloin ei saa asettaa jotakin poliittista paikallisjärjestöä sen esteeksi, vaan on yhteisrintamaan mentävä. Nämä toverit eivät ymmärtäneet yhteisrintamataktiikan todellista sisältöä, sitä, että pitää saada luoduksi joukkojen taisteluyhteisrintama, eikä se saa olla noskelaisten vanavedessä kulkemista, vaan noskelaisjohtajat on paljastettava yhteisrintaman ja työväen taistelujen hajottajaksi. Juuri se, että sosialidemokraatit kieltäytyivät yhteisrintamasta vasemmistotyöväen poliittisen järjestön kanssa ja asettivat ehdoksi, ettei kamppailun yhteydessä saa suorittaa heidän arvosteluaan, osoitti, että noskelaisilla ei ollutkaan tarkoituksena muu, kuin kommunistien vaikutuksen alaslyöminen.

Puolueen jäsenten keskuudessa piti lakkaamatta tätä kysymystä selvittää. Noskelaisten ja keskustalaisten hyökkäyksen edessä (kun nämä aina puhuivat koko työväestön nimessä) horjuvat toverit ennustivat, että me kärsimme tässä yhteisrintamakamppailussa tappion. Kuitenkin kävi aina niin, että kun kysymys vietiin joukkojen eteen, niin seurauksena oli, että vasemmistotyöväen mielenosoitukseen osallistujain lukumäärä Tampereella aina oli suurempi kuin sosialidemokraattien, ja sitäpaitsi osallistujain lukumäärä kasvoi vuosi

vuodelta, kun sosialidemokraateilla sensijaan kulkueet kuivui-
vat yhä enemmän kokoon.

Samantapaista yhteisrintamakamppailua käytiin Porissakin. Sielläkin ilmeni monasti puolueen jäsenten keskuudessa hor-
juntaa, joka voitiin poistaa vain ottamalla puolueen taholta
lujasti asiasta kiinni. Erikoisen pitkälle manöveerasi Porin
noskelaisjohto, jonka päänä oli tunnettu keskustalainen Jakobs-
son, v. 1925. Se oli jo saanut kerran aikaan sellaisen sopi-
muksenkin, että ammatilliset järjestöt järjestävät toukok. 1 p:n
tilaisuuden yhdessä sosialidemokraattisen puolueen kanssa jät-
täten syrjään Porin paikallisjärjestön. Kuitenkin, piirikomitean
tartuttua asiaan, jakobssonilaiset asetettiin seinää vasten ja he
kieltäytyivät yhteisestä toukok. 1 p:n vietosta uskotellen muka-
saavansa Porin työläiset mukaansa. Mutta kävi niin, että
Porin työläiset olivat kokonaisuudessaan vasemmistolaisten
mukana ja sosialidemokraattien järjestämään tilaisuuteen ei
saapunut kuin vajaa sata henkeä.

V:sta 1925 lähtien sosialidemokraatit Tampereella alkoivat
järjestelmällisen ammattiliikkeen hajotustyön. Jo aikaisem-
min he olivat perustaneet metallimiesten keskuuteen hajotus-
osastonsa ja ryhtyivät silloin näitä hajotusosastoja yrittämään
muillekin aloille. Samalla he koettivat edelleen saada keskus-
neuvostosta eroamaan ammatillisia järjestöjä. Suomen kom-
munistisen puolueen johtama taistelu ammatillisen liikkeen yh-
tenäisyydestä muodostui tämän ajan keskeisimmäksi kysymyk-
seksi. Sosialidemokraattien hajotuspuuhat torjuttiin ja nos-
kelaisten hajotushyökkäys muuttui puolueemme johtaman vas-
tahyökkäyksen johdosta suurelta osaltaan heidän entisten tuki-
kohtiensa puolustukseksi. Useat sosialidemokraattien johdon
alaisena olleet ammatilliset järjestöt joutuivat vasemmistolais-
ten johtoon. Kutomatyöläisliitossa, joka oli sosialidemokraat-
tien vahvimpia linnakkeita, ammatillisen liikkeen yhtenäisyys-
taistelu johti jo siihen, että edustajakokousäänestyksissä sosia-
lidemokraatit eivät enää pitäneet puoliaan muuten kuin tör-
keiden vaaliväärennysten kautta. Paperityöläisliiton osas-
toista myöskin huomattava osa joutui vasemmistolaisten joh-
don alaisuuteen.

Tänä aikana suoritettu taistelu sosialidemokratiaa vastaan
Tampereella ja keski-Suomessa sekä Satakunnassa lujitti
SKP:n joukkovaikutusta näillä seuduilla. Sosialidemokraa-
teilta saatiin vallatuksi osa joukoista. Työväen aktiivisuus
nousi ja suoritettiin useita laajoja lakkotaisteluita m.m.. No-

kian kumitehtaan lakko vv. 1928—29 vaihteessa oli luonteeltaan hyvin kärjistynyt. Siinä sosialidemokraattien rikkuripolitiikka tuli entistä selvempänä esille. Vaalikamppailuissa vasemmistolainen työväenliike sai v. 1926 lähtien huomattavia voittoja, saaden vallatuksi useissa valtuustoissa paikkoja sosialidemokraateilta sekä eduskuntaankin Hämeen molemmista vaalipiireistä vasemmistolaiset edustajat. Maaseudulla saatiin myöskin puolueen vaikutusta lujitetuksi, erikoisesti Porin puolella Laviolla ja pohjois-Hämeessä Ruovedellä ja Eräjärvellä.

Iitu...

MAANALAISEN TEILLÄ

”ALKAJAISPUHE”

Olin juuri tullut piirin keskukseseen. En mistään ”kierrolta”, vaan vasta alkaakseni varsinaisen puolue työni piiriorganisaattorina. Katselin ja taivastelin. Yhteyden olin jo saanut ja vähän siinä toverien kanssa oli asioista keskusteltukin.

Ei ole helppoa kellään, vähemmän silloin minulla. Jatkuvasti oli mielessä ajatus: miten osaan tätä työtä tehdä tuloksellisesti. Kokemusta kun ei ollut juuri mitään. Pelkällä teoriolla ei mihinkään pääse, ellei ole käytännöllistä työtaitoa. Mutta onpahan täällä tovereita, joilta saan ohjausta päästäkseni työn alkuun, ajattelin.

Piirikomitean kokous. Ensimmäinen, jossa olin läsnä. Istuttiin. Katsottiin. Minä niitä työmiehiä. He puolestaan minua. Tämäpä nyt. Minunko nyt pitäisi tämä juhlallisuus alkaman. Mutta eihän tämä ole sellainen laitos, missä ylimalkaisia juhlapuheita pidetään. Käytännöllistä puolue työtähän on tehtävä, ja minulla ei ole kuin hyvin vajaat tiedot piirin puoluejärjestön tilasta. Aloitin kuitenkin:

”Sanokaa nyt, mitä minun pitää täällä tehdä.”

Ja alkuun päästiin. Selviteltiin siinä tilannetta piirissä ja laadittiin työsuunnitelmia. Näin muodostui työsuhde ja hyvin se sitten jatkuikin.

”HEI, HERRA...!”

Kerran olin tipalla sateen takia ”kärähtää”. ”Vesivaaralta” suojeleminen aiheutti ”palovaaran”. Tämä on sitä illegaliteetin dialektiikkaa, mikä on aina ja tarkasti otettava huomioon. Kukin toimenpide on tarkistettava kaikilta kohdiltaan, niin ettei etupuolta peittäessään paljasta takapuoltaan eikä päinvastoin.

Olin käymässä Helsingissä. Asiat ja "möötit" suoritettuani tein paluuta piirille. Pakaasinani oli m.m. sellainen "lekkerin" kokoinen nippu kirjallisuutta. Mutta nyt olivat asiat "luonnonjärjestyksen" mukaan kehittyneet siihen, että vettä tuli kuin saavista kaataen, heittäen liottavan tunnelman helsinkiläisen kaupunkikulttuurin ylle.

Mitäpä teet? Jos lähdet kirjapaketti kädessä liikkeelle, niin kastuuhan se ja likoaa matkalla. Katselin jonkin aikaa satavaa maisemaa. Viimein olin tekevinäni viisaan keksinnön. Minulla oli kunnia omistaa ulsteri, jossa oli taskut, suuret kuin Sirolan Yrjön takissa. Jaoin sen kirjalekkerin pienempiin "varpusiin", pikkupaketteihin, jotka ajoin taskuihini siinä tarkoituksessa, että suojelisin ne sateelta ja tekisin kuljetuksen vähemmän huomatuksi taskuissa kuin siinä lekkerinnäköisessä paketissa.

Menin junaan, joka vei minut kauniisti paketteineni Tampereen asemalle. Kävelin lungisti asemahuoneen ovelle, josta ohranain sekä varsinaisten ihmisten muodostamaa ahdasta "kunniakujaa" myöten voi painella kadulle. Ainakin pari ohranaa näkyi olevan "tisurissa", seisten tyyriin näköisinä ovella. Toinen heistä oli pitkä ja laiha jumalan luupiiska Lauri Konstantin Vuori.

Pääsin noin puoliväliin asemahuonetta, kun kuulin perääni huudettavan:

"Hei herra, seiskäähän, olkaa hyvä!"

Pidin huutoa minulle kuuluvana, mutta en lähtenyt pankasemaan ulos, senparemmin kuin muutenkaan hätäilemään. Säilytin malttini ja se minut pelasti. Käännyin rauhallisesti ympäri, todetakseni, olinko minä se "hei herra".

Kyllä se minä olin. Eräs äijä (mutta ei kumpikaan niistä ohranoista) tulla tohelsi perääni kovasti viittilöiden. Hän yhytti minut alkaen tunnustella taskujani päältäpäin.

"Anteeksi, mitä herralla on taskuissa. Tuntuisi kuin jotain painavaa. Ei suinkaan vain väkijuomia."

Vedin esille yhden paketeista.

"Olkaa hyvä. Minulla on näissä paketeissa kirjallisuutta (niinkuin olikin). Väkijuomia ei ole."

Samalla selvitin kohteliaasti tämän toimenpiteeni aiheutuneen sateesta. Tahdoin suojella niitä teknillisiä asioita käsitteleviä kirjasia ja vihkosia (Tampereella on teknillinen opisto, joka oli täynnä minunnäköisiäni "ulstereita") kastumasta. Samalla vedin kulman auki paketista. *Proletaarin* nurkka näkyi,

joten molemmat totesimme, että kirjallisuutta on. Miten paljon se sitten oli teknillistä tai mekaanista ei kuulu tähän.

“Anteeksi, että häiritsin herraa. Älkää loukkaantuko”, sanoi kohteliaasti hattuaan nostaen raittiuskyttä.

No eipä ollut minullekaan oikein varaa siinä asemahuoneessa “loukkaantua” ja nostaa meteliä “aiheettomasta pidättämisestä ja tarkastuksesta”. Metelin sijasta nostin hattuani minäkin:

“Ei mitään, ei mitään. Teillähän on virkavelvollisuutenne. Mitäpä loukkaantumista tässä.”

Kevyet intelligenttikumarrukset:

“Hyvästi, herra.”

“Hyvästi, olkaa hyvä!”

Kyttä lähti takaisin asemasillalle ja minä kävelin hyvän omantunnon omaavan Suomen tasavallan alamaisen miinillä ja tahdilla ulos. Ei mitään kiirettä.

Menin Rautatien torin poikki Rautatiekadulle ja sitä myöten alas kohti Kyttälänkatua. Kääntyessäni Rautatiekadulle tein silmilläni (pään kääntelemisiä on yleensä vältettävä) lyhyen tilannekatsauksen selkäpuolen asemasta. Ei mitään vaaraa. Ohi meni.

Vasta Rautatiekadulla tuntui ruumiissa hiukan lämpimältä. Vedin pari kertaa henkeä vähän pitempään, mutta hermostua ei enää kannattanut. Hymyilytti hieman. “Otetaanpa opiksi, herra raittiuspoliisi.” Liian hyvät “viinakset” olisitkin saanut. Sillä “päättä” vartenhan se oli kyllä minunkin tavarani, vaikkakin “kiinteässä” tilassa.

“P—SKAA SE NÄKEE...”

Kerran oli meitä organisaattoreita Helsingissä käymässä yhtä aikaa 7 kappaletta. Niin voi sattua useamminkin, mutta tällä kertaa se “satutettiin” oikein klassillisella toisen kauden tavalla.

Niin. Me tulimme Helsinkiin. Sinne tultuamme kokosimme koko joukon kasaan. Mutta emme konspiratiivisesti eikä konspiroituun paikkaan neuvottelemaan, niinkuin kyllä voi ja pitääkin tehdä. Ei. Me pidimme kiinni toisen kauden käytännöstä ja marssimme pitkin katuja ja Kaisaniemen kallioita kuin hyväkin ritarikunta konsanaan. Sellaista se oli.

“Kun nyt ohrana näkisi ja tietäisi, niin veisi kerralla koko sakin”, älysi joku.

“P—skaa se näkee”, tiesi toinen.

Ja juhlallisesti marssi tämä illegaliteetin komennuskunta pitkin Helsingin katuja meluten ja "keskustellen".

Tämä oli suorastaan rikollista uhmailua ja ohranan aliarvioimista. Ja tunnustaa pitää, että vastoin annettuja ohjeita. Emme osanneet oikein asettaa kysymystä konspiratiivisuudesta emmekä muutenkaan käsitellä asiaa oikealla tavalla. Sen saimme pian kokea.

V. 1928 ohrana "näki ja kaappas", mutta ei se silti voittanut.

Tampereen poika.

MAANALAINEN PIIRIKOKOUS

Siitä on jo kulunut vuosia, kun nyt kuvattavana oleva piirikokous pidettiin. Se oli aikana, jolloin vallankumouksellisella työväenluokalla Suomessa oli vielä mahtavat julkiset järjestöt. Kommunistisen puolueen ja nuorisoliiton toiminta oli silloinkin maanalaista. Ne pyrkivät vaikuttamaan julkisessa joukkoliikkeessä ja ohjaamaan sen työtä vallankumouksellisen taistelun urille. Siinä työssä oli paljon puutteita ja suuria virheitäkin, jotka erityisen selvästi paljastuivat fasistisen kumouksen yhteydessä v. 1930. Tässäkin kuvattavan Suomen kommunistisen nuorisoliiton erään piirin piirikokouksen työssä kuvastuivat osittain ne heikkoudet ja virheet, jotka ilmenivät kaikessa toiminnassa. Tässä ei ole tarkoitus esitellä niitä, tarkkaavainen lukija huomaa ne itsekin. Kokous valmisteluineen kuvataan sellaisenaan kuin se tapahtui. Vielä nytkin tapahtuu piirikokousten teknillinen kulku komm. puolueessa ja nuorisoliitossa pääpiirteissään samalla tavalla.

Piirikokouksen puuhaamiseen ryhdyttiin jo aikoja ennen sen pitoa. Paikalliskomiteoille annettiin pikin (vakiintunut nimitys piirikomiteasta) taholta määräys aluekokousten pidosta, joissa muiden asioiden ohella oli valittava edustajat piirikokoukseen. Edustajien valinta suoritettiin niillä alueilla, joissa aluekokous pidettiin. Missä se jäi pitämättä, siellä valitsi paikalliskomitea sen keskuudestaan. Valitsemistilaisuudessa ei ilmoitettu, missä ja milloin kokous pidetään. Äänestys suoritettiin suljetuilla lipuilla, ehdokkaita oli useampia. Tuloksen laski pari toveria, ja he ilmoittivat siitä vain valituksi tulleelle edustajalle. Kun piirikokouksen aika alkoi lähestyä, saapui paikkakunnalle pikin lähetti, joka toi kokoukseen valitulle toverille ilmoituksen, milloin hänen on saavuttava piirin keskuksen, mihinkä siellä on mentävä ja millainen tunnus esitettävä, jotta hänet otetaan vastaan.

On joulukuinen lauantai-ilta, juna saapuu N:n asemalle.

Astun alas junan vaunusta. Olen yksi kokoukseen valituista edustajista. Sivuutan asemalla toljottelevat ohranat. Painun kaupungille ja teen muutamia mutkia, tarkistan, ettei kanta-päilläni ole ohrana seuraamassa. Puhtaat ovat jäljet. Kiiruusti paikkaan, johon olen saanut tunnuksen, etten myöhästyisi sovitukselta ajasta. Kysyn, asuuko täällä Kalle N:n. Saan myöntävän vastauksen. Sanon: "Terveisiä Juholta Korpikoskelta". Siihen vastataan: "Vai olette te Juhon tuttavina." Asia on selvä, olen omien ihmisten kanssa tekemisissä.

Istuttuani hetken lähtee talon tytär viemään minua toiseen paikkaan. Sieltä lähdetään kulettamaan edelleen. Nyt kokouspaikkaan. Tällainen välietappi on sen varalta, että varmasti saadaan tarkistetuksi, ovatko tulijan jäljet selvät, ettei ohrana jotakin toveria seuraamalla pääse yllättämään kokousta. Tapaamieni henkilöiden kanssa ei puhuta sanaakaan siitä, ketä he ovat, kuka minä olen, mitä liittotyötä me teemme j.n.e.

Saavumme erääseen laitakaupungin taloon. Se on paikka, jossa kokous pidetään. Saattajani naputtaa määrättyllä tavalla ovelle. Meidät lasketaan sisälle. Kalustuksesta näkee heti, että olemme tulleet työläisasuntoon, on vain yksi huone.

Muutamia tovereita näkyy jo saapuneen. Juttelevat hiljaisella äänellä keskenään. Eräs paikallisista tovereista, jonka tunnen jo entuudestaan, sanoo: "Täällä sinä olet nyt Arvi." Se on salanimeni, etteivät ennen tuntemattomat pääse selville henkilöllisyydestäni.

Teen huomion, että ikkunat on hyvin tarkkaan peitetty. Käsitän siten tehdyksi senvuoksi, että perheen tuttavat, jotka mahdollisesti sattuisivat tulemaan kyläilemään, uskoisivat, ettei ketään ole kotona.

Määrättyjen aikojen kuluttua saapuu toveri toisensa jälkeen. Kullekin annetaan salanimensä. Pian meitä onkin kerääntynyt 14 henkeä. Joukossa kolme tyttöä. Kaikki nuorta väkeä, noin 18—24 ikävuoden väliltä, paitsi yhtä, n. 40 vuoden ikäistä jäyhää työmiestä, joka on, kuten myöhemmin saan selville, puolueen piirikomitean edustaja.

Eräs toveri toteaa kaikkien saapuneen ja antaa määräyksen: "Koko kokouksen ajalla, joka kestää huomeniltaan, ei kukaan saa poistua. Kenelle sattuu välttämättömiä ruumiillisia tarpeita, voi ne tehdä eteisessä olevassa ämpärissä. Ruokaa ja kahvia on varattu, niin ettei kenenkään tarvitse olla siitä puolesta huolissaan. Niiksi muutamiksi tunneiksi, jolloin nukutaan, tehdään siskonpeti lattialle. Tällainen toimenpide on

aivan välttämätöntä ensiksikin senvuoksi, etteivät naapurit huomaisi mitään liikehtimistä ja tekisi siitä johtopäätöksiä, ja toiseksi siksi, ettei kukaan voisi kaupungilta tuoda ohraa perässään kokouspaikkaamme ja siten aiheuttaa paloa.”

“Keskustelussa ei saa liikaa lämmitä. On puhuttava hiljaisella äänellä. Seinät ovat verraten ohuet. Naapurit eivät saa kuulla.”

“Mitäpä siinä muuta kuin aletaan panna töpinäksi. Ei se odottamalla parane, asioita on paljon”, virkkaa toinen toveri.

Puheenvuoron saa liiton keskuskomitean edustaja, joka ensiksi tervehtii kokousta KK:n puolesta ja siirtyy sitten selostamaan kansainvälistä tilannetta. Selostuksessaan hän esittää: Kapitalistinen talous on vakaantunut, se on kuitenkin suhteellista. Vaikka kapitalismi näyttääkin tervehtyvän maailmansodan siihen iskemistä haavoista, niin kapitalismin perusristriidat kehittyvät kuitenkin nopealla vauhdilla ja johtavat ennen pitkää ankaraan talouspulaan, imperialististen leirien keskeiseen maailmansotaan, sotaan Neuvostoliittoa vastaan ja valankumouksellisen tilanteen kehittymiseen useissa kapitalistisissa maissa. Edelleen hän kuvailee, kuinka kapitalismi rationalisoinnin avulla, työväenluokkaa hiestämällä, on saanut nostetuksi taloutensa sille tasolle, millä se nyt on. Hän selostaa myös kansainvälisen kommunistisen liikkeen saavutuksia ja siinä ilmeneviä heikkouksia. Kertoo Neuvostoliiton proletariaatin saavutuksista maansa talouden rakentamisessa, Neuvostoliittoa vastaan tähdätyn intervention valmisteluista ja koko maailman proletariaatin velvollisuuksista sen puolustamisessa. Hän selittää myöskin sosialidemokratian osuutta kapitalistisen komennon pönkittämisessä ja sen valheellisia teorioita kapitalismin muka sosialismiin kasvamisesta j.n.e.

Selostuksen johdosta ei synny keskustelua. Tehdään muutamia kysymyksiä. Näkyy, että vain osa tovereista on kunnolla jaksanut käsittää selostuksen, joka sekin oli liian irrallaan Suomen maankamaran asioista. Useat toverit eivät ole harrastaneet kansainvälisten kysymysten seuraamista päivälehdistä. On vain tyydytty seuraamaan kotipaikkakunnan uutiset sekä maassa sattuneet huomattavimmat tapaukset. Järjestömme ovat joukkojen kasvatuksessa siinä suhteessa lyöneet paljon laimin.

Siirrytään seuraavaan kysymykseen, liiton paikallisten järjestöjen työselostuksiin. Toverit kertovat vuoronperään, mitä heidän järjestönsä on viime aikoina puuhailut ja millaisia

tuloksia saavuttanut. Yhteistä kaikille on se, että ensimmäisenä kerrotaan, mitenkä paikkakunnan nuorten työläisten opintoyhdistys toimii. Ylpeillen selostetaan kuinka paljon järjestössä on jäseniä, mitenkä vilkkaita kokous- ja iltamatilaisuuksia on järjestetty. Selitetään nuorisojoukoissa vallitsevaa suurta vallankumouksellista innostusta. Kuvailtaan myöskin komiteatoimintaa, jonka avulla on saatu järjestetyksi komeita ohjelmallisia juhlatilaisuuksia eri kamppailujen yhteydessä. Toverit kertovat, että toiminta luistaa kuin "rasvattu", kunhan vain heidän johtava kätensä on mukana, nuorisojoukot ovat valmiita puuhaamaan täydellä höyryllä. Hyvin vähän puhutaan liiton omasta, välittömästä joukkotyöstä. Liiton elimissä käsitellään tovereiden kertoman mukaan pääasiallisesti sellaisia kysymyksiä kuin mitenkä on johdettava opintoyhdistys- ja komiteatoimintaa niin, että siinä pysyisi vallankumouksellinen henki kuitenkin vaarantamatta niiden toimintaoikeuksia. Vain pari toveria selittää, että he ovat työpaikallakin yrittäneet saada erilaisista kysymyksistä keskusteluja käyntiin ja palkkaliikettä aikaan.

Kellon viisarit osottavat jo kolmea, kun viimeinen toveri lopettaa selostuksensa. Useata on jo alkanut haukotuttaa; raskaan päivätyön ja nyt jo useita tunteja kestäneen kokouksen jälkeen ruumis tarvitsee lepoa. Aletaan puuhata levolle menoa. Lattialle riviin, sanomalehtiä alle, päällystakki peitoksi ja halko päänalle. Makuupaikka on valmis. Pian vallitsee hiljaisuus, sitä särkee vain jonkun kovaääninen kuorsaus. — Nuorisoliiton piirikokous nukkuu...

Aamulla kello 8 on herätys. Virkuimmat ja puuhakkaimmat ovat jo keittäneet kahvit. Pian on pukeuduttu, peseydytty ja juotu kahvit. Ryhdytään jatkamaan kokousta.

Ensimmäisen puheenvuoron käyttää nyt liiton KK:n edustaja. Puheenvuorossaan hän osoittaa selostuksissa olleen heikkoutena sen, että niissä liian vähän puhuttiin liiton työstä ja päähuomio kiinnitettiin julkisten järjestöjen työhön. Tämä osoittaa sitä, ettei liiton omalle toiminnalle anneta sille kuuluvaa merkitystä. Liiton perusjärjestöt kaikilla paikkakunnilla ovat vielä liian pieniä ja ne eivät tee jokapäiväistä työtä työpaikoilla, joissa laajat työväenjoukot ovat. Sitten hän selostaa liiton järjestörakennetta ja liiton eri elimien työtä työläisnuorisojoukkojen mobilisoimiseksi vallankumoukselliseen taisteluun. Erikoisen suuri merkitys on luonnollisesti annettava opintoyhdistystoiminnan johtamiselle liiton taholta, samoin

komiteatyölle. Liiton jäsenten on niissä hankittava johtava osuus ja ohjattava niiden toimintaa vallankumouksellisessa hengessä, liiton jäsenistä muodostettujen fraktioiden avulla, niin että niissä kasvatetaan nuorisojoukkoja edessä oleviin suuriin vallankumouksellisiin taisteluihin. Kuitenkin siinä on pidettävä silmällä sitä, ettei viranomaisille anneta aihetta niiden hajottamiseen.

Tämän jälkeen käydään vilkasta keskustelua, mitenkä toiminta saataisiin parhaalla mahdollisella tavalla järjestetyksi. Nyt toverit kertoilevat kokemuksiaan toiminnasta, opetuksiksi toisille. Siinä selveneekin monta juttua. Samalla myöskin oiotaan tovereilla esiintyneitä virheeellisiä käsityksiä.

Seuraavana kysymyksenä on taloudellis-ammattillisen työn järjestäminen. Tästäkin esittää alustuksen liiton KK:n edustaja. Hän selostaa työläisnuorison asemaa. Toteaa, että sitä kapitalismi riistää kaikkein häikäilemättömimmin. Siitä huolimatta on vain pieni osa työläisnuorisosta järjestäytynyt ammattillisiin järjestöihin, ja niissä otetaan sitä koskevia kysymyksiä esille vain harvoissa tapauksissa.

Kaikki kuuntelevat tarkkaavaisina toverin alustusta. Silloin kuuluu yhtäkkiä ulko-ovelta naputusta. Kaikki hieman hätkähtävät ja katseet terävöityvät. Jokaisen mielessä välähtää kysymys: kukahan on siellä, eihän vain ohjana? Eräs paikallisista tovereista huomauttaa, ettei siellä muita ole kuin joku talonväen tuttava. Naputus uusiintuu pari kertaa. Enempää ei kuulu. Toveri jatkaa alustustaan.

Saadaksemme vedetyksi ammattillisen liikkeen vaikutuspiiriin ja sen kautta vaikutuksemme alaiseksi laajat työtätekevän nuorison joukot, on meidän ryhdyttävä vaikuttamaan niin, että ammattillisissa järjestöissä perustetaan erikoisia nuorisojaostoja, jotka keräävät taloudellisten kysymysten pohjalla ympärilleen työläisnuorisojoukkoja, valvovat, että näiden kysymyksiä ei unohdeta silloin, kun vanhemmat työläiset käyvät taisteluun, ovat alotteentekijöitä itsenäisten nuorisotaistelujen järjestämisessä. Jaostojen tulee myöskin järjestää laajaa valistustyötä.

Kysymyksestä käydään vilkasta keskustelua. Toverit pitävät mahdollisena ja oikeana osuneena tällaisen toiminnan järjestämisen. Yksityiskohtaisesti suunnitellaan, mitenkä jaostot saadaan perustetuksi ja niiden toiminta käyntiin. Ensimmäiseksi päätehtäväksi asetetaan tilastojen keruu siitä, mitenkä

eri työpaikoilla on nuoria työläisiä, minkälaiset heidän palkkansa ovat j.n.e.

Kokouksessa käsitellään edelleen sellaisia kysymyksiä kuin sodanvastainen taistelu ja armeijaan menevän työtätekevän nuorison valmennus, maaseudulla tehtävä työ, työ varhaisnuorison keskuudessa j.n.e.

Välillä pientä ruokalomaa pitäen on kokousta jatkunut jo kello 8:aan illalla. Viimeisiä kysymyksiä käsitellään jo nopeassa järjestyksessä. Esillä on vielä yksi kysymys, se on piirikomitean vaali.

Kokousta johtava toveri esittää, ettei ehdokkaita konspiraatioesitystä mainittaisi omalta nimeltään. Kustakin ehdokkaana olevasta toverista esitetään lyhyt kuvaus, niin että jokaisella toverilla on mahdollisuus saada käsitys, millaisia tovereita on asetettu ehdolle. Ehdokkaat on asettanut entinen piirikomitea yhdessä liiton keskuskomitean kanssa. Nyt kokouksessa valitaan piirikomiteaan kolme jäsentä. Heille annetaan komitean muiden jäsenten koopteeraus- (s.o. täydentämis-) oikeus. Tämän jälkeen esitetään ehdokkaina olevista henkilökuvaus ja mainitaan kutakin salanimellä.

Ryhdytään vaalin suoritukseen. Kukin kirjoittaa kolme nimeä. Äänestysliput kerää eräs tovereista, joka yhdessä KK:n edustajan kanssa suorittaa äänten laskun. Vaalin tulosta ei ilmoiteta kokoukselle, ääntenlaskijat ilmoittavat kullekin valitulle, että he ovat nyt tästälähtien piirikomitean jäseniä.

Eräiden tovereiden on kiiruhdettava pian lähtevälle iltajunalle. Kokous on lopetettava, vaikka olisikin vielä niin paljon juteltavaa ja selville otettavaa, mitenkä työtä on kotipaikkakunnalle palatessa ryhdyttävä järjestämään. Liiton KK:n edustaja lausuu lopettajaisiksi muutaman sanan, teroittaa sitä, että käydyn keskustelun opetukset ja sen pohjalla tehdyt päätökset on käytännössä toteutettava ja teoissa osoitettava, että kommunistinen nuorisoliitto kantaa korkealla punalippuaan ja täyttää kunnolla sille uskotun tehtävän vallankumouksellisen nuorison johtajana ja puolueen reservijärjestönä.

Toverit poistuvat yksitellen pienten väliaikojen kuluttua kokouspaikalta omille teilleen. Kukin vieraspaikkakuntalainen saa mukaansa paketin liiton lehteä *Nuorta kommunistia*.

Saavun asemalle. Huomaan heti, kuinka luihunnäköinen ohrana kyttäilee lippuluukun lähellä, katselee jokaista ohimenevää kuin nielaistakseen hänet. Kyttäile vain siinä, tuumailen. Ostan piletin makuuvaunuun ja painun aseman ravintolaan juo-

maan kupposen kahvia. Pian tuleekin juna jyristen asemalle. Samaan makuuvaunuun näkyy tulevan eräs toinenkin kokouksessa ollut toveri. Nousemme samaan koppiin. Emme ole tuntevinamme toisiamme. Juna vislaa ja lähtee. Samassa koppiimme tulee kolmaskin matkustaja. Toverini näkyy hieman hämmästyvän. Hetken kuluttua hän iskee minulle kenenkään huomaamatta silmää ja nyökkää päällään koppiin päin. Huomaan, mistä on kysymys: ohrana on mukana. Mutta mitäpä siitä, eihän se lurkki tiedä, millaisilla asioilla ollaan liikkeellä. Menen hetken kuluttua koppiin. Ohrana alkaa puhella, kyselee niinkuin paikalliset alkuasukkaat Savon radalla: minne herra on matkalla, minkälaisessa toimessa on j.n.e. Tämä kaikki tulee muun puheen lomassa. Samalla hän itse selittää korvat heiluen henkilöisyyttään. Vastailen lyhykäisesti hänen juttuihinsa, mutta samalla osoitan, etten erikoisemmin keskustelua kaipaa. Siihenpä se juttu sitten sammuu. Toverini tullessa yrittää ohrana saada keskustelua aikaan hänen kanssaan, muttei sekään oikein lähde luistamaan. Kumpikaan meistä ei luonnollisesti anna ohranan ymmärtää, että tiedämme, kuka hän on.

Pian ryhdytäänkin puuhaamaan makuulle menoa. Eikä kulu pitkää aikaa, kun jo vetelen täysiä unia. Aamuyöstä nousemme junasta kotipaikkakuntani asemalla. Piirikokousmatka on onnellisesti tehty, valtiota on taasenkin röyhkeästi "petetty". Kokouksesta olen saanut hyvin paljon uutta toimintaamme varten ja koetan sitä parhaani mukaan jakaa tovereilleni ja itse sovelluttaa työssäni.

M. N:on.

PIENESSÄKIN TARKKOJA

Toverit, seuraavana kysymyksenä meillä olisi julistuksen antaminen kaupungin valtauspäivän johdosta. Olen ajatellut sen suunnilleen seuraavanlaiseksi, — ja hän luki julistusluonnoksen sekä jatkoi: tehkää nyt korjauksia ja lisäyksiä. Kysymyshän on siitä, että julistus tulee sellaiseksi, missä asia on oikein ja selvästi sanottu.

Salaisen SKP:n piirikomitean jäsenet keskustelivat innokkaasti julistuksen johdosta. Tuossa istui voimakkaan näköinen seppä Aarnio, jonka kuhmuiset nyrkit takoivat pöytään kun hän innostuneena selvitteli käsitystään julistuksesta. Tuossa istui kalpea, työn näännyttämä kutomotyöntekijätär, jonka yskässä särähti repaleiset keuhkot. Puheenvuoroa käyttäessä nousi poskille tummanpunaiset täplät, jotka hehkuivat. Tuossa istui nuori työmies, jonka omituisen terävät ilmeet kertoivat pitkästä työttömyyskaudesta.

Julistuksen periaate hyväksyttiin sekä lisäykset siihen. Oli nyt vain se viimeisteltävä. Mutta julistus vaatii muutakin ennenkuin se on työmiehen ja työläisnaisen kourassa tai komeilee kadunkulmissa ja lyhtypylväissä. Se vaatii hyvän verkoston, joka sen levittää.

Puhuttiin kyllä julistuksen monistamisestakin. Lausuttiin ajatuksia, että tekstin pitää tulla selvää. Kuka monistaa, kuinka ja missä, siitä ei puhuttu. Se työ oli erikoisten henkilöiden huolena, josta piirikomiteankaan ei sopinut olla kokonaisuudessaan tietoinen, eikä siitä myöskään keskusteltu.

— Käyttäkää nyt puheenvuoroja siitä, miten saisimme sen kunnollisesti levitetyksi sekä miten puolueen jäsenet työpaikoillaan ottavat esille julistusjutun, niin ettei julistuksesta vain tule kuollutta.

“Minusta tuntuu, mikäli on kysymyksessä julistuksen levittäminen, parhaimmalta käyttää vanhaa tapaa ja sikäli kuin siinä huomaisimme viimeisen julistuksen levittämisen aikana

vikoja, on ne korjattava. Siis, jaamme ensin kaupungin piireihin, annamme minuutilleen tarkan levittämisaajan ja tavan, millä levitetään”, puhui työtön.

“Se on oikein”, sanoi seppä.

“Mikä aika on paras?”

“Luulen, että aamuyö kello 4—6 välillä.”

“Tarkemmin!”

“Tasan kello 5.”

“Miten kauan luulette sen kestävän.”

“15 minuuttia.”

“20 minuuttia.”

“5 minuuttia.”

“Mensisikö se 15 minuutissa.”

“Varmasti, kun vain kyllin joustavan koneiston saamme.”

“Mutta eihän sillä niin väliä ole, vaikka ei saataisikaan yhtäkaa menemään”, sanoi tehtaantyoöntekijätär.

“Erehdyt. Se on tärkeätä, että kaikki saavat käsistään pois julistukset yhtäkaa. Ajatelkaa, miten esimerkiksi kävisi, jos puusepäntehtaalla jaettaisiin puoli tuntia ennenkuin muualla. Miten kävisi? Heti kun puusepäntehtaalla olisi julistukset levitetty, soitettaisiin sieltä konttorista ohranaan, miten heillä on levitetty julistuksia. Tuo irtonainen julistuksen levittäminen, joka rikkoo yhteissuunnitelmaa, olisi eräänlaisena herätyskellona ohranalle. Kaikille katu-, tehdas-, kahvila- ja talonohranoille tiedoitettaisiin tästä. Ymmärrät kai, miten paljoa vaarallisempi olisi nyt levitys. Vihollista voidaan parhaiten iskeä silloin kun se ei osaa olla varuillaan.”

“Olet oikeassa. Ajattelin liian lyhyesti”, sanoi vakavana nainen.

“Muistettava on eräs juttu, joka jäi meiltä viime kerralla huomaamatta. Julistuksia ei saa talossa alkaa levittää alhaalta ylöspäin, vaan täytyy se tehdä ylhäältä alaspäin, silloin on aina suurempi mahdollisuus päästä, jos joku talonasukas, jonka kirjeluukusta juuri olet panemassa julistuksen, aukaiseekin oven ja alkaa huutaa ja tavoittaa. Niinhän kävi juuri Irjalle.”

Keskusteltiin innostuneesti julistuksen levittämisestä, sen mahdollisimman laajan ja nopean ulosannon puolesta mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Sen mukaan pitäisi julistuksen levitä yli kaupungin 15 minuutissa, jonka jälkeen sitä ei olisi kenelläkään levittäjällä päällään. Aikamääräksi sovitaan kello 5 aamulla, ottamalla tarkkaan huomioon paikalliset olosuhteet, kuten tehtaassa yövahdin muutto, aamuhämärä kadulla, työ-

läisten nouseminen ylös ja useita muita puolia. Se ei sittenkään ole niin yksinkertainen juttu, jossa ei muuta tarvita kuin sisua. Päinvastoin kunnollinen julistusten levittäminen vaatii älykästä suunnitelmaa ja koneistoa.

Julistukset levitettiin.

Työmiehen kasvoille levisi leveä hymy ja pää nyökkäsi myöntäväisesti.

Suurporvari nousi pehmeältä tuoliltaan, puri kiukuissaan sikaarinsa poikki, tarttui puhelintorveen, soitti ohranaan ja kyseli, mitenkä vaarallista se oli.

Ohrana lähetti miehensä ulos. Pysähtyivät talon luo, ottivat esille työkalunsa ja varovasti irroittivat pari julistusta seinästä.

Julistus jaettiin hyvin, mutta sittenkin siihen jäi heikko kohta.

Sormenjäljet!

Mitättömät sormenjäljet, jotka paljastivat ja johtivat ohranat jäljille. Tehtaantyöntekijätär ja hänen toverinsa olivat suorittaessaan monistusta olleet vailla sormikkaita ja useassa julistuksessa tavattiinkin heidän rasvaiset sormenjälkensä. Useat julistuksen levittäjät toimivat niinikään myöskin sormikkaita. Lämpöiset kädet painoivat sormenjäljet julistusten nurkkiin.

Pidätyksiä. Vanhat teot, sormenjäljet ja kaikki muut muodostivat loppusumman syyllisiä. Eräät jäljet johtivat siihen huoneeseen, jossa piirikomitea tavallisesti piti kokouksiaan. Pöydällä lepäsi tuore kuvalehti. Uudelleen valokuvauksia sormenjäljistä. Ne löivät yhteen aikaisempien pidätysten kanssa. Kuvalehden kulmaan oli joku piirtänyt kymmeniä kertoja "Amalia", "Amalia", Amalia' — —

Tutkiva ohrana tuijotti sitä hetkisen. Nousi ja meni eräälle kaapille, josta veti asiapaperien kansien välistä kirjeen, vertaili sitä hetkisen "Amaliaan". Naurahti ja virkkoi sisälle tulleelle ohranalle:

"Kallio näyttää olevan täällä SKP:n organisaattorina. Katso, vaikka mies onkin kettu, on tehnyt tällaisen tyhmyyden, että on kirjoittanut kuvalehden nurkkaan. Ilmeisesti ajatuksissa ollessaan, koska Amalia toistuu niin monta kertaa."

"Niin se on, että pieni on osa suuresta", sanoi toinen.

Allan V.

VALKOISEN VALLAN "RUOTUVÄESSÄ"

S adattuhannet työläis- ja talonpoikaisnuorukaiset ovat joutuneet olemaan Suomen armeijassa, "ruotuväessä". Tuo aika, joka armeijassa vietetään on tapahtumista rikkasta. Sitä muistellaan kauan jälkeenpäinkin. Muistellaan ja kiroillaan, kuinka kapitulantit upseerien johdolla toteuttivat porvariston pirullista kasvatusohjelmaa, santseja ja muita kiusaamisia, kuinka odotettiin "vapautusta" ja joka aamu hihkaistiin herätysten hupeneva summa: "Viimeiset päivät ja myrsky-yö mielessä."

Luokkavastakohtat tuntuvat armeijassa välittömän räikeinä. Häikäilemätöntä mielivaltaa harjoittavat upseerit edustavat riistäjäluokkaa ja sen etuja. Asevelvollisten valtava enemmistö on työtätekeviä.

SKP on työskennellyt Suomen lahtariarmeijan keskuudessa koko sen olemassaolon ajan. Tuhannet työläis- ja talonpoikaisotilaat ovat vuosien kuluessa osallistuneet puolueen toimintaan. Kymmenintuhansin on laskettava ne sotilaat, jotka ovat puolueen sotilaslehtiä, julistuksia ja muita julkaisuja lukeneet.

Suurelle työläisjoukolla ovat Suomen lahtariupseerit joutuneet aseopetusta antamaan. Noita taitoja ei ole laskettava unohduksiin. Niitä tarvitaan proletaarisessa vallankumouksessa. Kaikki armeijassa käytävän taistelun kokemukset on käytettävä vallankumouksellisen taistelun kehittämiseen.

Tässä muutamia välähdyksiä mukana olleen kokemuksista "ruotuväessä". Tapahtumia olisi tietenkin paljon. Hyviä ja onnistuneita taisteluita. Myös epäonnistuneita. Tahdon esittää muutamia palvelusaikanani tapahtuneita tyypillisiä taisteluita. Niistä saattaa olla oppia tovereille, jotka suorittavat työtään itse "ruotuväen" riveissä tai työskentelevät käsi kädessä ase-takkisten toveriensa kanssa.

MARSSILAKKO

Komppania oli ampumakomennuksella. Matka täytyi suorittaa marssien. Tie oli kehno — ilma kuuma. Jo pari päivää oli marssittu. Mukaanotettu muona oli loppunut. Poikain miellet olivat myrtyneet — nälästä ja väsymyksestä.

Oli toisen marssipäivän ilta — vielä piti katkaista kymmenkunta kilometriä pitkä taival. Ruokaa ei ollut. Pojat supattelivat keskenään. Joku ääneenkin kiroili tyytymättömänä, nälkäisenä.

Solun jäsenet suunnittelivat, mitä tehdä. Puhuttiin marssilakosta ellei saada ruokaa, ja päätökseksi tuli: marssilakko siihen saakka, kunnes saadaan ruokaa.

Komentava vänrikki — nousukas — komensi 10 minuutin tauon.

Tauon aikana solun jäsenet veivät päätöksen joukkoihin. Kukaan ei ollut vastaan, kysymys kiinnosti kaikkia.

“Komppania, huomio! — Rintamaan — järjesty!” kuului jälleen komento. Kukaan ei liikahtanut. Syntyi kiusallinen ja huvittava hiljaisuus. Vänrikki ei saanut heti sanaakaan suustaan. Lopulta hän karjahti käheällä äänellä:

“Komppania, huomio! Eikö kuulu komento? Mitä helvettiä — kapina? — Mitä? — Kapinako? — Huomio!”

Kukaan ei ollut kuulevinaankaan. Hieman vain hermostuttavaa liikehtimistä. Kaikki tunsivat, että jotakin erikoista oli tapahtunut. Erikoista — kun sotilaat lakkoilevat. Komentoon vastattiin:

“Leipää, nopeasti!”

“Leipää ja keittoa!”

“Sapuskaa!”

“Sapuskaa!”

“Ei askeltakaan, ennenkuin tulee sapuskaa!”

Vänrikille tuli kiire. Suorinta tietä juoksi kapteenin luo raportteeraamaan. Pojat näkivät, kuinka hän kiihtyneenä selosti tapahtumaa. Kapteeni puri huultansa, nyökäytteli päätänsä ja läksi kävelemään komppaniaa kohti.

Pojat keskustelivat myöskin. Piti lujittaa rintamaa, rohkaista mieltä. Kaikki tuntuivat olevan yksimielisiä, että nyt ei lähdetä uhkauksilla eikä kauniilla puheilla — ruokaa ensin, sitten vasta marssille.

Kapteeni saapui poikien luokse. Ei mitään komennuksia. Kyseli vain, mistä on kysymys.

“Ruokaa!” kuului joka kysymyksen perään.

Kapteeni poistui. Keskusteli vänrikin kanssa. — Vihdoin vänrikki tuli komppanian luo ja ilmoitti, että kapteeni antaa omat rahansa ruoan ostoa varten. Pari kolme miestä tarvittiin ruokaa hakemaan. — Vänrikki oli hyvin matalana ja varmasti käärmeissään. Nähtävästi häntä kiusasi poikien voitonvarmuus.

Komppania oli ruokaillut. Kapteeni tuli poikien luo ennen marssille lähtöä. Selosti lyhyesti:

“Tämä tapahtuma on ollut vakava kurinrikkomus. Tällaisesta rangaistaan ankarasti. Tästä ei kuitenkaan tule rangaistusta. Jos tämä olisi tapahtunut varuskunnassa, joutuisitte kaikki Ilmajoelle. Tämä on kommunistien toimintaa. Muistakaa, tästä ei puhuta kasarmeilla mitään.”

Asevelvollinen alikersantti sai komppanian komennon haltuunsa.

Siinä marssiessa kiersi solun alotteesta miehestä toiseen tapahtuman arvostelua. Kaikki piti saada varmistetuiksi siitä, että vain tällä tavoin toimien ja esiintyen — suunnitelmanmukaisesti ja yksimielisesti — saadaan hyviä tuloksia.

ISÄNMAALLINEN OPPITUNTI

Pataljoonan pastori — tunnettu keljuna sotilaiden keskuudessa — piti “isänmaallisia” oppitunteja tunnin, pari viikossa. Niiden perussävynä oli kiihkoisänmaallisuus. Se oli mitä häikäilemättömintä parjausta toisia kansallisuuksia kohtaan — esim. venäläisiä ja toisinaan ruotsalaisiakin kohtaan. Toisaalta ylistystä sellaisia kohtaan kuin englantilainen porvaristo, säälintuntoista osanottoa Saksan porvaristoa kohtaan. Mutta suomalainen — uskokaa pois! — suomalainen on maailman paras ihminen. Ei niin jaloa, viisasta, rehellistä, voimakasta, urhoolista — yleensä sellaista ihmistä ei löydy toista kuin on suomalainen. Siinä oli papin huutojen nuotti. Sitäpaitsi pappi pomiloi kaikki vanhojen sotien tarinat — sotien, joissa suomalaiset olivat olleet mukana — niin selvin, nykyaikaisin värein, että tuntui siltä, kuin alkaisivat “sankarit” astella meitä kohti hännystakkiin puettuina, sankarillinen hymy huulillaan todistaen: “Kaikki mitä pappi puhuu, on tapahtunut — tässä me olemme!”

No niin. Pojat saivat tätä sappea annoksen toisensa jälkeen. Puolueen solut komppanioissa tekivät työtä saadakseen pojille selostetuksi papin puuhailun tarkoituksen, paljastaen sen työläi-

sille ja talonpojille vihollismieliseksi ja vaaralliseksi — porvaristoa hyödyttäväksi kiihoitukseksi, jolla koetetaan saada kaikki työläis- ja talonpoikaissotilaat porvariston orjiksi — taistelemaan “ainoaa ulkoista vihollista, ryssää vastaan ja sisäistä vihollista, kommunismia, vastaan”, kuten papin sanat kuuluivat.

Solut tekivät työtä. Eivät tietenkään tarpeeksi, eivätkä aina kyllin selvästi paljastaneet papin puheita. Mutta taistelua käytiin papin ja upseerien myrkkkylvöä vastaan. Oli päätetty suorittaa kamppailu papin luentoja vastaan — estää jokin noista tunteista. Antaa pappien huomata, etteivät sotilaat halua heidän hengenmuonaansa. Oli kyllä joukossa — ei soluissa — sellaisiakin, jotka tuollaista taistelua pelkäsivät, jotka eivät “halunneet” sekaantua politiikkaan. Mutta enemmistö oli taistelun kannalla — varma enemmistö.

“Isänmaallinen oppitunti”, huusivat päivystäjät komppanioissa.

Hitaasti järjestäytyivät pojat, niin hitaasti, että komppanian vääpelinkin oli annettava “vauhtia”.

Tunti alkoi. Nyt oli hieman uutta. Mitä? Se, että papilla oli *Puna-Sotilaan* kansilehti. Sen ympärillä liikkui nyt papin juttu. Selosti, kuinka kommunistit tekevät myyräntyötään armeijassakin. Jokainen, jolta tällainen lehti löydetään, pasitetaan Tammisaareen, kuului teema.

Alkoi kohina luentosalissa. Mitä se oli? — Haukottelua, yskimistä, jalkojen tömistelemistä lattiaan, sormien napsutteleminen, vihellystä. Kerran se hieman heikkeni, taas vahvistuakseen. Lopulta ei kuulunut enää papin ääntä. Kuului jo huutojakin. Joitakin esineitä singahti pappia kohti. Pappi ja päivystäjät koettivat hillitä sotilaita. Turhaan. Kuului huutoja: “Ei mitään isänmaallisia luentoja.” — “Lopeta juttusi.”

Melu hieman taukosi. Pappi yritti jatkaa — silloin melu kasvoi. Jotkut huusivat “suoraa huutoa” kuin rynnäkössä.

Ei auttanut muu kuin lopettaminen.

Samana iltana oli suuri besorkkaus, s.o. oikein perinpohjainen nuuskinta. Upseerit, kapitulantit ja siviiliohranat suorittivat sen. Eräitä tovereita vangittiin. Useita kuulusteltiin. Huoneista ja taskuista ei löytynyt mitään. Jostakin pihamaalta löysivät muutamia *Puna-Sotilaita*. Muut tavarat säilyivät.

Tarkastus oli oikein pirullinen. Poikien piti seistä alastomana komppanian käytävässä.

Tarkastuksen jälkeen pojat juttelivat päivän tapahtumasta. Oli onnistuttu keskeyttämään papin luento. Se oli maksanut muutamien hyvien toverien menetyksen. Soluissa arvosteltiin käytyä kamppailua. Alettiin selostaa tovereille papin luennon sisältöä. Pojat olivat hyvin innostuneet päivän saavutuksista. Yleisenä mielipiteenä saattoi merkitä, että vastaisuudessakin on tuollaiset pimitystilaisuudet estettävä.

REMMIAPELI

Alokkaita saapui. 3. komppania sai myös osansa. Tehtaasta ja aurankurjesta olivat joutuneet lähtemään. Kiroilivat ja olivat tyytymättömiä.

Joukossa oli pienenpuoleinen mies, joka sanoi olevansa suojeluskuntaupseeri. Upseeriarvollaan keikisteli. Olipa oikein "vapaussoturikin" — prenikoiden kanssa. Prenikoitaan näytteli — itseään kehui "urotöistään" kerskuen — kommunisteja sätti. Niistä prenikoista koitui hänen loppunsa alku 3. komppaniassa.

Komppanian solu kokoontui. Sillä oli paljon asioita. Alokkaskysymys on aina hyvin tärkeä puoluetyössä. Viimeinen kysymys koski "vapaussoturia". Hänen käyttäytymisensä oli herättänyt katkeruutta työläis- ja köyhistä talonpoikaisperheistä lähteneiden poikien keskuudessa. Olivat jo uhanneet remmiapelilla. Eikä solussa kukaan ollut remmiapelia vastaan. Se oli oikeudenjakoa, mitä ei sopinut tässä tapauksessa estää, vaikka periaatteessa oltiin sotilaiden toimeenpanemaa itserangaistusta vastaan.

Eräänä iltana kysäsi joku "vapaussoturilta":

"Mitä plätkiä sinulla on rintapielessäsi?"

"Eivät nämä mitään plätkiä ole, ansiomerkkejä ovat, olin punikeita ja ryssiä kurittamassa...", kuului pöyhkeä vastaus.

Silloin se alkoi.

Joku tempasi yhdellä nykäisyllä "ansiomerkkit" ja heitti ne kämpän lattialle. Toinen otti niskaotteen, kolmas jaloista, joku toi viltin, johon miekkonen kiedottiin, ja sitten heitettiin urho pöydälle.

Tasaisessa tahdissa läiskähtelivät leijonavyöt "vapaussoturin" pintaa pitkin — pitkin ja poikin...

"Joko riittää?" kysäistiin.

"Vettä!"

"Annetaan."

Kantoivat uupuneen urhon pesuhuoneeseen ja asettivat vesi-

johdon alle. Siinä huuhteli maaliskuinen keväinen vesi leijonankäpälän jälkiä...

“Vieläkö rehentelet plätkilläsi?”

“Päästäkää — ööh — öö ö...”

Vielä hetkisen “juosta hissutteli” Mannerheimin koirankuva pitkin kosteata “ansiomerkein” koristeltua “vapaussoturin” pintaa. Vielä kerran solahteli keväinen vesi kuin janoisen koiran suuhun — “upseerin” punehtuneelle pinnalle.

Kolmen kuukauden kuluttua siirrettiin “vapaussoturi” johonkin toiseen rykmenttiin “omasta pyynnöstään”, kuten päiväkäsky kuului.

Käymälässä käydessään saivat pojat ihailla “Isänmaan puolesta”-merkkiä, jonka joku koiranleuka oli naulannut käymälän kattoon.

SOTILASOHRANA HAKEE PATRUUNOITA

Komppanian pojat palasivat vartiosta. He toivat tiedon, että *Liekkiä* oli palanut päävartiossa. Joku oli ottanut lehden mukaansa ja he olivat lukeneet sen oikein sakilla. Tapahtui virhe, huolimattomuus — lehti unohtui pöydälle. Päivystävä upseeri löysi sen ja vei esikuntaan. Nyt oli odotettavissa tarkastus.

Kenellä jotakin kuumaa oli, se laittoi tavarat parempiin piiloihin. Tarpeettomia papereita ja vanhimpia lehtiä hävitettiin.

Kello 23. Vartiomies torkkui komppanian käytävässä. Hiljaista. Kuului joskus kuorsaus kämpistä. Joku väsynyt puheli unissaan.

Yhtäkkiä saapui käytävään kapteeni, vänrikki ja kolme kapitulanttia. Hyökkäsivät kämppiin, sytyttivät valot ja suorittivat hälyytyksen. Kukaan ei saanut poistua vuoteeltaan. Vuoron perään piti käydä avaamassa kaappi ja viedä päällystakki kaapin päälle.

Vänrikki on oikein innoissaan. Tuntui olevan oikealla työmaalla omasta mielestään. Hän selitti viekkaan hymyilevänä, pirullisella äänellä:

“Komppanian päällikön tietoon on tullut, että miehistö on pidättänyt sekä kovia että löysiä kiväärinpatruunoita. Kenellä niitä on ja antaa ne nyt pois, häntä ei rangaista. Se, joka hylsynkin salaa, saa putkaa.”

Kukaan ei puhunut mitään. Vänrikki oli vihatuin upseereista. Eikä sitäpaitsi kenellekään ollut enää patruunoita — ei edes hylsyjäkään.

Vänrikki aloitti tarkastuksen. Se oli kaikkea muuta kuin patruunien etsintää. Lompakot, kirjeet, lauluvihkot ja päällystakin hihankäänteet ja vuorinvälit olivat suurimman mielenkiinnon kohteina. Tietenkin hän löysi jonkin mieleisensä laulun, jonka heti repi pois vihkosta.

Pari kolme kaappia tarkastettuaan tuskastui vänrikki, paljasti lopullisesti omilla sanoillaan itsensä ohranoijaksi. Kysäsi: "Luetteko sanomalehtiä, lähetetäänkö teille kotoa lehtiä tai kirjoja, ostatteko itse lehtiä?"

Kukaan ei vastannut. Vänrikki jatkoi hermostuneena työtään. Veti kaapista tavarat sikin sokin lattialle — tarkastettuaan sulloi ne kaappiin. Repi vihkoista lehtiä...

Silloin räjähti. Joku karjaisi:

"Ei siellä äitimuorin kirjeessä patruunoita ole."

Se riitti. Alkoi pirunmoinen meteli.

"Anna olla lompakkoni rauhassa!"

"Älä nyt saatana nuole minun sussuni kuvaa!"

"Älä varasta kelloani!"

"Heittäkää sitä äijää jakkaralla!"

"Lyökää äijää leukaan!"

"Älä revi sitä vihkoa!"

"Annetaan sakin hivutusta, nythän on yö."

Melu kävi uhkaavaksi. Joku hihkaisi:

"Pojat! Valot sammuksiin ja remmit esille! Annetaan samalla kovat ja pehmeät!"

Silloin vänrikki läksi. — Maistui tie ryynipuurolle — kuten pojat jälkeinpäin naureskellen juttelivat.

Pojat huutelivat vänrikin perään:

"Hei iikka, tänne jäi tykin patruunoita — *Liekki ja Puna-Sotilas!*

Vänrikki lykkäsi pakoon. Toisissakin huoneissa lopettivat ohranoimisen. Komppaniasta ei löydetty mitään, mitä sotilasohranalla oli tarkoitus saada.

Seuraavana iltana päiväkäskyn jaolla komppanian väepeli ilmoitti, että joukko-osastossa on kommunisteja. Ne tekevät kiihoitustyötä ja levittävät kommunistisia lehtiä ja julistuksia. Ja ovat epäisänmaallisia. Siitä johtui viimeöinen tarkastuskin. Pyysi ilmoittamaan kansliaan, jos joku tietää, kuka on kommunisti. Velvoittipa vielä tuomaan kaikki kommunistien levittämät lehdet ja julistukset hänelle, jos joku niitä vain käsiinsä saa.

"Lopeta jo saarnasi!" kuului useampia huutoja. Ja siihenpä.

se päiväkäskey kuivuikin. Kuului väpeli kironneen kansliassa — kuinka komppania on suorastaan punakaarti, eikä mikään valkoisen tasavallan kunniallinen joukko-osasto.

Se oli pojille mieleen. He päättelivät, että kuria oli taasenkin horjutettu. Ennenkuin mentiin nukkumaan, luettiin useassa kämpässä *Liekkiä* ja *Puna-Sotilasta*. Posti tuotiin ulkoa kätköpaikasta.

Sotilas.

PUNAISEN PÄIVÄN MUISTELMIA

Elokuun 1 päivää vietetään koko maailman vallankumouksellisen työväenluokan taistelupäivänä imperialistista sota vastaan. Joka vuosi yhä lukuisimmat joukot ovat kaduilla tunnuksineen:

“Alas imperialistinen sota!”

“Neuvostoliiton puolesta!”

Tätä työväenjoukkojen vallankumouksellista taistelua ei porvaristo asekaarteillaankaan saa estetyksi. Mielenosoittajia vangitaan, heitä piestään patukoilla, hyökätään joukkoja vastaan käyttäen kyynel- ja kaasupommeja, jopa usein ammutaan, kuten monissa maissa on tapahtunut ja yhä useammissa tapahtuu.

Ensimmäinen “Punainen päivä” Suomessa on jäänyt minulle hyvin mieleen. Muistelmani ovat vuodelta 1929, pohjoisesta, Oulun kaupungista. Niistä nyt eräitä piirteitä.

Ohjeiden mukaan olimme päättäneet kokoontua jo varhain aamulla elokuun 1 p:nä Oulun työväentalolle. Edellisenä yönä levitimme puolueen julistuksia, joissa työläisiä kehoitettiin jättämään elokuun 1 p:nä työpaikkansa ja kokoontumaan määrättyihin paikkoihin, joista sitten kulku suunnattaisiin yhteiselle mielenosoituspaikalle, Heinätorille. Jo kello 10 seutuvilla oli työväenjoukkoja melko runsaasti kerääntynyt talonsa ympäristölle. Vallankumoukselliset nuorison punaiset paidat vilahtelivat kaduilla. Kello 11 järjestettiin kulkue, jonka tuli kulkea työväentalolta Heinätorille. Kulkueen etukärkeen järjestäytyivät pioneerimme tunnuksineen. Sitten työläiset.

Lähdimme taistelulauluja laulaen liikkeelle, mutta jo Pakka-huoneenkadun ja Kirkkokadun kulmassa tuli pysähdys. Aamuvarhaisesta liikkeellä ollut poliisijoukko, ratsuilla, jalkaisin ja moottoripyörillä, kävi kulkueen kimppuun ja vaati hajaantumista. Kun määräystä ei tahdottu totella, hyökkäsivät herrojen huovit suoraan joukkoihin. Mielenkiintoista oli nähdä,

miten pioneerijoukko kiinnitti poliisien huomiota. He hyökkäsivät repimään alas tunnuksia ja pioneeriliinoja. Kahden "koukun" poliisin, saattamana sai eräs poika, joka kantoi tunnusta "Alas militarismi kansakouluista", marssia poliisilaitokselle. Pioneeriliinoja ei poliisien kuitenkaan onnistunut repiä.

Myös punaiset lippumme revittiin alas. Muutamia työläisiä vangittiin ja kulkue patukoitiin hajalle.

Heti hajoittamisen jälkeen "Vaaranjoukko", nuorison agitryhmä, kulki kansanjoukoissa, kehoittaen menemään työväentalolle. Huomattavat joukot saapuivatkin sinne. Keräännyttiin erääseen suureen saliin, jossa aloitettiin kokous. Lauloimme Internationalen ja eräs tovereista aloitti puheen. Silloin kuului huuto: "Koukku tulee!" Poliisit olivat koko ajan ympäröineet taloa ja hyökkäsivät nyt sisään. "Näyttämölle!" kuuluivat kehoitukset. Joukot alkoivat rynnätä juhlasaliin ja sieltä avarelle näyttämölle. Poliisi huomasi tämän ja kiirehti perässä. Suljimme näyttämön ja juhlasalin välioven ja tulenkestävä vedettiin näyttämön eteen. Ryhdyimme nyt suljettujen ovien takana jatkamaan kokousta, poliisin peuhatessa ja jyristellessä sekä vaatiessa lain nimessä sisäänpääsyä onnistumatta siinä. Eräs toveri nousi puhumaan päivän merkityksestä. Senjälkeen suoritettiin ohjelmaa, "Vaaranjoukko" lauloi ja esitti muita joukkoesityksiä. Lopuksi päätimme, että jokainen lahjoittaa rahakolikon valtiollisten vankien huoltoon varten. Saimmekin kerätyksi melkoisen summan.

Kokouksen loputtua menimme näyttämön takaoyen kautta kadulle ja aikaisemmin sovitun mukaan lähdimme vaeltamaan työväen kesänviettopaikkaa, Hevossaarta, kohti. Sinne oli kerääntynyt paljon työläisiä. Järjestettiin pieni keskustelutilaisuus, muutamien tovereiden puhuessa ja laulaen. Poliisikin ilmestyi jo toiselle rannalle, Hevossaareen pitää nimittäin kulkea noin 30 metrin matka veneellä. Mutta "koukku" tuli liian myöhään. Se joutui kuulemaan vain laulua.

Hevossaaresta lähdettiin kaupunkia kohti järjestyneissä riveissä. Matkalla saimme kuitenkin taas poliisin niskaamme ja vaikka tappelimme, hajoitettiin kulkueemme.

Klo 4 päivällä, työläisten lopetettua työnsä tehtaissa, keräännyttiin Heinätorille. Klo 5 seutuvilla oli jo väkeä sankkoina joukkoina torilla. Me "Vaarantytöt" keräännyimme erään lyhytoltan luo ja yritimme laulaa. Meidät hääti poliisi: "Ei saa olla laumoina yhdessä paikassa, täytyy liikkua", oli määräys.

Kuljimme harhailen torilla. Lopuksi keräännyimme taas aukealle ja aloimme laulaa *KNI:n marssia*. Se oli jo liikaa. Paljastettujen sapelien kanssa hyökkäsivät poliisit niskaamme. Meidät ajettiin yhteen rykelmään. "Autoon punikit!" kuului komennus. Meidät, kahdeksan punapuseroista tyttöä, sullottiin pieneen fordiin. "Katsokaa, Vaaran tytöt ajaa Kakkosella!" kuului ylpeä hihkaisumme. Kansa huusi ja hurrasi, poliisi heilutti aseitaan ja "rauhotti" ja siinä mellakassa pyyhälsi fordi tiehensä pitkin Kirkkokatua, meidän laulaessa koko matkan ja kahden mukana olevan poliisin yrittäessä turhaan tukkia suutamme. Oulun kaupungin "hienosto" oli saada hälvauksen täläistä menoa katsellessa. Meiltä loppui tämä punainen päivä -- putkaan.

Kun meidät oli pidätetty, nousi Heinätorilla tappelu tosisaan. Aseet paljastettuina ajaa karauttelivat poliisit suoraan ihmisten päälle. Kansanjoukko kivitti poliisia ja herjasi.

Lopuksi lähtivät joukot vaeltamaan poliisilaitosta kohti, vaatien meidän vapauttamistamme. Mielenosoittajat kerääntyivät poliisilaitoksen ympärille, josta heidät kuitenkin hajoitti poliisi saatuaan apua suojeluskuntalaisilta. Oulussa oli suojeluskunta koko päivän ja yön aseistettuna "vakavamman varalta".

Tämä mielenosoitus oli ensimmäinen yritys esiintyä avoimesti kadulla SKP:n kutsusta. Kaikista heikkouksistaan huolimatta se oli omiaan osoittamaan, että joukoissa on taistelumieltä, jos vain oikein osataan vetää joukkoja liikkeelle ja niitä johtaa.

Punaisen päivän vietto oli Suomessakin merkkinä vallankumouksellisen taistelun kärjistymisestä.

Sonja.

YHTEYDESSÄ KUMPAANKIN PÄIN

Etvi Suksi syntyi Etelä-Pohjanmaalla, lahtari-Suomessa, köyhän maatyöläisen töllissä n.s. "isättömänä" lapsena. Vietti lapsuutensa ja nuoruutensa maaseudun hiljaisuudessa, "äitinsä takapuolen takana", kuten kansa tapaa Suomessa sanoa.

Etvin kotitölli oli työväentalon läheisyydessä ja niinpä hän joutuikin jo nuorena työväen järjestötoiminnan vaikutteiden alaiseksi.

Kun Etvillä oli kirjallisia harrastuksia ja organisatorisia taipumuksia, joutui hän työväen järjestötoimintaan osallistuttuaan jo nuorena vastuunalaisiin tehtäviin. Julkisessa järjestötoiminnassa kunnostautuessaan vedettiin hänet, miehen ikään ehdittyään, SKP:n jäseneksi, eikä kestänyt kauan, kun hän toimi jo paikkakunnan organisaattorina ja täytti tunnollisesti tehtävänsä. Hän ei vielä ollut "eksynyt" ohranan nuottaan, joten miehen lujutta ei oltu vielä siinä suhteessa koeteltu.

Kerran Etvi oli kaupunkimatalla, ei kylläkään missään illegaalisissa asioissa. Olipahan vain järjestelemässä paikkakunnan vaalikomitean asioita. Kaupunkimatkoillaan hän tavallisesti yöpyi erään toverinsa, Vilkka Rahkolan, luona. He olivat hyvät toverit, ja niinpä Vilkka antoikin heti "kaupungin murun" — SKP:n äänenkannattajan *Proletaarin* — luettavaksi.

Lähtipä Etvi sitten seuraavana päivänä kaupungille aikansa kuluksi kävelemään. Mutta annapa olla, rikospoliisit iskivät häneen kyntensä, koska hän oli huonoissa pukimissa. Hänet pidätettiin irtolaiseksi epäiltynä ja toimitettiin kaupungin poliisilaitokselle. Kun siellä toimitettiin ruumiintarkastus, löytyi taskusta toverilta saatu *Proletaari*, ja näin ollen rikospoliisit siirsivät miehen ohranan hoiviin lähemmin tarkastettavaksi ja puntaroitavaksi.

"Tunnustakaa pois, mistä olette saaneet tämän *Proletaarin*", tiukkaa ohranan alaosastopäällikkö Torkkeli.

Etvi kieltäytyy sanomasta, mutta lopuksi kuitenkin sanoo saaneensa sen eräältä tuntemattomalta mieheltä.

“Eräs tuntematon pisti sen illalla pimeällä kadulla käteeni”, kertoo Etvi.

“Kyllä me täällä pannaan paremmatkin miehet puhumaan”, tiukkaa ohrana, mutta Etvi pysyttäytyy epätoivon vimmallalla kertomuksessaan.

“Vai ei teidän kitaanne saa auki”, — kiljaisee ohrana Torkkeli ja hyökkää pöytänsä takaa kuulusteltavan rinnuksiin kiinni. Repii ja retuuttaa, työntää seinää vasten ja kuristaa kurkusta.

Etvi ei tee vastarinaa, seisoo vain kuin karitsa teurastajalla. Ja kuin filminauhana kulkee hänen ajatuksiensa ohi toverin kämppä, se miten toveri juttelee puolueen päivänkysymyksistä, antaa luettavaa j.n.e.

“Tunnustaisinko”, miettii hän, ja muistaa samalla, miten rehti toveri Vilka on. — “En minä voi sellaista toveria ilmiäntää”, — tuumii hän ja vaikenee itsepintaisesti ohranan häntä edelleen retuuttaessa ja potkiessa.

Huomattuaan väkivallan hyödyttömäksi ohrana ottaa uuden kuulustelutaktiikan. Alkaa puhella ystävällisellä ja osaaottavaisella äänensävyllä.

“Kyllähän me sen tiedämme, että te olette saaneet vain satumalta tämän *Proletaarin* Rahkolalta, mutta tunnustakaa, niin me laskemme teidät vapaaksi. Me tarvitsemme vain aineistoa sitä Rahkolaa vastaan, sillä hän on eräs paikkakunnan häikäilemättömmimpiä ryssän kätyreitä. Hän viettelee teidän tapaisianne kunnan maalaispoikia asuntoonsa saadakseen vedetyksi mukaansa rikollisiin puuhiinsa.”

“En minä ole Rahkolalta mitään saanut”, väittää Etvi edelleen.

Ohrana Torkkeli jatkaa alottamaansa taktiikkaa ja sanoo silmät liikutuksesta kosteina:

“Ajatelkaa nyt, hyvä ihminen, edes äitiänne. Ajatelkaa, miten hän murehtii kuultuaan, että poikansa on pidätettynä. Kävimme juuri kotonanne kotitarkastusta pitämässä ja oli todella sydäntäsärkevää katsella äitinne surua. Hänellä on todennäköisesti sydäntauti, koska pyörtyi kuultuaan meiltä, että te olette pidätettynä. Lupasimme hänelle ja sen me myöskin teemme, että laskemme teidät heti vapaaksi, kunhan vain myönnätte tämän pikkujutun, sanotte että olette saaneet *Proletaarin* Rahkolalta.”

Kuuituaan ohranan vakuutuksen tulee ETVI liikutetuksi. Hänellä on hyvin hellä suhde äitiinsä, ja kuullessaan äidin ottavan niin raskaasti asian, ETVI yksinkertaisuudessaan ajattelee, että hän sanookin saaneensa *Proletaarin* joltakin muulta henkilöltä kuin Rahkolalta.

“Eiväthän ne voi syyttömiä linnaan pistää”, tuumii hän.

Ohrana pitää pienen paussin ja antaa uhrinsa rauhassa miettiä sekä kysyy vihdoin:

“Eikö teistäkin ole selvintä se, että menette kotiin äitiänne lohduttamaan ja selvitätte tämän pikku jutun?”

“Olkoon niin, minä sain *Proletaarin* Jokelan Anssilta, mutta Rahkolalta en ole saanut mitään.”

Sitten hän kertoo yhtäkkiä tekemänsä jutun, miten Jokela *Proletaarin* antoi.

“Tuo on miehen puhetta”, sanoo ohrana Torkkeli tyytyväisenä käsiään hykerrelleen. “Meidän täytyy pitää teidät kuitenkin huomiseen asti pidätettynä, joten saatte mennä seliin.”

Pidätetty viedään takaisin ohranan putkaan ja Anssi Jokela pidätetään. Pahaksi onneksi hänelläkin sattuu olemaan pari *Proletaaria*, jotka kotitarkastuksessa joutuvat ohranan käsiin. Kuulusteluissa J. kuitenkin kieltää antaneensa mitään kirjallisuutta Sukselle ja sanoo vielä, että löydetytkin *Prolelaarit* ohranan miehet ovat luultavasti tuoneet mukanaan tullessaan kotitarkastusta pitämään. Sen jälkeen pannaan pidätetyt risti-kuulusteluun, jossa ETVI häikäilemättömästi väittää saaneensa *Prolelaarit* Jokelalta. Sitten viedään J. takaisin koppiinsa. Siellä hän kummissaan miettii, mitä tehdä. Hän tulee siihen lopputulokseen, että jos edelleen ehdottomasti kieltää, on seurauksena, että toinen voi heikkoudessaan paljastaa, mistä hän todellisuudessa on kirjallisuuden saanut. Silloin ovat ohranat oikeilla jäljillä ja heillä on mahdollisuus puolueen verkoston hajalleen repimiseen. Hän laskee, että edullisinta on ottaa syytökset kontolleen ja kärsiä rangaistus, mitä tuleman pitää, ja siten suojella puoluetta. Näin hän menetteleekin. Tunnustaa heti seuraavassa kuulustelussa *Prolelaarin* antaneensa ja kertoo saaneensa itse niitä eräältä tuntemattomalta mieheltä. Ohrana koettaa kaikin keinoin taivutella, mutta turhaan. Viimein J. viedään takaisin putkaan ja ETVI otetaan käsiteltäväksi.

“Me lupasimme, että laskemme teidät vapaaksi, mutta vielä on eräs ehto, ennen kuin sen teemme. Tehän olette huonossa taloudellisessa asemassa, me voimme järjestää työtä ja talou-

dellista avustusta, kunhan olette järkevä ja silloin tällöin annatte meille tietoja kommunistien toiminnasta”, esittää ohrana lipevästi.

Etvi miettii hetken ja sanoo:

“En minä voi sellaiseen ryhtyä.”

“Minkävuoksi? kysyy ohrana tiukkana. Eikö teille sitten merkitsekään mitään koti ja vanhan äitinne huolto? Ottakaa huomioon, että meillä on valta panna teidät vuosikausiksi linnaan.”

Taas alkaa Etvi horjua kahden vaiheilla. Hän kuvittelee, miten suloista olisi päästä ohranan komeroista pois kotiin, äidin luokse. Tämän ajatuksen takaa nostaa päätään proletaarinen rehellisyys. Hän, Etvi, on työläispoika, joka elämänsä alkuhetkistä asti on saanut kärsiä rikkaiden riistoa, sortoa ja pilkkaa. Ja tuo ohrana, joka tarjousta tekee, on näiden riistäjien inhoittava lakeija. Mutta yhtäkaikki, mitä sanovat toverit hänen tunnustuksensa johdosta, kun se tulee Jokelan oikeusjutun yhteydessä julkisuuteen?

Hetken aikaa mietittyään välähtää Etvin aivoissa ajatus:

Minä otan vastaan ohranan tarjouksen, tarvitaanhan ohranassa puolueenkin miehiä ottamassa selvää heidän puuhistaan. Ryhdyn ohranan palvelukseen ja ilmoitan vapauduttuani asiasta puolueelle.

Näin Etvi ajattelee ja myöskin tekee.

Hän päättää kuitenkin vielä taktikoida.

“Minusta se on mahdotonta sen vuoksi, että kun oikeusjuttu Jokelaa vastaan tulee esille, käy siinä ilmi, että minä olen ilmiantaja, ja senjälkeen ei minua enää pidetä toveripiirissä enkä voi siis mitään tiedoittaakaan.”

“Me kyllä järjestämme asian niin, ettei tunnustuksenne paljastu. Kirjoitetaan uudet pöytäkirjat, sellaiset, joissa Jokela on tunnustanut antaneensa teille, jota vastoin te olette jyrkästi kieltäneet.”

Ja niin lähtee Etvi ohranasta — talon miehenä.

Hän suuntaa askeleensa Rahkolan asunnolle. Perillä syntyy riemu, kun nähdään miehen palanneen takaisin.

“Terve tuloa. Mistä sinua syytettiin?” kysyi Rahkola.

Etvi kertoo, miten hänet pidätettiin irtolaisena, miten tasakusta löydettiin *Proletaari* ja miten joutui sen vuoksi ohranaan.

“No, tunnustitko mistä olet sen saanut?” kysyy heti Rahkolan vaimo.

Vaikka Suksi on päättänytkin ottaa ohranan tarjouksen vas-

taan siinä mielessä, että olisi puolueen asialla ohranain keskuudessa, niin sittenkin häneltä puuttuu rohkeutta heti sanoa, mitä on tehnyt.

“En tunnustanut, sanoin, että olen saanut sen eräältä tunte mattomalta mieheltä pimeällä kadulla. Kun ne eivät sen kummempaa selvää saaneet, niin oli niiden pakko viimein vapauttaa.”

Rahkola huokaa helpotuksesta ja puristaa toverin kättä entistä vilpittömämmin.

Etvi lähtee sitten käymään työväentalolla. Siellä hän on päiväsankari. Saa reiluja kädenpuristuksia ja olalle läimäyksiä toverien kuultua, että hän on pitänyt itsensä ohranassa “miehenä”.

Etvin mieliala ei silti ole korkealla. Kävellessään yöllä asunnolleen Rahkolan luo hän mieltii tekoaan.

“Näin toverit kohtelevat minua. Mitä minä olen tehnyt heille? Minähän olen ohranan agentti.”

Hän säpsähtää omia ajatuksiaan ja on kuin suomukset pu toisivat silmiltään. Hän näkee tekonsa koko inhoittavassa alastomuudessaan.

“Mikä kurja olento minä olen,” hän huokaa tuskanhien kohotessa otsalle.

Itku kurkussa hän mieltii, miten saisi tehdyn tekemättömäksi.

“Jos paljastan ohranan, niin minut vangitaan uudestaan ja toverit kysyvät, minkä vuoksi askeleeni otin.”

Hän päätti kuitenkin kertoa Rahkolalle koko jutun ja sen perusteen, jonka nojalla ratkaisevan askeleensa otti.

“Perkele! Mitä minä kuulen. Ohranan palveluksessa!” — huudahtaa Rahkola kalveten, kuullessaan Etvin tunnustuksen. Toveri selittää edelleen ja lopuksi kehaisee:

“Anna vain ohjeita, kyllä minä poika uskallan toimia vaarallisissakin tehtävissä.”

Sinä yönä ei Rahkolalle maistu uni. Hän mieltii juttua puoleen ja toiseen, mutta sittenkin se tuntuu kummalliselta. Heti aamun valjettua hän hankkii yhteyden puolueen piiriorganisaattorin kanssa ja selittää tilanteen. Yhdessä neuvotellen he tulevat siihen lopputulokseen, että Suksi on heikkoudessaan mennyt ohranan palvelukseen, mutta päästyään pois ohranan komeroista tullut katumapäälle. Sitähän osoittaa jo se avo mielisyys, jolla hän juttuaan selitti.

Päätetään, että otetaan ylemmiltä puolue-elimiltä selvää, mi-

ten on jatkettava, ja sovitaan, että Rahkola pitää Etvin kanssa edelleen yhteyttä ja hankkii ohranasta kaikki mahdolliset tiedot mitä vain kykenee saamaan. Samaan aikaan varustaudutaan siltä varalta, että ETVI olisi epärehellinen. Päätetään hankkia ohranaa vastaan sellaista aineistoa, ettei se voi syytettä nostaa, vaikka tietäisikin Rahkolan olevan yhteydessä heidän "vasikkansa" kanssa. Rahkola panee Etvin omakäisesti kirjoittamaan mahdollisimman yksityiskohtaisen tunnustuksen jutustaan. Tunnustus toimitetaan hyvään talteen, niin että sitä voidaan käyttää, jos ohrana ryhtyy toimenpiteisiin.

ETVI kirjoittaa tunnustuksen, pistää vielä nimensä alle ja toimittaa Rahkolalle kaikki ohranan kirjeenvaihdon sekä selostukset siitä mitä ohrana tilauksilla juttelee. Ohrana ei kuitenkaan tämän pitemmälle paljastele itseään. Se "lypsää" vain "vasikkaansa", ja niinpä tuleekin puoluejohdolta määräys, että kaikki yhteydet ETVIn kanssa on katkaistava ja puoluekoneisto suojattava mahdollisten ilmiantojen varalta.

Toimenpiteisiin ryhdytään. ETVille ilmoitetaan, että hänen on kaiken uhalla ilmoitettava ohranalle, ettei tahdo olla missään tekemisissä sen kanssa. Samalla hajoitetaan ja organisoidaan uudelleen kaikki puolue-elimet, jotka ohrana on mahdollisesti tullut tuntemaan, ja varustaudutaan kaiken varalta oikeusjuttua varten, jos ETVI alkaa tehdä ilmiantoja.

Paljastuksia ei kuitenkaan kuulu. Tehdään koe. Kirjoitetaan ETVille ohranan nimissä maalle kirje, jossa kehoitettiin häntä tulemaan tilauksille, ja Rahkola menee tilauspaikalle vastaan. ETVIä ei kuitenkaan kuulu. Päinvastoin hän heti seuraavassa tilaisuudessa Rahkolan nähtyään tiedustelee, miten olisi meneteltävä, ja luovuttaa "ohranan" kirjeen.

Ohrana ei kuitenkaan hellitä kynsiään uhristaan. Se näkee ETVin heikkouden ja koettaa kaikkensa saadakseen "aparaattinsa" toimimaan.

ETVI joutuu porvarilliseen armeijaan asevelvollisuuttaan suorittamaan. Eräänä päivänä hän saa kutsun komppanian kansliaan. Siellä on odottamassa ohranan alaosaston päällikkö, Torkkeli, eräs sotilasohrana ja komppanian lahtariupseeri. Kolmikko kovistelee ETVIä ja kehoittaa tunkeutumaan joukko-osaston kommunistiseen soluun, jonka toiminnan voimistumista ovat viime aikoina olleet osoittamassa yhä runsaammat kasarmissa leviävät julistus- ja kirjallisuusmäärät. ETVI koettaa selitellä ja valitella, ettei tiedä kommunistien toiminnasta mitään. Yhtäkkiä ohrana Torkkeli tokaisee kiivastuneena:

“Sitäpaitsi te ette ole pitäneet lupauksenne.”

“Mitä lupauksia?”

“Sitä jonka me viime kesänä teimme.”

Etvi tuntee tukehduttavan palan nousevan kurkkuunsa. Tuokiossa välähtää hänen ajatuksissaan toverijoukko, toverin asunto, jossa hän tunnustuksensa kirjoitti, vankila, äiti... Aivoston sopukoissa tapahtuu taistelu kapitalismin riistoa kärsineen maatyöläisen ja heikon tahdon välillä, tahdon, jonka johdattimiin ohrana on kyntensä työntänyt. Mieleen muistuu katumuksen katkeruus, kavaltajan okainen tie. Korvissa kuitenkin humisevat pahaenteisesti ohranan sanat: "...ette ole pitäneet lupauksenne". Toveripiiri himmenee, "kapinallinen" maatyöläinen peittyä usvaan ja vapisevien huulien välistä kuuluu änkyttävä vastaus:

“Enhän minä ole ketään pettänyt. Enhän minä ole lupautani rikkonut.”

“Muistakaahan nyt toimia tai muuten teidän käy huonosti”, huomauttaa Torkkeli, ja Etvi saa luvan poistua.

Kasarmissa, illalla työväentalolla ja toverijoukossa taasen heltiää ohranan ote. Tämä kaksoisolento tuntee taas olevansa "vallankumouksellinen", joskin selkäpiitä silloin tällöin karmii vilunväristys, kun mieleen muistuvat ohranan pahaenteinen naama ja sanat: "Muistakaahan nyt toimia, tai muuten teidän käy huonosti."

Vuoden kuluttua päättyä asevelvollisuus. Etvi joutuu yhdessä toisten asetakkisten työläisnuorukaisten kanssa työttömien suureen armeijaan. Ohranan lupaamaa työpaikkaakaan ei hän ole saanut. Kauhukseen hän huomaa, ettei ohrana ole vielääkään hellittänyt otteitaan. Se seuraa hänen elämänsä kuin varjo. Kerran se käy jo hipaisemassakin. Eräänä yönä suoritetaan nimittäin Etvin kotona kotitarkastus. Lausutaan taas uhkauksiakin, mutta kaksoiselämä ei ota loppuakseen. Voimakkaana esiintyy maatyöläisen luokkavaisto. Toveripiiri vetää kuin magneetti rautaa.

On vuosi 1930. Maantiefasistien riehunta Etelä-Pohjanmaalla on kiihkeimmillään. Ohranan Vaasan alaosasto toimii kuumeisella kiireellä. On käytettävä tilannetta hyväksi, että tulisi 100 %:sti täytetyksi tunnus: "Kommunismi hävitettävä maasta viimeistä piirtoa myöten." Satamäärin suoritetaan ympäri maata joukkovangitsemisia, järjestetään muilutuksia, räjäköyksiä ja murhia. Kaiken kiireen keskellä muistaa ohranan alapäällikkö Torkkeli myöskin "vasikkansa", Etvin. Hän neuvottelee erään

apurinsa, Kosti Paavo Eerolaisen, kanssa. He sopivat, että Evti on raivattava samassa kahakassa pois tieltä. Eerolainen järjestää muilutuksen, ja muutaman päivän kuluttua on sanomalehdissä vaatimaton uutinen: "Eilen kaappasi joukko tuntemattomia miehiä Teuvalla autoonsa työmies E. Suksen. Taipaleella onnistui kyydittävä pakenemaan metsään."

On kulunut jo kolme vuotta. Evti on edelleenkin "pako-matkallaan".

Heikkoudessaan Evti Suksi antautui ohranassa rikoksen tielle. Hän otti vastaan ohranan iljettävän tehtävän. Rikosta ei tee olemattomaksi se, että E. selitti ryhtyneensä ohranan palvelukseen pettääkseen sitä ja tuodakseen ohranasta tietoja puolueelle. Tuon selityksen läpi näkyy Suksen heikkous ja ohranan yliote.

Oikein ei menetellyt myöskään Jokelan Anssi, joka tunnusti antaneensa Evtille *Proletaarin*.

Ensiksikin. Jokela ei tuota *Proletaaria* Evtille antanut. Se on tosiasia.

Toiseksi: Vielä vähemmän olisi Jokelalla ollut oikeus tunnustaa siinä tapauksessa, että olisi salaista kirjallisuutta Evtille antanut. Kun tunnustaa, niin silloinhan ohrana pääsee juuri siihen tulokseen, mihin se pyrkii. Mihinkään ei kelpaa sellainen "selitys", että "jos minä nyt ehdottomasti kiellän, niin toinen puolueytöntekijä, joka on heikko, alkaa puhua." Tällainen "selitys" on oman horjumisen ja heikkouden osoitus. Puolue ei koskaan syytä työntekijäänsä siitä, ettei hän ohranassa ole tunnustanut. Ei myöskään ohrana pidä toimiohjeenaan uhrinsa *puhumattomuutta*. Päinvastoin ohranan tuloksellisen työn eräänä perusehtona on saada pidätetty puhumaan, ensin n.s. "oman osuuden" ja sitten kaiken sen, mitä hän tietää koko puolueen toiminnasta.

Ja vielä. Kokemus on — Jokelankin kohdalta — osoittanut, että hän, peittääkseen ohranapelkoaan, suunnitteli edelläkuvatun "selityksen". Jokela oli enemmänkin kuin heikko, hän oli suuri raukka. Kun hän v. 1930 joutui uudestaan ohranaan, niin puhui hän kaikki, mitä tiesi ja mitä ohrana hoksasi kysyä.

Siis: Ohranan palvelukseen ei saa koskaan antautua. Ken sen tekee, hän lähtee rikoksen tielle puoluetta ja koko työväenluokkaa vastaan. Ja tällaista henkilöä tullaan vihollisena käsittelemään.

Reino Roiha

POHJOIS-SUOMEN TYÖTAISTELUISTA

V. 1928

Vuoden 1928 keväällä alkanut Suomen satamatyöläisten koko maata käsittävä suurtaistelu sai työtätekevien joukkojen taholta osakseen valtavan innostuksen ja taistelutahdon ilmauksen. Vuosikymmenien aikana olivat Suomen satamatyöläiset käyneet lukuisia paikallisia sankarillisia taisteluja voitonhimoisia, ahnaita ja röyhkeitä rantaruhtinaita vastaan. Mutta kun satamatyöläisten paikalliset sitkeätkään taistelut eivät monissakaan tapauksissa olleet tuottaneet toivottuja tuloksia, niin olivat satamatyöläiset jo pitkät ajat asettaneet päämääräkseen ryhtyä taisteluun koko rintamalla, kaikissa maan satamissa yhtäaikaisesti. Tätä edessä olevaa taistelua varten olivat satamatyöläiset lujittaneet järjestöään, odottaen kärsimättömästi hetkeä, jolloin Suomen kuljetustyöläisten liitto katsoo sopivan ajan taistelun aloittamiselle. Ja kun Suomen kuljetustyöläisten liiton ja Suomen ammattijärjestön johdon oli vihdoinkin kuultava satamatyöläisten voimakasta vaatimusta koko maata käsittävän taistelun julistamisesta, niin nostatti taistelun julistaminen työläisissä innostusta ja voitonvarmuutta.

Mutta asianomaisten ammatillisten keskusjärjestöjen satamatyöläisten taistelulle määrittelemät lakkorajat olivat kuitenkin verraten ahtaat, jopa epäselvätkin siinä määrin, että siellä ja täällä syntyi työnseisauksia, jotka eivät sisältyneet lakkojulistuksessa määriteltyihin puitteisiin. Eniten epäselvyyttä tuotti se, missä määrin lautatarhoilta lastattava puutavara, jota kuljetettiin rikkureiden edelleen laivoihin lastattavaksi, oli katsottava rikkurityöksi ja rikkurityön avustamiseksi, mitä se itseasiassa oli. Olihan selvää, että kun tarhoilta annettiin tavaraa rikkureille laivoihin lastattavaksi, niin avustettiin täten rikkurityötä ja rantaruhtinaita, jotka suuren rikkuritulvan takia melko vaivattomasti saivat suoritetuksi laivojen lastauksen, kun

tavara tarhoilta rehellisten työläisten toimesta luovutettiin edelleen rikkureiden käsiteltäväksi.

Työläisillä oli heti satamatyöläisten suurtaistelun ensipäivistä alkaen se oikea käsitys ja he voimakkaasti esittivät sen vaatimuksen, että taisteluun olisi yhdistettävä myöskin saha-teollisuus, koska vasta silloin voitiin odottaa lakon pikaista ja voitollista päättymistä. Sitäpaitsi sahatyöläisten palkka- ja työehdot olivat siksi kurjat, että niiden parantamista suurella, koko maata käsittävällä sahatyöläisten taistelulla, mikä taistelu olisi yhdistetty satamatyöläisten taisteluun, olisivat laajat työläisjoukot yksimielisesti ja varmasti kannattaneet. Varsinkin Pohjolan sahatyöläisten keskuudessa, jotka olivat läpikäyneet vuoden 1926 kesän suurtaistelun, oli tällainen käsitys yleinen. Sahatyöläisten mielipide taisteluun lähtemisestä yhdessä satamatyöläisten kanssa oli niin kypsynyt, että tarvittiin tosiaankin ammatillisten keskusjärjestöjen koko auktoriteetti, jopa järjestökurikin, jotta voitiin estää sahatyöläiset lähtemästä oikeutettuun ja voitonvarmuutta edellyttävään taisteluun.

Ammatillisten keskusjärjestöjen taholta vartioitiin kuin tulen syttymistä sitä, ettei satamatyöläisten taistelu tempaisi mukaansa muita teollisuusaloja. Työläiset lausuiivat kokouksissaan katkeria totuuksia ammatillisten järjestöjen pelkurimaisesta johdosta, joka asettaa esteitä työläisten yhteiselle taistelulle. Mutta liitot pommittivat kiertokirjeillään perusjärjestöjä, tehostivat järjestökurin merkitystä, esittivät syitä ja vaikeuksia, jotka olisivat edessä, jos taistelu satamatyöalalta laajenisi muita aloja käsittäväksi. Näin kykenivätkin ammatilliset keskusjärjestöt estämään taistelujen laajemman kehittymisen.

Mutta huolimatta ammatillisten keskusjärjestöjen toimittamista lakkorajojen määrittelyistä ja jyrkistä kielloista, ettei taistelua saa laajentaa sahateollisuutta sen paremmin kuin muitakaan aloja koskevaksi, puhkesi työläisten oma-aloitteisuudesta työnseisauksia sahoilla, lautatarhoilla, lastauspaikoilla y.m. Eräänä sellaisena työläisten taistelutahdon ja aktiivisuuden osoituksena kannattaa mainita heti satamalakon puhjettua sattunut työnseisaus Oulun edustalla olevalla Uleå yhtiön omistamalla Varjakan sahalla.

Kun satamatyöläisten lakko oli puhjennut ja rikkurit ryhtyneet lastaamaan laivoja, kiinnitti Oulun satamatyöläisten lakkokomitea huomiota siihen, että sahalaiset, lastatessaan tar-

hoilta puutavaraa proomuihin, edistävät rikkurityötä. Lakkokomitea antoi julistuksen, kehoittaen sahatyöläisiä välttämään rikkurityön edistämistä. Lakkokomitean toimesta monistettiin ilmoituksia ja levitettiin Oulun ympäristössä oleville saha-alueille. Varjakan sahan alueella levitti julistuksia Suomen puuteollisuustyöväen liiton paikallisen osaston puheenjohtaja. Kun ilmoitusten asettelu ja asettaja tuli sahan johdon tietoon, niin eroitti se viipymättä osaston puheenjohtajan lakkoon yllyttäjänä työstä. Saatuaan tietää osastonsa puheenjohtajan tulleen eroitetuksi työstä ryhtyivät sahan työläiset joukolla puolustamaan toveriaan, vaatien työnseisauksen uhalla hänen työhön takaisin ottamista. Työnantaja ei suostunut ottamaan eroitettua työläistä takaisin työhön, joten työläiset yksimielisinä keskeyttivät työskentelynsä, ilmoittaen ainoana vaatimukseensa olevan eroitetun työhön takaisin ottamisen.

Täten syntyneen työrettelön alaiselle paikalle matkusti viipymättä Pohjolan ammatillisen piirijärjestön silloinen sihteeri, yrittäen saada syntyneen selkkauksen sovitetuksi. Mutta kun työnantaja härkämäisesti kieltäytyi ottamasta takaisin työhön eroitettua osaston puheenjohtajaa, ja kun työläiset kokouksessaan valtavalla äänten enemmistöllä päättivät jatkaa taistelua, puolustukseen eroitettua toveriaan, niin teki Heikka asiasta ilmoituksen Suomen puuteollisuustyöväen liitolle ja ammattijärjestölle, pyytäen lakkolupaa Varjakan sahan työläisille. Mutta kun työnseisaus oli aloitettu "vastoin sääntöjä ja ilman liiton lupaa", kuten liiton vastauksessa sanottiin, niin liitto ei katsonut voivansa myöntää lakkolupaa eikä ryhtyä avustamaan työnseisaukseen joutuneita työläisiä.

Kysymyksen joutuessa tällaiseen vaiheeseen ja sen tultua tunnetuksi alkoi työläisten joukossa ilmetä horjuntaa taistelun jatkamiseen nähden. Huomioon ottaen tilanteen sekä sen avuttoman aseman, mihin työläiset olisivat ilman lakkoavustuksia joutuneet, tehtiin Pohjolan ammatillisen piirijärjestön toimesta sopimus työseisauksen päättymisestä, joka oli kestänyt viikon päivät. Työnantajan oli pakko hyväksyä kaikki muut työnseisauksen aikana syntyneet työläisten vaatimukset, paitsi sitä, että eroitettu osaston puheenjohtaja otettaisiin takaisin työhön. Kirjallisessa muodossa antoi työnantaja kuitenkin vakuutuksen siitä, että eroitettua työläistä ei aseteta "mustalle listalle", mikä olisi merkinnyt sitä, että häneltä olisi riistetty työhönpääsymahdollisuudet muillakin sahalaitoksilla. Se, että eroitettu työläinen pääsi työhön erääseen toiseen lähistöllä olevaan saha-

laitokseen, osoitti, että työnantajan oli tässä suhteessa pidettävä sanansa.

Varjakan sahan työläisten päättävä ja yksimielinen esiintyminen eroitetun toverinsa puolesta ja työläisten ammattillista järjestäytymisoikeutta vastaan tähdätyn vainon johdosta oli eräänä osoituksena siitä, että työläiset olivat valmiit tappelemaan oikeuksiensa puolesta. Samalla tapaus osoitti, kuinka ammattilliset keskusjärjestöt ja varsinkin puuteollisuustyöväen liitto pelkäsi työläisten taistelujen kehittymistä laajemmille alueille. Taistelutilanne oli Varjakan sahan työläisille mitä edullisin. Mutta kun työnantajan tietoon tuli keskusjärjestön kielteinen suhtautuminen taisteluun ja sen aiheuttama joukkojen katkeruus, niin se ei suostunut työläisten vaatimukseen eroitetun työläisen takaisin työhön ottamisesta. Suomen puuteollisuustyöväen liitto osoitti taisteluun valmiina oleville työläisille oman avuttomuutensa ja pelkurimaisuutensa kieltäytymällä puolustamasta liittonsa osaston toimihenkilön mieltävaltaista työstä eroittamista.

Samanaikaisesti Varjakan sahan työläisten esiintymisen kanssa sattui pienempiä työnseisauksia Martinniemen ja Karihaaran paperitehtaiden massanlastaajien keskuudessa. Työläiset olivat haluttomia lastaamaan massapaaluja rikkureille laivausta varten kuljetettavaksi. Mutta ammattillisten keskusjärjestöjen asettamat lakkorajat estivät työläisiä lakkoilemasta, joten heidän täytyi katkerin mielin avustaa rikkurityön suoritusta kapitalistien hyväksi.

Huomattavin työselkkaus Pohjolassa, mikä välittömästi kytkeytyi satamatyöläisten lakkotaisteluun ja jolla työselkkauksella oli eräässä suhteessa maata käsittävä merkitys, oli S. V. Paasivaaran margariinitehtaan lakko, joka alkoi elokuun 22 päivänä 1928 työläisten oma-aloitteisuudesta. Tämän sitkeäksi muodostuneen lakkotaistelun vaiheet ovat lyhyesti kerrottuna seuraavat:

Pikisaaren konepajalla Oulussa työskenteli eräs mies, joka kesälomansa aikana meni satamarikkuriksi. Kun mies palasi takaisin työhönsä konepajalle, vaativat konepajan työläiset miehen eroittamista työstä, katsoen arvoaan alentavaksi ryhtyä työskentelemään yhdessä satamarikkurin kanssa. Konepajan johto kieltäytyi hyväksymästä rikkurin eroittamisvaatimusta, ja työläiset keskeyttivät työnsä. Päivän työseisauksen jälkeen konepajan johto kuitenkin katsoi tarkoituksenmukaisemmaksi eroittaa rikkurin kuin antaa töiden olla keskeytyksissä.

Pikisaaren konepajalta eroitettu rikkuri otettiin työhön Paasivaaran margariinitehtaalle. Tämän tehtaan työläiset olivat suurimmalta osaltaan järjestymättömiä. Vain muutamat tehtaan työläisistä kuuluivat Suomen ravinto- ja nautintoaine-teollisuustyöväen liittoon, muodostaen työhuonekunnan liiton Oulun osaston yhteydessä. Muudan ammattityöläinen kuului sitäpaitsi alansa ammattiliittoon.

Kun margariinitehtaan työläiset huomasivat Pikisaaren konepajalta työläisten painostuksesta eroitettun rikkurin tulleen työhön tehtaalleen, pitivät he kokouksen, jossa päättivät vaatia rikkurin eroittamista tehtaalta. Työläisten kokouksen yksimielisen vaatimuksen kirjoittivat alle työhuonekunnan toimikunnan neljä jäsentä, esittäen vaatimuksen tehtaan johdolle. Paasivaaran margariinitehtaan johto, joka ei ollut aikaisemmin tottunut kuulemaan minkäänlaisia työläisten joukkovaatimuksia, suhtautui työläisten vaatimukseen kylmästi ja yliolkaisesti, kieltäytyi työläistensä esittämästä rikkurin eroittamisvaatimuksesta ja samalla eroittivat heti työstä kirjelmän allekirjoittaneet toimikunnan jäsenet.

(Ennenkuin jatkamme lakkokehityksen kuvaamista, huomautamme, että Paasivaaran margariinitehdas O/Y oli harjoittanut margariiniteollisuutta neljännesvuosisadan, saaden markkinoilla erinomaisen menekin, josta syystä tehdasta oli juuri ennen lakon alkamista melkoisesti laajennettu ja uusittu koneistoa. Myöskään ei tehtaan työläisten keskuudessa ollut aikaisemmin ilmennyt minkäänlaisia joukkoesiintymisiä. Tehtaan johdon oli onnistunut pidättää työläisensä ammatillisten järjestöjen ulkopuolella.)

Tehtaan työläiset, saatuaan kuulla isännistön jyrkän kielteisen kannan rikkurin eroittamiseen nähden ja tovereittensa eroittamisen, pitivät uuden kokouksen, jossa päättivät uhkavaatimuksen muodossa esittää tehtaan johdolle vaatimuksen rikkurin eroittamisesta ja tovereittensa työhön takaisin ottamisesta määräaikaan mennessä, ilmoittaen että ellei tehtaan johto suostu työläisten vaatimukseen, niin tulevat he poistumaan työstä. Kokouksen päätös saatettiin kirjelmällä tehtaan johdon tietoon. Kun tehtaan johto vastasi jätettyyn vaatimukseen kielteisesti, niin poistuivat työläiset elokuun 22 p:nä klo 12 päivällä tehtaalta, jättäen kymmenientuhansien markkojen arvosta raaka-aineita kirnuihin happanemaan. Näin sai alkunsa Paasivaaran margariinitehtaan lakko, lakko, joka jatkuu edelleenkin ja

jonka lakon seuraukset ovat tälle miljoonayhtiölle olleet varsin tuhoisat.

Kun työnseisaus oli alkanut, ilmoitti Pohjolan ammatillinen piirijärjestö selkkauksen syistä ja alkamisesta asianomaiselle liitolle sekä ammattijärjestölle. Liiton luottamusmies matkusti paikkakunnalle, yrittäen saada aikaan sovintoa, mutta tuloksetta. Työläisten tiukasta vaatimuksesta täytyi liiton johdon suostua lakkoluvan myöntämiseen sekä sääntöjen edellyttämän lakkoavustuksen suorittamiseen.

Heti työselkkauksen puhjettua ryhtyi työväestö laajasti käyttämään hyväkseen ostovoimaansa, kieltäytyen ostamasta ja syömästä "Paasivaaraa". Tehtaan tuotteet julistettiin boikottiin. Vasemmistolaisten hallussa olevat osuuskaupat kieltäytyivät heti välittämästä kuluttajilleen lakonalaista margariinia. Myöskin monien yksityiskauppioiden oli pakko poistaa hyllyiltään Paasivaaran margariini, koska työläiset asettivat boikottiin vieläpä ne liikkeetkin, jotka myivät tämän tehtaan tuotteita. Sitkeimmäksi taistelu boikotista muodostui sosialidemokraattien hallussa olevissa osuuskaupoissa ja edistysmielisen osuuskauppaliikkeen keskusjärjestöissä, OTK:ssa ja KK:ssa. Osuustukkukauppa ja Kulutusosuuskuntien keskusliitto eivät työläisten ja työläiskuluttajain tiukoista vaatimuksista huolimatta suostuneet asettamaan Paasivaaran margariinia boikotin alaiseksi muka siitä syystä, että lakko on alkanut vastoin asianomaisen ammattiliiton sääntöjä.

Pohjolan työläiset olivat jo aikaisemmin erään tapauksen yhteydessä menestyksellisesti käyttäneet boikottia vaikuttavana taisteluseanaan. Tarkoitamme Kemin Leipätehdas O/Y:n saartoa. Kun n.s. läskikapinan aikana talvella 1922 Kemin Leipätehdas O/Y lahjoitti Pohjolan suojeluskuntapiirille 10,000 markkaa palkkiona kapinan kukistamisesta ja kun tämä lahjoitus *Pohjolan sanomain* toimittajan "varomattomuuden" takia pääsi julkisuuteen, niin työläiset julistivat sanotun tehtaan tuotteet boikottiin. Boikotti onnistui niin hyvin, että tehdas joutui seisahduksiin vuoden ajaksi. Pohjolan tukkityöläinen yhdessä luokkatietoisen kuluttajan kanssa kieltäytyi ostamasta ja syömästä sanotun tehtaan valmistamaa leipää. Sunnuntaisin hiihti tukkityöläinen kymmenien kilometrien päästä kylästä hakemaan toisten tehtaiden valmistamaa leipää, suostumatta syömään kämpille varattua boikotinalaista leipää.

Vasta sitten, kun sanottu tehdasyhtiö oli tehnyt sovinnon työväen poliittisen järjestön (Oulun läänin pohjoisen vaalipiiri-

rin sosialistisen piiritoimikunnan) kanssa, suostuen luovuttamaan 5000 markkaa poliittisten vankien avustamiseen ja antanut 7500 markan ilmoituksen vasemmistotyöväen sanomalehteen, *Pohjan voimaan*, julistettiin boikotti päättyneeksi ja tehdas alkoi työskennellä täydellä kuormituksella, kolmella vuorolla.

Yhtä voimakkaaksi muodostui myöskin Paasivaaran margariinitehtaan tuotteiden boikotti. Työläiset kautta maan käsitelivät kokouksissaan kysymystä ja päättivät sosialidemokraattisten osuuskauppaherrojen vastustuksesta huolimatta toteuttaa boikotin. Sellaiset suuret ammatilliset keskusneuvostot kuin Helsingin ja Turun keskusneuvostot, käsitelivät kysymystä ja hyväksyivät täydellisesti tehtaan tuotteiden boikotin. Boikotin seuraukset olivatkin tuntuvat. Heti työselkkauksen alkamispäivästä lähtien saapui vaunulastittain tehtaalle takaisin palautettuja margariinilaatikoita. Tehtaan toimitusjohtaja ilmaisi useissa keskusteluissa Pohjolan ammatillisen piirijärjestön sihteerille huolestumisensa tehtaan tulevaisuudesta, boikotin tehokkaasta vaikutuksesta ja olisi ollut halukas sovittamaan puolestaan työselkkauksen, mutta työnantajain liiton ehdot ja kielteinen kanta muka estivät häntä siitä.

Paasivaaran margariinitehtaan lakkoon kytkeytyi monia muitakin tapauksia, jotka johtivat siihen, että työläiset kokouksissaan ja kokousten ulkopuolella joutuivat pohtimaan suhtautumista margariinitehtaan lakkoon. Niinpä esim. Oulun ajurien ammattiosasto joutui määrittelemään kantansa siihen, onko soveliasta ajaa polttopuita lakonalaiselle tehtaalle. Oulun ajurit kieltäytyivät ajamasta halkoja tehtaalle, joten tehtaan oli hankittava rikkurihevosvoimaa maaseudulta. Myöskin tehtaan rakennustyöläiset, maalarit y.m. tahtoivat tukea tehtaan työläisten taistelua. Mutta kokoukseen, jossa rakennustyöläisten piti käsitellä suhtaantumistaan kysymykseen, saapui Suomen rakennustyöväen liiton järjestäjä Veikko Huuskonen, joka liiton ja ammattijärjestön sääntöjen pykälien perusteella ajoi rakennustyöläiset työhön rikkuritehtaalle. Sattui myöskin tapauksia, että työläiset eräissä konepajoissa (Ruona yhtiön konepajalla Raahessa, Ferrumin konepajalla Oulussa) kieltäytyivät suorittamasta lakonalaisen margariinitehtaan töitä, osoittaen täten solidaarisuuttaan lakossa oleville työläisille.

Paitsi sitä, että työläiset kautta maan kieltäytyivät ostamasta lakonalaisen margariinitehtaan tuotteita, tukivat he rahallisesti lakkoon joutuneita tovereitaan. Tämä työläisten

voimakas kannatus lakkolaisille oli osaltaan vaikuttamassa siihen, että vain harvat lakkoon liittyneistä työläisistä pettivät yhteisen taistelun ja kävivät rikkurin häpeälliseen toimeen.

Paasivaaran margariinitehtaan lakko puhkesi työläisten omaaloitteisuuden pohjalla. Ammatillisilla järjestöillä ei ollut sanottavampaa osuutta lakon syntymiseen ja sen alkuvaiheisiin. Lakon alkaessa eivät työläiset esittäneet mitään taloudellisia vaatimuksia. Se puhkesi taistelussa rikkuruutta vastaan ja sen tarkoituksena oli satamatyöläisten suurtaistelun tukeminen. Edelleen: Lakon tarkoituksena oli puolustaa työläisten ammatillisen järjestäytymisen oikeuksia, puolustaa niitä tovereita, jotka työläisten yhteisen päätöksen esittämisen takia joutuivat työnantaja-kapitalistin vainon alaisiksi, eroitetuksi työpaikastaan.

Paasivaaran margariinitehtaan lakko on myöskin eräänä osoituksena siitä, kuinka satamatyöläisten suurtaistelun aikana olisi voitu järjestymättömätkin työläiset teollisuusalaan katsomatta vetää yhteen taisteluun kapitalismia, sen riistoa ja vainoa vastaan. Mutta ammatillisten keskusjärjestöjen johdossa olevat henkilöt pelkäsivät työläisten joukkoliikehtimisiä, käyttäen ammatillisten järjestöjen kankeita sääntöjä ja menettelytapapäätöksiä aseenaan työväenluokkaa vastaan, estääkseen niiden avulla työläisten joukkoesiintymisiä kapitalistisia riistäjiä vastaan.

Suomen kommunistisen puolueen vaikutus ei ollut riittävän tehokas lakkotaistelujen järjestämisessä ja niiden johtamisessa. Työläiset eivät useinkaan tunteneet puoluetta, eivät nähneet sen "kasvoja". Ammatillisten järjestöjen mahtavuuden ja voiman korostaminen sokaisi usein työläiset siten, että he luottivat ammatillisiin järjestöihin ja niiden opportunistisiin johtajiin enemmän kuin puolueen johtoon ja sen osuuteen lakkotaistelujen yhteydessä.

Satamatyöläisten suurtaistelu päättyi työläisille mitään merkityksettömään sopimukseen. Mutta se taistelu osoitti Suomen työläisille, että reformistisen ammattiyhdistysliikkeen menettelytavat ja senmukaiset taistelutavat eivät takaa työläisille voiton mahdollisuuksia. Satamatyöläisten suurtaistelu opetti Suomen työläisille, että reformististen ammattiyhdistyksien rahallisilla avustuksilla ja lakkokassoilla ei kyetä voittajana selviytymään kansainvälisesti järjestyneestä kapitalismista, vaan siihen tarvitaan vallankumouksellista työtä, toimintaa ja taistelua. Suomen työtätekevät ovat satama- y.m. lakkotaistelujen yhtey-

dessä tulleet kouraantuntuvasti näkemään, että ainoastaan Suomen kommunistisen puolueen johdolla Suomen proletariaatti kykenee voitokkaasti suoriutumaan porvaristosta, kukistamaan porvariston riistovallan ja luomaan riistosta vapaan sosialistisen yhteiskunnan.

Ammattiyhdistysmies

TYÖTTÖMYYSKAMPPAILUA JÄRJESTÄMÄSSÄ

Talvella v. 1927—28 toimeenpantiin Englannissa ensimmäinen n.s. työttömien marssi Lontooseen. Se oli tapaus, joka kiinnitti puoleensa koko maailman huomion, eikä vähimmin komm. puolueiden niissä maissa, joissa oli suuri työttömyys. Suomessa on varsinkin v. 1918 jälkeen ollut suhteellisen suuri työttömyys joka talvi, n.s. sesonkityöttömyyden tullessa "normaalisen" jatkuvan työttömyyden lisäksi.

Kamppailu, josta tässä on kysymys, tapahtui jonkinlaisena menettelytavan lainauksena Englannista, kuitenkin hiukan muunnettuna.

Suomen byron piirikomiteoille antamassa ohjeessa kehoitettiin järjestämään voimakas propaganda työttömien puolesta tunnuksin: "Kapitalistien elätettävä työttömät!" "Työtä ja leipää!" Ne oli konkreettisesti esitettävä mahdollisimman laajoille piireille. Näiden tunnuksien avulla oli saatava liikkeelle suuret joukot. Yleisenä ohjeena viitattiin Englannin antamaan esimerkkiin.

Mitä teki Viipurin piirikomitea?

Se laati suunnitelman: Työttömäin marssi Helsinkiin. Suomen oloissa erikoinen propagandakulkue, joka tulisi kulkemaan useiden asutuskeskusten kautta, kuten Kouvolan, Kotkan, Lahden, Riihimäen, Hyvinkään ja Keravan. Tarkoituksena oli järjestää siitä ketjupropagandamatka, joka olisi tutustuttanut ja yhdistänyt eri paikkakuntien työttömät sekä työssä olevat välittömästi toisiinsa. Puolueen paikalliskomiteoille annettiin täten tilaisuus samalla työskennellä yhteistoiminnassa toistensa kanssa, jonkalaista työtä oli ollut liian vähän. Pää tarkoituksena ei ollut mennä "Helsingin herrain" puheille, mutta kun liikkeen luonnollinen päätekohta oli Helsinki, niin sellaista-kaan ei voinut jättää ohjelmasta pois.

Valmistelut. Ensin tiedusteltiin paikalliskomiteain mieli-

pidettä, otettiin selvää tällaisen liikkeen suorittamisen edellytyksistä eri paikkakuntien näköpiiristä katsellen (piirikomitea oli jo raporteista saanut tiedot työttömien määrästä) ja annettiin ohjeet kamppailun paikallisesta valmistamisesta. Siihen kuului erikoisesti retkeläisten propaganda, joukkotilaisuuksien järjestäminen, työssä olevien vetäminen työttömäin vaatimusten taakse ja tietysti huolenpito retkeläisistä. Alkuperäiseen suunnitelmaan kuului vähintään 25 hengen retki Viipurista alkaen, johon sitten matkan varrella piti yhtyä lisää, niin että Helsinkiin olisi saapunut todella koko Etelä-Suomen työttömäin edustajisto, joten retki olisi saanut nälkämarssin luonteen. Mutta vaikka innostus asiaan olikin hyvä, mikä teki taatuksi marssin aikaansaamisen, niin "demokraattinen aika" vaikutti, että vaikeuksien edessä alistuen supistettiin retkeläisten joukko 25:stä 8:aan. — Ammattiliittolaismainen anomusmieliala sai työttömien kokouksessa edustajain lukumäärään nähden liian suuren vallan, mieliala, jonka mukaan riitti kunhan yksi esittää kirjelmiä virastoon ja korkeintaan toinen nyökäyttää päätä, jotta niin asia on. Puolue ei ollut tässä suhteessa silloin tarpeeksi voimakas. Sen fraktiot eivät olleet tehtäviensä tasolla, vaan antautuivat ilmenneiden vaikeuksien edessä. Fraktioiden heikkoudesta ja itsenäisyyden puutteesta yleensä johduinkin paikallisten järjestöjen opportunistinen toiminta. Niitä ei oltu saatu organisatoorisesti lujitetuksi, vaan niiden vaikutus liian usein riippui jäsenten persoonallisesta vaikutuskyvystä sekä auktoriteetista, ja se yksin ei riitä. — Näin koko "nälkämarssi" menetti osan joukkoluonteestaan, joskin sen toiset piirteet säilyivät, varsinkin joukot keskuspaikoissa olivat hyvin myötämielisiä liikkeelle.

Miten organisoitiin itse marssi? — Legaalisisissa järjestöissä olevien puolueen fraktioiden välityksellä. Ammatillisten järjestöjen nimessä järjestettiin työttömäin kokous, jossa kamppailua selostettiin, keskusteltiin siitä ja valittiin edustajat retkelle. Juuri ammatillisen liikkeen vaikutuksesta, fraktioiden heikkouden vuoksi, edustajain määräkin laski niin alas. Päätettiin kuitenkin, kuten oli puolueen suunnitelmassa, että pääosa matkasta tehdään jalkaisin ja pitemmillä taipaleilla käytetään osaksi junaa. Matka järjestettiin kuudessa eri vaiheessa. Edustajain lähdön hetkellä saattoi mielenosoitusluontoinen työläisten kulkue heidät kaupungin ulkopuolelle. Yöpymispaikoissa järjestettiin joukkokokouksia sekä samanlaisia mielenosoitus-saattoretkiä.

Edustajiston matkan aikana voitiin varsin voimakkaasti nos-

taa esiin työttömien kysymys. Se ei jäänyt myöskään yksinomaan proletariaatin mukaanvetämiseksi, vaan jalkamatkan aikana olivat maaseudun asukkaat, talonpojat ja varsinkin maatyöläiset, kiinnostuneita siitä ja pyysivät viemään heidänkin terveisensä pääpaikkaan, siten osoittaen myötätuntonsa liikettä kohtaan. Maanteillä oli tilapäisiä puhetilaisuuksia, joissa selosteltiin kaupungin ja maaseudun rahvaan riistosuhteita. Tuliko luokkataistelukysymys asetetuksi riittävän terävästi ja oikein, ei tarkkaan voi sanoa, sillä talonpoikaistoa varten ei retkeläisiä osattu edeltäkäsinkin riittävästi valmentaa. Se oli suuri opetus liikkeen organisointiin nähden.

Mielenosoitus onnistui kohtalaisen hyvin. Suuremmilla paikkakunnilla, missä oli aktiivisemmat paikalliskomiteat, oli voimakkaita yhteyskokouksia. Puolue-elimet olivat kaikkialla johdossa, eikä heikommin päätepaikassa Helsingissä, jossa rytnistys muodostui suurimmaksi. Siellä oli legaalinen organisaatio lujempi ja sanomalehdet löivät asian hyvin ulos, joten joukkojen huomio kiinnitettiin siihen kaikin keinoin.

Aluksi porvaristo aikoi sivuuttaa koko mielenosoituksen vaikeudella. Mutta kun se paisui verraten suureksi ja onnistuikin entisiin työttömyysliikehtimisiin verrattuna hyvin sekä erikoisuudellaankin herätti hälyä, niin porvariston tuo kanta ei kestänyt ja se otti ivaavan sävyn, laskien m.m. kuinka paljon edustajisto kulutti kengänpohjia junalippujen hintoihin verrattuna j.n.e. — Tietysti propaganda ja eri paikkakuntien työläisten tällainen *alhaaltapäin* järjestetty yhteistoiminta tuntui karvaalta. Mutta porvariston ivailusta huolimatta mainittu marssi oli voimakkain proletariaatin esiintyminen työttömyyskysymyksessä sen talven aikana Suomessa.

Proletariaatti tunsu tuon liikkeen omakseen monestakin syystä. Se oli selvästi proletariaatin luokkaetujen puolesta järjestetty liikehtiminen. Se oli huomiota herättävä. Puolueen propagandalla oli hyvä maaperä, mutta melkein kaikki työkoitui ei *puolueen auktoriteetin* vahvistamiseksi joukkojen keskuudessa, vaan käsitysten tueksi legaalisen toiminnan liian suurista mahdollisuuksista ja sen kyvyistä organisoida hyviä luokkaliikehtimisiä.

L. E. O.

SALALIITTOAISUUDESTA KUOPION PIIRISSÄ

S KP on ja sen pitää olosuhteiden pakottamana olla tällä hetkellä salainen. Mutta siinä on myöskin salaliittolaisuutta. Aikoinaan sitä ilmeni suuressa määrässä Kuopion piirissä. Seuraavassa pari esimerkkiä menneiltä vuosilta.

Varkauden valtauksen vuosipäivä läheni. Lahtarit valmistuivat verimuistojuhlaansa. Toimettomana ei siellä ollut SKP:n paikalliskomiteakaan. Kuopion piirikomitealle tuli paikalliskomitealta ehdotus, että piirikomitean allekirjoittamaa, Varkauden työläisille osoitettua julistusta levitettäisiin paikkakunnalla valtauksen vuosipäivänä.

Aloite tietenkin hyväksyttiin ja ryhdyttiin asian vaatimiin valmisteluihin. Varkauden paikalliskomitean kokouksessa, piirikomitean edustajain ollessa mukana, neuvoteltiin ja päätettiin, mitä julistuksessa pitäisi erikoisemmin painostaa, miten paljon julistuksia kuhunkin työmaahan tarvitaan, kuka paikalliskomitean jäsenistä julistukset mihinkin työmaahan vie ja mihinkä aikaan vuorokaudesta julistusten jakaminen tapahtuu. Sovittiin myös siitä, että niiden puoluejäsenten, jotka julistusta jakavat, asuntojen tulee olla puhtaina kaikesta "kuumasta" tavarasta.

Eräällä paikalliskomitean jäsenellä oli kuitenkin esitettävänä eräs varokeino. Hän kysyi: "Mistä me saamme naamarit, sillä ilman niitä julistusten levittäjät voidaan tuntea?" Ehdotus saattaa tuntua naurettavalta, mutta sellaisena ei sitä saa sivuuttaa. Sillä toveri, joka ehdotuksen teki, oli silloin toisissaan. Hän käsitti asian niin, että naamarit silmillä kulkevat puolueen jäsenet julistuksia levittäessään säilyttävät tuntemattomuutensa. Tämä toveri ei oivaltanut, että hänen ehdotuksessaan piili kaksi vakavaa vaaraa.

Ensiksikin naamarit suojaamisen asemasta olisivat ehdottomasti paljastaneet niiden käyttäjät. Salaisen puolueyön teki-

jän pitää olla mahdollisimman vähän huomiota herättävä ja mahdollisimman paljon ulkonaiselta käytökseltään siihen ympäristöön sopeutuva, jossa hän työskentelee. Toinen, edellistä paljon vakavampi virhe tuossa ehdotuksessa oli siinä, että salainen puolue työ sotketaan salaliittolaisuuteen.

Päätävästi oli juuritettava pois sellainen käsitys, että puolue työ on vain muutamien "urhoollisten" toimintaa, joka tapahtuu niin salaisesti, etteivät siitä saa tietää muut kuin nuo harvat ja valitut. Sellainen toiminta on vahingollista salaliittolaisuutta ja kaukana aktiivisesta puolue työstä, jossa työ-tätekevien joukot eivät ole syrjästäkatsojina, vaan aktiivisina taistelijoina.

Ehdotus tuli siis hylätyksi. Varkauden valtauksen vuosipäivänä 1928 levitettiin ensimmäistä kertaa puolueen nimenomaan Varkauden työläisille osoittamaa julistusta. Ja ne levitettiin naamareitta. Ei kukaan julistusten levittäjistä eikä lukijoista joutunut ohranan kynsiin, eivät nekään Taulumäellä asuvat työläisnaiset, jotka kulkivat sinä päivänä mökistä toiseen ja kuuluvalla äänellä lukivat julistusta tovereilleen. Tässä on kuitenkin huomautettava, että salaisen puolueen julistusten julkinen kuljettaminen ja levittäminen on epäkonspiratiivisena hylättävä samoin julistusten ääneenluku suuressa joukossa, sillä ohra, jonka toimintamuodot myöskin kehittyvät, voi tällaisessa tapauksessa helposti kaapata julistusten levittäjän. Siis Taulumäen työläisnaisten julistustenlevitys ei kelpaa esimerkiksi. Se oli jo silloin epäkonspiratiivista, ja nyt se on sitä vielä enemmän.

Toinen esimerkki.

Jälleen olen Varkauden paikalliskomitean kokouksessa. Käsittelemme m.m. kysymystä imperialistisen sodan vaarasta. Tiedustelen tovereilta, ovatko he ja millä tavalla kiinnittäneet huomiota tähän tärkeään kysymykseen. Paikalliskomitean organisaattori selittää tärkeänä: "Kyllä me olemme sodanvaarakysymystä käsitelleet. Olemmepa jo keskustelleet siitäkin, kuka paikalliskomitean jäsenistä sodan syttyessä valitaan taistelun johtajaksi." Tiedustelin edelleen, mitä komitea on tehnyt, jotta Varkauden työläiset saataisiin kysymyksestä keskustelemaan ja joukolla toimimaan porvariston sotapuuhia vastaan. Toverit olivat rehellisiä ja vastaus oli: "Emme mitään".

Sodanvaarakysymys ei ollut vielä silloin ehtinyt paikalliskomiteaa edemmäksi. Ja se, millä tavalla paikalliskomitea

asian käsitteli, osoittaa, että sitä ei kysymyksen "konspiratiivisuuden" vuoksi silloin vielä oltu aiottukaan viedä työläisten keskusteltavaksi. Paikalliskomitea oli kokonaan hakotiellä. Se oli vajonnut korviaan myöten salaliittolaisuuden suohon. Kun paikalliskomitean olisi pitänyt kokouksissaan keskustella siitä, miten sodanvaarakysymyksestä Varkaudessa parhaiten voitaisiin saada joukkojen taistelukysymys, Kominternin ja SKP:n ohjeiden mukaan, ryhtyi se järkeilemään, kenestä sodan syttyessä tehdään työväen taistelun johtaja. Komitea unohti kokonaan työväen suuret joukot. Ei sen päähän pälkähtänytkään se, miten joukot sodan syttyessä seuraavat paikalliskomitean mahdollisesti nimittämää "sotapäällikköä". Toverit eivät osanneet ajatella, että entäpä jos lahtarien onnistuukin painaa komentonsa alaisuuteen Varkauden työläiset, joiden "tulevia komentajia" he kuvittelivat ilman muuta olevansa. Paikalliskomitean silmillä oli sakea salaliittolaisuuden sumu. Se oli esteenä asian oikealle käsittelylle.

Jos sodanvaarakysymystä käsitellään sillä tavoin kuin teki 1928 talvella Varkauden paikalliskomitea, niin silloin joudutaan ehdottomasti joukkotaisteluun kyvyttömäksi. Se on jo ennakkolta selvä. Lahtareille on helppo asia nujertaa täten valmistettu "taistelu". Miten 5—6 henkinen paikalliskomitea tappelee fasistien vainoa vastaan, ellei ole kehitetty vallankumouksellista joukkoliikettä? Ei mitenkään. Fasistien järjestetyt joukot voidaan voittaa ja tuhota vain työtätekevien järjestetyllä joukkovoimalla ja joukkotaistelulla, joka kommunistisen puolueen johdolla suuntaa iskunsa oikealla ajalla oikeaan paikkaan.

Kolmas esimerkki.

Toverini kanssa pöyhimme Kuopion piirikomitean monivuotista vanhaa arkistoa. Kamaa löytyy jos jonkinlaista. Eräästä kätköstä tapaamme jotakin erikoista — historiallisia asiakirjoja, muistaakseni vuosilta 1919—1920. Luemme, tutkimme ja ihmettelemme. Sillä käsiimme on nyt sattunut eräitä luonteenomaisimpia salaliittolaisuuden asiakirjoja, joissa määrätyt henkilöt omakätisesti lupaavat ja vannovat taistelevansa SKP:n riveissä. Eräässä paperissa joku, joka on liittynyt puolueen jäseneksi, kirjoittaa näin: "Minä allekirjoittanut henkeni ja vereni kautta lupaan ja vannon taistelevani kommunistisen puolueen riveissä työväenluokan puolesta viimeiseen veripisaraan saakka. Jos petän puolueen, langetkoon päälleni työväenluokan kirous.

Oikea nimeni on..... Puoluenimeni tästä lähtien on: Sakset teräväksi.”

Tämänlaisia salaliittolaispapereita, kuten sanottu, löysimme. Toisetkin olivat sisällöltään samanlaisia, joskaan en satu muistamaan niiden sanamuotoa. Nämä “verilupaukset”, jos mitkään, päivän selvästi osoittavat, että kyllä sitä salaliittolaisuutta on ollut eräissä tovereissa Kuopion piirissä puolueen alkuaikoina. Tällä tavoin puolueen jäseneksi ottaminen on saattanut olla tässä piirissä ehkä yleisempi, vaikkakaan emme sattuneet löytämään piirikomitean arkistosta kuin muutaman todisteen. Mutta kysymys ei pääasiassa olekaan määrästä, vaan laadusta. Ja nämäkin asiakirjat oikeuttavat sanomaan, että niinä alkuvuosina, jolloin tällaisia lupauksia ja vannomiskaavakkeita on joku kerännyt, ei Kuopion piirissä ole oltu selvillä siitä, mikä ero on salaliittolaisuuden ja salaisen komm. puolueen toiminnan välillä. Päinvastoin painuttiin syvälle työväenluokalle vahingolliseen salaliittolaisuuden suohon. Ei käsitetty, että salaliittolaisuus on vain pienen ryhmän toimintaa, johon eivät koskaan osallistu suuret, taloudellisesti riistetyt ja poliittisesti sorretut työtätekevien joukot. Ja että ilman työtätekevien joukkojen aktiivista ja järjestettyä taistelua ei Suomestakaan lahtarivalta kaadu. Kuopion piirissä eivät kaikki puolueen jäsenet vielä silloin tajunneet, että komm. puolueen toiminnan pitää olla työtätekevien jokapäiväisen elämän “pikkukysymykseen” nojautuvaa aktiivista joukkoliikettä. Sillä sadoista ja tuhansista pikkuasioista vain kehkeytyvät ja kypsyvät työväenluokan suuret taistelukysymykset.

Erkki N.

YHTEYTTÄ OTTAMASSA

Yhteydenpito maaseudun kanssa on tärkeimpiä kysymyksiä, mitä maanalaisen miehen eteen tulee. Sen hyvin suorittaminen vaatii taitoa. Maaseutua varten jää aikaa poikkeuksetta liian vähän. Siksipä ne tunnit, mitkä syrjäseutujen puoluejäsenten kanssa on aikaa asioita järjestellä, on käytettävä mahdollisimman hyödyllisesti ja voimaperäisesti. Samoin on matkat tarkoin ja huolellisesti valmistettava.

Silloin kun sattui tapaus, josta aion kertoa, olin vielä aivan "uusi mies". Suoritin piirillä ensi kierrokseni. Tämä kuuluu siis ensimmäisiin maanalaisen kokemuksiini.

Olin ottanut matkani varrella yhteyden onnellisesti jo kuuteen puolueemme paikalliskomiteaan. Seuraava suunnitelmasani oli M:n pitäjä, jossa piti olla vain kaksi jäsentä ja nämäkin toisistaan erillään usean kilometrin välimatkan päässä. Matkustus sinne oli vaikea. Lähimmältä rautatieasemalta oli matkaa yli 50 km, oli talvi, lunta paljon ja pakkaneen eikä mitään säännöllistä linja-autoliikennettä ollut. "Uutena miehenä" en ollut saanut hankituksi vielä oikeita talvitamineita, vaan olin jotenkin kevyessä asussa. Pakkasta oli 10—15 astetta. Tiedusteltuani matkustusmahdollisuuksia k.o. paikkakunnalle löysin erään vanhan "Fordin", joka meni noin 40 km samaa tietä, kuormanaan vanhoja pakkilaatikoita. Pääsin mukaan. Mutta kyllä oli kaamean kylmä automatka. Auton tuulisuojusten selluloidi-ikkunat olivat riekaleina ja tuuli tuiversi koko matkan, syöpyen luihin ja ytimiin.

Henkilö, jolle oli tunnus, työskenteli eräässä liikkeessä. "Kysyen kylän löytää". Niinpä minäkin pääsin päämäärään suuremmitta etsiskelyittä. Osoitteen "täydellisyys" — tiedosani oli vain henkilön nimi ja luonnollisesti tunnus — ei mi-

nuu paljon auttanut. Tapasin työhuoneesta etsimäni henkilön, tervehdin, kerroin terveisiä jostakin ja sitten sopivassa välissä esitin tunnuksen, johon hän vastasi kuten pitikin, mutta alkoi omituisesti jutella asiasta, jota tunnus koski, aivankuin aikoen tehdä mitättömäksi vastauksensa ja kuten olisi siis vain satumalta tullut sanoneeksi sen, mitä sanoi.

Jouduimme kohta kahden kesken keskustelemaan. Tässä esitin mahdollisimman hyvin kamppailut, joita puolueella silloin oli valmisteilla, niin legaaliset kuin illegaalisetkin. Erikoisesti tuli organisation luominen paikkakunnalle yksityiskohtaisen keskustelun alaiseksi. Minä pääasiassa juttelin ja kyselin. Toveri, johon olin yhteyden ottanut ja josta olin varma, että hän oli se oikea mies, jota osoite tarkoitti (olin saanut tarkat tuntomerkit hänestä), vastaili ja selosti, vieläpä vilkkaastikin puhui. Tuntui kuin kaikki kävisi hyvin tälläkin paikkakunnalla. Organisation järjestelyn vuoksi hän ehdotti, että menisimme 7 km matkan päähän tapaamaan toista puoluejäsentä, jotta yhteisessä keskustelussa pääsisimme täydellisempään tulokseen. Päätimme lähteä. Ennen sitä kuitenkin jätin hänen haltuunsa sen puoluekirjallisuuden ja -lehdet, mitkä tälle paikkakunnalle oli tarkoitettu. Toveri otti ne vastaan, neuvottelimme vielä lyhyesti niiden mahdollisimman hyvästä käyttämisestä. Sitten olimmekin valmiit matkalle tuota toista toveria tapaamaan.

Koko menomatkan olimme ahkerassa keskustelussa pääasiassa uusien puoluejäsenten hankkimiskysymyksestä. Valmennus, sanoin, on koetettava saada mahdollisimman perusteelliseksi myös talonpoikaisväestön keskuudessa. Mahdollisuuksien olemassaoloa ei hän kieltänytkään. Näyttipä hän aika terävältä laatimaan paikallisia oloja vastaavan työsuunnitelman. Solun perustaminen talven aikana ainakin kahteen kylään näytti hänen puheittensa mukaan hyvin mahdolliselta.

Saavuimme mainitun toisen toverin asunnolle. Hän ei ollut kotosalla. Odotimme tunnin verran, ja sinä aikana käsiteltiin julkisen toiminnan kysymyksiä, koska niiden käsittelyyn voi osallistua myös tuon toverin vaimo, joka ei ollut puolueen jäsen.

Työläiskoti, jossa olimme, oli tyypillinen maaseudun raatajan asunto, kurja hökkeli, rappeutunut rakennus, johon oli tehty hatara väliseinä, joten se voitiin vuokrata parillekin perheelle. Mies kävi metsätöissä. Ja vaikka meidän saavuttamme oli ilta kulunut jo 8 seuduille, niin oli perheen isä

vielä työssä. Lapset olivat puolialastomina lattialla. — No, siis oikein tyypillinen asunto, jossa on puute jokapäiväisenä asukkina. Kaikesta tästä huolimatta tuli heille *Työväenjärjestöjen tiedonantaja*. Luokkatietoisuuttaan he koettivat kartuttaa voimiensa ja mahdollisuuksiensa mukaan.

Meidän oli pakko lähteä paluumatkalle tapaamatta tätä toista toveria.

Noin puolivälissä paluutietä keskustelun luonne äkkiä muuttui. — Toverini, jonka kanssa olin jo useita tunteja puhunut puolueesta ja sen organisoimisesta, paljasti yhtäkkiä hihastaan pitkän kauhavalaisen puukon, otti suunnan suoraan minuun päin ja puukkoa pitelevä käsi ylhäällä sanoi: "Minä olen siinä käsityksessä, että keskustelen ohranan kanssa."

Otin nopeasti pari perääntymisaskelta.

Kiivaasti mies jatkoi: "Koko menomatkan ja paluumatkan tähän asti olen ajatellut jättää sinut tänne metsään, tämän puukon avulla, ja vieläkin olen samaa mieltä."

Hymyillen — taitanee näin myöhemmin vain tuntua, että hymyilin silloin — aloin selostaa toverille, miten hän on synnyttänyt hullunkurisen tilanteen. Koko 10 kilometriä oli hän pitänyt puukkoa hihassaan siinä tarkoituksessa, että tappaisi ohranan.

Kysyin syytä hänen käsitykseensä.

Hän sanoi: "Olet niin iso mies ja sinulla on saappaat jalassa."

"Ovatko nämä ohranan tunnusmerkit?" — kysyin, mutta en saanut vastausta.

Selitin, etten voi paperein ja todistuksin todistaa sitä, että en ole ohrana, eikä hän sitä vaatinutkaan, mutta tekemäänsä väitettä ei myös peruuttanut.

Nyt ymmärsin, miksi hän oli koko ajan kävellyt noin puoli askelta jälessäni. Nyt ymmärsin myös, miksi eräs tuntomerkki, jonka olin hänestä saanut, ei sopinutkaan. Hänen piti olla iloinen ja puheissaan leikkisä. Koko matkan hän oli hyvin vakava, melkein pä synkkä.

Sain hänet asettamaan puukon tuppeen takaisin ja sitten aloin yksityiskohtaisesti osoittaa, miten typerästi hän oli tehnyt.

Ensiksikin hän oli paljastanut itsensä heti, vastaamalla tunnuksen, jos kerran epäili tunnuksen esittäjää ohranaksi. Hän keskusteli orgkysymyksistä asiantuntemuksella ja selostavasti siitä, mitä oli tehnyt. Hän oli paljastanut toisen toverin —

tässä tapauksessa hänen asuntonsa ja nimensä. Hän oli ottanut vastaan kirjallisuuden ja laittanut sen niin huonosti kätköön, että minä, jota hän ohranaksi epäili, näin minne se pantiin.

Jo nämä seikat olisivat riittäneet ohranalle vangitsemisen toimittamiseen.

Kysyin, oliko esiintymiseni ohranan esiintymistä.

“Ei! Puhut kyllä suoraan ja esiinnyt reilusti”, kuului vastaus.

“Olenko puhunut jotain sellaista, joka ei olisi sopuisuudessa luokkataistelun ja hetken vaatimusten kanssa?” oli seuraava kysymykseni.

“Et ole! Asiat ovat hyviä ja tarpeelliset toteuttaa ja tunnut muutenkin tietävän paljon työväenliikkeestä. Mutta en tiedä nimeäsi enkä ole ennen sinua nähnyt.”

Sitten hän kysyi, tunnenko joitakin työväen julkisen toiminnan johtohenkilöitä. Sanoi niihin luottavansa, mutta tuntemattomiin ei.

Kysyin, eikö ollut oikea tunnus, jonka esitin, ja edellyttikö se, että henkilö, joka yhteyden tulee ottamaan, olisi vain tunnettu.

Nyt hän selitti (taaskin epäjohdonmukaisesti ottamaansa asenteeseen nähden): “Henkilö N. N., joka minulle tunnuksen järjesti, on äskettäin, (v. 1925) joutunut ohranaan, ja jos se on saanut sen häneltä, niin voi olla mahdollista, että ohrana näin koettaa laajentaa apajaansa.”

Kaiken jälkeen selitin, ettei meillä ole mahdollisuutta enää sillä kertaa luottamuksellisesti keskustella. Annoin hänelle ohjeet itsesuojelun järjestämiseen sillä kertaa ja lupasin toista tietä, johon hän luottaa, saada selvitetynksi, etten ole ohrana.

Kuitenkin oli minun saatava yösija, sillä enhän voinut mennä yön selkään pakkaseen ja 50 km taipaleelle kaiken lisäksi. Yöpymispaikkaa en kuitenkaan saanut muualta kuin samasta huoneesta tuon puukkosankarin kanssa. Minä varoin hänen puukkoansa ja hän — sanojensa mukaan — minun revolveriani, jollaista minulla ei ollut. On luonnollista, että yö oli uneton. Kytättiin toinen toistamme. Minäkään en halunnut saada loppuani niin erikoislaatuiseksi. Olinhan varma, että mies ei ollut muuta kuin liioitteluhullu.

Aamulla sitten pääsin postiautossa asemalle.

Seurauksena kuitenkin oli, että sairastuin tämän matkan johdosta — en säikähdyksestä, vaan kylmettymisestä — niin

että sain maata viisi viikkoa sairaalassa — sielläkin maanlaisena.

✱

Toinen tapaus sattui yhteyden ottamisessa toista vuotta myöhemmin V:n kauppalassa.

Matka tapahtui laivalla aivan jo järvien jäätyessä. Tarkoituksena oli suorittaa yhteyden otto ja asioiden järjestely vielä laivakulun aikana, koska se olisi myöhemmin ollut hankalampaa matkustuksen vuoksi. Mutta tämä tarkoitus oli jäädä saavuttamatta.

Olin saanut yksityiskohtaiset ohjeet siitä, missä se henkilö, jolle tunnus oli osoitettu, asui. Samoin olin varma hänen ulkomuodostaan, etten voinut erehtyä, kun hän saapui näkyviini.

Sain odottaa jonkin aikaa. Kun etsimäni henkilö viimein saapui, oli tilanne sellainen, etten voinutkaan esittää heti tunnusta. Keskustelimme yhtä ja toista yleisistä asioista. Ja sitten vasta sanoin tunnuksen, kun havaitsin siihen hyvän tilaisuuden.

Paha seikka oli se, että tunnus oli yksipuolinen. Silloin niin usein käytettiin yksipuolisia tunnuksia, joihin ei kuulunut vastausta. Se oli heikkous. Ei se antanut täyttä varmuutta. N. s. legaalisten miesten järjestämät tunnukset olivat juuri useimmiten tällaisia "toispuoleisia".

Minäkään siis en saanut vastausta, mutta koska olin varma henkilöstä, oletin, että hän on tullut varmuuteen minusta. Niinpä sitten siirryin varsinaisiin puolueen kysymyksiin. Organisation, juuri illegaalisen organisation vahvistamiseen, uusien jäsenien valmistamiseen ja koko puolueen tärkeyden ymmärtämiseen asetin aste asteelta huomion. Oli noin tunti keskusteltu, kun toverini sanoi:

"Ei kai meidän tule näistä asioista enempää jutella, sillä minä en ymmärrä asiaa."

"Miksi et ymmärrä?" — kysyin.

"No, ei keskustella, kun ei olla varmoja mitä miehiä ollaan."

"Eikö tunnus ollut oikea?" — kysyin.

"Oli kyllä, mutta se on niin vanha, ettei ole varmuutta, mitä miehiä sillä tulee ottamaan yhteyttä."

Minä luonnollisesti aivan hämmästyin tuota yksinkertaisuutta konspiratioon nähden. Oli selvää, etten enää yrittänytkään puhua organisatiosta. Sensijaan kävin ankarasti kiinni toverini

epäjohdonmukaisuuteen ja itsepaljastukseen. Olihan hän avannut itsensä, vaikka epäilikin niin paljon, että kieltäytyi keskustelusta — vasta sen jälkeen kun jo oli tunti asioita pohdittu.

Luonnollisesti lupasin järjestää uuden tunnuksen, koska se kävi päinsä eräiden toisten matkaajien yhteydessä. Tässäkin hän kuitenkin uskoi minulle yhteysmiehen nimen ja toimen, vaikka se ei olisi ollut tarpeellista. Näin hän täydensi itsensä paljastamista vielä linjan paljastamisella.

Uusi matka selvitti kaiken. Silloin oli ensimmäisenä kysymys konspiratiivisesta esiintymisestä, itsesuojeluksesta, puolueen suojelusta ja erikoisesti organisation, lujan organisation välttämättömyydestä.

Leo.

V. 1928 "SUURJUTTU"

Vuonna 1928 leikkasi ohrana puoluettamme syvemmältä kuin milloinkaan aikaisemmin. Repi illegaalista ydintä. Lohkasi juuresta päähän asti.

Ei tämä isku ensimmäinen ollut. Eikä viimeinenkään. Mutta se oli kärjistyvän luokkataistelun, kapitalismin uuden vaiheen, uusien olosuhteiden ensimmäinen yhteentörmäys.

Provokatio on eräs porvariston pääaseita taistelussa nousevaa vallankumousta vastaan. Provokatiolla se tahtoo tuhota tämän vallankumouksen johdon. Sillä porvaristo on tietoinen siitä, että johdon — kommunistisen puolueen — tuho on itse vallankumouksen tuho. Siksi on taistelu vallankumouksen, työvätekevien voiton puolesta ensi kädessä ja perustaltaan taistelua oikean bolshevistisen puolueen, sen suojaamisen ja toimintakykyisyyden puolesta. Mutta vuosina 1927/28 emme asettaneet kysymystä näin, terävästi.

Provokation aseella iski ohrana silloin ensimmäisen vaikuttavamman iskunsa vallankumouksellisen työväenluokan sydämeen — SKP:seen.

Jo 1927 syksyllä teki ohrana ensi piston. Tämän olisi jo pitänyt olla varoituksena, että on tarkistettava silloin liiaksi vallalla ollutta käsitystä ohranan "tyhmyydestä". Mutta arvio ja johtopäätökset jäivät tekemättä. Tarkkuus ei lisääntynyt. Kaikki jäi ennalleen. Kohtauspaikat, asunnot j.n.e. Pidimme entisiä paikkoja turvallisina, kun ei ohrana näkynyt aivan ovella seisovan. Mutta se kutoi nuottaa. Hioi suunnitelmallisesti asettaan meidän "sokeutemme" kustannuksella. Ei umpimähkään nyppien, kuten me oletimme, vaan vähin äänin "suurta saalista" kooten. Me oletimme sen vain pyydystäneen tavanmukaisia budjettirahoja silloin syksyllä.

Legaalisen toiminnan suuret saavutukset olivat kasvattaneet silmiimme kaihin. Näkö ei ollut tarkka ohranan hyökkäykseen eikä provokation vaaraan nähden. Vaikka Rasin osuus itse

jutussa (1927) ja siinä yhteydessä paljastuneet muut seikat (Rasin elämä) ilmeisen selvästi paljasti provokation olemassaolon mahdollisuuden, niin emme sitä tajunneet, vaan luulimme kyseessä olevan jonkin "pakon" tai "taktiikan" siitä huolimatta, että Rasi jutussaan paljasti puoluetta jo niin paljon, ettei se minkään "taktiikan" tai "pakonkaan" alaisena olisi saanut olla sallittua. Tällaista oli sokeutemme. Siitä tuli väärä ja turmiollinen "rohkeus" ja "itsevarmuus", jonka tyhmyyden saimme kalliisti maksaa.

Rohkeus ja itsevarmuus ovat välttämättömiä. Mutta niiden tulee pohjautua taitoon taistella ohranaa vastaan. Tietoisuuteen siitä, että ohrana jatkuvasti lisää kokemuksiaan ja taitojaan. Rohkeuden ja itsevarmuuden pitää taistelussa lähteä tietoisuudesta, että meillä on vastassa vakava vihollinen, jonka kanssa ei leikitellä ja jota ei kukisteta sillä, että sanotaan sitä "tyhmäksi". Ohranan tyhmänä pitämisestä on etua vain ohranalle itselleen. Meidän "rohkeutemme" ja "itsevarmuutemme" v. 1928 lähti siitä, että pidimme ohranaa "tyhmänä", aliarvioimme sen sekä teknillisesti että poliittisesti emmekä suhtautuneet kysymykseen vakavasti, *poliittisesti*, vaan "nikkaroimme" siinä. Mitään paniikkia ei syntynyt. Mutta tämä rauhallisuus asiassa ei pohjautunut vakavaan harkintaan, vaan kevytmielisyyteen. Meiltä puuttui oikea luokkavalppaus ja siksi myös oikea suhde asiaan. Emme asettaneet kysymystä ohranasta ja provokatiosta poliittisesti, porvariston voimistuvan hyökkäyksen pohjalta kokonaisuudessaan, sen taistelumeetodin meitä vastaan. Näin tehden olisimme päässeet aliarvioimisesta tulematta silti yliarvioimiseen, joka on yhtä vaarallinen ja samalla myös poliittisen kypsymättömyyden osoitus. Ei ohrana yliviisas ole, mutta ei tyhmäkään. Sen viisaus on suhteessa meidän taistelutaitoomme. Ei ohrana siitä "tyhmäksi" tule, että me niin ajattelemme. Ohranaa voidaan ratkaisevasti iskeä vain konkreettisella, taitavalla teolla: taistellulla, joukkojen teoilla, vallankumouksellisen joukkotyön aseella. Mutta tähän emme varustautuneet, emme sitä valmistaneet. Emme varustaneet puoluetta emmekä mobilisoineet joukkoja. Ei tullut mieleemme sellainen mahdollisuus, mikä silloin oli tosiasia, että provokaattori saattoi ajella ohranan kanssa autolla ympäri kaupunkia katsellen, kun "pojat kulkevat tilauksilla". Pidimme entiset menot riittävinä. Mutta ohranalla oli uudet. Se kulki sillä kertaa edellä.

Eräänä iltana, noin viikkoa ennen pidätyksiä, keskustelimme

asunnossa erään toverin kanssa mahdollisesta kiinnijoutumisesta:

“Tuntuu kuin olisi tässä matkalla Tammisaareen.”

“Siltä se vähän haiskahtaa. Katsellaanpa nyt.”

“Niin. Ei tästä nyt sen takia kannata karkuun lähteä. Paikallamme seistään tuli mitä tuli.”

Hyvästellessään sanoi toveri:

“Terve vain. Eipä tiedä, vaikka seuraavalla kerralla jo Tammisaarella tavattaisiin.”

“Terve, terve. Mennään sitten samaan selliin.”

Tämänsuuntaista se oli keskustelumme ja asiaan suhtautumisemme yleensäkin. Ei siinä ollut kysymyksen poliittinen asetelu eikä illegaalisen työn taito kovinkaan korkealla tasolla. Puolueemme legaalinen maatuminen ja käytännön opportunisti, poliittinen sokeus ei ollut abstraktio, vaan konkreettinen tosiasia, joka ilmeni sen yksilöissä, jotka tekivät ja uskoivat, mutta eivät nähneet eivätkä tienneet, mitä olisi pitänyt tehdä. Ja niin me vain ylimielisesti “katselimme”; vaikka puolueemme KK oli jo maaliskuussa antanut tiukat ohjeet toimia asian vaatimalla tavalla, määrännyt likvidoitavaksi johtavan illegaalisen koneiston silloisessa kokoonpanossaan ja kutsunut osan miehistä pois, niin tätä KK:n päätöstä ei SB eivätkä siinä olevat KK:n edustajat noudattaneet ja siten siis rikkoivat puoluekuria ja orgperiaatteita. Tästä rikkomuksesta ja kevytmielisestä suhtautumisesta asiaan kokosi tuloksen ohrana, niinkuin käy aina, milloin puoluekuria ja orgperiaatteita rikotaan tai niihin välinpitämättömästi suhtaudutaan. Sensijaan, että olisi noudatettu puoluekuria ja KK:n ohjeiden mukaan asetettu vakavasti kysymys puolueen suojaamisesta ja sen toimintaedellytysten turvaamisesta annettiin kaiken olla ennallaan ja päätimme “seista paikallamme tuli mitä tuli”. SB ei edes tiedoittanut piireille KK:n päätöksestä, vaan päinvastoin sen taholta selitettiin, ettei mitään provokatiovaaraa ollut olemassa, vaan että “kaikki on hyvin”. Olimme siis “rohkeita” emmekä lähteneet “karkuun”, kun ohrana ei meistä muka mitään tiedä. Seurauksena siitä oli, että asiallisesti karkasimme työrintamalta ohranaan. Väärä persoonallinen “rohkeus” ja “tieto” muodostui tällöin ehdottomasti puoluevastaiseksi, koituen tämä asenne kiertämättä ohranan eduksi, sillä sen kalavesinä ovat toimintamme heikkoudet.

Itse jutun kulku paljasti lisää sitä opportunistisuutta, mikä silloin puoluettamme vaivasi. Toimintamme jutussa oli enem-

män henkilökohtaisen "asettelun" ja itsevirtauksen varassa kuin oikean poliittisen keskitetyn johdon alaisena. Siksi muodostuivatkin otteemme enemmän näpertelyksi kuin suunnitelmalliseksi voimakkaaksi hyökkäykseksi järjestelmää ja ohranaa vastaan puolueen puolesta. Vaikka jutussa hyökättiin ja tehtiin voimakastakin propagandaa puolueen puolesta, ei se kuitenkaan ollut poliittisesti sillä tasolla kuin mitä sen siihen joukkoon nähden olisi pitänyt olla. Taistelumme jutussa puolueen puolesta laahasi hyvän matkaa jälessä siitä taistelusta, mitä ulkona käytiin juttumme yhteydessä.

Alussa ei ollut selvillä, miten oikein esiinnyttään, ollaanko puolueen jäseniä vai ei. Vasta jutun alkaessa saatiin rakennetuksi jonkinlaista "linjaa": illegaaliset ovat puolueen jäseniä ja toiset aatteellisia kommunisteja. Tämäkään linja ei muodostunut yhtenäiseksi, vaan oli siinäkin vakavia, virheellisiä poikkeamia puoleen ja toiseen. Puolustuspuheita kirjoitettiin etupäässä siten kuin kukin paraiten osasi. Useissa puheissa vedottiin liiaksi laillisuuteen (hyökkäyksen sijasta), niinkuin se olisi jotakin auttanut. Puolueen puolesta pidetyistä puheista puuttui pääasia tai oli se tuotu esiin hyvin heikosti. Aseellisen kapinan välttämättömyyttä, puoluetta aseellisen kapinan puolueena ja kysymystä proletariaatin diktatuurista ei tuotu selvästi esille. Samoin taistelu sosialidemokratiaa vastaan oli etupäässä ylimalkaista haukkumista, mutta ei vakuuttavaa todistelua. Juttuun valmistuttiin etupäässä siten, että kukin teki omin nokkineen sen mitä osasi, jolloin tulos ei luonnollisesti muodostunut sellaiseksi kuin miksi se olisi voinut tulla kollektiivisen valmistelun avulla. Tosin kyllä annettiin joitakin hyviäkin ohjeita, kuten mainittu puolueen puolesta esiintyminen, taistelu ohranaa vastaan ja sen paljastaminen, ohjeet siitä, että kaikkien on pidettävä puolustuspuhe (poliittinen), että kunnioitusta "oikeutta" kohtaan ei saa esiintyä j.n.e. Mutta, kuten sanottu, ei tämäkään kaikki tullut käytännössä toteutetuksi.

Kaikesta huolimatta on asian hyvänä ja tuloksellisena puolenä pidettävä sitä, että tässä jutussa, puutteistaan huolimatta, kuitenkin vasta ensi kerran voimakkaammin lyötiin SKP esille, puolustettiin sitä ja taisteltiin sen puolesta, seikka jolla oli huomattava poliittinen merkitys. Ja koko oikeusproessin kautta saatiin mobilisoiduksi joukkoja puolueen puolesta.

Paljon oli myös roskaa jutussa. Alistumista, lörpöttelyä, ilmiantoja ja poliittista reistailua. Osa oli tulosta aikaisem-

masta heikosta puoluekasvatuksesta. Osa poliittisia romahduksia olisi myös voitu varmasti välttää, jos jo ohranassa ollessa olisi kyetty rakentamaan parempi keskinäinen yhteys. Kuvaavana puolueessamme silloin vallinneelle mädälle liberalismille mainittakoon, että ei edes vielä Tammisaassa tartuttu lujin kourin niihin, jotka puhuivat roskaa, tekivät ilmiäntoja j.n.e., vaan otettiin jonkinlainen "diplomaattinen" kanta oikean taistelukannan asemesta, siten että heitä siedettiin toverijoukossa, jopa osoitettiin vissiä luottamustakin. Esim. eräs jutun pääilmiantajista opetti Tammisaassa toisille työväenliikkeen historiaa pakkolan puoluejärjestön tietien ja osittain toimeksiannostakin.

Tämä juttu osaltaan paljasti myös sitä opportunistia ja saamattomuutta, mitä käytännössä vallitsi puolueen päätösten ja toimintaperiaatteiden toteuttamiseen nähden. Olihan tässä suhteessa (esiintymisestä ohranassa ja oikeudessa) olemassa puolueemme v. 1927 täysi-istunnon päätös sekä Leninin kirje vankeudessa oleville tovereille (*Proletaari*, 1927), jossa hän antaa perin selviä ja vielä tänä päivänä paikkansa pitäviä ohjeita siitä, miten kommunistin on porvarillisen luokkaoikeuden edessä esiinnyttävä.

Tammisaassa sitten pengoimme jutun hyvät ja huonot puolet. Paljastimme puutteet sikäli kuin kykenimme. Mutta perusteet kaikkeen siihen vieraaseen ja huonoon, mikä joukkoomme sekä toimintaamme oli sotkeutunut, me saimme selville vasta sen itsekritiikin perusteella, minkä puolue itse Kominternin avulla toiminnastaan suoritti v:n 1930 antautumisen johdosta.

V. 1928 "suurjutun" oikein arvioiminen ja kokemusten hyväksikäyttö kohottaa SKP:n taistelukykyä.

Yksi 47:stä.

MUISTEMIA VIIPURIN RAUTATIEKONEPAJAN SOLUN TYÖSTÄ VV. 1926—27

Solumme toiminta vuoden 1926 lopussa, jolloin tulin sen jäseneksi, oli kovin heikkoa. Jäsenmäärä alhainen — 5 jäsentä — vaikka konepajassa työskenteli lähes 500 työläistä.

Kaupunkikomitea oli käsitellyt tuon solun työtä ja, pitäen sitä tärkeimpänä soluna kaupungin alueella, oli päättänyt, että solun toimintaa on parannettava, kehoittanut solua tarmokkaaseen työhön, mutta ei antanut konkreettista ohjausta.

Laadimme solumme kokouksessa työsuunnitelman. Se oli laaja ja paljon vaativa, mutta ei tarpeeksi yksityiskohtainen.

Päätimme rohkeasti kohottaa jäsenmäärän niin korkealle, että voimme jokaiseen eri työosastoon saada solun. Nämä solut yhdistäisi työpaikkakomitea solu-organisaattorien kautta. Yksityiskohtaisempaa suunnitelmaa jäsenten värväyksestä ja puoluekasvatuksesta emme tehneet. Emme myöskään asettaneet ketään toveria erikoisesti tähän työhön, vaan päätimme, että jokainen solun jäsen tekee tässä parhaansa.

Puoluekirjallisuuden levitys meidän oli pakko alueen laajuuden vuoksi järjestää siten, että jokainen toveri huolehti yhdestä työosastosta.

Yleistä joukkotyötä varten teimme tarkemman suunnitelman. Pidimme erikoisen tärkeänä taistelua hegemoniasta työläisten keskuudessa. Noskelaisilla oli silloin vielä täydellinen yliote, mutta heillä oli heikkoja kohtia, joita päätimme erikoisen tarmokkaasti käyttää hyväksemme. Ammattiosasto oli heidän käsissään. Sen jäsenmäärä oli kovin pieni ja se oli täysin toimeton.

Nyt päätimme ensiksi aloittaa taistelun täällä, kohottaa ammattiosaston jäsenmäärää, asettaa sen noskelaisen johdon seinää vasten toimettomuuden vuoksi ja koettaa yleensä nostaa liikehtimistä työläisten keskuudessa. Seuraava otteemme tulisi

olemaan osaston johtokunnan ainakin osittainen valtaaminen, jonka uskoimme mahdolliseksi osittain äänestystaktiikkaa käyttäen, osaksi työläisten vasemmistolaisuuden kasvun avulla.

Kun solumme jäsenmäärä oli pieni verrattuna tehtäviemme suuruuteen, eikä ollut uskottavaa, että voisimme sitä kovin nopeasti kohottaa, päätimme, että ensiksi etsisimme kaikki ne työläiset, joilla arvelimme olevan vasemmistolaisia mielipiteitä, ja valitsisimme heistä parhaimpia muodostaaksemme osastoon jonkinmoisen "vasemmistolaisfraktion".

Päätimme käyttää jokaista siihen vähänkin sopivaa "käsivartena". Heidän avullaan pyrkisimme järjestämään julkisen vasemmistolaisen kirjallisuuden ja sanomalehdistön levityksen.

Joukkotyössä päätimme erikoisesti käyttää hyväksemme työläisten yhteenkokoontumista ruokailuajoina. Parille toverille annettiin erikoisesti tehtäväksi koettaa tuoda esille työläisiä kiinnostavia kysymyksiä, sekä yleisiä että omaa työpaikkaa koskevia, ja samalla koettaa ohjata syntynyttä keskustelua oikeaan suuntaan.

Työllämme oli jo alussa huomattavia tuloksia. Kohotimme ammattiosaston jäsenmäärän kaksinkertaiseksi. Hyökkäyksemme ammattiosaston noskelaista johtoa vastaan tuotti myöskin nopeasti tuloksia. Kun kohotimme osaston jäsenmäärän ja samalla osoitimme, että noskelainen johtokunta ei ollut tehnyt mitään tässä suhteessa, kohosi myöskin auktoriteettimme. (Mutta on mainittava heti eräs heikkous: auktoriteetti ei tullut puolueen, vaan sen yksityisten jäsenten osalle).

Toiminnallisuutta ammattiosastossa kohotimme huomattavasti. Sen kokoukset alkoivat nyt olla virkeitä ja niissä kävi paljon jäseniä. "Vasemmistolaisfraktiomme" avulla valtasimme vuoden 1927 alussa kolme paikkaa ammattiosaston johtokunnassa (ehdokkainamme oli yksi puolueen jäsen, kaksi "vasemmistofraktion" jäsentä). Joukkotyömme yleensä oli tyydyttävää, mutta sensijaan uusien puolueen jäsenten kasvatus heikkoa. Kandidaatteja meillä kyllä oli ja käytimme heitä apunamme käytännöllisessä työssä, varsinkin joukkotyössä, mutta emme onnistuneet puoluekasvatustyössä. Se oli liian suppeata. Annoimme kandidaateillemme puoluekirjallisuutta, mutta liian vähän keskustelimme heidän kanssaan puoluetta koskevista asioista. Päivänpolitiikka ja työpaikan taistelukysymykset veivät aikamme. Seurauksena tästä oli, ettemme uskaltaneet hyväksyä heitä puolueen jäseniksi (tähän lienee

osaksi johtanut myöskin konspiratiivisuuden ahdas käsittäminen).

Jo talvella 1927 alussa päätimme, kohottaaksemme työläisten toiminnallisuutta, aloittaa agitation työpalkan korottamisen puolesta. Agitatiotamme auttoivat monet ulkoiset seikat. Samanlaista liikehtimistä oli havaittavissa muillakin rautatien konepajoilla Suomessa.

Tämän taistelun yhteydessä tarjoutui mitä mainioin tilaisuus taistella noskelaisuutta vastaan. Noskelaisen enemmistön johto liittotoimikunnassa ei olisi halunnut ajaa palkkaliikettä lakon avulla, koska hallituksessa istuivat nyt noskelaiset ministerit. Liittotoimikunta ja sen apuna meidän ammattiosastomme johtokunnan noskelainen enemmistö puhuivat kaiken aikaa rautatiehallituksesta, koettaen peittää sen takana olevan noskelaisen ministeristön. Me vedimme nyt sen selvästi esille. Sanoimme työläisille, että rautatiehallitus kyllä taipuu, jos vain ministeristö on halukas antamaan sille sellaisen määräyksen.

Lakkopäätös ajettiin läpi osaston kokouksessa huomattavalla enemmistöllä. Se oli ensimmäinen suuri voittomme.

Tilanne kehittyi todellakin lakkoon saakka. Rautatiehallitus kävi kyllä neuvotteluja liittotoimikunnan kanssa ja liittotoimikunta koetti houkutellessa työläisiä myönnytyksiin vaatimuksissaan, mutta työläiset seisoivat nyt lujina. Vasta viime hetkellä, jolloin lakon piti alkaa (huhtikuun 20 päivän aamulla) sai liittotoimikunta Helsingin rautatiekonepajojen työläiset suostumaan tehtyyn kompromissiehdotukseen. Mutta tuo päätös ei kerinnyt tulla Viipurin konepajan työläisten tiedoksi ennen lakon alkamishetkeä. Ammattiosaston johtokunnan noskelaiset jäsenet koettivat estää lakon alkamisen, vaatien sen lykkäämistä siksi kunnes olisi saatu tieto neuvottelujen tuloksista. Mutta meillä oli nyt jo hegemonia. Lakko alkoi ja niin täydellisesti, että konepajaan ei jäänyt kuin kuusi tai seitsemän vanhusta. Järjestyneissä riveissä marssivat konepajalaiset työväentalolle (jossa moni heistä ei aikaisemmin ollut käynyt, koska se oli kommunistien käsissä).

Pidimme siellä ensimmäisen innostavan lakkokokouksen. Mutta nyt saapui liittotoimikunnan sähkösanoma sopimuksesta rautatiehallituksen kanssa. Jouduimme yllätetyksi. Tiesimme kyllä hyvin, että lakkoa olisi pitänyt jatkaa nyt, kun työläisissä oli taistelutahtoa, mutta yksin emme voineet lakkoa jatkaa, kun suurempien konepajojen työläiset oli saatu suostutetuiksi kompromissiin. Teimme siis ehdotuksen, että lakko lopetetaan,

mutta jos jotakin perääntymistä rautatiehallituksen taholta ilmenee, alamme lakon uudelleen. Tiesimme kyllä, että ehdotus oli huono, sillä lakon lopettamisen jälkeen olisi työläisiä mahdollon saada uudelleen laksoon.

Näin päätettiin kokouksessa ja lakko lopetettiin.

Konepajamme johto oli nyt kuitenkin tullut kokemaan, että sillä on vastassaan vihollinen, joka on otettava vakavasti huomioon. Sen taholta alkoi nyt tiukka, vaikkakin naamioitu taistelu meitä vastaan. Käyttäen apunaan noskelaisia työjohtajia (ja osaksi sosialidemokraattisia työläisiäkin) pakotti se useamman tovereista jättämään työpaikkansa. Tässä tilanteessa tuli räikeästi näkyviin työmme sisäinen heikkous. Emme olleet riittävästi vahvistaneet soluamme. Uusia jäseniä oli värvätty liian vähän, ja kun puoluekasvatustyömme oli heikkoa, alkoi osa entisistäkin jäsenistä toimia laimeammin työpaikan menettämisen pelosta. Vuoden 1927 lopussa solumme toiminta heikkeni siinä määrin, että hegemonia oli vaarassa kokonaan luisua noskelaisten käsiin. Kärsimme jo pikku tappioitakin joukkotyössä, esim. ammattiosaston kokouksissa j.n.e.

Solun myöhempiä vaiheita en tarkemmin tunne.

Rautakoura

“NYT JULISTETTIIN SE...”

Se tapahtui syksyllä v. 1929. Fasistista mullistusta ei oltu vielä suoritettu, joskin valmistelut sitä varten olivat kaikkialla käynnissä. Koko porvarillinen rintama, lapualaisista sosialidemokraatteihin saakka, keskitti voimiaan vallankumouksellista työväenliikettä, ennenkaikkea sen etujoukkoa, kommunistista puoluettamme, vastaan.

Vallankumouksellisen proletariaatin luokkavastarinta on murrettava, huusi porvaristo. Sitä vaati porvariston luokkaseman lujittaminen. Sitä vaativat kiristyvän talouspulan voittamiseksi sen edut. Ilman vallankumouksellisen proletariaatin luokkavastarinnan heikentämistä ei olisi ollut mahdollista alentaa työläisten palkkoja 40—60 %:lla.

Ja lahtaririntaman selkäpuoli täytyi puhdistaa kumouksellisista aineksista interventiosotaa varten Neuvostoliittoa vastaan.

Vallankumouksellisen proletariaatin luokkavastarinta on murrettava, huusi myös koko sosdem sanomalehdistö. Sosialifasististen johtajain agentit kiersivät kaupungista kaupunkiin, kylästä kylään, suitsuttaen tulta ja tulikiveä vasemmistolaisen työväenliikkeen niskaan, muka sen “isänmaata” pettävän (lue: vallankumouksellisen), porvarillista “demokratiaa” ärsyttävän “moskovalaisen” (lue: työväen etuja vallankumouksellisesti ajavan) toiminnan vuoksi.

Sosialifasistien lahtari-Suomen herravaltaa ja kapitalistista järjestelmää tukevan politiikan edut vaativat vallankumouksellisen proletariaatin luokkavastarinnan murskaamista.

Porvaristo kokonaisuudessaan, yhdessä tannerilaisen sosialifasismien kanssa, finanssipääoman lapualaisen näkyvän johdon alaisena, alotti raivoisan hyökkäyksen vallankumouksellista työväkeä ja köyhää talonpoikaista vastaan.

“Miten vastata porvariston ja sosialifasistisen yhteisrintaman taistelukutsuun?”

“Niin. Miten vastata?”

Suomen kommunistisen puolueen johdolla pidettiin ympäri maata suuria vasemmistotyöväen joukkokokouksia. Työväki vastasi joukkokokouksilla porvariston heittämään taisteluhaasteeseen.

LEGALISMIN HARHAT

Kokoukset olivat oloihin katsoen valtavia. Työväestön keskuudessa oli kiihtymystä. Jyriseviä päätöslausemia hyväksyttiin fasismia, sosialifasismia vastaan.

Sitten tapahtui jotakin erikoista...

“Nälkälakko Tammisaaren pakkotyöväen vankilassa. Poliittiset vangit ryhtyneet laksoon Tammisaarella ja Hämeenlinnassa”, julistivat kaikki lehdet yhdestä suusta. Ollen lisäksi porvarillisten lehtien loppukaneettina:

“Nälkälakko! Ulkoapäin tulleiden määräysten pakoittamana!!!”

Mitä muuta voisivatkaan kirjoittaa nämä pääoman äänitorvet. Se oli vuonna 1929. Syksyllä.

Fasismi valmisti suurhyökkäystä työväen kumouksellista rintamaa vastaan.

Tammisaaren poliittisten vankien nälkälakko sai aikaan valtavia työväen vastalausekokouksia ympäri maata. Ne rajoituivat kumminkin vain vastalausekokouksiksi ja, voipa sanoa, etujoukon kokouksiksi. Legalismi oli sokaissut silmämme. Puuttui määrätietoista joukkoliikkeen organisoimiskykyä. Puolueemme ei ollut tehtävänsä tasalla. Tässä oli legaalisen kauden opportunistisen maatumisen kirottu perintö, joka maksoi puolueelle, koko Suomen työväenluokalle paljon.

Eräs kuvaava tapaus näiltä päiviltä.

Olimme kokoontuneet Suomen byron tavanmukaiseen kokoukseen. Oli ilta. Pimeä, sateinen syysilta. Olimme miltei täysilukuisena koolla. Vain yhtä toveria vielä puuttui. Hän oli eräässä kokouksessa. Kun miestä ei alkanut kuulua, aloimme jo hermostua viipymisen johdosta. Ei ollut ollenkaan varmaa, eikö vain ohrana olisi jo kaapannut hänetkin koppiinsa. Riekki luikkineen hääri hyvin ahkerana juuri näihin aikoihin. Toveri Ville Honkanen, Ahtela y.m. olivat vasta äskettäin pistetty koppiin. Ja ympäri maata oli vangitsemisia. Ei kukaan ollut varma turvallisuudestaan, vaikka elettiinkin sosialifasistien ihannoimassa demokraattisessa Suomessa.

Ovikelloa soitettiin sovitulla tavalla. Odottamamme toveri saapui hiukan kiihtyneenä näköisenä.

“No terve. Mitä uutta kaupungille?” kysäsin kokouksen alkajaisiksi.

“No, eipä erikoisempaa. *Nyt julistettiin se suurlakko.*”

“Suurlakko. . . Mikä suurlakko? Mitä sinä puhut? Puhu tarkemmin!”

“Niin. Ammattijärjestön toimeenpaneva valiokunta julisti tänään suurlakon poliittisten vankien nälkälakon tukemiseksi. Lakko alkaa ylihuomenaamulla kello 6.”

Olimme hämmästyksellä lyötyjä. Suurlakko, ja näin yhtäkkiä! Ilman mitään valmisteluja! Kun olimme hiukan katselleet toinen toisiamme, tuli kuin vaistomaisesti huuliltani kysymys:

“Kyllä taittiin nyt, pojat, haukata pahan kerran. . .”

“Mitä?”

“Niin, että taittiin tehdä virheellinen päätös, ja pahan kerran virheellinen.”

“Ei ollut muutakaan mahdollisuutta. Jos ei olisi julistettu, niin tämän iltanen työväen joukkokokous työväentalon pihamaalla olisi vaatinut lakon julistamista. Nyt jo on joukoissa eri puolilla maata esitetty tämänsuuntaisia ajatuksia.”

“Niin, ja sitten vielä luopio Nurmiset ja muut hoipertelijat olisivat heti saaneet aiheen hyökätä meikäläisiä vastaan joukkojen keskuudessa demagogialla, että siinä ne nyt ovat teidän johtajanne, jotka eivät uskallakaan täyttää teidän vaatimuksianne. Nytkin Härmä ja Nurminen olivat tiukasti lakon julistamisen kannalla. Meikäläiset eivät voineet asettua vastustavalle kannalle. Se olisi merkinnyt aseiden luovuttamista hoipertelijoille.”

“Mutta oletko varma, etteikö Nurminen tullut lakkopäätöksen tekoon mukaan vain taktikoidakseen?”

“Ei. Kyllä hän oli vakavasti lakon julistamisen kannalla.”

“No, mikä siinä. Kun kerran lakko on julistettu, niin se on julistettu ja täytyy sen mukaan toimia. Olisi tällaisesta kysymyksestä kyllä pitänyt ennen keskustella puolueen orgaaneissa, ainakin SB:ssä. Mutta mikä on tehty, se on tehty. . .”

“Muuten, mitenäs lakosta on tiedoitettu eri puolille maata?” kysäsin edelleen toverilta.

“*Työväenjärjestöjen tiedonantajan huomiseen numeroon tulee ammattijärjestön t.v. lakkojulistus. Ja tänä iltana jo menee tieto lähipaikkakunnille.*”

Kun vielä oli vaihdettu muutamia ajatuksia paikallisista lakkojärjestelyistä, kokouksista j.n.e., siirryttiin muihin kysymyk-

siin. Sen enempää ei Suomen byrossa lakosta keskusteltu ennen lakon alkamista. Ei myöskään perusteellisemmin pohdittu toimenpiteitä, joihin olisi nyt pitänyt ryhtyä, jotta julistettu lakko olisi saatu mahdollisimman voimakkaaksi.

Niin jouduttiin tunnettuun v. 1929 suurlakkoon.

Seuraavana päivänä takavarikoi ohrana *Työväenjärjestöjen tiedonantajan* kaikkine lakkojulistuksineen heti painosta ulostultua. Tieto lakon alkamisesta saapui hyvin myöhästyneenä eri paikkakunnille. Ei edes lähettejä lähetetty viemään tietoa lakosta. Puhelimitse kyllä tietoa levitettiin. Puolueemme elimet eivät tienneet asiasta monillakaan paikkakunnilla juuri muuta kuin sen, mitä porvarilehdet siitä provokatoorisesti kirjoittivat. Kun samana päivänä työläiset Helsingin eri työlaitoksista puhelimitse tiedustelivat Suomen ammattijärjestön vastuunalaisilta työntekijöiltä, että onko sitä huomenaamalla lähdeävä lakkoon, saivat he vastauksen:

“Tehkää mitä haluate!”

Siis senkin jälkeen, kun lakko oli jo päätetty, kun kaikki voimat olisi pitänyt mobilisoida lakkoa läpiajamaan, kun minikäänlainen epäröinti ei olisi saanut tulla kysymykseen, vastattiin:

“Tehkää mitä haluate!”

Noskelaiset julkaisivat törkeän provokatoorisen lakkoa vastustavan julistuksen.

Lakko epäonnistui. Muuten ei voinut käydäkään. Aktiivisin osa proletariaatista, suurin osa puolueemme jäsenistä, jotka osallistuivat lakkoon, joutui pois työstä. Meiltä katkesi paljon yhteyksiä työpaikoille. Turussa täytyi erottaa puolueen kaupunkikomiteasta eräs jäsen, joka ei yhtynyt lakkoon. Muuallakin oli samanluontoisia tapauksia. Puoluettamme iskettiin. Suomen ammattijärjestöä iskettiin. Vasemmistolaista työväenliikettä iskettiin. Iskettiin edestä ja takaa. Iskivät porvarit, iskivät nosket ja iskivät välläri-nurmislaiset luopiot. Nyt paljastui, mitenkä Välläriin luopiosakki taitavasti suurlakon julistamiskysymyksessä, päästäkseen iskemään taakaapäin puukon työväenluokan selkään.

Pian puoluejohto paljasti tämän manööverin. Alkoi selvityskamppailu.

Historiasta on otettava oppia. Sitä on käytettävä taistelumme voimistuttamiseksi.

Nyt on tullut meidän vuoromme iskeä. Mutta tätä iskuja on valmistettava. On valmistettava iskijää — kommunistista puo-

luetta, vallankumouksellista työväenluokkaa. Ja tämä valmistustyö tapahtuu tämän päivän jokapäiväisessä puolueetyössä ja jokapäiväisissä taisteluissa. Ja miten? Siten, että puolue kouluttaa itsensä — ei kulkemaan tapahtumien jälessä, vaan niiden edessä. Meillä ei saa enää tulla sellaista tilannetta, ei saa olla enää sellaista tapausta, että sanotaan vain: "Nyt se julistettiin", ja siinä kaikki. On tiedettävä, että julistaminen sellaisenaan ei vielä merkitse taistelua. On muistettava, että julistamisen ja päätöksen täytyy tapahtua harkitusti, ei hosumalla, ei provokation eikä vastustajan taktikoinnin seurauksena. Ja vielä. Päätöksen tekoa täytyy aina seurata sen tiukka, johdonmukainen toteuttaminen. Tämä voi taas tapahtua vain siten, että päätöksen toteuttamista kontrolloidaan vastaavan puolue-elimen taholta jokaisessa etapissa. Kontrolloidaan, ja tiukasti. Se puolue-elin, joka tekee vain päätöksiä, mutta ei valvo tiukasti päätösten läpiajamista, vaan horjuu, epäröi, ei ole nykyisen luokkataistelumomentin puoluejärjestö. Se ei ole bolshevistinen puoluejärjestö, vaan opportunistinen. Sellaisista on meidän päästävä. Sitä vaatii luokkataistelumme, työväenluokan etu. Sitä vaatii taistelumme voitto.

Pentti K.

TOUKOKUUN 1 PÄIVÄ V. 1930
HELSINGISSÄ

Valkoisen valtakomennon taloudellinen perusta oli alkanut rakoilla, velkarahoilla rakennettu talous uhkaavasti horjui jo kriisin ensimmäisten merkkien ilmaantuessa. Se hermostutti Suomen vallassaolevia pakoittaen heidät etsimään ulospääsyä tilanteesta ja hakemaan keinoja horjuvan valta-asemansa turvaamiseksi. Jo v. 1929 lopussa valmisteli porvaristo laajaa hyökkäystä työtätekevien elinehtojen ja oikeuksien rajoittamiseksi. Kärjistyvä tilanne kiihdytti porvariston sudennälkää, ja muutamat epäonnistuneet taisteluyritykset ja rakoilut työtätekevien leirissä olivat omiaan rohkaisemaan sitä hyökkäykseen koko rintamalla.

Turhaan ei puolue varoittanut työtätekeviä tältä porvariston hyökkäykseltä. Turhaan ei kirjoitettu *Työväenjärjestöjen tiedonantajassa*:

“Katujen vapaus Vappuna aiotaan riistää Suomen työtätekeviltä.

Vuosikymmenien aikana hankitut oikeudet ovat vaakakupissa — niitä ei saa loukata.”

Porvaristo oli lähtenyt hyökkäykseen. Seuraavana etappina tässä ketjussa oli työtätekevien vappu-mielenosoitusten kieltäminen. Hallituksen erikoispäätöksellä kiellettiin Suomen työtätekeviltä niiden taistelulla saavuttama oikeus viettää proletariaatin kansainvälistä taistelujuhlaa. Mutta sosialifasistiset sosdem johtajat lahtarivaltion ja poliisien välittömästi avustaessa valmistautuivat työtätekevien kansainvälisen taistelujuhlan häpäisemiseen.

Suomen työtätekevät eivät ilman muuta alistuneet tällaiseen mielivaltaan. Helsingissä muodostui kielletty mielenosoitus avoimeksi taisteluksi poliisien ja monituhatlukuisen mielenosoittajajoukon välillä. Toukokuun 1 päivän aamulla jo ennen kello 9 kokoontuivat työtätekevät Helsingin työväentalon pi-

halle. Sinne olivat myöskin poliisit varanneet vartionsa. Hetki hetkeltä laajenivat mielenosoittajien rivit. Jatkuvasti saapui uusia ratsu- ja jalkaväkipoliisiosastoja, mutta toistaiseksi kaikki pysyi rauhallisena.

— Eläintarhan kautta Mäntymäellä! — huudettiin tunnuksia yli ihmismeren.

Hitaasti alkoikin ihmisjoukko virrata Eläintarhan tielle. Matkalla levitettiin runsaasti lentolehtisiä ja huudettiin tunnuksia, joissa vaadittiin mielenosoitusoikeutta ja työtätekevien oikeuksien ja elinehtojen koskemattomuutta. Paikalle saapuneet poliisijoukot yrittivät estää mielenosoittajien liikehtimisen, toimittivat pidätyksiä ja muutamia laukauksiakin ammuttiin, mutta suurempaa paniikkia ei kuitenkaan syntynyt. Poliiseille vastattiin huudoilla:

“Alas fasistit!”

“Alas lapualaiset!”

“Alas fasistien komennettavissa oleva hallitus!”

Vallankumouslaulujen kaikuessa joukot saapuivat Mäntymäelle. Mielenosoittajat ryhmittäytyivät puhujalavojen ympärille. Joukosta kuului vaatimuksia, että jonkun on noustava puhumaan. Lavalle astui toveri Armas Äikiä alkaen puheensa:

“Tänä vuonna vietetään Vappua Suomessa erikoisissa oloissa. Berlinin sosialifasistisen poliisipäällikön esimerkkiä seuraten on työtätekevien juhlat täälläkin kielletty.”

Joukko keskeytti puhujan huudoilla:

“Alas kokoontumisvapauden sortajat!”

“Alas sosialifasistit!”

“Mutta samaan aikaan”, — jatkoi puhuja, “sallitaan noskepuolueen byrokraattisen johdon kävelyretket ja yritykset johdattaa työtätekeviä joukkoja fasistien rintamatovereiksi.”

Taas puhuja keskeytettiin huudoilla:

“Alas luokkataistelun petturit!”

Poliisit yrittivät tunkeutua lavalle.

“Suojatkaa puhujaa!”

“Jatka! Jatka!”

Ihmisjoukko tiivistyi lavan ympärille, estäen poliiseja pääsemästä puhujaan käsiksi. Puhuja jatkoi:

“Berlinin poliisipäällikön kielto murrettiin...”

Joukosta:

“Hyvä, hyvä! Eläköön katujen vapaus!”

“Helsingin työtätekevät ovat ottaneet oppia saksalaisilta tovereiltaan... Mielenosoituskielto on murrettu. Turhaan.

ovat poliisit yrittäneet keskeyttää monituhatlukuisten joukkojen marssia Mäntymäelle.”

Poliisit yrittivät keskeyttää, uhkasivat ampua, mutta joukot lujittivat puolustusta ja tov. Äikiä jatkoi:

“Fasismi on riehunut Suomessa viime aikoina mitä raivoisammin. Sitä avustavat sekä aatteellisesti että organisatoorisesti sosialifasistit. Luokkataisteluluopioitakin on ilmestynyt. Paras keino kaikkia näitä vihollisiamme vastaan on työtätekevien vallankumouksellinen joukkoesiintyminen.”

“Eläköön luokkataistelu!” kuului joukosta.

“Eläköön katujen vapaus!”

Puhujalle ojennettiin punainen liina, jota heiluttaen tämä jatkoi:

“Jatkettakoon tätä liikehtimistä, laajennettakoon sitä. Oikeuksistamme emme voi luopua. Alas fasismi, sosialifasismi ja luokkataistelupetturuus. Eläköön työtätekevien joukkojen vallankumouksellinen taistelu.”

Puhujan poistuttua lavalta kaikuivat ilmassa myrskyisät eläköön huudot ja vallankumouksellisten laulujen sävelet.

Hurjasti riehuen ja uhkaillen ajoivat ratsupoliisit väkijoukkoon. Säälimättä iskivät pamput. Naisia ja lapsiakaan ei säästetty. Syntyi kiihas taistelu poliisien ja mielenosoittajien välillä. Aluksi mielenosoittajat pitivät puoliaan, mutta poliisien raivoisasti hyökätessä oli heidän pakko hitaasti perääntyä.

Toukokuun 1 päivän esiintyminen ei kuitenkaan päättynyt tähän. Tuskin olivat vallankumouksellisten laulujen sävelet ilmassa vaienneet ja poliisien patukat lakanneet heilumasta, työläisten päiden päällä, kun paikalle jääneillä oli tilaisuus nähdä ainutlaatuinen näytelmä. Sosdem johtajien pienoinen ryhmä vahvan poliisivartioston saattamana kulki kohti Mäntymäen aukeamaa, josta vallankumoukselliset työläiset oli hetki sitten pois ajettu.

Suuttumuksella katselivat työläiset tätä sosdem johtajien ja lahtaripoliisien yhteisrintamaa vallankumouksellisten työläisten taistelurintaman hajoittamiseksi ja proletariaatin kansainvälisen juhlan häpäisemiseksi. Joukosta kuului pilkallisia huutoja:

“Eläköön sosialifasistien ja poliisien yhteisrintama.”

“Älä pelkää lauma piskuinen.”

Mäntymäelle päästyään alkoivat sosdem johtajat häpeällisen taistelun sinne uudelleen kokoontuvia vallankumouksellisia työläisiä vastaan. Samaan aikaan, kun heidän puhujansa

parjasivat kommunisteja, heiluivat nämä "työväen johtajat" yhdessä poliisien kanssa raivoisesti työläisjoukoissa. Entinen sosdem hallituksen sotaministeri Kalle Heinonen esiintyi tämän työläismetsästyksen ylimpänä organisaattorina ja piiskurina. Sosdem johtajien osoituksesta joutui kymmeniä työläisiä hurjistuneiden piiskurien hakattavaksi ja sen jälkeen ohranan komeroihin.

Tällainen oli v. 1930 toukok. 1 päivä Helsingissä. Tällainen oli kuva sosdem johtajien ja fasistiporvariin yhteisrintamasta fasistidiktatuurin aattona.

Toukokuun 1 päivän esiintymisessä v. 1930 Helsingin työläiset toteuttivat puolueemme nykyistä tunnusta — kova kovaa vastaan — käytännössä. Oliko puolueella osuutta tämän esiintymisen järjestämisessä, sitä ei kai tarvinne todistaa. Puolueen ansiota oli ennenkaikkea se, että kielloista huolimatta joukot vedettiin kaduille, että hallituksen kiello murrettiin. Vaikka-kin puolue pari kuukautta myöhemmin vastaan panematta antautui fasistimullistuksen edessä, niin se ei muuta sitä tosiasiaa, että tämä esiintyminen oli työväenluokan taistelutahdon ilmaus ja ennen kaikkea osoitin siitä, että oikealla työllä puolue kykenee vetämään ja järjestämään joukkoja avoimeenkin taisteluun porvarillista valtakomentoa vastaan. Juuri tällaisena tällä Helsingin työläisten esiintymisellä on oma historiallinen merkityksensä. Se oli eräs niitä pieniä etuvartiotaisteluita, joiden kautta työtätekevät Suomessakin kulkevat kohti Lokakuutaan, kohti työläisten ja talonpoikain neuvostovaltaa.

Rutu

MATKAN VARRELTA

Myöhään illalla saavun junalla N:n kaupunkiin maanalaisen puolueen asioissa. Tapaan erään toverin sovitussa paikassa. Toveri ilmoittaa, että hän ei ole mistään saanut minulle hankituksi asuntoa. Kiroilen hieman paikallisten toverien saamattomuutta. On kolea marraskuun ilta, ei haluta viettää yötä vilusta tutisten kaupungin lähellä olevassa metsässä tai edestakaisin kuleskellen pikkukaupungin kaduilla. Ei ole muuta mahdollisuutta kuin mennä yrittämään yösijaa matkustajakodista.

Matkustajakodin lähellä huomaan poliiseja ja muutaman suojeluskuntalaisen. En kuitenkaan kiinnitä siihen mitään erikoista huomiota. Menen sisälle ja kysyn vapaata huonetta.

Palvelija vastaa kohteliaasti myöntävästi. Saan huoneen. Kirjoitan nimeni, luonnollisesti väärän, päiväkirjaan. Pistän oven lukkoon ja alan puhata makuulle menoa.

Yhtäkkiä kuulen käytävältä äänestä puhetta. Seinä on hyvin ohut, puhe kuuluu selvästi. Miesääni kysyy hengästyneenä:

“Tuliko tänne äsken herrasmies, jolla oli harmaat housut jalassa?”

“Kyllä, mitä sitten”, vastaa naisääni.

“Poliisit ajavat takaa yhtä varasta, se on varmaan se, sillä poliisien takaa-ajamalla on harmaat housut,” puhuu mies kiihkeällä äänellä.

Hätkähdän aikatavalla. Minulla on harmaat housut, ne ovat siis ainoat tuntomerkit, mitä kysymyksessäolevasta varkaasta on. Jokohan tässä nyt palan, pälkähtää päähäni. Nopeasti aukaisen uunin pellit ja asetan taskussani olevat tärkeät salaiset paperit uunin reunalle. Otan tulitikut esille voidakseni tarpeen tullen pistää paperit tuleen.

Keskustelu käytävällä jatkuu edelleen.

“Ei se näytä sellaiselta, ei se voi olla varas”, panee tyttö tiukalla äänellä vastaan.

Mies ärähtää kiukkuisella äänellä: “Aina sinä puolustat kaikenlaisia kulkijoita”, ja kuuluu poistuvan.

Mitä nyt tehdä, tuumaan. Mahdollisesti mies meni tekemään matkustajakotiin saapuneesta harmaahousuisesta ilmoitusta poliiseille. Ajattelen kuitenkin, että on paras pysyä kämpässä, sillä ei tässä nyt hatkan ottaminen auta. Se vain vahvistaa epäluuloja ja siinä tapauksessa taas poliisit voivat olla heti kimpussa. Ehkäpä sittenkin tytön vakuuttelut tehoavat mieheen. Ei auta siis muu kuin jäädä odottamaan.

Mietiskelen, että mitenkähän sitä poliisikamarilla selviytyy, jos sinne joutuu. Minulla ei ole minkäänlaisia henkilöpapereita. En voi ilmoittaa kaupungista ketään tuttavaa, joka todistaisi henkilöllisyyteni. Teen kuitenkin päätöksen, että puhumalla on yritettävä selviytyä. Suunnittelen nopeasti valmiiksi vastaukset kaikkiin mahdollisiin henkilöllisyyttäni koskeviin kysymyksiin.

Odottelen tunnin verran. Mitään ei kuulu. Panen makuulle ja pian vetelen makeita unia. . .

Aamulla poistun rauhallisesti matkustajakodista omille teille.

Kun toverini saavat kuulla seikkailustani, hätkähtävät he ja vakuuttavat, että kyllä toisella kerralla maanalaiselle miehelle hommataan asunto vaikka millä keinolla.

M. N:on

TAISTELUSTA HORJUMISTA JA ANTAUTUMISMIELIALOJA VASTAAN

Kesällä 1930 suoritti porvaristo fasisimullistustaan. Lapualaiset maantierosvot riehuivat työväen terrorisoimispuuhissa: murhasivat ja räykkäsivät työläisiä, hävittivät työväenjärjestöjen omaisuutta y.m., ja fasistinen hallitus teki parhaansa "laillisin keinoin" tukahduttaakseen työväen luokkataistelun ja hajoittaakseen työväen taistelujärjestöt. Fasistien perässä kulkivat sosdem johtajat kahmien käsiinsä työväenjärjestöjen omaisuutta. Tämä sosialifasistien ammattijärjestön hajoittamisella alkama ja fasistien jatkama ja laajentama hyökkäys sekä välläriläisten opportunistien työläisten keskuuteen levittämä antautumismielialojen kylvä oli heinäkuun alkupäiviin mennessä saanut aikaan sen, että vaikka porvaristo ei ollut saanutkaan vielä muodollisesti hajoitetuksi työväen julkisia järjestöjä, ei niitä enää kyetty saamaan toimimaan. Niiden toiminta oli kokonaan halvaantunut. Niiden avulla ei enää voitu järjestää työväkeä fasisminvastaiseen taisteluun siitä huolimatta, että työläisten mieliala oli kuohuksissa.

Kun sitten hallitus antoi määräyksensä työväen sanomalehdistön lakkauttamisesta, joka määräys oli entistä peittelemätömämpi hyökkäys työväkeä vastaan ja omiaan synnyttämään mieltenkuohua työläisten keskuudessa, nousi entistä kärkevämpänä eteen kysymys uusien toimintamuotojen löytämiseksi ja käytäntöön sovittamiseksi. Vaikeuksista huolimatta oli SKP:n yritettävä nostattaa ja järjestää työläiset taisteluun niin hallitusta kuin lapualaisiakin vastaan. Työskentelin Kuopion piirin organisaattorina ja olin ensikädessä vastuussa puolueen piirijärjestön työstä.

Jo aikaisemmat kokemukset olivat osoittaneet, että käytän-

nössä ollut tapa panna jossakin julkisessa järjestössä oleva puolueen fraktio vaikuttamaan työväen mielenosoitus- ja vastalausekokouksen koollekutsumisen hyväksi ei johtanut tulokseen. Sitä ei siis kannattanut yrittää, mutta ei ollut mahdollista myöskään odottaa uusia ohjeita puolueen ylemmiltä elimiltä, vaan oli toimittava ja yritettävä voittaa vastukset ja vaikeudet. Tuli löytää uusia menettelytapoja.

Opportunisteja vastaan käyty taistelu oli osoittanut, että työläiset tuntevat ja tunnustavat SKP:n, luottavat siihen ja seuraavat sen taistelukutsua. Kun niin oli, pidin varmana, että työläiset tulevat poliisia ja ohranaa pelkäämättä seuraamaan SKP:n taistelukutsua, vaikka se esitetäänkin työläisille avoimesti puolueen nimessä, kutsutaan työläisiä puolueen julistuksella mielenosoitukselle fasistihallituksen toimeenpanemaa työväen sanomalehdistön lakkauttamista vastaan. Näillä perusteilla päätin yrittää saada toimeen työväen joukkomielenosoituksen SKP:n avoimesti kutsumana ja järjestämänä. Samana päivänä, jolloin hallituksen määräys tuli julkisuuteen, ei joukkomielenosoitusta enää voitu järjestää, kun ei aikaisemmin oltu varustauduttu sellaisen tilaisuuden järjestämistä varten. (Oli painettava ja jaettava julistukset, järjestettävä puhujat, lauluryhmät, esiintyjien puolustus j.n.e., sillä oli selvää, että poliisi ja ohrana tulevat hyökkäämään mielenosoituksen ja erikoisesti esiintyjien kimppuun.) Aloin valmistelutyöt mielenosoituksen järjestämiseksi seuraavan päivän illaksi. Kirjoitin lyhyen työläisille osoitetun julistuksen, jossa lyhyesti selitin fasistihallituksen työläisiin kohdistamaa uutta sortotoimenpidettä ja esitin työläisille kutsun vastalausekokoukseen Kuopion kauppatorille seuraavan päivän iltana heti työajan päätyttyä. Julistuksen allekirjoitin SKP:n Kuopion piirikomitean nimessä. Tapasin SKNL:n Kuopion piirikomitean organisaattorin, joka oli myös puolueen piirikomitean jäsen, ja erään toisen piirikomitean jäsenen, joille selitin, että on tarpeellista järjestää työväen mielenosoitus SKP:n nimessä ja esitin kirjoittamani julistusluonnoksen. Toverit hyväksyivätkin ajatuksen ilman pitempiä selityksiä ja SKNL:n organisaattori allekirjoitti julistuksen SKNL:n piirikomitean nimessä ja lupasi hankkia piirikomitealtaan hyväksymisen, allekirjoitukselle. Keskusteltiin vielä muista tarpeellisista toimenpiteistä mielenosoituksen järjestämiseksi. SKNL:n organisaattori otti järjestääkseen julistuksen painatuksen ja jaon ja toinen piirikomitean jäsen lähti selittämään asiaa muille jäsenille ja

antamaan kaupunkikomitealle ohjeita esiintymisen järjestämistä varten.

Alkuvalmistelu näytti lupaavalta, sillä parin tunnin kuluttua saapui SKNL:n organisaattori ilmoittamaan, että julistukset on painettu y.m. toimenpiteistään. Toveri oli suorittanut tehtävänsä hyvin, mutta yhtähyvin ei ollut onnistunut toinen toveri, joka ei ollut saanut yritykselle toisten piirikomitean jäsenten hyväksymistä, vaan oli antanut vaikuttaa vieläpä itseensäkin ja olivat tulleet kielteiseen tulokseen. Perusteluina esittivät toverit, että poliisia ja ohranaa vastaan ei voida taistella, että ei löydy tovereita, jotka uskaltaisivat esiintyä, ja että puolueen kutsumassa mielenosoituksessa vain tuloksettomasti uhraataan esiintyjät. Toverit eivät ymmärtäneet välttämättömäksi hakea uusia toimintamuotoja eivätkä nähneet mahdollisuutta taistella fasistiterrorin oloissa. Selitin uudelleen, miten tulee järjestää esiintyminen, puolustus j.n.e., että poliisia ja ohranaa vastaan tulee taistella, että on välttämättöntä etsiä uusia esiintymismuotoja ja että puolue on velvollinen järjestämään työväen taistelua fasistiterrorin oloissakin. Sain toverin varmistetuksi taistelun välttämättömyydestä ja mahdollisuudesta. Täydennetyillä eväillä läksi toveri uudelleen toisten piirikomitean jäsenten puheille. Oli luotettava hänen taitoonsa, sillä piirikomitean kokousta ei voitu järjestää.

Iltapäivällä kävi nuorisopiirikomitean organisaattori vielä ilmoittamassa toimenpiteistään ja neuvottelemassa edessäolevista tehtävistä. Sitä, kuinka toinen toveri oli tehtävässään onnistunut, en saanut tietää ennenkuin vasta seuraavana, mielenosoituspäivän aamuna, jolloin nuorisopiirikomitean organisaattori tuli taas ilmoittamaan, että eräs puolueen piirikomitean jäsen oli yrittänyt estää julistusten levittämisen, mutta onnistunut siinä vain yhteen kaupunginosaan nähden. Julistukset olivat tulleet jaetuiksi. Työläisiä oli kutsuttu mielenosoitukseen, mutta puolueen jäsenten suullista agitatioityötä ei oltu järjestetty ja kaikki muut järjestelytoimenpiteet olivat jääneet suorittamatta.

Mielenosoituksen estämisyrityksen tehnyt toveri tuli myös tekemään selvää jarrutustoimenpiteistään. Tapahtui kiivas sananvaihto ja väittely, jonka lopputuloksena oli, että toveri läksi peruuttamaan kieltojaan ja korjaamaan virheitään, mikäli niitä enää voi korjata, mutta palasi pian takaisin tuomaan tietoa, että fasistit ovat samana aamuna panneet toimeen "talonpoikaismarssin" Kuopioon, ja että kaupungissa mellastelee

suuri joukko myös muualtatuilleita fasisteja, sekä lähti ottamaan tilanteesta lähempää selvää.

Fasistit mellastivat Kuopiossa koko päivän ja suorittivat rois-tontöitään: pahoinpitelivät työläisiä, kyyditsivät toisia Neu-vosto-Karjalaan ja haeskelivat aktiivisimpia vallankumouksel-lisia työläisiä y.m. Aktiivista vastarintaa fasisteille ei tehty ja mielenosoituksesta ei puolueen huonon valmistelun ja ky-vyttömyyden vuoksi tullut mitään, mutta kauppatorille, johon mielenosoituskokous oli kutsuttu, kokoontui ilmoitettuna aikana noin 400 työläistä. Epäonnistumisesta huolimatta osoit-ti yritys, että työläiset seuraavat SKP:n kutsua, että puolueen tulee esiintyä päättävästi kadulla vetääkseen joukot taiste-luun sekä että työväen katumielenosoitukset on taistelumuoto, jota voidaan käyttää myös fasismin oloissa, muoto, jota puo-lueen tulee pyrkiä kehittämään ja valtaamaan kadut työväen taisteluareenaksi.

Ensimmäinen yritys järjestää työväen katumielenosoitus ilman julkisten järjestöjen apua epäonnistui ja epäonnistu-misia on ollut paljon myöhemminkin, mutta v. 1930 jälkei-senä aikana on puolue eri puolilla maata järjestänyt huomattavan määrän myös onnistuneita katumielenosoituksia ja oppi-nut taidon taistella kaduista.

Olli

HAJAPIIRTOJA OSALLISTUMISESTANI AMMATILLISEEN LIIKKEESEEN

Olin vastikään päässyt Tammisaaren pakkotyölaitokselta. Siihen aikaan laskettiin sieltä vielä n.s. kirjoituksilla "ehdonalaiseen vapauteen", kun oli istunut kolme neljä jäsosaa tuomiostaan. Mutta sitä kovempi oli kontrolli ulkona. Piti käydä kerran kuukaudessa näyttämässä itseään poliisilaitoksella ja olla vakinaisessa työssä sekä viettää "nuh-teetonta elämää". Niin määräsivät reklementit.

Sain poliisilaitoksella heti ensimmäisellä kerralla ankaran muistutuksen, kun en ollut töissä enkä osannut sanoa, minne menenkään töihin. Seuraavana päivänä onnistuin, ihmeellistä kyllä, uittamaan itseni töihin Rauman sahalle, vaikka tämä laitos oli paikkakunnalla tunnettu yhdeksi mustimmista liikkeistä. Olihan sen johdossa itse sosialifasistipomo Vuolijoki, joka varsin hyvin ymmärsi, mitä vallankumouksellinen työväenliike merkitsee, ja osasi antaa sen mukaan ohjeita alaisilleen.

En ehtinyt olla montakaan päivää töissä, kun työväentalolla tapasin erään vanhan toverini, joka selitti, että hänellä on tärkeitä asioita. Keskustelumme koskivat toiminnan järjestämistä sahalaisten keskuudessa. Toverini selitti, että sahalaisten ammattiosasto oli jäänyt paikkakunnan ainoaksi ammatilliseksi järjestöksi, joka kaikessa hankaa ammatillisen liikkeen vallankumouksellista kehitystä vastaan. Nyt, kun olin päässyt sahalle töihin, piti minun siellä ryhtyä lujittamaan puoluevaikutusta niin, että sahalaisten ammattiosastossakin saataisiin käänne aikaan.

Toverini kuului puolueen kaupunkikomiteaan, ja siellä järjestettiin asia lopullisesti. Työläisten jokapäiväisen elämän kysymyksistä ja muista ammatilliselle liikkeelle tärkeistä asioista alettiin jatkuvasti pitää keskustelua sahalaistoksella ruokätunneilla, työmailla j.n.e. Tulokset alkoivat pian näkyä.

Jo ensimmäisissä sahalaisten ammattiosaston kokouksissa saivat opportunistit ja sosialidemokraatit tehdä kaikkensa pitääkseen osaston edelleen erossa luokkataistelun kannalla olevasta ammatillisesta liikkeestä. Eikä kestänyt pitkäkään aikaa, kun osasto jo liittyi paikkakunnan ammatilliseen keskusneuvostoon, tunnustaen näin ammatillisen liikkeen luokkataistelusuunnan. Mutta en ehtinyt vielä niinkään pitkälle, että itse olisin päässyt siirtymään sahalaisten ammattiosastoon, kun jo sattui tapaus, joka erotti minut sahalaisista. Työssä sattuneen tapaturman vuoksi sairastuin, ja kun parannuttuani pyrin takaisin töihin, tunnettiin minut jo liian hyvin eikä minua varten enää ollut töitä. Toverini sahalla jatkoivat kuitenkin menestyksellisesti toimintaansa. Osaston toimihenkilöiden oli pian pakko paljastaa itsensä täydellisesti. Tähän asti he, vaikkakin olivat n.s. kermakerrosta sahalla ja muutenkin pikkuvarakasta väkeä sekä koko olemukseltaan piintyneitä sosialidemokraatteja, olivat näyttelleet "vasemmistolaista", tietäen, että julkinen sosialidemokraattina esiintyminen olisi merkinnyt luoton menetystä työläisten silmissä. Mutta nyt he uhallakin julkaisivat mitä törkeimmän parjauskirjoituksen paikkakunnan ammatillisesta liikkeestä. Sillä he laskivat pelästyttävänsä joukot puolelleen. Mutta tulos olikin aivan päinvastainen. Osaston vuosikokouksessa valittiin uudet miehet "remmin".

Minulta oli leipä lopussa ja poliisit olivat kintereilläni. Käveltyäni parantumiseni jälkeen muutaman päivän paikkakunnalla sain kutsun poliisikamarille, vaikka oli vielä pitkälti aikaa säädettyyn "näyttäytymispäivään". Siellä tiukattiin taas, missä olen töissä, miksi aina käyn työväentalolla ja muuta sellaista. Selitin, että aion pian lähteä Helsinkiin työnhakuun ja valmistaudun matkaa varten. Olin nimittäin sitä ennen jo ammattiosastoni kautta hakenut ammattijärjestön toimitsijakursseille, jotka kohta olivat alkamassa. Saatuaani asiat kaikkiin puolin kuntoon annettiin minulle poliisilaitokselta viideksi päiväksi matkalupa Helsinkiin työnhakua varten. Leimattuani "ehdonalaisuuspassini" Helsingissä ja selitettyäni, että olen saanut sieltä töitä, sain poliisilaitokselta luvan jäädä Helsinkiin. Olin aikaisemmin sopinut erään työlaitoksen kanssa, että ilmoitan sen työmaakseni Helsingissä, ja asia oli kaikkiin puolin selvä.

Menin edellämainituille kursseille, jotka aloitettiin tammi-kuussa v. 1926. Niitä ohjasi ammattijärjestön entinen sihteeri

Louhikko, joka silloin toimi kuljetustyöläisten liiton sihteerinä. Hänet olivat useat kurseille osallistujat tulleet tuntemaan Tammisaareissa yhtenä pahimmista "hännänheiluttajista". Kun Louhikko valittiin ammattijärjestön sihteeriksi, eivät monetkaan tammisaarelaisista voineet sitä ymmärtää. Ankarointa yhteisottoja käytiin Louhikon kanssa jo Tammisaareissa, kun hänen valintansa ammattijärjestön sihteeriksi toimitettiin Louhikon vielä Tammisaareissa ollessa. Monikaan, tuskin kukaan, ei lähtenyt häntä siellä puolustamaan. Mutta saatuaan toimen yritti Louhikko sen jälkeen esiintyä vankilatoveriensa edessä "vanhana, karaistuneena vallankumoustaistelijana", selittäen, että mitä "te poikaset" oikeastaan ymmärrätte luokkataistelusta, ei miestä pidä arvostella sen mukaan, millainen hän mahdollisesti on ollut Tammisaareissa, vaan sen perusteella, miten hän täyttää paikkansa vankilan ulkopuolella. Meidän, "poikasten", mieleen jäi jo silloin monta seikkaa, jotka puhuivat hyvin selvää kieltä Louhikon petturuudesta, ja hänen toimintansa ammattijärjestön sihteerinä sekä eronsa siitä olivat mitä selvimpänä todistuksena Louhikon konnamaisuudesta. Sen vuoksi tammisaarelaisien rintama Louhikkoa vastaan mainituilla kursseilla oli heti valmis. Siitä sai puolueen fraktio-toiminta kursseilla myöskin voimakasta tukea. Louhikko joutui jokapäiväisen tulen alaiseksi, josta yritti pelastautua ylimielisyydellä tai mahdollisimman "jyrkkää miestä" näyttämällä. Siitä oli tuloksena kuitenkin se, että Louhikon noskelaiset isännät alkoivat myöskin painostaa häntä entistä enemmän, joten hän lopulta kahden tulen välissä joutui paljastamaan itsensä täydellisesti, pelaten näin osansa Suomen vallankumouksellisessa työväenliikkeessä kokonaan loppuun. Ammattijärjestön sihteerin toimen hän jätti sosialidemokraattien määräyksen mukaisesti. Kuljetustyöläisten liitosta heitettiin Louhikko ulos vallankumouksellisten työläisten toimesta, kun hän mainituilla kursseilla ja muutenkin oli tehnyt itsensä mahdottomaksi.

Kurssien vaikutus Suomen ammatilliseen liikkeeseen oli voimakas. Eri puolille maata hajaantui moniviikkoisen yhdessäolon ja ainaisen Louhikkoa vastaan käydyn taistelun jälkeen joukko, joka oli tässä taistelussa oppinut paljon. Alussa oli kursseilla vain tammisaarelaisien ryhmä ja joitakin muita, jotka olivat selvemällä luokkataistelulinjalla. Mutta jo muutaman viikon kuluttua oli kurssilaisien yhteisrintama tällä pohjalla varsin laaja, käsittäen melkein kaikki kurssilaiset.

Noskelaisten vaikutusvalta ammatillisessa liikkeessä, muutamia liittoja lukuunottamatta, luhistui melko helposti kaikkialla sen jälkeen, kun ammattijärjestön johto v. 1920 joutui vasemmistolaisten käsiin. Mutta vuonna 1926 pidetyn ammattijärjestön edustajakokouksen edellä ryhtyivät noskelaisjohtajat päättävään taisteluun valta-asemansa takaisin valloittamiseksi. Tarmokkaista ponnistuksistaan huolimatta heidän onnistui saada kuitenkin vain varsin pieni edustus ammattijärjestön kongressiin. Puolue huomioi aikoinaan noskelaisten aiheet. Eri liitoissa vedettiin esille vallankumouksellisten työläisten edustajaehdokkaat ja puoluekoneisto pantiin toimimaan näiden valituksi tulemisen puolesta. Puolueen ja vallankumouksellisen työväen noudattama yhteisrintamataktiikka ammattijärjestön edustajakokouksessa teki AJ:n hajoituksen noskelaisjohtajille mahdottomaksi. Sosialidemokraattien pienestä edustuksesta huolimatta valittiin heitä huomattavasti ammattijärjestön johtoon. Avoin taistelu ammattijärjestön hajoittamiseksi tuli noskelaisjohtajille vaikeammaksi; heidän oli suunniteltava entistä kierompia otteita jatkaakseen yritystään valata AJ ja, elleivät siinä onnistu, hajoittaa se.

Edustajakokouksessa suoritettua manööveriä, jolla silloin AJ:n välitön hajoitus estettiin, eivät joukot kaikkialla ymmärtäneet eivätkä hyväksyneet, vaan osa työläisiä oli sitä mieltä, että oli menty liian pitkälle myönnytyksiin sosdem johtajien kanssa. AJ:n yhteystaktiikan ydintä ei joukoille kyllin selvästi selostettu eikä ammatillisen liikkeen aktiiviväkikään sitä täysin käsittänyt, vaan monessa tapauksessa väärin ymmärsi sen sellaiseksi sovitteluksi noskein kanssa, että osastoissakin niille on annettava perään ja varattava johdossa paikkoja. Tällöin kaikenkarvaiset opportunistit, jotka vasemmistolaisen naamarin suojassa olivat pesiytyneet ammattijärjestön johtoon, alkoivat nopeasti käyttää tilannetta hyväksi. He selittivät, että sosialidemokraatteja valittiin ammattijärjestön johtoon ammattijärjestön yhtenäisyyden säilyttämiseksi, joka on turvattava hinnalla millä tahansa ja sosialidemokraattisten johtajain vaatimuksiin on sen vuoksi tinkimättä suostuttava. Heidän taholtaan asetettiin korkeimmaksi päämääräksi ammattijärjestön yhtenäisyys, ja työläisten eduille ei annettu heidän taholtaan minkäänlaista merkitystä. Alussa opportunistien toiminta oli varovaisempaa. Vv. 1926—27 käyty metallityöläisten suurtaistelu, sulku, jonka metalliparoonit aloittivat metallityöläisten liiton murskaamiseksi, käytiin vielä

ainakin näennäisesti vallankumouksellisen yhteisrintaman merkeissä. Metalliherrain raivokkaan hyökkäyksen edessä ei opportunisteilla ollut rohkeutta kieltää työtätekevien vallankumouksellista yhteisrintamaa. Päinvastoin, tämän taistelun yhteydessä ja sen jälkeenkin täytyi heidän puhua kansainvälisenkin yhteisrintaman laajentamisesta. Mutta samaan aikaan kun näin tehtiin käytiin opportunistijohtajain toimesta mitä törkeimpään ja ovelimpaan petostoimintaan. Opportunistijohtajat ryhmittivät omaksi koplakseen, jolla oli edustajansa kaikissa julkisissa työväenjärjestöissä.

N.s. Kööpenhaminan sopimus, ystävyys- ja yhteistyösopimus Neuvostoliiton ammatillisten järjestöjen kanssa tuli päiväjärjestykseen. Opportunistit eivät aluksi uskaltaneet ryhtyä sitä julkisesti vastustamaan. Mutta alusta alkaen he tekivät järjestelmällistä työtä sitä vastaan. Jouduin niihin aikoihin olemaan verraten lähellä vasemmistolaisia työväen sanomalehtiä. Niiden yhteisissä kokouksissa käsiteltiin usein asiaa. Vällärit ja Tuomet selittivät, että Kööpenhaminan sopimuksen puolesta on lehdissä puhuttava, mutta varustauduttava kaiken varalta, ettei sopimus vain missään tapauksessa tule vahvistetuksi. Tämän he valheellisesti selittivät olevan puolueenkin kannan, mutta sanoivat, ettei siitä missään tapauksessa ole puhuttava, koska noskelaiset silloin muka saisivat uusia valtteja taistelussa ammattijärjestöä vastaan. Puolue tosiasiassa kuitenkin taisteli kaikella voimallaan sopimuksen puolesta. Mutta siitä huolimatta, vaikka puolueen jäsenet, jotka joutuivat ammattijärjestön edustajakokoukseen v. 1929, olivat sekä joukoilta että puolueelta saaneet tiukat eväät sopimuksen hyväksymiseen, joutuivat he opportunistien vaikutuksen alaiseksi. Pelättiin AJ:n hajoitusta. Sopimus jäi tässäkin kokouksessa vahvistamatta. Puolueen jäsenet äänestivät opportunistien mukana, antaen näiden pettää itsensä.

Samanlaista peliä pitivät opportunistit satamatyöläisten maatakasittävään yleislakkoon valmistauduttaessa. Kaikki toiset työläisryhmät eristettiin täydellisesti satamatyöläisistä. Lakon kestäessä opportunistit asettuivat jo avoimeen taisteluun työväestön vallankumouksellista yhteisrintamaa vastaan. Jyrkästi kiellettiin yhteistoiminta Neuvostoliiton vallankumouksellisten ammatillisten järjestöjen kanssa, vaikka Neuvostoliiton järjestöjen taholta oli tarjottu suoranaista yhteistoimintaa ja lakkotaistelun avustamista. Aluksi tämä tahdottiin salata, mutta kun asia tuli ulkomaalaisten työväenlehtien ja puolueen

välityksellä tiedoksi, vaativat opportunistit, että siitä on joka tapauksessa Suomessa vaiettava lakon päättymiseen asti. Oulussa päätettiin asia kuitenkin paljastaa. Uitettiin kirjoitukset neuvotteluista Neuvostoliiton ammatillisten järjestöjen kanssa siellä ilmestyneeseen vasemmistotyöläisten lehteen. Kuljetustyöläisten liiton silloinen puheenjohtaja Jokela ja sihteerit Christiansson sekä myöhemmin Välläri uhkasivat monta eri kertaa paljastaa lehden, joka selostukset julkaisi, kommunistisen puolueen asioilla kulkijaksi ja saattaa ainakin osan sen toimittajista siten ohranan kynsiin. Samoin käytettiin liiton taholta monia muitakin painostuskeinoja lehteä vastaan. Mutta kun lehti jälleen pian tämän jälkeen voi paljastaa opportunistien sopimukset, joita he olivat satamatyöläisten lakosta tehneet ulkomaalaisten reformistipamppujen kanssa, vaikenivat opportunistien uhkailut. Jokela kuoli, Christiansson otti liiton sihteerin toimesta eron peläten joukkojen tuomiota, mutta Välläri jäi, pirullista sisuaan näyttääkseen ja hankkiakseen uutta mainetta noskelaisten ja muiden porvariensa silmissä, liiton sihteeriksi siihen asti, kunnes hänet heitettiin sieltä ulos petturuutensa palkkioksi. Satamatyöläisten lakko ajettiin tällaisia ja monia muita törkeitä keinoja käyttämällä perikatoon. Puolue ei osannut vielä kyllin selvästi arvioida opportunistien vaaraa ammatillisessa liikkeessä eikä asettanut taistelua sitä vastaan kyllin terävästi.

Esimerkiksi kun eräs toveri vuoden 1928 keväällä lähetettiin Pohjolan ammatillisen piirijärjestön toimesta puhumaan Tyrnävälle, ja kun hän puheessaan kosketteli myöskin osuuskaupakysymystä, kun Oulun osuuskaupan vaalit olivat ovella, annettiin hänelle ja piirijärjestölle ammattijärjestön toimikunnan puolesta ankara muistutus "puolueettomuuden loukkaamisesta". Näin tehtiin siitä huolimatta, vaikka ammattijärjestöllä ei ollut puheen sisällöstä muuta tietoa kuin mitä noskelaislehdet olivat kertoneet. Myöhemmin selvisi, että noskelaislehdet olivat asiasta kirjoittaneet paljasta roskaa, mutta siitä huolimatta eivät opportunistit ja noskelaiset peruuttaneet tekemäänsä ammattijärjestön toimikunnan päätöstä, vaan koettivat sen avulla jatkuvasti taistella vallankumouksellisia työläisiä vastaan ammatillisessa liikkeessä. Vasta ammattijärjestön edustajakokous v. 1929 purki päätöksen ja antoi toimikunnalle siitä muistutuksen.

Vuodesta 1928 lähtien alettiin Pohjolassa tehdä perusteellista työtä puolueen johdolla opportunistia vastaan amma-

tillisessa liikkeessä. Vuoden alussa esitti puolueen piirikomitea kysymyksen Pohjolan ammatillisen piirijärjestön puheenjohtajan, toimittaja Sänkiahon erottamisesta. Hän oli kaikessa tunnettu uskolliseksi opportunististen ammattiyhdistyspamppujen asianajajaksi. Mutta samalla hän esiintyi joukkojen edessä sillä "vasemmistolaisella" auktoriteetilla, joka yleensä opportunisteilla silloin vielä kaikesta huolimatta oli. Puolueen piirikomitea ryhtyi etsimään sopivaa miestä hänen tilalleen, mutta sitä ei tällaisissa oloissa ollut helppo löytää. Jouduin itsekin ehdokkaaksi, mutta selitin, etten tehtävään ensinnäkään pystyisi ja toiseksi ei minulla olisi sellaista auktoriteettia Pohjolan ammatillisesti järjestyneen työväen keskuudessa, joka edellyttäisi valituksi tulemista. Näin jäi tämä kysymys sillä kertaa sikseen.

Puolue alkoi perusteellisesti valmistautua lähestyvää ammattijärjestön edustajakokousta varten, jossa pidettiin silmällä myöskin tulevia liittojen edustajakokouksia. Piirikomitea piti huolen siitä, että vallankumouksellisten työläisten edustajakokousehdokkaat tulivat ajoissa jo ennen noskelaisten ehdokkaita tiedoksi kaikilla alueilla. Näin saatiin Pohjolasta sekä ammattijärjestön edustajakokoukseen että liittojen edustajakokouksiin puhdas vasemmistolaisedustajisto. Mutta siihen kuului, paitsi puolueen jäseniä, myöskin puolueen ulkopuolella olleita vasemmistolaisia, ja puolueen jäsenetkin horjuivat vielä ammattijärjestön kokouksessa v. 1929, kuten edellä on kerrottu. Tämän jälkeen aloitettiin entistä päättävämpi kontrolli edustajiin nähden, ja liittojen edustajakokouksiin saatiinkin melko varma joukko.

Näihin kokouksiin valmistauduttaessa asetettiin tehtävä: opportunistipomot yli laidan. Mutta kun esim. puolueen Oulun piirikomitea harkitsi, ketä voitaisiin heidän tilalleen ehdottaa liittojen toimitsijoiksi, niin ei voitu esittää kandidaatteja. Siksi vaativia katsottiin näiden tehtävien olevan. Jo Pohjolan ammatillisen piirijärjestön sihteerin toimen täyttämistä pidettiin Oulussa vaikeana tehtävänä. Täydelliseksi hulttioksi osottautunut opportunistilurjus Söderström saatiin toimesta kyllä eroamaan, mutta hänen tilalleen ei voitu asettaa ehdokkaaksi tarmokasta toveria. Toimen täyttäminen jäi ammatillisen piirijärjestön ja itsevirtauksen varaan.

Pahimpien opportunistilurjusten karkoittaminen vasemmistolaisista työväenlehdistä ja muista vallankumouksellisen työväenliikkeen toimipaikoista sitoi puoluevoimat. Jos amat-

tijärjestön puheenjohtajan paikan täyttäminen ammattijärjestön edustajakokouksessa 1929 tuntui puolueen Oulun piirijärjestössä yllätykselliseltä, niin vielä epäselvempien olojen vallitessa käytiin kolmen suurimman liiton, kuljetustyöläisten, puuteollisuustyöläisten ja rakennustyöväenliittojen edustajakokouksiin v. 1930. Oulun piirijärjestöllä, jossa kokouksiin valmistuttiin, ei ollut ehdokkaita näiden liittojen johtopaikoille eikä aavistustakaan, ketä muualta esitetään. Tällaisten käytännöllisten asiain järjestäminen jäi pohjolaisten osalta kokonaan puolueen fraktiotoiminnan varaan edustajakokouksissa.

Vaikka näihin kokouksiin olikin saatu valtava vasemmistolaisenemmistö ja vankka puolueydinjoukko, näyttivät erät niistä kuitenkin alussa kulkevan pahasti opportunistien vana-vedessä. Vasta puoluejohdon päättävä puuttuminen asiaan sai kokoukset palautumaan oikeille raiteille. Liittojen toimikuntiin saatiin vasemmistolaisenemmistö. Kaikissa mainituissa liitoissa heitettiin opportunistiset toimitsijat yli laidan ja kuljetustyöläisten sekä puuteollisuustyöläisten liittojen edustajakokouksissa valittiin sääntöjen mukaan uudet toimitsijat, jotka nauttivat vallankumouksellisten työläisten luottamusta. Samoin tehtiin rakennustyöläisten liitossa puheenjohtajaan nähden, mutta sihteerin valitseminen siellä kuului sääntöjen mukaan liittotoimikunnan tehtäviin. Tälle paikalle haluttiin saada tarmokas puolueen jäsen, ja uskottiin, että hänet saadaan liittotoimikunnassa "menemään läpi", jos voidaan esittää pätevä henkilö. Monien yritysten jälkeen onnistuttiinkin paikka puolueen taholta jollakin tavoin täyttämään.

Puolueen pyrkiessä v. 1930 erikoisesti lujittamaan työväenjärjestöjen vallankumouksellisia asemia, aloittivat lapualaisfasistit mitä hurjimman hyökkäyksensä vallankumouksellista työväenliikettä vastaan. Fasistien hyökkäys tapasi ammatillisen liikkeen hetkellä, jolloin monet ammatillisista järjestöistä olivat juuri suorittaneet puhdistautumisensa opportunistisesta kuonasta eivätkä vielä olleet lujittuneet vallankumouksellisiin asemiin. Toisissa järjestöissä oli vielä jälellä paljon opportunistista kuonaa, ja fasistien toimeenpanemat "muilutukset" sekä ohranan vetämät apajat veivät järjestöistä pois paljon puoluejoukkoa. M.m. puolueen Suomen byron yhteydessä toiminut ammatillinen jaosto tuli fasistihyökkäyksen aikana suurelta osaltaan uusituksi. Jaoston toimesta pyrittiin nostattamaan ammatillisten järjestöjen taistelukuntoa fasismia vas-

taan ja valmistamaan niitä sitä varten, että ne kykenisivät toimimaan fasistimullistuksen oloissakin. Mutta ammatilliset järjestöt olivat liian lujasti luutuneet porvarilliseen laillisuuteen, ja puolueen voima oli liian heikko saadakseen ne tästä liikkeelle, varustautumaan yhä yltyvää fasismia vastaan.

Ikänäni en voi unohtaa sitä hetkeä, jolloin puolueen Suomen byron toimesta olin saanut tehtäväkseni esittää ammattijärjestön puheenjohtajalle, että ammattijärjestön on ryhdyttävä laajakantoisiin toimenpiteisiin kiihtyvän fasistihyökkäyksen torjumiseksi ja vastataistelun nostattamiseksi. Se tapahtui kesäkuun alkupäivinä v. 1930, mutta siitä huolimatta, että fasistit silloin jo riehuivat mitä hurjimmin, selitti ammattijärjestön puheenjohtaja, etteivät ne ammatilliseen liikkeeseen koske eikä ammatillisella liikkeellä silloin ole mitään tehtävää. Sain mainitulta byrolta tämän jälkeen tehtäväkseni ammatillisen jaoston kanssa yhdessä järjestää asioita ammatillisessa liikkeessä. Mutta mihinkään vakaviin toimenpiteisiin ei kaikesta huolimatta ryhdytty. Ammattijärjestön puheenjohtaja selitti edelleen, että touhumme ovat turhia. Kun kielsimme häntä lähtemästä kesälomalle ennenkuin asiat on järjestetty, oli hän joitakin asioita kääntelevinään, mutta lähti kaikesta huolimatta kesälomalle jättäen asiat sikseen. Tältä matkalta hän ei enää palannut, vaan tuli fasistien toimesta kyydityksi Neuvostoliittoon, niin vuorenvarmasti kuin hän uskoikin fasistien "laillisuuteen".

Eräissä liitoissa kuitenkin ryhdyttiin jonkinlaisiin toimenpiteisiin fasismia vastaan. M.m. rakennustyöväen liiton toimesta pidettiin touko-kesäkuun vaihteessa liiton eri keskusneuvostojen edustajain neuvottelukokous, jossa palkkakysymysten ohella oli esillä myöskin kysymys taistelusta fasismia vastaan. Asiasta tehtiin hyviä päätöksiä, mutta ne jäivät toimeenpanematta. Kaikkia liittoja varten annettiin puolueen taholta tinkimättömät määräykset jatkaa toimintaansa fasistien hyökkäyksestä huolimatta. Mutta useat liitot lopettivat kuitenkin toimintansa heti fasistien Helsingin marssin jälkeen, vaikka viranomaisienkaan taholta ei toiminnalle vielä asetettu muita esteitä kuin työväentalon sulkeminen. Opporunistit selittivät, että "nyt pitää olla hiljaa", jotta saataisiin fasistit rauhoittumaan, ja sitten muka alettaisiin toiminta uudestaan. Vallankumouksellisetkin työläiset, jotka olivat tottuneet toimimaan työväentaloilla, selittivät niin Helsingissä kuin muuallakin, ettei toiminta vanhoissa muodoissa käy sil-

loin, kun ei päästä työväentaloille. Näin ammatillinen liike opportunistisesti antautui.

Kaikesta huolimatta koetettiin toimintaa kuitenkin pitää eräissä liitoissa yllä. Vielä fasistimullistuksen jälkeenkin pidettiin Helsingissä m.m. rakennustyöväen liiton keskusneuvostojen edustajakokous, jossa osanottajia oli melko runsaasti, mukana myöskin tunnettuja opportunisteja. Nämäkin saatiin kokouksessa niin innostumaan, että lupautuivat tekemään paikakunnillaan parhaansa ammatillisen liikkeen uudelleen elvyttämiseksi. Lupaukset jäivät kuitenkin vain puheiksi, ja vasemistolaisetkin vaipuivat yhä syvemmälle käytännön opportunistin valtaan.

Puolueen Suomen byron ammatillinen jaosto koetti tehdä parhaansa ammatillisen liikkeen elossa pitämiseksi. Mutta lakkaamatta saapui tietoja ammatillisten järjestöjen kuolemista. Uusien toimintamuotojen tarve kävi yhä selvennäksi. Jaoston toimesta laadittiin valmistavat suunnitelmat sitä varten. Mutta kun niille ei saatu aikanaan puoluejohdon vahvistusta, ei niitä sovellettu käytäntöön. Oltiin toimettomia eikä osoitettu oma-alotteisuutta ja aktiivisuutta, kuten olisi pitänyt.

Vuosien 1930 ja 1931 vaihteessa, kun ammattijärjestön lakauttamisvaatimus oli esitetty Helsingin raastuvanoikeudelle ja juttu määrätty otettavaksi esille, esitettiin puolueen politbyron taholta uudet toimintaohjeet ammatillisen liikkeen elvyttämiseksi. Joukot oli nostatettava taisteluun ammattijärjestön ja työläisten järjestäytymisoikeuden puolustamiseksi, yhdistäen sen taisteluun työläisten elinehtojen puolesta. Samalla oli ammatilliset järjestöt, missä niitä vielä oli, saatava voimakkaampaan taisteluun ja kehitettävä uusia, tilanteen vaatimia järjestäytymismuotoja ammatillisen liikkeen alalla. SB:n yhteydessä aikoinaan toiminut ammatillinen jaosto katsottiin lakanneen toimimasta ja ammatillisen liikkeen johtaminen puolueen taholta järjestettiin toisin.

Alkoi uusi vaihe vallankumouksellisessa ammatillisessa liikkeessä.

Rakentaja

SOSIALISTISEN TYÖVÄEN JA PIENVILJELIJÄIN EDUSKUNTA- RYHMÄIN TYÖSTÄ

Ensimmäiset eduskuntavaalit Suomessa vallankumouksen jälkeen suoritettiin v. 1919. Vallankumouksellinen työväestö ei vielä silloin esiintynyt omilla listoillaan, vaan äänesti sosdem ehdokaslistoja. Osa luuli edelleenkin sosdem johtajain "selitysten" mukaan eduskunnalta voitavan saada tosi parannuksia työtätekevien asemaan. Osa kävi vaaleihin osoittaakseen mieltään, osoittaakseen voitonhumalassa olevalle, porvaristolle, ettei Suomen työväenliikettä oltu tuhottu. Osa työväkeä oli kielteisellä kannalla vaaleihin nähden ja tätä tuki SKP:n silloinen virheellinen, kielteinen kannanotto eduskuntavaaleihin. Valitusta sosdem eduskuntaryhmästä erosi kaksi edustajaa, Vainio ja Hannunen, jotka tulivat vallankumouksellisen työväen ajatusten tulkeiksi eduskunnassa.

V. 1922 vaaleihin valmistauduttiin jo itsenäisesti. SKP oli silloin jo vallankumouksellisen työväen vaalitaistelun johdossa. Eduskuntaan vietiin 127 tuhannella äänellä 27 edustajaa. Tämä huomattava saavutus osoitti vallankumouksellisen työväen sanoutuneen irti sosialidemokratiasta.

V. 1923 teki maalaisliittolainen hallitus suuren hyökkäyksen vallankumouksellista työväkeä vastaan, ns. elokuun leikkauksen, tuhoten sen julkisen puolueen ja sanomalehdet. Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin eduskuntaryhmä paria edustajaa lukuunottamatta vangittiin. Uusissa vaaleissa v. 1924 SKP teki jo kuitenkin hyvin voimakasta työtä ja tämän työn ansioksi onkin katsottava, että terrorista huolimatta saatiin 18 edustajaa parlamenttiin. Tämän ryhmän päätaisteluksi muodostui 1926 hallitustuoleille istuneen sosdem "työväenhallituksen" todellisen olemuksen paljastaminen ja taistelu oikean

kansallisuuspolitiikan puolesta kiihtyvää aitosuomalaisuutta vastaan.

V. 1927 vaaleissa sosialistisen työväen ja pienviljelijäin vaaliliitto sai 20 edustajaa, siis vain 2 enemmän kuin edellisissä vaaleissa, vaikka mahdollisuudet olivat suuremmat. Tämä johtui ennen kaikkea siitä, että taistelu sosialidemokratiaa vastaan ei ollut kyllin voimakasta, varsinkin eräissä vaalipiireissä sitä aliarvioitiin. Ryhmän tehtäväksi tuli sosdem hallituksen edelleen paljastaminen varsinkin tulo- ja menoarvion yhteydessä, samoin sen laikeijaosan paljastaminen ajojähdissa vallankumouksellista työväenliikettä ja ennen kaikkea SKP:ta vastaan. SKP:n julkinen tunnustaminen ja sen työn tunnetuksi tekeminen laajoille joukoille, samoin taistelu työväen ja talonpoikain liiton luomiseksi olivat ryhmän tärkeimmät tehtävät.

Seuraavat vaalit 1929 suoritettiin jo muuttuneissa oloissa. Luokkataistelu oli jo saanut terävemmän luonteen. Suurin osa SKP:n silloin maassa olevaa johtoa oli 1928 keväällä vangittu, mutta siitä huolimatta puolueen vaikutus vaalikamppailussa oli entistä suurempi. Eduskuntaan tulleen 23 henkisen ryhmän päätehtäväksi tuli työläisten nostaminen kapitalismin pulan johdosta aloittaman hyökkäyksen torjumiseen ja julkisen vasemmistoliikkeen vieminen vastahyökkäykseen. Ryhmä hajoitettiin v:n 1930 fasistikaappauksessa, osa vangittiin, osa pääsi pakenemaan.

Miten eduskuntaryhmämme ymmärsivät ja osasivat suorittaa tehtävänsä legaalisen liikkeen näkyvänä, johtavana ryhmänä eduskunnassa ja sen ulkopuolella?

Ei voida kieltää eduskuntaryhmäimme saavuttaneen huomattaviakin tuloksia toiminnassaan, mutta ei voida myöskään vaieten sivuuttaa niitä huomattavia virheitä, joita ne tekivät.

On selvää, että ryhmäin toimintaa häyttasi tottumattomuus eduskuntatyöhön. Liian paljon takerruttiin kiinni laillisiin kaavoihin. Ei osattu eikä aina uskallettukaan murtaa porvarillista laillisuutta. Ei osattu riittävästi käyttää eduskunnan puhujalavaa selvän marxilaisuuden julistamiseen, ei osattu tarpeeksi hyvin juuri sieltä käsin osoittaa parlamenttia porvarillisen diktatuurin verhoksi. Työ sosialidemokratian paljastamiseksi ei ollut riittävän terävää ja syvällistä. Tämän osoittavat v:n 1930 terrorivaalit, joissa huomattavan suuri osa entisiä valitsijoitamme äänesti sosialifasisteja.

Ryhmäin esiintyminen eduskunnassa ei ollut riittävän val-

lankumouksellista. Esiintymisessään ne vajosivat usein parlamenttaariseen sovinnaisuuteen. Ei osattu riittävästi murtaa kaikkia porvarillisen sovinnaisuuden muotoja ja käyttää voimakasta mielenosoituksellista esiintymistä. Tosin kyllä käsiteltäessä kysymyksiä ohrana- ja suojeluskuntamäärärahojen myöntämisistä ja työväen kuristuslaeista esitettiin voimakkaita puheenvuoroja ja vastalauseita ja oli ulkopuolistakin esiintymistä määrärahoja vastaan.

Toiselta puolen taas ei osattu käyttää aina hyväksi niitä mahdollisuuksiakaan, joita oli tarjolla. Ryhmämme ei esim. koskaan pannut vastalauseitaan Kallion puhemieheksi valinnan johdosta eikä järjestänyt mielenosoitusta, vaikka sama Kallio oli "suuren leikkauksen" toimeenpanija 1923 Ruotsalainen ryhmä oli nokkelampi, se pani joka kerta vastalauseen Kallion vaalia vastaan, hänen ruotsinkielen taitamattomuutensa takia. Ei myöskään jarrutusta käytetty. On selvää, että sillä eduskunnassa olisi ollut hyvin vähän tulosta sinänsä, mutta se olisi kiinnittänyt suurten joukkojen huomion kyseessä olevaan asiaan ja sen avulla olisi saatu aikaan joukkoliikettä.

Kaikilta sos. työv. ja pienviljelijäin eduskuntaryhmiltä puutui yhteys muiden maiden kommunististen puolueiden parlamenttiryhmiiin. Ei ollut mitään kokemusten vaihtoa olemassa. Vain 1928 keväällä, suurten kommunistivangitsemisten jälkeen, kääntyi silloinen eduskuntaryhmä sähkösanomalla eräiden maiden kommunististen parlamenttiryhmien puoleen. Sekin oli vain lyhyt tiedoitus, ei leimuava syytöskirjelmä valkoista valtakomentoa vastaan eikä taistelukehoitus veljespuolueiden parlamenttiryhmillle.

Eduskuntaryhmien suhde vasemmistolehdistöön oli hyvä, mutta esiintymisiä eduskunnassa ei osattu lehdistössä aina oikein lyödä ulos. Reportterit olivat usein poliittisesti heikkoja eivätkä kyenneet tuomaan selostuksissaan esiin asioiden poliittista ydintä, joka kyllä monasti näkyi heikosti itse esiintymisissäkin.

Ryhmän jäsenet olivat melko hyvässä yhteydessä valitsijainsa kanssa pitäen puheita pääasiassa kukin omassa vaalipiirissään. Näitä puheita pidettiin aina talven kuluessa useita satoja useille kymmenilletuhansille kuulijoille. Ne tahtoivat kyllä useasti jäädä vain pelkäksi eduskuntatyön selostukseksi eikä joukkojen mobilisoimiseksi liikehtimään eduskuntatyön tukemiseksi. Peruspuuttana oli se, ettei joukkoja vedetty

ulkoparlamenttaarisiin liikehtimisiin samanaikaisesti eduskunnassa tapahtuvien esiintymisten kanssa, puhumattakaan siitä, että työväki olisi tehokkaasti mobilisoitu painostamaan eduskuntaa sen työssä. Mahdollisuudet tähän olivat olemassa, ja eräitä yrityksiä siihen suuntaan tehtiin. Esim. sotatilalainkäsittelyn yhteydessä 16/II—27 ryhmä järjesti vastalausekokouksen Helsingin työväentalon pihamaalle, johon kovasta pakkasesta huolimatta kokoontui n. 5000 työläistä. Samanlainen kokous oli myöskin 9/III—28 samassa paikassa ryhmän tekemän välikysymyksen käsittelyn yhteydessä. Näitä vastalausekokouksia järjestettiin muuallakin maassa ryhmän jäsenten ollessa puhujina. Mieliala näissä kokouksissa oli otollinen joukkoliikehtimisten aikaansaannille. Syksyllä 1929 ja keväällä 1930 järjestettiin ympäri maata työläisten vastalausekokouksia hallituksen kuristuskiesitysten käsittelyn yhteydessä.

Huomattavan työn suorittivat eri eduskuntaryhmämme sodanvastaisessa taistelussa. Osoitettiin selvästi, että "sota ja kapitalismi kuuluvat eroittamattomasti yhteen, joten sodista vapaudutaan vain kapitalismin hävittämisellä" ja että "armeija porvariston käsissä ei ole eikä voi olla muuta kuin porvarillisen valtion luokka-ase työtätekeviä vastaan". Siksi onkin julistettava, kuten edustaja Kulmala sanoi puheessaan 14.12.28:

"leppymätön luokkataistelu kapitalismia ja sen militarismia vastaan vallankumouksellisen marxilaisuuden kaikissa muodoissa ennen sotaa ja sen aikana. Ei luokkasovintoa eikä "teollisuusrauhaa" porvariston hyväksi nyt eikä linnarauhaa sota-aikana, ei myöskään imperialistien komentaman kansainliiton "aseistariisumisen" ja "sovinto-oikeuksien" humpuukia, jota sosialidemokraatit harrastavat. Nuo sosialidemokraattien ja imperialistien yhteiset touhut ovat verhona sodan valmisteluille ja hyökkäyspolitiikalle, kuten nähdään kapitalistimaiden sotamenojen jatkuvasta kasvamisesta."

Oikein tov. Kulmala samassa puheessaan osoittaa tehtävät sanoen:

"Luokkatietoisien työväen tehtävä on kaikkien työtätekevien valistaminen ja järjestäminen imperialistisen sodan vastaiseen jokapäiväiseen käytännölliseen taisteluun, jossa nuorison ja naisten liike kannalle saamisella on tärkeä sijansa. Pistimille porvarillisessa armeijassa "proletaarisen sielun" antaminen on proletariaatin luokkatehtävä."

Samalla puhuja osoitti, että "tuleva sota, kun se Neuvostoliittoa vastaan suuntautuu, muodostuu kansainväliseksi luokkasodaksi", joka on oleva "imperialismin hävittämisen historiallista suorittamista".

Monien muiden edustajien lausunnoissa paljastettiin oikealla tavalla porvariston sotapuhailut ja sosialidemokraattien osuus siinä.

SKP:n tunnetuksi tekeminen ja sen eri työmuotojen oikein selittäminen laajoille joukoille oli ensimmäisissä eduskuntaryhmissämme heikkoa. Samaan aikaan kuin SKP toimi voimaperäisesti, sivuutti eduskuntaryhmä sen olemassaolon vaikenemalla, vieläpä suoraan kiellettiin SKP:n olemassaolo. V. 1928 helmikuun 28 p:nä voidaan sanoa siinä tapahtuneen käänteen. Silloin nim. ryhmä uskalsi ensi kerran tunnustaa julkisesti eduskunnan puhujalavalta SKP:n olemassaolon ja lähteä sitä avoimesti puolustamaan. Puolueen kanta julkisesta puolueen tunnustamisesta hyväksyttiin yksimielisesti ryhmässä ja eduskunnan puhujalavalta sanottiin SKP:n toiminnasta:

”Me emme pidä rikollisena sitä, että työväen vallankumouksellinen toiminta on maanalaista silloin kun se porvariston vainon johdosta ei voi julkisena tapahtua. Näin on käynyt vallankumouksellisen toiminnan jo vuosikymmenet sitten ja käy vastaisuudessakin.”

Samassa istunnossa myöskin selostettiin avoimesti, mitä on n.s. sotilasvakoilu:

”Suomen kommunistisen puolueen sotilasjärjestö on armeijassa palvelevien ja sen sisällä puolueetyötä tekevien kommunistien järjestö. Se on Suomen kommunistisen puolueen eroittamaton osa eikä sillä ole muita tehtäviä kuin kommunistisella puolueella yleensä. Se ei ole mikään erikoinen järjestö aseellisen kapinan valmistamiseksi, vaikka se voi tietysti näytellä hyvin tärkeätä osaa silloin, kun aseellinen luokkataistelu astuu päiväjärjestykseen... Minusta tuntuu, ettei ole mikään rikos, jos työläinen antaa puolueelleen selostuksia porvariston rikollisista sotapuhailuista, sotahankkeista, jotka uhkaavat tämän maan työläisten elinehtoja.”

Tämän esiintymisen jälkeen oli porvaristo sosdem apureineen kuin ällikällä lyöty. Näihin asti olivat sosialidemokraatit päässeet sen verukkeen taakse, että he vastustavat vain ”sotilasvakoilua vieraan vallan hyväksi”. Nyt tämä sotapuhailujen paljastaminen osoitettiin välttämättömäksi työväen vallankumoukselliseksi toiminnaksi. Esiintymiset tässä istunnossa tekivät monelle työläiselle selväksi sen, että SKP puhuu myöskin parlamentin puhujalavan kautta.

Sosdem hallituksen paljastuksessa ryhmä suoritti suuren työn. Hallituksen täytettyä tehtävänsä porvariston aseena ja sen saatua matkapassin julkaisi ryhmä kirjasen *Vuosi sosialidemokraattista hallitusta*, jossa hyvin paljastetaan sosdem hal-

lituksen porvarillinen luonne. Mutta kirjasen lopussa on yhteenveto, jossa lyödään sosialidemokraattista työväenliikettä ja puoluetta yleensä eikä eroteta rivimiehiä ja johtajia. Siinä olisi pitänyt selvästi lyödä vain johtajia ja osoittaa joukoille ulospääsy sellaisten lurjusten johdon alaisuudesta. Ryhmä enempää kuin puoluekaan ei tarpeeksi osannut käyttää hyväkseen sitä oppositiomieliä, jota ilmeni sosdem joukoissa sosdem hallituksen aikana ja sen kaaduttua. Ei osattu rakentaa yhteisrintamaa sellaisissakaan tapauksissa, jolloin mahdollisuudet siihen olisivat olleet silmin nähtävät.

Poliittisten vankien asiaa ryhmä yleensä ajoi hyvin ja sai siitä tunnustusta. Virheitäkin tehtiin: esim. keväällä 1927 päätti ryhmän enemmistö lähettää lähetystön silloisen oikeusministerin Hakkilan puheille vähemmistön ottaessa oikean kannan, välikysymyksen teon.

Kansallisuuskysymyksessä oli ryhmällä pääasiassa oikea kanta ja sai se tunnustusta ruotsalaisen työväestön ja kalastajaväestön taholta. Monia ruotsalaisten tekemiä esityksiä puolustettiin kuitenkin vain kaikenlaisilla käytännöllisyyksillä tuomatta selvästi esille asian periaatteellista puolta. Niinpä esim. 26/3—26 ed. Jokela ahvenanmaalaisten asevelvollisuuden ja Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n ollessa esillä sanoi, että "tätä voi varsin hyvin vastustaa periaatteellistakin syistä", mutta vastustettiin kuitenkin vain toisarvoisilla käytännöllisyyksillä. Marxilais-leniniläistä kantaa kansojen itsemääräämisoikeuksista ei esitetty selvästi eikä terävästi. Olisi pitänyt sanoa suoraan, että me kannatamme Ahvenanmaan eroa Suomesta, jos ahvenanmaalaiset sitä haluavat.

Vallankumouksellisen työväenliikkeen julkisten toimintaoikeuksien puolesta eduskuntaryhmä kävi jatkuvasti ankaraa taistelua, varsinkin vuosina 1929—30, porvariston hyökkäyksen kiristyessä ja puhjetessa sitten avoimeksi fasistikumoukseksi. Yhdistys- ja painovapauslakien kuristamisesitysten käsittelyssä syksyllä 1929 ja keväällä 1930 sosialistisen työväen ja pienviljelijäin edustajat voimakkaasti paljastivat lakiesitysten todellisen tarkoituksen, vallankumouksellisen työväenliikkeen viimeistenkin julkisten toimintaoikeuksien kuristamisen. Puheissa osotettiin porvariston hyökkäyksen fasistinen luonne ja kutsuttiin työväestöä taisteluun hyökkäävää fasismia vastaan. Samalla sosialistisen työväen ja pienviljelijäin edustajat eduskunnan puhujalavalta julistivat, ettei työväenluokka ikinä tule alistumaan kuristuskäytäntöihin, ettei val-

lankumouksellinen työväenliike voi eikä saa sopeutua porvarillisen laillisuuden raameihin, että se kaikista kuristuslaeista huolimatta tulee jatkamaan vallankumouksellista luokkataistelua. Niinpä tov. Salo yhdistyslain käsittelyssä eduskunnan istunnossa joulukuun 10 p:nä 1929 lausui m.m.:

“Työväenliike ei, hyvät herrat, lakkaa hallituksen mahtikäskyillä, se ei myöskään lakkaa eduskunnan säätämällä laeilla... Jos tämän eduskunnan enemmistöä huvittaa tehdä tästä esityksestä laki, niin ei se tämän avulla pysty estämään Suomen luokkatietoisien työväestön järjestäytymistä, poliittista, taloudellista ja sivistyksellistä järjestäytymistä. Minä vakuutan teille, että Suomen työväestö järjestäytyy ilman teidän lupaannekin, muodostaa yhdistyksiä, jotka eivät ole yhdistysrekisterissä. Ette te työväenliikkeestä — kommunismista, niinkuin te sanotte — sillä pääse, että te karkoitatte sen kokonaisuudessaan maan päältä maan alle.”... “Suomen työläiset tulevat tekemään voitavansa estääkseen tästä laista lain tulemasta, ja jos siitä joskus laki tulee, niin Suomen työläiset eivät sitä lakia noudata.”

Erikoisesti paljastettiin sosialidemokraattien osuus fasististen kuristuslakien käsittelyssä. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä auttoi yhdistyslain hyväksytyksi järjestämällä 10 edustajaansa pois istunnosta, osan suorastaan äänestäessä lain puolesta. Yhdistyslain käsittelystä ryhmä julkaisi erikoisen lentokirjasen. Näiden lakiesitysten käsittelyn yhteydessä ryhmä myöskin osallistui työväen joukkoliikkeen kehittämiseen eduskunnan ulkopuolella. Ryhmän jäsenet esiintyivät puhujina eri puolilla maata järjestetyissä vastalausekokouksissa.

Hallitukselle tekemiensä välikysymysten yhteydessä ryhmä kiinnitti huomiota fasistisen liikkeen kasvamiseen, osoitti, ettei hallitus yritäkään taistella sitä vastaan, ja kutsui työväestöä voimakkaan joukkoliikkeen avulla lyömään takaisin fasistisen hyökkäyksen. Keväällä 1930, kun fasistit ryhtyivät avoimiin väkivallantöihin (*Työn Äänen* kirjapainon särkeminen, lapualaisten järjestämä sosialistisen työväen ja pienviljelijäin edustajan Asser Salon pahoinpitely ja kyyditys Vaasan raastuvanoikeudesta j.n.e.), ryhmä kesäkuun 10 p:nä 1930 antoi avoimen julistuksen taistelusta fasistista väkivaltahyökkäystä vastaan. Siinä todettiin porvariston fasistinen hyökkäys:

“Mutta porvariston hätä kapitalismin pulan aiheuttaman taloudellisen ja yhteiskunnallisen sekasorron lisääntymisen johdosta on niin suuri, että sen eräät piirit näkevät pelastuksen enää vain avoimissa, häikäilemättömän ra'assa ja verisessä suurporvariston fasistisessa diktatuurissa, jonka avulla porvaristo vielä uskoo häviönsä hetkeä hiukan lykkäävänsä.”

Julistuksessa todettiin, että vain työläisten ja työtätekevien talonpoikien joukkovoima voi estää fasismin hyökkäyksen:

”Ainoa voima, mikä tässä tilanteessa kykenee fasisteille vastuksen tarjoamaan, on luokkatietoinen työväestö ja sen johdolla taistelurintamaan liittyvä köyhä talonpoikaisto.”

Siihen saakka, kunnes hallitus julisti ryhmän vangituksi, se eduskunnan puhujalavalta osoitti porvariston ja sosialidemokraattien yhteisrintamassa suorittaman fasistisen hyökkäyksen luonteen ja tarkoituksen. Eduskunnan istunnossa heinäkuussa 1930 toveri Rötke esitti ryhmän julkilausuman fasistikumouksesta. Julkilausuman esittämisellä oli sellainen vaikutus, että puhemies keskeytti eduskunnan istunnon puoleksi tunniksi.

Ryhmän heikkous oli siinä, ettei se varsinkaan itse fasistikumouksen aikana yrittänyt järjestää ja johtaa työläisten joukkotaistelua, vastalausekokouksia, mielenosoituksia, lakkoja j.n.e. fasistikumousta vastaan. Se ei sen jälkeen, kun hallitus oli antanut sen vangitsemismääräyksen, yrittänytkään julistuksen avulla kääntyä työläisjoukkojen puoleen ja nostattaa työläisiä joukkoliikehtimisiin. Se, kuten koko vasemmistolainen työväenliike ja SKP, antautui fasistikumouksen edessä. Ryhmässä tuntui erikoisen voimakkaasti se legalismiin maatuminen, joka halvaannutti koko vasemmistolaisen työväenliikkeen.

SKP:n johdolla eduskuntaryhmä varsinkin syksystä 1929 lähtien aktiivisesti osallistui opportunisteja vastaan käytyyn taisteluun. Sen keskuudessa eivät opportunistit saaneet kannatusta, vain yksi ryhmän jäsenistä, Eino Pekkala, siirtyi opportunistien leiriin. Ryhmä antoi kaksi työläisille osoitettua julistusta, joissa se paljasti opportunistit luokkataistelurintaman pettureiksi ja kehoitti taisteluun heitä vastaan. Ryhmän jäsenet itse osallistuivat ympäri maata pidetyissä kokouksissa opportunisteja vastaan käytyyn taisteluun.

Eduskuntaryhmiltä puuttui monissa kysymyksissä selvä johdonmukainen bolshevistinen linja. Syynä tähän oli luonnollisesti ryhmien kokoonpano. Ne eivät suinkaan olleet kommunistisia, vaan vastasivat suurin piirtein katsoen silloisen julkisen vasemmistolaisen liikkeen kokoonpanoa. Joukossa oli ytimenä SKP:n jäseniä, hyviäkin jäseniä, mutta myöskin ideologialtaan vasemmisto-sosialidemokraattisia tovereita. Tällaisessa ryhmässä oli SKP:n fraktion työllä suuri merkitys. Juuri tämä

fraktiotyön heikkous oli usein syynä kannanottojen horjumiseen. Eräinä vuosina voi tuskin puhuakaan fraktion työskentelystä. Ei käsitetty oikein fraktiotyön tärkeyttä eikä sen muotoja. Eräinä vuosina ei fraktio pitänyt lainkaan kokouksiaan, vain fraktion toimikunta työskenteli. Syyksi siihen, ettei fraktion kokouksia pidetty, mainitaan eräissäkin tiedonannossa, ettei siihen ole ollut aikaa. Se oli kuitenkin veruke eikä mikään todellinen syy.

Heikosta fraktiotyöstä johtui myöskin se, että ryhmän kommunistisetkaan jäsenet eivät aina osanneet ottaa kysymyksiin selvää marxilaista luokkataistelukantaa. Niinpä esim. sairausvakuutuslain käsittelyssä keväällä 1929 ryhmä otti ensin väärän kannan, arvosteli kyllä esitystä, mutta puolusti kuitenkin sen hyväksymistä. Vaalien jälkeen syksyllä 1929 ryhmä kuitenkin oikaisi kantansa, paljasti sekä eduskunnan puhujalavalta että joukkokokouksissa lakiesityksen taantumuksellisen luonteen ja äänesti sitä vastaan. Toisena esimerkkinä mainittakoon n.s. Kelloggin sopimus. Ryhmän edustajain taholta kritikoitiin Kelloggin sopimus periaatteellisesti pää-asiasa oikealla tavalla, osoitettiin imperialistien kuumeinen sodanvalmistelu ja paljastettiin sopimus imperialistien eleeksi, jolla koetettiin pettää kansanjoukkoja, joissa silloin elivät voimakaina pasifistiset harhat. Mutta ryhmän esiintymisessä oli alussa virhe siinä, että sanottiin sosialistisen ryhmänkin taholta voitavan sopimus vahvistaa siinä tarkoituksessa, että tämä imperialistien petosmanööveri paljastettaisiin ja että osoitettaisiin, ettei sopimuksella käytännössä ole mitään merkitystä sotien vastustamiseen nähden, vaan että imperialistien sota-valmistelut jatkuvat lisääntyvällä kiihkolla. Tämän opportunistisen virheen ryhmä sitten myöhemmässä käsittelyssä korjasi.

Ulkopuolella eduskunnan ryhmä ei jaksanut kohota sille kuuluvaan asemaan näkyvimpänä julkisen vasemmistolaisen liikkeen johtoryhmänä. Se ei osannut oikein mobilisoida joukkoja liikkeelle, eikä se toiselta puolen taas omalla esiintymisellään tukenut läheskään tarpeeksi sellaisia joukkojen liikehtimisiä, lakkoja y.m., jotka eivät välittömästi kuuluneet parlamenttityön piiriin.

Puutteistaan ja virheistään huolimatta sosialistisen työväen ja pienviljelijäin eduskuntaryhmät suorittivat SKP:n johdolla suurta työtä luokkataistelurintamansa osalla käyttäen eduskunnan puhujalavaa usein aika hyvinkin kommunistisena agitatio-

paikkana. Virheet, joita ryhmät tekivät, olivat meidän kaikkien virheitämme, sillä ne olivat tuloksena puolueen tekemistä virheistä kapitalismin suhteellisen vakaantumisen kaudella. Päävirheenä ja useimmin toistuvana virheenä ryhmässä olivat oikeistolaiset virheet, parlamenttaarisuuteen ja legalismiin maatuminen, saamattomuus joukkoliikkeiden järjestämisessä ja rohkean, alotteellisen hyökkäyksen puute.

Mukana ollut

KUN ESKO RIEKKI KEHOITTI "REIVAAMAAN PURJEITA"

Kun Suomen eduskunta syksyllä 1929 valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä käsitteli ohranan määrärahoja, oli ohranan päällikkö Esko Riecki itse saapunut käsittelyä seuraamaan ja valvomaan.

Porvarilliset edustajat puhuivat yhteen ääneen määrärahojen puolesta, ehdottivat niitä korotettavaksikin, ylistivät ohranan toimintaa "laillisen" yhteiskuntajärjestyksen vartiana ja käyttivät tilaisuutta hyökkäykseen kommunisteja ja vallankumouksellista työväenliikettä vastaan. Sosialidemokraatit eivät puhuneet itse ohranalaitosta vastaan, mutta olivat arvostelevinaan sen menettelytapoja ja katsoivat samalla lehterillä istuvaa ohranapäällikköä nöyrästi ja kysyvästi silmiin: täytyyhän meidän "työväen edustajina" vähän arvostella... Esko Riecki ymmärssi mainiosti ja hymyili anteeksiantavasti. Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin edustajat osoittivat ohranan todellisen luonteen kapitalistisen riistojärjestelmän poliisikoirana, paljastivat sen siivottomat menettelytavat, provokation, vankien räökkäämiset, pöytäkirjojen väärentämiset ja ammattimaisen väärän valan tekemisen. He vaativat määrärahojen hylkäämistä ja koko ohranalaitoksen lakkauttamista. Esko Riecki yritti silloinkin hymyillä, mutta hymy vääntyi verikoiran irstyukseksi.

Väliajalla eduskunnan kahvilassa Riecki tuli minun pöytäni ja aloitti julkeaan tapaansa keskustelun:

"No nyt sitä taas puhutte ja äänestätte ohraa vastaan. Eiköhän teidän pitäisi pitää vähän pienempää ääntä, näettehän, mistä tuuli puhaltaa."

Kun minä hymyilin, niin Riecki kysyi:

"Ettekö huomaa, kuinka Lapuanliike nostaa päätään? Lapuan viime kokouksessa tehtiin jyrkkiä ponsia."

"Kyllähän me sen huomaamme, mehän fasismin vaarasta:

olemme tänäkin iltana puhuneet ja kehoittaneet työläisiä sitä vastaan taisteluun.”

“Te annatte esiintymisellänne fasismille vain tuulta purjeisiin. Minä sanon suoraan, etten minä fasistista diktatuuria toivo. Minä olen tämän parlamenttaarisen demokratian kannalla ja minä luulisin, että se on teillekin terveellisintä. Teidän pitäisi sentähden reivata purjeita, hillitä kiihotustanne, joka tänä syksynä on tullut entistä räikeämmäksi.”

Näin lasketteli Rieki liukkaasti ja julkeasti.

“Emme me nyt teitä, jonka tehtävänä on vallankumouksellisen työväenliikkeen vastustaminen, neuvonantajaksemme hyväksy”, vastasin minä.

“En minä työväenliikettä vastusta”, jatkoi Rieki. “Minä olisin toivonut, että sairausvakuutuslakikin olisi tullut hyväksytyksi ja minä tein voitavani sen puolesta. Minä annoin Kivimäelle teidän ryhmälenne Moskovasta tulleen ohjekirjeen, jossa teitä vaadittiin äänestämään lakiesitystä vastaan. Minä toivoin, että sen lukeminen eduskunnassa olisi vaikuttanut kokoomuspuolueeseen.¹⁾ En minä kommunistista puoluetakaan vastustaisi, jos se olisi kansallinen, riippumaton vieraan maan määräysvallasta. Teidän pitäisi sanoutua irti emigranteista. Minä jo Ennettä kehotin perustamaan riippumattoman kommunistisen puolueen. Nyt itsenäisimmät teistä näkyvät sillä tiellä olevan, mutta heitä vastaan on Moskovan määräyksestä aloitettu hillitön taistelu. Sanokaahan nyt suoraan, eikö se sentään suomalaista miestä kaivele, kun aina täytyy noudattaa ulkoa tulevia määräyksiä?”

Minä vastasin lyhyesti:

“Vallankumouksellinen työväenliike on kansainvälistä. Kenen syy se muuten on, että osan Suomen kommunistisen puolueen johtoa on pakko olla maan rajojen ulkopuolella?”

Tähän päättyi keskustelu Esko Riekin kanssa.

Käytävässä tuli vastaan joku hoipertelijoista — en enää muista kuka — jolle kerroin keskustelun Riekin kanssa ja kysäsin:

“Eikö Riekin suosittama “purjeiden reivaamisen” linja kovasti muistuta teidän linjaanne?”

¹⁾ Kirjeen, jonka ohrana oli kaapannut eräässä “palossa”, lukemisen se järjesti ei “kokoomukseen vaikuttaakseen” vaan provokatiomielessä — Toim.

“Luuletko sinä meidän ohranalta neuvoa kysyneen?” tiuskasi tämä Riekin kehumisiin “itsenäisiin” kuuluva hoipertelija.

“En minä suorastaan sitä väitä, mutta kovasti se Esko Rieki teidän linjanne puolesta agiteerasi. Olet kai muuten kuullut, että Ampujan Mikko on luvannut teidän kanssanne perustaa uuden puolueen, niin että monenlaista saatte seuraa.”

Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin eduskuntaryhmä ei siirtynyt “purjeiden reivaajien” linjalle. Vain yksi mies, Eino Pekkala, sen teki. Ryhmä antoi julistuksen hoipertelijoita vastaan ja Suomen kommunistisen puolueen johdolla osallistui voimiensa mukaan taisteluun heitä vastaan. Ryhmä käytti porvarillisen parlamentin puhujalavaa vallankumoukselliseen propagandaan ja agitatioon porvariston kuristuslakiesitysten, välikysymysten ja muiden asiain yhteydessä. Sen jäsenet kiersivät puhujamatkoilla ympäri maata ja suorittivat työtä, jota ei ole vähäksi arvioitava.

Ryhmä teki virheitä, sen työssä oli suuria heikkouksia ja puutteita. Sitä vaivasi legalismiin ja opportunistisiin maatuminen niin kuin koko vasemmistolaisista työväenliikettä ja kommunistista puoluetta. Se näki fasismin vaaran, se julisti sen eduskunnan puhujalavalta, se kutsui työläisiä taisteluun. Mutta laillisuusharhassaan se otaksui porvaristonkin olevan niin laillisen, että se yrittää toteuttaa fasistidiktatuurin “laillista” tietä riistämällä kuristuslakien avulla työväenluokalta pala palalta viimeisetkin oikeuksien rippeet. Se ei ainakaan selvästi ottanut lukuun väkivaltaisen kumouksen mahdollisuutta. Kumous tuli. Ryhmä ei kyennyt täyttämään tehtäväänsä työväenjoukkojen järjestämisessä joukkovastarintaan fasistituhansin vankityrmiin.

Porvaristo karkoitti eduskunnasta ja kunnanvaltuustoista työväen edustajat, lakkautti työväen sanomalehdet, sulki kirjapainot, tuhosi Suomen ammattijärjestön, riisti työväenluokalta poliittisten oikeuksien viimeisetkin rippeet. Esko Rieki koetti puhdistaa Suomen kommunisteista sulkemalla heitä sadoin ja tuhansin vankityrmiin.

Mutta Suomen kommunistista puoluetta, vallankumouksellista työväenliikettä porvaristo ei kyennyt nujertamaan. SKP:n johdolla Suomen työläiset käyvät taistelua ehtojensa puolesta fasistista riisto- ja sortohyökkäystä vastaan, fasistidiktatuurijärjestelmää vastaan, työläisten ja talonpoikien Neuvosto-Suomen puolesta.

Suomen lahtareita ei pelasta mikään. Ei Sianpää, Kosola eikä Mannerheimi, eivät Esko Riecki ja hänen verikoiransa, eivät sosialifasistiset shakaalit ja heidän laumaansa liittyneet entiset hoipertelijat, Riekin rakastamat "purjeiden reivaajat".

Asser Salo

TYÖVÄEN JA TALONPOIKAIN TAISTELULIITTO

Hävityn vallankumouksen jälkeen v. 1918 astui talonpoikaiskysymys Suomen proletariaatin eteen uudessa vaiheessa. Proletariaatti oli nähnyt vallankumouksessa talonpojan sekä asetoverina punaisissa komppanioissa että vihollisina lahtarien joukoissa. Valkoisten joukoissa oli talonpoikaisto lukumäärältään voimakkaimmin edustettuna. Siitä oli suurin osa kulakkitalonpoikia, mutta paljon myös köyhiä ja keskivarakkaita. Tappion syitä arvioitaessa asettui proletariaatin eteen yhä uudestaan kysymys talonpoikaistosta luokkana vallankumouksessa. SKP:n käsiteltäväksi kysymys talonpoikaistosta joutui jo puolueen perustamisesta alkaen, vaikkeikaan puolue heti kyennyt tätä kysymystä kaikessa laajuudessaan selväksi tekemään, eikä käytännöllistä työtä sen alalla riittävästi ohjaamaan.

Tämän kirjoituksen tarkoituksena ei ole luoda tutkielmaa talonpoikaiskysymyksessä tehdyistä virheistä eikä niiden opeuksista kokonaisuudessaan. Tarkoituksena on esittää kokemuksia ja ajatuksia siitä, miten kysymys proletariaatin reservistä ja liittolaisesta muokkautuu ja syvenee SKP:n johdolla käytännöllisessä toiminnassa.

Ne olot, joissa Suomen proletariaatti vallankumouksen jälkeen joutui taistelurivejään kokoamaan, olivat kokonaan muuttuneet. Myöskin talonpoikaisväestön olot osittain muuttuivat. Maavuokraajien "itsenäistyttilain" jälkeen, jonka porvarit sääsivät parlamentissa v. 1918, "torpparikysymys" suureksi osaksi poistui päiväjärjestyksestä. Maanvuokraajat, jotka ennen muodostivat perusjoukon työväkeä kannattaneista talonpojista, pitivät nyt asemaansa ihan toisenlaisena kuin ennen.

Aluksi haittasi työtämme suuresti vanhan sosdem puolueen perintö kaikkine epäselvine ohjelmineen. Tuo puolue ei ollut koskaan selvittänyt talonpoikaiskysymystä kokonaisuudessaan.

Se oli ajanut torpparien, mäkitupalaisten ja irtolaisväestön kysymyksiä, mutta pääasiassa reformien pohjalla. Kaikki tämä laahasi perintönä työläisten aivoissa. Tuntui vaikealta vapautua noista peruista ja alottaa toiminta vallankumoukselliselta pohjalta, uusissa oloissa.

Talonpoikia lähensivät proletariaattiin aseveljeys rintamalla, yhteiset vankilakärsimykset, lahtarien harjoittama valkoinen terrori, taistelu itsenäistyttilain käytäntöönpanossa, köyhän talonpoikaiston hätä, herraviha y.m. seikat. Toisaalta heitä eroittivat työläisistä talonpoikain osallistuminen lahtariarmeijaan, porvariston kylvämä kansalliskiihko, korkeat elintarvehinnat vv. 1918—1919, itsenäistyttilaki, joka ruokki talonpoikain omistaja- ja isäntätunnetta, siis talonpojan kaksoisluonteesta toista puolta.

Vuoteen 1923 oli puolue käsitellyt talonpoikaiskysymyksen ja alkoi voimakkaan työn talonpoikaiskysymyksen selittämiseksi. Asia joutui laajan käsittelyn alaiseksi työväen julkisten järjestöjen keskuudessa. Kesällä v. 1923 Helsingissä pidetty piirijärjestöjen edustajakokous käsitteli laajalti tätä kysymystä. Käydyssä keskustelussa todettiin taisteluliiton välttämättömyys, mutta samalla keskustelu osoitti, että asia ei ollut läheskään selvä niille julkisten järjestöjen aktivisteille, jotka osallistuivat tähän kokoukseen. Käytyä keskustelua näin jälestä päin arvostellen saattaa siinä nähdä horjahtelua oikealle ja vasemmalle sekä sosialidemokratian peruja. Otan tähän kuvavimpia ajatuksia keskustelusta. Eräissä puheenvuoroissa lausuttiin selvästi, että pientalonpoikakin on omistaja, luonnostaan kuuluu omistavaan luokkaan. Nämä toverit eivät nähneet talonpojan kaksoisluonnetta, sitä että talonpoika tehdessään itse työnsä ja osittain tehdessään palkkatyötäkin tältä puolen lähentyä työväenluokkaa, vaikkakin toisaalta omistuksen pohjalla kallistuu omistavaan luokkaan. Toisissa puheenvuoroissa asetuttiin sellaiselle passiiviselle kannalle, että lunastuslait tekivät torppareista porvareita, työväen vihollisia. Niille ei nyt voi mitään. Niitä ei saa mukaan, on odotettava siksi kun ne velkaantuvat, köyhtyvät ja joutuvat pois tiloiltaan työläisten joukkoon. Silloin ne kyllä itsestään virtaavat työväen toimintaan. Sen jälkeen vasta voi työväki saada heistä vallankumouksen reserviä. Torpparikysymystä oli viety eteenpäin ja se oli oikein, mutta nyt porvarit keksivät sellaisen kikan, että säätivät lunastuslain ja yhdellä vedolla tekivät 60.000 torpparia porvareiksi. Näissä puheenvuoroissa ilmentyivät sosialidemokra-

tian perut. Nämä toverit yrittivät peittää ajatuksensa ja toimittomuutensa vallankumouksellisilla fraaseilla. He eivät edes tahtoneet nähdä, että käytännöllisessä elämässä, sadoissa Suomen kunnissa, kävi parhaillaan lunastuslain käytäntöönpanossa tiukka luokkataistelu tilanomistajain ja torpparien välillä, siellä oli taistelu lunastushinnasta, metsästä, laitumesta j.n.e. Kokouksessa esiintyivät myöskin varsinaiset talonpoikain edustajat, jotka arvostelivat näitä "odotus"-mielialoja ja osoittivat, että köyhtyvät talonpojat eivät lähde odottajain mukaan, vaan ne lähtevät niiden mukaan, jotka jatkuvasti taistelevat heidän etujensa puolesta, siihen kohdistuvaa riistoa vastaan. Näissä puheenvuoroissa osoitettiin myöskin konkreettisia kysymyksiä, joiden pohjalla on taistelua käytävä. Näiden talonpoikia lähellä olevain edustajain lausunnoissa kuvastui suuri toimintahalu, halu saada asia ymmärretyksi. Heikkoutena ilmeni se, että ymmärrettiin asia pääasiassa talonpoikien reformien ajamisena. Ei tunnettu marxilaista teoriaa eikä osattu sillä valaista käytännön kysymyksiä. Kokouksessa kyllä esiintyi tovereita, jotka olivat jo kysymykseen lähemmin syventyneet ja selvittivät sitä syvällisemmin, mutta heidän esiintymisiinsä en tässä sen enempää kajoa.

Yleisvaikutus kokouksesta oli se, että ei osattu kyllin selvästi asettaa kysymystä teoreettisesti ja sen avulla valaista konkreettisia lähempiä tehtäviä, niinkuin sen näkee jälkeensä asiaan syvennyttyään. Jotkut toverit ymmärsivät esimerkiksi työväen ja talonpoikain taisteluliiton ja proletariaatin johtavan osuuden siinä niin, että kun talonpojat tulevat kapitalismin ryöstäminä työväen luokse, niin me järjestämme ne punakaartin komppanioiksi. Mutta kaikista virheistään huolimatta kokous antoi voimakkaan sysäyksen eteenpäin tässä kysymyksessä. Varsinkin on mainittava sen ansiot sanomalehtiemme talonpoikaiskysymyksen käsittelytapaan nähden. Aikaisemmin oli usein ilmennyt kaikenlaisia pilkallisia torivitsejä "talonjussi"-nimityksineen, jotka olivat omiaan loitontamaan työläistä ja talonpoikaa. Tällaisella ei lyödä rajaa kulakin ja köyhän talonpojan välille, vaan työläisen ja työtätekevän talonpojan välille, sillä harvemmin on torilla nykyään enää vastakkain kulakki ja työläisvaimo.

Vasta viime aikoina on puolue nimenomaan tämän kysymyksen osannut asettaa selvästi, iskien tavarain välittäjiä, Valiota y.m. vastaan, jota emme silloin vielä nähneet. Tätä kirjoittaessa ei minulla ole tilaisuutta arvostella mainitun kokouksen

päätöksiä eikä se ole tarkoituskaan. • Pääasia on, että siinä jo ilmeni selvästi, että SKP oli tämän kysymyksen asettanut selvitetäväkseen, osoittanut sen tärkeyden ja sen ansiosta se joutui mainitussa kokouksessa hyvin vilkkaan ja osittain kiihkeänkin keskustelun alaiseksi. Samalla siinä ilmeni, että kysymys ei ollut vielä selvä sille aktivistijoukolle, josta suuressa määrässä riippui kokouksen päätösten täytäntöönpano, vaikka ne olisivat olleet kuinka hyviä tahansa, sekä myöskin suurelta osalta koko talonpoikaiskysymyksen eteenpäin vieminen lähimpänä aikana.

Kun katselee tämän kokouksen valossa senaikaista tasoa ja vertaa sitä nykyiseen tasoon talonpoikaiskysymyksen ymmärtämisessä, niin voi todeta, että SKP on tehnyt valtavan työn Suomen työväen ja talonpoikain taisteluliiton kehittämisessä ja talonpoikaiskysymyksen selvittelyssä.

SKP:n ohjauksella suoritti sosialistisen työväen ja pienviljelijäin parlamenttiryhmä huomattavan työn työväen ja talonpoikain taisteluliiton kehittämisessä. Selostan tässä eräitä havaintoja ja arviointia ryhmän toiminnasta talonpoikaiskysymyksessä. Ensiksi täytyy todeta, että itse ryhmässä oli varsinkin alkuaikoina, jäseniä, jotka eivät vielä käsittäneet tätä kysymystä eivätkä tahtoneet syventyä siihen. Tämä oli erikoista juuri niille jäsenille, jotka myöhemmin alkoivat hoiperrella ja hyppäsivät sosialifasistien säkkiin. Hyvin usein he sanoivat, että he ovat "pienviljelijöitä". Se oli tietysti sanottu leikillä, mutta siihen sisältyi usein ajatus, että lausuja on vain välttämättömyyden pakosta alentunut "pienviljelijäksi". Usein nämä jäsenet seurasivatkin talonpoikaiskysymystä vain sitaateissa. Tyypillinen tässä suhteessa oli opportunisti Nurminen. Tämä kysymys on erikoisesti mainittava siinä suhteessa, kun se osoitti selvästi, miten vaikea monelle tietoisellekin toverille, varsinkin niille, jotka olivat pääasiassa toimineet ammatillisen liikkeen alalla, oli tehdä itselleen selväksi työläisten ja talonpoikain liiton välttämättömyyttä, tehdä se niin selväksi, että he voisivat sen selvittää joukoille ja toiminnallaan edistää sitä. Toinen puoli, joka tuotti paljon vaikeuksia ryhmässä, oli vallankumouksellisen teorian yhdistäminen käytännöllisiin päivän kysymyksiin, joiden puolesta piti käydä taistelua talonpojan kiipeimpien tarpeiden pohjalla. Esimerkiksi kysymys talonpoikain omista täytäntöönpanoelimistä oli monelle maalaisedustajalle vaikea sulattaa. Ryhmä esitti monia eduskunta-alotteita, joissa vaadittiin lisämaita vähämaisille ja maata maattomille,

maanparannusaineiden ottopaikkoja pienviljelijöille j.n.e. ja jotka edellyttivät talonpoikain omaan jakoelinten järjestämistä. Näiden elinten tilalle ryhmän kokouksissa usein esitettiin jo ennestään olevia kunnallisia elimiä, sellaisia kuin kunnallislautakunta, asutuslautakunta j.n.e. Vieläpä esiintyi ajatuksia, että myöskin kulakkien edustajain demokratiaa noudattaen pitäisi olla näissä talonpoikain komiteoissa. Ei käsitetty vallankumouksellisessa mielessä talonpoikain omien elimien merkitystä.

Heikkoutena ryhmän ja lehdistön taholta oli myöskin se, ettei kyetty tekemään joukoille riittävän selväksi niiden lukuisten hyvien aloitteiden sisältöä, joita ryhmä teki. Ei kyetty mobilisoimaan toimintaa näiden kysymysten pohjalla. Selostuksissa usein vain luettiin kaikki ryhmän tekemät aloitteet. Olisi pitänyt jo ennakolta tuntea kunkin paikkakunnan erikoiskysymykset, sen pohjalla selostaa kukin kysymys perusteellisesti ja organisoida sen pohjalla talonpoikain toimintaa. Vain osittain osattiin näin toimia, mutta edellämainitut heikkoudet olivat yleisiä ja tuloksena oli yleinen päätöslauselma, jossa mainittiin, että ryhmä on toiminut talonpoikain etujen mukaisesti, mutta se ei sellaisenaan riittänyt osoittamaan joukoille konkreettisia taistelutehtäviä eikä mobilisoimaan joukkoja ryhmän ympärille.

Vuosina 1928—29 puolue kehitti laajan taistelun katokysymyksen pohjalla. Varsinkin Pohjois-Suomessa ja Kainuussa kehitettiin tämän kysymyksen yhteydessä laaja joukkotoiminta. Olin kerran Suomussalmen kunnassa pitämässä kaksi selostusta. Siellä voin todeta, että oli tehty laajaa joukkotyötä katokysymyksen yhteydessä. Sitä osoitti selvästi se seikka, että tilaisuuteen saapui kuulijoita aina 35 km matkalta. Ihmettelystä tuosta innostuksesta talonpojat vastasivat: "Mikä matka tuo on hiihtää, kun on tärkeät asiat kysymyksessä!" Pidettiin kokous, jossa tehtiin yhteenvedot katokomitean työstä. Siinä osoittautui, että oli suoritettu laaja työ koko kunnan mitassa. Jokaisesta talosta oli koottu ja täytetty tilastokaavake, jossa m.m. oli henkilömäärä, työkykyiset työssä olevien ja työttömien määrä, kuinka paljon talossa oli mitään viljalaituja ja kuinka paljon tarvittiin syömä- ja siemenviljaa, kunkin talonpojan velkain laatu ja määrä j.n.e. Nämä tilastot oli koottu komiteain vastaista toimintaa varten sekä faktoiksi valtiolle tehtävään avustusvaatimukseen. Tarkistettiin kunkin kyläkomitean työ ja arvosteltiin niitä tovereita, jotka eivät olleet

tilastokeräyksen yhteydessä suorittaneet selostustyötä. Vielä sovittiin, että vallataan kahden päivän päästä pidettävä kunnan valtuuston kokous ja käsitellään katokysymys siellä. Odotettiin, että maalaisliittolaiset vetäytyvät kunnallislakien taakse ja kieltäytyvät asiaa käsittelemästä. Työläiset olivat jo muiden asiain vuoksi kehoittaneet joukkoja saapumaan mainittuun valtuuston kokoukseen ja nyt alettiin vielä agitatio katokysymyksen pohjalla.

Saavuimme kokoukseen joukolla, kokouksen jo ollessa käynnissä. Maalaisliittolainen puheenjohtaja vähän ällistyi, samoin muutkin porvarit, kun joukkoja alkoi työntyä saliin. Haettiin penkkejä lisää ja käskettiin istumaan. "Asiain käsittelyä jatketaan", ilmoitti puheenjohtaja. Eräs työväen valtuutettu pyysi puheenvuoron ja ehdotti, että asiain käsittely keskeytetään ja otetaan käsiteltäväksi katokysymys, koska joukot ovat sitä varten tänne tulleet. Tätä puheenvuoroa säestivät joukot voimakkaasti: "Niin tehdään!" Puheenjohtaja hölmistyi, nousi seisomaan ja mutisi jotakin, "ettei se ole esityslistalla", mutta alistui ilman muuta. Noskelainen kunnankirjuri alkoi sen jälkeen selittää vielä kunnallislakeja, mutta joukko huusi kuorossa, että "työläisten ja talonpoikain hätä ei tunne lakeja". Niin muuttui valtuuston kokous yleiseksi kokoukseksi, jossa jokainen sai puheenvuoron. Eräs paikallinen toveri selosti katokomitean työtä ja sen keräämän aineiston pohjalla kunnassa vallitsevaa tilannetta ja kunnan velkaisuutta sekä kunnanvaltuuston virheitä ja laiminlyöntejä. Tämän kirjoittaja selosti laajasti, mihin valtio käyttää työläisiltä ja talonpojilta kiskomansa rahat, miten se suhtautuu työtätekevien hätään ja miten eri puolueet parlamentissa ja muualla suhtautuvat tähän kysymykseen. Erikoisesti suolattiin kokouksessa pitäjän pappia, joka oli parlamenttiedustajana. Näin kulki kokous ja päätettiin vaatia valtiolta avustusta. Eräs porvari ehdotti kainosti, että valtuutettaisiin parlamentissa oleva pitäjän pappi jättämään vaatimus valtioneuvostoon, mutta kokous sanoi, että "me hoidamme sen itse omien edustajien kautta, ei pappi ole ennenkään meidän asiaamme ajanut". Siihen lisäsi eräs työläinen: "Helsingissä on paljon ilotyttöjä ja ne kiinnostavat meidän pappia paljon enemmän kuin työläisten ja talonpoikain hätä." Valtuuston kokous otti kahviloman ja sihteeri velvoitettiin sillä aikaa kirjoittamaan pöytäkirjan otetta. Olimme täysin tyytyväisiä tähän aktiiviseen kokoukseen muuten, paitsi siinä, ettemme kohdanneet odotettua vastusta porvariensa ja puheenjohtajan taholta.

Puheenjohtaja suhtautui asiaan ensi hämmingistä selvittyään hyvin rauhallisesti. Nouti pöydälle suuren tupakkikukkaron, pisti piippuunsa ja antoi puheenvuoroja, kuka vain pyysi. Otti tyynesti vastaan itseensä ja porvaristoon kohdistuvan terävän arvostelun ja myönsi, että hätä on suuri ja heikosti on toimittu.

Edelläoleva osoittaa selvästi, että päivänkysymysten pohjalla konkreettisesti ohjattu toiminta voi muodostua aktiiviseksi joukkojen toiminnaksi ja että talonpoikaistokin tulee mukaan, kun vain osataan se vetää. Samoin se osoittaa, että työtätekevät voidaan irroittaa sosialidemokratian vaikutuksen alaisuudesta ainoastaan vetämällä ne taisteluun. Samassa kunnassa olivat sosialidemokraatit kunnallisvaaleissa asettaneet oman ehdokaslistan porvarien avustuksella. Vaaleissa he eivät saaneet kuin 13 ääntä, joten osoittautui, että valitsijayhdistyksen 27 allekirjoittajastakin oli enemmistö ollut porvareita. Työläisten valtuutettuja tässä 8000 henkeä käsittävässä kunnassa oli 23:sta valtuutetusta 11.

Esittämäni kokemukset osoittavat, miten SKP:n johdolla on luotu työväen ja talonpoikain taisteluliittoa, miten tämä kysymys on selvinnyt aktiivisillekin tovereille vasta käytännöllisissä toiminnoissa ja taistelussa. SKP on 15-vuotisella toiminnallaan karsinut pois paljon tässä kirjoituksessa mainittuja vääriä käsityksiä, passiivisuutta ja odottelumielialoja, mutta ne eivät ole kokonaan vielä hävinneet. Niitä vastaan käy puolue edelleen päättävää taistelua. Puolueen johdolla, käytännöllisessä työssä ja taistelussa, Suomen työväen ja talonpoikain taisteluliitto on muodostunut ja kehittynyt. Vain puolueen johdolla käytävässä jokapäiväisessä taistelussa se tulee edelleen lujittumaan.

V. 1930 fasistimullistuksen jälkeen, kapitalismin pulan yhteydessä terävöityvän maatalouspulan pohjalla, on käynyt yhä selvemmäksi työväen ja köyhän*maalaiskansan liiton välttämätön kipeä tarve, jotta voitaisiin tehokkaasti taistella raha- ja teollisuuspääoman suorittamaa ryöstö- ja riistopolitiikkaa vastaan. SKP on talonpoikaiskysymyksen selvittelyssään astunut pitkän askeleen eteenpäin. Erittäin on merkittävä v. 1932 päätös, jossa konkreettisesti selvitetään, miten työtätekevän talonpoikain riisto ja ryöstö tapahtuu ja millä tavalla työtätekevien talonpoikain on taistelunsa järjestettävä ja ketä vastaan sen kärki kohdistettava.

Osaksi SKP:n vaikutuksesta on Pohjois-Suomessa syntynyt verraten voimakas työtätekevän talonpoikain taisteluliike pak-

kohuutokauppain estämiseksi, hinta-, korko- ja veroryöstön lopettamiseksi sekä tukkikapitalistien harjoittaman työpalkkariiston rajoittamiseksi ja maataloustuotteiden välitysyhtiöiden saalistuksen lopettamiseksi. Työätekevän talonpoikaiston liikehtimiset saavat yhä selvemmat kapitalisminvastaiset muodot ja niitä vastaan kohdistavat fasistikomento ja sen puolueet entistä häikäilemättömämmän ajojahdin. Työätekevä talonpoikaisto ei saa tukea muilta kuin SKP:n johdolla taistelevilta vallankumouksellisilta työläisiltä.

Kulmala

SUOMEN KOMMUNISTISEN NUORISOLIITON KEHITYKSESTÄ

Suomessa toiminut julkinen Kommunistisen nuorisointernationalen osasto, Suomen sosdem nuorisoliitto, lakkautettiin v. 1923. Vallankumouksellinen nuoriso vastasi heti porvariston iskuun perustamalla uuden joukkojärjestön, Sosialistisen nuorisoliiton. Mutta selvää oli, ettei avoimelle kommunistiselle nuorisotoiminnalle enää ollut Suomen lakien rajoissa tilaa. Senvuoksi alettiin puolueen ja KNI:n ohjeiden mukaan jo v. 1924 lopussa muodostaa kommunistisen nuorisoliiton maanalaista verkostoa ja sen johtavia elimiä, joihin ensi kädessä vedettiin entisen julkisen toiminnan aikana tunnettuja nuorisoliittolaisia. Ei kuitenkaan ryhdytty jo alkuaikana ja varsinkin seuraavien vuosien kuluessa tarpeellisella voimalla toteuttamaan päätehtävää: luomaan liiton järjestöjä työpaikoille, maataloille ja kyliin. Sensijaan suuntautui liiton työ joukkojen voittamisen tarkoituksessa yksipuolisesti julkisiin järjestöihin, Sosialistisen nuorisoliiton osastoihin ja opintojärjestöihin, joissa oleviin joukkoihin liitolla fraktioittensa kautta olikin erittäin suuri vaikutusvalta. Tätä vaikutusvaltaa liitto ei käyttänyt oikealla tavalla, julkisissa järjestöissä tehtiin työtä kaikkien "taiteen" sääntöjen mukaan varoen tarkasti liiton kommunististen "kasvojen" paljastamista joukoille minäkään kysymyksen yhteydessä. Tällaisen politiikan kiertämätön seuraus oli, että työtätekevät nuorisojoukot eivät oppineet tuntemaan taisteluittensa johtajaa, SKNL:a, näkivät siitä pilkahduksia vain nuorison joukkojärjestöjen ketjun läpi. Kun koko joukkojärjestöjen summa lyötiin hajalle fasistimullistuksessa v. 1930, ei liitto pystynyt verraten heikon itsenäisen organisationsa avulla kokoamaan nuorisojoukkoja taisteluun sitä vastaan, vaan antautui.

Legaalisen toiminnan kaudella, varsinkin vv. 1926—28, tuntui useista liiton jäsenistä siltä, että julkiset järjestöt, joilla

todellakin oli joukkoluonne, antoivat miltei täydet mahdollisuudet vallankumouksellisen hengen ulospursuamiselle. Kun järjestöjä hajotettiin, kokoonnuttiin suurin joukoin työväentaloille ja laulettiin poliisimestarin uhkauksista huolimatta:

“Porvarit, keisarit, helvetti heille olkoon nyt töistänsä armollinen...”

Monasti tehtiin ohranoille kaikenlaista koiruutta ja heitettiin joskus sisun noustessa työväentaloilta uloskin, kuten kävi ohrana Rundmannille ja Kangashaudalle eräässä Helsingin nuorisokokouksessa. Mutta ei opittu mobilisoimaan nuorisoa välittömästi työpaikoilla, ei opittu käyttämään taloudellista ja poliittista lakkoa sellaisena taisteluaseena, johon mahdollisuuksia oli, ei opittu esiintymään kaduilla (mielenosoituksia oli vain vappuna ja kieltolakipäivänä), käymään taistelua niiden vapaudesta ja panemaan tarvittaessa joukolla virkavalalle vastaan sen sekaantuessa asiaan. Nyt saa liittomme maksaa kovaa veroa senaikaisesta politiikastaan, sillä nuorisojoukkojen voittaminen nykyisissä oloissa vaatii ensi kädessä *joukkotaistelun* kehittämistä työpaikoilla ja kaikkialla jokaista kuristustoimenpidettä vastaan.

Ei niin, että tämä kaikki olisi legaalisen toiminnan kaudella aina v. 1930 asti kokonaan puuttunut. Olihan sitä, mutta oli liian vähän. Kommunistisen nuorisoliiton jäsenten päätyö oli julkisissa järjestöissä, ei oman liittonsa välittömän organisaattorisen ja poliittisen vaikutuksen lujittamisessa. Ja se, että nuorisojoukot olivat vastaanottavaisia joukkomielenosotuksiin ja taisteluihin nähden, näkyi monissa eri yhteyksissä. V. 1928, suurten kommunistivangitsemisten aikana, olivat nuorisoliittolaiset kiihkeästi mielenosoituslakon julistamisen kannalla, 1929 toukok. 1 p:nä, jolloin mielenosoitus Helsingissä aiottiin “ruman ilman” vuoksi jättää pitämättä, vei nuoriso lippunsa kadulle ja sai joukot mukaansa, 1929 elokuun 1 päivänä erät nuorisoliiton johtavat elimet osoittivat suurta aktiivisuutta joukkoliikkeiden kehittämisessä. Tämä aika oli joukkojen nopean vasemmistumisen aikaa, mikä näkyi erityisen selvästi juuri nuorisojoukoissa.

Vissi solmukohta liiton kehityksessä oli sen ensimmäinen edustajakokous v. 1929 kesällä, joka rohkeasti tarttui heikkouksiin ja viitoitti uutta suuntaa useissa kysymyksissä.

Kokous ei ollut suuri, siinä oli 10 päätösvaltaista edustajaa, 3 puolueen edustajaa ja KNI:n edustaja. Kokouksen järjestämisessä oli monia vaiheita, parikin kertaa jouduttiin vaihta-

maan kokouspaikkaa ja asuntoja ohranakyttäyksen vuoksi, ja kun viimein päästiin erääseen huoneistoon sijoittautumaan, oli vain muutamalla toverilla uloskululupa. Muut pysyivät viiden vuorokauden ajan tiukasti sisällä.

Kokouksen edustajajoukko kuvaa hyvin liiton senaikaista johtavaa kaaderia. Edustajat olivat, kahta liiton toimitsijaa lukuunottamatta, työläisiä työpaikoilta. 4 oli työmaasolujen, 5 aluesolujen jäseniä. Puolueen jäseniä 3. Nuorisoliiton työssä mukanaoloa kuvaavat seuraavat numerot: v:sta 1924 — 1, 1925 — 3, 1926 — 3, 1927 — 2, 1928 — 1. Osanotto julkiseen vallankumoukselliseen liikkeeseen oli seuraava v:sta 1918 — 2, 1921 — 2, 1923 — 1, 1924 — 2, 1925 — 2, 1926 — 1, 1927 — 2. Miltei kaikki piirien edustajat olivat kuitenkin vasta lyhyen ajan silloisissa luottamustehtävissään olleita. Vähän ennen kokousta oli ollut suuria paloja, joissa oli mennyt yli 20 toveria.

Nämä numerot osoittavat, että edustajain suuri osa oli julkiselta toimintakokemukseltaan varttunutta, mutta toiselta puolen liiton vastuunalaisina työntekijöinä uutta ainesta, jolla oli — työpaikoilla ja työmaasolujen kautta — verraten hyvä yhteys työtätekevään nuorisoon.

Tässä kokouksessa näkyi jo uusi henki toimintaan nähden. Siinä puhuttiin liiton työstä työpaikoilla, kääntein välttämättömyydestä liiton työssä. Ensi kertaa asetettiin niin perinpohjaisesti ja laajasti käsiteltäväksi kysymykset taloudellisesta taistelusta ja työstä maaseudulla. Nämä liiton toiminnan heikoimmat kohdat otettiin yhteisen pohdinnan alaiseksi ja annettiin päätöslauselmissa verraten yksityiskohtaiset ohjeet työtä varten. Ajan merkki oli se, että painostettiin erityisesti *lakkojen politisoimisen ja työväen itsepuolustuksen* merkitystä. Nähtiin siis tilanteen kärjistyminen ja työväenliikettä ja sen nuorisoa uhkaavat vaarat.

Uusia tehtäviä asetettaessa nähtiin myöskin opportunismien vaara liitossa, vaikka nuoriso oli monilla paikkakunnilla esiintynyt julkisesti ja tiukasti Vällärin, Nurmisen y.m. politiikkaa vastaan, mutta sillä itsellään oli toiminnassaan joukko heikkoja kohtia, joihin edustajakokous oikein tarttui. Se muistutti liiton jäseniä opportunistisesta joukkojen taisteluhalun aliarvioimisesta, jota useissa liiton järjestöissä oli ilmennyt elokuun 1 p:n aikoihin ja aikaisemmin samana vuonna. Se muistutti antimilitaristisessa työssä esiintyvistä heikkouksista, jotka ilmenivät varsinkin julkisten kysymysten kokonaan käsittelemättä jättämisessä (omaisten päivät, koulujen milita-

risointi y.m.) ja sotilasvalmennuksen heikkenemisessä. Se muistutti sosdem työläisnuorisoliiton aliarvioimisen vaarasta ja väärästä yhteisrintamataktiikasta, jota oli käytetty elokuun 1 p:n mielenosotukseen valmistauduttaessa sosialidemokraatteihin nähden: jätetty Helsingin sosdem nuorisoliittojärjestön johtoilimille tarjous yhteisestä esiintymisestä, tekemättä sitä tunnetuksi joukoille ja paljastamatta juuri laisinkaan sosdem nuorisajohtajain petosta heidän hylätessään esityksen ilman muuta. Se tarkasti legaalista joukkotoimintaa, huomasi siinä vissiä "puolueettomille vesille" pyrkivään sivistystoimintaan liukumisen vaaraa ja päätti lujittaa kommunistista johtoa. Se varoitti nurkkakuntaisuudesta vallankumouksellisessa toiminnassa, kansainvälisten kysymysten käsittelemättä jättämisessä.

Siis useissa ratkaisevissa työkysymyksissä vaati se muutosta. Ei kuitenkaan nähty aikaisemman legalistisen politiikan tuomaa koko vaaraa eikä hälyytetty koko liittoa täysin äänin jalkeille korjaamaan entistä linjaansa. Ja kun ei sitä tehty, niin ei — monista hyvistä yksityisistä päätöksistä huolimatta — saatu käytännössä sellaista suurta muutosta aikaan, joka olisi ollut tarpeen menestyksellistä taistelua varten fasismia vastaan.

Kokouksen kulku tapahtui myöskin eräessä mielessä käänteen merkeissä. Puolueen edustajat osallistuivat kaikkien kysymysten käsittelyyn johtaen kokousta sanan täydessä merkityksessä. Kokouksen osanottajajoukko oli aktiivista, kävi pelkäämättä heikkouksiin käsiksi ja pyrki sisulla ratkomaan vaikeitakin kysymyksiä. Kokouksen työtempo oli koko ajan tavattoman korkea, aikaa ei ollut paljon käytettävissä, sillä työ kutsui kotipaikkakunnalle. Yhteisellä päätöksellä istuttiin viimeisenä päivänä kokousta aina 4:ään asti aamulla ja muutamien tuntien kuluttua lähti jo osa joukosta matkaamaan kotia kohti — uusin eväin, uusin suurin tehtävin.

Kokouksessa vallinneesta uudesta hengestä todistaa myöskin KNI:n edustajan selostus TpK:lle, jossa hän mainitsee:

"Olen saanut toverien aktiivisuudesta samoinkuin kongressin koko työstä erinomaisen syvän vaikutuksen... Kongressin työhön nähden voi sanoa, ettei se ollut mikään kuiva, pitkäväteinen kongressi. Se oli enemmänkin toverien hyvin aktiivinen, erittäin mielenkiintoinen ja avoin mielipiteiden vaihto. Jokaisesta kysymyksestä keskusteltiin kiihkeästi. Jokainen otti eri kysymyksissä useaan kertaan puheenvuoron. Keskustelut olivat täynnä asia-aineistoa ja osottivat tietoa ja käytännöllistä taistelukokemusta. Vallitsi säälimätön itse-

kritiikki pienimmistäkin puutteista, terve optimismi ja vallankumouksellisen näköalan selvyys...”

Kokouksen jälkeinen toiminta-aika tuntuikin tuovan jossakin määrin muutosta työhön. Keskuskomitean KNI:lle antamissa selostuksissa kerrotaan pyrkimisestä työpaikoille, nuorisoon mobilisoimisesta taisteluun opportunistisakkia, välläriäisiä luopioita vastaan *Tiedonantajan* arvostelukokouksissa, Köpenhaminan sopimuksen ratifioimisen puolesta ammattijärjestön linjalla. Nuorisoliiton johto pyrki määrätietoisesti poistamaan heikkoja kohtia. Mutta aikaa ei enää ollut pitkälti. Fasistien hyökkäykset tihenivät, syksyllä tapahtui Lapualla fasistien hyökkäys opintoyhdistysväen kimppuun, alkoi kansalaiskokousliike, yksityiset pahoinpitelyt, kuristus-toimenpiteet järjestöjä ja varsinkin poliittisia vankeja vastaan. Vastaukseksi niille puhkesi poliittisten vankien nälkälakko, muurien ulkopuolella syntyi laaja puolustusliike, julistettiin suurlakko, joka opportunistien ansiosta kuivui kokoon ja päättyi tappioon. Siitä sai porvariston hyökkäys uuden ponnahtuslautan — kautta linjan alettiin nyt käydä työväenjärjestöjen ja niiden toimitsijain kimppuun.

V:n 1930 keväällä lähetti puolueen johto ja KNI kirjeen nuorisoliiton keskuskomitealle. Siinä kirjeessä hälyytetään viimeisten kuukausien aikana tapahtuneista opportunistisista virheistä, joukkojen heikosta mobilisoimisesta nousevaa fasismia vastaan, järjestöjen toimettomuudesta, heikosta proletariaatin itsepuolustuksesta. Siinä terotetaan aivan oikein huomion keskittämistä tärkeimpiin taisteluaseisiin: joukkolakkoihin ja taistelumielenosoituksiin. Mutta tämän ohjeen toteuttamiseen ei ollut enää pitkälti aikaa jälellä. Kävi niin, että tapausten kehittyessä, jouduttaessa fasistikumoukseen, ei liitto kyennyt taistelua käymään, vaan antautui ilman joukkovastarintaa. Suuret vallankumoukselliset joukkojärjestömmesätiin hajoittaa niiden panematta vastaan. Nuorisoliitto ei ollut päässyt vapautumaan opportunistisesta painolastista, legalistisesta harhasta. Se ei ollut arvioinut oikein vihollisen voimia ja sen hyökkäyksen temppoa, oli yliarvioinut omia voimiaan, ei ollut valmistanut joukkoja taloudellisen ja poliittisen joukkotaistelun tullessa vastaamaan porvariston ja sosiaalidemokratian yhteiseen kavalaan hyökkäykseen.

Fasistikumouksen jälkeen kokoontui liiton johto nopeasti arvioimaan tilannetta. Jo syksyllä 1930 pidettiin puoluejohdon välittömällä ohjauksella — maan rajojen sisäpuolella — maatakäsittävä konferenssi, jossa kaikki piirit Pohjolaa

lukuunottamatta olivat edustettuna. Siinä oli nuorta voimaa, joka vasta muutaman kuukauden oli ollut liiton jäsenenä ja oli ollut aikaisemmassa legaalisisessa liikkeessäkin mukana hyvin lyhyen ajan. Fasistikumous oli pyyhkäissyt suuren osan vartuneemmasta, kokeneemmasta kaartista syrjään: parhaan joukon oli vihollinen vangitsemisten, muilutusten y.m. kautta eristänyt taistelukentältä, heikoimmat ainekset oli taistelu kärkeistyessään karistanut syrjään. Mutta uusi joukko oli uskalliasta eikä rajoittunut enää pohtimaan yksinomaan legaalisia järjestäytymismahdollisuuksia, kuten useasti ennen oli tapahtunut.

Kokouksen oli arvioitava mennyt toiminta, tutkittava antautumisen syyt, osotettava toimenpiteet niiden poistamiseksi ja selvitettävä päätehtävä: joukkovastarinnan järjestäminen fasis-tien riehuntaa vastaan. Siinä nousi ensimmäisenä eteen kysymys taistelusta työpaikoilla ja pikkutyöstä. Kokous asetti taisteluvaatimuksia nuorten taistelulle maaseudulla ja kaupungeissa sekä terotti — selvästi ja moneen otteeseen — että nyt jos koskaan on työtätekevän nuorison taisteleva yhteisrintama tarpeen, jos mielitään tuloksia aikaansaada.

Samalla tavoin asetettiin kysymys taistelusta sotaa vastaan. Fasistikumous antoi pontta Suomen porvariston sotavalmisteluille Neuvostoliittoa vastaan. Konferenssi hälyytti tästä. Se vaati sodanvastaisessa työssämme kaikkien mahdollisuuksien hyväksikäyttöä. Oli tartuttava armeijan "omaisten päiviin", "maanpuolustustilaisuuksiin", mentävä joukkoihin, selvitettävä niille jokapäiväisten lähelläolevien tapausten pohjalla sotaan varustautumisen kysymys ja saatava ne liik-keelle.

Joukkovastarintaa hinnalla millä hyvänsä — oli kokouksen tunnus.

Ja sitä lähtivät nuoret osanottajat vakaasti ajamaan läpi.

V. 1931 ei vielä paljon liikettä synny. Seuraavana vuonna on jo ilmeistä elpymistä havaittavissa. Nuorisoliikehtimisiä Pohjolassa, Turussa, esiintymisiä taloudellisten vaatimusten pohjalla. Mielenkiintoisen kuvan voitettavina olevista vai-keuksista antaa Turun nuorisopiirikomitean selostus liiton jär-jestämästä nuorisomielenosotuksesta maalisk. 19 p:nä 1932. Raportissa kerrotaan:

"Nuorisoliittolaiset järjestivät esiintymisen Pariisin Kommuunin muistolle... Esiintymispaikka oli työläisnuorison virkistyspaikka. Esiintymisen alkaessa oli paikalla lähes 2.000 ihmistä ja poliiseja...

Se aloitettiin huutamalla tunnus. Silloin hyökkäsi esiintyjä hajottamaan poliisi ja paikalle tulleet ohranat ja esiintyjät hajaantuivat miltei vastuksetta. Kokoonnuttiin uudelleen ja huudettiin jälleen tunnuksia, joihin joukot ja varsinkin paikalla olleet sotilaat yhtyivät. Silloin taas aseistetut poliisit, ohranat sekä sotilaspatrulli ryhtyivät raivokkaasti hajottamaan esiintyjä ja lopulta alkoivat hirvittävässä metelissä ajaa ihmisiä kokonaan paikalta pois. Tällöin syntyi vastarintaa, jolloin erästä ohraa annettiin roimasti selkään. Tämän jälkeen joukot hajaantuivat.”

Selostus arvostelee senjälkeen mainitun esiintymisen heikkouksia: puoluejärjestöt olivat siinä vain osaksi mukana, vastarinta ei ollut vielä joukkovastarintaa. Mutta luottamus omiin voimiin oli kasvanut ja toverit toteavat: “Virheitä tehtiin, mutta opitaan ja seuraavalla kerralla korjataan.”

V:n 1932 aikana on jää jo joistakin kohdin murtunut. Luokkavihollinen sen myöskin huomaa. Se tarttuu vastatoimenpiteisiin ehkäistäkseen syntyneen liikkeen leviämisen. Se lähettää provokaattoreitaan varsinkin nuorisjärjestöihin. Toverien kokemus ei riitä, silmä ei ole kaikkialla kyllin tarkka ja siellä täällä onnistuu vihollisen tunkeutua järjestöön. Se merkitsee jonkin ajan kuluttua useiden kymmenien tovereiden telkeämisestä kaltereiden taa. Nuorisoliiton menetykset fasis-tikumouksen jälkeen ovat olleet suunnattoman raskaat.

Vaikkakin nämä menetykset ovat pystyneet liiton työssä aina ajoittain saamaan heikkenemistä ja pysähtymistä aikaan, eivät ne voi työtä estää. Nuorisoliitto taistelee vihollisia vastaan pyrkimällä joka päivä parantamaan työtapojaan, saamaan aikaan tiukan työnjaon, parantamaan työn kontrollia, kohottamaan jäsenistön tietoisuustasoa, opettamaan niille joukkoihin sulautumisen ja niiden johtamisen taitoa.

Tästä käydään taistelua joka päivä, liiton sisällä ja ulkopuolella, raskasta voimia kysyvää taistelua luokkavihollista ja sen agentteja vastaan, työtätekevän nuorison joukkojen voittamiseksi. Ja tässä sankarillisessa kamppailussa korjaa kommunistinen nuorisoliitto myöskin aikaisemman työnsä suuria virheitä ja kasvaa luotettavaksi taistelijaksi ja puolueen apulaiseksi vartiopaikallaan työtätekevän nuorison keskuudessa.

Nuorisoliittolainen

KOLMANNELLE KAUELLE SIIRTYMINEN TAISTELU KÄRJISTYY

Kapitalismi, lujittaakseen taloudellista ja poliittista asemaansa, kiristi entistä häikäilemättömämmin politiikkaansa työväenluokkaa vastaan. Työväen elintaso pyrittiin painamaan alas, verorasitus lisääntyi, ratsionalisointia tehostettiin, työläisiltä kiristettiin yksityisiä työehtosopimuksia ja heitä vainottiin järjestöön kuulumisesta, valtiollista vainoa järjestelmällisesti lisättiin. Sanalla sanoen, pääoman hyökkäys työväenluokkaa vastaan tehostui. Samaan aikaan kansainvälisen imperialismin sotavalmistelut Neuvostoliittoa vastaan voimistuivat. Suomikin kiihdytti sotavarustelujaan.

Luokkavoimien liikkeessä voitiin merkitä työväen vasemmistumisprosessin kehitystä. Aktiivisuutta ilmeni taloudellisen taistelun alalla. Ammattijärjestön jäsenmäärä lisääntyi huomattavasti. Vasemmistolaisessa poliittisessa liikkeessä ilmeni toiminnallisuuden kasvua. SKP vahvisti vaikutustaan työväenliikkeessä.

Alkoi jo tuntua ensimmäisiä merkkejä taloudellisen pulan lähentymisestä. Luokkien välisen taistelun kärjistyminen oli siitä seurauksena. Sosdem hallituksen johtamaa ohrahyökkäystä v. 1927 syksyllä seurasi "suurleikkaus" v. 1928 keväällä. Puolueen johtava kaaderi, SB:n jäsenet, piiriorganisaattorit ja useita piirikomitean jäseniä vangittiin.

Ja tämä isku tuntui. Vaikka puolue oli huomattavasti asemiansa vahvistanut, puoluejärjestö kasvanut, uusia paikalliskomiteoita ja soluja muodostettu sekä solujen enemmistö laskettu muodollisesti työpaikalla olevaksi, ei puolue vielä ollut saanut organisatiotaan tiivistetyksi ja lujitetuksi. Yksi-puolisesti oli edelleen nojaututtu julkiseen vallankumoukselliseen liikkeeseen ja sen johtaviin kerroksiin. Oli kehitetty erilaisia julkisia järjestömuotoja, joissa toimien puolueen jäse-

net vaikuttivat, mutta niihin ei oltu luotu lujaa puolueydintä eikä taattu sen jatkuvaa toimintaa.

Vangitsemisten johdosta järjestettiin laaja vastalauseliike. Huomattavia joukkokokouksia pidettiin, kerättiin varoja vangittujen puolustustaisteluun. Tämä puolustustaistelu sai osaksi poliittisten lakkojen muodon. Helsingissä rakennustyöläiset puolueen vaikutuksesta toimeenpanivat mielenosoituslakkoja. Opportunistiset ammattipamput, Härmä y.m., antoivat julistuksia poliittisia lakkoja vastaan, käyden näin avoimesti esiintymään luokkataistelulinjaa vastaan ja vajoten sitten myöhemmin yhä pitemmälle opportunistisuuden suohon ja luopuuteen.

Puolueen organisatio suuresti kärsi suoritetuista vangitsemisista. Usean kuukauden aikana puolue järjestönä toimi heikosti, monin paikoin puolueen piiri- ja paikalliset johtavat elimet eivät toimineet ollenkaan. Kuitenkin oli puolue jo poliittisesti laskenut juurensa niin syväälle työväenliikkeeseen, että puolue jäsentensä ja "käsivarsiensa" kautta tänäkin aikana tuntuvasti vaikutti vasemmistoliikkeen suuntaan ja kulkuun.

Syksyllä 1928 käydään uudelleen puolueen organisatooriseen rakentamiseen. Toimeenpannaan lyhytaikaiset puoluekurssit ja nuorisoliiton työkonferenssi. Marraskuussa aletaan uudelleen organisoida piirikomiteoita, puoluekeskus vahvistetaan, puolue alkaa taas järjestönä toimia.

Kesällä 1928 pidettiin Kominternin VI kongressi. Sen poliittinen merkitys on erittäin historiallinen. Vahvistettiin Kominternille ohjelma. Tilanteesta suoritettiin perusteellinen analyysi. Todettiin kansainvälisen työväenliikkeen historialliset kehitysvaiheet, jotka ilmaisevat kapitalistisen järjestelmän yleisen pulan vaiheita. Ensimmäinen kausi: sotien ja vallankumouksien ensimmäinen jakso määriteltiin Lokakuun voitollisesta proletaarisesta vallankumouksesta 1917 Saksan vallankumouksen tappioon 1923. Toinen kausi: kapitalistisen järjestelmän osittaisen, tilapäisen vakaantumisen, kapitalistisen talouden "jälleenrakentamisen" vaihe. Proletaarinen armeija käy puolustustaisteluja ja Neuvostoliitossa on tämä vaihe nopeata jälleenrakentamisen aikaa ja vakavaa menestymisen aikaa sosialistisessa rakennustyössä. Kolmas vaihe: "Kapitalismin talous nousee sodan edellisen tason yläpuolelle ja miltei tämän tason yläpuolelle kohoaa SSSR:n talous", kärjistyvät imperialististen valtioiden väliset ristiriidat ja ristiriidat kapitalistimaiden ja Neuvostoliiton välillä, kärjistyvät sisäi-

set ristiriidat kapitalistisissa maissa, työväenjoukkojen vasemmistuminen, luokkataistelun terävöityminen, pääsee valloilleen liikehtiminen siirtomaissa, "tämä vaihe väistämättömästi vie kapitalistisen vakaantumisen ristiriitojen jatkuvan kehityksen kautta kapitalistisen vakautumisen jatkuvaan häiriintymiseen ja kapitalistisen pulan jyrkkään terävöitymiseen".

Tästä analyysistä johtuen määritteli kongressi KI:n taktiikan ja tehtävät. Tässä yhteydessä ei ole tilaisuus niitä lähemmin kosketella. Lyhyesti sanottuna ne edellyttivät: luokkataistelun edelleen kärjistymistä ja sodanvaaran lisääntymistä; tästä johtuen oli kommunististen puolueiden käytävä entistä voimakkaampaa taistelua kapitalismia ja sosialidemokratiaa vastaan, tilanteen vaatimusten mukaisesti lujitettava rivejään bolshevististen organisatioperiaatteiden pohjalla, taisteltava omissa riveissään oikeistolaista päävaaraa ja sovittelijoita vastaan j.n.e.

Miten SKP näitä KI:n VI kongressin asettamia tehtäviä realisoi? Kongressin jälkeen puoluejohto ei käsitellyt, kuten olisi pitänyt, Suomen tilannetta, puolueen asemaa ja tehtäviä KI:n päätösten valossa. Pidetyillä puoluekursseilla kyllä selvitettiin KI:n päätöksiä ja siitä johtuvia tehtäviä Suomessa, mutta se ei tapahtunut perusteellisen selvityksen, konkretisoimisen jälkeen eikä tehty välttämättömiä johtopäätöksiä, vaikka KI:n arviossa esitetyt tilanteen muuttumisen merkit ja sen mukaan myös toimintavelvoitukset olivat Suomessa erikoisen selvät. Taistelu kärjistyi, vainot kiihtyivät, kapitalismin suhteellinen vakaantuminen horjui. Suomessa alkoi taloudellinen pula paljon aikaisemmin kuin monissa muissa maissa. "Kolmannen kauden" kynnet tuntuivat pian työväenluokan niskassa.

KUNNALLISVAALIKAMPPAILU UUSISSA MERKEISSÄ

Syyskauden huomattavimpana poliittisena kamppailuna oli kunnallisvaalitaistelu. Tässä taistelussa pyrki puolue vaikuttamaan siten, että sosialistisen työväen ja pienviljelijäin vaalitoiminta olisi käynyt itsenäisen esiintymisen muodossa, kiellettyä kaikesta vaaliyhteydestä paikallisten sosialidemokraattisten järjestöjen kanssa. V. 1925 vaaleissa oli näet noin 200 maalaiskunnassa vasemmistolainen työväki ollut vaaliliitossa tai esittänyt sekalistoja sosialidemokraattien kanssa. V. 1928 käydyissä vaaleissa oli tällaisia tapauksia tarkistamattomien tietojen mukaan noin 50. Kaikkiaan osallistuttiin vaa-

leihin omilla ehdokaslistoilla 257 kaupunki-, tehdas- ja maalaiskunnassa (v. 1925 vain 135). Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin saavutukset vaaleissa olivat kaikkein voimakkaimmat, sosialidemokraattien äänestäjäkannatus kasvoi suhteellisesti heikommin, mutta yleensä oli sen äänimäärä paljon suurempi. Huomattava kasvu oli sosialistisen työväen ja pienviljelijäin vaaliliitoilla sellaisissa noskelaisissa pesäpaikoissa kuin Tampereella, jossa kasvu oli 77 %, Viipurissa 52,7 %, Kotkassa 41,8 %. Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin vaaliliitto voitti itsenäisillä vaalilistoilla 370 uutta paikkaa kunnanvaltuustoissa koko maassa aikaisemman 600 lisäksi.

Nämä vaaliluvut kuvastavat puolueen poliittisen vaikutuksen lisääntymistä. Ohjeena oli: jyrkkä rintama sosialidemokratiaa vastaan. Sosialidemokratia oli kunnanvaltuustoissakin harjoittanut yhteistoimintaa porvarispuolueiden kanssa. Sosialidemokratia ollessaan v. 1927 porvariston hallituksessa toimeenpanemassa kapitalistien politiikkaa oli paljastanut itsensä luokkatietoisten työläisten ja pienviljelijäin silmissä ja yhä selvemmin tullut porvariston yhteiskunnalliseksi päätueksi. Tätä tosiasiaa ei laajoille joukoille riittävästi saatu selvitetyksi, vaan aiheutti sosialidemokraattien hallituksessa olo legaalisuuden harhoja.

Vaalitulokset osoittivat laajojen työväenjoukkojen vasemmistumisen. Ne osoittivat, että oli ollut oikein pitää poliittisena päälinjana työtätekevän väestön laajojen joukkojen kokoamista työtätekevien asian ja oikeuksien puolesta taistelevaksi yhteiseksi taistelurintamaksi ja käydä myöskin kunnallisella alalla leppymätöntä taistelua valkoista valtakomentoa, kapitalismia sekä porvarien ja sosialidemokraattisten johtajien yhteisesti ylläpitämää porvarillista kunnalliskomentoa vastaan.

Vaalikamppailussa siis asetettiin kysymys luokkalinjaisesti terävämmin kuin aikaisemmin. Tämä oli tietysti Suomen olojen mukainen, vastaten samalla Kominternin yleistä linjaa: luokka luokkaa vastaan.

Tätä oikeata taktiikkaa ei kaikkialla toteutettu täydellä päätäväisyydellä. Muutamilla paikkakunnilla ei käyty taistelua sosialidemokratiaa vastaan, vaan niiden kanssa oli yhteistoimintaa. Se oli opportunistista sosialidemokratian aliarviointia ja sopuilla. Vaalijulistuksessa oli koko joukko karkeitä opportunistisia virheitä. Niitä on SKP:n KK:n ja KI:n päätöksissä kritikoitu. Ne päätökset on julkaistu erityisenä kirjasena *V. 1928 kunnallisvaalit, Kokemuksia ja arvostelua*. Niissä yksi-

tyiskohtaisesti todetaan se ristiriitaisuus ja sekavuus, mikä valitsi eräiden tärkeimpien periaatteellisten kysymysten käsittelyssä. Esim. ei oikein asetettu kysymystä vallankumouksellisen proletariaatin suhteesta porvarilliseen demokratiaan, porvarilliseen parlamenttarismiin ja porvarilliseen valtioon. Vaalijulistuksessa todettiin aivan oikein, että työtätekevän demokratia on mahdollinen vain porvariston luokkaherruuden kukistamisen jälkeen, mutta tämä oikea asettelu sitten sotketaan epäselvään vaatimukseen "taistelusta todellisen työtätekevien demokratian puolesta", nähden yhdeksi tieksi tämän saavuttamiseksi "kaikkien kunnanvaltuustojen työläisten ja talonpoikien käsiin" siirtymisen. Vaalijulistus, esittäen vaatimuksen: "Porvarillisten valtaherrain kunnalliselle mielivallalle ja valkoisen vallan sorto- ja väkivallalle on asetettava sulku", kylvää vahingollisia harhoja, samoin kuin johtopäätökset, että "kunnalliset hallintoelimet on saatava toimimaan työläisten ja maalaisrahvaan hyväksi" ja "valtiovalta älköön enää ohjatko ja komentako järjestysvaltaa" kuin myöskin "kapitalistien valtiiovallan sekaantuminen kunnallishallinnon asioihin vaaditaan lopetettavaksi" — nämä virheelliset asettelut, kuten KK myöhemmin kritikoit, "ovat omiaan kylvämään joukkojen keskuuteen reformistisia harhoja, sillä kommunistit ovat velvolliset tekemään itselleen selväksi tällaisten vaatimusten utopistisuuden ja selittämään joukoille, että porvarillisen vallan sekaantuminen mainittuihin asioihin porvariston diktatuurin vallitessa on kiertämätöntä". Nämä kunnallisvaalijulistuksessa olevat virheet sekä erällä paikoilla sopuileva suhtautuminen sosialidemokratiaan olivat heijastusta sosialidemokratian ideologisista jätteistä.

Tämä kritiikki KK:n ja KI:n taholta annettiin keväällä 1929 ja päätökset julkaistiin kesällä siihen aikaan kun alkoi avoin taistelu opportunisteja vastaan vasemmistolaisessa liikkeessä. Niiden käsittely puoluejärjestöissä jäi kuitenkin varsin puutteelliseksi. KK:n päätöksessä asetettiin kysymys oikeistovaarasta, todeten että "vaalitaistelussa paljastuneet oikeistolaiset virheet ja horjahdukset osottavat ensiksikin, että vallankumousliikettä uhkaava päävaara nyt on oikeistolaisvaara, sosialidemokratian vaikutuksen vaara, ja toiseksi, että se vaara nykyoloissa uhkaa sekä sisältäpäin että ulkoapäin, mikä velvoittaa mitä tarmokkaimpaan, tiukimpaan taisteluun kaikkia oikeistolaisia virheitä, horjahduksia ja kallistumisia sekä niihin sovinnollisesti suhtautumista vastaan".

KI:n päätöksessä SKP:n KK:n oman kritiikin jälkeen satuvasti todetaan:

“Nämä yksinomaan oikeistolaiset virheet kunnallisvaalien aikana osoittavat, että päävaara, joka tänä aikana uhkaa Suomen vallankumouksellista liikettä ja myös Suomen kommunistista puoluetta, on oikeistolaisen opportunistin vaara, mitä vastaan puolueen kokonaisuudessaan tulee käydä mitä päättävää ja säälimättömintä taistelua. Vaikeissa maanalaisuuden oloissa, toiselta puolen, ja laajan julkisen toiminnan oloissa, toiselta puolen, jolloin pienen illegaalisen puolueen täytyy pyrkiä saamaan johtavaa vaikutusta kaikissa mahdollisissa, ei vaan työväenluokan, mutta myös talonpoikaiston ja osittain kaupungin pikkuporvariston joukkoliikkeissä ja järjestöissä (ammattiliike, kulttuurivalistusliike, raittiusliike j.n.e.) — oikeistovaara esiintyy ennen muuta pikkuporvarillisen ajattelukanan ja mielialojen, laillisuuden pyrkimysten paineena puolueeseen, pelkona näyttää omia vallankumouksellisia kasvojaan, pyrintönä vaihtaa laittomat järjestöt puhtaasti laillisiin, laillisten joukkojärjestöjen pyrkimyksenä irtautua kommunistisen puolueen lujan kontrollin ja johdon alaisuudesta, myöskin osittaisena sopeutumisenä vallitsevaan järjestelmään, ja lopuksi — sodan vaaran aliarvioimisena ja sosialidemokratiaa vastaan käytävän taistelun voimistuttamisen välttämättömyyden käsittämättömyytenä.”

Ja aivan oikein totesi KI sen suuren opportunistisen heikkouden, että vaalijulistuksesta puuttui arvio uudesta kaudesta, sanoen:

“Vaaliliiton” vaalipatformusta puuttui arvio uudesta kaudesta, maailman kapitalismin kriisin kehityksestä ja tämän kriisin kehityksestä Suomen erikoisolissa. Siitä puuttui myös, yhteydessä edelläsanotun kanssa, ne erikoiset taistelu-tehtävät, mitkä Suomen työväenliikkeen edessä ovat kansainvälisen porvariston (Suomen porvaristo mukaan luettuna) Neuvostoliittoa vastaan tähtäämän sota-valmistelun, voimistuvan pääoman hyökkäyksen ja työväenluokan vasemmistumisen taustalla.”

Vallankumouksellisella työväellä ja pienviljelijöillä oli noin 1000 edustajaa kunnanvaltuustoissa. Edustajain toiminnassa ilmeni pyrkimys työtätekevien etujen puolustamiseen, mutta näitä edustaja-asemia ei aina osattu käyttää johdonmukaisen luokkalinjan ajamisessa. Tällä alalla ehkä enemmän kuin millään muulla ilmeni käytännön opportunistia, lankeemuksia “rakentavaan työskentelyyn” porvarillisen kunnan elimissä. Kunnallispolitiikan kysymyksiä ei käsitelty eikä virheitä arvosteltu lehdissä, mikä olisi ollut välttämätöntä, varsinkin kun maaseudulla oli vähän puoluejärjestöjä ja tietoisuus oli heikko. Kunnalliseen toimintaan alettiin puolueen taholta kiinnittää käytännöllistä huomiota vasta myöhään.

TAISTELU AMMATTIJÄRJESTÖSTÄ

Tähän kauteen sisältyy ratkaiseva taistelu ammatillisen liikkeen luokkalinjasta, yhtenäisyydestä, AJ:n olemassaolosta, AJ:n, joka sittemmin tuli sosialifasistien ja pääoman yhteishyökkäyksellä fasistimullistuksessa hajoitetuksi.

Taistelu, kuten aikaisemminkin, kärjistyi taas kansainvälisten kysymysten yhteydessä, ja siinä oli pääasiana taistelu reformistisen ja vallankumouksellisen linjan välillä.

Vuosina 1926—27 olivat keskeisimpinä riitakysymyksinä Oudegest-jutun jälkiselvittelyt ja AJ:n suhtautuminen englantilais-venäläiseen yhtenäisyyskomiteaan. Sosialidemokraattiset johtajat ja ammatillisen liikkeen johdossa olevat opportunistit eivät jaksaneet sulattaa Oudegest-jutussa kärsimiänsä tappioita. Kaikin keinoin he taistelivat AJ:n kongressin v. 1926 tekemää kansainvälisyyskysymystä koskevaa yhtenäisyystaistelupäätöstä vastaan.

Englantilais-venäläisen komitean hajoamisen jälkeen v. 1926 joutui Suomen AJ näyttämään huomattavaa osaa luokkataistelun kannalla olevan ammatillisen liikkeen kansainvälisessä yhtenäisyystaistelussa. Kominternin ja Profinternin taholta painostettiin tämän taistelun merkitystä. Puolueemme asetti-kin AJ:n johdossa oleville jäsenilleen konkreettisia tehtäviä, joiden mukaan heidän tuli toimia ja taistelua johtaa. Niihin emme kuitenkaan tässä yhteydessä voi lähemmin puuttua.

Vastapainoksi SAJ:n yhtenäisyystaistelulle järjesti Amsterdamin internationale Suomen ja Skandinavian maiden reformististen ammattiyhdistysjohtajain avustamina skandinaivialais-baltialaisen ammattiyhdistyskonferenssin. Tämän konferenssin — joka kokoontui Tukholmassa joulukuussa 1926 ja jota Oudegest persoonallisesti johti — tarkoituksena oli julistaa Suomen ammattijärjestö saartotilaan, katkaista sen kansainväliset suhteet, ellei se luopuisi yhtenäisyystaistelustaan ja liittyisi Amsterdamiin. Tähän amsterdAMILAISTEN ruokottomaan hyökkäykseen vastasi SAJ reippaasti. Konferenssiin otettiin osaa ja Oudegestin ultimatumiin ja skandinaivialaisten reformistien saartouhkaan vastattiin vastahyökkäyksellä. Konferenssissa esitettiin Suomen ammattijärjestön koko yhtenäisyystaistelun ohjelma ja osoitettiin, että juuri Amsterdamin reformistiset johtajat yhteisrintamassa maailman kapitalismin kanssa taistelevat ammattiyhdistysliikkeen kansainvälistä yhtenäisyyttä vastaan. Suomen AJ:n päätöslauselmien puolesta

äänestivät Suomen edustajain lisäksi vain Norjan AJ:n kaksi vasemmistolaista edustajaa kaikkien muiden äänestäessä niitä vastaan. Päätöslauselmat julkaistiin skandinavialaisissa vasemmistolehdistä ja ne herättivät voimakasta vastakaikua vallankumouksellisen ammattiyhdistysväen keskuudessa, erikoisesti Norjassa. Oudegestin ja kumppanien tämäkin hyökkäys tuli siten lyödyksi takaisin.

Skandinavialais-baltialaisessa konferenssissa Suomen AJ ensimmäisen kerran kansainvälisessä konferenssissa signalisoi odotettavissa olevasta fasistivaarasta. Sen toimesta esitettiin päätöslauselma, jossa kaikkia konferenssiin osaanottaneita ammattijärjestöjä kehoitettiin yhteisrintamassa taisteluun fasisminvaaraa vastaan. Painostettiin, että erikoisesti Liettuassa juuri sillä hetkellä oli fasistikaappaus odotettavissa. Tätä ehdotusta pitivät Oudegest ja Skandinavian reformistit naurettavana. Erikoisen ilkeän puheenvuoron käytti Liettuan AJ:n sosialidemokraattinen edustaja, joka vakuutti, ettei heillä ole mitään fasistivaaraa ja tahtoi olla purevan ilkeä sanoessaan, että hän luulee tuntevansa Liettuan olot paremmin kuin Suomen AJ:n edustajat, jotka eivät tiedä heidän oloistaan muuta kuin muka sen, mitä "Moskova heille syöttää". Muutama päivä myöhemmin, samana päivänä, jolloin tämä "tilanteen tunteva" edustaja oli matkalla Tukholmasta kotiinsa tapahtui Liettuassa Voldemarasin fasistikaappaus, ja tämä fasisminvaaraa pelkäämätön sosialidemokraatti joutui heti maihin astuttuaan fasistien vangiksi. Tiilenpäitä lukiessaan hän varmaankin tuli monta kertaa muistaneeksi Suomen AJ:ä ja sen tilannearviota.

Tukholman konferenssin yhteydessä yrittivät Suomen sosialifasistit entistä raivoisammin hyökätä AJ:n kimppuun. Saatuaan tietää, minkälaisella ohjelmalla Suomen AJ ottaa osaa konferenssiin, he uhkasivat erota AJ:stä ja hajottaa sen. Edellämainittu Liettuan tapaus ja se voimakas liikehtiminen, jonka SAJ:n esiintyminen nostatti ei ainoastaan Suomessa, vaan Skandinaviassakin teki heidän aikeensa sillä kertaa tyhjiksi.

Skandinavialais-baltialaisen konferenssin jälkeen alkoi Norjankin AJ:ssä voimakas liikehtiminen. Vasemmistolainen aines kommunistien johdolla vaati lähempää yhteistyötä Suomen AJ:n kanssa ja taistelua kansainvälisen luokkataistelu-yhtenäisyyden puolesta reformistisia hajoittajia vastaan. Puolueemme ja Suomen AJ:n toimesta julkaistiin Norjan vasemmistolehdistä selostuksia SAJ:n yhtenäisyystaistelusta ja

vedottiin Norjan työläisiin. Lähetettiinpä edustajiakin Norjaan tätä kysymystä selostamaan. Täten muokattiin maaperää joulukuussa 1927 kokoontuvalle Norjan AJ:n kongressille, jossa kansainvälisyyskysymys tuli ratkaistavaksi.

Norjan, samoin kuin Suomenkin työläisten enemmistö oli kansainvälisen luokkataisteluyhtenäisyyden kannalla. Kummankaan maan ammatilliset järjestöt eivät kuuluneet Amsterdamiin. Ja kummassakin maassa oli joukkojen keskuudessa käynnissä voimakas yhtenäisyysliike sosialidemokraattisia johtajia ja ammattibyrokratteja vastaan, jotka vehkeilivät näidenkin maiden ammatillisen liikkeen viemiseksi Amsterdamin internationaleen. Norjan työläisten painostuksesta Norjan ammattijärjestön kongressi teki aloitteen yhtenäisyyskonferenssin pitämiseksi Norjan, Suomen ja Neuvostoliiton ammatillisten järjestöjen kesken. Tämä konferenssi pidettiin Köpenhaminassa helmikuussa 1928. Siinä käsiteltiin kysymykset ammatillisen liikkeen kansainvälisestä yhtenäisyydestä ja keskinäisten sopimusten laatimisesta ja julistus sodanvaaraa vastaan.

Kansainvälistä yhtenäisyyttä koskevassa kysymyksessä tehtiin päätös, jonka mukaan Suomen ja Norjan ammattijärjestöt yhdessä kutsuvat Profinternin ja Amsterdamin yhteiseen konferenssiin neuvottelemaan ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisestä yhtenäisyydestä. Jo tämän päätöksen täytäntöönpanossa saboteerasivat Norjan AJ:n tranmaelilaiset johtajat.

Suomen AJ:n painostuksesta lähetettiin kuitenkin keväällä 1928 molempien ammattijärjestöjen allekirjoittamana kutsukirje sekä Profinternille että Amsterdamille. Profintern vastasi kutsuun myönteisesti, mutta, kuten jo päätöstä tehtäessä oletettiin. Amsterdamin johtajat hylkäsivät sen ilman muuta, osoittaen täten taas kerran, että he taistelevat ammattiyhdistysliikkeen kansainvälistä yhtenäisyyttä vastaan.

Köpenhaminassa laadittuun sopimukseen sisältyi pyrkimys kansainvälisen ammatillisen liikkeen yhtenäisyyden aikaansaamiseen pohjalla, joka määriteltiin sopimuksen ensimmäisessä kohdassa näin:

”1. Pyrkien päättävästi yhteiseen taisteluun työväenluokan etujen puolesta porvaristoa vastaan Norjan, Suomen ja Neuvostoliiton ammattijärjestöt ovat päättäneet yhdistää voimansa työskentelemään ammatillisesti järjestyneiden työläisten kokoamiseksi yhtenäiseen, luokkataistelun pohjalla olevaan ammatilliseen internationaleen ja saadakseen aikaan läheisemmän yhteistyön asianomaisten ammattijärjestöjen välillä.”

Sopimuksessa oli myös määritelty avunannosta taloudellisiin taisteluihin. Lisäksi hyväksyttiin erityinen yhtenäisyyttä koskeva päätöslauselma sekä päätöslauselma imperialistista sotaa vastaan.

Tämän konferenssin hyväksymäin sopimuksen ja päätösten ratifioimisesta, vahvistamisesta, syntyi sitkeä taistelu. Suomen sosdem puolue lehdistöineen alkoi kiihkeän hyökkäyksen. Sosdem lehdistön jokaisessa numerossa oli palstamäärin kirjoituksia sopimuksen hyväksymistä vastaan. Sosialidemokraatit avoimesti uhkailivat hajoituksella, johon porvarit heitä yllyttivät ja painostivat.

Vasemmistotyöväenlehdet ja ammatilliset järjestöt vaativat sopimuksen vahvistamista.

Noskelaisten provokatiohyökkäys osaltaan aiheutti sen, että sopimusta ei heti konferenssin päätyttyä vahvistettu, vaan se lykkääntyi. Nosket käyttivät kaikkia keinojaan provoseraukseen sopimusta vastaan. Kun sopimuksessa oli kohta ja konferenssissa hyväksyttiin päätöksiä, jotka koskivat taistelua imperialistista sotaa vastaan, niin nosket selittivät ne muka "maanpetoksellisiksi". He harjoittivat törkeätä demagogiaa "punaisesta imperialismista" toistaen imperialistien monasti koluamia juttuja Neuvostoliittoa vastaan. Tämä heidän metelinsä ja samaan aikaan tapahtunut ohranahyökkäys, AJ:n sihteeri Tuomisen y.m. vangitseminen aiheutti horjuntaa AJ:n johdossa. Puolueenkin johtavissa piireissä ilmeni pyrkimystä riistää sosialidemokraateilta tuo agitatioaihe sekä ohranalta muodollinen syy AJ:n kimppuun käymiseen tarkistamalla sopimuksen sanamuotoa sodanvastaista taistelua koskevassa kohdassa, josta sopimuksen lisäksi oli hyväksytty eri julistus, missä avoimesti asetuttiin Neuvostoliiton puolustamisen kannalle. Harkittiin myös taktilliselta kannalta, oliko ajankohta sopiva ratifioimiselle ottaen huomioon AJ:n hajoitusuhkan valtiovallan taholta.

Tämä viivyttely ja horjunta on jälkiarviossa merkittävä opportunistiseksi virheeksi. Sopimus olisi ollut tuoreeltaan heti vietävä joukkojen käsiteltäväksi ja vahvistettavaksi. Erikoisesti olisi ollut korostettava sopimuksen luokkataistelulisältöä, taistelun voimistamista pääoman hyökkäystä vastaan. Norjan AJ:n johto olisi siten asetettu välittömän vahvistamisveloituksen eteen ja sen kieltäytyminen olisi voitu paljastaa. Sopimusta olisi tullut käyttää kansainväliseen propagandaan yhtenäisyyden hyväksi, Amsterdamin johtoa ja kansainvälistä sosia-

lidemokratiaa vastaan. Harkinnan jälkeen eri elimissä tultiin lopuksi sille kannalle, että tuo sotaa koskeva kohta ei erityisemmin ole vahvistamisen esteenä, vaan että sosialidemokraatit, jotka taistelevat kaikkea proletaarista luokkayhtenäisyyttä vastaan, tulevat kaikessa tapauksessa taistelemaan sopimuksen vahvistamista vastaan ja loppujen lopuksi käyvät ammattijärjestönkin hajottamiseen, vahvistettakoon sitten sopimus tai ei, elleivät nosket saa kaapatuksi ammattijärjestöä komentoonsa. Tämän vuoksi tultiin siihen tulokseen, että sopimus on ensi tilassa ratifioitava.

AJ:n johto asetti sitten sopimuksen järjestökäsittelyyn: Perusjärjestöjen tuli antaa sopimuksesta lausuntonsa, mutta AJ:n johto orppoportunistisesti pidättyi esittämästä omaa kantaansa. Syksyllä alkoivatkin vasemmistolehdet ja perusjärjestöt uudelleen käsitellä sopimusta ja vaativat sen vahvistamista. Nosket jatkoivat häikäilemätöntä vastahyökkäystä. Ne tilasivat reformistibyrokraateilta Ruotsista ja Tanskasta uhkauskirjoituksia ja haastatteluja, joilla, uhaten erottamisella skandinaviaalaisesta federatiosta ja kansainvälisestä sihteeristöstä, yritettiin terrorisoida Suomen ammatillisia järjestöjä, sanella niille uhkaehtoja, estää niiden vapaata harkintaa. Norjan AJ:n tranmaelilainen johto, joka ei alun alkaen rehellisesti ollut sopimuksen kannalla, lykkäsi vahvistamisen. Suomen sosialidemokraateilla oli erityinen "amatillisten yhdistysten keskus-toimisto", joka palkattuine toimitsijoineen johti hajoitustyötä.

Socialidemokraatit eivät tyytyneet vain tähän järjestöjen sisäiseen hajoitustyöhön ja provokatioon. Ne kävivät aito "länsimaiseen" tapaan murtamaan lakkoja. Satamatyöläisten lakkoa, joka oli kestänyt useita kuukausia, ne saboteerasivat. Sosialidemokraattien johtama satamatyöläisten artteli Viipurissa toimi rikkurina. Muuallakin oli sosialidemokraatteja satamalakon aikana rikkureina. Häikäilemätön noskelainen hyökkäys oli Lähteen yritys useita kuukausia kestäneen Nokian kumityöläisten lakon murtamiseksi. Lähde yritti tehdä sopimuksen työnantajain kanssa sivuuttamalla työläisten omat järjestöt. Tämä kuohutti työläisiä kaikkialla maassa. Lakkolaiset eivät kuitenkaan antaneet Lähteen yritysten murtaa rintamaa.

Tämä kiihkeä taistelu Köpenhaminan sopimuksesta oli näin pohjaltaan taistelua luokkataistelulinjasta amatillisessa liik-keessä, samalla kun se oli oivallinen tilaisuus korostaa kansainvälistä taistelua sosialidemokratiaa vastaan.

Haliituskin teki näihin aikoihin ministeri Mannion alotteesta

ehdotuksen Mond-konferenssin, s.o. työnantajain ja ammattillisten järjestöjen edustajain neuvottelun järjestämiseksi "työrauhatilanteen" ylläpitämisestä, työnantajain ja työläisten yhteistyöstä. Tässäkin kysymyksessä, kun AJ:n johto, korjattuaan ensin ottamansa epäselvän asenteen, kieltäytyi neuvottelusta, avasivat noskelaiset rumputulen AJ:ä vastaan. Ne huusivat, miten SKP:n johdon "sisärengas määrää" tässäkin kysymyksessä.

Lähestyi Suomen AJ:n kongressi.

Tällaisen noskelaisen painostuksen johdosta AJ:n johto horjui eikä ottanut päättävää askelta Köpenhaminan sopimuksen ratifioimiseen, vaikka järjestöjen valtava enemmistö oli sitä vaatinut. Kuvaavaa johdon asenteelle on, että se ei esittänyt mitään omaa kantaansa ehdotuksissaan edustajakokoukselle. Vaikka eräillä liitoilla oli jo olemassa ja toisilla oli tekeillä yhteistyösopimuksia Neuvostoliiton ammattillisten järjestöjen kanssa, niin AJ:n johto ei lausunut niistä omaa kantaansa. "Mitään sanomattomuus on tässä suhteessa periaatteettomuutta, joka asettaa AJ:n toimikunnan omituiseen asenteeseen" kirjoitimme *Tiedonantajassa* ennen alustusvihon ilmestymistä, kun tuli tietoon AJ:n johdon opportunistinen kannattomuus. Edelleen tiukasti vaadittiin Köpenhaminan sopimuksen vahvistamista ja sitä varten "ennen kaikkea on jatkettava — merkittiin suunnaksi — joukkojen horjumatonta esiintymistä ja toimintaa ammattijärjestön säilyttämiseksi yhtenäisenä luokkataistelun kannalla olevana taistelujärjestönä. Sosdem herrojen hajoitusyritykset parhaiten torjutaan joukkojen esiintymisillä ja estetään opportunistiset hoipertelut ja antautumiset, jos sitä tietä jotkut aikovat kulkea ja ammattijärjestömme reformistiseen haisevaan suohon aikovat lykätä."

AJ:n silloinen johto, josta puoluevaikutus vangitsemisten kautta heikkeni ja jossa opportunisti siten tuli ilmeisemmäksi, ei itse asiassa pannut tikkua ristiin hajoitusvaaran edessä. Sen politiikka ei ollut joukkojen mobilisoimispolitiikkaa AJ:n yhtenäisyyden puolesta. Perusjärjestöissä esitettiin vaatimuksia yleisäänestyksen toimittamisesta AJ:n ehjänä säilyttämisen puolesta, mutta sitä ei toimeenpantu, vaan johdossa olevat esittivät toisarvoisia verukkeita. Puolue johti välittömästi tätä yhtenäisyystaistelua joukkojen keskuudessa.

AJ:n vasemmistolaisten johtavien toverien kantaa tässä tilanteessa kuvaa maaliskuun puolivälissä pidetty neuvottelukokous. "Tässä kokouksessa ilmeni" — kertoo kokouksessa ollut

toveri — “että joidenkin vasemmistolaisten toverien taholta oli esitetty ajatus, että AJ:n tulisi liittyä Amsterdamin internationaleen ja näin estää noskelaisten hajoitus. Välläri ilmoitti avoimesti kantansa olevan, että Amsterdamiin olisi liityttävä, koska vain sen kautta voidaan AJ:n yhtenäisyys säilyttää ja hajoitus estää. Toiselta puolen oltiin sitä mieltä, että Amsterdamiin liittyminen ei poista hajotusuhkaa, vaikkakin se siirtää sitä tuonnemmaksi. Jos liitytään, merkitsee se koko tähänastisen politiikan tuomitsemista, ja on hyvin todennäköistä, etteivät joukot voi seurata perässä. Syntyy hajaannus itse joukkojen keskuudessa. — Päätökseksi tuli, että asetutaan riippumattomuuden kannalle edelleen. Köpenhaminan sopimuksen vahvistamista ennen AJ:n kokousta vastustettiin. Katsottiin tämän sopimuksen olevan sellaisen, että jos se vahvistettaisiin, niin sillä annettaisiin paras ase hajottajille ja hajottajat saisivat sen varjolla taaksensa verraten suuren työläisjoukon, jopa joukon vasemmistolaisiakin, jotka pitävät kiinni liittojen kansainvälisistä yhteyksistä länsimaihin, jotka sopimuksen hyväksymisellä tulisivat katkaistuiksi. Sopimus esitettiin siirrettäväksi AJ:n kokoukselle tunnustamalla sen merkitys, mutta sen vahvistamisen kannalla kokouksessa ei yleensä oltu. Arveltiin, että se AJ:n kokouksessakin on lykättävä AJ:n toimikunnalle, jonka, ottamalla huomioon Norjan AJ:n suhtautuminen, on siitä ensin keskusteltuaan sopimuskumppanien kanssa otettava asiaan tilannetta vastaava kanta. Päätökseksi tuli edelläoleva.”

Vasemmistolaisilla johtavilla tovereilla ei ollut varmaa kantaa näissä kysymyksissä. Toivoivat jonkinlaista manööverimahdollisuutta Köpenhaminan sopimuksen käsittelyssä, kuten oli eräissä kysymyksissä edustajakokouksessa 1926 suoritettu. Jotkut kuvittelivat, että jollakin peitetyllä manööverilla nytkin voisi vaikeasta tilanteesta läpäistä. Noskelaisten provokatio vaikutti vasemmistolaisiin johtaviin tovereihin, myös puolueeseen kuuluviin, ja hajottamisvaara pelotti.

Joukkojen keskuudessa oli tehty tunnetuksi puolueen johtava linja: vahvistettava Köpenhaminan sopimus. Perusjärjestöt muutamia harvoja poikkeuksia lukuunottamatta vaativat sitä. Eräät noskelaisten johdossa olevat liitot, liiketyöntekijäin-, kutomo- ja paperityöntekijäin liittojen johdot olivat vahvistamista vastaan.

Tämän kamppailun suurta merkitystä valaisee sekin, että Helsingin vappujuhliissa kaikilta puhujakorokkeilta esitettiin

AJ:n ehjänä säilyttämisen puolesta julkilausuma, joka yksimielisesti hyväksyttiin. Siinä m.m. sanotaan:

“Suomen ammatillisesti järjestynyt työväki on tahtonut edistää kansainvälisen ammatillisen liikkeen eheyttämistä luokkataistelun pohjalla. Tinkimättömänä vakaumuksena julistamme, että edelleenkin on tähän päämäärään taisteltava. Köpenhaminan sopimuksen mukainen yhteistyöpyrkimys edistää kansainvälistä yhtenäisyyttä ja siksi sille on AJ:n valtava jäsenenemmistö kannatuksensa antanut ja vaatinut sen vahvistamista. Siitä seuraa, että kohta kokoontuvan AJ:n edustajakokouksen tulee noudattaa joukkojen vapaata tahtoa, vahvistamalla sopimuksen siten käytännössä edistämällä kansainvälistä eheyttämistä luokkataistelun pohjalla.”

Muitakin periaatteellisia riitakysymyksiä ammatillisessa liikkeessä oli päiväjärjestyksessä, kuten esim. suhtautuminen järjestymättömiin työläisiin ja suhde poliittisiin puolueisiin. Tässä viimeainitussa kysymyksessä olivat nosket monen vuoden aikana harjoittaneet puoluepoliittista vehkeilyä. Meikäläiset olivat jo 1926 hyväksyneet sen kannan, että ammattijärjestön tulee olla itsenäinen, riippumaton järjestö, jonka perusjärjestöt eivät saa kuulua poliittisiin puolueisiin eikä suorittaa puoluetehtäviä, mutta että ammatillisen liikkeen tulee kaikessa politiikassaan tietenkin ajaa työväen luokkataistelupolitiikkaa aina sosialismin toteuttamiseen saakka, kuten säännöissäkkin oli mainittu.

Ammattijärjestön edustajakokous kokoontui toukokuun 10 p:nä. Sen kulun valaisemiseksi julkaisemme tässä kirjeen, joka on kirjoitettu 20. V., välittömästi edustajakokouksen jälkeen:

“Paras aloittaa lopusta. Saattoi jo etukäteen odottaa noskelaisilta tällaista vetoa. Se on suunniteltu yhdessä amsterdamilaiden vieraiden kanssa sitten lopullisesti. Ja mihinkä noskelaiset vastavallankumouksellisesta luonteestaan pääsivät täälläkään, työväen luokkavoimien hajoittaminen ja kapitalismin tukeminen kuuluu niiden historialliseen roliin nykyisellä periodilla. Se siitä.

Kokouksen kulku oli loppupuolelle saakka proletaarisen luokkataisteluhengen mukaista, mutta ennen loppua tapahtui sitten pahoja opportunistisia lankeemuksia. — Toimintakertomuksen käsittely oli vasemmiston taholta asiallista ja vakuuttavaa. AJ:n johto sai pari asiallista muistutusta, kun se oli, seuraten noskelaisten lehtien provokatiota, antanut asiattomia muistutuksia järjestöille. Myös noskelaisten hajotuskoplat ja lehdet saivat paheksumisensa. Kokouksen kulkuun vaikutti heti alussa hyväksytty yhtenäisyysvetoomus, jossa selvästi näkyi se luokkataistelulinja, jota tulee noudattaa. Tämä löi noskeja heti alussa sekaisin ja muodostui niitten esiintyminen asiattomaksi räyhäämiseksi.

Köpenhaminan sopimus muodostui opportunistisen lankeemuksen kiveksi. Jäsenjoukkojen enemmistön kanta oli riidattomasti sen.

vahvistamisen puolesta. Niin oli myös yhtenäisyyden kannalla olevien edustajain enemmistön kanta. Mutta yhtenäisyysryhmässä oli myös sellaisen kannan edustajia, jotka olivat valmiit sopimuksen ilman muuta hylkäämään sillä muka säilyttääkseen yhtenäisyyden. Muurarien ryhmä lienee ollut kokonaisuudessaan hylkäämisen kannalla. Myös osa räätälien ryhmästä ja nahkaliiton ryhmästä. Joissakin muissakin lienee ollut hylkäämisen kannalla olevia yksilöitä. Näiden hylkäävien kantaa vahvisti tai oikeammin sen aiheutti se, että useammat ammattipamput ajoivat sitä omissa ryhmissään — niin lienee tehnyt Raatikainenkin. Ja yleisessä ryhmäkokouksessa suorastaan hylkäämistä ehdottivat Väisänen ja Nurminen. Se kompromissikanta, mikä tuli lopullisesti päätökseksi, se on lähinnä Pekalan kannan mukainen. Siihen alistuivat hyväksymisen kannalla olevat edustajatkin, koska vasemmistoryhmä olisi mennyt hajalle.

Näin muodostunut edustajakokouksen päätös Köpenhaminan sopimuksesta on raskas poikkeama luokkataistelulinjalta, opportunistinen lankeemus ja suuri periaatteellinen myönnytyös noskelaisille. Se on isku joukoille. Pahasti erehtyivät ne, jotka tällä myönnytyksellä luulivat työntävänsä sovinnon luun noskelaisten kurkkuun. Ei se niille riittänyt, enemmän ja täydellistä antautumista heidän edessään ne vaativat.

Valiokunnissa oli vielä asioita käsiteltävänä, kun jouduttiin vaa-leihin. Mitään neuvotteluita ei molemmin puolin tästä oltu käyty. Ehdotettiin puheenjohtajaksi Paasivuorta. Hän kieltäytyi. Samoin noskelaiset kieltäytyivät ryhtymästä toimikunnan jäseniksi. Tarkoitus oli selvä: hajoittaa ammattijärjestö. Ja vasemmistolaisissa syntyi paniikkia. Siitähän on osoituksena se, että kun valiokunta oli yksimielisenä ehdottanut, että taloudenhoitajan palkka alennetaan 2000 markkaan kuukaudessa, koska siinä ei tarvita korkealla palkalla olevaa miestä, vaan kanslia-apulainen voi ne tehtävät hoitaa; niinkuin se asiallisesti tekee nytkin, niin tehtiin tällainen päätös. Mutta noskelaisten otteen jälkeen Väisänen ehdotti päätöksen purettavaksi. Sitä joku kannatti. Kukaan ei puhunut vastaan ja päätös julistettiin puretuksi. Myös kun menettelytapavaliokunta ehdotti oikeansuuntaisen ehdotuksen perusteluineen, että Geneven työtoimistoon ei enää lähetettäisi edustajaa, niin arvatenkin "pelastaakseen tilanteen" osa vasemmistolaisia äänesti sitä vastaan entisen päätöksen puolesta.

Muita tehtyjä päätöksiä en voi lähemmin selostaa, kun tekstiä ei ole vielä julkaistu. Esim. työttömyyskysymyksessä oli hyvä ehdotus, mutta sen perusteluita on valiokunnassa sekavammaksi muokattu. Vappujutussa ei päätös tullut ollenkaan onnistunut, kun hyväksyttiin entinen. Juttu käsiteltiin heti kahviloman jälkeen, jolloin suuri osa edustajista oli kokoushuoneesta vielä pois. Siinä olisi päätökseksi pitänyt vahvistaa se alhaalta päin useilla paikkakunnilla toteutettu yhtenäinen käytäntö, mikä nyt on. — No, päätöksethän julkaistaan näinä päivinä lehdissä, joista siis ne saa nähdä.

Mitä edustusuhteisiin tulee, niin äänestykseen oli osaaottanut yhtenäisyyden kannattajia 19.870 ja noskelaisia 8.108 ollen niitä siis 29 %. Tämä suhde on suurempi kuin mitä oli heillä mandaatteja. Mitä mandaatteihin tulee, niin siinä ovat nosket kutomaliitossa tehneet ilmeistä petosta. Todettu, että äänestyspöytäkirjassa oli eräässä.

osastossa merkitty ensiksi 47, mutta sitten merkitty 76 ääntä. Jos tätä väärennystä ei olisi ollut, niin noskelaisilla olisi ollut pari mandaattia vähemmän, ääniero kun oli niin pieni. Mutta, sanoo eräs asiaatunteva, että jos kutomaliitossa olisi täysin rehellistä peliä pelattu, niin noskelaiset eivät olisi saaneet yhtään mandaattia. Sekin oli kieltämättä virhe, että tämän annettiin mennä noin vain ohitse.

Väisästä ehdotettiin silloin sihteeriksi, kun Paasivuorta puheenjohtajaksi. Kun jälkimmäinen kieltäytyi, niin tahtoi ryhmän kokouksessa edellinenkin kieltäytyä, vaikeroi, että hän oli vain suostunut rupeamaan yhtenäisen AJ:n sihteeriksi, niinkuin hajotusaskeleisiin olisi syynä ollut vasemmisto. Väisänen on opportunisti, kyllä se tiedetään... — Paasivuori ei nähtävästi ole alusta alkaen ollut kieltäytymisen kannalla, häntä ovat toiset nosket terrorisoineet. Oli sanonut, että ei hän ole ollut niiden kokouksissa, tarkoittaen hajotajakoplan kokouksia.

Tilanne muodostuu kieltämättä kriittilliseksi. Nosket jatkavat nyt entistä vapaammin hajotustaan. Ne seuraavat nokialaista taktiikkaa. Työnantajilta ne saavat tukea, kun nämä eivät suostu neuvottelemaan "kommunistisen AJ:n" kanssa. Viranomaiset eivät vielä kaikei suoraan käy käsiksi, se ei nyt niille olisi eduksi, mutta fasistisen komennon lujittuessa sekin on edessä. Noskelaiset alottavat hyökkäyksen ja terrorisoivat. Lähin vaara meillä nyt on "omista" opportunisteista ja reformismiin kallistuvista, niihin noskelainen terrorisointi vaikuttaa. Nyt nähdään, kuka mikin on. On alleviivattava, että ei johto pääse hoipertelemaan.

Joukkojen yhtenäisyyskampailua ja joukkojen päättävää toimintaa johdon pitämiseksi kurssissa nyt tarvitaan. Vain joukkojen toiminnalla ja taistelulla saadaan hajoittajain katalat aiheet torjuttuiksi ja ammatillinen liike pidetyksi proletaarisella luokkataistelutiellä."

Edustajakokous, kuten edellä olevassa kirjeessä on kuvattu, alkoi luokkataisteluhengessä, vasemmistolla oli hyökkäyslinja. Noskelaisten vastustuksesta huolimatta alettiin yhtenäisyyskysymyksen käsittelyllä ja siitä hyväksyttiin laaja perusteltu päätös, missä valaistiin kansainvälisen tilanteen tekijät, paljastettiin noskelaisten hajotustyö, asetettiin vallankumoukselliselle ammatilliselle liikkeelle tilanteen vaatimat pätehtävät. Tässä päätöslauselmassa m.m. sanotaan:

"Suomen Ammattijärjestön VII:s edustajakokous on syvästi vakuutettu siitä, että juuri nykyään, jolloin kansainvälinen pääoma, pyrkiessään vakaannuttamaan horjuvaa kapitalistista riisto- ja sortojärjestelmäänsä ja valmistaessaan uutta imperialistista sotaa, joka lähinnä on suunnattu Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton työväenluokkaa ja talonpoikaistoa vastaan, järjestelmällisesti ja itsepintaisesti hyökkää työväenluokkaa ja myöskin sen ammatillisia luokkajärjestöjä vastaan, riisuakseen työväen taistelukyvyttömäksi ja painaakseen työväenluokan nykyistäkin kurjempaan ja ahtaampaan asemaan, on välttämätöntä Suomen ammatillisen liikkeen ehjänä

säilyminen leppymättömän pääomaa vastaan suunnatun luokkataistelun pohjalla ja Suomen työväen ammatillisen joukkojärjestön SAJ:n ehjänä ja kokonaisena säilyminen, työväenluokan ehtojen suojelemiseksi ja turvaamiseksi sekä koko kapitalismin järjestelmään kuuluvan palkkajärjestelmän poistamiseksi, mikä tehtävä Suomen AJ:llä sääntöjen mukaan on."

Tämän periaatteellisen linjan mukaisesti hyväksyttiin muitakin päätöksiä: Amsterdamin internationaleen yhtymisen hylkäämisestä, taistelun käyminen 8-tunnin työpäivän säilyttämiseksi sekä 7 ja 6 tunnin työpäivään siirtymisen puolesta, boikottikysymyksestä, poliittista vainoa vastaan ja tervehdys poliittisille vangeille.

Mutta tärkeimmissä periaatteellisissa kysymyksissä, Köpenhaminan sopimuksen vahvistamisessa ja edustajan lähettämisessä Geneven työtoimistoon, tehtiin antautumispäätös sosialidemokratian edessä. Köpenhaminan sopimuksesta hyväksytyssä päätöksessä tunnustetaan "Köpenhaminan sopimuksen suuri merkitys ammatillisen liikkeen eheyttämiseksi sekä Norjan, Neuvostoliiton ja Suomen ammattijärjestöjen yhteistyön aikaansaamiseksi" ja ilmoitetaan oltavan "sopimuksen hyväksymisen kannalla", mutta "katsoen Suomen ammatillisen liikkeen nykyiseen sisäiseen tilaan jättää edustajakokous kysymyksen sopimuksen vahvistamisesta lepäämään". Ja jos mahdollisuuksia sopimuksen hyväksymiselle myöhemmin esiintyy, voi AJ:n toimikunta uudelleen palata asiaan — sanottiin päätöksessä. Päätös hyväksyttiin vasemmistoryhmän yhtenäisenä säilyttämiseksi, kuten sen ajajat perustelivat, ensin ryhmässä ja se tuli kongressin päätökseksi.

Tämä oli ammatillisen liikkeen opportunistipamppujen (Väisänen, Nurminen, Härmä, Jokela, Kulo, Välläri, Pekkala y.m.) aikaansaannos. Luokkataistelun kannalla oleva enemmistö poikkesi alussa ottamaltaan proletaariselta luokkataistelulinjalta reformistiselle ahtaalle kansalliselle linjalle.

Pääsyy tähän opportunistiseen lankeemukseen on puolueella ja sillä johdolla, jonka vastuulla asian hoitaminen silloin oli. Puolueen fraktiotoiminnan heikkous muodostui tässä poliittiseksi virheeksi. Puolueen jäsenet yleensä tiesivät puolueen kannan sopimuksesta, johtavalla fraktiolla oli ohjeet, joista tietoisia piti olla myös useiden liittojen fraktioissa olevien johtavien toverien, ja SB:n taholta kokouksen aikana jatkuvasti evästettiin eräitä puolueen jäseniä eri piireistä. Mutta kun puoluefraktio ei kysymystä sen tullessa ratkaisevaan vaihee-

seen, varsinaisesti käsitellyt, vaan asia valmistamatta pohdittiin suoraan yleisessä vasemmistolais-yhtenäisyysryhmässä, niin siellä ei enää ollut puolueen linjan mukaista lujaa johtoa. Johdavan fraktion eräiden tunnettujen toverien opportunistista suhtautumista seuraten luulivat arvatenkin monet puolueen jäsenet, että kanta on nyt muutettu, että sopimusta ei lopullisesti vahvisteta. Puuttui bolshevistinen kurssi ja asiat menivät enemmän "omalla painollaan". Tuntui paniikkia ja opportunistit pääsivät vaikuttamaan. Kun noskelaiset kieltäytyivät osallistumasta AJ:n johtoon, pääsi opportunisteja tulemaan heidän paikoilleen. Tähän aikaan ei vielä ollut selvää tinkimätöntä kantaa opportunistien syrjäyttämiseen. Ne eivät myöskään olleet itseään joukkojen edessä vielä täysin paljastaneet, kuten jonkin verran myöhemmin.

TAISTELU JOUKOISTA

Päätösten tultua tunnetuksi oli selvää, että joukot, jotka olivat evästäneet edustajia, eivät hyväksyneet niiden perääntymistä. Alkoi keskustelu AJ:n kokouksesta. Noskelaiset jatkoivat provokatoorisia hyökkäyksiään, julistivat, että edustajakokous "vahvasti kommunistisen toimintaohjelman". Puolueen taholta asiallisesti kritikoitiin AJ:n kokouksen kulkua.

Tiedonantajassa julkaistussa artikkelissa "Pidettävä kurssi" m.m. sanottiin edustajakokouksen kulusta:

"Toimintakertomuksen käsittely siis osoitti sellaisia (AJ:n) johdon poikkeamia, joita valtava enemmistö ei voinut hyväksyä. Nämä johdon heilumiset ovat olleet ilmauksia siitä noskelaisten provosoivasta esiintymisestä ammatillista liikettä vastaan, niitten harjoittamasta poliittisesta painostuksesta ja häikäilemättömästä hajotusuhasta, jolla ne ovat keinotelleet. Johdossa olevat yhtenäisyyden kannattajat ovat myöntyneet noskelaisten edessä, koettaneet opportunistisesti niitä hyvittää ja näin yrittäessään olla 'tasapuolisia' joutuneet keskustalaisuudessaan reformistien aisankannattajiksi. Edustajakokouksen kulku osoitti, että tällaista 'keskustalaisuutta', mikä käytännössä muodostuu opportunistiseksi periaatteettomuudeksi ja oikeistolaisuudeksi, on huomattavasti olemassa. Tämän olemassaoloa ei ole syytä salata, se on osotettava, jotta työväestö sen näkisi ja voisi taistella sitä vastaan. Sillä taisteltava sitä vastaan on, niinkuin kaikkea sitä vaikutusta vastaan, mikä pyrkii viemään toimintaa pois leppymättömästä luokkataistelusta kapitalismia vastaan."

Muodostunutta tilannetta luonnehdittiin seuraavasti:

"Tilanne muodostuu kärjistyneeksi. Voidaan odottaa, että noskelaiset johtoherrat lehdistöineen entistä häikäilemättömämmin toi-

mivät luokkataistelulinjaa vastaan, tekevät rikksellista hajotustyötä ja pyrkivät kaikkiin keinoin anastamaan johdon käsiinsä. Sitä hän ne uhkaavat hajotusjulistuksessaan. Jos ne eivät tässä anastuksessa tule muutoin onnistumaan, käyttävät ne entistä häikäilemättömämmin porvaristoa ja ohraa apunaan. Porvarit ja nosket lujemmin liittoutuvat ammatillista liikettä vastaan.

Onko nyt sitten syytä vaikeromiseen, kun noskelaiset porvariston vaatimuksesta eivät osallistuneet johtoon, vaikka heille suhteellista osuutta tarjottiin. Ei ole! Asia on kumminkin niin, että pääpaino on sittenkin joukoissa, niitten taistelutahdossa ja luokkataistelun kannalla olevassa horjumattomassa johdossa."

Joukkojen edessä avoimesti sanottiin, mistä nyt oli kysymys. Väisänen ja Nurminen, joiden kantaa ja esiintymistä kirjoituksessa nimiltä arvosteltiin, vastasivat puolustellen opportunistista menettelyään. "Nämä mielipiteeni saattavat olla opportunistisia ja oikeistolaisuutta. Minusta se on samantekevää" — lausui Väisänen paasaten "ismejä" ja "lismeja" vastaan ja asettuen luokkataistelukantaa vastaan. Väisäselle vastattiin osottaen opportunistisen linjan perusteettomuuden ja turmiollisuuden ja mihin johtaa se, jos pidetään yhtenäisyyttä jonakin itsetarkoituksena ja antaudutaan sosialidemokraattiselle vastavallankumouksen tielle. Paljastettiin sosialidemokratian kansainvälinen kapitalismin auttajan rooli ja miten Suomenkin nosket nyt seuraavat länsimaisia veljiään. Nurminen lausui edustajakokouksessa ja menettelynsä puolustamiseksi myöhemminkin, että "tilanne ei ole muuttunut", tarkoittaen 1926 edustajakokouksen aikaa. Hän ei ymmärtänyt, että luokkien välinen taistelu oli kärjistynyt, että nosket olivat avoimesti asettuneet pääoman kätyreiksi ammatillisessa liikkeessä, vaatiens täysin reformistista politiikkaa, että tässä tilanteessa sovittelu noskelaisten johdon kanssa olisi ollut poikkeamista pois luokkalinjalta, mitä ei voitu tehdä.

Kävi yhä ilmeisemmäksi, että vasemmistossa tuli tapahtumaan hajaannus. Niinpä eräs ammattiliikkeen johtava toveri 5/6 lausui:

"Tilanne on nyt sellainen, että käsitykseni mukaan syntyy keskuudessaamme ennen pitkää repeämä, jota ei voida välttää. Väisänen on jo osottautunut kaikessa puhtaaksi noskeksi, joka voi mennä miten pitkälle vain. Keskustamiesten kesken on havaittu ryhmätoimintaa, jota näyttää johtavan Kulo. Hän on vaarallisin mies heidän joukossaan. Kiero ja häikäilemätön. Tietenkin on koetettava säilyttää yhteistoiminta heidän kanssaan niin kauan kuin se suinkin on mahdollista, koetettava heidät pakottaa hyökkäykseen noskein hajotushommaa vastaan, mutta jos he siitä huolimatta menevät, niin ei

heitä voida ijan kaiken hännästä kiinni pitää. Ennen kaikkea on vahvistettava omaa joukkoamme, linjaamme.”

Yhä julkeammaksi käyvistä noskelaisesta painostuksesta ja omasta opportunistisesta asenteestaan johtuen ”hoipertelevat” pamput joutuivat paniikkiin. Nyt niiden oli pakko avoimesti paljastaa vasemmistososialidemokraattinen olemuksensa, jota olivat yrittelleet peitellä. Härmä julkaisi vaatimuksen, että on kutsuttava ylimääräinen edustajakokous käsittelemään yhtenäisyyttä. Hänen oli kuitenkin pakko todeta, että ”täytynee kenen tahansa tunnustaa, ettei sosialidemokraateilla niiden (AJ:n edustajakokouksen) päätösten perusteella olisi ollut riittävää aihetta syrjään vetäytymiseen”. Kysymyksessä oli selvä tarkoitus luovuttaa AJ:n johto noskelaisille ”lepytysuhriksi”. Tätä puuhaa vastaan jyrkästi asetuttiin, joukkojen keskuudessa painostaen yhtenäisyyden lujittamista ei noskelaisjohtajien kanssa, vaan sosialidemokraattisten ja kaikkien työläisten kanssa työpaikoilla ja järjestöissä. Oli toteutettava yhteisrintama alhaalta päin, joukkojen kesken, kapitalistien asialla kulkevaa sosdem johtoa ja siihen liittyäviä vastaan.

Taistelu ammatillisen liikkeen yhtenäisyydestä tuli näin polttopisteeseen. Pääoman sanelun mukaan nosket harjoittivat julkeata hajotustyötä. Opportunistit antautuivat noskelaisten edessä ja aloittivat avoimen taistelun luokkataistelulinjaa vastaan. He kävivät kiertämässä pitkin maata koettaen saada itselleen joukkovaikutusta. Useassa vasemmistolehdessä oli opportunisteilla tähän aikaan johtava vaikutus. *Tiedonantajassa* esim. ei heti AJ:n kokouksen jälkeen läpäissyt kirjoitus, jossa osotettiin, että Köpenhaminan sopimuksesta kieltäytyminen oli isku joukkojen kasvoille. Pekkala esitti Helsingissä pidetyssä kokouksessa, että nyt pitäisi sysätä syrjään kaikki vasemmistolaisten keskinäiset riitakysymykset. Se olisi merkinnyt noiden vasemmistolaisten opportunististen johtajain vahingollisten luovimisten peittämistä ja villasella painamista. Tällaiselle kannalle ei asetuttu, vaan käytiin avoimeen taisteluun opportunisteja vastaan. Tässä olikin jo myöhästetty.

Tällaisessa sisäisessä tilanteessa oli puolueen järjestettävä taistelu vallankumouksellisen linjan puolesta. Puolue antoi tunnuksen: Tuli oikealle päin.

Taistelua luokkayhtenäisyyden puolesta käytiin yksipuolisesti kansainvälisten kysymysten pohjalla. Laajoille joukoille ei täysin selvästi osotettu, mistä tässä itseasiassa oli kysymys.

Se osaltaan rajoitti taistelun luonnetta. Enemmän ja selvemmin olisi tullut asettaa sisäisiä luokkataistelukysymyksiä, joka-päiväisiä taistelukysymyksiä työväen elinetujen puolesta, joissa myöskin periaatteelliset vastakohtat sosialidemokratian kanssa ilmenivät. Äsken oli päättynyt satamatyöläisten sitkeä 9 kuu-kautinen lakko. Sen johtaminen oli opportunistien käsissä. Perusvirhe lakossa oli, että taistelua kävivät satamatyöläiset yksin, ja taistelu tällä kapealla pohjalla, kuten jo monasti aikaisemmin, oli tuomittu häviämään. Olisi pitänyt myös sahatyöläiset yhdistää yhteiseen taisteluun satamatyöläisten kanssa omien vaatimustensa puolesta. Tätä puolueen johdon taholta vaadittiin ja sahatyöläisissä oli taisteluhalua, mutta kuljetustyöväenliiton johto ajoi opportunistista lakkotaktiikkaa eikä ammattijärjestön johto kyennyt lakkostrategiaa oikein asettamaan. Satamalakkolaiset olivat useissa satamissa tyytymättömiä opportunistiseen johtoon, mutta tuota tyytymättömyyttä ei johdettu toimenpiteiksi; vasta myöhemmin heitettiin opportunistit johdosta sivuun. Satamalakon aikana tuli Skandinaaviasta huomattavasti taloudellista avustusta, mutta saartoa ei siellä eikä muissakaan länsimaisissa satamissa toimeenpantu. Tämän avustuksen saamisen johdosta oli liiton johto konttilaan amsterdamilaisten edessä ja julkeasti esiintyi kaikkea yhteyttä vastaan Neuvostoliiton kuljetustyöntekijäinliiton kanssa.

Tänä kautena käytiin lakkotaisteluja eri puolilla maata. Taloudellisen taistelun pohjalla olisi siis joukkoja tullut enemmän aktivoitua. Sitä ei riittävästi tehty. Johdon opportunistisena, ammatillista liikettä rämettävänä kantana oli reformistinen käsitys, että pula-aikana, joka jo tuntui, ei voida taistella. Noskelaiset avoimesti jarruttivat lakkotaisteluja. Heidän häpeällinen rikkurimenettelynsä Nokian lakossa täydellisesti paljasti heidät, mutta taistelua noskelaisia vastaan tältä pohjalta käytiin aivan liian heikosti. AJ:n järjestöllisenä heikkoutena oli myös se, että päätetystä teollisuusliittomuodosta huolimatta, ammatillista työtä ei varsinaisesti tehty työpaikoilla ja sieltä käsin mobilisoitu laajempia joukkoja tähän yhteinäisyystaisteluun. Pääpaino oli järjestöjen kautta toimimisessa ja tilaisuuksissa, jotka kyllä olivat usein joukkoluonteisiakin, sekä työväenlehdissä käydyssä taistelussa, mikä ei kuitenkaan vetänyt liikkeelle kaikkia joukkoja.

Köpenhaminan sopimusta ei Norjassakaan vahvistettu. Tran-

maelilainen johto alunalkaen pelasi kaksinaamaista peliä. Neuvostoliiton ammattijärjestön kongressissa joulukuussa 1928 tämä Tranmaelin kiero juonittelu paljastettiin. Losovski lausui: "Sellaista politiikkaa, joka heiluisi kuin heiluri oikealta vasemmalle ja vasemmalta oikealle, ei voi harjoittaa".

Suomen ammattijärjestön tekemä päätös tuli tranmaelilaisille kuin tilauksesta. Siellä saapuvilla ollut Tranmael esiintyi sopimusta vastaan ja ilmoitti, että sopimus Norjassa hylätään, niinkuin tapahtuikin. Näin ollen sopimuksen muodollinen vahvistaminen ei enää tullut kysymykseen Köpenhaminassa olleiden sopimuskumppanien kesken. Eikä kansainvälinen yhtenäisyystaistelu enää muutenkaan Köpenhaminan konferenssin suunnittelemassa muodossa, Amsterdamin ja Profinternin internationaaleja käsittävän yhteisen kongressin pitäminen voinut tulla kysymykseen. Vallankumouksellisen internationalen ja kapitalismia tukevan västavallankumouksellisen internationalen yhtyminen, jota tranmaelilaiset kuvittelivat, oli mahdottomuus.

Kansainvälisestä yhtenäisyydestä käydylle taistelulle on kuvaavaa sekin, miten eräät Neuvostoliiton amatilliset järjestöt, jotka olivat jäseninä kansainvälisissä sihteeristöissä, joutuivat niissä olemaan sellaisissa oloissa, jotka eivät vastanneet neuvostomaan ammattiliittojen asemaa ja merkitystä. Loppujen lopuksi Neuvostoliiton amatilliset järjestöt joutuivat eroamaan niistä. Suomen puutyöntekijäin liitto, joka oli tehnyt yhteistyö- ja ystävyyssopimuksen Neuvostoliiton puutyöntekijäin liiton kanssa, erotettiin tämän vuoksi skandinavialaisesta federatiosta.

Mutta tärkein merkitys Köpenhaminan sopimuksen vahvistamisessa olisi Suomeen nähden ollut sopimuksen sisällöllä: niiden periaatteiden tunnustamisella ja käytäntöön soveltamisella, jotka sopimukseen sisältyivät, taistelulla amatillisen liikkeen kansainvälisen luokkayhtenäisyyden puolesta, luokkasovintoa vastaan ja sodanvaaraa vastaan. Näiden periaatteiden tunnustamiseksi sopimusta vaadittiin vahvistettavaksi vielä AJ:n edustajakokouksen jälkeenkin. — Myöhemmin syksyllä, kun kysymys tuli uudessa vaiheessa esille, puoluejohto antoi ohjeen, ettei nyt ole sopimusta vahvistettava, vaan kehoitettiin se lykkäämään. Taistelu hajoittajia vastaan tuli pääasiaksi.

Taistelu näistä kysymyksistä oli taistelua joukoista ja am-

matillisen liikkeen luokkataistelulinjasta sosialidemokratiaa vastaan. Päävaarana olivat sosialidemokratian edessä antautujat, jotka tahtoivat harjoittaa reformistista politiikkaa ammatillisessa liikkeessä. Komintern sanoikin puolueellemme: "On välttämätöntä käydä mitä päättäväisintä ja säälimättömintä taistelua oikeistovaaraa ja siihen sovittelevasti suhtautumista vastaan koko puolueessa, mikä erikoisen räikeästi ilmenee nykyään ammatillisen työn alalla." Tämän yhtenä edellytyksenä oli AJ:n johdon pysyttäminen luokkataistelun kannalla olevien käsissä, puolueen vaikutuksen vahvistaminen oikein järjestetyn fraktiotoiminnan avulla, mikä oli lyöty laimin.

Sosialidemokraatit ottivat ratkaisevan askeleen ammattijärjestön hajottamiseksi. Syyskuun lopussa pitivät "sosialidemokraattisen ammattiyhdistysväen neuvottelukokouksen", asettivat valtuuskunnan aikaansaamaan hajaannuksen AJ:ssä. Tässä he seurasivat linjaa, jonka olivat v. 1925 vahvistaneet maataksittävässä hajotuskokouksessaan, jossa Artturi Aalto lausui: "Me sen (AJ:n) hajotamme", — "kun vain saadaan ammattijärjestö hajalle ja uusi perustetuksi, kyllä poliisi sitten painaa lukon vanhan oville." Porvarit riemuitsivat tästä hajotustyöstä. Viipurilainen *Maakansa* tunnusti, että "on heitä (sosialifasisteja) koetettu tähän ratkaisuun kaikin tavoin rohkaista". Fasistinen *Uusi Suomi* kirjoitti: "Tilanne Suomen ammattiyhdistysliikkeessä on saanut nyt sosialidemokraattien lupaaman ratkaisun." *Ilkka* totesi: "Nyt ovat sosialidemokraatit astuneet tuon kaipaamamme askeleen." Näistäkin otteista näkyy, miten nosket seurasivat pääoman tahtoa.

Taloudellinen ja poliittinen tilanne Suomessa jatkuvasti kärjistyi. Pula oli jo alkanut. Työttömyys lisääntyi päivä päivältä. Työväen vasemmistumisprosessi oli käynnissä. Siitä osoituksena olivat taloudellinen lakkoliike ja sitkeät taistelut työehtosopimuksista, poliittisten lakkojen ensimmäiset ilmaukset toimeenpantujen vangitsemisten yhteydessä, laaja kamppailu vangittujen puolesta, Karihaaran työläisten mielenosoituslakko sotatilain johdosta, Kominternin 10-vuotiskamppailu, jonka johdosta pidettiin työväen kokouksiakin. Elokuun 1 p:nä, kansainvälisenä sodanvastaisena päivänä, olivat joukot puolueen kutsusta kadulla monin paikoin. Tapeltiin poliisien kanssa ensi kerran huomattavammin v. 1918 jälkeen. Esitettiin tunnus proletaarisesta itsepuolustusjärjestöstä, vaikka käytännössä sitä ei vielä saatu toteutetuksi.

Porvariennoskelaisten rintama vallankumouksellista työväenluokkaa vastaan tiivistyi. Ylimääräiset eduskuntavaalit pidettiin heinäkuussa. Vallankumouksellinen työväki kävi taisteluun tunnuksella: "Luokka luokkaa vastaan", teroittaen taistelua fasismia ja sotavaaraa vastaan. Sillä oli vaalitaistelussa huomattava menestys. Kokoomuspuolue hyökkäsi huudolla: "Kommunismia vastaan!", järjesti fasistiliikettä. Poliisiterrori oli häikäilemätöntä, vangitsemiset, kotitarkastukset, kirjallisuuden ja lentolehtisten takavarikoimiset tulivat jokapäiväiseksi ilmiöksi. Nosket käyttivät taistelussaan vasemmistolaisia vastaan kaikilla aloilla fasistisia keinoja. Häikäilemättömästi he kaappasivat vallan työväen urheiluliitossakin. Taloudellisen pulan vaikutus, kasvava työttömyys, opportunistinen politiikka ja se, ettei heti kaikella voimalla käyty sosialifasistien hajotustyötä ja opportunistien hoipertelua vastaan, olivat vaikuttamassa, että ammattijärjestön jäsenmäärä, joka oli kohonnut 90.000:een, alkoi jyrkästi laskea.

Suuntataistelua opportunisteja vastaan käytiin avoimesti työväen kokouksissa, vasemmistolehdistössä. SKP:n järjestön kautta osotettiin, mitä ovat opportunistit ja mihinkä ne pyrkivät. *Proletaarissa* ja puolueen kirjasissa paljastettiin opportunisteja nimiltään. Noskelais- ja porvarilehdet niitä julkaisivat, kuvitellen pelottavansa työväkeä "Moskovalla". Näin tuli esille, mistä oli kysymys.

Puolueella ei ollut tänä kautena tiivistä organisatoorista yhteyttä järjestössään koko maassa. Fraktiotyö ammatillisessa liikkeessä oli heikkoa. Puolueen illegaalisia johtavia voimia puuttui. Mutta tämä poliittinen taistelu, jota terävänä käytiin, oli omiaan vahvistamaan puoluetta organisatoorisesti ja ideologisesti, samalla kun puolueen poliittinen vaikutus vasemmistolaisessa liikkeessä voimistui ja opportunistit pakotettiin ilmaisemaan itsensä, paljastamaan karvansa, joutuen ne loppujen lopuksi muodostamaan opportunistiluopurien poliittisen ryhmityksen ja käymään avointa taistelua puoluetta ja vallankumouksellista liikettä vastaan.

Syksyllä 1929 kokoontui puoluekonferenssi. Se työskenteli pääasiassa taistelun merkeissä oikeistovaaraa vastaan. Siitä hyväksyttiin päätöslauselma, jossa valaistaan niitä oikeistolaisia ja opportunistisia ilmiöitä, joita vasemmistolaisessa liikkeessä ja puolueessakin eri aloilla esiintyi. Vaikka yksityiskohdissa paljastettiin oikeisto-opportunistin vaara, niin kysymystä itse puolueen sisällä olevasta oikeistovaarasta, käytännön oppor-

tunismista ja sen voittamisesta ei asetettu riittävän terävästi. Sitä, millaiseksi ajateltiin suhdetta ammatillisen liikkeen johdossa, valaisee konferenssin päätöslauselma, jossa m.m. sanotaan:

“Taisteluun oikeistolaisuutta ja siihen sovittelevasti suhtautumista vastaan on myös yhdistettävä taistelu ammatillisen liikkeen johdossa esiintyneitä byrokraattisuuden ja passiivisuuden ilmauksia vastaan, mitkä itse asiassa ovat eräitä oikeistolaisuuden ilmenemismuotoja, yhdistäen koko ammatillisen liikkeen kamppailun työläisten jokapäiväiseen taisteluun elinehtojensa puolesta, luokkasovintoa (mondismia), valtion työriitaisuuksiin sekaantumista ja muita pakkotoimenpiteitä vastaan, proletaarisen luokkataistelun ja ammatillisen liikkeen oikean vallankumouksellisen johdon puolesta. Taistelun tässä vaiheessa ja ottaen huomioon Suomessa vallitsevat lahtarimielivallan olosuhteet katsotaan kuitenkin taktillisista syistä tarkoitukseenmukaiseksi ammatillisen liikkeen eri elimissä vähemmistönä siittää oikeistolaisiakin samoin kuin sosdem työläisiä, samalla kun aina pyritään vahvistamaan luotettua vallankumouksellista enemmistöä näissä elimissä. Mitä taas tulee opportunistien kellokkaisiin, niin on järjestelmällisesti valmistettava niiden syrjäyttämistä ennen kaikkea toimitsijan paikoilta, mutta myös toimikuntain jäsenyydestä, koettaen siinä tarkoituksessa saada ne mahdollisimman nopeasti eristetyksi jäsenistöstä ja täysin paljastetuksi joukkojen silmissä. Sitä mukaa kuin meille täten onnistuu lopettaa heidän joukkovaikutuksensa, on heidät ilman muuta poistettava, jopa osaksi tästäkin ehdosta riippumatta, siis ennemminkin, sikäli kuin toiset heistä ovat meidän vaikutuksemme kehittämislle erityisen suureksi haitaksi ja vaaraksi. Samalla on tilapäisesti horjahtaneita toverillisesti arvostellen ja selittäen koetettava vetää oikealle linjalle ja taisteluun opportunisteja vastaan.”

Tänä kautena alkoi uusi vaihe vasemmistolaisessa liikkeessä. SKP tuli laajojen joukkojen keskuudessa entistä enemmän tunnetuksi ja tunnustetuksi. Sisäinen taistelu vallankumouksellisessa liikkeessä oli elävä osoitus “kolmannen kauden” tulosta Suomeenkin. Mutta tämän kauden vaatimaa bolshevistista joukkotyötä ei kunnolla kyetty järjestämään. Opportunistisen maatumisen vaikutuksesta ei kyetty puoluetta saattamaan taistelukuntoon ja mobilisoimaan laajoja joukkoja hyökkäykseen käyvästä fasismista vastaan. Legaalisuuden harha vaikutti, ettei nähty fasismin vaaraa konkreettisenä, terävänä.

T. Antikainen

FASISTIDIKTATUURIN ENSIMMÄINEN VUOSI JA SKP:n TOIMINTA¹⁾

Fasistimullistuksessa SKP:n organisatiota ei hävitetty eikä puoluetta tuhottu "viimeiseen piirtoon saakka", vaikka lapuanliike sellaisen tavoitteen itselleen asetti. Mutta puolue joutui kuitenkin kärsimään raskaita menetyksiä. Muilutusten, vangitsemisten ja karkulaisuuden vuoksi menetettiin paljon tovereita. Vangitsemisten kautta ensimmäisen vuoden kuluessa menetettiin yli tuhat, jotka tosin kaikki eivät olleet puolueen jäseniä, mutta kuitenkin luokkataistelurintaman tärkeillä paikoilla käytettyjä tovereita.

Puolue, ollessaan kykenemätön järjestämään joukkoja joukkovastarintaan fasistista päällekkarkasta vastaan, joutui sisäiseen kriisiin. Puolueen kriisin voittamiseksi ja käänteeseen suorittamiseksi Komintern ja puolue asettivat tehtäväksi bolshevistisen itsekritiikin avulla selvittämään, mistä johtui antautuminen fasistimullistuksen edellä ja aikana. Tämän selvityksen puoluejohto suoritti heti fasistimullistuksen jälkeen pidetyssä konferenssissa. Myös koko puoluejärjestössä tuli suorittaa selvitys, vetää selvitystyöhön kaikki jäsenet ja heidän kauttaan valaista laajoille työväenjoukoille fasistidiktatuurin pystyttämiseen johtavia tekijöitä, päämäärää, jonka se oli asettanut sekä proletariaatin tehtäviä. Puolueen johtavissa elimissä, piiri- ja paikalliskomiteoissa, paikallis- ja piirikonferensseissa tehtiin selostustyötä, mutta laajojen työväenjoukkojen keskuudessa se jäi varsin heikosti suoritetuksi.

Vappukamppailun jälkeen 1931 toimeenpani puoluejohto koko puolueessa "puoluekeskustelun ja toiminnan tarkastuksen". Kirjeessä, joka annettiin SKP:n jäsenille ja kaikille puoluejärjestöille puoluekeskustelun pohjaksi, avoimella itsekritiikillä selvitettiin puolueen tilaa, arvosteltiin toimintaa sen

¹⁾ Lyhennetty esitys v. 1931 pidetystä selostuksesta.

kaikilla aloilla ja asetettiin tehtäviä. Tarkoituksena oli viedä puoluekeskustelu joka soluun, käsitellä jokaisen solun toimintaa ja konkretisoida solun työtä. Näin pyrittiin Kominternin ja puoluekonferenssin päätöksien perusteella tarkistamaan koko puoluejärjestön toimintaa, toteuttamaan bolshevistista itsekriittisyyttä, voittamaan kriisi ja suorittamaan välttämätön käänne.

SUOMEN SUURPORVARISTON FASISTIDIKTATUURI

Puolueuudelleen järjestämisen yhteydessä tuli poliittiseksi päätehtäväksi valaista työväen joukoille suurporvariston pystyttämän fasistidiktatuurin olemus ja pyrkimys. Puolueen jäsenille saatiin jo alussa tästä jonkinlainen käsitys, vaikka tosin meni pitemmän aikaa ennenkuin se tuli perusteellisemmin selvitettyksi. Mutta se osa työväkeä, joka ei ollut välittömästi kommunistien vaikutuksen alaisena, ei fasistidiktatuurin ensimmäisenä vuotena läheskään päässyt käsittämään fasistidiktatuurin valtaannousua, sen luonnetta ja sitä, mihin se pyrkii. Oli siis mitä tärkeintä osoittaa suurille joukoille Suomessa vallitseva fasistidiktatuuri käytännössä fasistidiktatuuriksi. Puoluelehdistössä oli tästä jatkuvasti kirjoituksia, vaalijulistuksissa sitä valaistiin ja koetettiin yleensä kaikissa yhteyksissä selvittää. Sen oikein ymmärtäminen helpotti puolueen toiminnan ja tehtävien käsittämistä fasistidiktatuurin oloissa.

Puoluekonferenssissa v. 1931 fasistidiktatuurin olemus ja sisältö määriteltiin fasistidiktatuurin ensimmäisen vuoden käytännön valossa seuraavasti:

"1) Vuoden kokemus osoittaa, että SKP:n viimevuotinen puoluekonferenssi oli täysin oikeassa määritellessään Suomen porvariston valtajärjestelmän uusimman asteen merkitsevän suurporvariston fasistista diktatuuria. Tämä diktatuurijärjestelmä on esiintynyt ja yhä esiintyy ennen kaikkea seuraavissa päämuodoissa:

a) Suurporvaristo on ottanut omien pääedustajiensa, finanssipääoman edustajien, kokoomuspuolueen ja sitä lähinnä olevien aineksien käsiin välittömän johtovallan koko hallitusjärjestelmässä (presidentti, tosiasiallinen johto hallituksessa, eduskunnassa, hallinnossa, armeijassa, suojeluskuntalaitoksessa jne.), käyttäen samalla näennäisinä vapaina käsivarsinaan yhtäältä lapualaisliikettä ja toisaalta sosialidemokraattisen oppositionsa koneistoa;

b) työväenluokan valtiollisen ja taloudellisen luokkataistelun parlamentaaristen, kunnallisten ynnä kaikkien muiden laillisten oikeuksien ja laillisten järjestöjen (Ammattijärjestön, eduskunta- ja vaalijärjestöjen, sanomalehtien y.m.) väkivaltainen tuhoaminen ja kaiken vallankumouksellisen työväenliikkeen ilmausten järjestelmällinen, raivoisa vaimoaminen ja terrorisoiminen niin laittomin kuin laillisin keinoin;

c) suuri järjestelmällinen työpalkkain alentaminen ja muidenkin työehtojen häikäilemätön kiristäminen kaikilla teollisuusaloilla, joukkotyöttömyyden hyväksikäyttäminen suoranaisen pakkotyön käyttöönottamiseksi laajassa mittakaavassa;

d) maalaisköyhälistön ja laajain omistavainkin talonpoikaisjoukkojen puhtaaksi ryöstäminen ja äärimmäiseen kurjuuteen polkeminen suurkapitalistien voittoetujen ja rikastumisen turvaamiseksi;

e) hillitön sotavarustelu ja täysin fasistinen ulkopoliittikka Neuvostoliittoa vastaan.

Kominternin XI plenum huhtikuussa 1931 on selvittänyt ja osoittanut mitä on fasismi. Ne tekijät esiintyvät Suomessakin ja niiden perusteella voimme määritellä Suomessa olevan fasistisen diktatuurin. Tov. Manuilski alustuksessaan lausui m.m.:

“Fasismissa on tärkeintä sen avonainen hyökkäys työväenluokan kimppuun kaikilla väkivallan ja pakon metoodeilla — se on kansalaissotaa työtätekeviä vastaan. Porvarillisen demokratian jätteiden poistaminen on vain sivutuote tämän ratkaisevan luokkahyökkäyksen tuloksena proletariaattia vastaan. Parlamentin hävittäminen fasistisen diktatuurin vallitessa ei aina käy välttämättömäksi, kuten esim. Puolassa.” (Suomalaisesta supistetusta tekstistä).

Lähemmin määritellään tämä fasismin hyökkäys työväenluokan kimppuun edelleen tov. Manuilskin alustuksessa toteamalla, mikä on tärkeintä fasismissa meidän taktillisten tehtävienne kannalta katsoen:

“Porvariston hyökkäys työväenluokkaa vastaan antamalla sen vallankumouksellisille järjestöille iskun iskun perästä: kompuolueille, punaisille ammattiliitoille ja muille joukkojärjestöille tarkoituksella hajottaa vallankumouksellinen työväenliike, tuhota sen aktiivi joko fyysisen tuhon tai joukkovangitsemisten kautta, hävittää työväen lehdistö, riistää vaivaisetkin porvarillisen demokratian jätteet, kokoontumis-, sanavapaudet, työläisten vaaleihin osallistuminen ja saattamalla käytäntöön mitä ankarimman terrorin työläisiä kohtaan, hukuttaen veriin koko työväenluokan liikkeen antaen samalla tehtaiden omistajille ja hallinnoille rajattoman vallan. Tämä työväenliikkeen murskaaminen tapahtuu samanaikaisesti joko liittämällä kaikki työläiset väkivaltaisesti fasistisiin järjestöihin (Italia) tai fasistien vaikutuksen jakamisen kautta sosialifasistien kanssa, mikä muuttuu työväenluokan keskuudessa toimivaksi fasistien agentuuriksi (Puola) j.n.e.”

Suomessa tämä suoritettiin. Lyötiin julkiset joukkojärjestöt, lehdistö, rosvottiin järjestöjen omaisuus ja tuhottiin Suomen ammattijärjestö, johon porvaristo eniten arkaillen kävi käsiksi. Sitä arkailua osottaa AJ:n monimutkainen lakkauttamisprosessikin. Koko tämä fasistinen terrori on osotusta porvariston käymästä kansalaissodasta työväenluokkaa vastaan.

Suomessa ei fasismin ole tarvinnut hävittää parlamenttia sellaisenaan, vaan suurporvaristo on alistanut eduskunnan fasisin järjestelmän elimelliseksi osaksi. Siitä on tullut fasisiparlamentti, joka pystytettiin terrorivaalien avulla. Avoimella väkivallalla riistettiin vallankumoukselliselta työväliltä hyvin monissa paikoissa vaalioikeus, jota ei vielä muodollisesti oltu supistettu. Fasistikomennon lujittamisessa on huomattavana seikkana se, että suurporvaristo, kokoomuspuolueen kautta, ajoi itselleen entistä suoraviivaisemman määräämisvallan eduskunnassa. Sen johdolla suomenkielinen porvaristo ensimmäisen kerran Suomen parlamentin historiassa saavutti parlamentissa määräenemmistön. Toinen tosiasia, joka kuvaa suurporvariston hegemoniaa, oli presidenttivaalit. Niissä kokoomuspuolue pakotuskeinoja käyttäen ajoi tahtonsa läpi, asetti oman miehensä, Svinhufvudin, presidentiksi ja lujitti siten suurporvariston asemaa ja johtovaltaa.

FASISTIRINTAMAN SISÄISIÄ KAHNAUKSIA

Porvaristo luokkana ei suinkaan ole yhtenäinen. Siinä esiintyy taloudellisten eturistiriitojen pohjalla erimielisyyksiä finanssipääoman, teollisuusporvariston ja maatalousporvariston kesken, sekä ristiriitoja kotimarkkina- ja vientiteollisuuden välillä. Myös ilmenee porvariston kesken erimielisyyksiä siitä, missä muodossa ja millä keinoilla fasisista diktatuuria edelleen lujitetaan ja kehitetään.

Fasistisen yhteisrintaman johto on ollut kokoomuspuolueen käsissä. Tähän yhteisrintamaan on kuulunut porvaristo noskeja ja väljäläisiä myöten yhteisellä tunnuksella: "Kommunismia vastaan!"

Fasistileirin sisäisistä ryhmyksistä tahi virtauksista voi tällä hetkellä huomioida:

Kokoomuslapualainen suunta: kokoomuspuolue, osa maalaisliitosta ja ruotsalaisen puolueen lapualaisryhmä. Se antaa täyden hyväksymisensä kaikille fasisistisille väkivallanteoille ja terrorille fasisimullistuksen edellä, aikana ja jälkeen. Se pyrkii avoimesti eduskunnan vaikutusvallan entisestäänkin vähentämiseen, kansalaisyhteiskunnan jatkuvaan supistamiseen, lujaan, eduskunnasta muodollisestikin riippumattomaan hallitusvaltaan, "puolueiden syrjäyttämiseen", siis suurpääoman entistä välittömämpään johtovalttaan. Käyttäen edelleenkin hyväkseen lapuanliikettä y.m. terrorijärjestöjä, katsoo se kuitenkin toistaiseksi edullisemmaksi säilyttää parlamenttarismin ulkokuo-

nen, joka vielä tällä hetkellä helpottaa sen "demokraattisten" ja sosialifasististen liittolaisten toimintaa joukkojen hämäämisessä ja yrityksiä vetää niitä fasismin vanaveteen.

Keskustalais-noskelainen ryhmä: osa maalaisliittoa, edistyspuolue, osa ruotsalaista puoluetta ja sosialifasistit luopurikäytyreinen — tuomitsevatkin pikkuporvaristoon ja työtätekevään väestöön kuuluvain kannattajainsa mukaanvetämiseksi eräitä räikeämpiä lapualaisten väkivallantekoja, kutsuvat "puolustamaan kansanvaltaa" ja "oikeusjärjestystä" ja "laillisuudella" peittelevät vallitsevaa fasistista diktatuurikomentoa.

Erikoisesti sosialidemokraatit tekivät näin. Välikysymyskeskustelussa keväällä Tanner selosti, että Lapuan hallitus on ollut todellisena tekijänä "laillista hallitusta" vastaan, mutta on tullut lyödyksi eikä ole enää uhkaamassa kansanvaltaa. Tämä stählbergilais-tannerilainen ryhmä näin silaa fasismia, antaa sille "parlamenttaarisen", "laillisen" ulkomuodon ja muutenkin koettaa verhota sen rietasta olemusta.

SKP:n tehtävänä oli selvittää työväenjoukoille se tosiasia, että stählbergilais-tannerilainen ryhmä ei ole millään tavoin teoissa vastustanut fasistista diktaturia ja sen lapualaista riehuntaa, päinvastoin politiikallaan sitä aktiivisesti tukenut. Työväen keskuudessa ilmenee paljon harhoja fasistidiktatuurin ymmärtämiseen nähden. Sosialidemokraattien tehtävänä on ylläpitää harhaa, ettei Suomessa ole fasistista diktaturia. M.m. *Suomen sosialidemokraatti* kirjoittaa Piikkiön tapauksen yhteydessä (14/VI-31) seuraavaa:

"Me vaadimme nyt niinkuin viime kesänä kansalaisten alistamista lain ja laillisen valtiovallan edessä niin kauan kuin elämme ja toimimme parlamenttaarisessa kansanvallassa."

Tämäkin osoittaa, että sosialidemokraatit puolustavat "kansanvallassansa" finanssipääoman etuja, mistä tässä oli kysymys.

Erimielisyyttä porvariston leirissä ilmenee myöskin kansallisuuskysymyksessä. Fasismi merkitsee vähemmistökansallisuuksien sortoa. Mutta kuluneena vuonna ei kuitenkaan ollut osoituksia siitä, että suurporvariston sorto erikoisemmin kohdittaisi ruotsalaisia vastaan. Osa porvaristoa, nimittäin aitosuomalaiset, esittivät kyllä fasismin nousun alussa kiihkokansallista ohjelmaa: ensin lyötävä kommunistit, sitten ruotsalaiset, mutta johto, Kansallispankin herrat, esittivät ohjelman "kaksi kieltä, yksi mieli". Samoin Kosola pantiin sanomaan: "Tämän maan pelot eivät kysy, mitä kieltä sen kyntäjä puhuu."

Viimeaikoina on kuitenkin ilmennyt fasistien keskuudessa uudelleen ruotsalaisuuden sortamisoireita. Tällainen on m.m. aitosuomalaisten adressihanke, jossa vaaditaan poistamaan perustuslaista määräys, että toinen kansallinen kieli maassa on ruotsi, sekä vaatimus Helsingin yliopiston suomalaistamisesta. Se on ilmausta suomalaisten ja ruotsalaisten porvareiden keski-
sestä kilpailusta virkapaikoista ja kilpailua niin suomalaisten kuin ruotsalaisten työläisten ja talonpoikien riistämisestä. Kansallisuuskysymyksestä aiheutuva ristiriita ilmenee myös ruotsalaisessa puolueessa. Osa puolueesta tunnustaa avoimen fasistisen diktatuurin ja hylkää sen hyväksi kansalliset edut.

Yhteenvedona voidaan lyhyesti todeta, että näistä ristiriidoista ja erimielisyyksistään huolimatta porvariston fasistinen yhteisrintama työväenluokkaa vastaan on eheä ja yhtenäinen. Kaikissa ratkaisevissa kysymyksissä on suurpääoma kokoomuspuolueen avulla ajanut tahtonsa lävitse. Kevätistuntokauden lopussa käyty keskustelu eduskunnassa Svinhufvudin hallituksen toimintaselostusta käsiteltäessä antoi enrinomaisen kuvan kokoomuspuolueen johtoasemasta ja sen käyttämistä keinoista. Perustuslakivaliokunnassa olivat eräät ruotsalaiset, noskelaiset ja edistysmieliset kyhänneet kieroon muotoon mietinnön, jossa oli epäsuorasti moite hallitukselle. Kokoomus ja lapualainen siipi maalaisliitossa ei tätä hyväksynyt ja ne pakoittivatkin eduskunnan hyväksymään Svinhufvudin hallituksen politiikan sellaisenaan. Eduskunta kuuluu nyt notkeana osana fasistiseen systeemiin.

Fasistidiktatuurin lujittaminen oli eronneen Svinhufvudin hallituksen päätehtävä. Niinpä sen "edistysmielinen" v.t. pääministeri hallitusvaihdon hyvästijättöpuheessaan m.m. sanoi: "... kommunismi on saatu karkoitetuksi maan julkisesta elämästä ja luoduksi lainsäädäntö... kommunisteja vastaan." Uusi, muodollisesti maalaisliittolaista väriä kantava Sunilan hallitus, joka on suurporvariston poliittikkaa noudattava, seuraa samaa linjaa julistaen ohjelmansa pääpykäläksi: "... on käytettävissä olevin keinoin tukahdutettava kommunistiset virtaukset, mikäli niitä yhteiskunnassa edelleen liikkuu."

Pääasia fasismin luonteen selvittämisessä on SKP:lla nyt se, että joukoille osataan konkreettisesti valaista, kuten Komintern on osoittanut, että ei ole asetettava vastakkain porvarillista demokratiaa ja fasistidiktaturia. Molemmat ne ovat suurporvariston diktaturia, ollen fasismi porvariston diktatuurin avoin muoto

Fasistinen diktatuuri on voimistuttanut edelleen sodan valmistamisen suuntaa Neuvostoliittoa vastaan, mikä oli fasistisen diktatuurin pystyttämisen eräs päätarkoitus. Sotakysymys on nyt entistä terävämpi ja tekijät sen terävöitymiseen ovat löydettävissä nykyhetken sekä kansainvälisestä että Suomen tilanteesta, joka on erottamaton osa siitä.

On kysymys kahdesta maailmasta: mädästä, lahosta, rappeutuvasta, mutta väkivaltaisesta kapitalistimaailmasta — ja Neuvostoliitosta, jossa valtavalla menestyksellä rakennetaan sosialismia. Kapitalismin yhä terävöityvä kriisi kärjistää näiden kahden sovittamattoman maailman vastakohtaisuuksia ja lähentää niiden yhteentörmäyksen vaaraa.

Suomella oli suunniteltu imperialistisessa rintamassa, kuten "teollisuuspuolueen" tuholaisjuttu Neuvostoliitossa on epäammattomasti paljastanut, erittäin tärkeä osa. Suomen taholta piti järjestää rajaprovokatiota, kärjistää suhteita Neuvostoliittoon ja siten kiiruhtaa sodan provosoimista. Talouspulan syventyminen on näitä fasismin sotavalmisteluja Suomessakin kiihdyttänyt. Lapualaisfasistit ovat avoimesti julistaneet vaativansa Suomen itärajan siirrettäväksi Uralille. Inkerin ja Karjalan valtaus on kuluneena vuotena ollut seisovana aiheena fasistien juhlapuheissa ja lehtikirjoituksissa. Suomen porvaristo ottaa aktiivisesti osaa jokaiseen Neuvostoliitto-vastaiseen kamppailuun ("uskonnonvainot", "pakkotyö", "dumping" j.n.e.). Suomen porvaristo on pannut alulle provokatoorisen "Inkerinkamppailun" ja suorittaa sitä kiihkeästi. Se järjestää hyökkäyksiä Neuvostoliiton kauppaelimiä vastaan, mielenosoituksia Neuvostoliiton lähetystön edustalla, sotilaallisia demonstratioita rajalla (Terijoki, Rautu, Joutselkä) j.n.e. Yleisesikunnan järjestämä Ståhlbergin ryöstö oli tarkoitettu suoranaiseksi sotaprovokatioksi.

Mannerheimin nimittäminen puolustusneuvoston puheenjohtajaksi ja Suomen ja Baltianmaiden sekä Puolan yleisesikuntaupseerien molemminpuoliset vierailumatkat kuuluvat samoin aktiiviseen sotavalmisteluun. Samoin suurten imperialistivaltojen laivasto- ja ilmalaivaeskaaderien vierailut Suomen vesillä. Aineelliset sotavarustelut: strategisten rauta- ja maanteiden rakentaminen, sotilasmäärärahojen jokavuotinen lisääminen, erikoisen 700 milj. mk. suuruisen sotavarusteluohjelman hyväksyminen, laivaston ja ilmalaivaston rakentaminen, kaasuseen

kehittäminen edistyvät yhä kiihtyvällä nopeudella. Suomen porvaristo kiihkeimmistä lapualaisista sosialifasisteihin asti valmistautuu suorittamaan suur-imperialistien sille määräämää ja sen itsensä haluamaa tehtävää hyökkäyssodassa Neuvostoliittoa vastaan, 5-vuotissuunnitelman ja sosialismin rakentamisen tuhoamiseksi.

SOSIALIFASISTIEN OSUUS FASISTISESSA YHTEISRINTAMASSA

Fasistiseen yhteisrintamaan kuuluvat myös sosialifasistiset johtajat puoluekoneistoinen. Kesällä 1930 vaalipuheessaan Seinäjoella sosialifasistinen johtaja Väinö Tanner on tämän selvästi ilmaissut lausumalla, että "lapualaisilla ja sosdem puolueella on sama päämäärä kommunismia vastaan".

Kulunut fasistidiktatuurin vuosi todistaakin, että noskepuolueen politiikka on ollut lapualaista politiikkaa. Uudelleen Tanner presidentinvaalipuheessaan Turussa tammikuussa 1931 todisti, "että sosialidemokratialla ja lapualaisuudella oli sama päämäärä niin kauan kuin se kohdistui kommunismia vastaan." Edelleen hän sanoi, että työväki (lue: sosialidemokratia) on oikeastaan ollut ainoa yhteiskuntaa todella säilyttävä voima. Noskelaisten avointa fasistista politiikkaa on ollut Suomen ammattijärjestön hajotus, työväentalojen ja kirjapainojen ryöstö ja ohraan turvautuminen ja poliisin avustaminen valtakumouksellisen työväenliikkeen vainoamisessa.

Noskelaisten itsensäkin on eräissä tilanteissa pakko tämä tunnustaa. Ammattiliikkeen hajoittajakäytyri, Lauri Mikkonen, ollessaan elokuun puolivälissä Ruotsin AJ:n edustajakokouksessa, haastattelussaan *Dagens Nyheterille* sanoi:

"Työläisliitto perustettiin jo v. 1929 lopulla, jolloin me näimme, ettei sosialidemokraateilla ollut minkäänlaista toivoa päästä valtaan Ammattijärjestössä. Liitto otti jäsenikseen kaikenlaisia työläisiä, ollen ainoana ehtona, että niillä oli sosdemokraattinen katsomus. Siihen kerääntyi siten kaikkia ammatteja, sekatyöläisistä käsityöläisiin asti. Työläisliitto oli silloin taistelujärjestö, jonka oli määrä taistella kommunisteja vastaan — se tapahtui muuten yhdessä lapualaisten kanssa. Mutta kun ne lyötiin alas ja niiden järjestö hajoitettiin, tuli liitosta Suomen uuden ammattijärjestön perusta."

SKP:n tehtävänä taistelussa sosialidemokratiaa vastaan on tehdä tunnetuksi nämä katalat lausunnot ja niiden avulla konkreettisesti paljastaa, miten sosialidemokratia on fasistisen suurpääoman apuri työväenluokkaa vastaan, osottaa, miten se on porvariston yhteiskunnallinen päätuki.

Sosialidemokratia on antanut täyden kannatuksen Svinhufvudin ja nyt Sunilan hallituksille. Tanner eduskunnassa sanoo:

"Olemme koettaneet lojaalin opposition aseilla saattaa oloja oikealle tielle... hallitus on saanut vasemmiston puolelta olla verrattain rauhassa... Meidän taholtamme nimenomaan useaan kertaan ilmaistiin, että annamme kaiken tukemme hallitukselle... Sitä meidän puoleltamme runsaassa määrin annettiin"

Ja vielä:

"Jos uusi hallitus todellakin esiintyy johdonmukaisesti laillisten ja rauhallisten olojen palauttamisen puolesta, niin olemme ensimmäiset antamaan sille tunnustuksen." "Se tulee saamaan puolueemme varman ja vilpittömän kannatuksen."

Tätä vahvistaa vielä puoluesihteri Viik kirjoituksessaan vakuuttamalla:

"... vasta muodostettu uusi hallitus on merkinä siitä, että lapuanliikkeen voimakkain vaihe on sivuutettu",

Ja lisäten:

"... toivomme hallituksen hyvän aikomuksen toteutuvan."

Mikä se hyvä aikomus on? Se, että kommunisteja on edelleen hakattava, kapitalistista yhteiskuntaa säilytettävä ja lujitettava. Sosialifasistit antavat kannatuksen sotapolitiikalle Neuvostoliittoa vastaan ja ovat ensimmäisenä Neuvostoliittoa parhaamassa.

Sosialifasistit ovat työväen taloudellista asemaa kurjistuttamassa. Tanner Elannon johtajana häikäilemättä ryhtyi palkkojen alennukseen. Kuntien hallinnoissa he ovat työläisten palkkoja polkemassa.

Sosialidemokratian suurin merkitys fasistisen yhteisrintaman osana ei kuitenkaan ole siinä, että se aivan avoimesti tukee ja kannattaa fasismia, vaan siinä, että se vielä esiintyy muka työväen etujen puoltajana ja on taistelevinaan fasismia vastaan. Kieltämällä fasistidiktatuurin olemassaolon Suomessa se estää joukkoja heräämästä taisteluun tätä diktatuuria vastaan, herättämällä demokraattisia harhoja vetää se kannattajansa fasistiseen rintamaan, puhumalla lapualaisuutta, terroria ja väkivaltaa vastaan viettelee se joukkoja "laillisen" fasismin puolelle, tukemaan vallitsevaa fasistidiktatuuria. Sosialifasismilla on fasistisessa yhteisrintamassa erikoisen suuri merkitys juuri siksi, että sosialifasismi kieroilla menetelmillään pääsee tunkeutumaan sellaisiin piireihin — työläisten ja pienviljelijäin keskuuteen — missä avoimilla ja keskustafasisteilla ei ole menestymisen mahdollisuuksia. Juuri tässä piilee sosialifasismin erikoinen vaarallisuus työtätekeväälle väestölle.

TALONPOIKAISTON LIIKEHTIMISESTÄ

Uutena ilmiönä Suomen tilanteessa on talonpoikien liikehtiminen. Talonpoikaisjoukkojen nimessä suoritettiin ulkonaisesti fasistisen diktatuurin esiinmarssi. Talonpoikaistoa saatiin liikkeelle tunnuksella: "Kommunismia ja ryssää vastaan." Pohjana tähän oli taloudellinen hätä. Mutta fasismi ei ole pysynyt ratkaisemaan talonpoikien pulaa. Heidän hätänsä lisääntyi ja tästä syntyi talonpoikien keskuudessa tyytymättömyyttä ja pulaliikehtimistä. Kokoomus pyrki ottamaan pulaliikkeen johdon välittömästi käsiinsä ja antamaan sille suunnan "rappeutuvaa parlamentarismia vastaan".

Mutta se ei ole tässä vielä onnistunut. Muilutus kommunisteja vastaan on talonpoikien taholta osaksi, määrättyssä suhteessa muuttunut "muilutukseksi" pääomaa vastaan. Talonpojat vaativat pakkohuutokauppojen estämistä, korkojen alentamista y.m., eräissä suhteissa senluontoisia vaatimuksia, vaikkakin typistettynä, kuin kommunistinen puolue oli jo aikaisemmin esittänyt. Räikeä ilmiö oli Piikkiön tapaus, jolloin suurtilallisen tila meni vasaramarkkinoille. Huutokaupan estäminen oli loimaalaisen pulaliikkeen taholta järjestetty. Se oli avoin esiintyminen pankkipääomaa vastaan. Suurporvariston, finanssi-kapitaalın suhtautumista siihen kuvaa *Uuden Suomen* lausunto:

"Se tie siis, jolle Piikkiössä on eilen astuttu, ei ainakaan vie perille, vaan se vie varmaan perikatoon kaikki, mitä tässä maassa asuu ja on..." "Hallituksen on pantava kaikkensa vaakalaudalle laillisen järjestyksen ja siihen kuuluvien muotojen puolesta."

Hallitus nousi kiireesti ja antoikin käskykirjeen, jossa vaaditaan "kaikella ankaruudella" pakkohuutokauppojen turvaamista ja "laillisen järjestyksen" pysyttämistä horjumattomana. Tämä on omiansa osottamaan fasistisessa leirissä olevan ristiriidan ja sen lähteneen taloudelliselta pohjalta, etuvastakohdistista maatalousporvariston ja finanssipääoman välillä. Sillä on määrätynlaista merkitystä fasismin rintaman heikentäjänä.

Tällä pulaliikkeellä, joskin sen johdossa on lapualaishenkisiä suurtalonpoikia, on tavallaan vaikutusta keski- ja vieläpä osaan köyhäinkin talonpoikaistoa. Tämä maaseudun liikehtiminen menee ohi puolueen. Ei siten, että SKP voisi ottaa näiden fasististen suurtalonpoikain liikkeen johtamisen käsiinsä. Mutta puolue ei ole saanut köyhän työtätekevän talonpoikaiston liikettä aikaan. Sen tehtävänä on järjestää työtätekevien talonpoikien ja maaseudun köyhälistön itsenäinen joukkoliike

kommunistisen puolueen johdolla ja sen tunnuksien alla maaporhoja, riistäjiä ja fasistista komentoa vastaan. Yrityksiä tähän on ollut. On annettu julistuksia, koetettu saada organisaattorista alkuakin ja siinä suhteessa on saatukin vähäisiä tuloksia.

TYÖVÄENLUOKAN ASEMA JA FASISMIN HYÖKKÄYS

Pääoman fasistisen hyökkäyksen eräänä päätarkoituksena oli kukistaa työväen luokkavastarinta ja polkea työväen elintaso, siirtää pulan seuraukset työväen kannettavaksi. Fasismi on onnistunut tässä pyrkimyksessään. Puolueemme ja vallankumouksellinen ammatillinen liike eivät ole tähän mennessä pystyneet järjestämään joukkojen vastarintaa pääoman hyökkäystä vastaan. Työläisten palkkoja on yleensä alennettu fasismin nousun ja vallan aikana 20—50 % ja vielä siitä ylikin.

Fasismi on siis onnistunut polkemaan työläisten elintason ja turvaamaan kapitalistien riistovoiton. Sosialifasistit ovat olleet työnantajain apureina tässä palkkojen alentamisessa. He ovat suorastaan tarjonneet työnantajille palkkojen alennuksia sadakseen järjestönsä tunnustetuksi ja sen nimeen työehtosopimuksia.

Palkkaliikkeitä ei kuluneena aikana ole ollut kuin muutama harva ja nekin huonosti käyty. Elannossa syntyi riita kuljetusalalla. Työläisten taholta vaadittiin työehtosopimusta solmittavaksi välittömästi työläisten edustajain kanssa. Nosket tekivät rikkurijärjestön nimessä sopimuksen alentaen työläisten palkkoja. Leipurit pitivät kiinni entisen sopimuksen mukaisesta työajasta ja palkoista ja mielialaa muokattiin taisteluun lähtöä varten. Noskelainen piskuinen rikkuriosasto hyväksyi ohi asianomaisten työläisten sopimuksen, joka tiesi työajan pidentämistä ja palkkojen alentamista. Syntyi kuohuntaa työläisten keskuudessa. Useat noskelaisen osaston jäsenet jättivät osaston, heittäen pois jäsenkirjansa. Menettely ei tietysti ollut oikea: olisi pitänyt jäädä osastoon ja jatkaa sieltä käsin taistelua sosialifasistisia johtajia vastaan.

Emeleuksen puusepäntehtaalla H:gissä syntyi liikehtiminen itsenäisyyspäivän palkan saamiseksi, jonka työnantaja kielsi, ja palkkojen alennusta vastaan. Se taistelu voitettiin. Lato-kartanossa suoritettavissa hätäaputoissa, joissa oli 120 työläistä, 118 näistä kirjoitti palkkavaatimuksen alle. Tätä esiintymistä ei kuitenkaan saatu viedyksi lakkotaisteluun saakka.

Mutta joukkoesiintymisellä ajettiin työoloihin eräitä parannuksia.

Helsingin kaupungin töissä alennettiin palkkoja. Yritettiin järjestää työläisten välitöntä esiintymistä. Nosket esittivät kaupunginvaltuustossa ensin 10 % alennuksen ja lopuksi peläsivät, järjestämällä yhden edustajansa sairaaksi, asian siten, että palkkoja alennettiin 20 %:lla. Se herätti kuohuntaa työläisjoukoissa, jopa niin paljon, että *Suomen sosialidemokraatin* oli pakko julkaista useita kirjoituksia lähetettyjen osastossa, vieläpä yhden pääkirjoituksenkin asian selvittämiseksi.

SKP ei ole tänä kautena kyennyt täyttämään tehtävänsä työväen joukkojen taistelun järjestämisessä pääoman hyökkäyksen torjumiseksi, vielä vähemmän palkkojen nostamiseksi. Puoluetta vaivaa tällä alalla vielä käytännön opportunisti. Ei tehdä riittävästi konkreettista työtä työpaikoilla ja joukkojen keskuudessa niiden järjestämiseksi palkkataisteluun. Taistelun valmistamisessa, missä siihen on käytykin, on ollut suuria laiminlyöntejä ja taitamattomuutta.

Kytevä tyytymättömyys joukoissa on jäänyt käyttämättä. Työmaaterrori on suuresti vaikeuttanut toimintaa. Työnantajat ovat järjestäneet ajolahdin entisen ammatillisen liikkeen toimivia jäseniä vastaan. Alistuvaisuus ja vastarinnattomuus, siinä suurin heikkous tällä hetkellä. On ankarasti taisteltava sellaisia opportunistisia katsomuksia vastaan, ettei pula-aikana muka voida käydä taloudellista taistelua.

TYÖTTÖMYYSTAISTELUSTA

Työttömyys Suomessa on viime talvena ollut suurempi kuin koskaan aikaisemmin, tosiasiaa työttömiä on yli 100.000. Työttömyys tulee yhä laajenemaan. Vaikka viime talvi oli toinen ankara työttömyystalvi, niin ei ole kyetty järjestämään työttömien laajaa joukkotaistelua. Helsingissä oli viime syksynä huomattavaa joukkoliikkeen alkua. Tuli vangitsemisia ja liike tyrehtyi yhteen joukkomielenosoitukseen. Ilmestyi julkinen työttömyyskysymystä käsittelevä lentokirjanen. Se oli ensimmäinen julkinen kumouksellinen painotuote fasistimullistuksen jälkeen.

Sosialifasistit harjoittavat työttömien terrorisoimista. He ovat järjestäneet "työttömien toimintaa" pitämällä aika-ajotain työttömien kokouksia. Nosket eivät anna työttömien omien vaatimusten tulla kokouksissa esille. Joensuussa, jossa on työttömiä 250 henkeä, päättivät työttömät kokouksessa järjestää

mielenosoituksen kaupungintalolle. Noskelaiset lähettivät sinne pamppujaan sohlaamaan ja ne saivat mielenosoituksen estetyksi. Viipurissa valittiin yleisessä kokouksessa työttömien toimikunta, jossa oli vasemmistolainen enemmistö, mutta kokoonkutsuja oli noske eikä toimikunta ole kokoontunut. Vasemmistolaisten olisi pitänyt järjestää työttömien toiminta ja sivuuttaa nosket. Kun työväentaloa ei ole käytettävissä, niin olisi ollut pidettävä työttömien kokouksia muualla. Noskelaisen pamppujen annetaan vielä kokouksissa terrorisoida yksityisiä esiintyjiä, ei järjestetä joukkoesiintymistä eikä yritetä noskelaisten tilaisuuksien valtaamista, mihin on pyrittävä ja mikä voidaan tehdä.

Työttömyystaistelu on puolue-elimien taholta pääasiallisesti rajoittunut julkaistuihin lukuisiin julistuksiin, joita on joukottain levitetty. Heikkoutta ja oikean työtavan puutetta on siinä, että paikalliselimet eivät konkreettisesti muokkaa riittävässä määrässä tunnuksia paikallisia oloja vastaaviksi. Tämän seikan korjaamiseen pyritään viemällä tunnusten käsittely ja työttömäin jokapäiväinen esiintymisten valmistaminen joukkojen keskuuteen.

AMMATILLINEN LIIKE

Vuoden 1930 puoluekonferenssi asetti ammatillisen liikkeen alalla tehtäväksi 1) taistella AJ:n julkisesta olemassaolosta, 2) muodostaa vallankumouksellinen oppositio noskelaisissa järjestöissä, 3) muodostaa illegaalinen järjestö. Päätehtävänä tietysti on poistaa kaikesta toiminnasta opportunisti ja legaaliset harhat, jotka rämettivät vanhan ammatillisen liikkeen ja johtivat sen tappioon.

Miten nämä asetetut tehtävät on suoritettu?

On avoimesti todettava, että vasemmistolainen ammatillinen liike on tehnyt vararikon, kuten Profinternin V kongressi jo aivan oikein totesi. Ammatillinen liike ilman laajaa joukkojärjestystä alistui hallituksen käskykirjeeseen AJ:n toiminnan lakkauttamisesta.

Tällainen oli tilanne hajoituksen jälkeen ensimmäisen puolen vuoden aikana. Politbyro alotti, lähtökohtana ammatillisen liikkeen puolustuskysymys, liikkeen uudelleen järjestämisen. Oikeusprosessiin helmikuun 3 p:nä oli mobilisoitu väkeä kaikilta puolilta maata. Paikkakunnilla oli määrä pitää perusjärjestöjen kokouksia, alkaa uudelleen toimia, ja siten herättää jälleen joukoissa taistelu julkisen ammatillisen liikkeen puo-

lesta. Oli monenlaisia vaikeuksia. Noskelaiset kävivät häikäilemätöntä vastataistelua. Kielsivät saapumasta oikeuteen. Ohrana pidätti kuulusteluun kokoukseen saapuvia. Oikeusprosessin aikana yritettiin Helsingissä joukkomielenosoituksia. Joukkoja ei saatu liikkeelle. Poliisi miehitti kaikki määrätyt mielenosoituspaikat. Puolueen julistuksia levitettiin. Vain yksi julkinen painettu tiedonanto oikeusprosessista annettiin.

Ensimmäisessä käsittelyssä esitettiin vastaus, jossa vallankumouksellisen luokkalinjan mukaisesti pyrittiin antamaan ohjesuunta ja sisältö esitettävälle vastauksille. Toisessa käsittelyprosessissa maaliskuuhun vaihteessa esitettiin satakunta vastausta. Näiden suuri enemmistö oli luokkalinjan mukaisia. Monissa vastauksissa harjoitettiin itsekritiikkiä ammatillisen liikkeen heikkouksista, opportunistisista virheistä ja antautumisen syistä. Paljastettiin sosialifasistien, opportunistien ja pääoman yhteinen hyökkäys. Vastineissa ilmeni kolme linjaa: vallankumouksellinen, puolueen kannan, arvion ja kritiikin mukainen linja; Väisäsen "virallinen" linja, joka oli muodollisen juridiikan vatvomista, näennäistä, opportunistista puolustusta, mutta tosiasiallinen antautumisen linja; kolmas oli avoin luopurien linja, poliittisen vääristelyn, likvidaattoriuden, suoranaisen vastavallankumouksellisuuden linja.

Kolmannessa käsittelyvaiheessa kesäkuun 13 p:nä viskaali esitti näytöksensä, ja elokuussa oli raastuvassa viimeinen käsittely, jota seurasi päätös ammatillisen liikkeemme lakkauttamisesta.

Perusjärjestöt eivät tässä kamppailussa toimineet. Edustajia lähettivät etupäässä toimikunnat ja pienemmät jäsenryhmät. Suuret jäsenjoukot eivät varsinaisesti osallistuneet edustajien valintaan oikeusprosessiin. Ja ne parisataa edustajaa, jotka oikeudessa kävivät, eivät kokouksissa selostaneet esiintymistään ja prosessia jäsenjoukoille. Sitä aktiivisuutta, jota prosessissa saatiin aikaan, ei kyetty kehittämään joukkoluontoiseksi taisteluksi AJ:n puolesta ja uusien julkisten toimintamahdollisuuksien valtaamiseksi. Tämän prosessin yhteydessä oli sotilajärjestön esiintyminen huomattava. Joukko-osastoista lähetettiin oikeustilaisuuteen vallankumouksellisia vastalauseita.

AJ lakkautettiin. Oikeuskäsittely ja päätös kuvaa hyvin prosessin poliittista tarkoitusta. Muodollis-juridisesti voitiin kumota kaikki viskaalin syytökset. Hänellä ei ollut muodollisestikaan pätevää todistusaineistoa, vaan hän rakensi kaikki syytöksensä olettamuksille ja poliittisille väitöksille, joita

noskelaiset olivat hyökkäyksissään esittäneet. Sellaisina hän m.m. esitti SKP:n ammatillisesta liikkeestä tekemän päätöksen, Losovskin lausunnon, että Suomessa on vallankumouksellinen ammatillinen liike, valtiollisille vangeille lähetettyjä tervehdyskirjelmiä, sen että AJ:llä on ollut yhteisiä puhujia vaalijärjestöjen kanssa j.n.e. Koko juttu osottautui noskelaiden ja fasis-tien poliittiseksi hyökkäykseksi vallankumouksellista työväenluokkaa vastaan, joksi se kanneviskaalin esitysten ja todistelua-aineiston pohjalla voitiin täysin paljastaa.

Ammatillisen liikkeen tilaa arvioidessa on pysähdyttävä sos-dem ammatillisen liikkeen tilan arvioimiseen. Sen, millä tavalla sosdem ammatillinen liike perustettiin, olen jo edellä todennut. Se on ollut yhteistoimintaa työnantajien, fasis-tien ja sosialifasis-tien kesken; he ovat toteuttaneet jo v. 1926 julis-tamaansa ohjelmaa: "Kun ohrana panee lukkoon vanhan jär-jestön, niin perustetaan me uusi". Luopiot Härmä, Välläri, Nurminen, Viitanen y.m. ovat avustaneet porvaristoa ja sociali-demokraatteja AJ:n lakkauttamisessa. He ovat hajoittaneet sitä sisältä samanaikaisesti kuin ohrana ja lapualaiset fasis-tit ovat hyökänneet sitä vastaan ulkoapäin.

V. 1930 lopussa perustettiin vihdoin noskelaiden rikkuri-järjestöjen yhteinen keskusjärjestö, Suomen ammatillisten jär-jestöjen keskusjärjestö (SAK). Louhikko ilmoitti siinä olevan jäseniä 25.000. Tuo rikkurijärjestö työskentelee yhdessä työn-antajain kanssa työläisten palkkojen polkemiseksi, kuten käy-täntö on jo osoittanut. Noskelaiset ovat saaneet näillä järjes-töillään lujitetuksi asemiaan työväenluokan keskuudessa, vaika he toisaalta ovat pettyneetkin siinä, kun eivät saaneet jä-senikseen entisen järjestön jäsenenemmistöä. Noskelaiden jär-jestö ei ole vielä laaja joukkojärjestö. Työväen perusjoukot eivät ole siihen liittyneet.

Kuvaavana todisteena siitä, miten he ovat pettyneet järjes-töjensä rakentamisessa on rikkurihajottaja Lähteen lausunto puutyöväenliiton edustajakokouksessa helluntaina 1931. Hänen on pakko todeta, että sosdem ammatillinen liike ei ole muodostunut voimakkaaksi sen vuoksi, että maanalaiset kommu-nistit häiritsevät sen kehitystä. Sama Lähde vaati ryhdyttäväksi ohranoimaan niitä työläisiä, jotka vastustavat liittymistä rikkurijärjestöön. Hän esittää ohranamaisen joukkoilmian-tosysteemin käytäntöönottamista ja sen avulla harjoitettavaa painostusta uusien jäsenten hankinnassa. Noskelainen ammatil-

linen liike muodostuu Suomessa aivan samalla tavalla ja samanlaiseksi kuin länsi-Euroopan maissa. Siihen on muodostunut byrokraattinen johtokoneisto, joka ei välitä siitä, mitä työläiset esittävät tai vaativat. Tätä byrokratiaa vastaan voidaan ja tulee saada aikaan esiintymisiä. Puolueen tehtävänä on ollut paljastaa tämän järjestön rikkuripolitiikka, osottaa se tosiasialliseksi fasistisysteemin osaksi ja aseeksi, mobilisoida joukkojen liikettä kapitalisteja ja samalla noskelaisjohtajia vastaan ja muodostaa yhteisrintama alhaaltapäin luokkataistelun pohjalla.

VALLANKUMOUKSELLISEN AMMATILLISEN LIIKKEEN UDELLEEN JÄRJESTÄMISESTÄ

Puoluekonferenssi v. 1930 asetti tehtäväksi ammatillisen liikkeen uudelleen järjestämisen, lähtökohtana taloudellisten taistelujen käyminen. Organisationsmuodoiksi alussa suunniteltiin työpaikkakomiteaa. Muutamia harvoja komiteoita olikin, esim. Tampereella, Oulussa, Ensossa j.n.e. Mutta uudelleen organisoimisen perustaksi komiteoita ei saatu muodostumaan. Myöhemmin konferenssin jälkeen ja erityisemmin Profinterin ohjeissa esitettiin uusia muotoja, jotka vastasivat lähinnä konkreettista tilannetta ja osuivat yhteen Suomessakin muodostuneen käsityksen kanssa. Organisationsmuotojen kehittämisessä täytyi tehdä muutos, sillä työpaikkakomiteat eivät osottautuneet eläväksi joukkotyöpohjaksi.

Kesäkuun 13 p:nä 1931 pidettiin ensimmäinen Suomen punaisen ammatillisen liikkeen konferenssi. Tämän konferenssin päätöslauselmassa on avoimella itsekritiikillä todettu vasemistolaisen ammatillisen liikkeen vararikko. Uudelleen järjestämisessä konferenssi otti seuraavan linjan: siellä missä entiset järjestöt toimivat, on toiminta niissä saatettava nykyistä luokkataistelutilannetta vastaavaksi, sosialidemokraattien haltuunsa kaappaamissa järjestöissä ja heidän perustamissaan uusissa järjestöissä on järjestettävä vallankumouksellinen oppositio. Missä joukkojen menoa noskelaisiin järjestöihin ei voida estää, siellä on meikäläisten mentävä mukaan, voidaanpa niihin erityisesti komentaakin työtä tekemään. Uusien ammatillisten järjestöjen perustamistyön pohja on saatava työpaikoille, työpaikkaryhmistä on muodostettava ammatillisen liikkeen perusjärjestö. Lyhytaikaisilla työpaikoilla, esim. rakennustyömailla, missä ei saada syntymään työpaikkaryhmää, on järjestäydyttävä ammattialoittain. Saman alan työpaikka-

ryhmät muodostavat teollisuusneuvoston, niitä yhdistämässä on paikkakunnalla punainen ammatillinen paikalliskeskus. Teollisuusneuvostoista muodostuu teollisuusliitto ja vihdoin ammatillinen keskusjärjestö. Kesäkuun konferenssissa päätettiin liittyä Profinterniin. Periaatteena on tiukasti pidettävä, että ammatillinen liike näissäkin muodoissa on pyrittävä saamaan joukkoluontoiseksi. Luottamusmiehiä on valittava ja heidän avullaan järjestettävä toimintaa työväen etujen valvomiseksi ja ajamiseksi. Julkisiin toimintamuotoihin on pyrittävä. Huomiota kiinnitettiin työhön maa- ja metsätyöläisten keskuudessa. Ammatillisen uudelleen järjestäytymistyön selvittelyä tehtiin AJ:n puolustusprosessissa, mutta varsinaiseen alkuun se pääsi vasta myöhään keväällä. Käytännössä ei liittoja pyrittykään muodostamaan. Eri työaloja varten oli keskuksia, mutta varsinaisen käytännöllisen työn ohjaus jäi koko maata käsittävälle ammatilliselle keskukselle.

Ammatillisen liikkeen uudelleen järjestelyn yhteydessä oli suurin puute siinä, että tämä toiminta ei yhdistynyt työväen taloudelliseen taisteluun. Puoluejohto kyllä puoluekeskustelukirjeessä totesi, että ammatillisen liikkeen rakentamisen menestymisen perusehto on taloudellisten taistelujen järjestäminen ja niiden käyminen ja siinä yhteydessä järjestöjen rakentaminen. Tämän on käytäntö myöhemmin oikeaksi todentanut.

POLIITTISISTA JOUKKO-KAMPPAILUISTA

Eduskunta-, kunnallis- ja presidenttivaalit. Eduskuntavaalit (1. 9. 30) olivat terrorivaalit. Kokoukset, julkiset lehdet y.m. joukkotyö ja valmistus kiellettiin ja estettiin luokkataistelun kannalla olevalta työväeltä. Vallankumouksellinen työväki esiintyi 6 vaalipiirissä ja keräsi 12.000 ääntä. Sosialidemokraatit kohottivat äänimääräänsä 50 %:lla. Se osoittaa, että suuret joukot vasemmistolaista työväestöä äänestivät sosialidemokraatteja. Kuopion piirissä oli työväen ja pienviljelijäin liitolla ennen 17.000 äänestäjää, nyt ei edes saatu järjestetyksi vaalilistoja.

PB arviossaan heti vaalien jälkeen totesi, että ottaen huomioon terrorin, voidaan tulosta niillä seuduilla, joilla saatiin puolet tai 1/3 entisestä äänimäärästä, pitää tyydyttävänä. Tämä arvio oli virheellinen, kun otetaan koko vaalikamppailu huomioon. Myöhemmin tämä arvio puoluekeskustelukirjeessä muutettiin ja todettiin, että vaalien tulosta on pidettävä suurena

ja vakavana tappiona. Suurista vaikeuksista ja terrorista huolimatta olisi puolueen pitänyt kyetä käyttämään vaaleja joukkoliikkeen järjestämiseksi paremmin kuin mihin nyt pystyttiin.

Kunnallisvaalit toimitettiin joulukuussa, jo uusien fasistilakien aikana. Listoja hylättiin ensin yli 300, lopullisesti yli 200. Puoluelinjaa näissä vaaleissa toteutettiin varsin heikosti. Joukkokamppailujen valmistaminen ja joukkoliikkeet, mielenosoitukset, sosialifasistien paljastaminen, taistelu fasismia vastaan — se oli taistelutaktiikassa pääasia, eikä se, kuinka monta edustajaa saadaan lävitse.

Prisidenttivaalit tammikuussa 1931. Niihin mennessäkään ei puolue ollut saanut selvitettyksi laajoille työväenjoukoille, mikä on vallitsevan fasistisen diktatuurin olemus. Kuvaava on puolueen erään jäsenen lausunto, että jos äänestää puolueen ohjeiden mukaisesti SKP:tta, niin se merkitsee äänien hukkaan menemistä ja vahvistaa lapualaisten voittoa. Huomattava osa ent. vasemmistolaisia äänesti Ståhlbergia eikä noskelaisia. Puolueen saamia ääniä ei ole julkaistu, mutta niiden määrä oli aivan vähäinen.

Pääheikkoutena kaikissa näissä vaaleissa on pidettävä sitä, ettei kyetty laajoille joukoille varmistuttavasti osottamaan sosialifasistien osuutta maan fasistisoimisessa eikä riittävästi saatu suurille joukoille paljastetuksi noskelaisten tunnusta "palaamisesta laillisiin oloihin". Fasistit kyyditsivät Hakkilaa ja eräissä tapauksissa muutenkin pelottelivat sosialidemokraatteja. Se vahvisti joukoissa vielä olevia harhoja, että nosket muka taistelisivat fasismia vastaan. Ilmeni "pienemmän pahan" harhoja suhteessa sosialidemokraatteihin. Oli käsityksiä: "Antaa niiden vielä kerran näyttää, mitä ne saavat aikaan". Ståhlbergin äänestäminen osotti olevan olemassa laillisuus-harhoja, kuvitteluja, että S:a äänestämällä voitaisiin heikentää fasistidiktaturia ja lyödä lapualaisia, jotka kävivät häikäilemätöntä taistelua persoonallisella sävyllä ståhlbergilaisuutta vastaan, sekä odottelua, että olot palautuisivat samanlaisiksi kuin fasistidiktaturia edeltäneenä aikana. Myöskin vaalilakkoajatus sai huomattavaa kannatusta työväen keskuudessa, ollen se ilmausta äkkijyrkällä sanahelinällä verhotusta opporunistisesta toimeettomuudesta ja passiivisuudesta.

Toukok. 1 p:n kamppailussa ei puolue kyennyt täyttämään tehtäväänsä vallankumouksellisten esiintymisten järjestäjänä. Paikallisten puolue-elimien suunnittelemissa mielenosoituksissa ei

saatu aikaan, kun joukot huonon valmistuksen vuoksi eivät seuranneet puolue-elimien mielenosoituskutsuja. Missä taas joukkoja oli kerääntynyt, ei poliisien ja ohranain miehittäessä kokoontumispaikat, esiintymisiä uskallettu alottaa. Puolueen esiintymiset toukok. 1 p:nä rajoittuivat siten pääasiassa julistusten levittämiseen ja punaisten lippujen rohkeaan nostoon, paria joukkoesiintymistä lukuunottamatta. Ahvenkoskella oli hyvänlainen esiintyminen, Lahdessa yritys. Viipurissa oli alku noskelaisten tilaisuudessa, mutta joukkojen johtaminen pois paikalta jäi suorittamatta. Sosialifasistit, huolimatta lahtarien myöntämästä monopoli oikeudesta tilaisuuksien järjestämiseen — joita ne toimeenpanivat valkosiniristilipun alla — eivät saaneet mukaansa joukkoja enempää kuin edellisinä vuosina. Tässä paljastui silloin puolueen heikkous siinä, ettei se kyennyt järjestämään noskelaisten rivien ulkopuolella olevia suuria työläisjoukkoja.

Vaalikamppailujen ja LLL-viikon aikana toimeenpantiin Helsingissä useita mielenosoitusyrityksiä. Näistä pari jossakin määrin onnistuikin, Vallilan työväentalon luona vaalikokous 12.1 ja LLL-tilaisuus, jossa ohrana Mäkelää hakattiin puukolla. Ammattijärjestön puolustuskamppailun yhteydessä pidettiin mielenosoitus IV linjalla huhtikuun 4 p:nä. Siinä pidettiin lyhyt puhe ja laulettiin vallankumouksellisia lauluja, ennenkuin poliisiauto hälytettiin paikalle. Tilaisuudessa ei kuitenkaan ollut kuin vähän väkeä.

Sodanvastainen taistelu oli yhdistetty kaikkiin kamppailuihin ja esiintymisiin. Niissä olivat poliittisena sisältönä kysymykset sodan vaarasta, fasistien sotavalmisteluista ja Neuvostoliiton puolustamisesta.

Tilaisuuksien epäonnistumiseen tuona ajankohtana vaikutti puolueen joukkovaikutuksen heikkous sekä myös se, että puoluejärjestössä ei vielä oltu omattu uusia toimintamuotoja, että oli taitamattomuutta katuesiintymisen taktiikassa sekä opportunistista suhtautumista mielenosoitusten järjestämiseen, ymmärtämättömyyttä käyttää niitä joukkotaistelun muotona ja keinona joukkotyössä. Katuesiintymistaktiikasta puoluejärjestöissä paljon keskusteltiin. Väiteltiin siitä, onko ilmoitettava kokoontumispaikkaa etukäteen vai onko ohranan ja poliisin tietoon tulemisen välttämiseksi oltava ilmoittamatta. Käytäntö osoitti, että ne saavat sen kaikissa tapauksissa tavalla tai toisella tietoonsa. Päävalmistus esiintymisiin tulee tehdä

työpaikoilla ja kaikkialla välittömästi joukkojen keskuudessa. Julistusten levittämällä mielenosoitustilaisuuksissa, ellei sitä yhdistetä muuhun valmisteluun, ei tuloksia saada. Näin osoitti käytäntö.

PUOLUEEN TILASTA

Ensimmäisenä vuonna fasistimullistuksen jälkeen järjestö kärsi monin paikoin suuria vaurioita, mutta oli myös huomattavaa organisatoorista uudelleen vahvistumista. Puolueen jäsenten vaihtuvaisuus on ollut monista syistä hyvin suuri, johtuen vangitsemisista, erottamisista ja eroamisista, karkulaisuudesta Neuvostoliittoon. Puolueen jäsenistössä oli yleensä yli 50 % uusia, monin paikoin enemmänkin. Oikeata kehitysuuntaa on siinä, että jäseniksi pyritään ottamaan vain sellaisia, jotka nykyisissä oloissa haluavat aktiivisesti toimia. Käytäntö on nim. osottanut, että vanhempaa, s.o. toisen kauden puolueen jäsenistöä on monista syistä paljon vaikeampi saada nykyisissä uusissa taisteluoloissa liikkeelle kuin uudempaa jäsenistöä.

Pääheikkoutena puolueen rakenteessa on sen lujittumattomuus työpaikoille, johtuen se osaksi vieläkin vaikuttavista opportunistisista käsityksistä. Siinä on nyt kyllä myös vaikeuttajana vallitseva ankara työttömyyskin, mutta tämän syyntaakse ei voida yksin vetäytyä.

Puoluejohto asetti vuoden 1931 alussa tehtäväksi Helsingin kaupunkijärjestön täydellisen reorganisoimisen. Sen suorittaminen varsin hyvin kuvaa niitä vaikeuksia, mitä uudelleenorganisoinnissa työpaikka- ja aluesolujen oikealla tavalla keskittämisen perusteelle yleensä on. Reorganisoimisen hidas suoritus johtui osaksi opportunistisesta passiivisuudesta, jopa vastahakoisuudestakin, kun eräiden toverien taholta näet pelättiin uusia tuntemuksia. Tällaista opportunistista vastahakoisuutta vastaan tuli päättävästi taistella ja se voitettiin sitkeällä työllä.

Useilla paikkakunnilla alussa ymmärrettiin puolueen päätehtäväksi muodollisen puolueorganisation pystyttäminen. Sitä ilmeni Turussa. Esim. *Kumouksen* maaliskuun numerossa asetettiin puolueen tärkeimmäksi tehtäväksi reorganisointi, ja piiriraportissa keväällä pariin kertaan mainittiin, että puolueorganisation on suurin piirtein kunnossa. Organisation muodollinen rakentaminen on tärkeä, mutta ei tärkein. Tärkein tehtävä olisi ollut saavutusten hankkiminen joukkokamppailujen

alalla. Esim. Oulun piirin työsuunnitelma oli kuvaava. Siinä mainitaan, kuinka paljon täytyy saada soluja, yhteyksiä, jäseniä j.n.e. Mutta joukkokamppailuista ei puhuta asianomaisella tavalla. Puolueen rakennustyön saavutusten osoituksena on joukkoliikkeiden aikaansaaminen ja jokapäiväinen työ joukkojen keskuudessa. Puolue oli vielä suurista joukoista eristäytyneessä asemassa. Tilanteesta johtuen kiinnitetään ennen kaikkea huomio solujen toiminnan oikein järjestämiseen, jotta niiden kautta saavutetaan ja lujitetaan joukkovaikutus. Nyt useat solut kiehuvat omassa liemessään tekemättä vakavaa joukkotyötä työpaikoilla ja muualla joukkojen keskuudessa. Solujen työn elävöitymisestä riippuu koko puolueen aktiivisuus. Sen vuoksi solun työn oikein järjestäminen on nyt tärkeimpiä tehtäviä.

Solujen työn kehittämiseksi järjestettiin solun ohjaus- neuvottelukokouksia. Niiden ohjelmana on ollut työpaikalla tehtävän ja yleensä puolueen käytännöllisen työn opastaminen. Neuvotteluissa Helsingissä tuli esille mielenkiintoista aineistoa. Ilmeni, että kysymys siitä, miten solun on toimittava joukkojen keskuudessa, on arvoitus suurelle osalle puolueen nykyistä uutta jäsenistöä. Väärästä konspiratiivisuuskäsitteestä johtuu, ettei aina vakavasti yritetäkään toimia ulospäin joukkojen keskuudessa. Useassa tapauksessa solu ei omassa piirissään konkretisoi niitä tehtäviä, joita puolue on kulloinkin asettanut. Oma-alotteisuutta ei ole riittävästi. Koko puolueen aktivoimisen on lähdettävä solusta. Siitä riippuu puolueen aktiivisuus, taistelukyky ja voima.

Maanalaisen puoluelehdistön muodostamisessa päästiin tuntuvaan alkuun. Keskuslehti *Tiedonantaja* ilmestyi verraten säännöllisesti kerran kuussa, toisinaan kahdestikin. Useimmissa piireissä piirilehdet, muutamia aluelehtiä, työpaikkalehtiä oli vain joku harva. Elävän työpaikkalehdistön puute on toiminnassa tuntuva. Puoluelehdistön kautta lähestytään suuria joukkoja, selvitetään ja tehdään tunnetuksi puolueen vaatimuksia ja taistelua, siksi lehdistö muodostuu joukkotaitelun poliittiseksi ja organisatoriseksi johtajaksi. Maanalaisissakin oloissa lehdet voivat muodostua joukkolehdeksi.

Julistusten antamisessa on ollut huomattavaa edistystä. Paikallisten ja keskuselimien toimesta on niitä eri kamppailujen yhteydessä annettu runsaastikin. Mutta heikkoutena niissä on monasti ollut ylimalkaisuus. Oli oikeita osatunnuksiakin, mut-

ta usein on pelkästään toistunut: "Alas fasismi, eläkään Neuvosto-Suomi." Ei riittävästi konkretisoida tunnuksia kulloinkin käytävän kamppailun yhteydessä. Eräissäkin julistuksissa oli tunnus: "Taisteluun vallankumouksellisten osavaatimuksien puolesta." Se on teesi ja se on otettava kouluesimerkiksi tunnuksien väärästä esittämisestä. Kuka työmies tällaista ylimalkaisuutta ymmärtää! Julistuksissa on esitettävä konkreettisia osavaatimuksia kulloinkin vallitsevan tilanteen ja kamppailun mukaan ja taistelua niiden puolesta on kehitettävä.

Toiminnan muilta aloilta voidaan lyhyesti merkitä, että julkisten joukkojärjestöjen alalla ei ole saatu varsinaisesti aikaan uudelleen järjestettyä toimintaa. Mopr-työn, Vankien Toverit-järjestön järjestämisessä otettiin ensimmäisiä askeleita. Sotilastyössä oli jonkinverran edistystä. Keväällä pidettiin puolueen ensimmäinen maatakäsittävä konferenssi sotilastyön alalla. Julistuksia ja lehtiä on julkaistu huomattavasti, mutta joukkotyö joukko-osastoissa on kulkenut ahtaissa rajoissa. Eräitä joukkoesiintymisiä on ollut. Valmennustyö on ollut riittämätöntä. Työtä armeijassa ei vielä ymmärretty erääksi tärkeimmäksi puolueen osaksi. Sen kohottamiseksi merkitystään vastaavalle tasolle sotilasjärjestö v. 1931 reorganisoitiin ja sotilastyö järjestettiin yleisen puolueen elimelliseksi osaksi. Nuorisoliitto, joka fasistimullistuksessa kärsi suuria vaurioita, ei päässyt vielä vuoden kuluessa nousemaan taistelukykyiseksi. Puolueen ohjaus ja tuki nuorisoliitolle on ollut vallan riittämätöntä. Työtä ruotsalaisten keskuudessa, joukkotyönä, ei saatu uudelleen järjestetyksi; joitakin harvoja julistuksia ja lehtisiä on julkaistu.

Puolueen ohjaamisessa fasistidiktatuurin oloissa on nyt paljon suurempia vaikeuksia kuin toisella kaudella, julkisen toiminnan aikana, jolloin oli moniaiteita teitä ja useampia mahdollisuuksia käytettävänä. Rohkeasti on vedetty esiin uusia, johtavia kaadereita. Toiminta on entistä enemmän vaatinut paikallisilta ja piirielimiltä oma-alotteellisuutta, vastuunalaisuutta johdossa. Edesvastuurohkeutta ja johtajatahtoa vaaditaan nyt johtavilta tovereilta. Enemmän kollektiivista työtä kaikissa johtavissa elimissä ja tehtävien täyttämisen kontrollin tehostamista. Johtavien elimien vaihtuvaisuus oli erittäin suuri. Paikalliskomiteain tärkeimpänä johtotehtävänä on työpaikkasolujen ja joukkotyön ohjaus — näin osoitti saavutettu kokemus — konspiraation ja puolueen itsesuojeluksen kehit-

täminen siihen suuntaan, että joukkotyö ei tule kärsimään, vaan voimistuu ja laajenee.

TAISTELU PUOLUEEN BOLSHEVISOIMISEKSI

Puolue on käynyt taistelua kahdella rintamalla ilmeneviä syrjäpyrintöjä vastaan. Päävaara on ollut ja on oikeisto-oppportunismi. Se oli syynä taistelukyvyttömyyteen ja puolueen vastarinnattomaan antautumiseen. Se johtui, kuten monasti jo on todettu, sosialidemokratian jätteistä, käytännön opportunismista ja laillisuusharhoista. Niistä on vuoden aikana paljon päästy, mutta niitä ei ole kyetty vielä perusteellisesti poistamaan. Oikeisto-opportunismien ilmeneminen voitaisiin lyhyesti määritellä seuraavasti:

Fasistidiktatuurin todellisen luonteen ja olemuksen ymmärtämättömyyden takia esiintyy demokraattisia ja parlamenttaarisia harhoja, sosialifasismien merkityksen ymmärtämättömyyttä fasistikomennon liittolaisena ja osana, käsityksiä "laillisuuden kannattajista" ja sosialifasisteista "pienempänä pahana", legaalisen toiminnan yliarvioimisesta johtuvaa pessimismia, joukkojen taisteluvälmiuden aliarvioimista ja väheksymistä, jolla peitetään toimettomuutta. Käytännön opportunismia esiintyy passiivisuutena ja arkuutena joukkokamppailujen järjestämisessä, saamattomuutena puolueen rakentamisessa työpaikka-perustalle, pidättyväisyytenä uusien jäsenten mukaan vetämisessä, haluna toimia entisten tuttavuuksien pohjalla, naisten mukaan vetämisen aliarvioimisena, kurittomuutena, tehtävien tärkeänä laiminlyömisenä, siinä, että solut eivät työskentele säännöllisesti, fraktioiden toiminnan heikkoutena ja uudelleen luomisen laiminlyömisenä.

Puoluekriisin voittaminen ja käänteiden suoritus on taistelua oikeisto-opportunismia vastaan. On harjoitettu itsekritiikkiä, paljastettu virheitä ja heikkouksia, lehdissä niistä kirjoitettu, alue- ja piirikonferensseissa on heikkouksia käsitelty. Puolueesta on erotettu joitakin jäseniä opportunistisen toimettomuuden takia. Puolue ei suinkaan heikkene opportunistiseen passiivisuuteen vajonneiden erottamisen vuoksi, päinvastoin se voimistuu puhdistuessaan rivinsä sitä rämettäväistä aineksista. Puoluekeskustelu kävi kaiken opportunismia vastaan käytävän taistelun merkeissä. Mutta riittävästi tätä taistelua ei ole käyty eikä bolshevistista itsekritiikkiä ole vielä tänä kautena saatettu jokaisen solun ja jokaisen jäsenen aseeksi.

Toinen syrjäpyrintö on ollut vasemmistolainen äkkijyrkkä tolkkuttomuus. Se sai osaksi aihetta puolueen antautumisesta ja passiivisuudesta. Äkkijyrkkiä mielialoja myös nousee esille jokapäiväisen vallankumouksellisen työn vaikeutumisen vuoksi nykyisissä fasistidiktatuurin oloissa. Puoluekonferenssi 1930 jo niiden ilmauksesta huomautti. Organisatoorisen muodon saivat äkkijyrkkät mielialat 1930 syksyllä Helsingissä, jossa silloin muodostui "Punaisiksi rintamamiehiksi" itseään kutsuva koplakunta. Eräänä alotteentekijänä tässä puuhassa oli eräs entinen puolueen jäsen, joka oli erotettu puolueesta törkeän kurittomuuden takia: Tuo järjestö muodostui varsinaisesti puolueen ulkopuolelle, joskin sillä alussa, kun sen luonne ei ollut selvä, oli eräitä yksityisiä yhteyksiä puolueen jäseniin. Sen jäsenmäärästä ei ole tarkkaa tietoa, mutta hyvin pieni se kaikessa tapauksessa oli. Tässä järjestössä oli myöskin ohrana aktiivisesti mukana. Sen yhtenä organisaattorina on toiminut vaasalainen ohrana Mattila, värväten siihen väkeä. Organisatooriselta rakenteeltaan ja säännöiltään se oli ahdas salaliittojärjestö. Tämä kopla julkaisi koneellakirjoitettua lehteä *Toveri*, jota ilmestyi neljä numeroa. Lehden 2. n:ssä on liiton ohjelmakirjoitus "Passiivisuus vai aktiivisuus". Siinä sanotaan:

"Fasistien raivoisan hyökkäyksen edessä täytyi Suomen työväestön väistyä. Täytyi jättää ammatillinen sekä taloudellinen julkinen toiminta. Mahtavat työväenjärjestöt lyötiin hajalle... mutta kommunismi ei ole kuollut..."

Sitten väitetään:

"Kommunismi on päässyt vain parempaan tilaan, josta saamme olla tyytyväisiä, suorastaan kiitollisia, että tulivat edistämään vallankumouksen voittokulkua... Nyt voimmekin paremmin toimia kun ei ole muita toimintamuotoja kiusanamme."

Tässä ilmaistaan tyytyväisyys fasistien toimeenpaneman julkisen vallankumouksellisen liikkeen lakkauttamisen johdosta. Tällainen suhde ja julkisen joukkoliikkeen merkityksen ymmärtämättömyys on vallankumouksellisen toiminnan ja tehtävien ymmärtämättömyyttä, siinä ilmenee sekavuus alkeellisiin luokkataistelukäsitteisiin nähden ja niiden puuttuminen. Kirjoituksen mukaan pitäisi siis olla suorastaan "kiitollisia" lapualaisille, fasistihallitukselle ja nykyiselle fasistieduskunnalle n.s. kommunistilaeista ja fasistidiktatuurin pystyttämistä, jolla työväen julkiset luokkataistelujärjestöt hajoitettiin. Tätä halusivat sosialifasistiset johtajat ja opportunistiluopiot, jotka häikäilemättä taistelivat kommunistista liikettä vastaan. Mutta

sitä ei tahtonut eikä tahdo kukaan rehellinen, vähänkin asioita ymmärtävä luokkataistelija.

“Rintamamiehet” esiintyivät kaikkea julkista vallankumouksellista joukkotoimintaa vastaan. Vastustivat osanottoa vaaleihin, vastustivat mielenosoitusten ja joukkokamppailujen toimeenpanoa, vastustivat kaikkia osataisteluita työväen jokapäiväisten tarpeiden puolesta. Pitäen tilannetta välittömästi vallankumouksellisena, — “elämme kansalaissodan kynnyksellä”, väittivät he — esittivät yksipuolisesti ja väärin aseistautumisen ja aseellisen toiminnan tunnuksen. Eivät asettaneet kysymystä aseellisesta taistelusta ja sen valmistamisesta niinkuin bolshevikit sen tekevät.

Tämän “rintamamies”-koplan johtajat taistelivat provokatoorisesti puoluetta vastaan. Eräissä tapauksissa he valheellisesti sanoivat olevansa suorassa yhteydessä Kominternin kanssa ohi paikallisen puolue-elimen. Toisissa tapauksissa, saadakseen tarpeen vaatiessa kannatusta puolueelle myötämielisiltä, sanoivat olevansa puolueen alaosasto ja yhteydessä puolueen kanssa. Maaseudulla ei varsinaisesti tiedetä heillä organisaatiota olleen. — Jyväskylässä esiintyi nuorison keskuudessa äkkijyrkkää järjestäytymistä “myyrien” muodossa, jota eräs “rintamamies” oli ollut järjestämässä. Kun tämä paljastui ja joutui siitä kiinni, niin oikeudessa itkien vakuutti, ettei hän tule enää tällaista toimintaa suorittamaan, vaikka samainen “johtaja” vähän ennen leuhki heidän järjestönsä ankaraa kuria ja petturien tuhoamista.

Vuoden 1931 alussa puoluejohto aloitti laajan kamppailun äkkijyrkkien tolkutonta puuhaa vastaan, toimeenpani asiasta Helsingissä puoluejärjestöissä keskustelun, osoitti “avoimen kirjeen” puolueen jäsenille, jossa laajalti, kohta kohdalta osoitettiin äkkijyrkkien puolue- ja vallankumousvastainen linja. “Avoimessa kirjeessä” puoluekonferenssin ja Kominternin päätöslauselmien mukaisesti kritikoitiin puolueen antautumista ja entistä julkista toimintaa eri toiminta-aloilla, ammatillisessa liikkeessä, parlamenttaarisessa toiminnassa j.n.e Osoitettiin Kominternin kanta vallankumoukselliseen parlamenttaariseen toimintaan, selostettiin, miten nyt tulee asettaa kysymys ammatillisesta liikkeestä, miten joukkoliikettä on kehitettävä, miten osattava yhdistää salainen ja julkinen toiminta. Osoitettiin, että taistelu työväen elinehtojen puolesta merkitsee nykyhetkellä taistelua fasistista diktatuuria vastaan. Selvitettiin aseistautumisen tunnusta ja kysymystä aseellisesta proletaari-

sesta vallankumouksesta ja siihen valmistumisesta, jonka edellytyksenä on jokapäiväinen joukkotaistelu, ollen voiton eräänä tärkeimpänä ehtona proletariaatin enemmistön voittaminen vallankumouksellisen taistelun tielle, — jonka tehtävän äkkijyrkät kieltävät.

Tämän kirjelmän pohjalla Helsingin soluissa suoritettiin keskustelu, määriteltiin suhde "rintamamiesliittoon". Keskustelun tuloksena oli 30 kirjallista vastausta. Eräissä niistä oikealla tavalla pyrittiin valaisemaan äkkijyrkkien touhua. Useimmat solujen päätöslauselmat olivat toteamuksia, hyväksyen puoluejohdon kannan kysymyksessä. Keskustelu osoitti, että äkkijyrkkien hommat eivät olleet saaneet Helsingin puoluejärjestöissä sijaa, vaan kaikki solut ja aluekomiteat tuomitsivat nuo puuhut puoluevastaisina. Puoluekeskustelun ja joukkojen keskuudessa tehdyn selvitystyön johdosta "liitto" menetti kaiken merkityksensä ja on se poistunut näyttämöltä.

Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että äkkijyrkät mielialat olisi saatu kokonaisuudessaan poistetuksi työläisten keskuudesta. Vain todella menestyksellisen vallankumouksellisen joukkoliikkeen ja taistelun kautta voidaan äkkijyrkät ja muut virheelliset mielialat voittaa. Aseistautumisen ja kapinan periaatteellisia kysymyksiä on leniniläisellä tavalla laajoille joukoille selvitettävä ja bolshevistisesti käytäntöön vietävä.

Mainitussa kirjoituksessa väitetään, että innostus on samaa kuin äkkijyrkkyys, "ellemme ole tarpeeksi jyrkkiä, ei meillä ole innostustakaan". Puoluejohdon kirjeessä tästä m.m. sanotaan:

"Perusteetonta on esittää äkkijyrkkyys innostuksen edellytykseksi. Luokkataistelu nyt tosiaan vaatii innostusta, toimintahalua, taistelu-
tahtoa, uhrautuvaisuutta, aktiivisuutta, mutta samalla oikeata tietoisuutta, kuria ja toimintataitoa. Ilman näitä ei päästä siitä toimet-
muuden tilasta, missä nyt vielä ollaan. Mutta jos innostus johdetaan
väärään suuntaan, niin ei se edistä luokkataistelua. Väärään suun-
taan menemistä on se "äkkijyrkkä" opportunismi, jota tässä on
selostettu. Vallankumouksellinen luokkataistelu vaatii eläviä taisteli-
joita, jotka ovat tänään joukkojen mukana ja johdossa, viemässä
taistelua eteenpäin, ei taistelun siirtäjiä, vaan tämän päivän taistelun
lietsojia, jotka tekevät kaikkensa taistelun nostamiseksi ja kehittämiseksi sen korkeimpiin muotoihin. Äkkijyrkkäin henki ei ole tämä, vaan niillä on halua opportunistisesti "siirtää" taistelua "sopivampaan ajankohtaan". — Tässä on ero puoluelinjan ja opportunistien välillä."

Suhtautumisessa rintamamiehiin pyrittiin noudattamaan sitä taktiikkaa, että rehelliset vallankumoukselliset työläisainekset

vedetään pois näiden vaikutuksesta, puolueeseen, mutta provo-
kaattorit, juonittelijat, vallankumouksellisen taistelun viholli-
set paljastetaan ja eristetään. Tässä pääasiassa onnistuttiin.

Taistelu kahdella rintamalla vaatii hellittämätöntä, jatku-
vaa taistelua sekä oikeisto-oppoportunistista päävaaraa vastaan
että äkkijyrkkää tolkuttomuutta vastaan, bolshevistisen kurssin
ja taistelun puolesta. Kaikkien syrjäpyrintöjen voittaminen
merkitsee käänteiden suorittamisen edistämistä ja keskeymätön-
tä taistelua ilmeneviä poikkeamisia sekä sopuilevaa niihin suh-
tautumista, mätää liberalismia vastaan.

*

Edellä on luonnehdittu Suomen fasistidiktatuuria, sen po-
litiikkaa, SKP:n tilaa ja toimintaa eräillä aloilla — välittömästi
sellaisena kuin se kuvattavana ajankohtana tuntui ja näkyi,
sellaisena kuin sen silloin määrittelin. Nyt jälestäpäin voisin
eräitä seikkoja uudelleen arvioituna antaa tarkemmankin to-
teamuksen, mutta kuitenkin kaikessa pääasiassa heijastaa ku-
vaus silloista tilannetta ja puolueen toimintaa.

Fasistisessa rintamassa on edelleen tapahtunut repeilemistä
ja ristiriitoja. Mäntsälän epäonnistunut Lapuan karkijoukkojen
kapina on niitä kärjistänyt. Kokoomuspuolueessa on äärimmäi-
nen lapualaissivusta kaapannut vallan ja lapuanliike on ulko-
muodoltaan muuttunut mustapaitaiseksi "isänmaalliseksi kan-
sanliikkeeksi", joka on tunkeutunut eduskuntaankin. "Lailli-
set" fasistit, johon myös kuuluu sosialidemokraattinen puolue,
on voimistunut ja saavutti (1933) huomattavan vaalivoiton.
Uusia poliittisia ryhmiä on astunut näyttämölle: Johanssonin
ryhmä, kalstalaiset, kansallissosialistit y.m., jotka matkivat
mussolinilais-hitleriläistä meininkiä. Kansallisuuskysymys on
käynyt kärjistyneemmäksi. Sosialidemokratia on entistä kiin-
teämmän täyttänyt rooliaan porvariston yhteiskunnallisena
pätukenä. Fasistinen sortopoliittikka työväenluokkaa vastaan
on kiristynyt ja työväen taloudellinen asema jatkuvasti kur-
jistunut. Sellainen on ollut kehityssuunta fasistidiktatuuri-
komennossa.

Syksyllä 1931 pidettiin puoluekonferenssi. Siinä voitiin
todeta: että puolueella on ollut oikea poliittinen linja ja että
puolue on vuoden aikana onnistunut panemaan järjestökoneis-
tonsa sekä keskuksessa että tärkeimmissä piireissä jossakin
määrin auttavaan kuntoon, joskin toiminta edistyy vain hyvin
hitaasti, alituoisessa kireässä taistelussa fasisti- ja poliisiah-

disteluja vastaan, missä taistelussa ei ilman osittaisia raskaita-kaan iskuja eteenpäin päästä. Ei ainoastaan puolueen johtavat kaaderit, vaan sen järjestöjen rivitkin ovat suureksi osaksi uudistuneet ja organisatoorisesti vahvistuneet, mutta SKP ei ole vielä kukaan voittanut sitä kriisiä (pulatilaa), johon puolue ja koko vallankumouksellinen työväenliike joutui porvariston päällekkarkauksessa ja fasistimullistuksessa. Vasta alulla ollaan joukkotyön kehittämisessä ja opportunistisen maatumisen voittamisessa.

Todettiin, että svinhufvudilainen diktatuuri tahtoi kerta kaikkiaan tehdä mahdottomaksi työväen luokkataistelun ylipäänsä. Se on koettanut ja koettaa sosialidemokraattien avulla estää kaiken työväen luokkataistelun esiintymisen.

”Tämä tehtävä on porvaristolle ylivoimainen — sanottiin puoluekonferenssin päätöksessä. — Se voi tällaisilla hyökkäyksillä korkeintaan saavuttaa itselleen ohimenevän hengähdyspaussin, jonkin aikaa pidättää vallankumouksellisen työväenliikkeen nousua. Ennen kaikkea kommunistisen puolueen johtavasta toiminnasta riippuu tällöin vallankumouksellisen nousun jouduttaminen, jonka edellytyksenä on lähinnä se seikka, että työväen joukkoliikkeen painopiste, joka ennen oli eduskunta- ja kunnallisvaalikampainpailujen sekä ammattijärjestön työehtosopimuspyrintöjen alalla, saadaan nopeasti siirtymään uusille urille ja osaksi uusiin muotoihin: työpaikkaliikkeisiin yleensä ja erityisesti työlakkoihin, työttömäin liikkeeseen ja katuesiintymisiin, voimakkaisiin mielenosoituksiin ja muihin joukkotaisteluihin. Ainoastaan tämän käänteen suorittaminen työväen joukkoliikkeissä, tämä voimain uudestiryhmitys sen luokkataistelurintamalla auttaa työväkeä murtautumaan ulos luokkavihollisen kuristavasta saarroksista sekä siirtymään tehokkaaseen vastahyökkäykseen.”

Puoluekonferenssi perusteellisesti käsitteli puolueen tilan ja lähimmät tehtävät. Paremminkin kuin ennen sanottiin ei vain sitä, mitä on tehtävä, vaan myös, miten on tehtävä. Siinä annettiin ohjeita, jotka kaikessa pääasiassa, joukkotaistelujen kehittämisessä, niiden muodoissa ja johtamisessa pätevät vielä tänään. Todettiin, että on erheellistä esittää kysymystä siitä, onko pääpaino pantava salaiseen vaiko julkiseen toimintaan, sillä nyt on tärkeämpää kuin koskaan ennen yhdistää julkinen ja salainen toiminta kommunistisessa puolueetyössä, semminkin vallankumouksellisessa joukkotyössä kaikilla eri aloilla. Perusteellisesti käsiteltiin bolshevistisen joukkotyön kysymyksiä kaikilla aloilla, erityisesti työtä työpaikoilla, osottaen, miten toimintaa järjestäen on kaikkien puolueen jäsenten näytettävä ei sanoissa, vaan tosissa, mitä merkitsee todellinen bolshe-

vistinen kurssi Suomen proletariaatin luokkataistelun vahvistamisessa, johtamisessa ja sen kehittämässä korkeimpiin taistelumuotoihin. Siinä mielessä on nyt köyhälistön syvä suuttumus ja katkeruus ohjattava joukkotaisteluksi maassa vallitsevaa porvarillista sortovaltaa vastaan, kussakin tilanteessa aina kehittäen ja järjestäen taistelua niin pitkälle ja sellaisessa muodossa kuin vain on mahdollista saada joukot puoluetta seuraamaan. Alinomaisesta vastaanpanemattomuudesta fasistisen väkivallan edessä on tehtävä loppu. On saatava tästälähin joukkojen tunnukseksi: *kova kovaa vastaan*.

Näissä merkeissä puoluekonferenssi suunnitteli vastaista toimintaa. Puoluekonferenssissa käsiteltiin myös puolueen johdon kysymys. Vuoden kokemus oli osottanut, että v. 1930 suoritettu puoluejohdon uudelleen järjestely oli oikeaan osunut ja vahvistanut puolueen taistelukykyisyyttä. Konferenssissa asetettiin uudelleen valittavaksi puoluejohto. Siihen valittiin muutamien aikaisemmin olleiden lisäksi kymmenkunta uutta toveria, joista osa sellaisia, jotka parhaillaan käytännössä oli jo vedetty puolueen johtaville paikoille.

V. 1931 puoluekonferenssi muodostui tärkeäksi etapiksi puolueen bolshevisoimisen kehittämässä. Sen antamaa suuntaa toteuttaen SKP v. 1932 taistellen vapautui kriisistä ja parantaen yhteyttään työväen joukkoihin hankki saavutuksia joukkotaistelun alalla.

T. Antikainen

VALKOISESTA VALTAKOMENNOSTA FASISTIDIKTATUURIIN

PULA ALKAA...

Sodanjälkeisen kapitalismin vakaantumiskaudella oli Suomenkin kapitalismi huomattavasti lujittanut asemiaan. Teollisuustuotanto oli voimakkaasti noussut, ollen tuotannon lisääntyminen vakaantumiskaudella keskimäärin noin 10 pros. vuodessa. Erikoisesti olivat kehittyneet Suomen päätuotantoalat, puu- ja paperiteollisuus, joiden vienti kohosi nopeassa tahdissa vuosi vuodelta. Puu- ja paperituotteet muodostivatkin valtaosan Suomen koko viennistä, kohoten niiden osuus viennistä yli 80 prosenttiin. Tämä Suomen kapitalismin "vahva" kohta oli kuitenkin samalla myöskin sen heikkous. Teollisuuden kehitys oli yksipuolista. Puu- ja paperiteollisuuden nopeasti kasvaessa ei kehitys muilla teollisuusaloilla huomattavammin edistynyt. Ainoana poikkeuksena oli rakennusteollisuus, jonka edistyminen kuitenkin sai keinotteluluonteen. Uusia taloja rakennettiin kiireen kaupalla helpon rahatilanteen aikana saatujen suurten lainojen turvin. Erikoisesti kukoisti keinottelu osaketaloilla. Rakennustyöläisiä pakotettiin merkitemään osakkeita jokaisesta talosta, minkä rakennustyöhön he halusivat päästä. Tuhannet pieneläjät houkuteltiin ottamaan lainoja, jotka kiinnitettiin "oman kodin" hankkimiseen keinottelutarkoituksessa rakennetuissa taloissa.

"Hyvää aikaa" ei kuitenkaan kestänyt ikuisesti. Pula alkoi tehdä tuloaan Suomeen jo ennen maailmankapitalismin yleistä pulaa. Jo v. 1928 ilmaantuivat Suomessa ensimmäiset pulajan merkit, jotka seuraavana vuonna johtivat sen talouspulan alkamiseen, mistä ei Suomen kapitalismi vieläkään ole päässyt. Suomen kapitalismin yksipuolinen kehitys johti pulan alkamiseen jo näin aikaisin. Kun puutavaran ja osaksi paperinkin menekki ulkomaiden markkinoilla supistui ja varsinkin hinnat voi-

makkaasti laskivat, oli se raskas isku Suomen pääteollisuusaloille, joiden varassa esim. kauppabalanssi melkein kokonaan oli. Niiden suuren ominaispainon vuoksi Suomen teollisuudessa, ulkomaankaupassa ja koko kansantaloudessa merkitsi pulanäillä aloilla yleistä pulaa Suomessa.

Menekin supistuessa ja hintojen roimasti laskiessa täytyi tietenkin tuotantoa supistaa. Ensimmäisinä suljettiin pienet yksityissahat ja lopetettiin pikkukapitalistien hallussa olevat hakkuut ja laivaukset. Puutavateollisuuden nopean nousun ja hyvien suhdanteiden aikana oli syntynyt paljon pienyrittäjiä, jotka muutaman tuhannen tai vain satojenkin standarttien vuosisahauksensa veivät Englantiin, päästäkseen hekin osallisiksi hyvien aikojen mahdollisiksi tekemistä voitoista. Suuri osa näistä pienyrittäjistä oli kulakkitalonpoikia, maaseudun liike miehiä ja muita pikkukapitalisteja. Nyt oli heidän kohtalonhetkensä lyönyt. Heidän pienet sahsansa, jotka oli perustettu korkeita puutavaranmyyntihintoja silmälläpitäen, eivät kestäneet suurta hintojen laskua. Monen metsänostajan piti samoin hintojen äkkiä laskiessa ja menekin supistuessa lyödä kintaat pöytään. Suurtilalliset ja suurtalonpojat, jotka korkeiden metsänhintojen turvin olivat eläneet komeasti ja hankkineet uusia koneita ja ylellisyystavaraakin — varsinkin pianot ja autot tekivät tuona aikana kauppansa — näkivätkin äkkiä tällaisten makianleivän päivien olevan lopussa. Monen auto ja piano oli ostettu hyvinä aikoina niin laajaksi paisunutta vähittäismaksutapaa käyttäen — ja nyt alkoivat maksuerät jäädä suorittamatta. Kapitalistisiin liiketapoihin perehtyneimmät sahanomistajat osasivat sentään jotenkuten auttaa itsensä pälkähästä. Vv. 1929—30 leimahti sahalaitos toisensa perästä tuleen ja paloi poroksi. Vakuutuslaitokset maksoivat palovakuutussumman ja niin oli tuottamaton saha muutettu rahaksi. Vain harvoissa tapauksissa saatiin murhapolttajat ilmi ja silloinkin olivat sahanomistajat niin "voidelleet" palon sytyttäjät, että nämä istuivat tuomionsa antamatta ilmi toimeksiantajiansa, sahanomistajia.

Pulan alkaessa joutui siitä heti kärsimään myöskin rakennusteollisuus, joka "hyvinä aikoina" oli kasvanut keinotteluluontoisesti. Pula kiristi rahatilannetta, rakennustoimintaan eivät pankit enää uskaltaneet panna rahojaan, rakennuttajat joutuivat ahtaalle ja asunto-osakeyhtiö toisensa jälkeen romahti. Rakennuksilla keinottelijat olivat tällöin useimmiten osanneet pitää varansa. He olivat saaneet voittonsa ja voivat antaa yhtiöiden romahtaa. Asuntoyhtiöiden muut osakkaat saivat

maksaa viulut ja pankki vei talon kiinnitysveloista. Monet rakennukset jäivät keskeneräisiksi, kun yhtiö teki konkurssin jo ennen talon valmistumista. — Rakennusteollisuuden pulan aikana vietiin monet pikkuporvarit ja paremmin palkatut työläiset, jotka olivat itselleen asunto-osakkeita hankineet, putipuhtaiksi ja rakennustyöläisten edellisenä kautena suureksi kasvanut armeija joutui työttömyyteen.

Pulan näin kehittyessä talouden pääaloilla eivät muutkaan alat voineet jäädä sen ulkopuolelle. Alkoi pula myöskin metalliteollisuudessa ja erittäin vahvana kulutustarveteollisuudessa. Pula supisti suuresti sisäisiä markkinoita. Työttömiksi joutu-
neet metsätyöläiset, sahalaiset ja rakennustyöläiset eivät enää voineet ostaa uusia kenkiä, vaatteita, huonekaluja j.n.e. Näillä aloilla täytyi tuotantoa supistaa, mikä taas lisäsi työttömien määrää ja siten supisti markkinain ostokykyä entisestäänkin. Yhä uusia tehtaita pantiin seisomaan. Kaupan liikevaihto supistui. Pienkauppiaita meni konkurssiin. Käsityöläisiä joutui vararikkoon. Vekseliprotestien luku lisääntyi huimasti (v. 1927 oli 7.603 vekseliprotestia, arvoltaan 38 milj. mk., v. 1929 oli niitä 16.827 ja niiden arvo 102 milj. mk.). Pula riehui täydellä voimalla.

Teollisuus-, kauppa- ja finanssipulaan yhdistyi vielä ankara maatalouspula. V:n 1928 kato oli heikentänyt Suomen talonpoikaista maataloutta. Nyt alkoi voimakas maataloustuotteiden hintojen lasku maailmanmarkkinoilla. Kotimainen maataloustuotteiden kulutus supistui työttömyyden johdosta. Metsän hintojen romahdusmainen lasku iski raskaasti koko maataloutta, myöskin kulakkitalonpoikia ja suurtilallisia. Puutavara-tuotannon supistuminen riisti pienviljelijöiltä heidän sivuansionsa metsätöistä, uitoista ja satamatöistä. Ilman näitä sivuansioita eivät he olleet tulleet toimeen parempinakaan aikoina, tällaisesta pula-ajasta puhumattakaan. Maataloutta rasittivat suuret velat. Vv. 1925—29 oli pienviljelijäin velkataakka kasvanut 4-kertaiseksi. Yhä useammat talonpojat eivät enää pula-aikana kyenneet maksamaan suurten velkojensa korkoja, jotka Suomessa lisäksi olivat erittäin korkeat, eivätkä kaikitellen enää edes verojaan, jotka myöskin pula-aikana kohosivat. Tästä johtuen alkoikin ryöstövoudin vasara yhä tiukemmin kolahdella talonpojan lehmän sarviin, maatalouskoneiden kupeeseen ja lopuksi töllin nurkkaankin. Jo v. 1929 toimitettiin maaseudulla pakkohuutokauppoja aivan kyläkunnittain. Kapi-

talistisen järjestelmän pula riisti tuhansilta talonpojilta heidän alkeellisimmankin toimeentulonsa.

Pulan aikana lisääntyi työttömyys tavattomasti. Aikaisempina vuosina oli Suomessa ollut työttömyyttä vain talvisin ja silloinkin nousivat viralliset työttömyysnumerot (jotka tosin eivät silloinkaan antaneet oikeaa kuvaa työttömyyden koko laajuudesta) tuskin yli 10.000:n. Nyt sensijaan kohosivat työttömyysnumerot heti useampiin kymmeneen tuhansiin, myöhemmin yli 100.000:n ja kesäaikaanakin oli kymmeniätuhansia työttömiä. Työttömyydestä tuli pysyväinen ilmiö. Kun ei Suomessa ole mitään työttömyysvakuutusta, joutuivat suuret työttömien joukot heti suureen hätään ja puutteeseen, mikä ei voinut olla kumouksellistuttavasti vaikuttamatta työväen ja puutteeseen joutuneen pientalonpoikaistonkin mielialoihin ja toimintaan.

TAISTELUT KÄRJISTYVÄT...

Alkanut talouspula vaikutti nopeasti myöskin luokkasuhteiden kärjistymiseen. Kapitalistit tahtoivat työntää pulan kärsimykset yksinomaan työtätekevien kannettaviksi. Omista voitoistaan eivät ne tahtoneet luopua. Jo v:sta 1928 lähtien tekivät ne yrityksiä palkkojen pienentämiseksi. Suuresta työttömyydestä huolimatta teetettiin ylitöitä maksamatta ylityökorvausta. Muutenkin pidennettiin työpäivää. Työvauhtia kiihdytettiin palkkoja korottamatta ja sitenkin tehostettiin työläisten riistämistä.

Mutta pula-aika ja pääoman hyökkäys saattoivat myöskin työtätekevien joukot jalkeille, taisteluun elinetujensa puolesta. SKP:n ja sen vaikutuksen alaisten julkisten järjestöjen johdolla järjestivät työläiset vastataisteluita, jotka pulan kiristyydessä saivat yhä enemmän kohtaustaisteluiden luonteen. Sekä kapitalistit että työläiset kiristivät taisteluotteitaan. Luokkasuhteet jännittyivät ja kärjistyivät. Astuttiin kapitalismin sodanjälkeisen kehityksen "kolmanteen kauteen" — kapitalismin tilapäisen, horjuvan ja osittaisen vakaantumisen kaudesta, mitä Suomessa kesti noin v:een 1928 asti, siirtymiskauteen, mikä lopulta johti kapitalistisen vakaantumisen päättymiseen ja mikä nyt on nopeasti kehityksessä uudeksi vallankumousten ja sotien kaudeksi. Tämän siirtymiskauden merkkeinä Suomessa olivat talouspula, pääoman kiihtyvä hyökkäys, työtätekevien kasvava vastarinta, työtätekevien joukkojen vasemmistu-

minen, kumouksellistuminen, porvariston neuvostovastaisten sotavalmistelujen voimistuminen.

Työläisjoukkojen kasvavasta taisteluvälmiudesta oli jo todisteena sankarillinen 10 kuukautta kestänyt satamatyöläisten yleislakko vv. 1928—29. Tällä lakolla oli hyökkäysluonne, sillä sitä käytiin suureksi osaksi yleisen, koko maata käsittävän työehtosopimuksen aikaansaamiseksi, mitä työläiset vaativat turvatakseen ne palkkamäärät, mitkä he taistelullaan olivat saavuttaneet. Vaikka lakon johdossa tehtiin suuria opportunistisia virheitä (kieltäydyttiin muiden työläisryhmien myötätuntoisuuslakoista, ei ainakaan pyritty saamaan niitä aikaan, luotettiin vain ulkomaiseen raha-avustukseen, ei ylläpidetty läheisiä suhteita Neuvostoliiton satamatyöläisten kanssa j.n.e.), osoittivat lakossa olevat työläiset kuitenkin suurta kestävyyttä ja sankarillisuutta taistelussaan. Inholla tuomitsivat satamatyöläisten joukot sosdem johtajain lakonrikkuritoimet, kun m.m. eräs sosdem kansanedustaja toimi lakonrikkurivärvärinä, kun sosdem puolue siunasi Viipurin artellimiesten kavalluksen j.n.e.

Ei vain työläisten, vaan myöskin pientalonpoikaisjoukkojen huomattavasta vasemmistumisesta puhuivat myöskin v:n 1929 eduskuntavaalien tulokset. Näissä vaaleissa sai sosialistisen työväen ja pienviljelijäin vaaliliitto 127,5 tuhatta ääntä eli 16 pros. enemmän kuin edellisissä vaaleissa. Samoin saman vuoden kunnallisvaaleissa saivat sosialistinen työväki ja pienviljelijät 370 uutta paikkaa kunnanvaltuustoissa, lisääntyen heidän äänimääränsä niin kaupungeissa kuin maaseudullakin. Sosialidemokratian vaikutusvalta horjui vakavasti sellaisissakin heidän tukikohdissaan kuin esim. Tampereella.

Joukkojen kumouksellistuminen tuli näkyviin huomattavammin kuin vain vaalituloksissa. Keväällä 1929 oli Kemin seudun sahoilla *poliittinen mielenosoituslakko* sotaa vastaan. Se oli huomattava osoitus joukkojen taisteluvälmiudesta. Saman vuoden vappumielenosoituksissa olivat entistä mahtavimmat joukot vasemmistotyöväen riveissä. Sosialidemokraattien vappukulkueet olivat usein paikoin vaivaaisia seuraretkiä. Voimakas joukkojen kumouksellistumisen osoittaja oli elok. 1 p:n sodanvastainen taistelumielenosoitus, punainen päivä, jota v. 1929 vietettiin ensi kerran. Vaikka kaikki mielenosoitukset olivat kiellettyjä, kerääntyi elok. 1 p:nä suuria joukkoja kaduille. Poliisi, ohranat, suojeluskunnat, paikotellen rajavartiostilatkin oli mobilisoitu mielenosoituksia estämään. Siitä

huolimatta mielenosoitukset monin paikoin pidettiin, tapel-
tiinkin poliisin kanssa. Ensi kerran silloin työväki Suomessa
näin voimakkaasti suoritti jo ennakolta kielletyn mielen-
osoituksen, jonka lisäksi SKP oli kutsunut koolle. Se oli
selvä todistus joukkojen kasvavasta taisteluhalusta ja kumouk-
sellistumisesta Suomessakin. Pelolla ja huolestuksella tark-
kaili tätä kehitystä Suomen porvaristo, jonka laskujen yli
Suomen työväenluokka tällä taistelullaan uhkasi vetää pitkän
viivan.

PORVARISTON SOTASUUNNITELMA

Työtätekevien joukkojen jatkuva vasemmistuminen ja ku-
mouksellistuminen uhkasi porvariston suunnitelmia pulan kaik-
kien taakkojen työntämisestä työtätekevien kannettavaksi. Jos
työläiset lakkoilevat, jos vallankumouksellisen työväestön vai-
kutukset edelleen kasvaa, jos SKP kaikista "tavallisista" ohrana-
toimenpiteistä ja suurhyökkäyksistä huolimatta kykenee jat-
kamaan toimintaansa ja vieläpä lisäämäänkin vaikutustaan —
ei silloin tule mitään yleisestä palkkojen alennuksesta ja työ-
olojen muuten huonontamisesta. Lisäksi alkoi talonpoikaisten
keskuudessa esiintyä yhä huomattavampaa tyytymättö-
myyttä ja lähentymistä työväestöön. Merkityksellinen oli siinä
suhteessa esim. *Talonpojan lehden* kanta ja alkava rakoilemi-
nen maalaisliitossa. Jos työväki onnistuu saamaan laajemmassa
määrässä talonpoikaisten kannatusta ja yhteistyötä aikaan ta-
lonpoikien kanssa, silloin ei vientiteollisuus kykene paranta-
maan asemaansa talonpoikain kustannuksella. Kantorahoja,
jotka korkean konjunktuurin aikana olivat nousseet huomatta-
van ylös, ei kyettäisi painamaan alas niin nopeasti ja siinä
määrässä kuin se "vientiteollisuuden kannattavaisuuden" —
s.o. puu- ja paperikapitalistien voittojen säilyttämisen tähden
olisi välttämätöntä. Työväestön voima täytyi siis murtaa — ja
tehdä se nopeasti ja perinpohjaisesti. Se oli johtavan suurpor-
variston, puutavarakapitalistien, paperiherrojen, pankkien stra-
teginen päämäärä alullepantavassa suurisuuntaisessa sotaret-
kessä Suomen työväenluokkaa ja koko työtätekevää väestöä
vastaan.

Näin suuren päämäärän saavuttamiseen eivät enää riittäneet
entiset taistelukeinot. Yleiseen työnsulkuun olisivat työläiset
vastanneet suurlakolla. Satamalakko ja useat muut lakot oli-
vat osoittaneet, että työväestö oli valmis suuriinkin uhrauksiin
etujensa puolustamiseksi. Järjestöjensä — poliittisten ja am-

matillisten — avulla kykenisivät työläiset puolustamaan itseään niin, etteivät kapitalistit ainakaan nopeasti olisi voittoa saavuttaneet — eivätkä ollenkaan niin täydellistä vastustajan lyömistä, kuin mihin he nyt tähtäsivät. Nuo järjestöt oli siis hävitettävä. Työväen järjestynyt joukkovoima oli tuhottava. Sosialidemokraatit, jotka vuosikautia olivat vakuuttaneet kykenevänsä tuhoamaan kommunismin, eivät ilmeisesti siihen pystyneet. Eivätkä ne kyenneet saamaan edes Suomen ammattijärjestöä haltuunsa, vaikka ne varsinkaan v:sta 1926 lähtien eivät olleet jättäneet mitään keinoa käyttämättä ammattijärjestön valtaamiseksi. Sosialidemokraatit päinvastoin menettivät yhä enemmän kannatustaan työväenjoukoissa. Ne eivät kyenneet vallankumouksellista työväenliikettä kuohitsemaan — siksi halusi suurporvaristo sen tappa.

Mutta tämä työväenluokan ja sen järjestöjen nujertaminenkaan ei käynyt päinsä entisen tapaisilla keinoilla. Olihan ohrana yrittänyt parhaansa, olihan ostettu Rasi ja lyöty sillä raskaasti SKP:tta, olihan vangittu satoja työväenliikkeen toimitsijoita, olihan lakkautettu lehtiä, järjestöjä, puolueita, nuorisoliittoja — mutta vallankumouksellista työväenliikettä ei oltu saatu hävitetyksi, SKP:tta ei voitu tuhota. Vaikka SKP oli maanalainen, ei sen toimintaa oltu voitu estää. Valkoisen valtakomennon järjestelmä, minkä avulla Suomen porvaristo vakaantumiskaudella oli tullut toimeen, ei riittänyt porvariston tarkoituksiin pulan ja joukkojen kumouksellistumisen aikana. Parlamenttikaan, joka kuitenkin oli monia kuristuslakeja työläisiä vastaan säätänyt, ei ollut kyllin joustava ja häikäilemätön porvariston väkivallan elin tällaisena aikana. Parlamenttinen hallitusjärjestelmä monine muodollisuuksineen ja kaavalisuuksineen, porvariston eri ryhmien välisine pikkunahinoineen ja lehmäkauppoineen, laillisuusfraaseineen ja korupuheineen oli nyt, jolloin suurpääomalla oli tulenpalava kiire, liian kankea, raskaskäyntinen ja luutunut koneisto, jotta sen varaan olisi voinut heittäytyä. Olisi tarvittu paljon aikaa vieviä manöövereitä, juonitteluja, painostusta, ennenkuin tämän kangistuneen koneiston avulla olisi voitu lujasti iskeä työväestöä. Mutta nyt tarvittiin ei vain lujaa, vaan myöskin *nopeata* iskuja. Vanhanaikaisen parlamenttikäytännön tilalle tarvittiin jotakin muuta. Tarvittiin *fasismia*.

Suomen johtava suurporvaristo otti selvän kurssin fasismiin jo 1929 alkuvuodesta. Virkamiesten palkankorotusvaatimusta, minkä hylkääminen johti eduskunnan hajoittamiseen, kannatti

suurporvaristo ennenkaikkea virkamiesbyrokratian vahvistamiseksi, mikä myöskin oli yksi askel fasisoimisen tiellä. Vaalien edellä vaati "Lalliliitto", mikä juuri oli perustettu fasisoiseksi joukkojärjestöksi entisen "Suomen suojelusliiton" rinnalle, hylättäväksi "sellaiset ehdokaslistat, joissa valtiollinen keskuspoliisi voi osoittaa olevan kommunistien ehdokkaita" Samaan aikaan (toukokuussa) kirjoitti *Uusi Suomi*:

"Elleivät keskuslautakuntamme katsoisikaan mahdolliseksi hyljätä yksityisiä kommunistien listoja, joissa esiintyy tuntemattomia ehdokkaita, on heidän hyljättävä sellainen vaaliliitto, joka esiintyy joko julkisella tai naamioidulla kommunistisella otsikolla".

Fasistisen kurssin merimerkit pantiin lopullisesti paikoilleen suurporvariston johtavan puolueen, kokoomuspuolueen, puoluekokouksessa keväällä 1929. Siinä hyväksyttiin porvaristolle seuraava lähin toimintaohjelma fasismin toteuttamiseksi:

"1) Kommunistien julkinen kiihoitustoiminta ja kumousoppien levittäminen on tehokkaasti estettävä; 2) kommunistiset seurat ja järjestöt ovat lakkautettavat ja uusi järjestäytyminen tehtävä mahdolliseksi; 3) viranomaisten työtä yhteiskuntajärjestyksen kaikinpuoliseksi turvaamiseksi on voimakkaasti tuettava; 4) kommunistit on estettävä olemasta kansaneduskunnassa; 5) lainsäädäntö on uudistettava siten, että laki antaa selvät valtuudet kaiken kommunistisen toiminnan päättävälle estämiselle."

MARRASKUUN SUURLAKKOYRITYS

Porvariston fasistisia hyökkäysaikeita vahvisti ja samalla niiden toimeenpanoa helpoitti marraskuun epäonnistunut suurlakkoyritys.

Luokkataistelun kärjistyessä pulan aikana kiristyi taistelu myöskin vankilamuurien sisällä. Poliittisten vankien oloja huononnettiin, heidän kohteluaan kovennettiin. Porvaristo ryhtyi hyökkäykseen myöskin Tammisaaren rintamalla. Poliittiset vangit eivät halunneet taistelutta luopua oikeuksistaan ja alistua kuristustoimenpiteisiin. Lopulta — erään törkeän pahoinpitelyn jälkeen — eivät he enää nähneet muuta keinoa kuin tarttua äärimmäiseen taisteluvälineeseen, nälkälakoon. Suomen kaikki poliittiset vangit julistivat nälkälakon.

Nälkälakko herätti tavattoman voimakasta vastakaikua vankilamuurien ulkopuolella. Koko nälkälakon ajan järjestettiin vastalausekokouksia yli koko maan. Osanotto näihin kokouksiin oli valtava ja työväen taisteluhalu hyvin korkealla. Muutamain paikoin järjestettiin poliisikielloista huolimatta myöskin mielenosoituksia, vaikka täytyykin sanoa, ettei liikehtimis-

ten johto läheskään ollut tehtävänsä tasolla. Nälkälakkokamp-pailussakin ilmeni, että laillisuusharhat, poliisilaillisuuteen sopeutuminen, käytännön opportunisti olivat syvälle juurtuneet Suomen julkiseen vallankumoukselliseen työväenliikkeeseen. Ei ollut näistä synneistä vapaa myöskään SKP, jonka tehtävänä tietysti olisi ollut antaa liikkeelle oikea, vallankumouksellinen johto. Nyt kykeni SKP täyttämään tämän johtajatehtävänsä vain puolinaisesti ja heikosti. Nälkälakkokamp-pailun johdon virheet ovat SKP:n virheitä.

Suurimmat virheet tapahtuivat suurlakkoyrityksen yhteydessä. Puoluejohto oli suurlakon julistamisen kannalla. Puolueen toimesta nostettiin kysymys esille työväen kokouksissa. On kuitenkin sanottava, ettei täydellä tarmolla heti alun alkaen ryhdytty lakkoa *järjestämään*. Annettiin vain tunnus lakosta, mutta ei ryhdytty toimenpiteisiin sen käytännöllisen toteuttamisen turvaamiseksi. Epäilemättä vaikuttivat tässäkin laillisuusharhat siinä muodossa, että haluttiin antaa lakon järjestäminen kokonaisuudessaan julkisten järjestöjen ja elimien tehtäväksi. Perussyynä laiminlyönteihin oli kuitenkin luottamus liikkeen alkuvoimaisuuteen, usko, että "kyllä se menee", luulo, että tunnuksen heittäminen joukkoihin riittää, ei tarvita enää erikoista järjestävää ja ohjaavaa toimintaa puolueen taholta.

Ammatillisten järjestöjen opportunistiset johtajat käyttivät tilannetta taitavasti hyväkseen. Ne huomasivat, että joukot ovat kuohuntatilassa, valmiina liikehtimään ja ettei heidän, opportunistien, voimassa ole tätä liikettä estää. Jos he sitä yrittäisivät, saisivat he joukot niin vastaansa, ettei heillä olisi toivoakaan saada kannattajia opportunistiselle suunnalleen, joka tähän aikaan jo selvästi asettautui SKP:n ja vallankumouksellisen työväestön suuntaa vastaan. Siksi päättivätkin he kiireesti temmata liikkeen johdon omiin käsiinsä. Pikaisesti ja ilman pienintäkään valmistelua julisti AJ:n suuri toimikunta suurlakon alkavaksi.

Kiihvaimpia tämän päätöksen ajajia olivat Väisäset, Härmät, Kulot, Nurmiset y.m. opportunistit. Päätöksellään yllättivät he kommunistit ja kommunistien kannattajat. Nämä menivät mukaan ottamatta huomioon, että jo ennen lakon julistamista olisi tullut sitä valmistaa. Eivätkä he lakon julistamisen jälkeenkään sanottavasti toimineet sen todella onnistumiseksi. Lakkojulistus esim. julkaistiin vain lehdissä, jotka heti takavarikoitiin. Valtion koko poliisikoneisto pantiin liikkeelle lakkoa vastaan. Sosialidemokraatit alkoivat rumputulen lehdissään

lakkoa vastaan levittäen kaikenlaisia parjaavia ja provokatoorisia tietoja. Useat opportunistijohtajat, jotka itse olivat olleet lakkoa julistamassa, harjoittivat työläisten keskuudessa agitatiota lakkoa vastaan. Näinollen lakko suurlakkona epäonnistui. Vain siellä täällä sai lakko laajemman kantavuuden. Suurlakkoyritys päättyi työläisten tappioon.

PORVARISTO SAA ETUMATKAA

Tappio aiheutti työväen joukoissa määrättyä lamaanumista. Tätä lisäsi se, ettei kärsityn tappion jälkeen osattu "perääntymistä aseisiin" järjestää oikealla tavalla ja lyötiin laimin yrityksetkin edes osittaisten vastahyökkäysten järjestämiseksi porvariston hyökkäyksen seuratessa. Lakkoon osaaottaneet erotettiin useimmin paikoin työstä, mutta minkäänlaisiin puolustustoimenpiteisiin ei ryhdytty. Ammattijärjestön johto oli täydessä paniikissa ja puoluejärjestötkään eivät osanneet tilanteen vaatimalla tavalla ryhtyä toimenpiteisiin lamaanuksen estämiseksi. Opportunistit käyttivät heti tilaisuutta hyväkseen yhtyen porvariston ja sosialifasistien ajojahtiin vallankumouksellista työväestöä vastaan. He yrittivät nyt saada jaloilleen opportunistisen julkisen, lahtarikomennon salliman puolueensa, jonka tehtävänä olisi taistella kommunismia, SKP:tä ja "Moskovan vaikutusta" vastaan. Heidän demagogiaansa ei ollenkaan häirinnyt se, että he itse olivat suurlakon julistaneet ja sitten tehneet parhaansa sen epäonnistumisesta. Täydellä suulla ilkkuivat he työväestöä epäonnistumisesta, siten suuresti lisäsivät syntyneitä lamaanusta ja vahvistivat tilapäisiä tappiomielialoja joukoissa.

Työväen tappiota käytti porvaristo heti hyväkseen. Sotatieteen sääntöjen mukaan alkoi se "ajaa takaa" työväen tappionkärsinyttä armeijaa. Tämä takaisku sai aikaan, että porvaristo nyt pääsi siirtymään puolustuksesta hyökkäykseen. Sen ensimmäisenä toimenpiteenä oli lakkoon osallistuneiden erottaminen työstä, millä tahdottiin antaa "varoittava esimerkki" ja samalla puhdistaa työmaat kommunisteista. Samalla ryhtyi porvaristo iskuvauhdilla panemaan kuntoon hyökkäysarmeijoitaan fasismin toteuttamiseksi — Lapuan liikettä. Nyt arveli se tulleen otollisen tilaisuuden iskeä suuri iskunsa, lyödä työväenluokka.

Pankki- ja teollisuusherrat ryhtyivät järjestämään "kansanliikehtimisiä". Hyökkäysohjelmansa työväestöä vastaan voivat he toteuttaa vain, jos he sitä "vaatimaan" saisivat mobilisoiduksi laajempia joukkoja. Ainoat joukot, jotka tällöin voivat

tulla kysymykseen, olivat maaseudun ja kaupunkien pikkuporvarilliset ainekset. Nehän ovat olleet fasismiin "iskujoukkoina" kaikkialla. Suomessa — maatalousmaassa — ei kaupunkien pikkuporvaristo ole erittäin suurilukuinen. Pääpaino oli siis pantava talonpoikaiston mobilisoimiseen. Se määräsi myöskin tunnuslauseet, joita oli käytettävä. Yhteiskunnallista, "kapitalistivastaista" demagogiaa voitiin käyttää verraten säästeliäästi ja kosketella sensijaan sitä voimakkaammin isänmaallisuuden, "ryssävihan", uskonnollisuuden kieliä. Suurkapitalistien ei tarvinnut vetää päälleen mustaa tai ruskeaa paitaa (musta paita oli tarpeen vasta pulan myöhäisemmässä kehitysvaiheessa), vaan "talonpojan sarkatakki" tai — vielä parempi — körttiläisnuttu.

Puu- ja paperikapitalistit myönsivät suuria summia "kansanliikkeen" järjestämiseen. Palkattiin "hiljaisia valistajia" ja muita agitaattoreita, jotka kiertelivät talonpoikaisseuduilla, erikoisesti Etelä-Pohjanmaalla, jossa maaperä oli otollisinta. Etelä-Pohjanmaan kulakkitalonpojat vihasivat jo ennestään työläisiä, joita vastaan he 1918 olivat ase kädessäkin tapelleet. Ammatillisten järjestöjensä kautta vaativat työläiset parempia palkkoja — maatyöläisillekin oli maksettava enemmän kuin ennen. Maatalouspula tuntui suurtalonpojankin oloissa, erikoisesti niiden, jotka korkeakonjunktuurin aikana olivat antautuneet kaikenlaiseen liikekeinotteluun, ostaneet autoja, uusia koneita j.n.e. Pulan selittivät agitaattorit ja porvarilehdet joutuva työläisten ylettömistä vaatimuksista ja — ennen muuta — "perivihollisen", "ryssän" harjoittamasta kilpailusta, "polku-myynnistä" maailman puutavaramarkkinoilla. Helppo oli siis saada kulakit raivoon "ryssiä ja niiden käytyreitä" vastaan.

Köyhemmille talonpojille kerrottiin valhejuttuja työläisten muka suurista ansioista, miten työläiset tuhlaavat rahojaan ylelliseen elämään, tansseihin, viinaan ja huvituksiin, tekevät tämän tästä lakkoja vielä suurempien palkkojen kiristämiseksi ja "ryssän auttamiseksi" — sillä aikaa kun talonpoika saa tehdä pyöreitä päiviä ja pitää suun tarkasti säkkiä myöten, jos mieli jotenkuten elää. Körttiläisiä kiihdyteltiin puheilla kommunistien jumalattomuudesta, jumalanpilkkauksesta j.n.e. Nuorisoa yllytettiin puheilla "uudesta vapaussodasta", mikä nyt muka oli käytävä ja millä seikkailunhaluisille aineksille oli oma viehätyksensä. Viehätystä lisäsi se salaperäisyys, millä ensimmäisiä väkivallantekoja järjestettiin. Vaikka ei lapualaisia mikään vaara viranomaisten taholta uhannutkaan, eivät he uskaltaneet

avoimesti esiintyä, vaan suorittivat tekonsa yön pimeydessä, toisilta paikkakunnilta tuotujen roistojen avulla j.n.e. Rohkaisuksi piti vielä olla runsaasti viinaa matkassa. Näin alkoivat lapualaisten "sankariteot".

LAPUAN LAKIA KÄYTETÄÄN

Ensimmäinen huomattavampi väkivallanteko työväestöä vastaan oli hyökkäys nuorten työläisten opintojuhliin Lapualla marraskuussa 1929. Pitkän aikaa edeltäpäin valmistellen kerättiin suuri joukko suojeluskuntalaisia, jotka upseerien johdolla (Lapuan liikettä valmistelemassa ja ohjaamassa oli suuri joukko upseeristoa, joille tukkiyhtiöt ja paperiherrat maksoivat palkan — "Helsinginmarssin" ylijärjestäjänä ja johtajana oli yleisesikunnan päällikkö, kenraali Vallenius) hyökkäsivät Lapuan työväentalolle pirstoen lamput ja huonekalut tunnettuun Härmän malliin, pahoinpidellen juhlayleisöä ja repien puserot päältä kaikilta lauluryhmien jäseniltä, säästämättä ollenkaan naisiakaan. Näistä lauluryhmistä oli levitetty mitä hirveimpiä juttuja, kuinka ne muka ovat punakaarteja j.n.e. Provokatio kuului fasistien ryntäysohjelmaan aivan oleellisena osana — niinhän tehtiin esim. *Työn äänen* toimittajasta, tov. Eino Niemisestä "punaupseeri", vaikka hänen ainoa sotakouluutuksensa oli saatu Porin rykmentissä — ja sielläkin vain muutaman kuukauden ajan, koska hänet sotaväessä ollessaan vangittiin. Vapun edellä levittivät fasistit Pohjanmaalla kommunistien nimessä törkeätä provokatiojulistusta, jossa m.m. kehoitettiin "tappamaan kaikki sosialistit". Porvaristo käytti tätä julistusta kiihoitusaseenaan, kunnes SKP:n Suomen byro lehdille lähettämässään selityksessä, jonka eräät lehdet osittain julkaisivat, sitovasti osoitti "julistuksen" olevan fasistien provokatiota. Tunnettu on myöskin Rovaniemen murhapolttojuttu, Suomen fasistien tähän asti inhoittavin ja laajin provokatio. Provokatio on fasistien asevaraston useimmin käytettyjä keinoja.

Lapuan tapaus ja sitä seuranneet toimenpiteet olivat jo tyyppillinen esimerkki siitä, miten Suomessa sitten fasistinen diktatuuri toimeenpantiin. Teollisuusherrojen ja pankkimiesten palkkaamain johtajain, kokoomuspuolueen antamain agitaattorien avulla kokoon saatu joukko tekee ensin hyökkäyksen. Sen jälkeen järjestettiin "mielialan kiihtyminen" eri puolilla maata. Pidettiin fasistien kokouksia, joista lähetettiin sähkösanomia ja lähetystöjä hallituksen ja eduskuntaryhmien puheille vaatien

toimenpiteitä kommunisteja vastaan. Lähetystöt saivat osakseen "myötätuntoa ja ymmärtämystä" kaikkien porvaripuolueiden taholta — sosialidemokraatit mukaan luettuina. Alleviivasihan vaasalainen fasistilähetystön johtaja, tuomari Halme erikoisesti, että myöskin sosdem eduskuntaryhmä suhtautui hyvin suopeasti lähetystön vaatimuksiin. Ettei se ollut vain hänen pröystäilyään, osoitti selvästi äänestys eduskunnassa, jossa *sosialidemokraattien avulla* hyväksyttiin yhdistyslakiin sellaisia muutoksia, että heti sen jälkeen tämän sosialidemokraattis-fasistisen lain perusteella lakkautettiin nuorten työläisten opintoyhdistykset ja tehtiin mahdolltomaksi uusien järjestöjen perustaminen niille aloille, jolta joku järjestö oli lakkautettu.

Samana kaavana kulki koko fasistimullistus Suomessa. Lapualaiset riehuivat, esittivät vaatimuksiaan, jotka "demokraattiset" puolueet ja valtioelimet hyväksyivät. On muistettava, että työväenlehtiä eivät lakkautaneet, järjestöjä eivät sulkeneet, työväen kokoontumis- y.m. vapauksia eivät riistäneet yksin eikä välittömästi lapualaiset, vaan sen teki "demokraattinen" Kallion hallitus, jota sosialidemokraatit tukivat. Tämän "demokratian" fasisoimisen kautta toteutettiin Suomessa fasistidiktatuuri. Lapualaiset eivät tulleet hallitukseen — he olivat vain finanssipääoman nyrkki ja piiska, jolla hyökättiin työväestöä vastaan ja pantiin "demokraateille" kiirettä perään, niin että ne nopeammin ja ilman viivyttäviä muodollisuuksia suorittaisivat suurpääoman vaatiman hallitustavan muutoksen, siirtymisen Suomessa siihen asti "tavallisesta" valkoisesta valtakomennosta fasistiseen diktatuuriin.

"Talonpoikaismarssi" ei siis ollut mikään vallankaappaus, jossa valta olisi siirtynyt porvariston yhdeltä ryhmältä toiselle, vaan se oli suurporvariston nyrkinisku pöytään niille "demokraattisille" puolueille, jotka eivät vielä olleet käsittäneet, ettei kärjistyvän pulan, voimistuvan luokkataistelun ja kiihdyvien sotavalmistelujen oloissa enää tultu toimeen niillä hallitsemiskeinoilla, joilla tähän asti oli jotenkin pärjätty. Tämä nyrkinisku ymmärrettiin ja siirtyminen fasistidiktatuurin menetelmiin suoritettiin nopeassa tahdissa. Varmuuden vuoksi pani suurpääoma vielä joksikin aikaa hallitustuoleillekin kaikkein luotettavimmat, kuuliaisimmat ja nöyrimmät palvelijansa — tai paremminkin liikekumppaninsa — kokoomuspuolueen. Tämä ja Svinhufvudin ajaminen presidentiksi olivat sillä hetkellä tarpeen muutoksen nopeasti suorittamisen turvaamiseksi.

Tätäkin vaihdosta ei kuitenkaan voitu ajaa läpi tavallisin keinoin. Sitäkin varten tarvittiin Lapuan "nyrkkiä". Sen luomiseksi täytyi johtavan porvariston ponnistella pitkät ajat. Sillä Lapuan kulakitkaan, "vapaussoturit" ja kaulanleikkaajat, eivät aluksi uskaltaneet esiintyä muuten kuin pimeässä ja tuntemattomina. Vielä ensimmäisten Lapuan pieksäjäisten jälkeenkin tuli verraten pitkä tauko, minkä aikana lapualaisia ei saatu yllytetyksi uusiin väkivallantekoihin. He pelkäsivät. He eivät vielä luottaneet siihen, että tukkiyhtiöiden palkkaamat yllyttäjät kykenevät heidät myöskin suojelemaan seurauksilta. Heillä oli vielä jonkinlaisia "laillisuusharhoja", luuloa, että valtiovalta tulisi kurittamaan heitäkin. Vielä Vaasan kirjapainon hävityksen jälkeenkin "sankarit" piileilivät, vetäytyen "maakunnan" leveän selän taakse, kunnes kokoomuksen johtajat, jotka Pohjanmaalla matkustelivat, vihdoinkin saivat "Lapuan sankarit" ymmärtämään, ettei kenenkään tarvitse pelätä rangaistusta ja että siis "reilut pohjalaiset" voivat pelotta astua esiin, tunnustaa tekonsa ja jatkaa alettuun suuntaan. Vastan jälkeen sai lapualaisterrori oikeata vauhtia. Alkoivat joukkomitassa "muilutukset", pahoinpitelyt, räökkäykset, kidutukset Kosolan kellarissa ja muualla, työläisten murhat.

TYÖVÄESTÖN VASTATOIMET

Marraskuiset Lapuan pieksäjäiset, jotka olivat porvariston ensimmäinen fasistis-väkivaltainen hyökkäys työväestön kimppeeseen, vavahduttivat työväestöä yli koko maan. Näinkö pitkälle oli siis tultu! Fasistit ryhtyivät jo avoimeen hyökkäykseen. Fasismien vaara on jo kouraantuntuva tosiasia.

Suurlakkotappion aiheuttaman lamaannuksen voittaminen alkaa Lapuan tapauksesta. Yli koko maan järjestettiin vastalausekokouksia, joihin suuret joukot osallistuivat. Mutta puute ja virhe oli, että rajoituttiin vastalausekokouksiin. Nyt olisi jo heti pitänyt ryhtyä luomaan voimakkaita työväen itsepuolustusjoukkoja fasistihyökkäyksiä vastaan. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Puhuttiin joskus työväen itsepuolustuksesta, mutta se tapahtui liian ylimalkaisesti, noin vain "yleensä", sensijaan että olisi konkreettisesti ryhdytty näitä joukkoja *järjestämään*. SKP *propageerasi* itsepuolustusta, kun jo olisi pitänyt siirtyä propagandasta sen *järjestämiseen*. Tämä laiminlyönti vaikutti suuresti vielä myöhäisempäänkin kehitykseen.

Toinen virhe oli, ettei fasisminvastaista kamppailua pidetty jatkuvasti yllä. Lapuan tapausten jälkeen alkanut kamppailu

päästettiin hiljenemään ja lopulta kokonaan sammumaan, kun ei heti seurannut uusia fasistien väkivallantöitä. Kun lapualaiset sitten keväällä 1930 alkoivat pääryntäyksensä, oli vastataistelu taas alettava melkein alusta sensijaan että olisi jo marraskuusta lähtien kehitetty ja nostatettu fasisminvastaista taistelua ja ennenkaikkea suunnattu se jo konkreettisiin taistelumuotoihin.

Eduskunnassa kävi sosialistisen työväen ja pienviljelijäin eduskuntaryhmä parlamenttitaistelua fasistikurssia vastaan. Esim. yhdistyslakiin tehtäviä fasistisia muutoksia käsiteltäessä esiintyi tov. Asser Salo ryhmän puolesta miehekkäällä, kommunistisella taistelupuheella, jossa hän avoimesti selitti, että ellei työväen sallita julkisesti toimia, osaa se toimia salassa, niin etteivät mitkään kuristuslait kykene työväen luokkataistelua estämään. Näillä parlamenttiesiintymisillä oli tietysti suuri merkitys, mutta ne eivät mitenkään korvanneet taistelun puuttumista parlamentin ulkopuolella eivätkä olleet niin tehokkaita kuin ne olisivat olleet siinä tapauksessa, jos parlamentin ulkopuolella olisi ollut voimakasta joukkoliikettä. Nytkin olivat ne kuitenkin omiaan nostamaan työväestön itseluottamusta ja taistelutahtoa.

Uusi fasisminvastaisen taistelun aalto nousi Vaasan kirjapainon hävittämisen jälkeen. Työväen joukkokokoukset saivat valtavan luonteen. Nyt puhuttiin jo avoimesti työväen itsepuolustuksesta ja ryhdyttiin sitä järjestämäänkin. Useilla paikkakunnilla perustettiin puolustusryhmiä, joiden tehtävänä oli suojella työväen kokouksia ja omaisuuksia. Lehdistö kävi voimakasta fasisminvastaista kamppailua. Toukok. 1 p:n mielenosoitukset muodostuivat todellisiksi taistelutilaisuuksiksi. Valankumouksellisen työväen mielenosoitukset oli kielletty — ensi kertaa sitten 1918 — mutta kiellosta huolimatta mielenosoitukset usein paikoin pidettiin. Poliisi yritti niitä estää, mutta ei siihen kyennyt. Poliisipamput olivat menettäneet tehonsa. Usein paikoin tehtiin poliisille avointa vastarintaa. Helsingissä oli kielletyssä kulkueessa toukok. 1 p:nä tuhansia työläisiä, jotka lippuja ja tunnuslauseita kantaen marssivat Mäntymäelle. Jokaisesta tunnuslauseesta tapeltiin. Kulkuetta ei poliisi onnistunut hajoittamaan. Mäntymäellä pidettiin voimakas puhe ja puolustusryhmät onnistuivat pitämään poliisit loitolla, niin kauan, että puhuja voi pitää puheensa loppuun asti. Puhujaa ei edes saatu vangituksi — minkä johdosta Sasu Punanen seuraavana päivänä teki ilmiannon poliisille. 1930

toukok. 1 p:n mielenosoitukset olivat voimakas todistus työväen taisteluhalusta ja valmiudesta.

Mutta ei fasisminvastainen taistelu tälläkään kaudella vastannut kärjistyvän tilanteen vaatimuksia. Järjestettiin kyllä kokouksia, mutta ei saatu aikaan mielenosoituksia. Vielä kesäkuun alussakaan ei SKP:n onnistunut vetää joukkoja kaduille mielenosoituksiin. Vika ei ollut joukoissa, joissa oli taisteluhalu ja jotka varmasti olisivat liikkeelle lähteneet, jos niitä olisi osattu liikkeelle työntää. Vika oli johdossa, puolueessa, joka kaikista päätöksistä huolimatta ei kyennyt järjestämään mielenosoitusta. Esim. Helsingissä teki Suomen byro jokaisen kokouksen edellä päätöksen, että kokouksen jälkeen on joukot vedettävä kadulle. Mutta täytäntöönpanosta ei oikealla tavalla huolehdittu. Luotettiin edelleenkin liiaksi julkisen liikkeen toimitsijoihin, pantiin päätoiveet siihen, että he kykenevät mielenosoituksen järjestämään. Epäonnistumisten jälkeenkin yritettiin uudelleen samalla tavalla. Puoluejärjestöt, solut, vedettiin liian vähän mukaan. Tässä ilmeni se toimintatapa, mihin vuosien kuluessa oli totuttu — jos jotakin oli tehtävä, annettiin se julkisten elimien ja järjestöjen huoleksi. Senvuoksi eivät puoluesolut olleet tottuneetkaan joukkoliikkeitä johtamaan. Selvimmin kävi se ilmi kesäkuulla julkisten mahdollisuuksien loputtua, jolloin puoluejärjestöt eivät kyenneet saamaan aikaan minkäänlaista mielenosoitusta.

Työväen itsepuolustuksesta tosin puhuttiin, mutta ei sekään tapahtunut riittävän konkreettisesti eikä niissä muodoissa, kuin mitä jo nyt olisi ollut tarpeen. Ajatusta suoranaisesta fyysillisestä vastarinnasta ei riittävästi korostettu. Vielä fasismiterrorin pahimmillaankin riehuessa oli siellä täällä käsityksiä, ettei lapualaisille pitäisi tehdä vastarintaa, jos ne hyökkäivät yhden tai muutaman toverin kimppuun — koska se muka olisi yksilölliseen terroriin turvautumista!

Työväen puolustusryhmiä perustettiin, mutta niistä tehtiin jonkinlaisia yövartijajärjestöjä, jotka istuskelivat työväentaloilla, työväen kirjapainoissa j.n.e., mutta eivät kehittäneet laajaa joukkotoimintaa. Legaaliset harhat ilmenivät tässäkin. Nämä itsepuolustusryhmät olivat poliisin tiedossa ja poliisin sallimia. Kävivätpä Vaasan ja Helsingin poliisimestarit oikein tarkastamassakin kirjapainoja suojelevia puolustusryhmiä. Tällaisessa muodossa eivät ryhmät tietysti olleet fasisteille vaarallisia.

Lehdistössä käydyssä fasisminvastaisessa kamppailussa il-

meni samoja virheitä ja puutteita. Esim. maaliskuussa pidetyn Lapuan kokouksen johdosta kirjoitetussa *Tiedonantajan* pääkirjoituksessa puhuttiin vain "valistustyöstä". Vielä Vaasan kirjapainon hävityksen jälkeenkään *Tiedonantajan* pääkirjoituksissa ei uskallettu puhua puolustuskomiteoista ja itsepuolustusryhmistä, vaikka niitä muissa kirjoituksissa kehoitettiin perustamaan. Puolustusjoukoista puhuttiin vain työväen "omaisuuden suojelejoina", mihin työväellä on "laillinen" oikeus. Useasti vedottiin tällöin porvarilliseen lakiin ja moraaliiin ja turvauduttiin Vaasan ja Helsingin poliisimestareiden auktoriteettiin. Usein rajottuivat toimintatunnukset fasismia vastaan vain järjestäytymiskehoitukseen. Tämä kaikki ei tietenkään ollut omiaan kohottamaan työläisten aktiivista taistelutahtoa, vaan päinvastoin lamaannutti heidän taistelutoimiaan fasistijoukkioita vastaan. Toisenlaisiakin, todella vakuuttavia ja innostavia taistelukehoituksia ja ohjeita kyllä julkaistiin, mutta pääasiassa vasta aivan viime hetkillä fasistikumouksen edellä.

FASISTIMULLISTUS JA SOSIALIFASISTIT

Fasistimullistus Suomessa ei olisi voinut tapahtua ilman sosialidemokratian sille osoittamaa avustusta. Niinkuin myöhemmin Saksassa, tasoitti sosialidemokratia Suomessakin tietä fasistikumoukselle. Sekä suoraan että epäsuorasti auttoivat sosialifasistit fasistidiktatuuriin siirtymistä.

Jo edellä mainittiin, miten sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä lapualaislähetystölle antamansa lupauksen lunastaen teki mahdolliseksi fasistien vaatimien muutoksien hyväksymisen yhdistyslakiin. Tämän lain ensimmäisenä uhrina hävitettiin nuorten työläisten opintoyhdistykset. Tähän lakiin nähden sosialidemokraatit vielä tänäänkin avustavat fasisteja väittämällä, ettei tämä laki muka olisi fasistinen.

Lapuan pieksäjaiset eivät sosialifasistien mielestä myöskään olleen mikään fasismin ilmaus. Jo silloin yrittivät ne työntää syyn "provosoivien" nuorten työläisten laulujoukkojen tilille, jotka muka itse esiintymisellään olivat aiheuttaneet lapualais-huligaanien hyökkäyksen. Sitä samaa vatkuttavat sosialidemokraatit edelleenkin. "Kommunistien räikeä esiintyminen" on muka aiheuttanut lapualaisuuden ja fasismin nousun Suomessa. He yrittävät syöttää työläisille käsitystä, että syyssä eivät ole niinkään paljon lapualaiset kuin kommunistit itse, jotka esiin-

tymisellään ovat fasismin esiin kutsuneet. On ilman muuta selvää, että tämä jos mikään on fasistien auttamista.

Samanlaista fasistien auttamista oli sosialidemokraattien käymä taistelu kommunisteja ja vallankumouksellista työväestöä vastaan, missä taistelussa he eivät häikäilleet käyttää ruokottomimpiakaan keinoja, aina ohranalle tehtäviin ilmiantoihin saakka, joissa varsinkin Sasu erikoisesti kunnostautui. Tämä taistelu porvariston ja fasistien hyväksi meni, kuten tiedämme, niin pitkälle, että sosialidemokraatit juuri fasistikumouksen edellä ryhtyivät erikoisen aktiivisesti hajottamaan ammatillisia järjestöjä. He saivatkin Suomen ammattijärjestöstä eroamaan kutomatyöläisten, liiketyöläisten, kirjatyöntekijäin, lasityöläisten ja paperiteollisuustyöväen liitot sekä siellä täällä joitakin yksityisiä osastoja. Tämä työväen luokkarintaman hajottaminen juuri ratkaisevalla hetkellä oli sosialidemokraattien suurin aputoimi fasistikumouksen suorittamisessa.

On yleisesti tunnettua, miten sosialidemokraatit avoimestikin ilmaisivat heidän ja lapualaisfasistien välisen yhteisrintaman olemassaolon. Selittihän sosdem puolueen johtaja Tanner kesällä 1930 Seinäjoella pitämässään puheessa, että heillä ja lapualaisilla on sama päämäärä, vaikkakin he käyttävät hiukan erilaisia keinoja.

Tärkeänä keinona sosialidemokraattien fasismille osoittamassa avussa oli työväenjoukkojen pidättäminen taistelusta fasismia vastaan. Tämä tapahtui ei vain työväen luokkavoi-
mien järjestöllisen hajoittamisen kautta, mistä edellä jo on ollut puhe, vaan myöskin siten, että sosialidemokraatit suora-
naisesti vaativat ja kehoittivat työläisiä pysymään aloillaan, rauhallisina, pidättäytymään kaikesta vastarinnasta lapualaisia vastaan. Jos työläiset ryhtyisivät vastarintaan, olisi siitä muka heille itselleen tuhoisat seuraukset. Alistuminen, taipuminen, fasistiväkivaltaan mukautuminen, fasistidiktatuuriin "sisäänkasvaminen" — se oli sosialidemokraattien toimintaohje fasistikumouksen aikana ja koko sen jälkeisenä fasistidiktatuurin kautena. Sosialidemokraattisille johtajille onkin tämä "sisäänkasvaminen" ollut hyödyksi. He ovat säilyttäneet kaikki joh-
topaikkansa, valtion toimensa ja erilaiset hyvinpalkatut "luot-
tamustehtävänsä" valtion ja kuntain laitoksissa ja elimissä. Sosdem puolue sai lapualaisilta — palkkioksi niille osoittamis-
taan palveluksista — aikaisemmin vasemmistolaisen työväen omistamat työväentalot, kirjapainot ja muun omaisuuden. Heille, sosdem johtajille, oli "sisäänkasvaminen" siis "oikeata

realipolitiikkaa". Mutta sosdem työläiset saavat kantaa fasistidiktatuurin taloudellisen ja poliittisen terrorin taakkaa rinnan kommunististen ja puolueettomien työläisten kanssa.

OPPORTUNISTILUOPIOIDEN POLITIIKKA

Sosialidemokraattien auttaessa fasisteja auttoivat välläriläiset opportunistiluopiot sosialidemokraatteja. Heidän politiikkansa ammatillisessa liikkeessä ja muissa työväenjärjestöissä oli politiikkaa, jonka tarkoituksena oli sosialidemokratian vaikutuksen ulottaminen ja juurruttaminen näihin järjestöihin.

Selvimmän ilmeni se ammatillisessa liikkeessä, jossa opportunistiluopiot ammattijärjestöjen edustajakokouksen jälkeenkin ajoivat siinä esittämänsä sosdem johtajain häikäilemättömiin vaatimuksiin suostumisen ja sosialidemokratian edessä antautumisen linjaa. Kun sosialidemokraatit kiihdyttivät järjestöllistä hajoitustyötään, alkoivat vasemmistolaisen työväenliikkeen opportunistiset ainekset, jotka suurelta osaltaan nopeassa vauhdissa kehittyivät avoimiksi luopioiksi, syytellä tästä hajoitustyöstä — vallankumouksellisia työläisiä. Samoin kuin sosialidemokraatit yrittivät valkaista fasisteja syyttämällä kommunisteja "provosoivasta esiintymisestä", samoin yrittivät luopiot pestä sosialidemokraattisia hajoittajia, syyttäen vallankumouksellisia työläisiä siitä, että nämä esiintymisellään olivat "pakottaneet" sosialidemokraatit hajoittamaan ammatilliset järjestöt. Heidän ohjeenaan oli, että sosialidemokraateille olisi annettava perään kaikissa asioissa, jotta vain ammatillisten järjestöjen yhtenäisyys saataisiin säilytetyksi. He halusivat luovuttaa ammatillisten järjestöjen johdon kokonaisuudessaan sosialidemokraattien käsiin. Tätä varten vaativat he ammattijärjestön ylimääräisen edustajakokouksen koollekutsumista. Tämä vaatimus lyötiin kuitenkin takaisin ammatillisten järjestöjen joukkokokouksissa.

Käsissään olevia ammatillisia järjestöjä käyttivät opportunistiluopiot omiin poliittisiin tarkoituksiinsa. Niinpä esim. metallityöläisten liiton johto, jossa opportunisteilla ja sosialidemokraateilla oli enemmistö, keräsi valtakirjoja ja harjoitti agitatiota Oy. Työn valtaamiseksi opportunistiluopioiden käsiin. Niin kauan kun välläriläisiä aineksia vielä oli vasemmistolehtien toimituksissa, ajoivat he lehdissä omaa opportunistista politiikkaansa, kieltäytyen usein antamasta tilaa luokkataistelukannalla oleville kirjoituksille. Oy. Työn hallinnossa olivat opportunistit jonkin aikaa enemmistönä ja käyttivät he

tätä tilaisuutta hyväkseen ryhtyen painattamaan Oy. Työn kirjapainossa luopioiden hajoituslehteä *Suomen työmiestä*. Kun luopiot kuitenkin olivat selvillä siitä, että Oy. Työn osakkaiden enemmistö, työläiset ja heidän järjestönsä, heti seuraavassa yhtiökokouksessa tulee heittämään opportunistit ulos Työn hallinnosta, teki hallinto luopurilehden kanssa sopimuksen, jonka mukaan lehteä painatettaisiin Työn kirjapainossa kahden vuoden ajan.

Oy. Työn johtokunnasta heitettiinkin luopiot keväällä 1930 pidetyssä yhtiökokouksessa ulos, mutta Oy. Kuvatyön saivat he edelleenkin pysytetyksi käsissään. Heidän lehtensä, joka oli perustettu aikana, jolloin *Tiedonantaja* oli kolmeksi kuukaudeksi lakkautettuna, jatkoi kyllä ilmestymistään, mutta menetti se jatkuvasti kannatustaan. Kuusipäiväisestä lehdestä muuttui se ensin kolmipäiväiseksi ja senkin jälkeen laski sen painosmäärä romahdusmaisesti. Fasistisen valtiovallan avulla yritti Välläri parantaa asemaansa. Hän teki valtiovallan kanssa muodollisen sopimuksen, jonka mukaan hänen lehtensä saisi ilmestyä fasistidiktatuurinkin aikana, ja sitoutui Välläri lehdessään ajamaan politiikkaa, joka ei lapualaisiakaan loukkaisi. Välläri piti sopimuksensa, mutta lahtarit rikkoivat sen. *Suomen työmiehen* sai ilmestyä vain jonkin aikaa sen jälkeen, kun kaikki luokkatietoisien työväestön äänenkannattajat jo oli lakkautettu. Mahdollisesti olisivat lapualaiset sallineet liittolaisensa lehden ilmestyä kauemminkin, mutta he eivät voineet siihen suostua, koska lehteä painettiin vihatussa *Tiedonantajan* kirjapainossa. *Suomen työmiehen* fasistimullistuksen jälkeen, fasistidiktatuurin luvalla ilmestyneet numerot ovat kuitenkin uutena häpeän polttoleimana luopuri Välläriin likaisella otsalla.

SKP:n ja vallankumouksellisen työväestön taistelu mukana kulkevia opportunistisia, myöhemmin luopioiksi kehittyneitä aineksia vastaan muodostui erikoisen voimakkaaksi ammattijärjestön edustajakokouksen jälkeen. Heidän sosialidemokraattinen politiikkansa paljastettiin ammatillisten järjestöjen ja yleisissä työväen kokouksissa, työväenlehtien palstoilla j.n.e. Opportunisteja vastaan käytävä taistelu käsitettiin osaksi taistelusta sosialidemokratiaa ja fasismia vastaan ja siksi siihen kiinnitettiin voimakasta huomiota. Keväällä 1930 pidetyissä useiden liittojen liittokokouksissa heitettiin opportunistit pois näiden liittojen johtopaikoilta ja johtoon asetettiin miehiä, jotka kärjistyneenkin luokkataistelun oloissa uskalsivat seistä paikallaan. Opportunistiluopiot lyötiin poliittisesti ja suureksi

osaksi myöskin organisatoorisesti jo ennen fasistimullistusta. Silti jäi heille tietysti vielä jonkin verran kannattajia eikä heidän aatteellista vaikutustaan saatu läheskään lopullisesti tuhotuksi työväen joukoista.

Vielä Vaasan kirjapainon hävityksen jälkeenkin selittivät opportunistit, ettei Suomessa ole mitään fasismin vaaraa. Fasistimullistuksesta syyttivät he, niinkuin sosialidemokraatitkin, kommunistien "äkkijyrkkää" politiikkaa, joka muka oli hajoittanut työväenluokan rivit. Näin he siis puolustivat sosialidemokraattien hajotustyötä ja yrittivät samalla antaa lapuanliikkeellekin jonkinmoisen oikeutuksen. Miten hyvin porvaristo osasi arvioida luopioiden sille antaman avun, sitä osoittaa ei vain se, että Vällärin lehti sai häiritsemättä ilmestyä vielä fasistikumouksen jälkeenkin, vaan myöskin m.m. oikeusjuttu kirjasesta *Opportunistien tie*. Tämä kirjanen, joka oli kirjoitettu marraskuun suurlakon kokemuksen johdosta ja joka ilmestyi kevättalvella 1930, paljasti konkreettisesti opportunistien petospolitiikan ja osoitti työväestölle taistelun tiötä fasismia, sosialifasismia ja opportunistiluopioita vastaan. Kirjaseksen julkaisija pantiin syytteeseen ja sai hän kahden vuoden kuritushuonetuomion. Niin vaaralliseksi arvioi porvarillinen luokkaoikeus opportunistien olemuksen paljastamisen!

FASISTIMULLISTUS JA SKP

Työväen taistelua fasismia vastaan järjesti ja johti SKP. Suuri osa tämän fasistivastaisen taistelun ansioista lankeaa SKP:n hyväksi. Mutta myöskin tämän taistelun suuret puutteet ja virheet on SKP:n viaksi luettava. Puolueen syytä oli, ettei fasisminvastaista taistelua yhtäjaksoisesti ja yhä korkeammalle kohottaen käyty ainakin jo Lapuan pieksäjäisistä lähtien. Vieläpä Vaasan kirjapainon hävityksen johdosta syntynyttä voimakasta taisteluliikettäkin seurasi jonkin ajan kuluttua liikkeen laimentumisen kausi. Se, ettei itsepuolustusjoukkoja konkreettisesti järjestetty jo paljon aikaisemmin ja että niiden luonne myöhemminkin jäi liian kiltiksi ja rauhalliseksi, on myöskin SKP:n vika. Puolue ei riittävästi ohjannut ja valvonnut näiden itsepuolustusryhmien järjestämistä ja toimintaa, vaan jätti niiden syntymisen ja järjestämisen enemmän tai vähemmän itsevirtauksellisuuden varaan.

Puolue oli jo aikaisin nähnyt ja tuntenut fasismin vaaran olemassaolon. Useissa yhteyksissä oli siitä joukoillekin puhuttu ja taistelukehoituksia fasismia vastaan annettu. Mutta

puoluekaan ei nähnyt fasistimullistuksen vaaraa niissä muodoissa ja siinä tempossa tapahtuvana kuin mitä sitten tosiasiassa tapahtui. Eräillä tovereilla oli se virheellinen käsitys, että Suomessa on jo fasistidiktatuuri, joten mitään erikoisempaa fasistimullistusta ei enää olisi odotettavissakaan. Vaikka puolue kokonaisuudessaan ei tätä kantaa omakseen ottanut, ei kysymystä fasismin vaarasta riittävän konkreettisesti asetettu, ei hankittu tässä suhteessa edes täydellistä selvyyttä omasta kannasta, eikä esiintyneitä virheellisiä käsityksiä torjuttu. Yleensä edellytettiin, vaikka ei sitä missään asiakirjoissa ole mainittu, että fasistidiktatuuriin siirtyminen Suomessa tapahtuu vähitellen valtiovallan hiljaisen fasisoimisen kautta, "kylmää tietä". Tämä kanta oli väärä ja olisi se pitänyt jo edeltäpäinkin huomata. Suomessa oli voimakkaita fasisoitumisen aineksia, mutta siitä olisi tullut tehdä ei se johtopäätös, että nämä ainekset tulevat vähitellen lisääntymään, vaan että fasistisen äkkiyllätyksen vaara on sitä suurempi, koska jo nyt on olemassa näin voimakkaita fasismin aineksia.

Kun puolue ei tätä nähnyt, ei se myöskään ajoissa ryhtynyt toimenpiteisiin työväenjoukkojen kuohuttamiseksi ja niiden oikein voimalla liikkeelle ravistamiseksi uhkaavaa, läheistä fasistivaaraa vastaan. Nyt kulki puolue vain tapahtumien hännässä ja antoi fasistien ottaa alotteen, määrätä taistelukohtausten paikan ja ajan. Vasta aivan viimeisinä hetkinä ryhtyi puolue voimakkaammin lyömään hälyytystä. Mutta se tapahtui jo liian myöhään. Siten ei SKP tänä kautena ollut työväenluokan todellinen ohjaaja ja tiennäyttävä, bolshevistinen johtaja.

SKP:n suurena heikkoutena fasistikumousta edeltäneenä aikana oli sen kykenemättömyys liikkeiden ja taisteluiden järjestämiseen. Silloinkin kun puolue antoi oikeita taistelutunnuksia, jäi niiden vaikutus suureksi osaksi tehottomaksi sen vuoksi, ettei näiden tunnusten toimeenpanosta huolehdittu. Useimmiten ei ollenkaan määrätty toimeenpanijoita, puoluejärjestöjä, elimiä tai yksityisiä tovereita, vaan annettiin "persoonaton" toimintaohje tai — määräys. Samoin laiminlyötiin suunniteltujen toimenpiteiden suorittamisen valvonta ja käytännöllinen ohjaus. Annettiin yleensä hyviä ohjeita, kirjoitettiin joskus iskeviäkin julistuksia, vakuuttavia artikkeleita j.n.e., mutta kun ei toiminnan järjestämiseen kiinnitetty riittävää huomiota, jäivät parhaimmatkin taistelukutsut enemmän propagandaluontoisiksi.

Ei puoluejärjestökään ollut sellainen, että se olisi kyennyt

huomattavampia joukkotaisteluita järjestämään. Kapitalistisen vakaantumisen kaudella oli puolueessakin tapahtunut laillisuuden maatumista, senkin riveihin oli ulottunut sosialidemokratian opportunistinen hapatus, mikä selvimpänä ja voimakkaimpana ilmeni julkisen työväenliikkeen eräissä johtavissa kerroksissa, joista osa oli puolueen jäseniä, osa horjuvia "mukanakulkijoita", osa melko selviä sosialidemokraattejakin, joita vain noskepuolueen liian julkea luokkapetturuus esti siihen avoimesti liittymästä. Järjestöllisessä suhteessa nojautui SKP vielä liiaksi julkisiin järjestöihin. Vaikka työpaikkasoluja nimellisesti olikin olemassa, eivät ne todellisuudessa toimineet työpaikoilla, vaan julkisissa järjestöissä. Puolue oli näin lujasti juuttuneena laillisuusharhojen ja käytännön opportunistin suohon. Ainakin Lapuan pieksäjäisistä lähtien olisi puolueen tullut repiä itsensä irti tästä maatumisesta tilastaan voidakseen oikein johtaa laajojen joukkojen taistelua. Yrityksiä tässä suhteessa tehtiin (v:n 1929 syksyllä pidetyn KK:n täysi-istunnon laaja erikoispäätöslauselma oikeisto-opportunistia vastaan, kamppailu opportunisteja vastaan julkisessa liikkeessä j.n.e.), mutta olivat nämä yritykset puolinaisia ja liian myöhään alettuja. Siksi oli puolue fasistikumouksen tullen taistelukyvytön ja se antautui ilman vastarintaa fasistiryntäyksen edessä.

Fasisminvastaisessa taistelussa esiintyneistä virheistä ja puutteista mainittakoon vielä, että esim. maaliskuun työttömyysmielenosoitusten, jotka poliisipampuin ajettiin hajalle, jälkeen pidetyissä joukkokokouksissa ei ollenkaan asetettu kysymystä fasismista ja taistelusta sitä vastaan. Ammatillisessa liikkeessä käytiin tänä kautena pääasiallisesti taistelua vain sosialifasistien ja opportunistien hajotuspuuhia vastaan, mutta ei yritettykään yhdistää näitä kysymyksiä työväen yleisiin taistelukysymyksiin. Työväen taloudellisia taisteluita ei tänä aikana sanottavastikaan ollut eikä puolue tarmolla asettanut kysymystä niiden järjestämisestä. Silloinkin kun taloudellisten taistelujen järjestämisestä puhuttiin, jätettiin niiden toimeenpano yksinomaan ammatillisten järjestöjen johtojen huoleksi, mobilisimatta puoluejärjestöjä näitä taisteluita järjestämään. Ja kuitenkin olisi voimakkailla taloudellisilla taisteluilla tänä aikana ollut mitä suurin merkitys myöskin yleisessä fasisminvastaisessa taistelussa.

Suhtautuminen sosialidemokraatteihinkaan ei aina ollut oikeata. Niitä haukuttiin melko hyvin, mutta suurena puutteena oli, että vain aivan heikosti osoitettiin joukoille ne *erikoiset*

muodot, joissa sosialifasismien apu fasismille ilmeni. Niiden suoranaiset roistonteot vedettiin hyvin esille, mutta niiden kierot menettelytavat, joilla ne fasisoituvaa porvaristoa tukivat, jäivät suurimmaksi osaksi paljastamatta. Mentiin sellaiseen äärimmäisyyteen, että esitettiin sosialidemokraatit fasistisen rintaman osana, joita ei oikeastaan mikään erota lapualaisista. Tässä suhteessa menttiin eräissä yksityistapauksissa niin-kin pitkälle, kuin esim. eräessä *Työväenjärjestöjen tiedonantajien* artikkelissa (huhtik. 9 p. 1930), jossa suositeltiin noudattavaksi sosialidemokraatteihin nähden "vastavuoroisuusperiaatetta" siten, että kun sosialidemokraatit häätävät meikäläisiä järjestöjä taloiltaan, on meidän vastattava samalla mitalla ja karkoitettava sosdem työläiset meidän hallussamme olevilta työväentaloilta. *Yhteisrintamasta* sosdem työläisten kanssa taistelussa fasismia vastaan ei tässä artikkelissa sanota sanaakaan, vaikka puolueen julistuksissa ja muussa kirjallisuudessa yhteisrintaman merkitys oikein arvicitiinkin.

Yhteisrintamakysymyksessä tapahtui kuitenkin toisenkinlaisia, oikeisto-oppportunistisia virheitä. Sellainen oli m.m. erään johtavan puoluetoverin *Tiedonantajaan* kirjoittama artikkeli, jossa — vaikkakin monin varauksin — lausuttiin ajatus, että voitaisiin ryhtyä neuvotteluihin sosdem johtajain kanssa yhteisrintaman luomisesta. Käytännöllisiin tuloksiin ei tämä johtanut, koska sosdem johtajat ilman muuta hylkäsivät ajatuksen yhteisrintamasta vallankumouksellisen työväestön kanssa.

UUSI KAUSI SKP:n TYÖSSÄ

Fasistimullistus tapahtui ilman vastarintaa työväen taholta. Vain muutamat yksityiset työläiset puolustautuivat ase kädessä fasistimuiluttajia vastaan, joista eräät saivat hengellään maksaa yrityksensä. Lapualaisten Helsinkiin marssin väkivaltainen estäminen oli käsiteltävänä Suomen byrossa. Kun ei kuitenkaan missään tähän mennessä oltu onnistuttu — puoluejärjestöjen heikkouden vuoksi — saamaan aikaan minkäänlaista joukkotaistelua fasismia vastaan, ei sellaiseen katsottu olevan mahdollisuuksia erikoisesti nyt, jolloin fasistit olivat keränneet kaikki voimansa yhteen, ja jolloin ne toimivat aseistettuina, sotilaallisen suunnitelman mukaan ja upseerien johtamina. Sentähden luovuttiin yrityksestäkin joukkovastarinnan aikaansaamiseksi. Epäilemättä ei siinä enää olisi onnistuttukaan. Aikaisemmin olisi jo pitänyt ottaa luja taistelukurssi ja jär-

jestää väkivaltaisia vastatoimenpiteitä. Nyt se oli jo liian myöhäistä.

Samoin hylättiin ajatus yksityisistä vahingontekoyrityksistä. Katsottiin, ettei niillä tilanteessa, jolloin ei enää kyetty saamaan aikaan edes joukkomielenosoituksia, olisi taistelua kohoittavaa merkitystä, vaan muodostuisivat ne vain jonkinlaisiksi epätoivonilmauksiksi. Mutta virheemme oli, ettemme edes ajatelleetkaan edes jonkinlaisten osittaistaistelujen aikaansaamista, mihin vielä ainakin joissakin paikoin maata olisi ollut mahdollisuuksia. Mitään takeita niidenkään onnistumisesta puoluejärjestön ollessa sellaisessa tilassa kuin se tosiasiaassa oli, ei tietenkään ollut, mutta yritys olisi ainakin ollut tehtävä.

Fasistimullistuksen tapahduttua teki puoluejärjestö joitakin yrityksiä liikehtimisten aikaansaamiseksi. Helsingissä yritettiin useampaan otteeseen saada aikaan mielenosoituskokouksia. Levitettiin julistuksia, joissa pääpiirteissään oikein arvioitiin tapahtunut fasistimullistus ja joissa työläisiä kehoitettiin taisteluun näissä uusissa fasistisen terrorinkin oloissa. Mutta julistuksilla ei ollut toivottua ja odotettua vaikutusta. Osottautui, että julistukset eivät kärsityn tappion jälkeen enää riittäneet joukkojen mobilisoimiseen. Tarvittiin vakavaa, voimakasta työtä työpaikoilla ja muualla työtätekevien keskuudessa. Sitä ei fasistimullistuksessa antautunut, vangitsemisten, muilutusten, pahoinpitelyjen ja osittain myöskin opportunistisen luopuruuden ja rintamakarkulaisuuden heikentämä puolueemme kyennyt tekemään. Puoluejärjestöt olivat tallella ja ne kykenivät esim. levittämään julistuksia, joita fasistikumouksen jälkeen alettiin heti julaista enemmän kuin koskaan aikaisemmin, *SKP:n tiedonantajaa*, jonka ensimmäinen numero ilmestyi pari viikkoa julkisten lehtien lakkauttamisen jälkeen ja joka heti alun alkaen sai verraten suuren levikin, sekä muita fasistikumouksen jälkeen syntyneitä illegaalisia lehtiä.

Mutta puoluejärjestöjen työtavat eivät enää soveltuneet uusiin oloihin. Puolueen, jonka *kriisin* fasistimullistus ja välittömästi sitä seurannut aika selvästi paljasti, oli nyt, poliittinen linjansa oikaisten, löydettävä itselleen sellaiset toimintamuodot ja kasvatettava itselleen sellaiset kaaderit, jotka takaisivat puolueen joukkovaikutuksen säilymisen ja joukkotaistelujen järjestämisen fasistidiktatuurin oloissa, jolloin kaikki julkiset toimintamahdollisuudet oli riistetty. V. 1930 pidetty puoluekonferenssi, missä ankaraa itsekritiikkiä harjoittaen puolueen linja oikaistiin (tässä auttoi SKP:tta voimakkaasti Ko-

minternin johto), asetti tehtäväksi työväen luokkataistelun painopisteen siirtämisen vaalikamppailujen ja julkisen ammatillisen liikkeen toiminnan alalta työpaikoille, työttömien keskuuteen, kaduille ja maakyliin luopumatta silti julkisten mahdollisuuksien käyttämisestä, mutta painostaen niiden kiinteätä yhdistämistä illegaalisen puolueen toimintaan. Konferenssissa todettiin, että tie ulos puolueen kriisistä voi löytyä vain joukkotaisteluista, joiden järjestämiseen nyt oli päähuomio kiinnitettävä. Taistelu puolueen vapauttamiseksi kriisistään jatkui vuoteen 1932, jolloin pidetty puoluekonferenssi vasta saattoi todeta puolueen päässeen ulos kriisistä. Mutta tämän taistelun kuvaaminen ei enää kuulu tämän kirjoituksen puitteisiin.

M. Stein

SKP:n TYÖ RUOTSALAISTEN KESKUUDESSA

Se vasemmistoprosessi, joka esiintyi vuosina 1916 ja 1917, ulottui myöskin ruotsalaisiin teollisuustyöläisiin ja maaseudun työtätekeviin joukkoihin, torppareihin, kalastajiin y.m. Ruotsalaiseen pientalonpoikaistoon nähden oli tietysti havaittavissa sama ilmiö kuin vastaavan suomalaisenkin väestöryhmän suhteen: sosialidemokraattisen puolueen väärä kanta maakysymyksessä ja erikoisesti siihen aikaan niin polttavassa elintarvekysymyksessä aiheutti sen, että tästä kansanryhmästä tuli helppo saalis kapitalistien politiikalle. Mutta ei kaikkialla. Esim. Pohjanmaalla oli meillä ruotsalaisia kunnia, joissa huomattava osa väestöä oli kaikesta huolimatta lähellä työläisiä, mikä osittain johtui niistä monilukuisista pientalonpojista, jotka olivat Amerikassa siirtolaisina eläneet yhdessä teollisuustyöläisten kanssa ja imeneet siellä itseensä sosialismin aatteita, joille he koettivat pysyä uskollisina vielä "kotikonnullekin" palattuaan. Meillä on luokkasodan ajalta esimerkkejä sellaisista kunnista, joista talonpoikain piti kymmenittäin paeta ensin metsiin ja sitten Ruotsiin pelastaakseen henkensä.

Suomen ruotsalaisessa työväenliitossa (Finlands svenska arbetarförbund) oli vuonna 1917 yli kymmenentuhatta jäsentä. Etelä-Suomen maatiloilla samoinkuin muillakin työpaikoilla ruotsalaisilla alueilla syntyi lukuisia lakkoja. Punaisia kaarteja nousi maasta kuin sieninä sateella v. 1917 syksyllä ja talvella ruotsalaisissakin kunnissa maan koko eteläosassa. Ruotsalaisia punakaartilaisia oli luokkasodan aikana kaikilla rintamilla: Vilppulassa, Tampereella, Lahdessa, Kotkassa, Joutsenossa j.n.e.

Ruotsalaisten työtätekevien joukkojen osallistuminen vallankumoukseen ei suinkaan ollut merkityksetön, päinvastoin, varsinkin kun otetaan huomioon, että vallankumouksen pää-

paikka, Helsinki, oli ylivoimaisesti ruotsalaisen asujamiston ympäröimä. Vastavallankumouksellinen esiintyminen heidän taholtaan olisi ollut huomattavana esteenä punaisten voitolle etelä-Suomessa. Suomen kommunistisen puolueen on tämä seikka — muiden tekijäin rinnalla — otettava huomioon tämänpäiväisessä toiminnassaan, mikäli on kysymys puolueen työstä ruotsalaisten keskuudessa.

Miten puolue on näiden perustamisestaan kuluneen 15 vuoden aikana täyttänyt tehtävänsä tässä suhteessa? Tässä kirjoituksessa haluamme jossakin määrin auttaa tämän kysymyksen valaisemista.

Kansallisuuskysymys oli Suomessa polttava jo puolueen perustamisen aikana v. 1918. Mutta perustava kokous ei käsitellyt periaatteellisesti niin tärkeää kysymystä. Oli kyllä puhetta kansallisuuskysymyksestä: Suomi-Venäjä, mutta kysymystä Suomen ruotsalaisiin suhtautumisesta ei ollut. Puolue suhtautui kysymykseen silloin "vasemmistolaisesti": väitön luokkataistelu, kansalaissota oli niin etualalla, ettei tällaista kysymystä nähty. Siinä ilmenivät vielä vahvat sosialidemokraattiset perut. Käytännössä ei kylläkään unohdettu, että Suomessa on kaksi kansallisuutta. Ruotsalaisille toimitettiin kirjallisuuttakin. Mutta kysymystä ei asetettu poliittisesti: miten suhtautua ruotsalaisen kansallisen vähemmistön pyrkimyksiin. Tulevalle toiminnalle ruotsalaisen vähemmistön keskuudessa olisi ollut mitä suurin merkitys sillä, että olisi perusteellisesti selvitetty marxilais-leniniläinen kansallisuuspolitiikka ja itse lähdetty sitä toteuttamaan.

Millaisia käsityksiä ja millainen kanta vallitsi ruotsalaisten keskuudessa Suomessa kansallisuuskysymyksessä?

Siinä kuohunnassa, joka esiintyi kaikissa maissa maailman sodan loputtua, oli kansallisilla vähemmistöillä merkittävä osuus. Uusia valtioita muodostettiin, osittain muodostamalla puskurivaltioita suurvaltojen väliin, osittain tekemällä kansallisista vähemmistöistä suurvaltojen välisiä saaliinjakonappuloita. Ahvenanmaan kysymys tulee kansainvälisen politiikan saalistuskohteeksi. Saariston kansainvälinen merkitys oli tietysti se tekijä, joka loi "suhteellisen hyvät näköalat" ahvenanmaalaisten "itsenäisyys"-taistelulle. Tällöin on merkittävä tärkeä seikka, jolla on meillekin merkitystä, se, että työtätekevätkin, asiallisesti koko Ahvenanmaan väestö, asettui tämän politiikan kannalle. Eikä vain se. Tämä kansallinen vapauspyrkimys kasvoi myöskin ruotsalaisten keskuudessa mante-

reella. Eikä ensi sijassa kapitalistien ja päämäärästään tietois-
ten porvarien keskuudessa — kuten eräällä taholla myös va-
semmistolaismielisessä työväenliikkeessä, vieläpä puolueen jä-
senten keskuudessakin on tahdottu väittää — vaan ennenkaik-
kea rahvaan, talonpoikain, työtätekevien keskuudessa.

Ruotsalaisten talonpoikain keskuudessa on aika voimakas pai-
kallinen nationalismi. Sitä on kyllä lietsunut ruotsalainen por-
varisto, voidakseen pitää ruotsalaiset talonpojat, koko maa-
laiskansan, poliittisen vaikutuksensa alaisena ja paremmin sitä
ryöstää. Mutta sillä on myös oma, talonpoikainen luokkape-
rustansa: ruotsalaiset talonpojat ovat nähneet, kuinka suo-
malaisia tunkeutuu ruotsalaisille seuduille ja valtaavat sieltä
alueita (kapitalisteja, talonpoikia, tukkipomoja y.m.). He ovat
myös kokeneet, että renkejä ja muuta palvelusväkeä on tullut
suomalaisilta seuduilta pienemmillä palkoilla kuin mitä he
itse ovat saaneet, ja siten työntäneet heidät sivuun, työttömyy-
teen tai siirtolaisuuteen. He eivät tunne syvempää syytä —
kapitalismia — ja koettavat lähintä keinoa: torjua kansallisella
pohjalla tunkeilijat. Eräänä keinona maansa ja kielensä säilyt-
tämiseksi he pitävät kansallisia hallintoalueita. Meidän on heil-
le propagandistisesti osotettava, että eivät vain suomalaiset
heitä syö tiloiltaan, vaan myös ja *etupäässä* ruotsalaiset kapi-
talistit. Mutta tällainen propaganda olisi meidän puoleltamme
suursuomalaista nationalismia, jollei siihen yhtyisi *selvä*, mut-
kittelematon heidän itsemääräämisoikeutensa tunnustaminen
aina eroamiseen asti.

Ruotsalaisten kapitalistien ja virkamiesten etu ei vaadi, ei
edes salli ruotsalaisia hallinto-alueita. Se merkitsisi heille
rajoittautumista niille alueille. He tahtovat pitää koko maan
alueenaan ja vaativat oikeutta olla ruotsalaisia missä tahansa,
riistää niin ruotsalaisia kuin suomalaisia työläisiä ja talonpoi-
kia. He kiihottavat kyllä ruotsalaista nationalismia, pitääkseen
yllä ristiriitaa: työläisten kesken rikkuriutta, palkan polke-
mista, kansallista kilpailua, riitaa ja kannausta. Talonpoikain
ja pikkuporvariston kesken samaa: että eivät yhtyisi suoma-
laisten kanssa yhteisiin järjestöihin, ja missä yhtyvät (osuus-
kunnissa y.m.) että sielläkin pitäisivät yllä rajaa. Kilpailua
metsätöissä, vaali- y.m. riitaa kunnissa — kansallisella, ei
luokkaperustalla!

Sosialidemokraatit pelaavat tässä välillä, saarnaavat sovintoa
julistamalla suomalaisten ja ruotsalaisten yhdenvertaisuutta,
mutta käytännössä sosdem puolue sallii suomalaisten jäsenten-

sä ja edustajansa ajaa aitosuomalaista politiikkaa (eduskunnassa, kunnanvaltuustoissa y.m.), samanaikaisesti kuin ruotsalaisten jäsenten ruotsalaisilla alueilla sallitaan ajaa ruotsalaista nationalismia.

Tätä taustaa vasten on katsottava ruotsalaisten kansallisissa kysymyksissä esiintyviä ristiriitoja. Niinpä kysymys Ahvenanmaan eroamisesta Suomesta esitettiin rahvaan taholta. Samoin kysymys ruotsalaisten asutusalueiden julistamisesta autonomiseksi, itsenäiseksi alueiksi itsehallinto-oikeuksineen esitettiin sellaisella voimalla, että johtavien ruotsalaisten kapitalistipiirien täytyi virallisesti ottaa käsiteltäväkseen tämä kysymys.

Ruotsalaisen kansanpuolueen (Svenska folkpartiet) oli täten jo toukokuussa v. 1918 pakko kutsua kokoon laajennettu puoluejohdon kokous tämän kysymyksen käsittelyä varten. Porvariston tehtävänä oli kääntää itselleen edulliseen suuntaan tämä virtaus, joka uhkasi koitua mitä suurimmaksi vahingoksi ruotsalaiselle porvaristolle, jos se olisi saanut kehittyä edelleen. Mielenpiteet olivat vastakkain tässä laajennetussa puoluejohdon kokouksessa. Puhtaasti kapitalistiset edut ja virkamiesbyrokratia olivat ruotsalaisia "itsehallintoalueita" vastaan. Eric von Troil, virkamies ja ruotsalaisen suurpääoman käytyri, toi esiin ruotsalaisen virkamiesbyrokratian ja ruotsalaisten kapitalistien kannan, jonka mukaan nämä itsehallintoalueet päättyisivät sellaiseen eristykseen, "minkä paino tunnettaisiin kirouksena muutamien vuosikymmenien kuluttua. Ruotsalaiset tungettaisiin pois kaikesta työstä ja kaikesta toiminnasta maassa."

Vielä pitemmälle meni Hj. Procopè. Hän oli kaikkea "osavaltioiden" ajatusta vastaan. Ja hän vastusti mitä päättävimmän esimerkiksi sellaista kieltoa, ettei ruotsalaisilla alueilla saisi myydä maata suomalaisille, perustellen kantaansa sillä, että tuollainen toisi mukanaan sen, ettei ruotsalaisillakaan olisi oikeutta omistaa maata ja tehtaita suomalaisilla alueilla. Mutta rahvaan edustajat ottivat toisen kannan. He esittivät suoranaisen vaatimuksen, että esim. ruotsalainen Pohjanmaa julistettaisiin heti erikoiseksi lääniksi (Storbjörk) ja kääntyivät suoraan ruotsalaista virkamiesbyrokratiaa vastaan sekä selittivät, että oli "tärkeämpää säilyttää puhtaasti ruotsalaiset alueet maaseudulla kuin säilyttää ruotsi virkakoneistossa" (rahvaan edustaja Backman).

Minkä kannan otti puolue tähän kysymykseen? Ruotsalaisten työläisten etujoukko oli saanut yhteyden maanalaiseen puolueeseen heti sen perustamisen jälkeen. Ruotsalaiset puolue-

jäsenet tekivät menestyksellä työtä ruotsalaisissa joukkojärjestöissä, sosialidemokraattisessa puolueessa, ammatillisissa ja muissa järjestöissä. Järjestyneiden ruotsalaisten työläisten, nuorisoliikkeen, lehdistön suuri osa joutui puolueen vaikutuksen alaiseksi.

Tämä koski puolueen politiikkaa yleensä. Ja periaatteelliselta kannalta myöskin kansallisuuskysymystä. Merkitsihän vallankumouksellinen oppositio sosdem puolueen edustajakouksessa 1919 selvästi periaatteellisen kantansa kansallisuuskysymyksessä, äänesti sosialidemokraattien suomalais-nationalistista kantaa vastaan, — ne kun kielsivät ahvenanmaalaisilta oikeuden erota Suomesta —, ahvenanmaalaisten itsemääräämisoikeuden puolesta. Ja tätä linjaa on puolue aina noudattanut. Mutta se on useimmissa tapauksissa jäänyt tämän periaatteen tyhjäksi julistamiseksi, ei ole ollut myönteistä johtavaa osaa vetääksemme oikein asetettujen kansallisuuskysymyksen tunnusten avulla ruotsalaisia työtätekeviä joukkoja vallankumoukselliseen taisteluun ja puolueen vaikutuksen alle.

Jos meillä ajoissa olisi ollut konkreettinen toimintaohjelma tätä kansallista liikettä varten, jos olisimme *tehneet työtä* sen mukaisesti, asettuneet ruotsalaisten kansallisten vaatimusten puolesta esiintyvän liikkeen johtoon, johtaneet joukkoja, niin puolue olisi varmasti hankkinut itselleen huomattavasti suuremman vaikutuksen ruotsalaisen vähemmistön keskuudessa ja estänyt sitä joutumasta siinä määrin Ruotsalaisen kansanpuolueen ja sosialifasistien vaikutuksen alaiseksi kuin mitä se nyt on. Ruotsalaiset puolue-elimet olivat liian heikkoja täyttääkseen yksin sellaisen tehtävän. Suomalaiset johtavatkaan toverit piireissä eivät ymmärtäneet kysymyksen tärkeyttä ja puoluejohto ei tarttunut asiaan.

Mutta ei siinä vielä kylliksi. Julkisessa vasemmistoliikkeessä esiintyi tänä aikana selviä aitosuomalaisen kannan ilmauksia, joita vastaan puolueen taholta ei käyty taisteluun riittävällä voimalla ja tarpeeksi nopeasti. *Sosialistisen aikakauslehden* toimitussihteerin I. Lassyn sallittiin julkaista toisen toisensa jälkeen aitosuomalaishenkisiä artikkeleita, joissa hän m.m. väitti, ettei ruotsalaisilla työtätekevillä joukoilla ollut mitään osuutta poliittisessa elämässä, että autonoominen ruotsalainen alue Suomessa suojelisi ruotsalaista porvaristoa "demokraatista" lainsäädäntöä vastaan ja olisi turvana punaista "tartuntaa" vastaan, etteivät suomalaiset vallankumoukselliset työläiset tukiessaan ruotsalaisten kansallisia pyrkimyksiä saa ainoa-

takaan ruotsalaista työläistä vallankumouksen puolelle, vaan kiinnittävät heidät vain yhä lujemmin maan vahvimpaan ja häikäilemättömimpään porvaristoon. "Ruotsalaisten herrain ja suomalaisten talonpoikain välisessä kansallisessa taistelussa" näki Lassy porvariston ja talonpoikain välisen taistelun, jota meidän piti tukea kannattamalla aitosuomalaisuutta ruotsalaisuutta vastaan! Niin, hän meni niinkin pitkälle, että hän piti suomalaista kansallista ylpeyttä "onnena", joka auttoi *vallankumouksellisia työläisiä* taistelussa ruotsalaisuutta vastaan. Lassyn mielipiteen mukaan piti meillä eduskuntatyössä olla sääntönä ruotsalaisten kansallisten kysymysten vastustaminen. "Me voimme olla mukana ja edistää suomalaistuttamista ruotsalaisilla alueilla." "Ruotsalainen kansanaines tulee tässä maassa olemaan työvään vallankumouksen kaikkein vaarallisin ja sitkein vihollinen, ja *sen vuoksi on meidän vaikutettava sen hajoittamiseen itsenäisenä kansanosana.*" Tämä oli Lassyn ohjelma kansallisuuskysymyksessä. Hän ei lainkaan ottanut huomioon, etteivät ne olleet ruotsalaiset kapitalistit ja yläluokka, jotka tarvitsivat laajempia kansallisia oikeuksia, etteivät ne, jotka vakavasti esittivät ruotsalaisten kansallisia vaatimuksia, olleet kapitalisteja, että ruotsalaiset herrat eivät — kysymyksen ollessa ahvenanmaalaisten itsemääräämisoikeudesta — olleet helposti selitettävistä syistä erikoisen innostuneita Ahvenanmaan erottamisesta Suomesta — sen kautta ruotsalaisten lukumäärällinen ominaispaino Suomessa olisi huomattavasti vähentynyt, ja se olisi ollut epäedullista ruotsalaisille kapitalisteille, ja sitäpaitsi he patriootteina, imperialisteina, eivät suinkaan halunneet pienentää Suomen aluetta luovuttamalla siitä osaa pois.

Lassy ei ymmärtänyt, että kansalliset vaatimukset olivat tällöin ensi kädessä rahvaan ja ruotsalaisten työtätekevien vaatimuksia, että ne olivat *vaatimuksia, joiden toteuttaminen olisi vaikuttanut nostattavasti luokkataisteluun* — ruotsalaiset työtätekevät joukot olivat joutuneet omilla alueillaan suoranaisemmin vastakkain ruotsalaisen yläluokan kanssa, olisi selvästi paljastunut, että tämä yläluokka kavaltaa "kansalliset" edut voittoetujensa hyväksi. Hän oli täysin samaa mieltä sosialidemokraattien kanssa, jotka omaksuivat tässä kysymyksessä "viisaamman" kannan kuin kommunistit, vieläpä kehuikin heitä. (Sosdem johtajien kanta ruotsalaisten vaatimuksia vastaan oli toiselta puolen "isänmaan edun", s.o. imperialismiin, ja toiselta ruotsalaisen yläluokan ja ruotsalaisten työtätekevien välisen luokkataistelun kärjistymisen pelon sanelema.)

On totta, että Lassyn kantaa vastaan kirjoitettiin *Sosialistisessa aikakauslehdessä* terävästi, ollen nämä kirjoitukset puolueen johtavien tovereiden toimittamia. Kysymystä ei kuitenkaan viety järjestöihin asti eikä käyty laajaan kamppailuun kansallisuuskysymyksen selvittämiseksi. Se olisi ollut sitäkin tärkeämpää, kun Lassy ei ollut yksin tällä kannalla kysymyksessä puolueen tehtävistä, ruotsalaisten merkityksestä vallankumoukselliselle liikkeelle. Suomen legaalisen vallankumouksellisen työväenpuolueen johdolla oli sinä aikana, jolloin Värläri oli sen johdossa, sama kanta. Hänen aloitteestaan hävitettiin ruotsalaisten työläisten kirjapaino, joka oli yhdistetty suomalaiseseen pääkirjapainoon puolueen myötävaikutuksella ja takuilla, ruotsalainen lehti lähetettiin takaisin Vaasaan, jossa sillä ei ollut taloudellisia mahdollisuuksia toimintansa jatkamiseen samaan tapaan kuin aikaisemmin, sillä kun ei enää ollut kirjapainoa, jonka Pohjanmaan ruotsalaiset työläiset ja pientalonpojat olivat suurella vaivalla saaneet kokoon ja joka Helsinkiin siirron kautta meni heiltä hukkaan. — SKP ei valvo-riut eikä johtanut kaikissa näissä kysymyksissä työtä sillä tavalla kuin sen olisi pitänyt tehdä. Opportunisteilla oli tässäkin kysymyksessä aivan liian vapaat kädet, ennenkuin heidän kyntensä vihdoin katkaistiin.

On selvää, että puolueen työ ruotsalaisten keskuudessa ei näissä oloissa voinut olla tehokasta eikä joustavaa, vaikutuksemme ei kohonnut samassa suhteessa kuin objektiiviset edellytykset olisivat sallineet. Näin siitäkin huolimatta, vaikkei puolue yleensä lyönyt suinkaan kokonaan laimin työtä ruotsalaisten keskuudessa. Mutta tämän työn johto oli puoluejohdon taholta mekaanista, puuttuipa se erinäisinä kausina kokonaan.

Vuoden 1925 jälkeen kiinnitti puolue usein konferensseissaan ja keskuskomitean istunnoissa ainakin jossakin määrin huomiota kansallisuuskysymykseen. Sanottuina vuosina tehtiin m.m. päätös siitä, että puolueen piti johdonmukaisesti tukea ruotsalaisten kaikkein pisimmällekkin meneviä autonomisia pyrkimyksiä, ja tämä päätös tuli näkyviin jossakin määrin julkisessakin elämässä seuraavina vuosina. V. 1926 painostettiin, että työ ruotsalaisten keskuudessa on pantava täyteen käyntiin. Tämän päätöksen välillisenä tuloksena oli muun muassa se, että saimme taas julkisen ruotsalaisen lehden. Puolue kiinnittää v:n 1927 päätöslauselmissaan huomiota aitosuomalaisuuteen ja sosialidemokratian kompromissipolitiikkaan (kaksi kieltä,

yksi kansa!) sekä korostaa, että puolueen on taisteltava ruotsalaisen väestön oikeuksien puolesta niin pitkälle kuin tämä väestö itse tahtoo itsemääräämisoikeutensa ulottaa. Edelleen korostettiin, että puolueen on käytettävä hyväkseen suomalaisen ja ruotsalaisen porvarisluokan välistä rakoilua.

V. 1929 käsitteli puolue kansallisuuskysymystä ja työtä ruotsalaisten keskuudessa useissa eri yhteyksissä. Todettiin ruotsalaiseen kohdistuvan nationalistisen hyökkäyksen kasvu (ruotsalaisen kouluhallinnon oikeuksien supistaminen, ahvenanmaalaisen itsemääräämisoikeuden jarruttaminen sotilaskysymyksessä j.n.e.). Voimakkaan itsekritiikin merkeissä puolue totesi, ettei se ollut tarpeellisella tarmolla esiintynyt ruotsalaisen vähemmistön puolesta, ettei *aitosuomalaisuusvastaisella taistelulla ollut sellaista paikkaa työssä kuin sillä olisi pitänyt olla*, että *käänn*e oli saatava aikaan. Suomalaisia joukkoja oli näissä kysymyksissä valistettava ja sosialidemokratian kaksoispeli paljastettava.

Näiden päätösten pohjalla näinä vuosina tehty työ — joskin se usein oli heikkoa — toi merkittäviä tuloksia. Vaikutuksemme ruotsalaisten joukkojen keskuudessa kasvoi huomattavassa määrässä. Tämä näkyi selvästi m.m. vaalituloksesta. Äänimäärä ruotsalaisilla alueilla kohosi näinä vuosina lakkaamatta. Ruotsalaisten äänien kasvanut lukumäärä pelasti v. 1927 yhden paikan Uudenmaan vaalipiirissä (vaalipiirin suomalaisilla alueilla laski äänimäärä). Ruotsalaisten sosialidemokraattien työ, niin poliittisen ja ammatillisen kuin nuorisotyönkään alalla ei silloin saavuttanut mitään mainittavampaa menestystä kaikista heidän yrityksistään huolimatta. *Meillä oli useilla paikkakunnilla tosiasiassa johtava vaikutus ruotsalaisiin joukkoihin*. Sallittiinpa meidän ruotsalaisella Pohjanmaalla useilla paikoin harjoittaa vaalipropagandaamme ja muuta agitatiota kansakoulujen ja maaseudun pikkuporvarillisten nuorisojärjestöjen huoneustoissa. Oli paikkoja, joissa voimme käyttää sosialidemokraattien huoneustoja, vaikka sosdem puoluejohto oli antanut ankaran määräyksen, etteivät puolueosastot saa antaa niitä käytettäväksemme.

Puolueen organisatorisen rakentamisen kysymyksessä vallitsi tietysti sama legalistinen vinopyrintö kuin suomalaisella taholla, ehkä vieläkin suuremmassa määrässä. Me löimme laimin illegaalisten puoluejärjestöjen lujittamisen. Meillä oli järjestöjä, yhteyksiä ja ryhmiä useilla paikkakunnilla ruotsalaisilla

alueilla, mutta ei kiinnitetty tarpeellista huomiota niiden lujittamiseen ja rakentamiseen.

Vakava virhe organisatoorisessa suhteessa on vallinnut siinä, että puoluejärjestöt kaksikielisillä seuduilla ovat usein olleet jakaantuneet kielilinjan mukaan. Tietenkin voi, ja täytyykin, järjestää alasoluja kansalliselle vähemmistölle kaksikielisillä työpaikoilla, mutta tämän täytyy silloin olla vain käytännöllinen metodi erikielisten työläisten keskinäistä lähentymistä, niiden yhteenliittämisen edistämistä varten. Mutta käytäntö on vienyt siihen, että usein ei toinen kieliryhmä ole tiennyt, mitä toinen tekee. Yhteistoiminta on ollut heikkoa, usein puuttunut kokonaan. Tämän epäkohdan vaikuttimissa on epäilemättä osittain ilmennyt nationalistista syrjäkallistumaa (eristätymispyrkimystä), mutta on myös syynä ollut virheellinen käsitys konspiratiosta (on luultu, että lähempi yhteistoiminta olisi paljastanut järjestön ohranalle) Eri osasto kansallista vähemmistöä varten piirikomiteassa kaksikielisissä piireissä on myös välttämätön, samoin puolueen keskusjohdossa, mutta näiden apuelimien yhteys enemmistökansallisuuden puolue-elimien kanssa ei saa olla pelkästään organisatorinen — usein on sekin ollut huono — vaan täytyy sen olla elävä poliittinen yhteys. Nyt on usein ollut laita niin, että ruotsalaiset järjestöt, missä ovat vähemmistönä, ovat saaneet sekä taisteluja koskevissa että poliittisissa kysymyksissä odottaa, mitä suomalaiset järjestöt päättävät, ja sitten saaneet niitä käsitellä jo valmiina. Tällainen virheellinen suhtautuminen on lopetettava. Kansallisella vähemmistöllä täytyy olla riittävä edustus puolue-elimissä, niin että yhteistyö muodostuu läheiseksi.

Puoluejärjestöjen heikkoudesta huolimatta pystyimme vielä jonkin aikaa fasistimullistuksen jälkeenkin pysyttämään vaikutuksemme. Sosialidemokraattiset johtajat saivat tehdä kauan tuloksetonta työtä saamatta ammatillisia tai poliittisia järjestöjään perustetuiksi. Ajan mittaan emme kuitenkaan voineet säilyttää asemiamme. Puolueen ruotsalaisten keskuudessa suorittama työ on viimeisten vuosien aikana entisestäänkin *heikkentynyt*. Puolue ei nykyään päätöslauseista ja päätöksistä huolimatta pysty käytännössä ajamaan oikeaa kansallisuuspolitiikkaa tarpeellisella ponnella.

Usein esitetään *kielivaikeudet* ruotsalaisten keskuudessa tehtävän puoluejärjestön heikon konkreettisen johtamisen puolusteluina. Näitä vaikeuksia ei tietysti voi jättää huomioonottamatta, ne

ovat olemassa. Mutta ne eivät kuitenkaan ole vallitsevan epäkohdan perussyynä. Sillä ne voidaan voittaa. Eräs ruotsalaista työtä oleellisesti jarruttavia tekijöitä on *kaaderikysymys*. Puolueen koko olemassaolon ajan on kaaderikysymystä ruotsalaisten kohdalta laiminlyöty. Silloin tällöin on tehty joku "yritys" parempaan, mutta sitten on asia taas "kuollut". Emme voi ajatellakaan jatkuvaa menestyksellistä työtä ruotsalaisten keskuudessa ratkaisematta tätä kysymystä toisin kuin tähän asti, ratkaisematta sitä myönteisesti. Puolueessakin esiintyy vielä silloin tällöin sellaista, että puhutaan ja kirjoitetaan siten, kuin puolue toimisi maassa, jossa on vain yksi kansallisuus.

✱

Kapitalismin terävän pulan yhteydessä kärjistyvät myös sekä kansalliset vastakohtat (tästä esimerkkinä on meillä aivan viimeisiltä ajoilta kärjistynyt kansallisuustaistelu) että eri kansallisuuksien eri yhteiskuntakerrosten väliset vastakohtat, luokkavastakohtat. Puolueen on tämän johdosta vakavammin kuin koskaan ennen otettava huomioon kansallisuuskysymys ja työ ruotsalaisen kansallisen vähemmistön keskuudessa. Meillä on suuria mahdollisuuksia ruotsalaisen väestön työtätekevien kerrosten voittamiseksi tai eristämiseksi porvarispuolueista — fasisteista ja sosialifasisteista. Ruotsalaisten työtätekevien talonpoikain taloudellinen asema on samanlainen kuin suomalaistenkin. Heidän taistelunsa pakkohuutokauppoja vastaan sekä taloudellisten ja poliittisten vaatimustensa puolesta on yhdistettävä suomalaisten työtätekeväin talonpoikain taisteluun herroja vastaan, vallankumouksellisten työläisten, puolueen johdolla. Pikkuporvarillisten kerrosten, sivistyneistön asema on vaikeutunut pulan aikana, heidän taloudellinen asemansa tulee yhä huonommaksi ja he käyvät tyytymättömiksi, alkavat epäillä vallitsevaa järjestelmää. Ruotsalaiset intelligentit ovat kansalliseen vähemmistöön kuulumisensa vuoksi huonommassa asemassa kuin heidän suomalaiset virkaveljensä. Heitä heitellään ensi tilassa pois virkakoneistosta, suomalaisten yhtiöiden palveluksesta j.n.e. Ruotsalaisen sivistyneistön suuret joukot joutuvat työttömiksi.

Puolueen tehtävänä on työskennellä heidän keskuudessaan. Ellei puolue tätä tee, *ottavat fasistit heidät ilman muuta järjestöihinsä*. Ja me vahvistamme vihollistamme, suurporvaristoa ja fasismia, sensijaan että voisimme heidän keskuudessaan suorittavalla puolueetyöllä heikentää sitä.

Korostimme tämän artikkelimme alussa ruotsalaisten merkitystä luokkasodan aikana 1918. Lähestymme taas äärimmilleen kärjistyneen luokkataistelun kautta. Tämä vaatii puoluetta toteuttamaan jatkuvassa työssään käytännössä ne päätökset, joita on tehty vuosien kuluessa työstä ruotsalaisten keskuudessa ja kansallisuuskysymyksestä sen koko laajuudessa.

Viikinki

KUN SOSIALIFASISTIEN KAAPPAUSYRITYS LYÖTIIN TAKAISIN

Pohjolassa oli sosialidemokraateilla perin vähäinen vaikutus ennen fasistimullistusta. Heillä ilmestyi *Pohjolan työ-mies*, jota pienen kokonsa vuoksi sanottiin "nenäliinaksi". Sillä oli vain jonkun sadan kappaleen painos.

Vallankumouksellisella työväellä oli hallussaan Oulun läänin työväen kirjateollisuusyhtiö, jossa painettiin suurta ja laajalle levinnyttä *Pohjan voimaa*.

Tämän kirjapainon valtausta havittelivat nyt noskelaiset, käyttäen fasistimullistusta hyväkseen. Heidän vaatimuksestaan kesällä v. 1930 kutsuttiin koolle yhtiökokous, jossa he aikoivat kaapata yhtiön haltuunsa.

Nosket ajattelivat heillä nyt olevan mahdollisuuden vallata kirjapaino, kun työläisten lehdet ja järjestöt oli lakkautettu ja heidän (noskelaisten) lehdet ja järjestöt virkakunnan taholta turvattu. Näin ollen he laskivat saavansa joukkonsa liikkeelle. Nosket eivät olleet ennen, monista yrityksistä huolimatta, saaneet kirjapainoa vallatuksi, mutta heillä oli hallussaan osakkeita, joita olivat vuosien kuluessa itselleen keplotelleet.

Yhtiökokous pidettiin Isonkadun varrella sijaitsevassa kahvilahuoneistossa, jonka omisti eräs Oulun varakas noskelainen. Työväentalon samoin kuin kirjapainonkin ovien päällä oli fasis-tikomennon sinetit ja ne olivat poliisien vartioimina. Nosket olivat panneet kaikki rautansa tuleen suorittaakseen nyt valloituksen. Helsingistä asti olivat noskepamput Moisala ja Helo tulleet Pohjolan noskelaisten avuksi painoa valtaamaan. Jo kokouksen edellisenä päivänä kävivät noskepamput, Moisala, Helo ja Törmä, yhtiön hallintoneuvoston jäsenten luona ja tarjoilivat toimipaikkoja heille, kunhan vain suostuisivat heidän, noskelaisten, kanssa samaan juoneen kirjapainon valtaamiseksi työläisiltä. Noskepamput luottivat rahansa voimaan,

jota tarjoilivat. Se ei kuitenkaan tepsinyt... Nosket lähtivät pettynein mielin punomaan uusia juoniaan työläisiä vastaan.

Herrat saivat tuntea, etteivät työläiset olleet taistelutarmoaan menettäneet eikä rintama ollut hajalle lyöty, vaikka julkiset järjestöt olikin hajoitettu, sanomalehdet lakkautettu ja vallankumouksellisia työläisiä joukottain vangittu. Eri puolilta Pohjolaa, tehdaskeskuksista ja maaseudun torpista, olivat työläisedustajat lähteneet tuomaan "terveysiä" noskepampuille. Sosialifasistit huomasivat kokouksessa, etteivät he nyt olleet tekemisissä nenästä vedettävien työläisten kanssa, vaan että tämä työläisjoukko oli selvillä, mistä oli kysymys.

Puheenvuoroissaan Moisala ja Helo tekivät kaikkensa selostaakseen edustajille, kuinka vahingollista on yhtiölle, kun paino joutuu seisomaan. Kalliit koneet seisovat käyttämättömänä silloin, kun niitä voitaisiin käyttää heidän lehtensä, *Pohjolan työmiehen*, painamiseen. Kun yhtiön hallintoa vaihdettaisiin, nykyisen tilalle valittaisiin sosialidemokraattinen hallinto, niin silloin fasistinen virkakunta avaisi ovet...

Työläisten ja pienviljelijäin edustajat vastasivat noskepampuille: "Hallinto pysyy entisellään. Työläiset eivät tule luovuttamaan kirjapainoa sosialifasistien käytettäväksi. Suljetunakaan se ei petä työläisiä, niinkuin se teidän avaamananne tekisi."

Kuultuaan työläisten tinkimättömän mielipiteen nousi Moisala raivostuneena istuimeltaan ja kiljui: "Te olette kaikki kommunisteja, eihän teidän kanssa voi olla samassa kokouksessa. Me sosialidemokraattiset edustajat menemme jatkaamaan kokousta toiseen paikkaan", samalla rynnäten puhemiehen pöytää kohti ja alkaen ryöstää valtakirjoja.

Mutta silloinpa hyökkäsi Moisalan kimppuun Karppisen Immu, ja motasi nyrkillä noskeryöväriä. Syntyi yleinen tappelu. Toveri Moilander kokosi kirjat ja paperit poveensa ja julisti kokouksen päättyneeksi. Noskelaiset piirittivät hänet, pidellen mikä kurkusta, mikä niskasta tai vaatteista kiinni. Tuli tungos, joten nyrkit eivät oikein päässeet heilumaan. Edustajat riensivät puheenjohtajan avuksi. Eräs nuorisoliiton poika tunkeutui läpi tungoksen ja pääsi viimein kenenkään huomaamatta Moilanderin luo. Moilander työnsi valtakirjat nuorisoliittolaisen poveen. Ja nyrkit alkoivat heilua! Poika koetti valtakirjoineen päästä ovesta ulos, mutta ovella edustajat pehmittivät *Pohjolan työmiehen* toimittajia Hautalaa ja

Turkkaa. Sitä tietä ei siis päässyt. Nyt nuorisoliittolaispoika juoksi ikkunaa kohti. Moisala huomasi sen ja huusi valittavalla äänellä: "Ottakaa poika kiinni!" "Valtakirjat!" Edustajat tekivät tilaa pojalle, joka hyppäsi toisen kerroksen ikkunasta kadulle. Moisala hyppäsi kiukuissaan ikkunalaudalle, mutta ei tohtinut hypätä alas. Katsoi vain, kun valtakirjat menivät menojaan. Näin eivät noskelaiset voineet jatkaa kokoustaan toisessa paikassa. Moisala nykäistiin sisään pehmitettäväksi, oli näet jäänyt liian vähälle. Eräs noskeista painui ovesta ulos, pääsi livahtamaan. Meni puhelimeen ja soitti apua poliisilaitokselta. Poliisit saapuivat juuri, kun tappelu oli täydessä käynnissä. He alkavat syyttää oveelta lähimpiä yksitellen ulos ja niin saivat kokoushuoneeseen järjestyksen. Ketään ei pidätetty. Poliisi oli hämmästyksen valtaama. Nosket selittelivät poliisille, että kommunistit alottivat tappelun.

Kokous oli päättynyt. Edustajat lähtivät paikkakunnilleen viemään kokouksen kulusta selostusta, miten olivat katso-massa sosialidemokratiaa ja heidän johtopamppujensa käytän-töä "demokratian puolesta".

Kirjapainon havittelijat löylytettiin. Näin suojelivat Poh-jolan työläiset omaisuuttaan sosialifasistien ryöväykseltä, fa-sistiroistojen riehuessa silloin kautta maan.

Pekka

SKP:n TYÖSTÄ ARMEIJASSA

Huomattavan osan SKP:n suorittamasta imperialistisen sodan vastaisesta työstä muodostaa työ armeijassa. Koko olemassaolonsa ajan on SKP suorittanut laajaa joukko-työtä armeijassa palvelevien työläis- ja talonpoikaissotilaiden keskuudessa ja on sillä tämänkin työn alalla merkittäviä tuloksia.

Puolueen perustamisen aikana välittömästi edessäolevalta näyttävä vallankumouksellinen tilanne antoi aiheita kiinnittää suurta huomiota työhön armeijassa palvelevien keskuudessa. Puolueen toiminnan alkuaikana muodostaakin työ armeijassa hyvin huomattavan osan koko puoluetyöstä. Samoin muuallakin puolueen imperialistisen sodan vastaisella työllä on tänä aikana välittömästi sotilaallinen luonne. Toverit kertovat, että useissa paikoin oli tänä aikana pidetty pienemmissä ryhmissä sotilasharjoituksiakin.

Puolueen työ armeijassa tänä aikana oli kuitenkin vielä enimmäkseen agitatorista laatua, kommunististen aatteiden ja sotilaiden luokkavelvollisuuksien selvittämistyötä, ja suoritettiin sitä pääasiassa ulkoapäin armeijaan jaettavien lentolehtisten ja julistusten avulla. Varsinaisia puoluesoluja armeijassa ei silloin vielä ollut. Yhteyttä armeijaan pidettiin ja siellä olevien puolueen jäsenten työtä johdettiin n.s. paikallismiesten avulla.

V. 1924—25 aloitettiin armeijatyön järjestäminen säännölliselle pohjalle. Perustettiin uusia soluja armeijassa olevien työläis- ja talonpoikaissotilaiden keskuuteen ja armeijan ulkopuolinen työ sai laajemman organisatorisen muodon. Myöhemmin solut yhdistettiin armeijan yhtenäiseksi puoluejärjestöksi komppanioittain, pataljooneittain ja rykmenteittäin. Armeijan ulkopuolelle tätä työtä avustamaan muodostettiin n.s. sotilaspaikalliskomiteat. Näiden komiteain tehtävänä oli pitää yhteyttä armeijassa olevien puoluejärjestöjen kesken, toimit-

taa ohjeita ja kirjallisuutta armeijassa oleville puolueen jäsenille ja kaikin muodoin avustaa ja ohjata siellä olevien solujen työtä.

Alussa nämä sotilaspaikalliskomiteat eli "sotpakit", kuten niitä nimitettiin, olivat muista nuorisoliitto- ja puoluejärjestöistä kokonaan irrallisia ja suorittivat työtä omalla "linjallaan". Myöhemmin, kun ne sellaisina osoittautuivat poliittisesti heikoiksi johtamaan armeijassa olevien puoluejärjestöjen työtä, niin v. 1929—30 pyrittiin niiden työtä yhdistämään muiden nuoriso- ja puoluejärjestöjen työn kanssa n.s. sotilaskolmikoiden avulla. Kolmikot muodostuivat paikallisten puolue-, nuorisoliitto- ja sotilaskomiteain edustajista. Näiden kolmikkojen tarkoituksena oli olla yhteyseliminä puolue-, nuorisoliitto- ja sotilasjärjestöjen välillä ja siten voimistuttaa puolueen johtavaa osuutta armeijassa suoritettavaan työhön nähden.

Kolmikot eivät kuitenkaan antaneet tarpeellisia tuloksia puolueen ohjauksen lujittamisessa. Ja kun kasvava sodanvaara pakotti kiinnittämään armeijaan yhä suurempaa huomiota, niin v. 1931 sotilastyö taas uudelleen järjestettiin. V. 1931 puoluekonferenssi teki tästä erikoisen päätöksen, jonka mukaan työ armeijassa tuli organisatoorisestikin kiinteäksi osaksi paikallisten puoluejärjestöjen työstä. Itsenäiset sotilaspaikalliskomiteat hävitettiin ja työn suorittaminen sotilaiden keskuudessa, armeijassa olevien puoluejärjestöjen työn avustaminen ja ohjaaminen jäi paikallisten puolue- ja nuorisoliittojärjestöjen tehtäväksi. Puolueen ohjeissa tästä muutoksesta sanotaan: "Sodanvastainen työ kuuluu eroittamattomana osana komm. puolueen jokapäiväiseen kumoukselliseen työhön. Työ armeijassa on kiinteästi sekä aatteellisesti että organisatoorisesti yhdistettävä jokapäiväiseen puoluetyöhömme ja samalla on armeijassa olevat puoluejärjestömme vedettävä osalliseksi yhteisten puoluekysymysten käsittelyyn ja toimintaan."

SKP:n työ armeijassa ei ole ollut eikä ole mitään erikoista sotilastyötä — salaliittomaista aseellisen kapinan valmistelua, jollaiseksi se usein kyllä virheellisesti käsitetään, tai vielä vähemmän sotilasvakoilua, kuten porvarit ja sosialifasistit ulvovat. Puolue on aina jyrkästi torjunut syytökset vakoilusta, koska se ei ole sitä milloinkaan harjoittanut. Puolueen työ armeijassa olevien työläis-talonpoikaissotilaiden keskuudessa on sitä samaa kommunistista valistus-, kasvatus- ja järjestämistyötä, mitä puolue suorittaa kaikkialla muidenkin työtä-

tekevien keskuudessa. Mutta kun tämä, kuten muukin kommunistinen puolue työ on Suomessa ankarasti kielletty, on sitä täytynyt suorittaa salaisena, kuten yleensä kommunistista työtä joukkojen keskuudessa. Puoluesolut armeijassa ovat työpaikkasoluja huomioon ottaen armeijan erikoisuudet. "Päätehtävänä työssä armeijan sisällä — sanotaan SKP:n v. 1931 puoluekongressin päätöslauselmassa — on sotilaiden joukkoesiintymisten kehittäminen heidän jokapäiväisten vaatimustensa pohjalla, näiden esiintymisten yhdistäminen työläis- ja talonpoikaisjoukkojen yhteiseen taisteluun sekä sotilasjoukkojen vallankumouksellinen kasvattaminen."

Eräänä perusaseena SKP:n työssä armeijassa on ollut ja on edelleen sotilaslehdistö. SKP:n sotilaslehti *Punasotilas* on v. 1918 lähtien ilmestynyt melko säännöllisesti ja on sillä ollut armeijassa suoritettavassa työssä johtava osuus. *Punasotilaan* tehtävänä, sotilaiden äänenkannattajana on taistella puolueen päälinjan toteuttamisen puolesta armeijassa suoritettavan työn alalla, opastaa puolueen yhteisten tehtävien yhdistämisessä armeijan sisäisiin taistelukysymyksiin, s.o. olla puolueen agitaattorina ja organisaattorina sotilaiden keskuudessa.

V. 1929 alkoi ilmestyä myös sotilaiden joukkolehti *Kasarmi*. Sen lisäksi on suuremmilla varuskunnilla aika ajoittain ilmestynyt omia varuskuntalehtiänsä — *Pistin*, *Paukku*, *Sotilastoveri*, *Säilä*, *Punainen miekka* j.n.e. — ja on näillä paikallisilla lehdillä ollut hyvin suuri osansa sotilaiden vallankumouksellisessa kasvattamisessa. Lisäksi on aika ajoittain ilmestynyt imp. sodan vastainen joukkolehti *Neuvostoliiton puolesta — imperialisteja vastaan*.

Puolueen lehtiä armeijassa luetaan halukkaasti ja jokainen julistus ja lentolehtinen on siellä kysyttyä tavaraa. Toverit ovat kertoneet, että Kuopiossa PSR:ssä oli v. 1932 lopussa sellainen tilanne, että puoluelehtiä luettiin reilusti kämpissä. Useissa muissakin joukko-osastoissa luetaan lehtiä joukolla ja keskustellaan niistä ryhmissä. Lehtemme ovat pyrkineet olemaan taistelulippuina ja tiennäyttäjinä vallankumouksellisille sotilaille heidän taistelussaan upseerien raakaa mielivaltaa, kurjia oloja, sotilaiden oikeuksien ryöstämistä ja muita kasarmeissa ilmeneviä epäkohtia vastaan.

SKP:n joukkotyöllä armeijassa on ollut suuri vaikutus niihin satoihintuhansiin työläis- ja talonpoikaisnuorukaisiin, jotka sen olemassaoloaikana ovat Suomen armeijassa palvelleet.

SKP:n opastuksella ovat kymmenettuhannet nuorukaiset oppineet ymmärtämään porvarillisen järjestelmän ja sen armeijan luokkaluonteeseen, oppineet ymmärtämään luokkataistelun merkityksen ja välttämättömyyden. Monet sadat, jopa tuhannet ovat armeijassa astuneet SKP:n lipun alle aktiiviseen taisteluun kapitalistisen järjestelmän kukistamiseksi. Erikoisen suuri merkitys on tällä työllä ja seurustelulla työläissotilaiden kanssa ollut vähemmän tietoisille talonpoikaissotilaille. Se on lujittanut työläis- ja talonpoikaissotilaiden suhteita armeijassa — ruoturintama on tuhansille sotilaille muodostunut luokkataistelurintamaksi — ja puolueen vaikutus on sen kautta huomattavasti levinnyt maaseudulle.

SKP:n vaikutuksen alaisena ja johdolla ovat armeijassa palvelevat työläis- ja talonpoikaissotilaat käyneet joukoittain taisteluja elinehtojensa ja oikeuksiensa puolesta kuin myöskin osallistuneet muiden työtätekevien jokapäiväiseen taisteluun. Voisi kertoa lukuisan määrän tapauksia harjoitus-, marssi- ja syömälakoista, mielenosoituksellisista esiintymisistä oppitunneilla, kasarmien liputuksista, vallankumouksellisten laulujen laulamista, harjoitusten saboteerauksesta y.m. mielenosoituksellisista esiintymisistä, mitä sotilaat ovat toimeenpanneet taistelussaan upseeriston mielivaltaa, porvariston sotakiihoitusta ja armeijassa harjoitettavaa natsionalistista yllytystä ja uskonnollista pimitystyötä vastaan. Yksistään v. 1932 aikana oli Suomen armeijassa toistakymmentä tällaista joukkoesiintymistä. Niiden joukossa oli sellaisiakin kuin pataljoonaa käsittävä syömälakko ruoan huonontamista vastaan KSR:ssä Kouvolassa, koko patteria käsittävä syömälakko KTR I:ssä Riihimäellä ja osittainen harjoituslakko PSR:ssä Kuopiossa. Monella muullakin tavalla ovat sotilaat osoittaneet taisteluhaluaan ja solidaarisuuttaan vallankumouksellisille työläisille omassa maassaan kuin myöskin työtätekevien kansainvälisiä taistelukyсьmyksiä kohtaan, erikoisesti Neuvostoliiton sosialistisen rakennustyön saavutuksia kohtaan.

Kiinteänä osana armeijassa suoritettavaan työhön kuuluu kutsuntalaisten ja reserviläisten keskuudessa suoritettava valmennustyö. Tämän työn tarkoituksena on poliittisesti kasvattaa armeijaan menijöitä jo ennen palvelukseen astumista ja saada heistä aktiivisia taistelijoita SKP:n riveihin armeijassa. Tämä työ on kuulunut lähinnä nuorisoliiton tehtäviin ja on sillä työllä ratkaiseva merkitys armeijassa suoritetta-

van työn kehitykselle. Kuitenkin on sanottava, että työtä kutsuntalaisten keskuudessa ei ole saatu kehittymään sellaiseksi kuin olisi pitänyt eikä työmme armeijassakaan ole aina täyttänyt sille asetettuja vaatimuksia. Merkittävistä saavutuksista huolimatta on se työ monenakin aikana ollut hyvin heikkoa eikä läheskään kaikkia mahdollisuuksia ole hyväksi käytetty. Tässäkin suhteessa on puolueen työssä paljon parantamisen varaa.

Puolueen työ porvarillisessa armeijassa ei suinkaan ole helppoa. Yhteyden pito armeijassa palveleviin ja työn suorittaminen niiden keskuudessa on vaikeaa ja uhrejakin kysyvää, mutta siitä huolimatta ei puolue ole luopunut sen suorittamisesta. Puolue on muistanut Leninin sanat:

“Jos ei laajoille joukoille selitetä vallankumouksellisen politiikan merkitystä sotakysymyksessä, ja jos ei tehdä työtä armeijan keskuudessa, niin kaikenlainen taistelu imperialistista sotaa vastaan, kaikki yritykset vallankumouksellisten sotien valtaamiseksi jäävät vain teoriaksi.”

Fasistiterrori ja urkinta, ohranaurkinta on armeijassa vieläkin ankarampaa kuin työpaikoilla siviiliväestön keskuudessa ja siksi se kysyy vallankumouksellisen työn suorittajalta armeijassa suurta rohkeutta ja tarkkuutta. Monet kymmenet vallankumoukselliset taistelijat ovat saaneet astua armeijasta suoraan ohranan komeroihin ja muiden vallankumouksellisten mukana vankilaan, mutta työ ei ole koskaan pysähtynyt, uudet taistelijat ovat astuneet poistuneiden tilalle ja vieneet taistelun lippua eteenpäin — satoja hyviä vallankumouksellisia on armeijasta astunut SKP:n riveihin, aktiivisiksi taistelijoina Neuvosto-Suomen puolesta.

Rutu

SOTILASLINJALTA

HIEMAN LEHTIEMME HISTORIIKKIA

Punasotilas, sotilastyön johtava lehti, on ilmestynyt jo vuodesta 1918. Sen vaiheiden kuvaaminen vaatisi oman lukunsa. Se ilmestyi fasistikumouksenkin jälkeen säännöllisesti kerran kuussa, mutta siitä en tässä nyt lähemmin kerro.

Joukkolehtenä meillä on *Kasarmi*. Sen sisältö on joukko työn kysymyksiä sotilaille valaisevaa, kevyempää — myös poliittisia sotilaselämän vitsejä, juttuja j.n.e. — mutta kaiken kärki on suunnattu lahtarijärjestelmää vastaan. *Kasarmi* alkoi ilmestyä lokakuussa 1929 säännöllisesti kerran kuussa, kuusi-toistasivuisena pikkulehtisenä.

Sen ensimmäisen numeron synnystä tässä.

Paikkojen "kuumuuden" vuoksi olivat painotyöt häiriytyneet. Puuttui paperia. Ei ollut vahaä. Kirjoittaja, painaja ja koneet olivat. Tuumasimme, päätimme, panimme toimeksi. Hankimme paperia itse sen kaupasta ostaen, saimme vahoja, mustetta sekä sitomisessa tarvittavia nastoja. Kirjoitukset olivat valmiit ja niiden vahalle lyöminen ja painaminen suoritettiin muutaman tunnin aikana. Painaja ei voinut sitoa, epäili sitomisen kuuluvan naapuriin. Meidän oli pakko viedä puolivalmis lehtemme erään pojan asuntoon ja toimittaa sidonta siellä. Otimme työn iskutempoilla suorittaaksemme. Teimme työnjaon ja aloimme työskentelyn.

Joulukuun alkupuoliskolla 1930 veti ohrana laajan nuotan. Lehtiä täytyi painaa. Koneita ei ollut. Täytyi saada lehti julkaistuksi. Avuksemme tuli tällöin tuo vallankumouksellisten vanha monistusväline, hektografi. Sillä me lehtemme, *Punasotilaankin*, painoimme sen kerran. Seuraavalla kerralla meillä jo taas oli koneet — paremmat koneet kuin mitä ohrana oli kaapannut.

Tähän samaan aikaan — koneitta ollessa — sattui Suomenlinnassa erään sotilaan pahoinpitely. Täytyi saada paikallinen lehti tämän joukko-osaston sotilaille, ja niin syntyi ensimmäinen varuskuntalehti, Helsingin paikalliskomitean lehti *Pistin*. Monistamista varten lehti tekstattiin käsin. Sen alkuvaiheet olivat kyllä hankalat. Nyt ei ole aika vielä kaikista sen yhteydessä olevista seikoista tarkemmin puhua. Alussa ei kukaan paikalliskomiteasta käynyt lehteä tekstaamaan — eivät muka osanneet. Kirjoituksista ei ollut koskaan puutetta. Lehti saatiin kuitenkin ilmestymään. Helsingin esimerkki rohkaisi toisia, ja niinpä pian sen jälkeen ilmestyi tällaisia lehtiä myös Viipurissa, Lahdessa ja Turussa.

Kun lehtiemme määrä näin lisääntyi, niin jouduimme pakosta kiinnittämään enemmän huomiota teknillisten välineiden hankintaan ja paikalliskomiteoiden varustamiseen niillä, niin että jokainen paikalliskomitea kykenisi itse suorittamaan omat painotyönsä.

Ainaisena vastuksena paperin hankinnan lisäksi oli massan saanti. Lopulta aloimme valmistaa massaa itse. Se oli helppoa. Tarvittiin vain 100 gr. liimaa ja 500 gr. glyseriiniä; siitä sai hyvän massan ja monistuslevyn voi jokainen valmistaa itse. Pullo tai pari hektografimustetta, niin "kirjapaino" oli valmis. Näillä tällaisilla "kirjapainoilla" painettiin monia paikalliskomiteain lehtiä ja julistuksia ja painetaan yhä. Taitava tekijä saa siten syntymään teknillisestikin siistejä tuotteita ja myös aika monta yhdellä massalla. Työssä saimme hyviä kokemuksia.

Näin ainaisessa taistelussa ohranaa vastaan painetaan ja valmistetaan lehdistömme. Vain jokin pikku erehdys — ja ohrana voi kaapata. Se opettaa tarkaksi kaikessa, paperin ja musteen hankinnasta lehtien jakoon asti.

Jokaisen puolueyöntekijän on osattava olla "kirjapainon johtaja", kun tarve vaatii. Jos nyt käykin koneilla painaminen, niin entä sitten, kun syttyy sota? Silloin on osattava tehdä työtä eikä saa jäädä raapimaan korvallistaan kiroillen: "Ei ole yhteyttä!" Tätä silmälläpitäen opastetaan työhön.

Tiukinkaan fasistiterrori ei kykene estämään kommunistien työtä. Aina on olemassa keinoja, millä voi tehtävänsä täyttää. Aina täytyy myös ajatella ja suunnitella uusia muotoja, sillä keinoja on muutettava kehityksen edetessä. Mikä kelpasi tänään, se ehkä on jo huomenna vanha käytettäväksi. Maanalaisella rintamalla ei ole kesälomaa, siellä ei ole välirauhaa, vaan siellä

käy ainainen taistelu. Lehdistöllä on suuri merkitys tuon taistelun johtamisessa.

AMMATTIJÄRJESTÖN LAKKAUTTAMISTA VASTAAN

Suomen lahtarioikeus käsitteli Suomen ammattijärjestön lakkauttamista. Eri joukko-osastoissa käsittelivät sitä myöskin kommunistisen puolueen sotilassolut. Asiasta keskusteltiin ja pidettiin luonnollisesti ammattijärjestön lakkauttamispuuhaa porvariston fasistisena hyökkäyksenä työtätekeviä vastaan. Olimme saaneet keskukseltamme ohjeet vastalauseen lähettämistä fasistioikeudelle. Tuo vastalause laadittiin, luettiin ja päätettiin lähettää. Varmensimme sen vielä erään komppanian leimalla ja sitten panimme postiin.

Kirjeemme ja monia muita samanlaisia kirjeitä ympäri maan meni perille. Eräs niistä luettiin oikeudessa. Lahtarit näkyivät erikoisesti alleviivaavan sen, kun siinä luvattiin olla työläisten puolesta ja kääntää pistimet lahtareita vastaan. Siinä m.m. sanottiin: "Julkisen työväen ammatillisen järjestön te voitte lakkauttaa, mutta ette voi estää toimintaamme, sillä salaisia järjestöjä ette voi lakkauttaa. Jo vuosia olette koettaneet meidän toimintaamme armeijassa estää — ette voi, me toimimme. Armeijanne rakoilee. Emme ammu työläisiä. Pistimet ovat terävinä upseerienne puhkaisemiseksi..."

Sen jälkeen, kun asia sanomalehtien kautta esitettiin laajalle yleisölle, jatkettiin kamppailua siitä eri joukko-osastoissa. Niin pientä kuin toimintamme olikin, niin oli se sittenkin yhtenä osana lahtariarmeijan repimistyössä.

PARTIOLAISLEIRILLÄ

Lähellä Helsinkiä, Munkkiniemeä vastapäätä olevalla rannalla oli eräs partiolaisleiri. Leiriläiset olivat sijoittaneet telttansa metsän suojaan. Rannalla he keittivät ruokansa ja kahvinsa. Kahvi porisi paraillaan tulella, kun veneemme lipui leirirantaan.

Liikkeelle olimme — SKP:n sotilasjaosto kokonaisuudessaan — lähteneet päivällä. Aikomuksemme oli matkata konferenssinpitoon ulkosaaristoon. Moottorimme ei ollut mikään pikamenijä ja muutenkin tuntui reistaavan. Matkamme edistyi hitaasti. No, olihan meillä kolmen päivän muona mukana ja saattoihan kokouksen pitää veneessäkin, joten vauhdin "kurjuus" ei meitä sen enempää surettanut.

Jokin kolisi kummasti koneessa. Raksahti hieman — ja tuo laivamme sydän, "tekniikan ihme", seiso. No, seiso se moottorikin. Seiso kiroilustamme huolimatta. Airoja ei ollut. Soutaminen on varma keino matkan tekemiseksi tällaisilla moottoreilla, mutta soutaminen käsillä ilman airoja ei käynyt. Tuuli ja pohjalaudan kappaleiden apu vei meidät kuitenkin illalla maihin, leirille, jossa partiolaiset ottivat meidät kuin ainakin haaksirikkoiset vastaan. Selitimme heille moottorimme reistailun ja pyysimme lupaa viettää muutaman lomapäivämme heidän alueellaan. Pienen neuvottelun jälkeen he suostuivat. Neuvoivat meille leiripaikan, kaivon sekä talon, mistä saisi ostaa maitoa. Käyttäytyminen oli molemmin puolin kovin kohteliasta. Pystyitimme leirimme. Kukapa osaisi etsiä meitä täältä, "Isänmaan toivojen" asuma-alueelta.

Kommunistien teltoa oli turvassa partiolaislippujen suojassa. Telttamme oviaukkoon näkyi kadettikoulu. Kaukana ei siis ollut Helsinki. Edessämme lahdella harjoitteli joku lentämään suorittaen koneellaan siinä useampia nousuja ja laskuja. Valmistimme ruokamme, söimme ja paneuduimme väsyneinä ansaittuun lepoon.

Kaunis aamu. Partiolaiset olivat jo ylhäällä herätessämme. Aamuaskareet suoritettuumme aloimme kokouksemme pidon. Siinä me suunnittelimme työtämme lähiaikoina armeijan joukko-osastoissa. Tähän aikaan oli armeijassakin havaittavissa hieman arkuutta, niinkuin muuallakin vasemmistolaisten keskuudessa heti fasistikumouksen jälkeen. Se ei kyllä ollut aivan yleinen ilmiö, sillä oli joukko-osastoja, joissa työtä tehtiin reippaasti. Koko päivä siinä asioita käsiteltiin, välillä vain uimassa pistääntyen. Saimme rauhassa käsitellä asiamme. Ketään ei puuhailumme näkynyt kiinnostavan. Ruokailun järjestäminen ratkaistiin korttien avulla. Samoin veden ja maidon haku. No, se oli melkein aina yliorganisaattorimme osana niiden hakeminen.

Näin kului kolme päivää. Saimme partiolaisilta lainaksi aivot ja soudimme moottorimme Helsinkiin. Toimitimme aivot pois sopimaamme paikkaan. Näin siis tuo isänmaallinen joukko tietämättään auttoi "kommunistien salaista toimintaa" armeijassa.

Masa.

VANGITTUNA JA PAKOMATKALLA

Työ SKP:n ja SKNL:n riveissä vaatii jokaiselta mitä täydellisintä antautumista tehtävillään ja samalla oikean konspiratiivisuuden noudattamista. Kuinka suuresti onkaan puolueemme joutunut kärsimään provokaattorien ilmiannoista sekä leväperäisestä konspiratiosta, johon viime mainittuun tunnen itsekini olevani vikapää, sillä tavallaan oman ajattelemattomuuteni tähden jouduin myöskin sotkeuksi erääseen suureen pidätysjuttuun, mikä oli saanut alkunsa provokaattorin ilmiannosta. Eräällä pidätetyllä tavattiin nim. edellisenä päivänä päivätty paperikaupan kassakuitti, jonka avulla ohranat pääsivät selville siitä, että minä olin ostanut siinä mainitut paperit, ja niin ollen oli heillä aihe pidättämiseeni. Oli suuri virhe säilyttää kuittia enää hetkeäkään oston jälkeen, ja vielä pahempi virhe oli se, että luovutin sen toiselle. Illegalisissa ostoksissa on aina selviydyttävä ilman todistuskappaleita.

Niinpä eräänä päivänä ryntää kotiimme tuo kaikille tunnettu ohrana, Rundman, kolmen poikanulikan kanssa, pannen toimeen kotitarkastuksen. Rundmannille tuntuivat paikat olevan jo ennestään tutut, vaikken tiennyt hänen meillä ennen käyneen. Suurella nautinnolla luetteli hän valokuvasta veljieni nimet, jotka tapettiin luokkasodan aikana. Jälkeenpäin selvisikin, että Rundman oli myös vuonna 1918 tekemässä meillä kotitarkastusta. Kun hän oli tarpeeksi verestänyt muistojaan, lähdettiin meitä kaikkia kotosalla olijoita viemään "Ratakadulle", ohranan kuulustelupaikkaan; kaksi ohranaa sai käskyn jäädä vartioimaan, jos niinkuin sattuisi tulemaan lisäsäälistä, jota ei kuitenkaan kuulunut. Lyhyen kuulustelun jälkeen päästettiin toiset vapaaksi, mutta minä sain luvan lähteä edelleen. Ajettiin oikein hienosti ohranan yksityisautolla toimipaikkaani, jossa tarkastettiin kirjoituskoneet ja tiedusteltiin johtajalta, mitä hän minusta tietää, johon tiedusteluun hän

tosin ei voinut vastata muuten kuin suurella hämmästyksellä. Tämän jälkeen vietiin minut "säilytettäväksi" H:gin etsivän poliisin huostaan, itse ohranalaitos kun oli täyskuormitettu.

Ensi vaikutelmani vankina olostani oli vähemmän miellyttävä, sillä tämä paikka oli todella kurjin, mitä koko aikana jouduin kokemaan. Ensin minut luovutettiin erään vanhan, noitaakkaa muistuttavan likaisen eukon huostaan — myöhemmin sain kuulla, että hän oli siellä ruoanlaittajana. — Kuljettiin pimeitä ja kapeita kiemuraportaita ylös toiseen kerrokseen, jossa hän eräessä kylpyhuoneen tapaisessa piti ruumiintarkastusta. Riisuuduttuani alasti tutki hän tarkasti joka vaatekappaleen saumoineen ja laskoksineen ja kovin uteliaana kysäsi: "Löysivätkö paljonkin rahaa?" "Juu, kokonaista 2 mk. 50 penniä", vastasin. Hän oli tottunut käsittelemään vain varkaita ja näpistelijoitä, niin ettei hänelle mikään muu voinut tulla mieleenkään. Kun tarkastus oli loppuunsaorittu ja hän oli pidättänyt itselleen muutamia vaatekappaleita, joista saattoi olla "vaaraa" hengelleni, työnnettiin minut selliin, likainen olkisäkki työnnettiin perässä ja raskas rautaovi painui koliseviin lukkoihinsa. Seisoin ensi kertaa vankikopissa, ja luodessani silmäykseni ympäri seiniä, pääsi vaistomaisesti huuliltani: "Vai tällainen tämä nyt on!" Koppi oli 2 m leveä ja 1½ m pitkä, jokapuolelta kivistä, ilman "kalustoa", vain pienoinen rautaristikkoakkuna. Lattialla loikoi kolme nuorta tyttöä, jotka minun tultuani supistautuivat lähemmäksi toisiaan, antaen myös minun säkilleeni tilaa. Niin makasimme kuin silakat tynnörissä, pää toisessa seinässä ja jalat toisessa. Juttelimme toisillemme historiamme, josta ilmeni, että he olivat kaikki kriminaaleja. Sitten nukuin makeasti seuraavaan aamuun, jolloin heräsin outoon kalskeeseen, mikä syntyi ovien lukkoja avattaessa. Tytöt hyppäsivät heti ylös ja poistuivat jonnekin sellistä. Kun minulle ei puhuttu mitään, käänsin vain kylkeä ja nukuin uudestaan. Mutta silloin sain iskun kylkeeni ja lihava, mahtavan näköinen eukko rähisi vierelläni, että olinko tullut tänne laiskottelemaan. Opettaessaan minulle talon tapoja kerkesi hän jo niin vimmastua, että uhkasi yksityissellillä ja kutsui Iso-Mäkelän lukemaan minulle lakia. Tytöt olivat tähdeni kauhuissaan sanoen, ettei ole täällä hyvät päivät, kun joutuu huonoihin väleihin tuon eukon kanssa. Mutta minä olin mielissäni yksityissellistä, johon hän minut siirsikin; sainhan tuki nyt vapaasti oikoa jäseniäni.

Ohranakuulustelut tapahtuivat kaikille tutulla tavalla: jos puhut "kaikki", niin pääset 1½:lla vuodella, jopa vapaaksikin, mutta muussa tapauksessa on varmasti tiedossa 5 vuotta. Mutta kun useampien kuulustelujen aikana, joissa minua mitä erilaisimmilla kysymyksillä yritettiin sotkea, ei päästy askeltaakaan eteenpäin, sain jo osakseni tunnustuksen, että olin "varma kommunisti, kun ei mitään lähde".

Käytyäni vielä tutustumassa ohranan komeroihin, johon minut siirrettiin, kun siellä tuli tilaa, jouduin "Katajanokalla" tapaamaan "rikostoverini". Sitten eräänä aamuna lähdettiin meitä kiikuttamaan Turkuun, hovioikeuden eteen, vankijunnalla, jossa oli pieniä yhden hengen koppeja, joihin meitä kuitenkin sullottiin kaksittain. Junan lähtiessä asemalta alkoi toinen puoli vaunuosastosta laulaa *Varsovalaista*. Iso-Mäkelä, joka oli saattajanamme, ärjähti tietysti, että "ei täällä saa laulaa", mutta kun laulu taukosi, alkoivat naiset junan toisessa päässä, jolloin Iso-Mäkelän kärsivällisyys jo loppui. Kuului karkea kirous ja mutina: "Nyt ne ämmän pirut alkoivat!" Kylläpä meille nauru kelpasi! Junassa oli myös eri puolelta Suomea pidätettyjä poikia, joita vietiin jo Tammisaareen. He kertoivat kauheita juttuja, miten heitä kuulusteltiin: käsistä roikkumaan ja kuumalla raudalla istumalihaksiin. Jos menit tainnoksiin, virvoteltiin vedellä ja jatkettiin taas noita keskiaikaisia kidutusmenetelmiä. Mutta pojat olivat kaikesta huolimatta reippaalla mielellä ja lupasivat viedä terveisemme Tammisaaren asukkaille.

Turussa kohtasi meitä heti toinen komento. Meidät eristettiin tarkalleen. Ulkona kävelyllä pidettiin tarkkaa huolta, ettemme päässeet vaihtamaan sanaakaan. Kävelimme peräkkäin ympyrää kapeaa polkua pitkin, mikä muodostui lumeen jalkojemme tallaamana. Väliimme sovitettiin rikosvankeja, joten olimme aina melko matkan päässä toisistamme. Siitä huolimatta onnistuimme olemaan jonkinlaisessa yhteydessä keskenämme. Eräänä päivänä sujautti naapurini käteeni Morsenaakkoset ja niin aloin opetella salapuhelua. Pian opimmekin ymmärtämään toisiamme ja saatoimme välittää toisillemme, mitä kulloinkin olimme saaneet tietoomme. Kerran meidät kuitenkin yllätettiin, kun olimme mitä innokkaimmin keskustelussa. Sain kauniisti ottaa hynttyyni ja muuttaa toiseen selliin, kuultuani ensin nuhdesaarnan, että "menettelemme kuin maailman suurimmat roistot".

Pian tämän jälkeen sairastuin ankaraan munuaistautiin, mikä

vei minulta vähäksi aikaa näön. Sentähden vankilan johto siirsi erään tovereistamme minua ruokkimaan, kuten huomautus kuului. Hoidon puutteessa jouduin makaamaan kuukausia sellissäni. Alkoivat oikeuden istunnot. Kamferti- tai valerianaryppy, ja hoipuun istuntosaliin. Minusta tuntui kaikki vähän typerältä: pöytänsä takana istuivat tärkeänä tuomarit, isomahainen kanneviskaali, joka kiihdyksissään juoksi pöytänsä ja tuomarien väliä, sekä sanomalehtimiehet valmiina kirjoittamaan pienimmänkin heitä kiinnostavan tapahtuman. Kuulustelut suoritettiin ohranakuulustelujen tapaan ja ohranat "vannottuaan valansa" saivat "todistaa", mitä halusivat. Täällä tapasin myös kaikki juttuun osallistuneet, kun meidät syytöskirjelmän lukemisen ajaksi kutsuttiin yhtäaikaan sisään. Olipa meitä aika liuta, 30 henkeä. Monet tutut kasvot. — Tällä aikaa tautini paheni. Sain keuhkokuumeen ja keuhkopussin tulehduksen. Sellitoverieni taholta saamani apu oli suorastaan liikuttava. Viimein ulkoapäin tulevan painostuksen ja leikkauksen välttämättömyyden johdosta oli vankilan johdon pakko siirtää minut saamaan sairasapua sairaalaan vankilan ulkopuolelle, vaikkakin se etenkin ylivartijallemme, vanhalle puolihullulle morfinistille, oli kovin vastenmielistä. Hän ei uskonut saattamistani sairaalaan kellekään muulle kuin itselleen, vaikka en itse kyennyt edes istumaan. Niin jätin sitten vankisellit ja jouduin avaraan ja valoisaan sairaalan saliin toisten potilaiden seuraan. Tehtiin leikkaus ja aloin hitaasti toipua. Tällä välin saapui hovioikeuden päätös. Minulle luettiin se: 4:n vuoden tuomio osallistumisesta SKNL:n ja SKP:n toimintaan.

Kului kaksi kuukautta. Lääkärit salaisesti vihjailivat toisilleen minun lähettämistäni Hämeenlinnaan. Mutta silloin tapahtui jotakin, mitä he eivät olleet ottaneet laskuihinsa. Puolue oli jälleen tekemässä "myyräntyötään"; se suunnitteli myöskin minun siirtoani, vaikkakin omalla tavallaan. Mutta tuon "siirron" järjestäminen näytti pulmalliselta. Sairaalan suurta puistoa, jossa saimme vapaasti kulkea, ympäröi joka puolelta korkea rauta-aita ja portilla seisoivat aina vahti. Olisi pitänyt muuttaa vaatteet, mutta se osoittautui mahdottomaksi. Ei käynyt myöskään laatuun, että toverini olisivat tulleet autolla sairaalan alueelle ja kauniisti "ryöstäneet" minut, sillä autohan saattoi päästä vain tapaamis aikaan, jolloin oli hyvin paljon ihmisiä liikkeellä, joten siitä olisi voinut koitua ankara takaa-ajo. Miten parhaiten menetellä? Lopulta löysimme erään

mahdollisuuden ja laadimme suunnitelman "siirron" järjestämiseksi sitä käyttäen.

Päivä, jonka iltana olimme päättäneet suunnitelman toteuttaa, valkeni kuulakkaan kirkkaana, mikä teki mielen virkeäksi. Olin hyvällä tuulella ja odotin vain jännityksellä illan tuloa, jolloin saisimme koettaa, "kumpi vetää pitemmän korren". Oli jo illallisen aika ja kello läheni, joskin hitaasti, sovittua määräaikaa. Yritin näyttää mahdollisimman rauhalliselta ja "tavalliselta", ettei kukaan huomaisi minussa mitään erikoista, ja luulen siinä onnistuneeni. Pilailin potilaiden kanssa ja erään pikkutytön kanssa kerin lankaa. Katsahdin kelloa: oih, oli enää 10 minuuttia aikaa... Miten ihmeessä pääsisin luonnollisimmalla tavalla ulos ilman kyselyjä? (Lääkäreitä odotettiin iltatarkastukselle ja sentakia potilaiden piti olla sisällä). Silloin keksin tekosyyksi, että halusin muka mennä lääkäreitä vastaan, kun heitä ei vielä kuulunut. Hoitajat eivät vastustaneet esitystäni ja niin pujahdin ulos.

Nyt vasta pani jännitys sydämeni tykyttämään, ja kohdattessani toverini sanoin, että minua alkoi "jänistää". "Ystäväni", sanoi hän, "kun toimimme päättävästi, tulee kaikki onnistumaan. Kun annan merkin, on sinun lähdettävä." Ei näkynyt ainoatakaan ihmistä. Se rauhoitti mieltäni. Samassa näin auton ajavan sovitulle paikalle ja toverini antoi merkin. Onnellisesti pääsin autoon ja samaa kyytiä lähdettiin eteenpäin. Toverini pitäessä silmällä, seurattiinko meitä, muutin vaivaloisesti vaatteet, jotka olivat valmiina autossa. Näön muuttamiseksi panin vielä lasit nenälleni ja tosiaan olin muuttunut viirumekkoisesta ja valkeasukkaisesta potilaasta "hienoksi daamiksi". Kun olin valmis, pysähdyimme ja jatkoimme matkaamme kävellen erään puiston läpi. Kauempana erällä penkillä istui muuan mies, joka meidät nähtyään alkoi hiljalleen kävellä. Toverini käski minun seurata häntä, puristi lujasti kättäni ja hävisi.

Seurasin konemaisesti uutta opastani. Kävelemiseen vielä tottumattomana tahtoi väsymys ottaa yliotteen. Purin hammasta ja pinnistin kaikkeni; olihan tämä loppumatka kestävä, kun oltiin jo tähän asti onnellisesti päästy. Kierreltyämme muutamia katujen välejä saavuimmekin jo perille. Helpotuksen huokaus: olin ainakin toistaiseksi turvassa ohranan kynsiltä. Kun olin levännyt jonkin aikaa ja kun ohranan etsinnät, jotka rajoittuivat pääasiassa kotikaupunkiini, olivat aina-

kin näennäisesti vaimenneet, jatkoin matkaani, ja mihinkäpä muualle kuin työläisvältioon, Neuvostoliittoon. Onni suosi minua edelleenkin, niin että tulin täysin ehjin nahoin perille. Kaikki oli käynyt odottamattoman hyvin. Puolue oli siepanut omansa pois aivan ohranan nenän edestä. Hengitin jälleen vapaana ilmaa, ja vielä maassa, johon eivät ohranan kynnet enää ulotu. Ja nyt yhdessä venäläisten tovereiden kanssa saan osallistua N:liiton sosialistiseen rakennustyöhön, jonka voitto merkitsee kapitalistimaiden tuhoutumista ja, proletariaatin vallankumouksellisen taistelun kautta, proletariaatin diktatuurin valtaanpääsyä Suomessakin.

Aili Hilden.

IRTI OHRANAN KYNSISTÄ

Voitonriemuinen ääni kajahti "Isomustan" ohrananauto-
torvesta sen kiitäessä pitkin Helsingin katuja kuljettaen
vallankumouksellisia ohranan komeroihin. V. 1931 jou-
lukuun "palot" jatkuivat. Tovereita oli pidätetty paljon
ja yhä uusia pidätettiin.

Maanalaiselle ovat tällaiset päivät jännittäviä. Hänellä on
vastuu puolue työn eteenpäinmenosta, ja kun tapahtuu paloja,
niin työ katkeaa, yhteys joukkoihin menee usein poikki ja
ollaan sellaisessa tilanteessa kuin tähytyksensä menettänyt
tykkipatteri.

Lähdin ulos tiedustelulle. Paljon oli viety tovereita, oli viety
myöskin meidän ryhmämme kokenein toveri, johtajamme. Ki-
rous purkautui väkisinkin yhteenpuristettujen hampaiden lo-
masta, sillä me maanalaiset olemme keskenämme enemmän kuin
veljet: olemme luokkataistelutovereita — proletariaatin sotu-
reita. Jällelääneen toverini kanssa läksimme heti liikkeelle
korjaamaan pois kaikkia niitä tavaroitamme, joiden arvelimme
olevan vaarassa, ja saimmekin kaikki talteen, niin etteivät
ohranat meiltä mitään enempää hyötyneet. Olimme siis ensiyl-
lätyksen jälkeen selviytyneet taistelussa ehjin nahoin.

Kului pari päivää. Pidätykset harvenivat, mutta oli oltava
yhä varuillaan ja liikuttava mahdollisimman vähän, sillä kukapa
takasi, ettei joku pidätetyistä saattaisi kuulusteluissa tehdä
tunnustuksen tai lausua varomattoman sanan, joka johtaisi
ehkä uusiin pidätyksiin. Toisaalta taas työ pakkasi päälle
ajoen toimintaan, ja varovaisuus väistyi työhön käskävän vel-
vollisuuden tiellä. Läksin järjestämään keskenjäänyttä asiaam-
me. Sain lähtiessäni neuvon: "Ole varovainen!" — niinkuin
en sitä olisi jo ollutkin — ja niine hyvineni läksin. Menin
erääseen meikäläiseen asuntoon. Jätin lähtiessäni taskuistani
pois kaiken, paitsi rahaa ja pienen reikärautani. Varovasti
lähestyin taloa huomaamatta siinä mitään epäiltävää. Kävelin

varmoin askelin, sivulleni vilkuilematta porraskäytävään ja latasin siellä paukkuni; olin päättänyt yrittää vastarintaa, jos ohrana tulisi avaamaan ovea. Soitin ovikelloa asettuen seiso- maan niin, että jalkani esti oven täydelleen auki avautumisen ja minä itse olin siis suojassa ensi yllätykseltä. Jokainen aisti herkkänä, käsi liipasimella, henkeä pidättäen kuuntelin, kuka tulisi avaamaan. Kuulin askeleet ja tunsin ne: se oli talon emäntä. Olin kyllä nähnyt sovitun merkkimme, joka ilmoitti minulle, ettei ole mitään hätää, mutta ei voi aina luottaa noi- hin merkkeihinkään, sillä ne voivat jäädä olemaan ohranavie- railun jälkeenkä tai voi ohranakin ne laittaa havaittuaan nii- den merkityksen. Menin sisään, jätin paukkuni palton tas- kuun eteisen naulaan ja menin kamariin juomaan kahvia. Het- kinen tämän jälkeen saapui sinne myös talonväelle tuttava sosialidemokraattinen perhe enkä voinut siis heti lähteä pois, vaan minun täytyi jäädä istumaan 10 minuutiksi. Juuri kun olin lähdössä, soi ovikello ja sisään työntyi kuusi ohranaa ampuma-aseet kourissa, komensivat meiltä kädet ylös ja suo- rittivat ruumiintarkastuksen. Mitäpä hyötyä olisi siinä tilan- teessa ollut fyysisestä vastarinnasta? Mutta tahto ei saa- nut hetkeksikään lamaantua. Piti yrittää karata. Ja juuri näinä vaikeina hetkinä oli syytä muistaa: älä hermostu, yritä karkuun, sillä silloin et ainakaan kadu sitä, ettet yrittänyt.

Ohranat suorittivat kotitarkastuksen — tuloksetta. Kuulus- telivat meidät. Ensin talonväen sosialidemokraattiset tuttavat, sitten minut. Minulla oli jo kuulustelun alkaessa vastaus val- miina kaikkiin kysymyksiin. Varmat vastaukseni ja se, ettei minulta mitään löytynyt, sekä sosialidemokraattien olo seuras- samme saattoi ohranat epäilemään, etten minä ehkä mikään "yhteiskunnan kaataja" ollutkaan. Ja kun heillä sitäpaitsi oli määräys pidättää vain talonväki, niin jättivät he minut ja talonväen sosialidemokraattiset tuttavat sinne, asettaen yhden miehen vahdiksi siksi, kunnes osotetoimistosta kävisivät otta- massa selvää, olimmeko todella kaikki sanoneet oikeat nimem- me. Hyvästelin talonväkeä heidän lähtiessään ja aloin heti suunnitella pakoani. Tein useita suunnitelmia, mutta niistä oli luovuttava, sillä ohranan "paukkua" pitelevä käsi oli ainaisena esteenä ja oma "paukkuni" oli palton taskussa naulassa — eivät olleet sitä tarkastaneet. Mitäpä olisinkaan maksanut sen saamisesta nyt käsiini! Pyysin päästä juomaan vettä. Sain luvan. Vesijohto oli keittiössä, ja niin likellä eteisestä ulos- johtavaa ovea, että seisoessani johdon luona ulottui käsi

ovessa olevaan abloyluktoon. Join vettä ohranan seisoessa minusta noin kolmen metrin päässä. Sosialidemokraattiset perhetuttavat kamarissa kävelivät — ohrana vilkasi sinne ja se riitti. Lattialle särkyvän vesilasin helähdykseen kajahti kumeana kiinni lyömäni oven jymähdys. Ohrana ei kerinnyt ampua, ei edes huutaa. Hermostui.

Juoksin nopeasti alas portaita. Se oli ehkä elämäni nopein portaissajuoksu. Viimeiselle suoralle tullessani alhaalla odottanut ohrana nousi vastaan browninki kädessä ja yritti levitetyin käsin ja sanoen: "Ei saa mennä!" ottaa minut kiinni. Enemmän vaistovaraisesti kuin harkiten iskeytyi nyrkkini koko eteenpäin menevän ruumiini painolla ohranan suojattoomaan turpaan. Ja kyllä kohosivat ukkelin varpaat maasta — löi päänsä seinään ja jäi siihen. Minä jatkoin matkaani edelleen.

Tultuani ulos kadulle kävelin tyynesti seuraavan kulman ympäri, ja kun katu oli tyhjä, niin juoksin hieman ja pääsin toiselle kadulle, jossa oli autoasema. Tilasin auton ja, ollen olevinani humalassa, kävin istumaan takapenkille — näin siksi, ettei akkunoista olisi näkynyt kadulle se, että olin paljaspäin ja pikkutakkisilla, sillä hattuni ja palttoni olivat jääneet sinne kyläpaikkaan. Ajellen autoilla ja vaihtaen niitä kävelin lopuksi asuntooni. Pääsin sinne huomiotta. Otin asunostani uuden päällysvaatekerran ja muutin uuteen asuntoon. Puolituntia tämän jälkeen seisoivat ohranoita joka kadun kulmassa. Noin pari viikkoa he vahtivat sitä kulmakuntaa, jossa olin käynyt pois autosta. Autoilijat olivat tietysti sanoneet, mihin olivat minut tuoneet.

Tapaus oli minulle monessa suhteessa opettävä. Se opetti, ettei varovaisuus ole samaa kuin pelko, ja myöskin sen, että touhuaminen silloin, kun ilmeinen palonvaara on tavallista suurempi on rohkeudella leikittelyä. Olin saanut olla kiinni puolitoista tuntia ja menettänyt vaatteeni ja aseeni. Sen hyvikseksi olin saanut silitellä vain yhden ohranan leukapieliä.

Työmme jatkui. Ohrana ei voinut sitä lakkauttaa eikä se voi sitä tehdä koskaan. Proletaarinen vallankumous on hävitävä heidät samalla kuin sen sortojärjestelmänkin, jonka apureina he toimivat.

Masa.

KAAPPAUS

Suomen vallankumouksellinen proletariaatti ja köyhä talonpoikaisto käy puolueensa, SKP:n, johdolla määrätietoista jokapäiväistä, ankaraa taistelua Neuvosto-Suomen luomiseksi.

V. 1930 keväällä ilmoittaa puoluekeskus, että Saksasta on tulossa Ruotsin kautta rautatietä myöten uudenaikainen sähköllä käypä pikamonistuskone. Samalla kuitenkin ilmoitetaan olevan "aivan todennäköistä ohranan saaneen vihiä koneen lähetyksestä ja näin ollen luullaan yrittävän kaapata koneen ja päästä konetta seuraamalla kiinni puolueen koneistoon..."

Puoluekeskus antoi teknilliselle jaostolle tehtäväksi koneen ulosottamisen asemalta ja ohjeita sitä varten.

Asianomaiseen paikkaan tuotiin postista ilmoituskortti tavaralähetyksen perilläolosta. Kortti toimitettiin teknilliseen jaostoon ja sieltä lähti henkilö asiaa toimittamaan.

Tietysti piti olla auto — eikä se, asiain käänteiden varalta, saanut olla huono auto. Sitten tietysti autossa kuljettaja, joka olisi kyllin vastuunalaisuuden tuntoinen ja myöskin päättävä tähän puuhaan ryhtyäkseen. Eihän kysymyksessä ollut huviajelu eikä joidenkin herraskeikareiden noutaminen asemalta.

Autoja, autoja, autoja... Helsinki on niillä melkein katettu, niiden katuja täyttävät jonot eivät lopu katsojan silmistä. Eri puolille kaupunkia liikekeskuksien läheisyyteen siroiteltuna nämä nopeat kulkuvälineet seisovat jonossa, vuoroaan odotellen.

Autoja siis oli, mutta oli myös tarkasti harkittava, kenelle monilukuisesta kuljettajajoukosta asian esittäisi. Olihan kysymyksessä oleva lähetys liian kallisarvoinen, jotta siihen nähdessä olisi voitu menetellä harkitsemattomasti. Joukossa oli puolueen lähellä oleviakin ja siis asiaan valmiita. Mutta paljon oli näiden kuljettajien joukossa myöskin miehiä, jotka kapitalismin nykyinen kriisi oli "pudottanut" alas kauppiaan y.m. pien-

yrittäjän ammatista ja jotka pientä maksua vastaan palvelivat porvariston vainukoiria.

Katsastus auto-asemalla päättyi siihen, että käytiin erään entisen satamatyöläisen, nyt Diana-merkkiä olevan autonomistajan puheille. Asia selvisi "kaikki seikat selvitettyinä". "Huilu-Ville" — se oli yrityksen uuden osakkaan nimimerkki — selitti asian olevan hänelle selvän ja järjestävänsä sen suorittamisen.

Ville siis otti asian vastuulleen, mutta hän ei voinut sitä yksin järjestää, koska hänen Dianansa oli kokoonpanttu mukavasti istuvia ihmisiä eikä suuria lähetyksiä varten. No, Ville, hankki kuorma-auton, jonka omistaja ei tiennyt, mihin tarkoitukseen hänen autoaan tultaisiin käyttämään.

Sörnäisten asemalla. Paljonhan siellä autoja liikkuu, vieden ja tuoden erilaisia kuormia. Niin tänäkin päivänä. Tavallisella vauhdillaan tuli myös Villen Diana, kuljettajana Ville itse, "kuuman tavarán" ulosottopaperit taskussaan. Tuli myöskin vuokrattu kuorma-auto.

Oli kolmaskin auto samalla asialla — sen Ville huomasi Ohrana vuokraamassaan kuorma-autossa. Villellä ei ollut muuta valittavaa kuin mennä aseman konttoriin ja lunastaa ulosottopaperit. Hän kuittasi ulosottopaperin ja samalla pani merkille asemavirkailijan omituisen ilmeen.

Ulos tultuaan Ville vielä tarkkasi kolmatta autoa, varmistuttaen huomionsa, että siinä oli vain yksi ohrana. Ja ajatellen, että jos sen perkeleen saisi sittenkin eksytettyä jäljiltään, hän ryhtyi lastauttamaan kommunistiselle puolueelle ja Suomen vallankumoukselliselle työväestölle niin tärkeätä konelähetystä, joka oli sijoitettuna yhdeksään laatikkoon, paino yhteensä 400—500 kg.

Kuorma-auton tultua valmiiksi lähtivät autot ulos asemalta. Ohranan auto kuin iilimato perässä.

"Arvasinhan, että puhelinsoittoa ohranaan se virkailijan luhu naamanilme osoitti", ajatteli Ville huomattessaan ohranan ison Cherlunnin tulevan vastaan.

Nyt ei ollut leikinteko kysymyksessä. Piti antaa mennä sen kuin pyöristä lähti. Ohranan Cherlunnissa olijat ja kuorma-autoa seuraavassa autossa istuva ohrana antoivat toisilleen merkit, että siinä oli "tavara" ja Dianassa tavarán ulosottaja.

Iso Cherlunni aikoi nopeasti pyörtää ympäri ohranalasteineen, mutta samassa tuli raitiovaunu väliin ja Ville sai etumat-

kaa. Hän käänsi autonsa rantatielle — ja se oli menoa, kuka tielle olisi osunut, mäsäksi olisi mennyt.

Paraisten kalkkitehdas. Ville vilkaisi taakseen — vielä näkyi takaa-ajaja. Elanto — auto vielä huimempaan vauhtiin, Hakaniemeen, Eläintarhantielle, Eläintarhaan, Töölöoseen — kiertokulkua kaupungilla ja vihdoin Kallioon —, ohrana oli jäänyt kuin "Jämsän-äijä"!

"Tämän päivän reisu on tehty minun puolestani", tuumaili Ville, meni puhelimeen ja soitti toverilleen, joka ei tiennyt seikkailusta mitään, auton olevan siinä ja siinä, jos haluaa mennä ajoon. . .

Tällävälän ajeli kuorma-auto katua ylös, toista alas, ohranan kuorma-auto uskollisesti kintereillä.

Kun ei kuljettajalle oltu annettu osotetta, ohjasi kuljettaja kuormansa kotinsa pihaan, Helsingin liepeillä olevaan esikau-punkiin Toukolaan.

Tästä ohrana kaappasi kuorman. Kuorman kuljettajalla oli vastaanottajan tilauksen mukaan määrä seurata häntä. Kun Huilu-Ville painui ohranain takaa-ajamana, niin kuorman kuljettaja jäi jäliltä.

Ohranassa kyseltiin ja uhkailtiin kuljettajaa, mutta minkä hän voi sille, että oli ajurina kuorma-auto asemalla, missä voi joutua kuljettamaan mitä milloinkin.

SKP:n keskuksen teknillinen jaosto oli taistellut taas yhden jokapäiväisistä taisteluistaan ohranaa vastaan. Hävisi — mutta jälleen osoitti, että kun asia vaatii, niin uskalletaan yrittää.

Arvo

SKP:n LIPPU LIEHUI

Aikainen aamu Helsingissä. Vielä pari tuntia sitten kuc-
hunut elämä oli rauhoittunut.

Komeissa makuusuojuissa nukkuivat herrat, koettaen antaa unen haihduttaa yön mekastuksen jättämät höyryt päästä, raukeuden ruumiista.

Huomenna oli oltava kunnossa. Juhlakunnossa. Valmiina vastaanottamaan itsenäisyyspäivän "suuria elämyksiä". Paradiit, juhlapuheet, jumalansana, virret. . . Ja illalla — ilta se viettelevimpänä mielessä väikkyi, sillä silloin taas Helsingin "valioyleisö" näyttäisi, mihin kykenee.

Nukkuivat myöskin työläiset omissa kaupunginosissaan. Työläiset, lukemattomat heistä työttömyyden raskas tuntu elämänsä painamassa, huolten kyllästämä ilmapiiri ympärillään. Antoihan uni edes hetkeksi unohdusta helvetilliseen tietoisuuteen työnsaannin mahdottomuudesta.

Keskellä aamuyön hiljaisuutta oli kuitenkin muutamia, jotka valvoivat. He valvoivat mielessään yhteisesti kypsytetty ja suunniteltu päätös: Valkoisen Suomen lippujen keskellä on hulmuttava punaisenkin lipun Punaisen Suomen tunnuksineen.

Aikaisempien suunnitelmien mukaan tehty päätös oli toteutettava. Siksi häiritä tänä aamuyönä katujen hiljaisuutta yhtäällä yksi, toisaalla toinen jalankulkija ajatellen: "Saa nähdä, jos poliisit pääsevät juttuun sekaantumaan."

Voimakkaimpana oli tämä ajatus tietysti lipunkantajilla. Ei toki lippu kantajien pään päällä liehunut, sehän olisi ollut liikaa Helsingin nukkuvillekin silmille. Lippu oli paketissa, siististi käärittynä. Poliisin sekaantumisvaara oli kuitenkin tässäkin tarjolla: voisihan kyttä nähdä, aavistaa jotakin ja seurata.

Ja ohi komeiden talojen, missä lepäävät herrat uneksivat juhlamellastuksesta ja työläisten nylkemisestä — ohi näiden talojen kuljetettiin punaista lippua hienoston kaupunginosaan, lippujen kunniapaikalle, Tähtitorninmäelle.

Monethan tuntevat Tähtitorninmäen. Korkea, koko kaupunkia katseleva mäki. Hiekkatiet kulkevat rinteitä ylös ja alas.

Oli tehty suunnitelma: Tarkka tiedustelu jokaisella tiellä ja jokaiselle mäelle johtavalle tielle vahdit aseineen. Määrätyt tehtävät määrätyillä henkilöillä ja aina valmiina poliisia kohtaamaan. . .

Määrätyinä aikana saapuivat perille. Yksi yhtäältä, toinen toisaalta. Sovitun työjärjestyksen mukaan toimeen. Lippu ylös. Mutta — siellä roikkui naru ylhäällä. Milläs otat. . . "Otettava se on, ei auta kahistella."

Aaro syleili käsivarsillaan tankoa kannattavaa pylvästä.

"Liian paksu syliin otettavaksi, saatikka sitten kiivettäväksi, ja hyi helvetti, tuoreessa maalissa koko tolppa."

"Ahaa. Näkyypä olevan lahtareilla toisiakin kiusantekijöitä, koska on lipputanko värjätty ja naru tuonne korkeuteen päästetty. Ei sitä meitä varten kukaan ole tiennyt tehdä."

Siinä seiso i Aaro maalilla tahrittuna, mutta yhä vain, — niinkuin kaikki toisetkin, — ylöspääsyä tarkastavana.

Lipputanko oli tavattoman paksu ja 30 m korkea. 15 m korkeudella riippui naru, jolla lippu olisi pitänyt vetää ylös. Pylvästä kannattivat paksut rautavaijerit, kulki ne maasta viistoon pylvään keskikorkeudelle.

"Portaat. Portaat pitäisi olla." Älysihän sen joka iikka, että portaiden avulla homma olisi helpottunut, mutta kun ei kukaan tullut portaat selässä, oli keksittävä toinen keino. Lippu oli saatava ylös, lahtareille oli tehtävä tämä yllätys.

"Yritetään tätä tietä."

Kuten sirkustaiteilija kiipesi Aaro paksua vaijeria ylös, notkeana, yksinomaan käsivoimiensa avulla. Ja alhaalla olijoiden jännityksellä seuratessa pääsi hän päämäärään, nappasi narun ja heitti sen alas. Nopeasti toimien, tuulen pieksäessä suurta punaista vaatetta (lipun suuruus 3×4 m), nostettiin lippu ylös. Siellä se hulmusi kiihkeän aamutuulen edestakaisin liehuttamana. Hulmusi kuin punaisen proletariaatin olemassaolon ja taisteluvälmiuden symbolina.

Ja kuin tunnuksena tulevaisuudelle, jolloin ei lahtareilla ole asiaa tämän lipputangon luo, siellä selvästi näkyi vallankumouksellisten naisten suurilla kirjaimilla ompelema tunnus: *Eläköön Neuvosto-Suomi!*

Eläköön Neuvosto-Suomi! Nuo sanat, ympärillään lahtari-Suomen pääkaupunki, herrojen asumukset ja hurjistelupaikat,

saivat jokaisen läsnäolijan mielessä liikkumaan saman ajatuksen: **Milloinka? Koska?**

Vaikka paikka oli lipunvetäjille kuumaakin kuumempi, viipyivät he hetkisen liehuvaa punavaatetta katsellen, nauttien siitä raivosta, mitä porvari tuntee nähdessään tämän "kommunistien työn"!

Näin tapahtui joulukuun 6 p:nä vuonna 1930.

Arvo

MUISTEMIA KUOPION PIIRISTÄ

v. 1930—31.

Eräänä tavallisena syksyisenä päivänä fasistimullistuksen jälkeen astuin junasta Kuopion asemalla. Olin saanut komennuksen puolueetyöhön tähän julkisesta "vasemmistolaisesta" toiminnastaan tunnettuun piiriin.

Keskusteltuani muutamien puolueen jäsenten kanssa varmistuin ensivaikutelmien todenmukaisuudesta. Julkisessa vasemmistolaisessa toiminnassa pesinyt opportunismi oli täällä juurtunut puolueeseenkin. Ei ollut edes selvää käsitystä siitä, kuka voi olla puolueen jäsen ja kuka ei. Enemmän vaistomaisesti kuin tietoisesti käsitin, että ensimmäinen tehtävä, mikä pitää suorittaa, on selvän organisatorisen rajan vetäminen puolueen jäsenten ja hoipertelijoiden välille. Kokosin ympärilleni muutamia sellaisia, jotka osottivat edes vähän halua toimintaan, ja järjestettiin paino- y.m. teknilliset asiat kuntoon. Kun olin hiukan paremmin tutustunut puolueen jäseniin, järjestin ensimmäisen piirikomitean kokouksen. Täällä otin ensimmäiseksi kysymykseksi solujen perustamisen. Niin kummalliselta kuin se tuntuukin, meni ensimmäinen ilta väittelyssä, tarvitseeko meidän perustaa solu ensin vai ei. Kaikki olivat yksimielisiä piirikomitean ja paikalliskomitean tarpeellisuudesta, mutta siitä, että ensin perustettaisiin solu, tuli erimielisyys. Vanhin ja kokenein puolueen jäsen oli tiukasti solun perustamista vastaan. Minä puolestani pidin tiukasti kiinni kannastani: ennenkuin voidaan puhua paikalliskomiteasta ja piirikomiteasta, täytyy olla solu, ja jokaisen puolueen jäsenen täytyy kuulua soluun, säännöllisesti suorittaa jäsenmaksunsa, käydä solun kokouksissa ja täyttää puolueen hänelle antamat tehtävät. Yhden illan väittelyn jälkeen hyväksyttiin esittämäni kanta ja kaikessa sovinnossa voitiin siirtyä jatkamaan kokousta. Senjälkeen annettiin jokaiselle tehtäväksi muodostaa solu työpaikalle tai jollekin alueelle.

Nyt voitiin alkaa taistelu hoipertelua ja luopuruutta vastaan. Alussa se oli vaikeaa. Kaikki voimat tahtoivat kulua sisäiseen taisteluun, ulospäin sensijaan saatiin vaikutusta hyvin vähän. Vasta sen jälkeen, kun tuli uusia jäseniä, alkoi toiminta vaikuttaa hiukan uloskin päin. Usein täytyi asettaa kysymys suoraan siitä, että ellei päästä pois toimettomuudesta, tuhoaa se meidät, vaikkei ohrana ja fasistiterrori ole siihen kyennyt. Tässä taistelussa esiintyi raukkamaista luopuruutta ja proletaarista sankaruutta. Horjuvat ainekset etääntyivät puolueesta ja nuorisoliitosta. Parhaimmat ainekset itseään säästämättä ponnistelivat voittaakseen mitä suurimpia vastuksia. Tatu Lounonen, joka oman tunnustuksensa mukaan oli ollut vähän aikaa kom. nuorisoliiton jäsenenä, tunnusti Viipurin hovioikeudessa tehneensä rikoksen kuullessaan nuorisoliittoon. Eräs toinen, josta voitaisiin asettaa kysymys, oliko hän edes kommunistisen nuorisoliiton jäsen, kirjoitti tutkintovankeudessa ollessaan: "Vedessä rauta karaistaan, kommunistit vankilassa."

Vasta kevättalvella saatiin hoipertelusta yliote ja päästiin enemmän vaikuttamaan joukkojen keskuuteen. Seuraukset alkoivat myöskin näkyä. Entiset vasemmistolaiset alkoivat lähentyä puoluetta. Ei siinä mielessä, että he olisivat liittyneet puolueen jäseniksi tai edes tunnustaneet puolueen linjan oikeaksi, vaan siksi, että he huomasivat joukkojen enemmän tai vähemmän seuraavan puolueen tunnuksia ja heille ei enää jäänyt muuta mahdollisuutta kuin seurata puoluetta tai jättää joukot ja astua avoimesti noskelaisten leiriin. He alkoivat tuntea olevansa johtajia ilman joukkoja. Eräs heistä tunnustikin avoimesti, keskustellessani hänen kanssaan erästä kokouksesta, että hänestä tuntui ihmeelliseltä, kun hänen ei tarvinnut suutaan avata, vaan tavalliset rivimiehet sanoivat sosialifasisteille suoria sanoja. Huomautin hänelle, paljastamatta itseäni, kommunistien julistuksissaan kirjoittavan samaa mitä kokouksessa puhuttiin sosialifasisteista.

Samanaikaisesti kun taisteltiin entistä opportunistista vasemmistolaisuutta vastaan, hankittiin yhteyksiä myöskin maaseudulle ja Pohjois-Savon rykmenttiin. Piirissä, jossa talonpoikaisto muodostaa hyvin huomattavan osan ja n. 90 % siitä on pikkutalonpoikaista, on talonpoikaiskysymys keskeinen kysymys. Yhteyksien hoitaminen pitkien matkojen päähän on hyvin vaikeata. Kumminkin onnistuimme levittämään puolueverkon maaseudulle.

Kerron tässä yhden esimerkin.

Kerran, eräänä sunnuntaipäivänä, poikkesin eräaseen n. 10—20 km matkan päästä Kuopiosta olevaan pienviljelijän mökkiin. Vaikka en ollut aikaisemmin käynyt mökissä, virisi minun ja vanhan emännän välillä heti vilkas keskustelu savolaiseen tapaan. Kyselin talousasioita. Emäntä kertoi kaunistelematta, että usein saa viettää unettomia öitä, kun ajattelee, mistä ottaa rahat, millä maksaa verot ja lainan korot. Siitähän sitä juttua riittikin. Selvitin emännälle veroista ja lainanmaksusta kieltäytymisen välttämättömyyttä ja hän myönsi asian oikeaksi. Sanoipa kehoittaneensa talon miespuolisia tekemään edes jotakin, että saataisiin vaikkapa lainanmaksun lykkäystä. Puhe kiertyi edelleen Kuopion työttömien mielenosoitukseen ja samoihin aikoihin eräissä työläispiireissä heränneeseen aikomukseen tyhjentää markkinatori ruokatarpeista. Emäntä kertoi kuulleensa molemmista joltakin kaupungista tulleelta ja ihmetteli, miten työläiset voivat tuollaista ajatella, sillä torilla myy tavaroitaan pääasiassa pikkutalonpoikaisto. Selvitin hänelle, että tuollaisia aikomuksia oli ollut, mutta järkevät työläiset olivat saaneet nuo aikomukset raukeamaan. Emännän selostaessa minulle, kuinka oikea tuo järkevien työläisten teko todella oli, teki mieli sanoa suoraan hänelle: "Se oli SKP:n paikalliskomitea, joka viipymättä ryhtyi taistelemaan tuollaisia ajatuksia vastaan juuri siksi, että SKP pitää työtätekevää talonpoikaa proletariaatin liittolaisena." Sitä en kumminkaan voinut tehdä. Pelkäsin jo muutenkin rikkoneeni konspiratiivisuussääntöjä vastaan.

Kuinka selvältä nyt, kun muistelen keskustelua tuon emännän kanssa, tuntuukaan seuraava Leninin lausunto: "Ensi kerran proletariaatin diktatuurin aikana teki talonpoika työtä itselleen, ravitsi itsensä paremmin kuin kaupunkilainen. Ensi kerran talonpoika näki vapauden tosiasiasa: vapauden syödä omaa leipäänsä, vapauden nälästä."

Mutta ei ainoastaan puolueen jäsenet, vaan myöskin puolueettomat työläiset osallistuivat puolueen uudestaan rakentamiseen. Sattui sellaisia tapauksia, että puolueeton työläinen teki 4—5 km matkan voidakseen tiedottaa puolueelle jonkun puolueen jäseneksi epäilemänsä henkilön käyttäytymisestä. Aina eivät puolueettomilta työläisiltä saadut ilmoitukset koskeneet puolueen jäseniä, mutta oli pari tapausta, jolloin puolueettomilta saadut tiedot koskivat puolueen jäsentä ja osot-tautuivat oikeiksi.

Julkisessa toiminnassa emme sensijaan osanneet tarpeeksi paljastaa "vasemmistolaisuutta" ja taistella sitä vastaan. Elävänä esimerkkinä on tästä Kuopion työttömien komitean valinta. Eräs "vasemmistolainen" ryhtyi sosialifasistien kanssa vastustamaan tehtyä ehdotusta komitean valitsemisesta sen muka suurilukuisuuden vuoksi. Paikalla olleet puolueen jäsenet yhtyivät tähän eivätkä esittäneet puolueen kantaa — työttömien oman komitean oikealla tavalla valitsemista. Seurauksena oli että valittiin komitea, johon kukaan sen ensi askeleista alkaen ei ollut tyytyväinen ja jota sosialifasistit voivat käyttää levittäessään katsomuksiaan työläisten keskuuteen. Mutta siellä, missä päästiin asettamaan puolueen kanta sosialifasisteja vastaan, "vasemmistolaiset" hoipertelukannat hävisivät ja puolueettomat työläiset asettuivat puolueen kantaa puolustamaan, tunnustaen sen ainoaksi oikeaksi.

Ohrana yritti tehdä parhaansa estääkseen puolueen rakentamista. Ensi alussa, kun puolue alkoi osottaa elonmerkkejä, ohrana pidätti jonkun "vasemmistolaisessa" työväenliikkeessä tunnetun henkilön. Senjälkeen oikeusilveily luokkaoikeudessa ja henkilö linnaan. Työmies Vatanen pidätettiin kerran ohranan ilmoituksen mukaan syyllisenä lentolehtisten jakamiseen, vaikka hän oli lentolehtisten jakamisiltana istunut kaikessa rauhassa vilttitossuja paikkaamassa. Noin kuukauden kuluttua, kun juttu tuli kokonaisuudessaan tunnetuksi, tuli eräiden puolueen jäsenten keskuudessa sananparreksi: "On toimittava, muuten voi joutua vilttitossujen paikkauksesta linnaan, kuten Vatanen."

Kaikesta huolimatta puoluetoiminta vilkastui. Ohrana muutti menettelytapojaan. Se yritti tavalla tai toisella tunkea ainakin puolueen liepeille omia agenttejaan. Erään tällaisen yrityksen teki ohranan agentti Eino Miettinen Kuopion Lehtoniemestä. Mikäli saimme kuulla, oli hän mennyt erään tunnetun "vasemmistolaisen" työläisen puheille, kertonut ohranan saaneen erään pidätyksen yhteydessä sellaisia papereita, jotka paljastavat puolueen toimintaa, ja sanonut, että puolueen jäsenten, jotka olivat olleet tekemisissä pidätetyn kanssa, olisi parasta poistua pois, jos mielivät säilyttää vapautensa. Yritys oli tökerö, sillä pidätetyllä henkilöllä ei voinut edes olla mitään puolueen toimintaa paljastavia papereita. Sosialifasistit yrittivät auttaa ohranaa. Sosdem piirikomitean jäsenet kunnostautuivat varsinkin monistuspaikan etsimisessä yrittäen saada tiedottomia työ-

läisiä paljastamaan puolueen monistamon. Tämä ei kumminkaan onnistunut.

Konspiratiivisuuden noudattaminen oli yleensä heikkoa. Saattoi käydä niin, että kaksi eri soluihin kuuluvaa puolueen jäsentä, jotka eivät ennen olleet toistensa puolueeseen kuulamista tienneet, kahvia hörppiessään tunnustivat toisilleen olevansa puolueen jäseniä. Ohrana ei kuitenkaan v. 1931 vangitsemisissa onnistunut pidättämään kuin yhden puolueen jäsenen kerrallaan. Suurin pidätys oli syksyllä v. 1931, jolloin pidätettiin kymmenkunta henkilöä ja toimitettiin lukuisia kotitarkastuksia. Mutta tässäkin ei "palanut" kuin yksi puolueen jäsen. Ohranan hohumuksesta oli joskus muutakin vahinkoa kuin jonkun puolueen jäsenen kiinni joutuminen. Kerran, erään pidätyksen yhteydessä, täytyi muutamien puolueen jäsenten piilottaa tavallisesti paremmin hallussaan olevaa puolueen kirjallisuutta. Sillä jos mies meni, niin kirjallisuuden täytyi jäädä. Seurauksena oli, että rotat söivät 1 kappaletta Komininternin ohjelmaa. Oli vähältä, ettei tapahtumaan syyllinen saanut toisilta toverillista selkäsaunaa, kun juttu tuli tunnetuksi. Sattunut vahinko oli suuri siksi, että koko piirissä ei sillä kertaa ollut kuin 2 kappaletta mainittua kirjaa.

Puoluejärjestöä rakennettiin taistellen oikeisto-oppportunismia ja sosialifasismia vastaan. Taistelun heikkouksista ja puutteellisuuksista huolimatta oli siitä tuloksena suurempi ja aatteellisesti eheämpi puoluejärjestö kuin koskaan ennen. Tämäkin tosiasia osaltaan osoittaa, kuinka oikeassa oli Lenin kirjoittaessaan jo v. 1900: "Venäjän työläisten taistelu on osoittanut, kuinka suunnaton vallankumouksellinen voima on kätkeytynä työväenluokassa, kuinka epätoivoisinkin hallituksen järjestämä vaino ei vähennä, vaan lisää niiden työläisten lukua, jotka pyrkivät sosialismiin, poliittiseen tietoisuuteen ja poliittiseen taisteluun."

Taistellen oikeisto-oppportunismia, entisen julkisen "vasemmistolaisen" työväenliikkeen työtätekeviin joukkoihin istuttamia opportunistisia käsityksiä vastaan ja suuntaamalla pääiskua fasismin yhteiskunnallista päätukea — sosialifasismia — vastaan tulee Kuopion piirin puoluejärjestö kohoamaan Savon työläisten ja työtätekevien talonpoikain johtajaksi, johtaen Savon työtätekevät taisteluun työläisten ja talonpoikain tasavallan — Neuvosto-Suomen — puolesta.

Sipi

LENTOKENTÄN LAKKO

Tampere on Suomen suurimpia teollisuuspaikkakuntia, proletaarinen keskus. Kaupungissa ja sen lähiympäristössä on kolmisenkymmentä erilaista teollisuuslaitosta. Sinne ovat keskittyneet kutoma- ja kenkäteollisuus. Siellä ovat Suomen ainoat veturitehtaat. Viime vuosien aikana useimmat näistä tehtaista ovat törröttäneet kylmin piipuun tai olleet vain osittain käynnissä.

Sosialidemokratian vaikutus on työväestönkin keskuudessa Tampereella voimakas. Suuri, työläisten rahoilla ja avulla rakennettu työväentalo on koko kansalaissodan jälkeisen kauden ollut noskepamppujen hoteissa ja muuttunut taantumuksen ja porsastelun pesäpaikaksi (v:n 1932 alusta tehtiin sen ravintolasta toisen luokan kapakka), josta vuotaa sosialifasistinen loka työläisten ja työtätekevään talonpoikain keskuuteen yli koko laajan Hämeen, Satakunnan ja Keski-Suomen. Suuri merkitys tässä likaisessa työssä on paikallisella *Kansan lehdellä*, joka ovelasti koettaa manoveerata "vasemmistolaisilla" fraaseilla.

Myöskin vallankumouksellisen työväenliikkeen taholta on tehty virheitä suhtautumisessa sosialidemokraattisesti ajatteleviin työläisiin — ei ole oikealla tavalla osattu sovelluttaa yhteisrintamaa alhaalta. Toisaalta porvaristo on työläisten joukkovangitsemisilla kyennyt jarruttamaan vallankumouksellisen työväenliikkeen kehitystä. Tässä sillä ovat pääpureina häärineet noskepamput.

Viimeisinä vuosina ennen fasistimullistusta (1930) oli työväestön keskuudessa havaittavissa voimakasta vasemmistumista. Kommunistisen puolueen kasvu ja vaikutus on kuitenkin tähän asti ollut heikkoa. Se ilmeni niissäkin tapahtumissa, jotka sattuivat Tampereella talvella vv. 1931—32 ja jotka tässä lyhyesti merkittäköön Suomen vallankumouksellisen luokkataistelun historiaan.

Porvaristo rakennuttaa Tampereelle suurta maalentokenttää ja lentokonetehdasta. Sotilaallisesti Tampere on kaikissa suhteissa tärkeä strateginen keskus.

Helmikuussa v. 1932 alkoi lakko tällä yli 300 työläistä käsittävällä hätäaputyömaalla, jossa töistä maksettiin mitä kurjimmat palkat. Työ teetettiin urakkaperustalla, palkka laskettiin tuntien mukaan. Töihin pakolla ajetut työläiset olivat pitkäaikaisen nälän heikontamia, kiusaantuneita. Maa oli jäässä, niin että pienenkin nokareen irtirepiminen kysyi sisua ja voimia.

Heti ensipäivästä lähtien virisi työläisten keskuudessa kysymys palkkojen parantamisesta. Puheet ja pyynnöt eivät kuitenkaan herroja liikuttaneet: ken ei halunnut tehdä työtä sai mennä pois. Kyllä uusia tilalle tulee, vastattiin.

Aktiivisimpien työläisten johdolla alettiin muokata mielialaa lakon alottamiseksi ja jonkin ajan kuluttua se puhkesikin. Poikkeuksetta kaikki työläiset yhtyivät siihen. Työttömät tukivat toveriensa taistelua siten, että eivät menneet rikkureiksi, vaikkakin jokainen kieltäytynyt menetti oikeuden vesivelliin ja leipäpalaan.

Ennen lakon varsinaista julistamista pidettiin työmaalla työläisten yleinen kokous. Tieto siitä oli levinnyt laajemmallekin ja kokouksessa oli mukana sellaisiakin, jotka eivät olleet töissä.

Lentokentän työsakki oli pantu kokoon mitä erilaisimmista aineksista, siinä oli jopa konttoristejakin, joiden päivän ansio rajoittui *kuuteenkin markkaan*.

Lakko tuli yllätyksenä sosialifasisteille ja porvaristolle. Ohranakaan ei ensipäivinä oikein älynnyt, mistä on kysymys. Tietysti porvaristo oli tietoinen, että työläiset pakotetaan tekemään murhakenttää nälkää nähden.

Kun työläiset pyysivät seuraavaksi illaksi lupaa kokouksen pitoon työväentalolle, evättiin se ensin, mutta lopulta myönnettiin. Mistä tämä horjunta? Työläiset olivat päättäneet pitää kokouksen kielloista huolimatta, jos ei muualla niin ulkosalla, ja valita keskuudestaan *lakkokomitean*. Sosdem pamput eivät olleet onnistuneet saamaan lakon johtoa käsiinsä.

Poliisi ja ohrana oli kokouksessa runsaasti edustettuna. Mitään "häiritsevää" ei kuitenkaan tapahtunut. Mutta työläisten puheista uhoi viha ja katkeruus. Päätettiin olla menemättä töihin ennenkuin vasta sitten, kun vaatimukseen on suostuttu. Valittiin lakkokomitea, johon tuli sekä vallankumouksellisia

työläisiä, joilla siinä oli johtoasema, että sosialidemokraattisesti ajattelevia ja puolueettomia työläisiä.

Ymmärtääkseen tilanteen vakavuuden ja merkityksen on muistettava se seikka, että jokin viikko sitten oli ohranan provokaattorinsa avulla onnistunut vangita joitakin johtavia kommunisteja. Yhteydet eri elimien kesken olivat silloin poikki. Puolueen ja nuorisoliiton jäsenet, joita muutamia oli lentokentän työmaalla, joutuivat toimimaan omin päin. Tämä ilmeni lakon jatkuessa. Lakon johdossa olevat vallankumoukselliset työläiset eivät osanneet oikealla tavalla reageerata sosialifasistien manoveereihin ja ohranan metkuihin. Lakkajohto ei päässyt kaikissa kysymyksissä yksimielisyyteen. Lisäksi alkoi eräs osa lakkolaisista horjua. Ilmestyi muutamia rikkureita. Lakkoon ei myöskään saatu mukaan toisten työpaikkojen työläisiä (ilmeisesti ei sitä vakavasti yritettykään), kuten oli edellytetty.

Nyt jos koskaan olisi vaadittu lakon johdolta lujaa ja päätävää esiintymistä.

Ohrana uhkasi vangitsemisilla ja odotti vain sopivaa tilaisuutta siihen.

Sosialifasistinen *Kansan lehti* alkoi mitä ilettävimmän lakkolaisparjauksen ja rikkurien värväyksen. Se ohranalle nimeltään osoitti lakon johdossa olevia vallankumouksellisia työläisiä, se puhui kommunistien "myyräntyöstä", se maanitteli työläisiä, valitti fasistivaltion köyhyyttä ja työläisten haluttomuutta "kärsiä yhteisesti". Vallankumouksellisilla työläisillä ei ole ollut tilaisuutta lehdistönsä avulla paljastaa sosialifasisteja. Ohrana oli jokin aika sitten saalistanut heidän kirjapainonsa ja heittänyt sen hoitajat tyrmään. Eikä uutta-kaan oltu vielä tilalle saatu.

Vaikeudet eivät suinkaan olleet pienet. Lakolla oli suuri taloudellinen ja poliittinen merkitys. Olihan se ensimmäinen vakavampi työtaistelu, mitä fasistikumouksen jälkeen Suomessa oli ollut.

Lakkolaisia kutsuttiin yksitellen työtoimistoon, peloteltiin mahdollisilla vangitsemisilla (työtoimiston johtaja oli sosialifasisti). Ainaiseksi uhattiin lopettaa kaikenlainen avunanto kunnan taholta ja riistää samalla mahdollisuus päästä töihin tulevaisuudessa. Jopa eräiltä kyseltiin, mikä oli se "hämäräperäinen sakki", joka lakon oli saanut aikaan.

Parin päivän kuluttua oli lakkolaisilla uudestaan kokous ja

päätettiin jatkaa lakkoa siitä huolimatta, vaikka muutamia oli mennyt rikkureiksi. Kun työläispuhujat kehoittivat kaikkia tekemään voimakasta agitatiota lakon hyväksi, keskeyttivät poliisit heidät ja uhkasivat hajoittaa kokouksen, jos mainitaan "jotakin politiikasta".

Samaan aikaan piti kaupunginvaltuusto istuntoaan, jossa myöskin käsiteltiin muodostunutta tilannetta, ja työläisten äänillä valitut noskepamput päättivät yhdessä porvarillisten edustajien kanssa, että lakkolaiset oli saatava menemään töihin keinoilla millä tahansa. Herrat laskivat kylmästi: kaupungin, s.o. kapitalistien, etu ensin, työttömät kuolkoot nälkään.

Eräs osa lakkokomiteassa olevista vallankumouksellisistakin alkoi horjua ja puhua, että oli mahdotonta "tällä kertaa viedä vaatimuksia läpi".

*

Lakko oli jatkunut toista viikkoa. Tilanne oli muodostunut sellaiseksi, että lakkolaiset olivat kokoontuneet päättämään, jatkettaisiinko lakkoa vai mentäisiinkö töihin. Ohrana oli antanut luvan kokouksen pitoon sillä nimenomaisella ehdolla, ettei puhuta muista "kuin lakon lopettamista" koskevista kysymyksistä. Samat ehdot asetettiin työväentalon johdon taholta.

Osa lakossa olevista jäi saapumatta kokoukseen. Sen sijaan oii mukana huomattava joukko työttömiä. Heiltä estettiin kuitenkin puhuminen, koska he poliisin perustelujen mukaan olivat tulleet "vain agiteeraamaan".

Lakkolaisten keskuuteen oli levinnyt huhu, että herrat olivat luvanneet "tarkistaa" lakkolaisten vaatimuksia, mutta vain sillä ehdolla, että ensin mentäisiin töihin.

Lopullisessa äänestyksessä oli lakon jatkamisen kannalla 22 ja lopettamisen kannalla 57, suurimman osan pidättyessä.

Lakko oli päätynyt. Palkat todellakin kohosivat muutamalla kymmenpennillä kuutiolta. Työläiset tunsivat kuitenkin itsensä petetyiksi, mutta ei voitetuiksi. Lakko päätettiin lopettaa sillä nimenomaisella varauksella, että se alettaisiin uudestaan heti kun tilanne sellaiseksi muokkautuisi. Tähän suuntaan tehtiinkin työmaalla jatkuvasti työtä. Perustettiin puolueen ja nuorisoliiton solut. Saatiin lakkoa koskevia julistuksia ja kirjallisuutta. Puolue osoittaa ilmeistä aktiivisuutta. Otollinen tilanne oli tällä kertaa kuitenkin ohi. Viikot kuluvat eikä rintamaa saatu yhtenäiseksi.

Lakkokomitean jäsenistä ei vangittu ketään, mutta sen aktiivisimman osan töihin pääsy estettiin ja sille tehtiin mahdottomaksi saada muualtakaan töitä. Moni heistä oli suuriperheinen. Porvariston vainon alaiseksi joutuneiden tovereiden hyväksi kerättiin työmaalla jatkuvasti avustusta. Monta markkaa antoivat työläiset vähistä tuloistaan. Kerättiin tupakkaa ja ruokavarojakin kokoontui.

Lakon aikana sosialifasistiset herrat uhkasivat työläisiä poliisin pampuilla, ohranalla, nälällä ja vilulla. Lakon murtamisen jäkeen kirjoitti *Kansan lehti*: "Nyt tämä päätös (lakon lopettaminen), jonka takana on varatyöläisten huomattava enemmistö (?!), osoittaa, että harkinta ja maltti — nämä paikkakuntamme työläisten erikoisominaisuudet — ovat jälleen ker-
ran saaneet yliotteen".

*

Lakon alussa ilmennyt työläisten yksimielisyys ja päättäväisyys oli se voima, joka hälyytti porvariston ja noskepamput jännittämään kaikki voimansa ja taitonsa lakon murtamiseksi. He käsittivät erinomaisesti lakon suuren poliittisen merkityksen. He tiesivät, että vallankumouksellisten työläisten järjestöt eivät olleet kunnossa, mutta tiesivät senkin, että työläiset olivat katkeroituneita ja oli syytä pelätä lakon laajentumista ja työläisten yleistä liikehtimistä. Siksi ei käyty suoraan niskasta kiinni, vaan manoveerattiin, uhkailtiin ja mielisteltiin.

Huolimatta lakon osittaisesta epäonnistumisesta oli se työläisille osoituksena siitä, että fasistidiktatuurin oloissakin voidaan taistelua käydä ja käydä menestyksellä, kunhan se vain oikein järjestetään, valmistetaan, ja kun sillä on pätevä ja kokenut *johto*. Lentokentän lakkolaisten komiteasta ei muodostunut sellaista. Sitä johtavilta vallankumouksellisilta työläisiltä puuttui käytännöllistä kokemusta, *lujuutta*. Ja lakkolaisilla ei ollut ammatillista järjestöä eikä sitä lakonkaan aikana pyritty muodostamaan, vaikka se olisi pitänyt tehdä. Puolueen johtava osuus ei ollut sellainen kuin mitä tämä taistelu olisi vaatinut. Ei myöskään kaikella päättäväisyydellä toteutettu yhteisrintamaa alhaalta — ei paljastettu riittävän tehokkaasti sosialifasistien petospolitiikkaa. Ja lopuksi — lakko ei päässyt laajentumaan toisia työaloja käsittäväksi.

Taler

KATUMIELENOSOITUKSISTA TURUSSA

Syksystä 1931 kevääseen 1932 oli Turussa kokonainen sarja katuesiintymisiä ja mielenosoituksia. Niiden valmistaminen ja esiintymiset kuvaavat, millaisissa oloissa ja miten vallankumouksellinen työväki SKP:n johdolla käy taistelua fasistidiktatuurin aikana. Tyydymme tässä lyhyeen, mutta paljon kertovaan mainintaan.

Lokakuun juhlien mielenosoitus marraskuun 7 p:nä 1931. Mielenosoituspaikalle kerääntyi väkeä noin 5000 henkeä. Suunnitelma oli, että nuorison aloteryhmät tulevat ensin torille ja alkavat puheen, valmistuen siihen, että poliisijoukot hyökkäävät sinne. Silloin pääryhmät menevät toisesta kulmasta torille ja alkavat ohjelmansuorituksen, minkä jälkeen kulkuessa lähdetään toiseen paikkaan, jonka mielenosoituksen johto määrää. Tämä suunnitelma ei kuitenkaan onnistunut. Ei saatu nuorisoryhmän ympärille vedetyksi joukkoa niin paljon, että se olisi uskaltanut alkaa. Pääryhmä odotti alkua ja teki virheen siinä, ettei itse lähtenyt liikkeelle silloin kun näki, ettei toisessa paikassa päästy alkamaan. Tämä mielenosoitus ei siis onnistunut, mutta se osoitti, että puolueen kutsua seuraavat sankat joukot.

Tämän epäonnistumisen jälkeen puolue- ja nuorisoelimet aloittivat tehtyjen virheiden bolshevistisen kritiikin, jota suoritettiin avoimesti lehdistössä ja julistuksissa, ja niin kävivät valmistamaan uutta mielenosoitusta.

Suomen luokkasodan 14 vuotispäivän ja LLL-juhlan vietto tapahtui seuraavasti: Puolue kutsui mielenosoitukseen kauppatorille. Arvioidaan väkeä olleen mielenosoituspaikalla ja ympäristöllä liikkeellä noin 6000. Näistä oli tietysti paljon uteliaisuudesta saapuneita. Määräaikana kokoontui kokouspaikan keskelle muutamia satoja ihmisiä ja alkoivat laulaa *Kansainvälistä*, johon huomattava osa yleisöstä yhtyi ja lähti laitavie-

riltä ryntäämään torin keskustaan. Heti laulun alettua saivat valmiina olevat ratsu- ja jalkapoliisit hyökkäyskäsken ja kerksivät ennen suurten joukkojen tuloa vallata torin keskustan, mistä ratsut ja patukoilla aseistetut jalkapoliisit, joista suurin osa oli siviilipuvussa, tekivät hyökkäyksiä eri suuntiin saaden joukot perääntymään katukäytävälle ja autoasemalle. Toiselta reunalta lähti heti jokin määrä väkeä torille ja aloitti uudestaan *Kansainvälisen*, huuteli tunnuksia ja heitteli lentolehtisiä. Näin jatkui muutamia kertoja. Mutta vihdoin poliisin onnistui hajoittaa joukko, kun ei oltu järjestetty joukko-vastarinnan tekoa. Kolmen tunnin ajan väkijoukot liikehtivät katukäytävillä ja lähikaduilla. Levitettiin lentolehtisiä ja esitettiin tunnuksia. Myöskin puolustettiin poliisin ahdistamia lentolehtisten jakajia ja tunnuslauseiden esittäjiä. Toistettiin yrityksiä uudelleen torille pääsemiseksi, mutta heikoilla tuloksilla. Eräät poliisit menettivät patukkansa ja saivat turpansa verille.

Tässä toisessa mielenosoituksessa oli jo enemmän taistelutuntua. Toverit olivat valmistuneet tilaisuuteen jo vakavammin. Ja huolimatta edellisestä tappiosta oli puolue saanut tällä kertaa entistä suuremmat joukot liikkeelle. Myöskin yleisön suurten joukkojen puolelta tehtiin nyt entistä päättävämpää vastarintaa poliisia vastaan. Tämän vastarinnan järjestämätömyys taas oli eräs kaikkein vakavimpia heikkouksia.

SKP:n *Tiedonantajassa*, jossa nämä mielenosoitukset yksityiskohtaisemmin kuvataan ja harjoitetaan kritiikkiä heikkouksista, todetaan johtopäätöksenä toiminnasta:

Nämä kaksi turkulaisten työläisten antamaa esimerkkiä kannattaa huomioida ympäri Suomen. Ne osoittavat: 1) joukoissa on taisteluhalu ja joukot liikehtivät, jos puoluejärjestömmä tekevät tehtävänsä, 2) joukkoesiintymiset ovat mahdollisia järjestää huolimatta fasistidiktatuurin oloista, 2) puoluejärjestöjen tulee esiintymiset huolella valmistaa ja asettaa jäsenistölle kiinteät tehtävät taistelun eri vaiheita varten, 4) jo valmisteluasteella tulee mobilisoida työläisten huomio taisteluun; sen järjestämiseen on vedettävä myöskin puolueen ulkopuolella olevia rehellisiä työläisiä, 5) on määrättävä kiinteä taistelujohto, jonka tulee olla niin lähellä tapauksia, että kykenee liikehtimistä joustavasti johtamaan, 6) isku- ja puolustusryhmiin on vedettävä laajemmat joukot; niissä tulee vallita keskitetyn tietoisän kurin, 7) saadut taistelukokemukset on käsiteltävä perästäpäin. Laiminlyönnit on ojennettava kaikella ankaruudella sovelluttaen kommunistista itsearvostelua säälimättä. Samalla on merkittävä myöskin ne kokemukset, joita voidaan sovelluttaa vastaisiin taisteluihin."

Suomen luokkasodan alkamispäivänä, tammikuun 27 p:nä, järjestettiin punaisten sankarihaudoilla käynti. Tilaisuus estettiin ennen sen alkamista, sillä poliisi- ja ohranajoukot olivat miehittäneet hautausmaan ennenkuin työläisjoukot ehtivät paikalle saapua. Haudoille kerääntyi kuitenkin muutamia kymmeniä työläisiä, joista poliisit pidättivät useita. Myöskin uudenvuodenpäivänä oli katuesiintyminen. Laulettiin *Kansainvälistä*, jolla oli yleisöön nostattava vaikutus. Mutta kuitenkaan ei silloin kyetty kehittämään joukkoesiintymistä edelleen.

Maaliskuun 18 p:nä, MOPRin päivänä, oli nuorison mielenosoitus.

Toukok. 1 p:n kamppailu 1932. Se onnistui osittain. Huomioonottaen aikaisemmin saavutetut kokemukset, järjestettiin valistus- ja järjestelytyö ennen k.o. päivää. Puolueen järjestämänä kokoontui eri paikoissa kaupunkia ja ympäristöä työläisiä keskustelemaan toukok. 1 p:n kamppailusta. Keskustelutilaisuuksiin osallistui useita kymmeniä puolueen jäseniä ja puoluetta lähellä olevia henkilöitä. Keskusteltiin vallitsevasta tilanteesta, työväestön asemasta fasistimullistuksen jälkeen, sosialifasistien osuudesta fasistirintamassa, ja pohdittiin, miten päästään ulos työläisten keskuudessa yleisestä toimeettomuudesta. Keskusteltiin kamppailusta, harkittiin, miten saadaan mielenosoitus parhaiten onnistumaan, miten puolustaudutaan, kun poliisit hyökkäävät päällemme. Näin kävi valmistus poliittisen ja organisatorisen valmistumisen merkeissä verraten laajalla pohjalla. Julistuksia myös annettiin.

Mielenosoituspaikaksi oli määrätty kauppatori, jonne kokoontumisen piti tapahtua klo 12. Isku- ja aloteryhmät järjestettiin alueittain, samoin nuorison taholta. Kullakin ryhmällä oli oma johtonsa. Mielenosoituksen ylin johto oli kolmikolla, jossa oli edustus puolueen piiri- ja paikalliskomiteoista ja nuorisoliiton piirikomiteasta. Kolmikko oli vastuussa mielenosoituksen organisoimisesta ja johtamisesta. Se teki suunnitelman isku- ja aloteryhmäin sijoittamisesta ja toiminnasta. Kolmikossa oleva puolueen piirikomitean edustaja ja iskuryhmäin johtajat kokoontuivat yhteiseen neuvotteluun yhtenäisen toiminnan aikaansaamiseksi.

Mielenosoituspaikalle kokoontui joukkoja noin 4—5000. Niiden oli oltava virkavallan pakoituksesta yhtämittäisessä liikkeessä. Poliisivoimat oli näet mobilisoitu torille, apuvoimina

maaseutupoliisit, suojeluskuntalaisia, vanginvartijoita ja palokunta. Johtava kolmikko oli välittömästi yhteydessä isku- ja aloteryhmään mielenosoituspaikalla. Vaikka väkeä liikkui näin paljon paikalla, ei varsinaista esiintymistä saatu aikaan torilla, sillä johtavat tiet oli suljettu. Harkittuaan tilannetta antoi kolmikko joukoille hiljaisen tiedon, että lähdetään Kupittaaalle, missä nosket pitivät juhlaansa. Tiedotus toimitettiin hyvin.

Joukot poistuivat torilta pienissä ryhmissä ja saapuivat Kupittaaalle. Opportunistiluopuri Airola piti parhaillaan puhetta parjaten kommunisteja. Meidän taholtamme alotettiin *Kansainvälinen*. Airolan puhe keskeytyi. Poliisit alkoivat hyökkäyksen vallankumouksellisia vastaan, hakkasivat patukoilla, lyöden ketä eteen sattui. Aloteryhmämme eivät olleet keskittyneet, mutta sen verran oli paikalla, että saimme torjutuksi poliisien hyökkäyksen. Naisia ja osa sosdem työläisiäkin otti osaa poliisin vastustamiseen. Yhteenotto kävi nopeasti. Osalta poliiseja otettiin patukat ja lyötiin heitä takaisin omilla patukoillaan. Muutamia poliiseja vietiin sairaalaan sidottavaksi. Heidän joukossaan oli poliisimestari, joka haavoittui verille.

Poliisit saivat lisävoimia. Niitä tuli autoilla ja ratsain. Saivat pidätetyksi pari naistoveria. Heidät olisi voitu vapauttaa, jos olisi toimittu tilanteen mukaan.

Noskelaisten juhla lopetettiin kokonaan. Poliisit ajoivat keskelle ihmisjoukkoja. Ne hajaantuivat eri suunnille. Iskuryhmiä ei enää saatu kootuksi eikä jatkuvaa vastarintaa järjestetyksi. Alettiin huutaa eri puolilla kenttää tunnuksia: "Antakaa leipää eikä patukkaa", "Alas fasismi" y.m. Tunnuksien huuto eri puolilta juhlapaikkaa sai aikaan sen, että poliisit tulivat epävarmoiksi siitä, minne mennä ja hyökätä. Tunnusten huutoa jatkui kaupungilla Hämeenkadulle asti.

Tämä vallankumouksellinen esiintymisen oli, puutteista huolimatta, osoitus siitä, että esiintymisiä saadaan aikaan ja että joukot liikehtivät, kun niitä vain johdetaan.

Fasistilehdet leimasivat tämän kamppailun "Kupittaaan kapinaksi", vaatien yhä häikäilemättömämpää työväen kiristämistä. Noskelehdet asettuivat täysin fasistien kannalle. Ne pahoittelivat sitä, etteivät sosdem työläiset menneet poliisien apupiiskureiksi. Päänoskelehti kirjoitti: "Järjestysvaltaa ei saa jättää yksin". Ehdottivat, että heille annettaisiin aseita ja oikeus perustaa "järjestyskomppanioitakin" pitääkseen vallankumouk-

sellista työväkeä kurissa. "Sitten saisitte nähdä — kirjoitti *Suomen sosialidemokraatti* — että sosialidemokraatit kukistavat kapinan joko verettömästi tai vaikka pienen tipan vertaakin vuodattaen, miten vaan asiat vaatii".

Näin tarjosivat sosialifasistit palveluksiaan fasistidiktatuurille.

Turunen

POHJOLAN TALONPOIKAISTON KESKUUDESSA

Maaseudulla liikkuesa tulee tehneeksi huomioita, että talonpoikaisväestön keskuudessa on alkanut mielenmuutos; nyt arvioidaan työvälle ennen vihamielistenkin talonpoikain keskuudessa monta kysymystä vallan toisin kuin herrain lavastaman "talonpoikaismarssin" aikana fasistidiktaturia pystyttäessä, jolloin huudolla: "Kommunisteja ja ryssää vastaan!" saatiin talonpoikia liikkeelle.

Näitä huomioita tein talvella ja kesällä v. 1931 liikkuesani eräissä osissa Pohjolaa. Siellä saattoi todeta, miten köyhä ja osaksi keskivarakas talonpoika on joutunut ankaran talouspulan kourissa tarkistamaan kantaansa suhteessaan "valkoiseen isänmaahan". Hän on tullut omakohtaisen, katkeran kokemuk-sensa kautta huomaamaan, että hänen elämänsä ei ole rahavallan käsissä muuta kuin pelkkä keinotteluväline. Talonpoikaiston työtätekevien kerrosten köyhtyminen ja tyytymättömyys kasvaa. Pientalonpojat menettävät kotinsa ja kontunsa, jonka eteen he ovat uurastaneet, toiset monien sukupolvien ajan. Tyytymättömyyttä on havaittavissa myöskin varakkaampienkin talonpoikien keskuudessa, heidän joutuessaan maatalouspulan ja siihen liittyvään maataloustuotteiden huomattavan hintain alenemisen vuoksi vaikeuksiin samaan aikaan, kun finanssipääoma harjoittaa häikäilemätöntä rosvoustaan.

Tyytymättömyys on leimahtanut ilmi Pohjolan talonpoikain keskuudessa joukkoliikehtimisinäkin. Huomattavin tapahtuma niistä on Nivalan juttu. Taistelun kärki oli talonpoikien puolelta erittäin kärkevästi suuntautunut pankkirosvoja, rahakapitalisteja vastaan, jotka olivat sitoneet rosvoverkkoonsa seutukunnan talonpojat. Näennäisesti oli kysymys aivan mitätömältä näyttävästä aiheesta: eräs talonpoika kieltäytyi tappamasta ruunaansa, jonka eläinlääkäri oli määrännyt tapettavaksi sen nälkiintymisen vuoksi ja kun hänet sen vuoksi tuo-

mittiin linnaan ja aiottiin sinne viedä, syntyi liikehtiminen, joka porvariston ja noskelaisten syytösten mukaan muodostui "kapinaksi" — ja sitä se vississä mielessä olikin. Näitä kapi-noitsevia talonpoikaisjoukkoja vastaan komennettiin sotavä-keä ja poliisijoukkoja, jotka liikehtivät rankaisuretkikuntana. Nivalan liikehtimisen aikana köyhät talonpojat lähestyivät maaseudun työläiskerroksia, pyytäen heitä yhteiseen rintaa-maan "herrasrosvoja vastaan". Paikalliset työläiset eivät tätä kutsua osanneet silloin oikealla tavalla toteuttaa. Aluksi oli paljon väärää kielteistä suhtautumista talonpoikiin.

Myöhemmin puolue-elimien taholta julkaistiin Nivalan ta-lonpoikia vastaan komennetuille sotilaille julistus, jossa osoi-tettiin, mistä tässä liikehtimisessä oli kysymys, sekä kehoitet-tiin olemaan taistelematta talonpoikia vastaan.

Liikehtimisten yhteydessä vangittujen talonpoikien jutun ollessa esillä Oulussa lääninvankilassa pidetyssä oikeudenis-tunnossa, kutsuttiin komm. puolueen Oulun kaupunkikomitean ja piirikomitean taholta työtätekeviä joukkoja puolustamaan syytettynä olevia talonpoikia. Samaan aikaan annettiin myös-kin kutsu maaseudulle talonpojille liittymään yhteiseen tais-telurintamaan syytettyjen tukemiseksi. Tämä julistus herätti vilkasta keskustelua ja myötätuntoa talonpoikien keskuudessa. He sanoivat: "Oulun työläiset lähtevät meidän tovereitamme puolustamaan. Eikä meillä ole varoja sen vertaa, että voi-simme matkustaa sinne."

Muhoksen ja sen lähiympäristöjen talonpoikain mielialat ovat olleet jo pitemmän aikaa kiehumispisteessä. Pakkahuutokaup-poja on talonpoikien toimesta estetty. Erästäkin pakkohuuto-kauppatilaisuutta varten talonpojat valmistautuivat suurella joukolla, tarkoituksenaan tuon tilaisuuden estäminen. He me-nivät suurella joukolla ja taistelumielellä tilaisuuteen, uhaten: "Huutokaupan pitäjät lyödään kelkkaan ja "muilutetaan". Suuri kelkka oli varattuna. Pakkahuutokaupan pidosta ei tul-lut sillä kertaa mitään. Verolakossa ovat talonpojat myöskin sanotulla seutukunnalla olleet. He ovat kieltäytyneet yksin-kertaisesti maksamasta verojaan. Ja mikäpä auttaa, kun ei ole, millä maksaa. Myös ovat talonpojat joukkona kääntyneet kun-nalliselimien puoleen, vaatien veronmaksujen lykkäyksiä sekä rästeistä vapautuksia. Asutuslainojen maksuista he ovat myös-kin joukkovaatimusten avulla saaneet joidenkin vuosien lyk-

käystä. Suojeluskunnistakin eroamisia on talonpoikaiston keskuudessa tapahtunut.

Haapajärvellä ja Kalajoella on talonpoikaiston joukoissa niinkään ollut tyytymättömyyden ilmauksia. Samoin Oulaisissa ja Haapavedellä. Oulaisissa eräessä maalaisliittolaisten pitämässä kokouksessa pääsivät eräältä talonpojalta erittäin sattuvana mielenilmauksena herran pitäessä puhetta "punaryssien maahan tulosta" seuraavat sanat: "Kyllä te puhua osaatte. Ensin ryöstätte kotimme ja ajatte meidät maantielle. Mutta emme mene kauaksi kodistamme. Panemme pistimme oviemme päälle pönkäksi ja kun puhumme punaryssä saapu, emme ojenna sitä häntä vastaan, vaan omia rajikauluksellisia vastaan" (viitaten puhujaan). Tämäkin tapaus kuvastaa niitä mielialoja, joita nyt on olemassa talonpoikaisväestön keskuudessa.

Eräs työläinen poikkesi työnhakumatkallaan Tyrnävällä kahvilaan. Siellä olivat paikkakunnan talonpojat koolla kokouksessa pohtimassa kipeitä elämän kysymyksiään. Toverimme kuunteli talonpoikain juttuja. Keskustelu pyöri enimmäkseen yhden kysymyksen ympärillä: Mikä pelastaa meidät pulasta ja mistä pula oikein johtuu? Ei ollut talonpoikain joukossa sellaista, joka olisi tuohon kysymykseen tyydyttävän selvityksen antanut. Silloin tuo kaupungista tullut työmies astui esille ja sanoi: "Sallitteko tällaisen reisaavan jätkämiehen koettaa selittää, mistä pula johtuu ja missä on meidän yhteinen pelastuksemme"?

Katselivat siinä talonpojat ihmeissään, mutta lupasivat silti vieraankin antaa haastella. Ja vieras jutteli. Hän selitti oikean kommunistin tavoin pulan juuret, sen seuraukset, ja vihdoin loppujen lopuksi oikean ja varman pelastuksen tien. Työläisten ja talonpoikien yhteisen taistelurintaman luomisen kapitalisteja vastaan, joka on kaikkien riistettyjen etujen mukainen taisteluliitto.

Talonpojat olivat aivan hiljaa kuullessaan kulkumiehen puhetta. Joku joukosta sanoi: "Puhuit hyvin. Rohkeasti puhuit, mutta totta asiaa selität. Tule vastakin joukkoomme juttelemaan, kun tästä ohi kuljet."

Sanotulle paikkakunnalle tuli kommunistisen puolueen julistuksia. Niitä levisi joka paikkaan. Myöskin sanottuun kahvilaan ilmestyi niitä aivan äkkiä pöydät täyteen. Talonpojat lukivat niitä. Keskustelivat tapauksen johdosta. Olivat ih-

meissä, että mistä niitä satoi. Joku mainitsi: "Samapa tuo kuka niitä tuohon lennätti, pääasia on, että niitä on tullut. Ja asia on oikea ja hyvin kerrottu."

Saapuipa kahvilaan paikkakunnalla hyvin tunnettu lapuanliikkeen liepeillä hääriävä isäntämies. Havaitti kommunistisia julistuksia pöydällä. Kauhistui. Alkoi huutaa ja haukkua, että levittäjät on saatava kiinni. Repi julistuksen lukematta.

Eräs talonpojista otti pöydältä uuden julistuksen ja antoi sen mellastelijan kouraan sanoen: "Tätä et revi. Lue se alusta loppuun ja ääneen, että kaikki kuulemme."

Joukko kokoontui tiiviiksi ryhmäksi fasistin ympärille, katseet kärkevinä. Ei auttanut vastaan hangoittelu. Ääni väristellen luki "sankari" julistuksen. Loppuun päästyä eräs talonpojista kysyi: "Mitä oli väärin sanottu? Eikö siinä sanota meidän elämästämme aivan oikein? Tuo lehtinen on kappale meidän elämäämme paperille kerrottuna. Voitko väittää vastaan?"

Ei voinut. Hiljaisena poistui fasisti kahvilasta.

Samaiselta fasistipampulta oli naapurin isäntä kysynyt vähän aikaa sanotun tapauksen jälkeen kuultuaan samaisen fasistitalonpojan omistaman talon pakkohuutokaupasta: "En minä sinua muuten sääli, mutta kenen seinälle sinä nyt tuon kiväärin ripustat, se minua nyt askarruttaa."

Nämäkin esimerkit elävästä elämästä osottavat, että talonpojat Pohjolassa ovat alkaneet ajatella itsenäisesti. Omien kokemustensa kouluuttamana monet tunnustavat oikeaksi SKP:n arvostelun kapitalistisesta riistojärjestelmästä, vallitsevasta fasistidiktatuurikomennosta, joka suuntautuu myöskin työtätekevää talonpoikaistoa vastaan. Monet ovat oppineet näkemään maalaisliiton politiikan itse teossa olevan rahavaltiaitten politiikkaa työtätekeviä vastaan. Ovat käytännössä nähneet, miten lipevistä puheista huolimatta sosialifasistien politiikka on käytännössä ollut suurporvariston talutusnuorassa kulkemista ja jyrkästi työtätekevien etujen vastaista.

Tämä kaikki on johtanut siihen, että huomattava osa talonpoikaistoa alkaa kuulla, mitä kommunisteilla on heille sanomista. Sitä todistaa sekin, että eräissä paikoin talonpojat omin käsin mielellään levittävät SKP:n julistuksia. Lukevat niitä ja keskustelevat lukemansa johdosta. Kuitenkin suuret talonpoikaisjoukot, talonpoikaiston valtavin osa on vielä ulkopuolella puolueen vaikutuksen.

Mutta tilanne on luonut yhä paremmat edellytykset vallankumoukselliselle työlle talonpoikaiston keskuudessa heidän jokapäiväisten kipeinten elämäntarpeittensa pohjalla. Käytännössä tulee nyt asettaa työväen ja talonpoikain taisteluliitto.

Angnes

SAHATYÖLÄISTEN TAISTELU- YRITYKSESTÄ

Kesän 1933 aikana on työtilanne Perä-Pohjolassa jonkinverran helpottunut. Puutavarayhtymäin sahat ovat täydessä käynnissä, työtä tehdään kahdessa vuorossa. Maalaisliittolaisen lehden *Pohjolan sanomain* tiedoituksen mukaan on puutavarateollisuus tänä vuonna ulkomaanvientiin ja hintaan nähden suunnilleen 1925 tasolla.

Tästä huolimatta ovat työpalkat pysyneet perin alhaisina, ne eivät ole nousseet, vaan ovat sillä nälkätasolla, mihin puutavarakapitalistien onnistui ne painaa ammattijärjestön hajoituksen jälkeen. Sahoilla maksetaan nykyään 3—4 mk. tunnilta. Metsä- ja uittotöissä jää ansio vieläkin pienemmäksi. Tätä työläisten huonoa taloudellista asemaa ovat työnantajat käyttäneet hyväkseen. Pidentäneet työpäivän 10-tuntiseksi. Kun verokarhut ryöstävät tilipussia vielä laihemmaksi, niin työläiset koettavat työpäivää pidentämällä saada lisätuloja. Karjalan pakolaiset, joita pidetään Pohjolan sahoilla töissä, tekevät ehdoilla millä tahansa töitä ja näin ovat alentamassa muiden työläisten elintaso.

Mansikkanokan sahalla ovat työt käynnissä kahdessa vuorossa. Kummassakin vuorossa työskentelee n. 90 henkeä. Heinäkuussa ilmoitettiin työläisille, että työpäivä pidennetään 10-tuntiseksi. Tähän eivät työläiset olleet tyytyväisiä, sillä he näkivät työpäivän pidennyksessä työnantajan kiristysotteen työolojen huonontamiseksi. Työmaalla luvattiin kyllä maksaa ylitöistä prosentteja, mutta työläiset arvelivat, että kun heidät saadaan ensin suostumaan ja tottumaan pidennettyyn työpäivään, niin prosentit sitten otetaan pois. Tällaisia esimerkkejä oli muilta työmailta. Toiseksi työn ratsionalisoinnin kautta oli työkiristys kehitetty äärimmilleen, niin etteivät voimat tahtoneet aliravittuna riittää edes 8 tunnin työpäivään, saatikka sitten 10 tuntiin. Sitäpaitsi paikkakunnalla oli työttö-

miä. Työt olisi voitu järjestää kolmelle vuorolle. Työläiset huomasivat, ettei työpäivän pidennys tuota heille markkanakaan lisää, sillä kaiken päivänsion, mikä nousee yli 30 markan, vie verhoکارhu. Työpäivää pidentämättä ei veroja olisi tilistä voitu ottaa, sillä tilit eivät nousseet 30 markkaan.

Nämä seikat vaikuttivat sen, että työläiset ensimmäisellä vuorolla pitivät kokouksen työmaalla. Kokouksessa he keskustelivat toimenpiteistä, joihin olisi ryhdyttävä työnantajain työolojen huonontamisyrityksen johdosta. Äänestettiin siitä, tehdäänkö 10 tai 8 tuntia; äänestyksen tuloksena oli yksimielinen päätös, ettei tehdä työtä enempää 8 tuntia. Ainoastaan yksi ääni annettiin tätä päätöstä vastaan. Valittiin lähetystö viemään päätöstä isännistölle. Samalla vaadittiin vastausta. Isännistön vastaus oli kiertelevä. Siinä selitettiin, että työpäivän pidennys on vain väliaikainen toimenpide, joka kestää vain 2—3 viikkoa, ja että työläiset eivät verojen tileistä poistamisen takia halua tehdä työtä 10 tuntia. Isännistön vastauksen kuultuaan päättivät työläiset pysyä kieltäytymisensä takana silläkin uhalla, että työt seisautetaan, ja olivat valmiit lähtemään lakkoon.

Tästä päätöksestään työläiset ilmoittivat toisen vuoron työläisille, kehoittaen heitä pitämään kokouksen ja tekemään samanlaisen päätöksen, jotta näin yhtenäistettäisiin taistelu kummallakin vuorolla. Kokous pidettiin, mutta toisen vuoron työläiset eivät yleisesti siihen osallistuneet, ilmeni vastustavaa mielialaa ja tällä vuorolla ei saatu lähetystöä valituksi. Näin kävi selville, että punainen ammatillinen työpaikkaryhmä ei ollut tehnyt tarpeeksi työtä tämän työvuoron työläisten keskuudessa.

Seuraavana päivänä kutsui työnantaja ennenvallitun lähetystön luokseen, ilmoittaen miehille hyvin röyhkeästi: "Te kuljette kommunistien asioilla" ja ihmetellen, että kommunisteja vielä työmaalla löytyy. Tämä johtui siitä, että punaisen päivän edellä levitettiin ammatillisen keskusneuvoston julistusta, missä kehoitettiin osallistumaan mielenosoitukseen. Tässä julistuksessa mainittiin työnantajain tarkoituksesta: huonontaa työoloja pidentämällä työpäivää j.n.e.

Muodostuneesta tilanteesta tiedoitti työpaikkaryhmä keskusneuvostolle pyytäen ohjeita. Keskusneuvostoa ei heti saatu koolle. Sittemmin keskusneuvosto antoi ohjeen, että taistelusta ei saa luopua, vaan valmistelua on jatkettava ja tehtävä

entistä tarmokkaampaa valistustyötä työmaalla työläisten rohkaisemiseksi ja järjestämiseksi. Työttömänä oleville annettiin ohjeeksi, että he henkilökohtaisesti käymällä työmaalla koettaisivat vaikuttaa epäröiviin tovereihin selittämällä asiaa työttömäin kannalta. Näin tehtiin, mutta lakkotaistelua tässä vaiheessa ei vielä saatu syntymään. Työmaalta erotettiin eräs lähetystöön kuuluneista työläisistä. Työnantajan taholta kyllä selitettiin, ettei erottaminen johtunut lähetystöön kuulumisesta, vaan muista syistä. Mutta terroriksi se oli tarkoitettu.

Tilanne saateollisuudessa on sellainen, että työläisten hätä ja kurjuus tekee heidät tyytymättömiksi. Vallankumouksellisen joukkotyön eräänä lähtökohtana on taito nostaa joukkojen tyytymättömyys taisteluksi niiden ehtojen puolesta — taisteluksi leivästä ja toiminnan oikeudesta.

Sahatyöläinen.

TOUKOK. 1 P:N KAMPPAILU PIETARSAARESSA

V. 1933.

Joukkomielenosoitusyritysten epäonnistuminen on toiminnan heikoimpia kohtia. Tuo heikkous johtuu puutteellisesta valmistelusta. Pannaan joukkojen syyksi, että ne eivät muka lähde mielenosoituksiin. Se on suuri vääräys joukkoja kohtaan, sillä joukot kyllä lähtevät, jos vain osataan ne vetää mukaan, jos tehdään tarmokasta joukkotyötä työläisten keskuudessa, osataan oikealla tavalla järjestää mielenosoituksia.

Toukok. 1 p:n vietto Pietarsaaressa on kuvaava. Jo kuukausia aikaisemmin, kun päivän valmistelusta alettiin puolue-elimissä keskustella, ilmeni passiivista mielialaa mielenosoituksen valmisteluun nähden. Sanottiin, että mitä me näin pienessä kaupungissa voimme saada aikaan, kun ei Helsingissäkään saada.

Paikallinen puoluejohto kävi heti lujasti kiinni tähän passiiviseen kantaan osottaen sen vääräksi, opportunistiseksi antautumiseksi vaikeuksien sekä fasistien ja sosialifasistien edessä. Päätettiin, että tällainen turmiollinen vaikutus on voitettava ja bolshevistisella tarmolla alettava valmistaa toukok. 1 p:n mielenosoitusta.

Puolueen johto antoi jokaiselle solulle oman konkreettisen tehtävän. Kaikki puolueen jäsenet mobilisoitiin mielenosoituksen valmisteluun, samoin myös ammatilliset järjestöt, Punaisen avun ryhmät y.m. järjestöelimet, joihin puolueella oli vaikutusta. Jokaiselle solulle määrättiin oma alueensa ja jokaiselle yksityiselle jäsenelle myös oma alue, jolla oli tehtävä agitatiota mielenosoituksen valmistamiseksi. Agitatiotyötä alettiin tehdä tarmokkaasti. Jokaiselle oli määrätty valmennettavaksi mielenosoitukseen 2—3 toveria, ja nämä taas jatkoivat valmennusta. Kaikkialla, missä siihen vain oli tilaisuus, tehtiin valmennustyötä. Työpaikoilla, etenkin varatyömailla, tehtiin työtä. Selitettiin, että sosialifasistit ovat fasistien

asialla, he kieltävät joukkomielenosoitusten pitämisen ilman fasistien lupaa. Osoitettiin, miten he ovat täydellisesti luopuneet luokkataistelusta ja pettävät työväkeä, yrittävät orjuuttaa sen täydellisesti fasismin terrorin alle ja tekevät suurkapitalistien kanssa kauppaa proletariaatin elämän ehdoista. Isku- ja aloteryhmiä muodostettiin nuorten työläisten keskuudessa. Niille annettiin tehtäväksi vetää työläisiä mielenosoitukseen, levittää julistuksia, tehdä agitatiota. Näin saatiin mielenosoituksen valmistelu joukkotyöksi.

Muutamaa päivää ennen toukok. 1:stä antoi kaupunkikomitea julistuksen, jossa kehoitettiin työläisiä kokoontumaan Pietarsaaren tupakkatehtaan edustalle, sille paikalle, missä v. 1918 oli teurastettu työläisiä. Myöskin noskelaiset olivat kutsuneet työläisiä samaan paikkaan ja samaan aikaan muodostamaan kulkueen ja marssimaan sosialifasistien talolle.

Socialifasistit alkoivat muodostaa kulkueen klo 11, jolloin joukkoja alkoi jo liikehtiä. Mutta joukot eivät menneet sosialifasistien kulkueeseen, vaan odottivat jotakin muuta. SKP:n paikallinen johto epäröi kulkueen muodostamisessa. Kun alkoi kuulua ääniä, että sosialifasistien joukkoon ei mennä, vaan mennään Haminaan (Hamina on työläisten entinen juhlapaikka), niin alkoi mielenosoituksen johto muodostaa joukkoja riviin ja kulkueeseen.

Kaikki toimivat ripeästi. Muodostettiin joukkoja riviin, yksi aloteryhmä asetettiin rivin kärkeen, toinen perään ja useampaan paikkaan keskelle pienien välimatkojen päähän. Klo 11,10 lähti kulkue liikkeelle. Siinä oli yli 500 työläistä, jotka halusivat panna vastalauseensa fasistista diktatuuria ja sosialidemokratian politiikkaa vastaan.

Kun kulkueemme lähti liikkeelle, lähti samaan aikaan myös sosialidemokraattien kulkue. Siinä oli vajaa 100 henkeä. Nyt alkoi ohranoiden, poliisien ja sosialifasistien välillä kilpajuoksu siitä, kuka voisi vallankumouksellisen proletariaatin kulkueen hajoittaa. Jonkin matkaa marssittua alkoi kulkueessa kuulua laulua; sen alottivat ensin aloteryhmät ja sitten siihen yhtyivät kulkueessa marssivat joukot. Laulun kuultuaan ohranat, poliisit ja heidän kätyrinsä hyökkäsivät mielenosoituksen kimppuun alkaen hajottaa sitä mitä raaimmalla tavalla. Mutta laulua eivät työläiset lopettaneet. Hurttien hyökätessä etupäähän alkoi laulu takana tai keskellä, missä oli järjestettyjä ryhmiä. Kulkue marssi noin viisi kadunkulmaa, ennenkuin

hurtat kykenivät sen hajottamaan, vaikka niitä saapui useampia autokuormia lisää.

Kuvaavinta ohrana- ja poliisiraivolle oli punaisten töyhtöjen repiminen kaikilta; jopa pieniltä lapsiltakin ne raa'asti revittiin. Hurttien joukon yhä vahvistuessa täytyi työläisten kulkeuen patukkain iskuista hajaantua.

Mutta vähällä työläiset eivät antautuneet. He halusivat taistella vastaan. Kun neljätoista nuorta toveria vietiin poliisikamariin, huusivat joukot: "Mennään kaikki!" Suuri joukko ryntäsi poliisiputkan edustalle ja vasta kiivaan taistelun jälkeen hajosi pois. Poliisin komeroihin viedyt toverit eivät lanistuneet. He jatkoivat taisteluaan kaltereidenkin takana. Putkasta kuuluivat miltei koko päivän vangittujen vallankumoukselliset laulut.

Erittäinkin naistoverit taistelivat sitkeästi. Kun toverit eivät lakanneet putkassa laulamasta, alkoivat ohranat heitellä kylmää vettä vangittujen päälle ja vieläpä repiä vaatteita heidän päältään mitä raaimmalla tavalla.

Tämä Pietarsaaren proletariaatin mielenosoitus osoitti, miten varmalla ja päättävällä tavalla järjestettyä taistelua voidaan käydä. Joskin tässä kamppailussa oli virheitä ja puutteita, todisti se kuitenkin, että joukot voidaan saada liikkeelle ja esiintymisiin oikein suoritettun valmistelutyön avulla. Siis puolueuetyön bolshevistinen suoritus tuottaa tuloksia.

Pietarsaarelainen

“SOPPALAKKO” TAMPEREELLA

Työttömien joukkojen yhä kasvaessa ja työnsaantimahdollisuuksien supistuessa, joutuvat kunnat ja valtio pakostakin kiinnittämään jossakin määrin huomiotansa työttömien auttamiseen. Pelko työttömien vallankumouksellisen liikkeen kasvusta pakoittaa porvaristoa keksimään kaikenlaisia konsteja päästäkseen työttömien hädän ja kurjuuden todellisesta korjaamisesta. Mestareina “uusien keinojen” keksimisessä ovat sosdem herrat. Niissä kunnissa, joissa heillä on virkapaikat, on otettu käytäntöön ruoka-annosten jakaminen työttömille. Tämä tapa on nyt tullut yleiseksi. Tampereella, sosialidemokraattien pääpaikassa, ei kuitenkaan enää haluttu jakaa edes paria puolilämpöistä vesiannosta työttömille ilmaiseksi, vaan tästäkin vaadittiin maksu. Viime talvena (v. 1933) “kokeiltiin”, että tulee kaupungille halvemmaksi, kun työtön työläinen, joka saa soppa-annokset, lähetetään töihin 4—5 päiväksi kuukaudessa. Näinä 4—5 työpäivänä sai työssäoleva työtön kolme kertaa päivässä jotakin pehkusoppaa ja lopuksi kuukaudeksi soppa-annoskortit, jotka edellyttivät yhden annoksen saannin päivittäin. Annettu soppa on ravinto-arvonsa puolesta viheliäistä. Niin paljon se kuitenkin auttaa, ettei luuksi lähde, kun muistaa hiljaa liikkua ja paljon levätä.

Tampereella oli soppa kurjaa litkua, sillä kaupunki oli soppajakelun keskittänyt sosialidemokraattien “työväentalolle” sen yleisen ravintolan kannattamattomuuden vuoksi. Näin työttömien soppa-annoksiin myönnettyistä pienistä varoista meni huomattava osuus “työväentalon” kannattamiseksi. Kaupungin sosdem herrojen mielestä tämä avustusmuoto tuli kaikkein halvimmaksi. Sosdem *Kansan lehti* kirjoitti pitkiä ylistyskirjoituksia uudesta säästäväisyysmuodosta. — Työttömät, jotka näin joutuivat mahapalkalla työskentelemään ja kaupungin antaman sopian syömään, olivat asiasta toista mieltä.

SKP:n kaupunkikomiteassa asiasta keskusteltiin ja päätet-

tiin lähteä taisteluun soppatyötä vastaan. Työttömien keskuudessa saatiin tästä asiasta aikaan vilkkaita keskusteluja ja tuloksena oli, että soppatyömaat julistettiin lakkotilaan. Työttömyyskomitean, joka oli sosialidemokraattien käsissä, täytyi taipua kannattamaan lakkoa ja lähettämään kirjelmiä soppatyömaiden lopettamisesta. Lakko kesti kolmatta kuukautta. Se oli siksi yksimielinen, että korkein määrä, mikä kävi soppatyöissä, oli 10 henkilöä lähes 2000 virallisesti rekisteröidystä työttömästä. Kaupunginhallituksen oli myönnyttävä soppaannoksien ilmaiseen jakoon sillä aikaa kun kysymys on riidanalainen. Sosialidemokraatit koettivat tavalla tai toisella manöveerata. Aktiivisimmat työttömät, jotka esiintyivät työttömien kokouksissa, lähetettiin hätäaputöihin. Näin koettiin hajoittaa rintamaa. SKP:n taholta johtivat työttömien taistelua työttömien aktiiviryhmät. Oli kyllä aikoja, jolloin ei ollut kiinteää toiminnallista yhteyttä työttömiin. Kysymys oli kuitenkin siksi keskeinen työttömille, että lopuksikin täytyi kaupunginhallituksen perääntyä. Tämä tapahtui keväällä, valtiollisten vaalien kynnyksellä.

Soppatyöläinen

TAISTELU PUNAISISTA LIPUISTA

Lapualaisfasisteille on erääksi taistelukohteeksi tullut punaisten lippujen repiminen ja häpäiseminen. Tässä puuhassa he ovat jatkuvasti riehuneet, alkaen nuorison punaisten paitojen repimisellä v. 1929 syksyllä Lapualla. Punaisten paitojen ja lippujen käyttämiskielto sittemmin "laillistutettiin" eräänä kommunismin "vastustamis"-keinona. Porvaristo ei kuitenkaan ottanut huomioon, että Suomen työtätekevät pitävät punaisesta väristä. Työväelle se on taistelun väri. Punainen lippu on innostaja ja suunnan näyttäjä: "Se kutsuu, käskee ja vaatii!" Sen puolesta on paljon uhrattu. Se kertoo tappioista ja voitoista. Sitä ei saa häväistä. Näin ajattelee työväestö, ja kun sen lippua häväistään ja estetään hulmuamasta, niin tämä häpäisy synnyttää vihaa ja raivoa häpäisijöitä kohtaan.

Porvaristo joutuu nostattamaan työläisissä vihaa, kun se demagogisesti vedättää alas punaisia lippuja lippusaloista tyydyttääkseen "kiihtynyttä" "yleistä mielipidettä". Tässä puuhassa sitä auttavat sosialidemokraatit. Heillä on punaliput "laillisesti" käytettävinaan. Mutta sosialidemokraattien politiikka on punaisen lipun häpäisemistä. Pettääkseen joukkoja he vetävät punalipun "työväentalojensa" katoille. Suojeluskuntalaiset tai mustapaidat tulevat ja vetävät lipun alas. "Ei saa vastustaa", sanovat sosdem johtoherrat. Lippu on poissa, mielipide rauhoitettu. Sosdem johtajat yrittävät näytellä kieroja osaansa "fasisminvastaisena taistelijana".

✱

Elettiin valtiollisen vaalitaistelun kiihkeää aikaa keväällä v. 1933. Sosdem puolueen työläisjäsenten keskuudessa kuului murinaa Tannerin työläisvastaisen politiikan johdosta. Jotkut vasemmistolaisuutta näyttelevät johtajat tahtoivat taitavammin

työläisiä pettää. Mutta mitään varsinaista riitaa pamppujen kesken ei ollut, vaan puoluekokouskin siunasi täysin Tannerin politiikan.

Sosdem puoluekokouksen paikaksi oli valittu Tampere. Siellä oli kaupungin pormestarina vanha kettu, entinen sosdem hallituksen oikeusministeri Hakkila. Kaupunginhallituksessa ja valtuustossa oli sosdem enemmistö. Sosialidemokraattien *Kansan lehti* tiedotti mustapaidoille, että kaupunki tullaan Hämeenkadun kohdalta liputtamaan punaisilla lipuilla. Tähän oli saatu kaupunginhallituksen ja maaherran lupa. Mustapaidat uhkailivat repiä liput alas.

Helatorstai. Tyhjä lippusalot töröttivät Hämeenkadulla, ainoastaan aseman kohdalla hulmuili pari kolme punaista lippua saloissa. Kansaa oli aamuvarhaisesta huolimatta melkoinen määrä liikkeellä. Suurin osa tästä joukosta oli maaseudulta tilattuja "kiihtyneitä" fasisteja. Niinpä jo alkajaisiksi kiskaittiin pari lippua alas ja revittiin. Työväentalolla sijaitsevan sosialidemokraattien esikunnan ja "kiihtyneiden" esikunnan, joka sijaitsi suojeluskuntatalolla, välillä käytiin neuvotteluja lippusalkojen poistamisesta Hämeenkadulta. Välittäjänä toimi Tampereen poliisimestari. Työläiset vaativat, että on pantava miehiä puolustamaan salkoja ja vedettävä niihin liput. Sosdem herrat eivät voineet perääntyä, vaikkakin myöntymistä oli ehdotettu, mutta eivät myöskään uusia lippuja salkoihin vetäneet. Maaherra oli antanut luvan lippujen käyttöön. Sovintoa ei tullut. Tilatussa intelligenssissä ja talonpoikaistossa kiihtymys kasvoi. "Kiihtyneet" kaatoivat jo erään lippusalon. Nyt täytyi mustapaitojenkin saada miehilleen "urhollisuusmitali". Niinpä "kuntoisuutta" vailla oleva suojeluskuntaupseeri Pajari marssitti komppaniansa lippuja alaslaskemaan. Lippuja alas vedettäessä oli satapäinen joukko hurraamassa. "Taistelu päättyi", komppania marssi pois. Hienoston naiset kukittivat sankarinsa.

Sosialidemokraattien päämajassa lyötiin arpaa: lähteäkö vai ei kulkeena juhlakentälle, kuten olivat suunnitelleet. Joukkojen painostuksesta kuitenkin lähtivät. Aseman seudulla järjestäytyivät rivistöiksi, sillä junilta odotettiin puoluekokousväkeä. Liikkeelle lähtiessä oli kulkuessa noin 300 henkeä. Liputkin vedettiin esille — valko-Suomen lahtarien siniristolippu ensimmäisenä. Sosdem työläisiä liittyi katuvarsilta kulkueseen. Päämääränä oli urheilukenttä.

Kauppatorin asemanpuoleisessa laidassa tapahtui ensimmäinen vakavampi yhteenotto. Joukko katukäytävällä olevia fasisiteja ryntäsi kulkueen etupään kimppuun ja tempasi kantajalta punaisen lipun pois. Samoin temmattiin eräs järjestön lippu. Molemmat liput revittiin siinä tuokiossa ja tallattiin lokaan. Syntyi käsikähmä. Eräältä lapualaiselta lyötiin kivellä pää auki. Lotat veivät hänet sairaalaan. Verta vuoti useiden kulkueen etupäässä olevien työläisten kasvoista. Lippuja olisi puolustettu enemmänkin, mutta Tanner ja muut sosdem johtajat sanoivat niiden puolustamisen kuuluvan poliisille. Sosdem johto kiiruhti marssia. Matka jatkui pikamarssissa, mustapaitaisten seuratussa katukäytävillä.

Kulkue saapui urheilukentälle. Kenttää ympäröi 2 metriä korkea aita. Portilla syntyi tungos. Etupää sosdem johtajineen kiirehti keskelle kenttää, mutta jälkipään työläiset ja lapualaiset saattajat eivät enää voineet tappelua väistää. Poliisien tarkoituksena oli saada kulkueessa olevat aitauksen sisälle ja itse vartioida porttia, sillä heidänkin asemansa oli pahanlainen: piti näet muodollisesti suojella kulkuetta, vaikka he itse lukeutuivat lapualaisiin. Mutta tappelu syntyi ennenkuin he onnistuivat tarkoituksensa toteuttamaan. Mustapaidat, jotka halusivat jatkaa seremoniaansa kentälläkin, heittivät kiven portin luona oleviin. Se oli merkki. Nyt alkoi lennellä mätiä hedelmiä ja kiviä yhtenä ryöppynä. Kulkueen jälkipää ensin hölmistyi. Mutta oli niitä kiviä kentälläkin — työläiset vastasivat kivisateeseen. Nyrkein ja jaloin puolustivat porttia. Portilla olevat työläiset lähettivät henkilön keskikentälle kehoittamaan kaikkia tulemaan portille. "Annetaan nyt kerrankin selkään lahtareille, kun on tilaisuus", puhelivat työläiset.

Portille ei apua lähetetty. Joku sosdem johtajista, muudan Pulli, vastasi avunpyytäjille: "Ettekö te näe, että ne ovat kommunisteja, jotka siellä rähinöivät, poliisille kuuluu meidän puolustamisemme". Portilla taas virkavallan ja suojeluskuntaupseerien ponnistuksilla saatiin puolustajat työnnettyksi porttien sisäpuolelle ja mustapaitaiset vetäytymään muutaman metrin takaisin. Kentällä olevien keskuudessa kuitenkin voimitui vaatimus, että portit piti avata ja että "antaa niiden tulla tai mennään itse lapualaisia vastaan". Sosdem herrojen ei autanut muu kuin panna Tanner puhumaan, rauhoittamaan. Hän puhui toista tuntia ja sai panna koko auktoriteettinsä vaakalaudalle ennenkuin sai joukot rauhoittumaan. Puheen alussa huu-

dettiin Tannerille: "Ei pidä nyt puhua, nyt on toimittava". Joukot kuitenkin lopulta rauhoittuivat. Lippujen häpäisy ja repiminen tuli siunatuksi ja samalla saatiin repäisevä vaalilevy. — Puoluekokouksessa oleva Tanner-vastainen "oppositio" oli hiljaa. Tanner y.m. entisen puoluetoimikunnan jäsenet valittiin uudelleen. Porvariston suopeus sosdem puolueelle taatiin.

Lippujen häpäiseminen ja mätien munien heitteleminen ei kuitenkaan jäänyt ilman jälkimaininkeja joukkojen taholta. Kaksi saunaa, joiden isännät riehuivat aktiivisina fasistien joukossa, joutui saartoon, joka syntyi kuin itsestään. Samoin joutui saarrettavaksi mätiä munia ja hedelmiä antanut liike. Hedelmäkauppa teki julkisen peruutuksen lehdessä, toinen sauna sulettiin kannattamattomuuden vuoksi, toinen jatkoi toimintaa, vierainaan ainoastaan lapualaiset. Saarto oli niin yksimielinen, että vaikka sosdem lehdet eivät siitä mitään maininneetkaan ja vaikka pellava- ja trikootehtaan insinöörit kehoittivat työläisiään siellä käymään, niin ei kukaan käynyt. Trikootehtaalta erotettiin kaksi työläistä tähän saartoon osallistumisen takia, vaikka syyksi pantiinkin työn vähyys.

SKP:n elimet eivät olleet valmistautuneet näiden tapahtumien varalle. Ei odotettu sosialidemokraattien puoluekokouskulkueesta mitään erikoisempaa tulevan. Kuitenkin oli tappe- lussa mukana vasemmistolaisia työläisiä. Heidän taholtaan vastarinta alettiin. Jälkeenpäin kyllä asiasta puolue-elimessä keskusteltiin ja vaikutettiin jälkitapauksiin. Keskustelussa tehtail- la ja muilla työpaikoilla sosdem johtoherrojen menettelyä arvosteltiin hyvinkin ankarasti. Tietysti vanhemmat sosdem puolueen jäsenet puolustivat puoluettaan, mutta yleisenä mielipiteenä työläisten keskuudessa oli, että olisi pitänyt panna kova kova vastaan. Keskusteluissa osoitettiin työläisten välittömän yhteisrintaman välttämättömyys. Yhteisrintamaesiin- tyminen vastoin sosdem herrain tahtoa se tappelu lipuista siinä portilla oli.

Stark

SUOMEN SOSDEM JOHTAJAIN TYÖTTÖMYYSPOLITIIKASTA JA TYÖTTÖMIEN ESIINTYMISISTÄ HELSINGISSÄ 1932—33

Suomen sosialidemokratian johtajat ovat saaneet fasistiselta porvaristolta tärkeän tehtävän: rauhoittaa ja lupauksilla tyynnyttää sen satatuhantisen työttömien joukon, jonka porvaristo on työntänyt kadulle tai kurjasti palkattuihin varatöihin nälkää näkemään.

Tämä sosdem johtajain harjoittama rauhoittamispolitiikka ja työttömien etujen vastainen toiminta ilmeni erittäin kuvaavana Helsingissä, Suomen suurimmassa teollisuuskeskuksessa, vuosina 1932—33. Helsingissä työttömien lukumäärä on muihin teollisuuskeskuksiin verraten suhteellisen suuri. Tammi-helmikuun vaihteessa 1933 oli kaupungin työnvälitystoimistoon työttömiksi ilmoittautuneiden lukumäärä 12.000. Kaikkiaan kohosi työttömyydestä välittömästi kärsimään joutuneiden määrä 40.000 henkeen. Tähän lukuun täytyy lisätä myöskin varatyöläiset, joita oli joinakin aikoina pariin tuhanteen. Varatyöläisten palkka on siksi alhainen, että heidät voidaan laskea välittömästi työttömyydestä kärsiviksi.

Kuukausi kuukaudelta yhä uhkaavammaksi käyvä työttömyys ja kaupungin hallituserrojen politiikka synnytti työläisten keskuudessa jyrkkää esiintymistä fasistista valtakomentoa vastaan. Työttömien joukkojen yhä äänekkäämmäksi käyvä esiintyminen, pelko osan äänestäjistään kadottamisesta seuraavana kesänä toimeenpantavissa vaaleissa, Suomen kommunistisen puolueen vaikutus ja porvaristolta saamansa tehtävän täyttäminen pakoitti herrat sosdem johtajat keksimään uusia pettämiskeinoja. Sosdem puolueen ja ammattiliittojen johtajat seurasivat muiden maiden sosdem johtoainesten esimerkkiä näennäisen vastustuspuolueen asemaan asettumisessa ja alkoivat demagogisen, kavaluudessaan ja röyhkeydessään ennennäkemättömän "työttömyyspolitiikan" ajamisen.

Heti syksyllä 1932, kun kulunut kesäkään ei ollut juuri sanottavasti tuonut muutoksia työttömyystilanteeseen, vaan jo elokuun lopussa työnvälitystoimiston kirjoissa oli 8000 työtöntä, muodosti Helsingin sosdem paikallisjärjestö yhdessä sosdem ammattiliittojärjestön kanssa työttömien komitean, joka rupesi järjestämään työttömille luentoja, avustusten keruuta ja kokouksia työväentalolla. Kaikilla näillä menetelmillä oli yksi ja sama tarkoitus: työttömäin vetäminen joutavaan näperelyyn toisarvoisten kysymysten kanssa ja heidän vierottamisensa pois päättävästä luokkataistelusta. Ja täytyy sanoa, että sosdem. johtajat tässä osittain onnistuivatkin.

Talven kuluessa tuli sosdem johtajain harjoittama "työttömyyspolitiikka" keinoiltaan ja sisällöltään yhä demagogisemmaksi. Huomattavaa osaa tässä esitti sosdem puolueen pää-äänenkannattaja *Suomen sosialidemokraatti*. Melkein joka numerossaan julkaisi se kurjuuskuvia eri puolilta Suomea ja erikoisesti Helsingistä. Marraskuun 18 päivän lehti kirjoitti suurin, räikein etusivun otsikoin: "Metsissä kärsitään työn ääressä suorastaan nälkää". Kirjoituksessa esitetään metsätyöläisten palkat niin alhaisiksi, etteivät työläiset niillä tule toimeen, vaan 9-tuntisesta ahkerasta raadannasta huolimatta täytyy työläisten turvautua kuntien köyhäinhoitoon. Edelleen otsikoi lehti seuraavissa numeroissa: "Valtion töissä maksetaan nälkähalkkoja". "Ilveily hätäkärsivien ihmisten kustannuksella lopetettava". Lehti muistaa työläisnuorisoakin kertomalla työttömyyden aiheuttamasta rikollisuudesta ja kurjuudesta sen keskuudessa.

Mutta näistä yleisistä kurjuuskuvista ei vielä ainoakaan anna todellista kuvaa työttömien todellisesta tilasta. Joka päivä sattui työvälitystoimistoissa, soppajonoissa ja varatyömailla nälän aiheuttamia pyörtymis- ja sairastumistapauksia, varatyömailla tapahtui melkein joka päivä huonoista työnsuojelulaitteista johtuvia tapaturmia. Työläisperheiden lasten kuolevaisuus lisääntyi nälän ja puuttuvan lääkärinavun johdosta. Mutta *Suomen sosialidemokraatti* ei maininnut ainoallakaan sanalla näistä yksityiskohdista. Sensijaan oli siinä sivumäärin selontekoja joidenkin ministerien vierailuista ja heidän rouviensa päivällisistä herkkuihin ja ruusuineen.

Kirjoitusten yleissävy oli sama: puhuttiin kauniita sanoja, mutta ei ainoassakaan kirjoituksessa sanallakaan kehoitettu työttömiä taisteluun yhä kiihtyvää kurjuutta vastaan. Päin-

vastoin useissa kirjoituksissa kehoitettiin työläisiä rauhallisuuteen ja "odottamaan parempia aikoja".

Toisen kohdan sosdem johtajain työttömyyspolitiikassa muodostivat anomuskirjelmät. Siinäkin he pelasivat silminnähettävää yhteispeliä porvariston kanssa. Näitä anomuskirjelmiä lähetettiin sosdem järjestöjen toimesta useita. Tyydymme mainitsemaan kahdesta tyypillisimmästä tapahtumasta.

Helsingin kaupunginvaltuuston kokouksessa oli helmikuun aikana käsiteltävänä anomus puolentoista miljoonan markan määrärahan myöntämisestä varatöiden järjestämiseksi. Myöskin oli esillä sosdem valtuutetun Salovaaran esitys 10 % palkan korotuksen myöntämisestä varatöissä oleville perheettömille miehille. Sosdem ryhmä äänesti näiden ehdotusten puolesta, mutta tarkoituksellisesti järjesti asian niin, että kokouksesta oli poissa 5 sosialidemokraattia. Saapuvilla olijain oli helppo vähemmistönä ollessaan äänestää näiden ehdotusten puolesta. Tämä kulussientakainen peli jäi suurilta työttömien joukoilta näkemättä eivätkä kommunistiset lehdetkään kylliksi selvästi sitä paljastaneet.

Toinen tapaus. Helmikuun 9 päivänä oli Helsingissä maata käsittävä sosdem johtomiesten pitämä työttömyysneuvottelu. Kokous oli tarkoitettu mainokseksi lähestyvälle puoluekokoukselle ja kesällä suoritettaville valtiollisille vaaleille. Kokous osoitti sosialifasististen johtajain koko maassa harjoittaman "työttömyyspolitiikan" sisällön ja muodon: ruikutuksia, kuvauksia ja kirjelmiä, mutta ei mitään käytännöllistä toimintaa. Bryggari y.m. puhujat tuomitsivat ne työttömien keskuudesta lähteneet vaatimukset, jotka edellyttivät päättäviin toimenpiteisiin ryhtymistä, selittäen, ettei nyt ole varaa sellaiseen. Täytyy odottaa ensin parempia aikoja ja sitten vasta toimia.

Teki kokouksen edustajisto sentään jotakin käytännöllistäkin. Kävi kummarrusmatkalla herrojen valtioneuvoston jäsenen luona. Lähetystö otettiin vastaan ja herrat ministerit olivat kovasti ihmettelevinänsä sitä, että Oulussa varatyöt teetetään soppatöinä.

Herrat lupasivat tarkastaa asiaa.

Sosialifasististen johtajain ja hallitusherrain yhteistyö on tässä silminnähettävä. Ministerit tekivät pikku lupauksia sen vuoksi, että sosdem johtajat voisivat osoittaa työskentelynsä kirjelmien ja lähetystöjen lähettämisessä tuottavan tuloksia. Antamiaan lupauksia eivät herrat aikoneetkaan täyttää. Käynti

muodosti vain yhden näytöksen sosdem johtajiston esittämässä komediassa.

Menettelyiltään röyhkeintä ja häikäilemättömintä työttömyyspolitiikan johtamista olivat kuitenkin Helsingin sosdem paikallisjärjestön järjestämät työttömäin kokoukset työväentalolla. Ne olivat tyypillisiä työttömien "rauhoituskokouksia" poliiseineen, ohraoineen ja diktaattorimaisine puheenjohtajineen.

Varsin kuvaava oli marraskuun 17 päivän kokous. Tässä, niinkuin muissakin kokouksissa, toimivat sosdem järjestöjen etukäteen valitsevat virkailijat. Kokouksessa olijain virkailijaehdokkaista ei otettu kuuleviin korviin.

Kokoukseen ei oltu nyt kutsuttu selostajaksi sosdem puolueen johtopomoja, monimiljonääri, liikemies Tanneria tai lääkäri Ryömää, jotka jo aikaisemmillä edesottamisillaan olivat mustanneet itsensä Helsingin vasemmistotyöläisten silmissä. Nämä porvarillisen hyvinvoinnin ja rasvaisen ruokapöydän äärestä lähteneet herrat olisivat huonosti täyttäneet paikansa nälkäisten ja repaleisten työttömien "rauhottajina". Selostajaksi oli kutsuttu nuoremman kaartin mies, "vasemmistolaiseksi" itseään kuuluttava Gay Sundström. Tämä herra puhui työläisille suunnitelmataloudesta, johon puhujan mielestä on mentävä järjestelmällisesti, siten ettei sen toteuttamisella aiheuteta yhteiskunnalle lisää kärsimyksiä. Edelleen S. selosti, että se osa voitosta, mikä nyt menee kapitalistien taskuun, käytettäisiin yhteisön (?) hyväksi. "Tämä voi tapahtua joko palkkojen korottamisena tai sosiaalista huoltoa varten varattujen rahastojen kartuttamisena. Keinona suunnitelmatalouteen on ensinnäkin pankkien kontrolli ja verotusjärjestelmän uusiminen." Puhujalle sateli useita kysymyksiä siitä, miten hän aikoo kontrolloida pankkeja ja miten hän luulee herrojen tehtailijain luopuvan vapaaehtoisesti voitoistaan "yhteisön" hyväksi. Näihin kysymyksiin ei S. osannut vastata. Ja se on luonnollistakin, sillä puheet suunnitelmataloudesta olivatkin tarkoitetut vain palturiksi.

Kokouksessa olleet työttömät vastasivat kysymyksiin. Osoittivat, että Sundströmin höpinä suunnitelmataloudesta kapitalismin vallitessa on utopiaa. Ei voida olettaa, että herrat vapaaehtoisesti luopuvat voitoistaan tai että pankkiirit suostuvat alistamaan liiketoimintansa kontrollin alaiseksi. Niin kauan kun kapitalisteilla on hallussaan tuotantovälineet, tehtaat, raha ja valtiovalta, ei perinpohjaista muutosta työläisten elämään kos-

kaan saada. Eräs puheenvuoron käyttäjä sanoi: "Nytkään ei meiltä nälkä lopu, jos emme ota herroilta työtä ja leipää." Näillä tosiasioilla kumosivat työläiset "korkeastioppineena marxilaisena" itseään pitävän Sundströmin, jonka esittämillä teorioilla oli tarkoituksena johtaa työttömien ajatukset pois asian ytimestä, sen hetken käytännöllisestä taistelutehtävästä työn ja leivän puolesta. Työttömät esittivät vaatimuksen katu-mielenosoituksen järjestämisestä. Sosdem puheenjohtaja eväsi vaatimuksen "asiaankuulumattomana" ja lopetti kokouksen.

Seuraavassa kokouksessa 8/XII puhui kaupunginjohtaja, tunnettu fasisti Tulenheimo. Aito porvarilliseen liikemiesmäiseen tapaan ruikutti hän huonosta ajasta selittäen, ettei yleismaailmallinen pula ole jättänyt Suomeakaan rauhaan. Tulenheimo myönsi, että varatyömäärärahoja on ollut pakko supistaa. Tämän porvaristonkin edustajan oli epäsuorasti myönnettävä, että pulan kourissa kiemurteleva kapitalismi on erääksi tärkeimmäksi ulospääsykeinokseen ottanut työläisten elinehtojen alaspainamisen.

Tämän herran esitys nosti suuttumuksen myrskyn työttömien keskuudessa. Puhujat esittivät puhevuoroissaan, että koska järjestelmä on niin huono kuin miksi sen Tulenheimokin osoittaa, pitää järjestelmää muuttaa. Työttömät, kurjuudessa elävät ihmiset, alkavat jo menettää malttinsa. Apua on saatava välittömästi ja nyt heti. Kokouksessa vallitsi selvällä luokkataistelukannalla oleva henki. Hyvähuudoin tervehdittiin jokaista fasistijärjestelmän kukistumisen kannalla olevaa puhujaa. Ja niitä oli useita. Puheenjohtaja koputteli raivoisana nuijaa pöytään vaatién puhevuorojen keskeyttämistä. Työttömät vaativat uuden puheenjohtajan valitsemista joukon keskuudesta. Runsaslukuisesti edustettuna ollut fasistinen poliisi tuli nyt sosdem herrojen avuksi ja hajoitti kokouksen. Poliisipamppujen edessä salista poistuvat työttömät lauloivat vallankumouksellisia lauluja.

Helmikuussa oli uusi työttömien kokous. Puhujana esiintyi tohtori Helo, joka totesi, että työttömyystilanne on samanlainen kuin vuosi sitten ja että viimeisten kahden vuoden aikana on yleisten töiden määrärahoja vähennetty 500 miljoonalla markalla. Puhuja "arvosteli" valtion työttömyyspolitiikkaa ja lopetti puheensa ehdotukseen, että "työttömyyden torjumiseen otettaisiin varoja vanhuus- ja työttömyysrahastosta".

Työttömät arvostelivat Helon selostusta ankarasti. Heidän

taholtaan paljastettiin sosdem työttömyyspolitiikka: järjestetään merkityksettömiä kokouksia ja avuttomia kirjelmiä, mutta päättävä joukkotoiminta lamautetaan, ehkäistään, työttömien toiminta pysytetään porvariston hyväksymällä asteella. Kokouksen apulaisjohtajina toimivat nytkin sosdem johtajain sinne kutsumat poliisi- ja ohranalaumat, jotka suorittivat ohranointiaan työttömien keskuudessa. Puheenjohtaja mielivaltaisesti lopetti kokouksen ensin naputeltuaan kiinni sosdem järjestöjen tekemät päätökset. Kokouksen esittämiä muutoksia ja käytännöllisen toiminnan vaatimuksia ei otettu huomioon.

Näin jatkui koko talven. Tämän kieron ja demagogisen pelin sekä vallankumouksellista työväenliikettä vastaan harjoitetun terrorin avulla onnistui Suomen porvaristo taas selviämään tilanteesta. Suurempia myönnytyksiä ei sen tarvinnut työttömien joukoille antaa. Vieläpä osittain huononnettiinkin varatyöläisten asemaa. Ja tämä on hyvin suurelta osalta sosialifasististen johtajain ansiota.

Nyt emme kuitenkaan saa tehdä sellaista johtopäätöstä, että vallankumouksellista taistelua työttömien keskuudessa ei olisi ilmennyt. Jo kokousselostusten yhteydessä meille selvisi, että vallankumouksellista taistelumielialaa työttömien keskuudessa on. Suomen kommunistisen puolueen vaikutus tuntuu ja puolueella on suuret mahdollisuudet johtaa työttömyydestä ja fasistisesta terrorista kärsivät työläisjoukot avoimeen, päättävään taisteluun työn ja leivän puolesta, taisteluun fasistisen valtakomennon murskaamiseksi.

Työttömien taisteluhalu ja SKP:n vaikutus tuli selvästi näkyville kesällä 1932 olleen Helsingin soppatyöläisten lakon yhteydessä. Kaupungin herrat sosdem johtajain suostumuksella ja välittömällä avustuksella järjestivät työttömille joukoille mahapalkkajärjestelmän, pakkotyön laillistetun muodon. Työttömien oli viikko kerrallaan tehtävä kaupungin töitä ilmaiseksi — vastikkeeksi annettiin kerran päivässä laihaa keittoa. Tällaisia töitä teetettiin kesä-syyskuun aikana. Tulenheimon ilmoituksen mukaan "säästi" kaupunki täten useita kymmeniätuhansia markkoja.

SKP:n ja nuorisoliiton taholta alettiin voimakas agitatio tätä pakkotyömenetelmää vastaan. Se sai työttömien keskuudessa vastakaikua. He vastasivat puolueen esittämään tunnukseen jäämällä pois työstä. Ensimmäisen viikon ajalla jäi nel-

jäsentuhannesta ilmaiseen työhön määrätystä työttömästä työhön ainoastaan noin 90. Seuraavien viikkojen aikana jatkui lakko. Kun otetaan huomioon, että lakkoon lähteneiltä otettiin pois työttömyysavustus, että heidän keskuudessaan hääräsivät ohranajoukot toimeenpannen vangitsemisia ja että sosdem lehdistö jatkuvasti vainosi lakkoon osallistuneita, voidaan tätä pitää saavutuksena puolueen johtaman joukkoliikkeen alalla. Jatkuvan lakkomielialan kasvun johdosta oli kaupungin herrojen pakko lopettaa tämä mahapalkkajärjestelmä ja ryhtyä taas muita kuristamistoimenpiteitä käyttäen "säätämään". Sosdem herroillekin muuttui ääni kellossa: selittivät muka aina olleensa tätä kiristystä vastaan.

Lakon käytännöllisessä johtamisessa puoluejärjestö teki useita virheitä. Yhteys puolueen ja nuorisoliiton kanssa oli heikko. Propagandaa lakon hyväksi ei aloitettu aikanaan. Työttöminä olevat puolueen jäsenet eivät läheskään kaikki osallistuneet ilmaisiin töihin ja sitä tietä lakon johtamiseen itse paikalla. Myöskään ei kyetty lakkoon lähteneitä työttömiä saamaan mielenosoitukselle työnvälitystoimistoihin, vaatimaan poisotettujen työttömyysavustusten takaisin palauttamista.

Paitsi tätä suurempaa työttömien keskuudessa tapahtunutta esiintymistä järjesti puolue esiintymisiä kokouksiin, työnvälitystoimistoihin j.n.e. SKP:n lehdistö paljasti kirjoituksissaan sosdem johtajain "työttömyyspolitiikan" ja kutsui työttömiä taisteluun SKP:n tunnusten pohjalla. Tämä työttömien taistelun johtaminen ei kuitenkaan aina tapahtunut kylliksi päätävästi eikä joukkoja mukaan kutsuvasti. Puolueen paikalliset järjestöt ja työttöminä olevat puolueen jäsenet eivät kyenneet riittämättömän johdon ja oma-alotteisuuden puutteen vuoksi kehittämään työttömien keskuudessa olevaa suuttumusta ja taistelumielialaa päättävän taistelun järjestämiseksi fasistiko-mentoa vastaan. Työttömien kokoukset olisi pitänyt valloittaa sosialidemokraattisilta johtajilta, työttömien vaatimuksista olisi pitänyt tulla kokousten päätöksiä ja niiden puolesta olisi pitänyt lähteä ulos kadulle, ulos seinien sisältä ottamaan herroilta työtä ja leipää. Tämä on tärkein SKP:n näistä kokouksista saama opetus. Myöskin muita työttömien esiintymisiä olisi voitu ja pitänyt järjestää työnvälitystoimistoissa, soppajo-noissa j.n.e.

Riittämättömästi käytettiin myös hyväksi alhaaltapäin syn-

tyvää yhteisrintamaa vasemmistomielipiteitä omaavien ja sosiaalidemokraattisten työläisjoukkojen välillä. Sosdem johtajain politiikka suututti rehellisiä sosdem työläisiäkin. Osalle heistä alkoi jo selvitä "johtajain" harjoittama petospolitiikka. Ja tällaiset rehelliset työläiset olivat myös *toiminnan* kannalla. Se ilmeni esim. helmikuussa pidetyssä järjestyneiden sosdem työläisten kokouksessa. Siellä sosdem työläiset ehdottivat nälkämärssien järjestämistä, nälkämärssien, joita sosialifasistinen johtajisto vastustaa ja pelkää, sillä ne ovat joukkoesiintymisiä vallitsevaa järjestelmää vastaan. Nämä sosdem työläisten taholta tulleet ehdotukset ovat osoituksena SKP:n asettaman tunnuksen, yhteisrintaman muodostamisen alhaaltapäin, suurista toteuttamismahdollisuuksista.

Viimevuosien antamat arvokkaat kokemukset ja opetukset työttömien toiminnan järjestämisestä ja sosdem johtajain politiikan paljastamisen ehdottomasta tarpeellisuudesta ovat SKP:lle suuriarvoisia. Niistä on opittava ja tehtyjen virheidensä ja laiminlyöntien jatkuvalla korjaamisella jatkettava työtä työttömien keskuudessa. Ainoastaan sitkeällä työllä voidaan sosdem vaikutus voittaa ja työttömät nostattaa aktiiviseen taisteluun nykyistä valtakomentoa vastaan.

Lyyli

PUNAINEN APU TAISTELUSSA VANKILASSA OLEVIEN TOVERIEN PUOLESTA FASISTISTA PYÖVELIKOMENTOA VASTAAN

Talvella 1932 raivosi Tammisaaren pakkotyölaitoksessa kulkutautiepidemia, jonka selitettiin olevan muka influenssaa mutta joka tosiasiassa oli lavantautia. Kun Punainen Apu sai tiedon, että n. 80 toveria on sairastunut tuohon salaperäisesti ilmaantuneeseen tautiin, koetti se saada aikaan joukkoesiintymisiä vankilan ulkopuolella. Se m.m. osaltaan vaikutti, että eri puolilta maata lähetettiin lähetystöjä vankilaviranomaisten puheille vaatimaan selvitystä taudin syistä, tietoja sairashoidosta Tammisaassa ja yleensä toverien asemasta siellä, sekä esittämään tiukkoja vaatimuksia poliittisten vankien olojen parantamiseksi. Sen lisäksi Vankien Toveriryhmien välityksellä ja julistuksia levittämällä tiedoitettiin suurille joukoille tovereiden asemasta vankilassa ja selostettiin sairastumisen syitä. Vankilassa murhattujen viiden toverimme hautajaistilaisuudet muodostuivat suuriksi joukkomielenosoituksiksi.

Tamperelaiset toverit olivat monituhatlukuisesti saapuneet hautausmaalle toveri Tuomirannan hautajaistilaisuuteen saattamaan toveriaan viimeiselle matkalle ja samalla mielenosoitukselle fasistisia murhaajia vastaan. Puhuja, toveri Renfors, ei ehtinyt vielä kunnolla alottaa puhettaan, kun poliisit hyökkäsivät ja alottivat pampituksen. Eräs tamperelainen työläinen kertoo, että "ratsupoliisit hyökkäsivät hurjasti yli hautojen, niin että ristitkin vaan ratisivat murskaantuessaan hevosten kavioissa". Puhuja ja pari muuta henkilöä pidätettiin. Väkijoukko pani hurjasti vastaan, tyrkkäsi yhden poliisin hautaan, vaati puhujaa vapautettavaksi ja huusi: "Jos puhuja viedään, niin me tulemme kaikki!" Eräs tyttö löi poliisia nenälle, niin että poliisilta putosi kapula, jolla hän oli aikonut juuri antaa iskun tytölle. Poliisit hakkasivat ihmisiä pampuilla oikein.

seyniläiseen malliin, ensin hautausmaalla ja sitten hautausmaan ulkopuolella. Tämä poliisien menettely ja "hautojen pyhittämistilaisuus" teki hautausmaalla olleisiin ihmisiin toisenlaisen vaikutuksen kuin virkavalta luuli; monet sanovat, että se tilaisuus teki heistä vallankumouksellisia.

Toveri Sorjosen hautaustilaisuudessa Helsingissä oli saapuvilla noin kolmisentuhatta henkeä. Kulkueessa laskettiin olevan 2.500. Haudalla puhuttiin Punaisen Avun ja vankilatoverien puolesta ja suoritettiin muutakin ohjelmaa. Samoin levitettiin julistuksia. Vasta kulkueen takaisin palatessa hajotti poliisi kulkueen.

Sörnäisten kuritushuoneelta karanneen ja poliisien Vehkalahdella murhaaman toveri Vepsäläisen hautaustilaisuus Helsingissä muodostui valtavaksi. Hautauspäivän edellisenä iltana jakoi Punaisen Avun paikallinen komitea ympäri kaupungin julistuksia, joissa sanottiin:

"Fasistimurhaajain uhrin, tov. Vepsäläisen hautaus. Vehkalahdessa suoritettussa ihmisjahdissa surmiensa saaneen työläisen, toveri Vepsäläisen hautaus tapahtuu Malmilla sunnuntaina, tämän kuun 23 p:nä. Työläiset! Pankaamme vastalauseemme fasistiverikoirien työläistovereitamme vastaan kohdistuvan yltyvän murhavimman johdosta. Näyttäkäämme vallassaoleville työväenluokan horjumattomuus hirveästä luokkaterrorista huolimatta sekä osoittakaamme taistelussa kunnioittavamme toveri Vepsäläisvainajaa yhtenä rehtinä taistelijana. Kokoonnumme mainittuna päivänä kulkuetta varten Harjun ruumishuoneen luo, josta lähdetään hautausmaalle klo 12. Saapukaa joukolla. Puna-avun Uudenmaan piirin komitea."

Jo lähtöpaikalle Harjun ruumishuoneen luo oli kerääntynyt arviolta noin 4—500 ihmistä. Matkan varrella liittyi paljon lisää. Edelleen tuli väkeä Malmilta, Tapanilasta, Pakinkylästä y.m. Ruumishuoneen luona oli jo kaksi tuntia ennen ilmoitettua lähtöaikaa poliisilaitoksen suuri auto, "Musta Maija", ja komennuskunta jalka- ja ratsupoliiseja. Lisäksi oli pääohrana Iso-Mäkelä sakkineen saapuvilla. Poliisi veti ketjun Aleksis Kiven kadun poikki siinä tarkoituksessa, että estäisi keitään muita kuin omaisia ja kantajia pääsemästä kulkueeseen. Poliisi laski vain 20 henkilöä ruumisvaunujen perään. Mutta poliisiketjusta huolimatta yhtyi kulkueeseen heti lukuisasti väkeä suuren joukon kiertäessä yhden asuntokorttelin ja poliisiketjun ja siten liittyen mukaan. Kulkueen oltua noin 10 minuuttia liikkeellä hyökkäsivät poliisit ja katkaisivat kulkueen sanoen, että nuo riittävät kyllä omaisiksi. Mutta joukko ryntäsi eteenpäin. Kolmasti

yritytti poliisi pysäyttää kulkueen, mutta väkijoukko mursi kolminkertaisen poliisiketjun ja vyöryi eteenpäin. Nyt poliisit ja ohranat ajoivat autoilla kulkueen edellä hautausmaalle, ja ruumissaaton tultua hautausmaan portille olivat kaikki portit sulettu ja koko hautausmaa ohra- ja poliisiketjun piirittämä. Portista laskettiin sisälle ruumisvaunut, kantajat ja läheiset omaiset. Kaikilta muilta tovereilta tiedusteltiin tarkoin, mitä varten he hautausmaalle aikovat eikä laskettu portista sisälle. Kuitenkin tästä huolimatta meni hautausmaalle aidan yli väkeä, niin että haudalla oli yleisöä noin 2000 henkeä. Vielä hautausmaalla poliisit ja ohra raahasivat useita henkilöitä väkisin ulos. Hautausmaan aidan ulkopuolella oli koko hautausmaailaisuuden ajan paljon enemmän väkeä kuin mitä hautausmaalle onnistui pääsemään. Hautaustoimitus alkoi. Se sai rauhassa tapahtua siihen asti, kun alettiin laskea Punaisen Avun seppelettä. Seppelettä laskeva toveri ehti lukea ainoastaan sanat: "Vaikka ajojahti käy ja jalon riistan nuo herjat hirttoirengit heistä saa ja vaikka sotaoikeus ne oitis linnan vallin alla ammuttaa, niin kumous se elää sittenkin", niin silloin Malmin piirin nimismies ryösti häneltä seppeleen sanoen: "Minä otan tämän" ja ohra Iso-Mäkelä tarttui kiinni seppeleen laskijaan sanoen: "Ja minä korjaan tämän". Näin he suorittivat saaliinjaon. Kansa huusi: "Alas haudanhäpäisijät", "Alas poliisi- ja ohranakoirat!" Hautajaistilaisuutta jatkettiin. Esitettiin joukkolausuntoa. Poliisit keskeyttivät, kansa huusi: "Jatkakaa!" Lausujat jatkoivat. Kaksi kertaa poliisit keskeyttivät. Väkijoukon vaatimuksesta lausujat jatkoivat edelleen, kunnes kolmannella kerralla poliisit pamppujen kanssa keskeyttivät lausunnan. Väkijoukko alkoi laulaa *Kansainvälistä*. Silloin hyökkäsi koko poliisilauma pamppuinensa työläisten päälle ja hakkasivat minkä kerkisivät työläisten huutaessa vastalauseita ja "alas"-huutoja poliiseille. Väkijoukko tuli järjestyneissä riveissä takaisin hautausmaalta kaupunkiin.

Toveri Ilosen hautajaisissa Viipurissa, jossa oli tuhatlukuisen työläisjoukko, sai Punaisen Avun edustaja laskea seppeleen haudalle ja lukea seppeleen nauhoissa olevan kirjoituksen. Tämän jälkeen hänet kuitenkin heti pidätettiin sekä seppeleen nauha kirjoituksineen takavarikoitiin. Toveri sai istua Viipurin ohranassa kaksi viikkoa, jossa häntä pahoinpidellen koetettiin pakottaa tunnustamaan, kuka oli hänet lähettänyt Helsingistä seppelettä tuomaan, sekä vaadittiin häntä lukemaan

ohranoille nauhoissa ollut teksti. Toverimme vastatessa tähän, että hän on sen lukenut haudalla ja täällä hän kieltäytyy sitä lukemasta, joutui hän uudelleen pahoinpitelyn alaiseksi. Ohrain oli pakko vapauttaa hänet. Myöhemmin hän sai linnatuomion tästä "rikoksestaan".

Talvella 1932 alotti toveri Äikiä nälkälakon Sörnäisten kuritushuoneella. Toveri Äikiä oli ollut kauan aikaa nälkälakossa ennenkuin siitä saatiin tieto. Tiedon saatuaan Punainen Apu antoi heti seuraavan julistuksen:

"Onko toveri Armas Äikiä jo murhattu? Viestit kertovat, että toveri Armas Äikiä on ollut jo kaksi viikkoa syömälakossa Sörnäisten kuritushuoneessa. Hän on tähän vangin viimeiseen keinoon ryhtynyt pelastaakseen itsensä mielipuolisuuden yöstä, johon hänet aiotaan syöstä erinäisin kidutuskeinoin. (M.m. häntä on pidetty kokonaan eristettynä jo yli kaksi vuotta). Tämä ei vielä pyöveille riitä, vaan toinen toistaan seuranneilla rookirangaistuksilla koetaan loppu hermosto ja voimat murtaa. Tästä hivuttavasta kidutuksesta on hän päättänyt tehdä lopun. Ennemmin kuolla kuin tulla mielipuoliseksi. Jo kaksi viikkoa on hän taistellut elämän ja kuoleman välillä julmia vankilapyöveleitä vastaan, jotka nenän kautta kumiletkun avulla kauheasti rääkäten väkisin häntä "syöttävät".

Toverit! Äikiän urhoollinen taistelu pyöveleitä vastaan kuolema silmien edessä velvoittaa meitä rientämään hänen avukseen. Vankilan portille vaatimaan pelastusta toverille! Hänen vaatimuksiinsa on suostuttava. Toveri Äikiän ja kaikkien työläisvankien ja koko työväenluokan puolesta valkoista pyövelikomentoa vastaan! **K o v a k o v a a v a s t a a n !** Punaisen Avun Keskus."

Huolimatta työajasta saapui paikalle 2—300 henkeä. Näistä osa meni vankilan portille vaatimaan päästä tapaamaan Äikiä. Sisälle laskettiin vain yksi Äikiän omainen, mutta kun hän kieltäytyi noudattamasta vankilaherrojen vaatimusta, että hänen piti kehoittaa Äikiää luopumaan lakostansa, estettiin häneltäkin tapaaminen eikä suostuttu antamaan tietoja Äikiän kohdalosta. Tästä joukkojen liikehtimisestä oli kuitenkin se hyöty, että tov. Äikiä ja samaan aikaan nälkälakossa ollut toveri Huhtala voittivat lakkonsa sataprosenttisesti.

Heinäkuun 11 p:nä 1933 alkoi Tammisaaren pakkotyölaitoksella poliittisten vankien nälkälakko. Kolme päivää myöhemmin yhtyivät Hämeenlinnan keskusvankilassa olevat poliittiset naisvangit myöskin siihen. Nälkälakon puhjettua Punainen Apu puolueen avustuksella ryhtyi järjestämään laajaa joukkoliikehtimistä kautta maan. Lähetystöjä kävi hallitusherrojen puheilla vaatimassa tietoja vankilassa olevien tovereiden kohdalosta, joita tietoja herrat kuitenkin kieltäytyivät antamasta,

aikoivat vaikenemisella tukahduttaa toverien alottaman taistelun. Punainen Apu antoi useita julistuksia, sekä maata käsitäviä että paikallisia, ja täten saatiin tämä tovereiden jättäläiskamppailu suuren yleisön tietoon. Siitä oli seurauksena, että vaitiollisten porvari- ja noskelehtienkin oli pakko ruveta vihdoin jotakin asiasta puhumaan. Joka päivä tiedoitti Helsingin paikallinen Punaisen-Avun komitea lentolehtisillä nälkälakon vaiheista. Eräessä näistä sanottiin:

”Tammisaaressa ja Hämeenlinnassa 600 poliittista vankia syömälakossa. Lehdet vaikenevat. Sosdem lehdetkin. Jo 7 p. monet kuolemaisillaan. Kuolevia pahoinpidellään. Kaduille murhaajia vastaan! Puna-avun Helsingin komitea.”

Nälkälakon yhteydessä järjesti Punainen Apu mielenosoitustilaisuuksia vankilakomentoa ja fasistista terroria vastaan, joista mainittakoon heinäk. 15 p:nä Sörnäisten apteekin luona Hämeentiellä tapahtunut mielenosoitustilaisuus. Kaksi nuorta toveria puhui. He selittivät kiristyvää fasisti- ja vankilatorroria ja kehoittivat työläisiä tiivistämään rivejensä kärjistyvää fasistihyökkäystä vastaan. Noin kymmenisen minuuttia saatiin rauhassa jatkaa kokousta ennenkuin poliisit ja ohranat autoineen saapuivat paikalle. Joukko alkoi laulaa ”Riistäjät ruoskaansa selkäämme soittaa” ja huusivat tunnuksia. Nuori tyttö, joka oli esiintynyt toisena puhujana, pidätettiin ja häntä puolustamaan rientäneistä tovereista lisäksi pidätettiin poliisien ja väkijoukon yhteenoton jälkeen kolme. Poliisien viessä tyttöä autoonsa huudettiin hänelle joukosta: ”Älä luovu taistelusta, yhdy nälkälakkoon.” Tyttö vastasi raikuvalla äänellä: ”Toverit, koska meidät tässä tilaisuudessa pidätettiin, niin me myöskin julistamme nälkälakon. Olemme yhtyneet nälkälakkoon. Jatkakaa, toverit, taistelua!”

18 p:nä oli Helsinginkadulla Fleminginkadun kulmauksessa järjestynyt mielenosoitustilaisuus. Väkeä oli 5—600 henkeä. Laulettiin ”Riistäjät ruoskaansa selkäämme soittaa” ja eräs toveri piti lyhyen puheen. Puhujan aikoi poliisi pidättää, mutta joutuikin häviölle, sillä hän toveriensa avustamana antoi poliiseille päihin ja pääsi pujottautumaan joukkoon. Poliisin pamppuineen hajottaessa mielenosoitusta laulettiin *Kansainvälinen*.

Useita suurempia tai pienempiä tilaisuuksia oli nälkälakon aikana eri puolilla kaupunkia. Myöskin työpaikoilla keskusteltiin syistä, mitkä olivat johtaneet toverit nälkälakkoon, sekä

oiottiin niitä valheita, joita porvari- ja noskelehdet vanki-
lassa olevien tovereiden taisteluista kirjoittelivat.

Näin Suomen Punainen Apu ankarasta lahtariterrorista huolimatta pyrkii järjestämään joukkotaistelua fasistista terrorikomentoa vastaan ja poliittisten työläisvankien puolesta.

Moprilainen

SUOMEN VALLANKUMOUKSELLESTÄ MAANALAISET LEHDISTÖSTÄ

Sanomalehdistö on eräs luokkataistelun järeimpiä aseita. Sen avulla muokataan laajojen joukkojen mielipiteitä ja järjestetään niitä taisteluun. Työväenluokan vapaustaistellulle ja työväenliikkeen kehitykselle on sillä valtava merkitys. Toveri Lenin kuvaa hyvin sattuvasti *Iskrassa* v. 1901 julkaisemassaan kirjoituksessa sanomalehdistön merkitystä vallankumoukselliselle liikkeelle:

”Ilman lehteä ei ole mahdollista se järjestelmällinen periaatteellisesti lujan ja monipuolisen propagandan ja agitation suoritus, joka muodostaa vakinaisen puolueen päätehtävän.”

Samassa kirjoituksessaan Lenin määritteli poliittisen lehden osuuden seuraavasti:

”Lehden osuus ei rajotu kuitenkaan yksinomaan poliittiseen kasvatukseen ja liittolaisten mukaan vetämiseen. Lehti ei ole ainoastaan kollektiivinen propagandisti ja kollektiivinen agitaattori, vaan se on myös kollektiivinen organisaattori...” ”Lehden avulla ja sen yhteydessä muodostuu itsestään pysyväinen organisaatio, joka ei suorita yksinomaan paikallista, vaan myöskin säännöllistä yleistä työtä, opastaen jäseniään seuraamaan tarkkaavaisesti poliittisia tapahtumia, arvioimaan niiden merkitystä ja vaikutusta väestön eri kerroksiin, muokkaamaan määrätietoisesti keinoja, joiden avulla vallankumouksellinen puolue vaikuttaa näihin tapahtumiin.”

Tämän Leninin arvion on Suomenkin vallankumouksellisen liikkeen kokemus osottanut täysin oikeaksi. Puolueen aatteellisen taistelun johtajana, työtätekevien joukkojen ja niiden käytännöllisen taistelutoiminnan järjestäjänä on SKP:n lehdistöllä koko sen olemassaolon 15-vuotiskaudella ollut erikoisen suuri merkitys.

Vuoden 1918 vallankumouksen jälkeen valtasivat noskelaisjohtajat käsiinsä kaikki työväen sanomalehdet ja kirjapainot. V. 1918 perustetun SKP:n oli ensi alussa turvaututtava yksin-

omaan maanalaiseen kirjallisuuteen ja lehdistöön kommunismin aakkosten selittämiseksi Suomen työväenluokalle, sen irrottamiseksi sosialidemokratian vaikutuksen alaisuudesta ja työtätekevien järjestämiseksi puolueen ympärille.

Jo kesällä 1918, ennen SKP:n perustamista, alkoi Neuvosto-Venäjällä ilmestyä vallankumouksen kärsimän tappion vuoksi emigratioon joutuneiden työväenliikkeen johtavien toverien toimesta teorettinen kommunistinen viikkojulkaisu *Kumous*, joka puolueen perustamisen jälkeen tuli sen äänenkannattajaksi. Sitä levitettiin, paitsi suomalaisten keskuuteen Neuvosto-Venäjällä, myöskin Suomeen. Se oli ensimmäinen kommunismin propagandisti ja agitaattori Suomen työväenluokan keskuudessa. *Kumous* ilmestyi vuoteen 1921 saakka.

Marraskuun 26 p:nä 1920 ilmestyi ensimmäinen numero Suomen kommunistisen puolueen pää-äänenkannattajaa, *Proletaaria*. Se asetti tehtäväkseen: olla yhdyssiteenä, joka liittää solut ja johdon katkeamattomasti ja elävästi toisiinsa, edistää puolueen ja suurten työväenjoukkojen läheistä vuorovaikutusta, suuntaa iskunsa kaikkia esiintyviä vihollisia vastaan, ilmestykseen ne mistä hyvänsä, osoittaa ja selvittää kapitalismin kukistamisen ja neuvostovallan muodossa toteutetun työväen diktatuurin ainoaksi keinoksi köyhälistön vapauttamiseksi riistosta ja sorrosta, jonka vuoksi työväen on välittömästi varustauduttava aseelliseen kamppailuun, kutsuen kaikkia tietoisia proletaareja kommunistisen puolueen riveihin. Tätä samaa taisteluohjelmaa noudattaen ilmestyy *Proletaari* jatkuvasti. Vuoden 1933 loppuun mennessä oli *Proletaaria* julkaistu 69 numeroa.

V. 1920 ilmestyi Ruotsissa suomenkielinen teorettinen kommunistinen aikakauslehti *Viesti* sekä sanomalehti *Revontulet*. Niitä levisi huomattavia määriä myöskin Suomeen.

Lehtien lisäksi julkaistiin suuri määrä eri kysymyksiä käsitteleviä lentokirjasia, m.m. yli 100 kappaletta sarjajulkaisuja ja puolueen maanalaisia julistuksia, joista osa painettiin Suomessa puolueen maanalaisessa kirjapainossa.

Tähän aikaan levitetty maanalainen puoluekirjallisuus suoriitti tienraivaajan osaa kommunismin ensimmäisten aakkosten selittämisessä Suomen työväenluokalle, sen irrottamisessa sosialidemokratian vaikutuksen alaisuudesta sekä puolueen organisatooristen tukikohtien rakentamisessa Suomen työväenluokan keskuuteen. Alkuajan kirjallisuuden suurimpana vir-

heenä oli "vasemmistolainen" äkkijyrkkyys, joka ilmeni esim. valtiollisten vaalien boikottina, siinä, että annettiin aseellisen ja suoran toiminnan tunnuksia, mutta joukkojen käytännöllisen toiminnan ohjaus jäi taka-alalle jne. Kommunismin periaatteita selviteltiin. Valkoiseksi muuttunutta sosialidemokratiaa vastaan käytiin kiivasta taistelua.

Vuoden 1919 jälkeen alkoi muodostua julkinen vasemmistolainen sanomalehdistö, joka jatkuvasti laajeni. Ensimmäisenä alkoi ilmestyä *Sosialistinen aikakauslehti*, joka lakkautettiin v. 1923. STP:n aikana ilmestyi useita lehtiä. Sen hajoittamisen jälkeen ilmestyi vv. 1924—30 kaksi 6-päiväistä ja neljä 3-päiväistä sanomalehteä sekä lisäksi nuoriso-, nais-, pioneeri-, urheilu-, ammatillisia y.m. lehtiä, joiden painokset nousivat huomattaviin lukuihin. Niiden avulla puolue sai äänensä kuululle, esitetyksi omia tunnuksiaan joukoille ja johdetuksi niiden taistelua. Mutta aina ja kaikissa kysymyksissä ei niissä tähän aikaan tapahtuvan puolueen legaalisuuteen maatumisen vuoksi selvästi esitetty puolueen kantaa eri kysymyksissä. Lahtariterrori vaikutti myöskin, että monessa tapauksessa puolueen linjaa oli esitettävä peitetysti ja varovasti, mikä vei puolalaisuuteen ja usein vakaviin virheisiin. Ei riittävästi ymmärretty lehtien toimitusten opportunistisista toimittaja-aineksista puhdistamisen välttämättömyyttä eikä käyty siihen tarpeeksi tarmokkaasti käsiksi.

Lehdistö joutui lahtarien ankaran vainon kohteeksi. Lehtien vastaavat toimittajat saivat jatkuvasti ankaria vankeustuomioita. Lehdille mätkittiin huimia sakkoja, niitä lakkautettiin pitkiksi ajoiksi ja näin koetettiin taloudellisestikin estää niiden ilmestyminen. Siinä ei porvaristo kuitenkaan onnistunut. Työläiset luovuttivat osan pienistä palkoistansa lehtiensä tukemiseksi, tuomiotaan "lusivan" vastaavan toimittajan tilalle astui toinen. Lakkautetun lehden tilalle perustettiin uusi, toisella nimellä. Näin käytiin ankaraa kamppailua julkisen lehdistön säilyttämisen puolesta.

Julkinen vasemmistolainen lehdistö suoritti kunnioitettavan päivätyön Suomen työväen keskuudessa julkisen vallankumouksellisen liikkeen kehittämässä, sen luokkatietoisuuden selventämisessä, työläisten vetämisessä kommunistiseen vaikutuspiiriin, Neuvostoliiton tunnetusitekemisessä j.n.e.

Tähän aikaan, jolloin erikoista tarvetta maanalaisen lehdistön kehittämiseen ei tunnettu, julkisen lehdistönkin kautta

kun voitiin puhua, kommunistisen puolueen maanalainen lehdistö oli, varsinkin kapitalismin suhteellisen vakaantumisen kaudella v:sta 1923 alkaen aina 1930:een saakka, hyvin pieni. Silloin julkaistiin puolueen noin kerran kahdessa kuukaudessa, usein harvemminkin, ilmestyvää pää-äänenkannattajaa, *Proletaaria*. Vaikka sitä levisikin verraten laajalle, ei se harvoin ilmestyvänä ja raskaan sisältönsä vuoksi jaksanut kohota puolueen laajojen jäsenjoukkojen työtä kiinteästi ohjaavaksi lehdeksi. Kuitenkin *Proletaarilla* puolueen yleisen linjan osottajana oli jo silloin huomattava merkitys. Se oli ainoana lippuna, jossa puolueen kasvot tulivat selvästi näkyviin, varsinkin kun vuosien 1925—28 aikana ei puolueen nimissä annettu julkistuksia muuta kuin aivan harvoissa tapauksissa.

Jatkuvasti ilmestyi kommunistisen nuorisoliiton v. 1924 perustettu maanalainen pää-äänenkannattaja *Nuori kommunisti*. Sen painosmäärä oli pieni ja ilmestyi se vahoilla monistettuna n. 16—24 sivuisena puolen konekirjoitusarkin kokoisena kerran kuussa. Se oli tienraivaaja kommunistiselle nuorisoliitolle ja liiton aktiivisia ohjaava lehti. *Nuori kommunisti* pyrki — ja usein siinä aikalailla onnistuikin — antamaan suuntaa liiton jäsenistölle nuorisojoukkojen mobilisoimiseksi yleisiin kamppailuihin ja ohjeita julkisen nuorisotoiminnan järjestämisessä. *Nuoren kommunistin* peruspuute oli se, ettei se julkisen toiminnan ohjauksen rinnalla pyrkinyt ohjaamaan nuorison itsenäisten taloudellisten taistelujen järjestämistä ja nuorisovaatimusten esillevetämistä siihen aikaan käydyissä suurissa taloudellisissa taisteluissa ja järjestelmällisesti johtamaan todella kommunistisen nuorison joukkojärjestön rakentamista.

Vielä julkaistiin kerran kuussa ilmestyvää monistettua puolueen sotilasjaoston lehteä *Puna-sotilasta*, jota levitettiin kassarmeihin ja sotilaslinjan aktiiville. Siinä pyrittiin antamaan yleinen linja armeijassa suoritettavalle työlle ja puolueen sodanvastaiselle työlle. Sen painos oli pieni ja vaikutus ulottui vain mitättömään osaan sotilaista.

Maanalainen puolueen lehdistö oli siis pieni. Siitä oli seurauksena se suuri puute, että puolueen kasvot tulivat selvästi näkyviin vain vasemmistolaisessa työväenliikkeessä toimivalle pienelle aktiiville. Monelle työläiselle jäi puolue ja sen toiminta täysin tuntemattomaksi, jopa muodostui sellaisiakin käsityksiä, että julkinen vasemmistolainen liike on samaa kuin kommunistinen puolue ja että siihen kuuluminen merkitsee

kommunistiseen puolueeseen kuulumista. Laajan maanalaisen lehdistön julkaiseminen puolueen tunnetuksi tekemiseksi olisi ollut sitäkin välttämättömämpää, kun puolue ei voinut puhua kuin puolella suulla julkisessa vasemmistolaisessa lehdistössä. Mutta se jäi tekemättä. Julkisen toiminnan osuus senaikaisessa puolueetyössä työnsi itse puolueen välittömän rakentamisen ja sen omien kasvojen näkyville tuomisen taka-alalle.

V. 1929 lopussa ja 1930 alussa alkaa porvariston voimakas aatteellinen fasistikumouksen valmistelu tunnuksella "Isänmaan ja uskonnon puolesta", kommunismia vastaan. Erikoinen osuus tämän kamppailun johtajana oli porvarillisella sanomalehdistöllä. Sosialifasistinen lehdistö ja omaksi ryhmäksi järjestyneiden opportunistiluopioiden lehti rinnan porvariston kanssa hyökkäsivät kiihtyvällä voimalla puoluettamme ja vasemmistolaista työväenliikettä vastaan.

Kun porvaristo oli tarpeeksi muokannut aatteellista maaperää, siirtyi se aktiiviseen toimintaan. Sen kiukku kohdistui erikoisen raivoisana vasemmistolaiseen sanomalehdistöön. Ensimmäisenä tuhottiin *Työn äänen* kirjapaino Vaasassa. Pian lakkautettiin kaikki vasemmistolaiset lehdet ja pystytettiin fasistidiktatuuri nopeassa tahdissa. Tämä tapahtui ilman puolueen järjestämää joukkovastarintaa; puolue antautui fasistisen mullistuksen edessä, mikä oli seuraus siitä, että puolue oli käytännössä rakentanut toimintansa yksipuolisesti julkisen toiminnan varaan, se oli maaton legaalisuuteen. Legaalisuuteen maatumisen johti siihen, ettei puolue varustanut itseään ja joukkoja fasistisen kumouksen ja sitä seuraavan tilanteen varalle. Näin kävi myöskin lehdistön suhteen. Puolue oli yhtäkkiä lehdistöä vailla. Kun se ei ollut myöskään juurtunut työpaikoille, puuttui siltä yhteys laajoihin joukkoihin ja mahdollisuus mobilisoida ja ohjata niitä taisteluihin.

Laajan maanalaisen lehdistön luominen tuli kiertämättömäksi tehtäväksi fasistisen kumouksen jälkeen. Puolue tarvitsi kipeästi propagandan ja agitation välineitä. Lehdistö oli myöskin välttämätön muiden toimenpiteiden lisäksi julkisen toiminnan hajottamisen vuoksi osittain halpaantuneen puolueorganisation jälleen jaloilleen saattamiseksi ja toiminnan uudella tavalla järjestämiseksi.

Maanalaisen lehdistön aikaansaamisessa oli varsinkin alussa suuria vaikeuksia kokemuksen puutteessa. Oli opetettava lehtien toimittaminen ja painotekniikka. Paperin, monistustar-

peiden, sopivien asuntojen, säilytyspaikkojen j.n.e. hankinta-vaativat vissin tottumuksensa.

Keskuksessa kuitenkin päästiin pian alkuun. Ei ollut kulunut pitkää aikaa, kun jo lakkautetun *Työväenjärjestöjen tiedonantajan* tilalle ilmestyi ensimmäinen numero *SKP:n tiedonantajaa*. Se oli 12-sivuinen vahoilla monistettu lehti. Sen monisatainen painos otettiin innostuksella vastaan laajoissa työväenjoukoissa. *SKP:n tiedonantajaa*, joka vieläkin ilmestyy, on parhaimpina aikoina levitetty 5-6.000 kpl. Niistä suurin osa on myyty. Painosmäärään verraten on tällä lehdellä, niinkuin yleensä maanalaisilla lehdillä, moninkertainen lukijakuntansa. On voitu todeta, että lehden samaa kappaletta on lukenut 20—30 henkeä, jopa enemmänkin. Sitä on toisin paikoin luettu ääneen suurissa työläisjoukoissa. Onpa ollut tapauksia, että maaseudullakin talonpojat ovat joukolla kokoontuneet sitä lukemaan.

SKP:n tiedonantaja ei kuitenkaan yksin kyennyt täyttämään lehdistön tarvetta. Oli ryhdyttävä julkaisemaan erikoislehtiä. Sellaisina ovat keskuksessa ilmestyneet ruotsinkielinen *Proletären*, *Työläis- ja talonpoikaisnainen*, työtätekevien naisten joukkolehti, *Kasarmi*, sotilaiden joukkolehti sekä edelleen ilmestyyvä *Punasotilas*, sotilastyön aktiivia varten, *Puolueytöntekijä*, puolueaktiivia varten puoluelinjan ja puolueen organisaattoristen kysymysten selvittämiseksi. Vihdoin v. 1933 lopussa monien yritysten ja ahkeran puuhan tuloksena saatiin ilmestymään nelisivuinen painettu joukkolehti *Työmies*. Se on suuri saavutus.

Tämän lisäksi Suomen ammattijärjestön keskus julkaisee omaa lehteään *Suomen punainen ammattijärjestö*. Puna-avun keskus *Vankien toverit*-lehteä. Nuorisoliitolla ilmestyy v. 1924 perustetun *Nuoren kommunistin* lisäksi joukkolehti *Nuori kaarti* sekä pioneereja varten *Pioneeri*.

Keskuslehdet ovat selostaneet, paitsi kansainvälisiä ja Neuvostoliiton kysymyksiä, puolueen kantaa tärkeimpiin Suomen kysymyksiin nähden, käyneet taistelua sosialidemokratiaa ja omissa riveissä esiintyvää opportunistia vastaan. Ne ovat antaneet opastusta perusjärjestöille, miten tulee tehdä työtä joukkojen mobilisoimiseksi taisteluihin ja valloittamiseksi puolellemme. Keskuslehtien huomattavimpana puutteena on ilmennyt usein se, että niiden sisältö on ollut liian ylimalkaista eivätkä ne ole osanneet tarttua kyllin konkreettisesti yksityisiin työtätekevien jokapäiväisen taistelun tapauksiin.

Toisinaan ne ovat olleet liaksi k.o. järjestön sisäisiä kysymyksiä käsitteleviä, unohtaen tehtävänsä joukkojen valistamisessa ja valmentamisessa.

Useimpien keskuslehtien painos on 1.000—3.000 kpl. Suurin osa niistä myydään. Keskuslehtien ilmestyminen on ollut melko säännöllistä. Vain palot ovat hetkeksi kyenneet aikaansaamaan keskeytyksiä.

Keskuslehdet eivät kuitenkaan ole kyenneet tyydyttämään lehdistön tarvetta yksin. Kooltaan pieninä eivät ne ole voineet reageerata paikallisiin asioihin ja tapahtumiin niin laajasti kuin olisi ollut välttämätöntä. Tämän vuoksi täytyi saada lehtiä, jotka konkretisoivat puolueen asettamia tehtäviä eri alueille sovitettuna ja jotka kykenivät antamaan ohjeita määrätyillä alueilla tehtävää työtä varten. Tämän vuoksi heräsi kysymys piirilehtien perustamisesta.

Piirilehtien aikaansaaminen oli jo vaikeampaa. Varsinkin monistustarpeiden hankinta, painon sijoittaminen y.m. teknillisten kysymysten järjestäminen on pienillä paikkakunnilla paljon monimutkaisempaa kuin keskuksessa. Jokainen piirikomitea sai kuitenkin vähitellen oman lehtensä pystyyn. Niinpä v. 1932—33 aikana ilmestyivät seuraavat piirilehdet: *Nyrkki* Uudenmaan piirissä, *Kumous* Turun piirissä, *Työ* Viipurin piirissä, *Tienviitta* Oulun piirissä, *Raataja* Tampereen piirissä, *Työläinen ja talonpoika* Kuopion piirissä, *Punainen Pohjola* Kemian piirissä, *Punainen voima* Lahden alipiirissä.

Piirilehdet ovat pyrkineet heijastamaan piirinsä kysymyksiä. Ne ovat tuoneet esille eri paikkakunnilla vallitsevia epäkohtia työtätekevien elämässä ja pyrkineet osottamaan tietä niiden poistamiseksi. Ne ovat paljastaneet joukoille sosialifasistien ja fasistien otteita, osottaneet puolueen kannan eri kysymyksissä, selostaneet Neuvostoliiton asioita j.n.e. Piirilehdissä ilmenevät samat puutteet kuin keskuslehdissäkin.

Puutteistaan huolimatta on piirilehdillä ollut hyvin huomattava merkitys puolueen toiminnalle. Keskuslehtien rinnalla ovat piirilehdet olleet ei ainoastaan puolueen agitaattoreina ja propagandisteina, vaan myöskin vissinä puolueen kokoojana, puolueuuden ohjeiden antajana, yhteyden ylläpitäjänä j.n.e., vissinä puolueorganisation selkärankana.

Paikallislehtiä on ilmestynyt m.m. *Ylös yöstä* Tampereella, *Kipinä* Haapavedellä, *Muurari* Paraisilla, *Iskijä* Karkkila-Pyhäjärvi, *Nakertaja* Turku y.m. Helsingissä ja muillakin paikkakunnilla on ilmestynyt useita aluekomiteoiden ja aluesolu-

jen lehtiä. Ne eivät kuitenkaan poikkeuksia lukuunottamatta ole kyenneet valloittamaan huomattavampaa sijaa ja merkitystä puoluelehdistössä.

Puoluelehtien lisäksi ilmestyy vielä huomattava joukko eri alojen ja vallankumouksellisten joukkojärjestöjen piiri-, paikallis- ja työpaikkalehtiä.

SKNL:n Uudenmaan piiri julkaisee *Rynnäkköön*, Tampereen piiri *Nuorison viesti* ja Turun piiri *Puna-torvi*-nimistä piirilehteä. Nuorisoliiton alue- ja paikallislehtiä on m.m. ilmestynyt *Kipinä* ja *Sirppi* Turussa, *Sytyttävä* Malmilla, *Isku* Kymnlaaksossa, *Puna* Tiutisissa. Työpaikkalehtiä *Pyörä* Pasilan konepajalla Helsingissä, *Merilän työläinen* Turussa, *Punainen työtupa*, *Työmaa*, *Vasara* Helsingissä j.n.e. V. 1932 nuorisoliitolla ilmestyi 15 eri työpaikalla työpaikkalehdet. Eräillä paikkakunnilla ovat myöskin pioneirit julkaisseet omia maanalaisia lehtiään, joita he ovat levittäneet etupäässä kouluissa.

Suurimpana puutteena nuorisolehdillä on se, että ne useimmiten käsittelevät melkein yksinomaan yleisiä työväenkysymyksiä ja varsinaiset nuorisokysymykset jäävät sivuun.

Puna-avulla ilmestyy m.m. seuraavat piirilehdet: *Nouseva voima* Kemissä, *Joukkotaistelijat* Oulussa, *Ketju* Helsingissä. Ne ovat joukkojen mobilisoijia taisteluun fasistista terrorikomentoa vastaan ja poliittisten vankien puolesta. Toisinaan ovat ne onnistuneesti tuoneet esille paikkakunnan kysymyksiä ja pyrkineet niiden pohjalla taistelua järjestämään.

Työttömien lehtiä on ilmestynyt m.m. *Tie voittoon* Kemin ja lähiympäristön, *Yhteisrintama* Oulun ja *Taisteluun* Tampereen piireissä sekä *Nälkä* Viipurissa ja *Työttömäin lehti* Helsingissä. Niissä on konkreettisesti paljastettu porvarien ja sosialifasistien kunnallispolitiikkaa, osotettu työttömyyden syitä, esitetty työttömien vaatimuksia sekä osotettu, että vain oma-kohtaisen taistelun kautta työttömät voivat saada leipää ja työtä.

Erittäin kärkeväenä fasistisen kumouksen jälkeen esiintyi työpaikkalehtien tarve. Nykyisen fasistisen komennon ja erityisesti ankaran työmaaterrorin vallitessa, jolloin puolueen tunnusten välitön vienti joukkoihin suullisen joukkoagitatio-työn kautta on erityisen vaikeaa, on työmaalehti, joka voi tunkeutua tehtaan työläisten joukkoihin, erinomainen apulainen agitaattorina ja järjestäjänä, korvaamaton joukkotyön väline. Työmaalehden tärkein tehtävä on olla aseena joukkoliikkeiden järjestämisessä työnantajain kiristystä, fasistista komentoa ja

Neuvostoliittoa vastaan suunnatun imperialistisen sodan uhkaa vastaan. Reippaat ja taisteluhenkiset työpaikkalehdet, jotka ottavat lähtökohtansa jokapäiväisestä elämästä, ovat parhaita työläisten mobilisoijia taisteluihin.

Ensi alussa puoluejärjestöt pyrkivät korvaamaan työpaikkalehtiä paikallis- ja aluelehdillä. Tämä johtui siitä, että työmaalehtien aikaansaamisessa on joukko sellaisia vaikeuksia, joita paikallis- ja aluelehdellä ei ole; materiaalin saanti on vaikeampaa, lehden levityksessä on suurempia vaikeuksia j.n.e. Osaltaan myös asian uutuus ja työpaikkatoimintaan totuttomuus jarruttivat alussa työpaikkalehtien julkaisemista.

Työpaikkalehdet alkavat useimmin ilmestyä v. 1931. Niitä on senjälkeen ilmestynyt kymmenellä suurimmilla työpaikoilla. Solun toimintakunnosta ja kyvystä riippuen ne ovat ilmestyneet milloin pitemmän milloin lyhyemmän väliajan kuluttua. M.m. on ilmestynyt ja ilmestyy seuraavia työpaikkalehtiä: Helsingissä *Kone- ja siltarakennustehtaan työpaikkalehti*, Pasilan konepajalla *Iskijä*, Elannossa *Iskuri*, satamassa *Jassikka* j.n.e. Lahdessa faneeritehtaalla *Terä*, sahalla *Punainen raami*, Tornatorilla *Työn moukari*, paita- ja esiliinatehtaalla *Puskuri* j.n.e. Heinolassa faneeritehtaalla *Kipinä*, Karihaaran sahalla *Totuus*, Veitsiluodon sahalla *Kipinä*, Porin konepajalla *Rautakoura*, Sikoniemen Karhon sahalla *Eteenpäin*, Nokian paperitehtaalla *Raataja*, Näsijärven vesiliikennetyöläisillä *Punainen mahti*, Crichton-Vulcanin konepajalla oma työpaikkalehtensä j.n.e. Tämän lisäksi on ilmestynyt työpaikkalehtiä useilla muillakin työpaikoilla.

Tarkasteltaessa työpaikkalehtiä huomaa, että suurin osa niistä käsittelee työpaikan konkreettisia kysymyksiä, selostaa jokapäiväisen elämän epäkohtia työpaikoilla. Ne kertovat huonoista ilmanvaihtolaitteista, keunoista palkoista, ylitöistä ilman ylityöprosenttia, työviikon pidentämisestä, työläisten erottamisesta ilman syytä, likaisista pesulaitteista, pomojen röyhkeydestä ja niiden työläisnaisten ahdisteluista, työpaikkaterrorista, Kalstan järjestön toiminnasta työpaikoilla j.n.e. Kuitenkin osa, joskin pieni, rajoittuu vielä aivan yleisten kysymysten käsittelyyn, puhuu yleensä taistelun välttämättömyydestä vallitsevaa fasistista riistojärjestelmää vastaan tarttumatta työpaikoilla vallitseviin epäkohtiin ja tekemättä niistä keskeistä kysymystä.

Osa lehdistä osottaa oikealla tavalla tietä epäkohtien poista-

miseksi, esiintyen työläisten toiminnan järjestäjänä. Esim. Nokian paperitehtaan lehti puhuessaan ilmanvaihtolaitteiden kehnoudesta asettaa tehtäväksi: keskustelu asiasta työläisten kesken, sen jälkeen kokous vaikka työmaalla, siinä työväestön luottamusmiehen valinta tätä asiaa eteenpäin viemään. Ammattitarkastajan saapuessa joukkovalitus huonoista ilmanvaihtolaitteista. Edelleen lehdissä osotetaan, mitä on tehtävä ja miten toimittava palkkojen parantamiseksi ja yleensä epäkohtien poistamiseksi.

Osalla lehdistä on suurimpana heikkoutena se, etteivät ne esiinny työläisten järjestäjinä ja mobilisoijina taisteluun valitsevien epäkohtien poistamiseksi. Porin konepajalaisten lehti kertoessaan eräälle muurarille sattuneesta tiliryöstöstä päättää kirjoituksensa: "Tehkäämme loppu moisesta herrojen sorrosta, liittykäämme lujasti yhteen ja luokaamme siedettävät olot tällekin työmaalle". Tässä on kerrottu asia, joka epäilemättä kuohuttaa työläisten mieliä, mutta ei osoteta suuntaa, mitä tulisi tehdä, ja niin porilainen muurari jää ilman ylityöprosenttia.

Suurena heikkoutena työmaalehdissä on se, että ne oman työmaan kysymysten pohjalla eivät useinkaan osaa muodostaa yhteisrintamaa työnantajain kiristystä vastaan, vaan päinvastoin. Esim. Nokian työpaikkalehti todetessaan, että useille osastoille on tuotu työhön entisiä rikkureita ja että jotkut työläiset niitä tervehtivät, selittää: "Rehti työläinen ei lopputilin uhallakaan saa ryhtyä kohtelemaan rikkuria muuta kuin rikkurina. On pyrittävä saamaan painostus niin suureksi, että lakonmurtajille tulisi lähtö työmaalta." Tässä ei ilmene yritystäkään vaikuttaa rikkureihin, vetää niitä puolellemme ja taisteluun. Samantapaista suhtautumista on osassa työmaalehtiä sosialidemokraattisiin työläisiin nähden.

Eräät työmaalehdet ovat osanneet oikein yhdistää työpai-kan kysymykset ulkopuolisiin poliittisiin taistelukysymyksiin. Esim. Sikoniemi Karhon työläisten lehti käsitellessään kunnallisverotusta ja työläisten aseman kurjistumista sahalla kehottaa työläisiä joukolla menemään kunnanpomojen puheille vaatimaan verojen poispyyhkimistä. Nokian lehti osottaa valtion ja työnantajan yhteistoiminnan, tehtaan omistaja kun otti työhönsä työttömiä kunnan maksaessa osan kustannuksista ja työnantajan siten voidessa huomattavasti kohottaa työläisten riistoa.

Työpaikkalehtiä toimittavat työpaikalla olevat puolueen, nuorisoliiton ja SAJ:n jäsenet. Ne siis ovat tuotannossa olevien työläisten aikaansaannoksia. Niiden painosmäärät ovat hyvin vaihtelevia, riippuen työpaikan suuruudesta ja teknisistä mahdollisuuksista. On lehtiä, joiden painos nousee aina 100 kappaleeseen, toisia, joiden painos on vain viisikin kappaletta. Lehden numeron samaa kappaletta voi lukea 10—30 henkilöä. Eräissä tapauksissa sitä luetaan työpaikoilla ääneenkin.

Työpaikkalehtien painaminen tapahtuu pääasiassa kahdella tavalla: joko hektografilla (jonka tarpeet useimmiten ovat: vettä, liimaa, glyseriiniä ja hektografimustetta) tai käsin tekstaamalla hiilipaperia käyttäen. Eräitä suurempia työpaikkalehtiä on painettu vahoilla monistamalla.

Eräänä suurimpana heikkoutena useimmilla lehdillä on se, ettei niille ole vielä muodostunut laajaa työläiskirjeenvaihtajain verkkoa. Tämän vuoksi niiden sisältö ei aina ole kyllin elävä ja ne eivät riittävän nopeasti, joustavasti ja huolella kykene reageeraamaan eri paikkakunnilla ja työpaikoilla työläisten mieliä kuohuttaviin tapahtumiin. Kuljetusvaikeuksien vuoksi joutuvat ne toisinaan paikkakunnille niin myöhään, että osa lehden sisällöstä on vanhentunutta.

Teknillinen työ lehtien julkaisemiseksi ei ole yksinkertainen ja suoraviivainen tehtävä. Ennen kuin lehti on saatu painetuksi ja toimitetuksi lukijain käsiin, on se vaatinut monen henkilön ponnistuksia ja antautumista vapautensa menettämisen alaiseksi.

Monistustarpeiden hankinta tuottaa monta kertaa hyvin suuria vaikeuksia. Ohrana on kiinteässä yhteydessä niitä myyvien liikkeiden kanssa ja jos liikkeeseen saapuu joku "epäilyttävä" ostaja, niin heti sieltä ilmoitetaan ohranalle. Vaikka Suomi onkin paperimaa, tuottaa paperin hankinta maanalaisia painotuotteita varten hyvin suuria vaikeuksia. Mitä ovelampia keinoja on käytettävä painatustarpeiden hankinnassa, siinä vaaditaan suurta kekseliäisyyttä ja päättäväisyyttä.

Monistuspaikkojen hankkiminen tuottaa usein arvaamattomia vaikeuksia, sillä monistuspaikan tulee olla sellainen, etteivät siinä asuvat ole ohranan merkkeamia, että työ voi käydä sivullisten huomaamatta, että paikkaan voi helposti viedä "raaka-aineita" sisälle ja tuoda valmista tavaraa ulos j.n.e. Edelleen on järjestettävä mahdollisimman hyvät valmiiden painotuotteiden säilytyspaikat joista niitä tarpeen tullen otetaan jakoa

varten. Lehtien jako ja kuljetus eri paikkakunnille vaativat suurta puuhaa ja neuvokkuutta.

Osa lehdistä myydään, osa jaetaan maksuttomasti. Huomattavalla osalla myytävistä lehdistä on vakinaiset "tilaajansa". Lehden levittäjä vie lehden sen ilmestyttyä heille joko kotiin tai antaa sen työpaikalla. Maksuttomien lehtien levitys tapahtuu taas salaa jakamalla. Työpaikoilla asetetaan niitä kenenkään näkemättä sopiviin paikkoihin, kuten päällysvaatteiden taskuihin, työpenkeille, käymälöihin j.n.e. Yleensä sellaisiin paikkoihin, mistä ne joutuvat työläisten käsiin.

Ankarasta terrorista huolimatta löytävät maanalaiset lehtemme tien työtätekevien luo, tarkinkaan ohranavalvonta ja nuuskinta ei voi estää lehtien ilmestymistä ja tukkia niiden kulku- teitä. Jos yksi mahdollisuus "pala", niin hankitaan uusia. Työväenluokalla riittää tarmoa ja taitoa lehdistönsä ylläpitä- miseksi.

Maanalaisen lehdistön julkaiseminen vaatii hyvin laajaa työtä. Siinä työssä on mukana hyvin huomattava osa koko puoluejärjestöstä. Tässä työssä on moni toveri osoittanut suurta uhrautuvaisuutta, vaivojaan säästämättä ponnistellut painetun sanan julkaisemiseksi. Lukuisa joukko tovereita on istunut ja istuu Tammisaaressa, Hämeenlinnassa y.m. vankiloissa sen- vuoksi, että he ovat osallistuneet maanalaisen kommunisti- sen lehdistön toimittamiseen, painamiseen, kuljetukseen ja le- vittämiseen. Mutta pystyssä päin he kantavat raskaatkin van- kilakärsimykset, sillä he ovat tietoisia, että ovat yrittäneet työnsä avulla selvittää luokkatovereilleen luokkansa tärkeimpiä kysymyksiä ja tehtäviä.

Maanalainen lehdistö Suomessa on fasistisen kumouksen jäl- keen ollut laaja. Vuosina 1930—33 on ilmestynyt hyvän mat- kaa toistasataa eri nimistä puolueen, nuorisoliiton, ammatilli- sen liikkeen ja Puna-avun maanalaista lehteä. Niiden yhteinen painosmäärä on noussut satoihintuhansiin kappaleisiin. Tämän lisäksi on julkaistu lukuisa joukko eri kirjasia sekä valtava määrä maanalaisia julistuksia. Maanalainen lehdistö on ollut ja on puolueen eräs tärkeimpiä kollektiivisia agitaattoreita, organisaattori ja työtätekevien joukkojen mobilisoija taiste- luun fasistista terrorikomentoa vastaan.

Martti

KOKEMUKSIA JA OPETUKSIA TAISTELUSSA OHRANAN PROVOKATIOTA JA URKINTAA VASTAAN

Porvaristo pyrkii käyttämään kaikki keinonsa työväen vallankumouksellisen liikkeen estämiseksi ja erikoisesti sen johtajan — kommunistisen puolueen — murskaamiseksi ja tuhoamiseksi. Talouspulan kärjistyessä pystytti porvaristo Suomessakin fasistisen diktatuurinsa valtansa tukemiseksi ja vahvistamiseksi. Sen jälkeen on kiristetty väkivaltaa vallankumouksellista työväenliikettä vastaan.

Eräs porvariston tärkeimpiä aseita taistelussaan työväen vallankumouksellista liikettä vastaan on provokatio. Mitä kärkevämmäksi käy taistelu porvariston ja työväenluokan välillä, sitä tehokkaammin porvaristo pyrkii käyttämään provokatiota lyödäkseen alas kasvavan vallankumouksellisen nousun. Sen vuoksi nyt, kun taistelu työväenluokan ja porvariston välillä kärjistyy nopeassa tempossa ja kun lähestytään ratkaisevia taisteluita, porvaristo tulee entistä enemmän turvautumaan provokatioon ja ohranaurkintaan työväenluokkaa ja sen etujoukkoa, kommunistista puoluetta vastaan.

Porvariston vallankumouksellista liikettä vastaan harjoittama provokatio ja urkinta ei ole tämän päivän ilmiö. Vallankumousliikkeiden historia eri maissa kertoo siitä useita esimerkkejä. Meillä Suomessa porvariston provokatio vallankumouksellista liikettä vastaan on ilmennyt erikoisemmin vasta luokkasodan jälkeen. Se on välitön ilmaus luokkavastakohtien kärjistymisestä, kommunistisen liikkeen syntymisestä ja kasvamisesta.

Mitä lähemmäksi tullaan nykypäiviä, sitä aktiivisemmin on porvaristo pyrkinyt käyttämään urkintaa ja provokatiota puolueettamme vastaan. V. 1928 oli suurleikkaus, jolloin provokaattori Rasin ilmiantojen perusteella ohrana pidätti kymmentään puolueemme ja julkisen vallankumouksellisen liikkeen

johtavia työntekijöitä. Provokation tuloksena hajoitti ohrana v. 1930 melkein koko Vaasan piirin puoluejärjestön. Onnistuipa ohranan saada vaasalaisen provokaattori Potin ilmiantojen perusteella pidätetyksi tovereita muiltakin paikkakunnilta.

Turussa alkoivat palot v. 1932 syksyllä ja niitä jatkui koko talven aina kevääseen saakka. Ohrana oli lähettänyt agenttinsa Viipurista Turkuun Crichton-Vulcanille töihin, hankkiakseen siellä työläisten luottamuksen ja päästäkseen sen kautta tunkeutumaan järjestöömme. Vulcanilla oli nuorisoliiton työpaikkasolu. Tämän solun jäsenet tulivat työpaikallaan tuntemaan Kosti Santalan ja vetivät hänet liiton jäseneksi, ottamatta tarkemmin selvää Santalan menneisyydestä. Santala saavutti hyvin pian luottamuksen turkulaisten nuorisoliitolaisten keskuudessa, ja kun hän oli konekirjoitustaitoinen ottivat toverit hänet piirikomitean teknilliseen jaostoon. Huonon konspiration vuoksi Santala sai pienessä ajassa urkituksi paljon Turun puolue- ja nuorisojärjestön sisäisiä asioita. Turkulaisten kertoman mukaan ei Santala ollut nuorisoliitossa kauempaa kuin korkeintaan puoli vuotta. Tässä ajassa sai tämä ohranalurkki tietoonsa painokoneen, monistuskoneen, kaksi kirjoitus-konetta ja suuren määrän nuorisoliittotyössä mukanaolevia tovereitamme.

Mutta ohrana-provokaattori Santalan ilmiannot eivät rajoittuneet vain Turkuun. Santala oli käynyt kerran pari nuorisoliiton asioilla Helsingissä ja täten oli sieltä saanut tietoonsa paikan, josta voi saada yhteyden nuorisoliiton keskuksen. Tämä yhteyspaikka oli erään liiton KK:n jäsenen, Bergin, luokse. Heti kun Turussa alkoivat pidätykset, tuli Santala Helsinkiin ja pyysi tavata nuorisoliiton sihteeriä. Viimemainittu epäili jotakin olevan vinossa eikä mennyt henkilökohtaisesti Santalaa tapaamaan, vaan toimitti asiansa yhteyshenkilön kautta. Ohrana pidätti senjälkeen mainitun Bergin ja sai siitä provokaattorin, jonka ilmiantojen perusteella sittemmin pidätettiin nuorisoliiton johtavia työntekijöitä Helsingistä, Lahdesta ja Heinolasta.

Provokaattoreita on viime aikoina ilmennyt olevan myöskin muilla paikkakunnilla. Viipurissa oli nuorisoliiton piirikomitean jäsen ohranan palveluksessa. Se saatiin paljastetuksi erään asian yhteydessä. Samoin oli ohranan palveluksessa eräs rajamies. Onneksi puolue sai tämänkin lurkin siksi pian selville, ettei se ehtinyt paljastamaan enempää kuin kaksi toveria.

Riihimäen puoluejärjestöön oli päässyt ohranan agentti, ja senvuoksi, ettei siellä ollut puolueorganisaatio kunnossa eikä puolueen jäseniä oltu järjestetty soluihin, se pääsi antamaan raskaita iskuja.

Esimerkkejä ohranan provokatiosta puoluettamme vastaan sekä aikaisemmalta ajalta että aivan viime ajoilta olisi enemmänkin, mutta nämäkin riittävän selvästi osoittavat, kuinka pitkälle ohrana on päässyt vainossaan puoluettamme vastaan. Ohrana on viime aikoina ympäri maata työskennellyt hyvin voimaperäisesti laajentaakseen ja tiivistääkseen verkostoaan.

Provokatiovaara meillä on suuri. Se on kasvanut viime aikoina, kuten edelläolevat esimerkit osoittavat. On aivan ilmeinen tosiasia, että meillä ilmenee jällelääneisyyttä puolueen suojeluskysymyksissä. Tämä asettaa puolueelle vakavasti eteen kysymyksen tämän jällelääneisyyden voittamisesta.

Provokatiovaaran olemassaoloa ja suuruutta ei saa peitellä, mitä eräissä tapauksissa on ilmennyt. Ohranavaaraa ei ole otettu realisena tosiasiana. Esimerkiksi puolueeseen vedetyille uusille jäsenille ei ole selvitetty riittävästi provokatiokysymystä ja yleensä illegaalisen puolueuuden vaaroja ja taistelua ohranaa vastaan. Päinvastoin on niitä koetettu peitellä. Kun provokatiovaaraa ei ole tehty tunnetuksi, on siitä ollut seurauksena, että puoluejärjestöt eivät ole olleet kyllin valppaina ja käyneet taistelua provokatiota vastaan, ja kun sitten on provokatiota ilmennyt, on se usein voinut saattaa järjestön paniikkiin. Vaasassa v. 1930 olivat suurten palojen jälkeen paikalliset toverit sellaisen paniikin vallassa, ettei puolueuudesta asiallisesti tullut mitään noin puolen vuoden aikana palojen jälkeen. Ei luotettu juuri kehenkään. Kaikki epäilivät toinen toisiaan. Epäluulo pääsi niin pitkälle, että epäiltiin piiriorganisaattoriakin ohranaksi. Samanlainen tilanne oli edellämmainittujen palojen jälkeen Turussa.

On ilman muuta selvää, ettei tällaisen tilanteen aikana tule puolueuudesta juuri mitään. Mutta tällaisia tilanteita saattaa tulla, ellei provokationvaaraa ja provokationvastaista taistelua tehdä joukoille selväksi.

Edelläolevat esimerkit ohranan provokatiosta osoittavat, miten ohrana koettaa provokation avulla ja kautta tuhota puolueen fyysillisesti. Mutta se pyrkii vaikuttamaan myöskin puolueen poliittiseen linjaan. Tässä tarkoituksessa ohrana käyttää hyväkseen, kuten kansainvälinen kokemus osoittaa, puolueiden

sisällä ilmeneviä kaikenlaisia vääriä mielipideilmauksia puolue-työn suunnasta. Erikoisesti ohranan toiminta saa otollisen maaperän kärjistyneiden fraktiotaistelujen aikana ja yhteydessä, ei vain senvuoksi, että fraktiotoiminta hajoittaa puolueen voimia ja heikentää osaltaan puolueen työkykyä, mutta fraktioitumat puoluevastaisella toiminnallaan heikentävät myöskin puolueen konspiratiota, joka luo otollisen maaperän ohranan työlle.

Puolueen sisällä ilmenevien mielipide-eroavaisuuksien ei tarvitse kehittyä vielä edes fraktiotaisteluiksikaan, kun ne, sikäli kun niillä tavalla tai toisella heikennetään puolueen käymää taistelua, jo kelpaavat ohranan provokation välikappaleiksi sen taistelussa puoluetta vastaan. Suoranaista fraktiotaistelua ei SKP:n keskuudessa nyt ole, mutta ilmenee oikeistolaisuutta ja jossakin määrin "vasemmistolaista" äkkijyrkkyyttä. Ohrana pyrkii käyttämään ja käyttäa hyväkseen sekä Neuvostoliitossa esiintyviä puoluetta ja Kominternia vanhingoittavia mielipideilmauksia kuin myöskin Suomessa ilmeneviä oikeisto- ja vasemmistosyrjäpyrintöjä. Raskain opetus puoluevastaisista ryhmitymisistä, joissa on ollut ohranan vaikutusta, on meillä vuodelta 1920, jolloin puoluevastainen oppositio murhasi useita puolueemme johtavia työntekijöitä. Samoin v. 1930 "rintamiesten" koplakunnassa oli ohrana mukana.

Ohrana yrittää saada puolueen myöskin terroristiselle tielle. Päätarkoituksena sillä on saada tämän kautta puolue pois joukkotoiminnan tieltä, eristää se laajoista joukoista ja muokata maaperää hyökkäykselleen puoluetta vastaan. Usein ohrana itse järjestää terroristisia tekoja asettaen ne kommunistien tilille. Muistetaanhan v. 1930 Rovaniemen murhapoltto, jonka ohrana väitti kommunistien syyksi. Ulkomailta on useita tällaisia esimerkkejä. V. 1932 syksyllä Helsingissä suurten palojen jälkeen nuorisoliiton eräissä jäsenissä ilmeni terroristisia mielialoja. Viime talvena (1933) tarjosivat eräät kalstalaiset¹⁾ yhteistoimintaa puolueen kanssa. Tarjous torjuttiin. On varmaa, että se oli tehty provokatiotarkoituksessa.

On erikoinen sarja toimenpiteitä, joiden kautta ohrana pyrkii alentamaan SKP:tta ja sen johdon arvoa. Tässä sitä auttavat kaikki porvaripuolueet, oikeistoluopurit, erikoisesti Välläri ja sosialifasistiset johtajat. On julkaistu sarja kirjoja, joiden yksinomaisena tehtävänä on kommunistisen liikkeen mus-

¹⁾ Kalstalaiset = eräs fasistiryhmä Suomessa.

taaminen ei vain Suomessa, vaan Suomen rajojen ulkopuolellakin, erikoisesti Neuvostoliitossa. Tällaisia kirjoja ovat ennen kaikkea kirjat Leninistä ja Stalinista, joissa vyöryää mitä ruokottomin valhe- ja likaryöppy kommunistista liikettä ja sen parhaita johtajia vastaan.

Ohrana laskee liikkeelle ja levittää puoluetta vahingoittavia huhuja. Viime talvena (1933) puhuttiin Viipurissa, että politbyrossa on pirtukauppias. Oulussa levitettiin huhua, että koko puolue on täynnä provokaattoreita ja että PB:ssä on provokaattori. Edellämäinittujen Turussa toimeenpantujen suurten vangitsemisten jälkeen laskettiin siellä, kaiken todennäköisyyden mukaan ohranan toimesta liikkeelle huhu, että organisaattori on ohranan palveluksessa, yrittäpä ohrana järjestää organisaattorin murhaamistakin; samoin siellä myöskin puhuttiin, että PB:ssä on provokaattori. V. 1930 syksyllä Vaasassa suurten palojen jälkeen liikkui kaikenlaisia ohranan liikkeellepanemia huhuja. Tällaisten huhujen tarkoituksena on alentaa puolueen ja sen johdon arvoa, heikentää joukkojen luottamusta puolueeseen ja herättää puolueessa yleistä paniikkia. Ohranalla on aivan yleisenä tapana levittää tällaisia huhuja palojen aikana ja niiden jälkeen.

Mutta ohrana ei saa puolueeseen niin paljon miehiään, että se yksin riittäisi sen käymässä taistelussa puoluetamme vastaan. Puolueen keskuudessa suoritettavan vakoilu- ja hajoitus-työn lisäksi se harjoittaa n.s. ulkoista silmälläpitoa. Tässäkin suhteessa se on edistynyt. Ohranalurkit eivät nyt enää paljoa juokse kommunistien perässä. Sekin on vielä käytännössä, mutta se on siksi kömpelöä, ettei sillä saavuteta sanottavia tuloksia.

Kullakin paikkakunnalla on ohranalle tunnettuja kommunisteja, joita (aikaisemmin vankilassa olleista ovat monet oikeudessa tunnustaneet olevansa SKP:n jäseniä) se arvelee puolueen jäseniksi tai puoluetta lähellä oleviksi. Näitä henkilöitä pidetään ohranan taholta alituisen silmällä (missä kulkevat, kenen kanssa seurustelevat, missä asunnoissa käyvät j.n.e.). Täten saaduista tiedoista ohrana yrittää tehdä johtopäätöksiä laajemmasta puolueaktiivista ja puoluettyössä mukana olevista henkilöistä.

Ohranan agentit pyrkivät myös puolueen jäsenten ja puoluettyössä mukana olevien henkilöiden tuttavuuteen saadakseen sitä kautta urkituksi puoluesalaisuuksia. Pienimmilläänkin tiedoilla on merkitystä. Niitä yhdistelemällä ja tekemällä nii-

den pohjalla johtopäätöksiä pääsee ohrana joskus hyvinkin pitkälle.

Viime aikoina on ohrana ottanut käytäntöön myöskin kytäyksen asunnoissa. Talonmiehiä ja isännöitsijöitä on paljon ohranan palveluksessa. Kaupungeissa on eri korttelit jaettu ohranakyttien kesken, joissa se vaihtelee passissa olevia lurk-kejaan. Melkein kaikissa junissa, kaikilla tärkeimmillä rautatieasemilla ja toreilla, joilla on linja-autojen päätepaikat, on ohrana-agentteja. Autonkuljettajien ja katukauppiaiden joukossa myös on ohranan kyttä.

Viime aikoina on ohrana erikoisesti käyttänyt sellaista tapaa, että se jää pidättämänsä henkilön asunnolle vartioon useiksi vuorokausiksi, pidättäen kaikki, jotka sinne tulevat. Siten se vangitsi esim. Lappeenrannassa kymmenittäin työläisiä. Turussa se käytti samanlaista metoodia.

On muutamia sellaisia tapauksia, että ohrana on saanut lähetetyksi varsinaisia agenttejaan puolueeseen. Enemmän on provokaattoreita kuitenkin tullut aikaisemmin toiminnassa mukanaolleista ohranan komeroissa. Mitä keinoja ohrana käyttää saadakseen puolueemme jäsenistä ilmiantajia, provokaattoreita? Usein ohrana vakuuttaa pidättämälleen henkilölle "tietävänsä kaikki" t.s. koko pidätetyn toiminnan, ja yrittää vakuuttaa, että pidätetyn on senvuoksi aivan turhaa kieltää mitään, kieltämisellä kun hän vain muka vaikeuttaa asemaansa. Samalla se uhkaa, kaiken sen toiminnan perusteella, mihin pidätetty on ohranan kertoman mukaan osallistunut antavansa pitkän linnatuomion ja lupaa vapauttaa ja vieläpä maksaakin, jos pidätetty lupautuu ohranan palvelukseen. Useissa tapauksissa ohranaan joutuneet ovat käyttäneet tällaista ohranan tarjouta hyväkseen siinä tarkoituksessa, että siten pääsisivät vapautumaan ohranavankeudesta.

Turun piirissä ohrana pidätti v. 1931 kesällä N. N:n sen perusteella, että hän antoi puoluejulistuksia eräälle tuntemattomalle miehelle, joka sittemmin osottautui ohranan agentiksi. Ohranassa N.N:ltä tiukattiin, keneltä hän on julistukset saanut. N. N. ei sitä ohranalle tunnustanut, vaan sanoi saaneensa ne eräältä mieheltä, jota hän ei henkilökohtaisesti tuntenut, mutta joka nähtävästi tunsu hänet, koska tuli sellaisista asioista puhumaan. Sen jälkeen ohrana kyseli häneltä aikaisempaa puolue toimintaa ja osallisuutta julkiseen työväenliikkeeseen,

uhaten antaa 5 vuoden tuomion ja kerskuen, että ohranahan se määrää, kuinka pitkän tuomion kukin saa.

N. N. oli sairaalloinen ja hänellä oli järjestämättömiä taloudellisia asioita. Ohranassa hän rupesi kovin pohtimaan huonoa terveyttään, kotiasioitaan ja poispääsymahdollisuuksia ja lupasi ohrana Tannerille 1.000 markkaa, jos tämä päästää hänet järjestelemään kotiasioitaan. Tanner esiintyi hyvin ystävällisesti sanoen käsityksensä, että luultavasti Turun ohranapäällikkö Kalkkinen, ollessaan huonossa taloudellisessa asemassa, siihen suostuu. Ja niin Tanner ja Kalkkinen neuvoteltuaan keskenään tekivät N. N:lle tarjouksen, että kun hän hakee sen miehen, joka hänelle antoi julistukset, ja antaa ohranalle tuhannen markkaa, järjestävät he hänelle ehdonalaisen tuomion. Tanner puhui hyvin houkuttelevasti, mitenkä N. N:n ei tarvitse muuta kuin menee istumaan erääseen kahvilaan, jota vasemmistotyöväki käyttää, ja odottaa siellä sitä miestä, jolta hän on julistukset saanut. N. N. lupasi sen tehdä, mutta ei täyttänyt lupastaan. Päästyään ohranasta otti hän puolueyhteyden, kertoi menettelynsä ohranassa ja pyysi lupaa päästä Neuvostoliittoon. Sitä hänelle ei luonnollisestikaan annettu, jonka jälkeen hän omin lupinsa hävisi maasta.

Tämäntapaisia esimerkkejä on muutamia muitakin. Ne ovat sopuilua ohranan kanssa ja merkitsevät luisumista petturuuteen.

Saadakseen puolueemme jäsenistä provokaattoreita käyttää ohrana hyvin yleisesti räökkäystä, fyysillistä kidutusta. Ohranan räökkäystavat ovat monipuolistuneet, raaistuneet, ja se käyttää niitä entistä enemmän. Mutta kun julmimmatkaan kidutukset eivät tuota ohranalle tuloksia, turvautuu se muihin keinoihin. Sillähän on ammattityövoimaa, jotka ovat spesialisoituneet alallaan ja osaavat käyttää kaikenlaisia keinoja kiristäessään pidätetyiltä ohranan haluamat tiedot.

Joskus ohrana uhkaa tehdä pidätetystä provokaattorin, ellei hän itse halua ruveta ilmiantajaksi. Ohrana luettelee asioita, jotka se on saanut agenttiansa kautta tietoonsa, ja uhkaa ilmoittaa ne saaneensa pidätetyiltä. Esim. Huvi Luotosesta, joka vangittiin v. 1931 kesällä, uhkasi ohrana tällä tavalla tehdä provokaattorin. Myöskin muutamiin muihin nähden se on käyttänyt samanlaisia uhkauksia.

Sosialifasistiset johtajat ja oikeistoluopurit näyttävät hyvin huomattavaa osaa ohranan hyökkäyksessä SKP:tta ja yleensä vallankumouksellista liikettä vastaan Suomessa. Heti

kun jollakin paikkakunnalla esiintyy työväen toimintaa, joka ei ole joko heidän, sosialifasistien, tai porvariston taholta järjestettyä, ovat he ensimmäisinä leimaamassa sen "rikokselliseksi" ja "hämäräperäiseksi" puuhaksi. Se on selvä osoitus ohranalle ja se kyllä tietää ja tuntee tehtävänsä tällaisissa tapauksissa. Ovatpa sosialifasistiset johtajat teettäneet muutamissa sosialidemokraattisissa järjestöissä erikoisia päätöksiäkin kommunistien ilmiantamisesta.

Suurta palvelusta luokkaviiholliselle tahtovat tehdä sosialifasistiset johtajat ja oikeistoluopurit, erikoisesti Välläri, SKP:n mustaamisessa. He harjoittavat kaikkein ruokottominta ja likaisinta parjausta, mennen hävyttömyydessään niinkin pitkälle, että sanovat SKP:n tehtävänä olevan vain työläisten linnaan toimittamisen.

Provokatiota tulee olemaan niin kauan kuin on luokkataistelua porvariston ja työväenluokan välillä. Provokatio on eräs porvariston vakituisia taistelumuotoja, joita se käyttää vallankumouksellista liikettä vastaan. Ei voi olla vallankumouksellista puoluetta, joko salaista tai julkista, johon luokkaviihollinen ei lähettäisi agentejaan. Mutta luokkataistelun kärjistyessä tulee porvaristo entistä enemmän käyttämään provokatiota. Se on jokaisen vallankumouksellisen tehtävä itselleen selväksi, mutta se ei saa johtaa pelkuruuteen ja antautumismielialoihin, vaan on terästettävä taistelu, tehostettava konspiraation huolellista noudattamista, kohotettava puolueen jokaisen jäsenen valppautta, kestävyyttä ja lujutta.

SKP:n heikkoutena taistelussa ohranan provokatiota ja urkintaa vastaan on ollut se, että se ei ole kyennyt kehittämään tätä taistelua laajaksi joukkoliikkeeksi, ja epäilemättä suuri osa puolueen jäsenistöstä ei ole käsittänytkään, että tämän kysymyksen ympärille pitäisi vetää laajemmat joukot. Aivan riittämättömästi on selostettu ohranan provokatiometoodeja. Yksityisiä provokaattoreita ei ole aina paljastettu tarpeeksi laajoille joukoille ja tältä pohjalta nostatettu joukkotaistelua ohranaprovokatiota vastaan. Muutamia provokaattoreita on saatu paljastetuksi jo ennen kun ohranan on näiden lurjusten tekemien ilmiantojen perusteella ollut pakko ne paljastaa. Mutta tämä liike ei ole ollut laajaa joukkoliikettä.

SKP:n tehtävät taistelussa ohranan urkintaa ja provokatiota vastaan sopivat täysin yhteen puolueen yleisten tehtävien kanssa. Tärkeimpänä tehtävänä kaikilla aloilla on puolueen joukkotyön ja joukkovaikutuksen voimistaminen. Se on tär-

keintä myöskin taistelussa ohranan provokatiota ja urkintaa vastaan. Puolueen toiminnan levittäminen niin laajalle, että ohranan on vaikea sieltä eroittaa yksityisiä kommunisteja ja vangita heitä, salaisen ja julkisen toiminnan oikein yhdistäminen ja konspiraation parantaminen — ne ovat vaikuttavimpia keinoja taistelussa luokkavihollisen hyökkäystä ja vainoa vastaan.

Puolueemme opetukset taistelussa ohranan provokatiota vastaan vaikeissa maanalaisuuden oloissa on saavutettu raskain menetyksin. Mutta Suomen porvariston raskaimmillakaan iskuilla kommunistista puoluetamme ei ole tuhottu eikä tuhota. Puolue on bolshevisoitunut. Se on terve. Se on ottanut oppia niistä kalleista menetyksistä, joita sillä on ollut, ja johtaa nyt Suomen työväen ja työtätekevän talonpoikaiston taistelua voimakkaampana kuin koskaan ennen.

Hagi.

KANSAIVÄLISEN VALLANKUMOUKSEN RINTAMALLA

“... ensimmäinen tärkeä opetus, minkä Suomen työväenluokka sai v. 1918 vallankumouksessa: kansainvälisyyden, proletaarisen internationalismin opetus.” — SKP:n KK:n UB:n teeseistä vallankumouksen 15-vuotispäiväksi.

Ennenkuin käymme tarkastelemaan, kuinka SKP on proletaarisen internationalismin omaksunut ja sitä teossa toteuttanut on syytä heittää lyhyt katsaus siihen, millaisen perinnön se tässä asiassa sai edeltäjältään. Suomen vanhasta, v. 1918 hajonneesta sosdem puolueesta sanotaan tämän kirjoituksen motossa mainitussa 15-v.-teeseissä, että sitä “oli aina suuresti vaivannut kansallinen karsinoituminen, syrjäseutumainen rajoittuneisuus ja eristyneisyys.”

Suomen työväen tietoon oli kyllä saatettu *Kommunistisen manifestin* suuri kutsu: “Kaikkien maiden proletaarit yhtykää!” Kansainvälisen työväenliikkeen kirjallisuutta toimitettiin suomeksi ja puoluelehdissä seurattiin kansainvälisiä kysymyksiä harrastuksella. Oltiin mukana II internationalen kongresseissa ja pidettiin yhteyttä naapuripuolueiden kanssa. Suomen ammattiliitot kuuluivat kansainvälisiin yhtymiin ja lakkoavustuksia saatiin Suomeen sekä myös lähetettiin muuanne.

Mutta — kuten 15-v.-teeseissä sanotaan — marxilaisuuden ideologia oli omaksuttu pintapuolisesti. Jokseenkin kritiikittömästi oli hyväksytty Kautskyn kirjoituksissa esiintyvä kanta, osaksi myös seuraten “itävaltalais-marxilaisten” kirjoituksia. Mutta ei tutustuttu Leninin kirjoituksiin ja v:een 1917 asti saatiin Venäjän työväenliikkeen kysymyksistä tietoja enemmän menshevistisistä kuin bolshevistisistä lähteistä. Tämä oli yhtenä pääsyynä siihen, että puoluejohto ei kyennyt osottamaan työväenluokalle vallankumouksellista perspektiiviä. Se ei täysin käsittänyt bolshevismia eikä Lokakuun vallankumouksen suurta historiallista kansainvälistä merkitystä eikä sitä vaaraa, mikä uhkasi imperialismin, lähinnä Saksan imperialismin taolta.

Allekirjoittaneen on lisättävä, että se "industriaalisen sosialismin" kanta, jolle Amerikassa 1910—13 jouduin, ja jossa esiintyi kriittistä suhtautumista Kautskyyn, pyrkimystä vasemmalle, itse asiassa oli pohjaltaan samaa epämarxilaista, jopa osaltaan antimarxilaista. puolmenshevististä hapuilua kuin olivat muutkin II internationalen puolueissa esiintyneet ei-bolshevistiset virtaukset, jotka pitivät itseään vallankumouksellisina, mutta eivät ymmärtäneet pääasiaa — proletariaatin vallankumousta ja proletariaatin diktatuuria. Näistä asioista kyllä joskus puhuttiin puoluekirjallisuudessa, mutta ei konkretisoitu, selvitetty Suomen olojen pohjalla, ei eritelty Suomen tulevan vallankumouksen luonnetta eikä määritelty proletariaatin ja sen puolueen tehtäviä siinä.

Imperialistisen sodan aikana ilmeni erikoisesti vanhan sd. puolueen kansainvälinen eristyneisyys. Kansainvälisen työväenliikkeen polttavissa kysymyksissä ei otettu kantaa. II internationalen kanssa ei kyllä pidetty yhteyttä, mutta siitä ei erottu eikä otettu osaa internationalistien kokouksiin — Zimmerwaldissa y.m. Bolshevikkipuoluetta kyllä autettiin sen yhteydenpidossa yli Suomen, mutta ei propagoitu todellisen internationalismin kantaa eikä käyty aktiivista taistelua tsarismia ja Suomen porvaristoa vastaan.

Vielä keväällä 1917 oli allekirjoittanut Tukholmassa puolueen puolesta esittämässä kysymyksen Suomen kansan itsemääräämisoikeudesta hollantilais-skandinaviaalaiselle komitealle, joka puuhasi kansainvälistä kongressia, s.o. II internationalen elvyttämistä, mutta samalla aikaa solmittiin jo yhä läheisempiä yhteyksiä eri maiden vasemmistopuolueiden (m.m. bolshevikkien) ja ryhmiin kanssa. Käytännössä ilmeni internationalismi Suomen työväen ja vallankumouksellisten sotilaiden keskinäisenä yhteistoimintana, vallankumouksellisina esiintymisinäkin.

Puoluekokouksessa kesäkuussa 1917 liittyi Suomen sosialidemokratia — bolshevikkipuolueen edustajain vaikutuksesta — Zimmerwald-yhtymään, mutta ei katkaissut kaikkea yhteyttä II internationalen sosialipetturillisten puolueiden kanssa eikä tehnyt päätöstä II internationaalesta eroamisesta.

Suomen sd. lehdissä aletaan yhä enemmän selostella näitä kysymyksiä, myös Zimmerwald-vasemmiston ja bolshevikkien kantaa, mutta puoluejohto ei määritellyt suhdettaan niihin ja puolue ei liittynyt Zimmerwald-vasemmistoon. Ja vuoden lopulla teki puoluejohto vielä niin raskaita virheitä kansalli-

suuskysymyksessä — asiallisesti kannatti porvariston shovinismia — että Lenin tammik. alussa 1918 merkitsi muistiin aikovansa kirjoittaa aiheesta: "Shovinismi sortavien ja sorrettujen kansojen keskuudessa. Pikkuporvarillinen parasitismi ja Suomen sosialidemokratian petos." — Tätä kirjoitusta ei Lenin kuitenkaan kirjoittanut — ja saman tammikuun lopulla lähti Suomen työväenluokka, sosdem puolueen vasemmistolaisten ainesten johdolla, taisteluun, josta tuli sen osalta tähän asti kunniakkain lehti kansainvälisen vallankumouksen historiassa.

Suomen vallankumoukselliset työläiset eivät v. 1918 ensi kertaa vuodattaneet vertaan kansainvälisessä vallankumoustaistelussa. Jo kesällä v. 1906 oli muutamia satoja käsittävä suomalainen punakaartilaisjoukko osallistunut Viaporin kapiinaan, jota Helsingin työväki tuki suurlakolla, puoluejohdon suostumuksella, minkä asian toteaminen ei suinkaan merkitse sitä, että se puoluejohto siinä tilanteessa olisi täyttänyt kansainvälisen vallankumouksellisen velvollisuutensa.

Luokkasota v. 1918 alkupuolella, Suomen työväenluokan ja köyhän talonpoikaiston kolmen kuukauden aseellinen taistelu Suomen lahtariporvaristoa ja kansainvälisen imperialismien edustajia, Saksan interventioarmeijaa ja ruotsalaista "mustaa brigadia" vastaan, oli taistelua kansainvälisen vallankumouksen rintamalla. Tämä oli kansainvälistä taistelua siinäkin mielessä, että suomalaisten ja ruotsalaisten punakaartilaisien rinnalla siinä taisteli joukko vapaaehtoisia venäläisiä, virolaisia, lättäläisiä y.m.

Että vallankumouksemme käsitettiin osaksi kansainvälistä proletaarista vallankumousta, se käy selville m.m. puoluetoimikunnan tervehdyksestä muiden maiden luokkataistelutovereille, jossa sanotaan, että Suomen proletariaatti on "venäläisten tovereittemme esimerkkiä seuraten astunut yhteiskunnallisen kumouksen tielle", ja kehoitetaan muiden maiden proletareja kuulemaan "Venäjän köyhälistön taistelukutsua", nousemaan "omistavien luokkien herruutta vastaan". Siitä, kuinka tietoisuus, että Suomen proletariaatti luokkasodassa taistelee kansainvälisen vallankumouksen puolesta, oli voimakkaana innostimena punakaartin joukoissa, kerrottakoon pieni esimerkki: Eräs rintamalta tuleva toveri kertoi allekirjoittaneelle, mikä merkitys on kansainvälisellä momentilla propagandassa. Hän oli vuorokausia juoksuhaudoissa valvoneille punakaartilaisille, joiden mieliin pyrki masennus, puhunut siitä,

kuinka meidän nyt on kestettävä, kuinka kaikkien maiden vallankumouksellisten työläisten katseet nyt ovat tähdätyt Suomen rintamalle. Ne seuraavat jännityksellä sitä, kuinka Suomen työväki täyttää kansainvälisen velvollisuutensa. Kun näin puhui — kertoi tuo toveri — niin kirkastuivat punasoturien katseet, käsi puristi lujasti kivääriä ja he lupasivat täyttää velvollisuutensa loppuun asti. Kuten täyttivätkin tietoiset proletaarit. Ja on heidän esimerkkinsä Suomen työväenluokan kallein perimätieto, vallankumouksellinen traditio. pyhä, velvoittava muisto, mikä on pidettävä elävänä Suomen työtätekevän kansan mielissä. Varsinkin on Kommunistisen nuorisoliittomme velvollisuus pitää huolta siitä, että työväen nuorelle polvelle tehdään selväksi näiden uranuurtajain innostava esimerkki.

Kesällä 1918, jo ennen SKP:n perustamista alkaneessa jälkiarvostelussa, mutta varsinkin sen perustavan kokouksen yhteydessä, selkeimmin тов. Kuusisen itsekritiikissä, ja hänen laatimassaan kokouksen avoimessa kirjeessä Leninille, oli keskeinen paikka internationalismin kysymyksellä. Puolueen perustamislauseunnossa sanotaan: "Työväen kansainvälisen vallankumouksen syntymistä ja voittoa on edistettävä mahdollisimman tarmokkaasti sekä kaikin voimin tuettava Venäjän proletariaatin Sosialistista Neuvostotasavaltaa". Ja avoimessa kirjeessä Leninille on vakuutus: "Suomalaisetkin kommunistit lähtevät ilolla tuleen, — tahtovat olla hyökkäyksessä mukana, kun kapitalismin linnat otetaan ja maan tasalle hajoitetaan".

SKP kävikin heti kansainväliseen työhön. Suomalaisia vallankumouksipakolaisia alettiin järjestää Puna-Armeijaan ja vuo-dattivat suomalaiset punasoturit vertaan internationalistisen Neuvostomaan lukuisilla rintamilla. Suomalaiset kommunistit olivat myös mukana perustamassa kansainvälistä päällikkökou-lua.

Lukuisat suomalaiset punapakolaiset, kuultuaan kommunismin kutsun ja saatuaan ensimmäiset SKP:n julkaisut ryh-tyivät eri maissa kansainväliseen propagandatyöhön. Puolueemme toimesta toimitettiin kommunistista kirjallisuutta, ennen kaikkea Leninin kirjojtuksia, Suomeen, Ruotsiin, Amerikkaan y.m. maihin. SKP:n lähetit kuljettivat bolshevistisia julhaisuja ja Venäjän vallankumouksen viestejä läpi saartorenkaiden — samoin ulkomaiden viestejä Kominternille — ollen tällä roh-

keutta, uhrautuvaisuutta ja neuvokkuutta kysyvällä toiminnalla aikanaan varsin huomattava kansainvälinen merkitys.

Suomen vallankumouksen opetuksia toimitettiin muiden maiden työläisten tietoon. Tov. O. V. Kuusisen kirjanen *Suomen vallankumouksesta, itsekritiikkiä ja Avoin kirje Leninille* julaistiin useilla kielillä. Neuvosto-Venäjällä olevien lukuisien kansallisuuksien, m.m. sotavankien järjestöjen kanssa ryhdyttiin yhteistoimintaan, otettiin osaa kansainväliisiin kokouksiin. Niinpä oltiin mukana Kommunistisen internationalen perustamista valmistamassa.

Kominternin perustavan kutsun allekirjoittajana olivat m.m. SKP:n edustajat ja siinä kokouksessa esiintyi puolueen delegatio. Toverit Kuusinen ja Jukka Rahja väittelivät niitä vastaan, jotka vielä epäröivät. Tov. O.V.K. lausui mm.: "Kolmas internationale tulee olemaan *teon, taistelun internationale...* Asia on jo kypsä... Vallankumouksellinen Venäjä on tosiasiallisesti ollut sellainen internationale. Se on tehnyt suuria palveluksia kansainväliselle proletaariselle vallankumousliikkeelle... esimerkkinsä kautta, suuren sosiaalisen vallankumouksen kautta... Tilanne on kypsä, kansainvälinen vallankumous on alkanut, ja siksi täytyy vallankumouksellisen internationalen perustautua."

SKP:n ja Kominternin perustamisaikoihin kärjistyi maailmassa vallankumouksellinen tilanne. Suomenkin työväen keskuudessa oli käynnissä syvä vasemmistumisprosessi. SKP:n maanalaiset työntekijät tekivät, tov. Kuusisen johdolla, Suomessa voimakasta propaganda- ja organisatiotyötä. Sen tuloksena muodostui salaisten järjestöjen verkko yli maan. Ja olivat kommunistit aktiivisena tekijänä julkisen vallankumouksellisen liikkeen riveissä. Tannerien sosdem puolueesta lohkaistu vasemmisto perusti Sosialistisen työväenpuolueen, jonka johto heti vangittiin, kun perustava kokous teki Kominterniin liittymispäätöksen. Mutta puolue aloitti silti toimintansa ja luettiin se KI:lle myötätuntoisten puolueiden joukkoon. Noskelaisilta voitettiin ammattijärjestön enemmistö Profinternin puolelle ja 2/3 äänten enemmistöllä päätti AJ liittyä Profinterniin, ja vaikka tätä päätöstä ei muodollisesti pantukaan täytäntöön, vallitsi läheinen yhteistyö Suomen ammatillisen liikkeen ja kansainvälisen vallankumouksellisen ammatillisen liikkeen kesken. Suomen sosdem nuorisoliitto päätti julkisesti liittyä Kommunistiseen nuoriso-internationalen. Suomen väl-

lankumouksellinen urheiluväki saatettiin yhteyteen Punaisen urheilu-internationalen kanssa. Vallankumouksellisten talonpoikain edustajia otti osaa Talonpoikais-internationalen toimintaan. Suomen kommunistinaiset olivat edustettuina kansainvälisissä naisten kokouksissa. Järjestönuoret solmivat yhteyksiä muiden maiden pioneerijärjestöjen kanssa.

Kaiken tämän toiminnan kautta Suomen vallankumouksellinen proletariaatti SKP:n johdolla suoritti huomattavan työn kansainvälisessä vallankumousliikkeessä ja ovat tämän liikkeen kokemukset edustajien ja kirjoitusten kautta tulleet vallankumouksellisen liikkeen hyödyksi Suomessa. Suomen työväki on sen työn kautta astunut pitkän askeleen eteenpäin proletaarisen internationalismin tiellä.

SKP on myös ollut tilaisuudessa luovuttamaan lukuisia tovereita kansainväliseen työhön. Näistä mainittakoon ennen kaikkea tov. Kuusinen, joka v:sta 1921 asti — Suomessa suorittamansa uranuurtajatyön jälkeen — on ollut Kominternin keskusjohdossa vastuunalaisissa tehtävissä. Siitä työstä on pienenä näytteenä "Kirjan" julkaisema puhe- ja kirjoituskokoelma "Kommunistisen Internationalen ja sen osastojen tehtävistä" sekä alustukset, teesit ja loppulausunnot KI:n kongresseissa ja plenumissa. Lisäksi kirjoituksia *Proletaarissa*, *Kommunistissa* y.m. julkaisuissa. Tässä ei ole tilaisuus kertoa lähemmin SKP:läisten kansainvälisillä rintamilla suorittamasta työstä; siitä voidaan joskus kirjoittaa muistelmia.

Tärkeämpi on tässä panna merkille, mitä hyvää Suomen työtätekevä kansa on saanut Kominternilta ja muilta kansainvälisiltä vallankumouksellisilta keskusjärjestöiltä. Paitsi muiden maiden taistelukokemuksia, jotka niiden kautta ovat tulleet Suomen työväen hyödyksi, on mainittava, kuinka Komintern ohjauksellaan ja arvostelullaan on auttanut SKP:ta oikaisemaan virheitään ja pysymään toiminnassaan leniniläisellä linjalla. Mainittakoon vain 1920—21 ja 1930—31 puoluekriisien selvittäminen Kominternin johdon avulla.

SKP on pitänyt säännöllisesti yhteyttä niiden kansainvälisen kommunistipuolueen, Kominternin, osastojen kanssa, joiden työala on meitä lähinnä. Ennen kaikkea on tässä mainittava kansainvälisen kommunismin etumaisin puolue, sen johtaja ja iskujoukko — maineikas bolshevikkipuolue, NKP(b). Siltä on puolueemme saanut välitöntä ohjausta ja apua. Sen riveissä ovat sadat ja tuhannet suomalaiset proletaarit saaneet

tilaisuuden sekä teoreettisesti että käytännöllisessä työssä opiskella bolshevismia, vallankumouksellista taistelua ja sosialismin rakentamista. Näiden joukossa on koko ajan ollut puolueen jäseniä, silloin kun puolue ei ole pitänyt tarkoituksenmukaisena käyttää heitä välittömässä puoluetöyössä omalla rintamaosallamme. NKP(b):n riveissä ovat toverimme saaneet perehtyä siihen, kuinka toimii Leninin puolue, kuinka se on eri ajankohtina asettanut taktilliset ja organisatiotehtävät, kuinka se on taistellut ja keskeyttänyt taistelee kahdella rintamalla, oikeisto-oppotunismia ja sen "vasemmistolaisista" muunnosta vastaan, ja näihin syrjäpyrintöihin sopuilevaa suhtautumista vastaan, mikä opetus on ollut niin erikoisen tärkeä SKP:lle, eikä ole sitä vähimmin tälläkään hetkellä.

Bolshevikkipuolueen johtajat, ensin Lenin ja sitten tov. Stalin, ovat henkilökohtaisesti auttaneet puoluettamme ratkaisemaan vaikeita kysymyksiä sen bolshevisoimisen tiellä. Heidän teoksensa ovat puolueemme johdon ja jäsenjoukkojen parhaana teoreettisena koulutusvälineenä ja käytännöllisen toiminnan probleemien ratkaisemisen apuna. — SKP on taas puolestaan osallistunut taisteluun NKP(b):ssä ja Kominternissa ilmenneitä syrjäsuuntia (trotskismia, oikeisto-oppotunismia) vastaan, esittäen muiden KI:n puolueiden mukana niistä päätöslausuntonsa (esim. SKP:n KK:n lausunnot VKP(b):n trotskilaisesta oppositiosta v. 1924 ja 1926).

Huomattavan luvun suomalaisten kommunistien kansainvälisessä toiminnassa muodostaa myös se osuus, mikä meikäläisillä on ollut Karjalan sosialistisen neuvostotasavallan rakentamisessa ja työssä Leningradin alueen suomalaisten, inkeriläisten, keskuudessa. Siellä on suomalaisilla kommunisteilla tälläkin hetkellä tärkeä tehtävä taistella niitä suomalaishovinismin vaikutuksia vastaan, joita eri teitä tulee sinne ja joita esiintyy m.m. Suomesta pakolaisina tulleiden työläisten — myös SKP:n riveissä työskennelleiden — keskuudessa. Se, samoin kuin työ Amerikasta tulleiden tovereiden keskuudessa, on myös kansainvälistä työtä.

Ei ole myöskään vähäinen ollut SKP:n osuus bolshevisoimistyössä Amerikan suomalaisten työläisten keskuudessa. Paitsi sitä vaikutusta, mikä Suomesta sinne siirtyneillä punikeilla, mukana myös SKP:n jäseniä, on ollut sikäläisten kommunistien keskuudessa, on puolueemme ollut tilaisuudessa muutoinkin auttamaan Amerikan Kommunistipuoluetta sen

suomalaisten jäsenten bolshevisoimistuksessa. Puolueemme KK on siinä tarkoituksessa osottanut avoimia kirjelmiä Amerikan suomalaisille tovereille ja muullakin tavoin, kirjoitusten ja persoonallisen vaikutuksen kautta, suorittanut työn, jonka merkityksen lähempi arvioiminen on aikanaan amerikalaisen tovereiden asia.

Ruotsissa oli v:n 1918 jälkeen suuri joukko punikki-pakolaisia. Puolueemme on auttanut Ruotsin veljespuoluetta sen työssä näiden keskuudessa. Puolueemme on auttanut ruotsalaisia kommunisteja myös niiden taistelussa puolueen bolshevisoimiseksi hoipertelijoita ja luopioita (Höglund Kilbom y.m.) vastaan. Sama koskee myös Norjan komm. puolueen taistelua Tranmaelia y.m. opportunisteja ja pettureita vastaan.

Puolueemme vaikutuksesta ovat aikanaan Suomen vasemmistolaiset ammatilliset järjestöt suorittaneet huomattavan työn Ruotsin, Tanskan ja Norjan ammatillisesti järjestyneiden työläisten voittamiseksi vallankumouksellisen taistelun, Profinternin puolelle, auttaen tässä näiden maiden kommunisteja ja ammatillisia oppositioliikkeitä niiden taistelussa Skandinavian maiden reformistisia ammatillisia johtoja vastaan. Tämän työn kautta on myös vaikutettu Ruotsin, Norjan ja Tanskan työläisten sympatian voimistamiseksi Suomen taistelevia työläisiä kohtaan, mikä on ilmennyt m.m. aineellisena tukena Suomen työläisille niiden taloudellisessa ja poliittisessä taistelussa (lakoissa, oikeusjutuissa y.m. kamppailuissa).

Erikoisen luvun tässä toiminnassa muodostaa suomalaisten kommunistien ja muiden vallankumouksellisten proletaarien toiminta kansainvälisten ammatillisten yhteyksien ja yhtenäisyyden puolesta, Amsterdamin amm. internationalea vastaan. (Yhteistyösopimukset suomalaisten, skandinavialaisten y.m. maiden sekä neuvostomaan amm. järjestöjen kesken, englantilais-venäläisen yhteistyösopimuksen tukeminen, Köpenhaminan konferenssi 1928 y.m., joista on selostuksia toisissa tämän julkaisun kirjoituksissa). Ulottuipa tämä toiminta muihinkin maihin, ottaen suomalaiset ammatilliset toimitsijat, kommunistit ei viimeisinä, osaa kansainväliseen oppositiotoimintaan amm. liikkeen eri aloilla. Suomen amm. liittojen edustajat ovat olleet mukana lukuisissa Neuvostoliiton amm. järjestöjen kongresseissa ja Profinternin kongresseissa. V. 1927 oli vankka suomalainen delegatio Neuvostoliiton Ystävien kongressissa Lokakuun vallankumouksen 10-vuotisjuhlain aikana.

SKP:n työstä kansainvälisen vallankumouksen rintamalla ei kuitenkaan voi kertoa ilman vakavaa itsearvostelua. Osaksi yhtyy tämä itsearvostelu puolueemme itsearvosteluun omalla rintamaosallamme. Meidän täytyy muistaa, että missä puolueemme virheiden ja heikkouksien kautta luokkataistelu Suomessa on kärsinyt, sikäli on myös kärsinyt puolueemme työ kansainvälisen taisteluvollisuutemme suorittamisessa. Ennen kaikkea koskee tämä puolueemme antautumista fasistihyökkäyksen edessä v. 1930 ja luokkataistelutoiminnan elvyttämisen hitautta sen jälkeen. Jokaisella puolueemme järjestöllä ja jäsenellä täytyy olla syvälle syövyttynä tietoisuus että valiankumouksellisen taistelun kehittäminen on heille myös *kansainvälinen vellollisuus*. Puolueemme työssä sodanjälkeisen kapitalismin toisella kaudella esiintynyt legalismi ja käytännön opportunisti vaikuttivat myös kansainväliseen työhömmе. Mainitsen vain puolueemme johdon, järjestöjen ja yksityisten jäsenten virheet ja heikkoudet taistelussa opportunisteja vastaan kansainvälisessä ammatillisessa liikkeessä. (horjumiset Köpenhaminan sopimusta käsiteltäessä y.m.).

Opportunistista heikkoutta ja virheitä on myös ollut ja on yhä puolueemme sodanvastaisessa toiminnassa, mikä internationalistisen toiminnan ala nykyisin astuu yhä vaativampana etualalle. Taistelu shovinismia vastaan on erikoisen tärkeä Suomessa, jossa kiihkokansallinen yllytys, yhdessä käytännöllisten sodanvalmistelujen kanssa, yhä kiihtyy. Sosialistisen Neuvostoliiton saavutusten tunnetuksi tekeminen ja kansainvälisen vallankumousliikkeen seuraaminen ei ole propagandasamme vielä sillä paikalla, kuin sen pitäisi olla.

Kansainvälistä taistelua on myös taistelu sosialidemokratiaa vastaan, joka pettää Suomen työläisiä, valheellisesti esittämällä kansainvälisiä kysymyksiä, parjaamalla Neuvostoliittoa ja Punaista armeijaa sekä kylvämällä epäluottamusta kansainvälisen vallankumoustaistelun esikuntaa, Kominternia vastaan.

Erikoisn tärkeää on tässä niiden "vasemmistolaisten" sosialidemokraattien paljastaminen, jotka Suomessa sovelluttavat kansainvälisen, sosialifasismin kavalaa kierouksia. Samalla on mitä tärkeintä järjestää todellista yhteistaistelua niiden sosialidemokraattien kanssa, jotka rehellisesti tahtovat taistella porvariston valmistamaa uutta fasistihyökkäystä vastaan. Saksan ja Itävallan kansainvälisten opetusten sekä näiden sosdem työläisten mielissä koko maailmassa aiheuttaman kääntein

oikealla tavalla Suomen työväelle tunnetuksitekeminen sekä sosdem työläisten sekä niiden mukana tulevien toimitsijainkin mukaanvetäminen fasismin ja sodan vastaiseen taisteluun — kas siinä tärkeä nykyhetken tehtävä kansainvälisessä propagandassamme ja käytännöllisessä toiminnassamme.

Kansainvälinen merkitys on myös sillä, miten puolueemme täyttää tehtävänsä Suomen sisäiseen kansallisuuskysymykseen nähden, tekee työtä ruotsinkielisten työläisten ja talonpoikain keskuudessa ja taistelee sekä aitosuomalaista kansallisuussortoa että ruotsalaista nationalismia vastaan, voittaakseen ruotsalaisia raatajia yhteisen taistelun puolelle. Ja meidän täytyy myöntää, että tässä työssä on meillä yhä koko joukko puutteita ja heikkouksia. Sama koskee työtä suomen- ja ruotsinkielisten pikkuporvarillisten ainesten, erikoisesti sivistyneistön keskuudessa. Nämä ainekset ovat nykyisin, kapitalistisen pulan puristuksissa, alttiit kuulemaan kansainvälisen fasismin kutsua ja on meillä kansainvälisiä velvollisuuksia myös niiden vetämiseksi taisteluun Suomen ja maailman fasistista taantumusta vastaan.

Mainitsen vielä yhden internationalistisen tehtävän — sen esteen murtamisen, joka kielitaidon puutteena haittaa erikielisten raatajien keskenäistä luottamuksellista lähentymistä ja yhteistä taistelua. Hidasta on, se on myönnettävä, meidän joukossamme vieraiden kielten opiskelu, silloinkin kun sen välttämättömyys astuu eteemme jokapäiväisessä työssämme. Sitä tehtävää ei saa väheksyä.

Kuten näkyy — laaja, maailmanlaaja on kansainvälinen rintama. Suuret ovat suomalaistenkin kommunistien tehtävät sillä rintamalla. Ennen kaikkea on voitettava kansallisen karsinointumisen jätteet omassa keskuudessamme, taisteltava kaikkia nationalismin ilmauksia vastaan ympäristössämme. Aina muistettava, että jokapäiväisten puolue tehtävään täyttäminen on samalla kansainvälisen velvollisuuden täyttämistä. Muutoin emme voi lunastaa puolueemme johtajan, tov. Kuusisen puolestamme antamaa kansainvälistä sitoumusta: *Suomen rintamasta vastaamme me.*

Yrjö Sirola.

Kesäkuulla 1934.

S I S Ä L T Ö:

Lukijalle	5
Katsaus SKP:n historian pääetappeihin. — <i>Toivo Antikainen</i> . . .	7
SKP:n toiminnan alku Suomessa. — <i>J. Lehtosaari</i>	33
Maanalaisen työn ensimmäisiä askeleita. — <i>Ida Alajääski</i>	48
Omatekoinen solu. — <i>Kaija Jäppilä</i>	53
Maata käsittävä neuvottelukokous v. 1919. — <i>H. Haapalainen</i> . . .	62
Viipurin vankileiri kouluuttamassa punikkeja maanalaiseen työhön. — <i>Hannes Järvinmäki</i>	64
SKP:n osuus Suomen legaalisen vasemmistoliikkeen syntyyn. — <i>Arvo Tuominen</i>	72
Komunistisen nuorisoliikkeen alkua ajoilta. — <i>T. Antikainen</i> . . .	84
Paloa sytyttämässä Kainuun kulmilla. — <i>Heino Rautio</i>	93
Juikisen vallankumouksellisen työväenliikkeen alkua ajoilta vv. 1918 — 1919 — <i>Ivar Lassy</i>	104
Muistelmia alkua ajoilta Oulusta ja muualta Pohjanmaalta. — <i>Ellen Mäkelin</i>	117
John Reed maanalaisena Suomessa. — <i>Oskari E.</i>	124
Toveri Kuusisen matka Suomesta. — <i>Kaisa</i>	127
Revolverioppositiota. — <i>Kalle Lepola</i>	137
„Uuden kapinan“ valmisteluissa. — <i>Varavallesmanni</i>	161
Luokkataistelukokemuksia Pohjois-Suomessa kansalaisodan jälkeiseltä kaudelta. — <i>Työmies</i>	169
Muistelmia SKP:n työstä ja vaikutuksesta joukkoihin vv. 1919—22. <i>Eva Korhonen</i>	179
SKP:n taisteluista Neuvostoliiton puolesta. — „ <i>Rauhanjulista</i> “ .	186
Alkutaipaleelta. — <i>Pen:ti Kontio</i>	197
Komennuksella Viipurin piirissä. — <i>Emil Vuori</i>	207
Pitkäsen Pekka „ <i>Taivaanpankolla</i> “. — <i>Konspiraattori</i>	214
Karkureissu. — <i>K. Kajava</i>	217
Leninismiä talonpojille. — <i>Propagandisti</i>	221
KNI:n suomalainen osasto julkisuuden aikana. — <i>Matti</i>	224
Eräitä hajapiirtoja vuodelta 1923 — <i>J. K. Lehtinen</i>	232
Toisen kauden etapilla. — <i>Toiska</i>	246
Opportunistisista hoipertelijoista ja luokkataistelun hillitsijöistä avoimiksi vastavallankumouksellisiksi. — <i>Kalle Lepola</i> . . .	261
Työpaikalla. — <i>Lankunkantaja</i>	298

Haistaako ohrana. — <i>J. K. L.</i>	302
Organisaattorikokemuksia Tampereella kapitalismin suhteellisen vakaantumisen kaudella. — <i>Iitu</i>	304
Maanalaisen teillä — <i>Tampereen poika</i>	311
Maanalainen piirikokous. — <i>M. N:on</i>	315
Pienessäkin tarkkoja. — <i>Allan V.</i>	322
Valkoisen vallan „ruotuväessä“ — <i>Sotilas</i>	325
Punaisen päivän muistelu. — <i>Sanja</i>	333
Yhteydessä kumpaankin päin. — <i>Reino Roiha</i>	336
Pohjois-Suomen työtaisteluista v. 1928. — <i>Ammattiyhdistysmies</i>	344
Työttömyyskamppailua järjestämässä. — <i>L. E. O</i>	353
Salaliittolaisuudesta Kuopion piirissä. — <i>Erkki N.</i>	356
Yhteyttä ottamassa. — <i>Leo</i>	360
V. 1928 „suurjuttu“. — <i>Yksi 47:stä</i>	366
Muistelu Viipurin rautatiekonopajan solun työstä vv. 1926 — 27. <i>Rautakoura</i>	371
„Nyt julistettiin se..“ — <i>Pentti K</i>	375
Toukokuun ensimmäinen päivä v. 1930 Helsingissä. — <i>Rutu</i>	380
Matkan varrelta. — <i>M. N:on</i>	384
Taistelusta horjumista ja antautumismielialoja vastaan. — <i>Olli</i>	386
Hajapiirtoja osallistumisestani ammatilliseen liikkeeseen. — <i>Raken- taja</i>	390
Sosialistisen työväen ja pienviljelijäin eduskuntaryhmän työstä. — <i>Mukana ollut</i>	400
Kun Esko Rieki kehoitti „reivaamaan purjeita“. — <i>Asser Salo</i>	410
Työväen ja talonpoikain taisteluliitto. — <i>Kulmala</i>	414
Suomen kommunistisen nuorisoliiton kehityksestä. — <i>Nuorisoliitto- lainen</i>	422
Kolmannelle kaudelle siirtyminen. — <i>T. Antikainen</i>	429
Fasistidiktatuurin ensimmäinen vuosi ja SKP:n toiminta. — <i>T. Anti- kainen</i>	454
Valkoisesta valtakomennosta fasistidiktatuuriin. — <i>M. Stein</i>	483
SKP:n työ ruotsalaisten keskuudessa. — <i>Viikinki</i>	509
Kun sosialifasistien kaappausyritys lyötiin takaisin. — <i>Pekka</i>	520
SKP:n työstä armeijassa. — <i>Rutu</i>	523
Sotilaslinjalta. — <i>Masa</i>	528
Vangittuna ja pakomatalla — <i>Aili Hilden</i>	532
Irti ohranan kynsistä. — <i>Masa</i>	538
Kaappaus — <i>Arvo</i>	241
SKP:n lippu liehui... — <i>Arvo</i>	544
Muistelmia Kuopion piiristä v. 1930—31. — <i>Sipi</i>	547
Lentokentän lakko. — <i>Taler</i>	552
Katumielenosoituksista Turussa. — <i>Turunen</i>	557

Pohjolan talonpoikain keskuudessa. — <i>Agnes</i>	562
Sahatyöläisten taisteluyrityksestä. — <i>Sahatyöläinen</i>	562
Vappukamppailu Pietarsaareissa 1933. — <i>Pietarsaarelainen</i>	570
Soppalakko Tampereella. — <i>Soppatyöläinen</i>	573
Taistelu punaisista lipuista. — <i>Stark</i>	575
Suomen sosdem johtajain työttömyyspolitiikasta ja työttömien esiintymisistä Helsingissä 1932–33. — <i>Lyyli</i>	579
Punainen Apu taistelussa vankilassa olevien toverien puolesta fasisista pyövelikomentoa vastaan. — <i>Moprilainen</i>	587
Suomen vallankumouksellisesta maanalaisesta lehdistöstä. — <i>Martti</i>	593
Kokemuksia ja opetuksia taisteluissa ohranan provokatiota ja urkintaa vastaan. — <i>Hagi</i>	605
Kansainvälisen vallankumouksen rintamalla. — <i>Yrjö Sirola</i>	614

Vast. toim. P. Notko.

Tekn. toim. F. Perho.

Ленгортит № 22211. Заказ № 1009. Тираж 2.500. „Кирья“ № 92
89^{1/8} авт. л., кол. зн. в л. 41.700. Сдано в набор 29/III, подп к печати 5/X 34 г.

Гос. Типография „Кирьяпая“, Ленинград, Харьковская 7.

Kirjassa huomattuja virheitä

Sivulla	26	10:s	rivi	alhaalta	siitä	pitää	olla	siitä,
"	28	2	"	"	po	"	"	po-
"	31	16	"	ylhäältä	Mutta	"	"	Muuta
"	34	18	"	"	heidän	"	"	heidät
"	79	12	"	"	päämäärään.	p. o.	päämäärään	
"	93	11	"	"	kansankoulunopettajana"	p. o. kan-	sakoulunopettajana"	
"	122	15	"	"	kaupunkia	p. o.	kaupunkia.	
"	128	3	"	"	Neuvoteltiin	p. o.	Neuvoteltiin.	
"	128	17	"	"	Harmaan	p. o.	Harmaa	
"	147	1	"	alhaalta	Kuusisen	p. o.	Kuusinen	
"	152	1	"	"	kansainvälisen	p. o.	kansainväli-	seen
"	155	19	"	ylhäältä	taktiikkaa	p. o.	taktiikka	
"	156	24	"	"	jotakin	p. o.	joitakin	
"	158	6	"	alhaalta	epäröimistä	p. o.	epäröimistä,	
"	165	6	"	ylhäältä	Jannakkala	p. o.	Janakkala	
"	185	4	"	"	SSTP:ssa	p. o.	SSTP:ssa.	
"	187	9	"	alhaalta	vastaan	p. o.	vastaan.	
"	197	2	"	ylhäältä	taonnut	p. o.	taunnut	
"	202	18	"	alhaalta	als	p. o.	alas	
"	225	21	"	"	muuttui	p. o.	muutti	
"	227	19	"	"	jäseniksi	p. o.	jäseneksi	
"	256	18	"	"	luetettavaa	p. o.	luotettavaa	
"	260	19	"	"	likkeessä	p. o.	liikkeessä	
"	278	2	"	ylhäältä	jäliennöstä	p. o.	jäljennöstä	
"	304	4	"	"	täysi-istunto'	p. o.	täysi-istunto	
"	347	4	"	"	ammattillista	p. o.	amatillista	
"	360	8	"	"	huolelilsesti	p. o.	huolellisesti	
"	373	19	"	"	voitomme	p. o.	voittomme	
"	402	13	"	"	1923	p. o.	1923.	
"	412	9	"	alhaalta	Riekka	p. o.	Riekki	
"	412	13	"	"	tuhansin vankityrmiin	p. o. ku-	mousta vastaan	
"	414	8	"	"	Maavuokraajien	p. o.	Maanvuok-	raajien
"	444	21	"	"	torjut-	p. o.	torju-	
"	510	6	"	"	ahvenan	p. o.	ahvenan-	
"	517	16	"	ylhäältä	ohranalle)	p. o.	ohranalle).	
"	560	18	"	alhaalta	lopetetiin	p. o.	lopetettiin	
"	580	12	"	"	työvälytystoimistossa	p. o.	työn-	välitystoimistossa
"	588	11	"	"	auto,,	p. o.	auto.	
"	619	3	"	ylhäältä	Talonpoikais-inernationalen	p. o.	Talonpoikais-internationalen	
"	622	8	"	alhaalta	Erikoisn	p. o.	Erikoisen	